Joseph Heller
Catch-22 / Clenciul-22

Exista însă un clenci...
şi acesta era Clenciul-22.

Insula Pianosa se află în Marea Mediterană, la opt mile sud de Elba. Este foarte mică şi evident că pe ea nu se puteau petrece toate faptele descrise aici. Ca şi locul de acţiune al acestui roman, şi personajele sînt imaginare.

1
TEXANUL

A fost dragoste la prima vedere.

De prima oară cînd l-a văzut pe capelan, Yossarian s-a îndrăgostit nebuneşte de el.

Yossarian era în spital pentru o durere la ficat care presupunea un icter. Medicii erau nedumeriţi că nu era tocmai icter. Dacă s-ar fi dovedit a fi icter, l-ar fi putut trata. Dacă nu s-ar fi dovedit un icter şi durerea i-ar fi trecut, l-ar fi putut externa. Dar faptul că rămînea un icter presupus îi deruta.

Veneau în salon în fiecare dimineaţă, trei bărbaţi vioi şi gravi, cu limbi eficiente şi ochi ineficienţi, însoţiţi de vioaia şi grava soră Duckett, una dintre infirmierele salonului care nu-l plăceau pe Yossarian. Citeau fişa de la picioarele patului şi îl întrebau enervaţi dacă mai are dureri. Păreau a se enerva şi mai tare cînd el le spunea că situaţia e aceeaşi.

— Nici o schimbare? întreba colonelul plin.

Medicii schimbau priviri cînd el clătina din cap.

— Mai daţi-i o pastilă.

Sora Duckett îşi nota să-i mai dea lui Yossarian o pastilă şi cei patru treceau la patul următor. Nici o soră nu-l plăcea pe Yossarian. De fapt, nu-l mai durea ficatul, dar Yossarian nu spunea şi medicii nu bănuiau nimic. Bănuiau doar că îşi

deplasase maţele şi nu spunea nimănui.

Yossarian avea tot ce-şi dorea la spital. Mîncarea nu era tocmai rea şi i-o aduceau la pat. Primea supliment de carne proaspătă, iar după-amiaza, cînd începea zăduful, şi el şi ceilalţi aveau parte de suc de fructe rece sau lapte cu cacao rece. În afară de medici şi de infirmiere, nu-l deranja nimeni. O mică parte a dimineţii trebuia să cenzureze scrisori, dar după aceea era liber să trîndăvească tot restul zilei cu conştiinţa curată. Se simţea bine la spital şi nu era o problemă să rămînă internat, întrucît avea permanent o temperatură de treizeci şi opt de grade. Se simţea chiar mai bine decît Dunbar, care trebuia să se trîntească mereu pe burtă ca să-i convingă să-i aducă mîncarea la pat.

După ce se hotărî să petreacă în spital tot restul războiului, Yossarian le scrise tuturor cunoştinţelor că este internat în spital, dar nu menţionă niciodată motivul. Într-o zi îi trecu prin cap o idee mai inteligentă. Le scrise tuturor cunoştinţelor că urma să plece într-o misiune foarte periculoasă. Au solicitat voluntari. Este foarte periculos, dar cineva trebuie s-o facă. O să vă scriu de îndată ce mă voi întoarce. Şi de atunci nu mai scrisese nimănui.

Toţi pacienţii ofiţeri din salon erau obligaţi să cenzureze scrisorile tuturor pacienţilor recruţi care erau instalaţi în saloane separate. Era o treabă monotonă şi Yossarian constată dezamăgit că vieţile recruţilor erau doar cu puţin mai interesante decît vieţile ofiţerilor. După prima zi, îi trecu orice curiozitate. Ca să mai spargă monotonia, inventă diverse jocuri. Moarte tuturor determinanţilor, declară el într-o zi, eliminînd din toate scrisorile care-i treceau prin mînă adverbele şi adjectivele. În ziua următoare declară război articolelor. Ajunse la un nivel şi mai înalt de creativitate în ziua care urmă, înnegrind tot textul scrisorilor cu excepţia articolelor. Simţi că acest procedeu crea tensiuni mai dinamice între rînduri şi aproape în toate cazurile transmitea un mesaj mult mai universal. Curînd după aceea, excluse o parte din formulele de adresare şi din semnături, lăsînd textul neatins. O dată, şterse o scrisoare întreagă, cu excepţia adresării "Dragă Mary" şi la sfîrşit scrise: "Tînjesc dramatic după tine. A. T. Tappman, capelan în Armata Statelor Unite". A. T. Tappman era numele capelanului grupului.

După ce epuizase toate posibilităţile de cenzurare a

scrisorilor, începu să atace numele şi adresele de pe plicuri, lichidînd case şi străzi în totalitate, anihilînd metropole întregi, cu o nonşalantă răsucire a încheieturii mîinii, de parcă ar fi fost însuşi Dumnezeu. Conform Clenciului-22, fiecare scrisoare cenzurată trebuia să poarte numele ofiţerului cenzor. Pe cele mai multe scrisori nu le citea deloc. Pe cele pe care nu le citea deloc îşi scria numele. Pe cele pe care le citea, scria Washington Irving. Cînd se plictisi şi de asta, semnă Irving Washington. Cenzurarea scrisorilor avu repercusiuni grave, producînd un val de nelinişte într-un eteric eşalon militar care infiltră în salon un tip de la C.I.D. (Departamentul de Investigaţii Criminale), pozînd în pacient. Toţi şi-au dat seama că era de la C.I.D., pentru că se interesa mereu de un ofiţer pe nume Irving sau Washington şi pentru că, la o zi după ce a venit, n-a mai vrut să cenzureze scrisori. I se păreau prea monotone.

De data asta nimerise într-un salon bun, unul dintre cele mai bune de care beneficiaseră el şi Dunbar. Era cu ei de data asta şi căpitanul-pilot de luptă, în vîrstă de douăzeci şi patru de ani, cu o mustaţă aurie rară, al cărui avion fusese doborît în Marea Adriatică în miezul iernii şi el nici măcar nu răcise. Acum era vară, căpitanul nu mai căzuse cu avionul şi zicea că are gripă. În patul din dreapta lui Yossarian, încă mai zăcea lasciv pe burtă căpitanul speriat, cu malarie în sînge şi cu o muşcătură pe fund. Vizavi de Yossarian era Dunbar şi lîngă Dunbar era căpitanul de artilerie cu care Yossarian încetase să mai joace şah. Căpitanul era un bun jucător şi partidele cu el erau întotdeauna interesante. Yossarian încetase să joace şah cu el pentru că partidele erau atît de interesante, încît deveniseră stupide. Mai era apoi texanul cultivat din Texas, care arăta ca un personaj în Technicolor şi, fiind patriot, considera că oamenii cu stare — oamenii cumsecade — ar trebui să aibă dreptul la mai multe voturi decît vagabonzii, tîrfele, criminalii, degeneraţii, ateii şi oamenii necumsecade — oameni fără stare.

Yossarian tocmai domolea avîntul scrisorilor în ziua în care l-au adus pe texan. Era o zi ca multe altele, liniştită, fierbinte, netulburată de nimic. Zăpuşeala apăsa puternic acoperişul, înăbuşind zgomotele. Dunbar zăcea nemişcat pe spate, cu ochii ţintuiţi de tavan ca ochii unei păpuşi. Se căznea din greu să-şi lărgească orizontul vieţii, cultivîndu-şi plictisul. Dunbar se căznea atît de tare să-şi lărgească orizontul vieţii, încît Yossarian

crezu că murise. Îl puseră pe texan pe un pat din mijlocul salonului şi nu peste mult timp acesta îşi expuse vederile.

Dunbar se ridică în capul oaselor ca ars.

— Asta e! strigă el înfierbîntat. Lipsea ceva — am simţit tot timpul că lipsea ceva — acum ştiu ce.

Îşi pocni pumnul de palmă.

— Nu există patriotism, proclamă el.

— Ai dreptate, îi răspunse Yossarian. Ai dreptate, ai dreptate, ai dreptate. Hot-dog-ul, echipa The Brooklyn Dodgers. Plăcinta cu mere a mamei. Pentru asta luptă toată lumea. Dar cine luptă pentru oamenii cumsecade? Cine luptă ca să obţină dreptul la mai multe voturi pentru oamenii cumsecade? Nu există patriotism, asta e! Şi nici matriotism!

Subofiţerul din stînga lui Yossarian nu se lăsă impresionat.

— Cui îi pasă? întrebă el obosit şi se întoarse pe o parte ca să adoarmă.

Texanul se dovedi a fi un tip bun la suflet, generos şi simpatic. După trei zile, nimeni nu-l mai putea suferi.

Reuşea să le producă mîncărimi de enervare pe şira spinării şi toţi se fereau de el — toţi, cu excepţia soldatului în alb, care nu avea încotro. Soldatul în alb era înfăşurat din creştet pînă în vîrful tălpilor în ghips şi bandaje. Avea două picioare neutilizabile şi două braţe neutilizabile. Fusese introdus pe furiş în salon în timpul nopţii şi oamenii habar n-au avut că se afla printre ei decît dimineaţa cînd s-au trezit şi au văzut cele două picioare ciudate ridicate din şolduri şi cele două braţe ciudate ancorate perpendicular de sus, toate cele patru membre fiind ţintuite în mod straniu în aer, cu nişte greutăţi de plumb atîrnate ameninţător deasupra lui, nemişcîndu-se niciodată. În bandajele de deasupra părţii interioare a ambelor coate erau cusute nişte buze cu fermoar, prin care era hrănit cu un lichid transparent dintr-un borcan transparent. Un tub de zinc silenţios pornea din vintrele lui cimentate şi era cuplat cu un furtun subţire de cauciuc prin care treceau reziduurile din rinichi, picurînd apoi eficient într-un borcan transparent, cu capac, aşezat pe pardoseală. Cînd borcanul de pe pardoseală era plin, borcanul care-i alimenta cotul era gol şi cele două borcane erau pur şi simplu schimbate repede, pentru ca substanţa să poată fi din nou picurată în el. Ei nu vedeau de fapt din soldatul în alb decît o gaură neagră, decolorată, deasupra gurii.

Soldatul în alb fusese repartizat în patul de lîngă texan şi texanul şedea pieziş pe patul lui şi îi vorbea toată dimineaţa, toată după-amiaza şi toată seara, tărăgănînd cuvintele, pe un ton plăcut, înţelegător. Pe texan nu-l deranja niciodată că nu primea răspuns.

În salon se lua temperatura de două ori pe zi. Dimineaţa devreme şi după-amiaza tîrziu. Sora Cramer intra cu un borcan plin cu termometre şi pornea cu el pe o parte a salonului şi apoi pe cealaltă, împărţind fiecărui pacient cîte un termometru. Reuşea să se descurce cu soldatul în alb, introducîndu-i un termometru în gaura de deasupra gurii şi lăsîndu-l atîrnat de marginea inferioară. După care se întorcea la cel din primul pat, îi scotea termometrul şi îi nota temperatura, apoi se deplasa la patul următor şi făcea din nou turul salonului. Într-o după-amiază, după ce îşi încheie primul circuit şi veni a doua oară la soldatul în alb, îi citi temperatura şi descoperi că murise.

— Criminalule, rosti calm Dunbar.

Texanul îşi ridică privirea cu un zîmbet şovăielnic pe faţă.

— Ucigaşule, spuse Yossarian.

— Ce tot îndrugaţi? întrebă nervos texanul.

— Tu l-ai omorît, spuse Yossarian.

Texanul se crispă.

— Sînteţi nebuni. Nici nu l-am atins.

— Tu l-ai omorît, spuse Dunbar.

— Am auzit că tu l-ai ucis, spuse Yossarian.

— L-ai ucis fiindcă era negrotei, spuse Dunbar.

— Sînteţi nebuni! strigă texanul. Aici nu sînt primiţi negroteii. Au un loc special pentru negrotei.

— L-a băgat sergentul pe ascuns, spuse Dunbar.

— Sergentul comunist, spuse Yossarian.

— Şi tu ai ştiut.

Pe subofiţerul din stînga lui Yossarian nu-l impresionase incidentul cu soldatul în alb. Pe subofiţer nu-l impresiona nimic şi nu vorbea niciodată decît ca să-şi arate enervarea.

Cu o zi înainte de a-l cunoaşte Yossarian pe capelan, o sobă explodase la popotă şi o parte a bucătăriei luase foc. O căldură puternică emana în toată zona. Chiar şi în salonul lui Yossarian, aflat la o distanţă de o sută de metri, se auzea vuietul vîlvătăii şi trosnetul strident al lemnului cuprins de flăcări. Fumul năvălea spre ferestrele vopsite în portocaliu. Peste circa un sfert de oră

au sosit macaralele de depanare de la aerodrom pentru a stinge focul. După o jumătate de oră de du-te-vino fără rezultate, pompierii au reuşit să stăpînească situaţia. Brusc, s-a auzit cunoscutul zumzet monoton al bombardierelor care se întorceau din misiune şi pompierii au trebuit să-şi strîngă furtunurile şi să se întoarcă în viteză la aerodrom, în eventualitatea că unul dintre avioane s-ar fi prăbuşit şi ar fi luat foc. Avioanele au aterizat cu bine. Imediat ce ultimul a ajuns pe pămînt, pompierii au întors maşinile şi s-au repezit înapoi spre deal ca să-şi reia lupta cu focul de la spital. Cînd au ajuns, focul încetase. Se stinsese de la sine, îşi dăduse duhul, fără a mai lăsa o bucată de jar pentru a fi stropit, iar pompierilor dezamăgiţi nu le-a mai rămas altceva de făcut decît să bea o cafea călîie şi să-şi piardă vremea încercînd să reguleze cîte o soră.

Capelanul sosi a doua zi după incendiu. Yossarian se îndeletnicea cu expurgarea tuturor cuvintelor, cu excepţia celor drăgăstoase, din scrisori cînd capelanul se aşează pe un scaun dintre paturi şi îl întrebă cum se simte. Se aşezase puţin într-o parte şi tresele de căpitan de pe butoniera gulerului său erau singurul însemn pe care-l vedea Yossarian. Yossarian habar nu avea cine e şi presupuse pur şi simplu că era fie un alt medic, fie un alt nebun.

— A, destul de bine, răspunse el. Mă doare puţin ficatul şi cred că nu sînt un tip prea normal, dar în general mă simt destul de bine.

— Asta-i bine, spuse capelanul.

— Da, spuse Yossarian. Da, asta-i bine.

— Am vrut să vin pe-aici mai de mult, spuse capelanul, dar efectiv nu m-am simţit bine.

— Asta nu-i bine, spuse Yossarian.

— Doar un guturai, adăugă repede capelanul.

— Eu am febră, treizeci şi şapte de grade, adăugă la fel de repede Yossarian.

— Asta nu-i bine, spuse capelanul.

— Da, confirmă Yossarian. Da, asta nu-i bine.

Capelanul se tulbură.

— Pot să fac ceva pentru dumneata? întrebă el după un timp.

— Nu, nu, oftă Yossarian. Medicii fac probabil tot ce este omeneşte posibil.

— Nu, nu, roşi uşor capelanul. Nu la asta m-am referit. Am vrut să spun, ţigări... sau cărţi... sau... jucării.

— Nu, nu, spuse Yossarian. Vă mulţumesc. Am tot ce-mi trebuie, bănuiesc — totul în afară de sănătate.

— Asta nu-i bine.

— Da, spuse Yossarian. Da, asta nu-i bine.

Capelanul se agită din nou. Privi dintr-o parte într-alta de cîteva ori, îşi ridică privirea spre tavan şi apoi o coborî spre podea. Trase adînc aer în piept.

— Locotenentul Nately vă transmite salutări, spuse el.

Yossarian află cu părere de rău că aveau un prieten comun. Se părea că pînă la urmă exista o bază de conversaţie.

— Îl cunoaşteţi pe locotenentul Nately? întrebă Yossarian cu regret.

— Da, îl cunosc foarte bine pe locotenentul Nately.

— E cam ţicnit, nu?

Capelanul zîmbi stingherit.

— Regret, dar n-aş putea să spun asta. Nu cred că-l cunosc chiar atît de bine.

— Mă puteţi crede pe cuvînt, spuse Yossarian. E dus bine cu sorcova.

Capelanul cîntări bine următoarele clipe de tăcere, pe care le spulberă apoi cu o întrebare bruscă.

— Dumneata eşti căpitanul Yossarian, nu-i aşa?

— Nately a pornit-o rău. Era de familie bună.

— Vă rog să mă scuzaţi, insistă sfios capelanul. S-ar putea să comit o eroare foarte gravă. Sînteţi căpitanul Yossarian?

— Da, mărturisi Yossarian. Sînt căpitanul Yossarian.

— Din escadrila 256?

— Din escadrila de luptă 256, răspunse Yossarian. Nu ştiam că mai există şi alţi căpitani Yossarian. Din cîte ştiu, sînt singurul căpitan Yossarian pe care-l cunosc, dar mai mult nu ştiu.

— Înţeleg, spuse nefericit capelanul.

— Este a doua escadrilă din regimentul al optulea de aviaţie, sublinie Yossarian, dacă vă gîndiţi cumva să scrieţi o poezie despre escadrila noastră.

— Nu, mormăi capelanul. Nu mă gîndesc să scriu o poezie despre escadrila dumneavoastră.

Yossarian se îndreptă brusc de spate cînd zări cruciuliţa de argint pe cealaltă parte a gulerului capelanului. Era total uluit,

căci efectiv nu stătuse niciodată de vorbă cu un capelan pînă atunci.

— Sînteţi capelan! exclamă el încîntat. Nu ştiam că sînteţi capelan.

— A, da, răspunse capelanul. Nu ştiaţi că sînt capelan?

— A, nu. Nu ştiam că sînteţi capelan.

Yossarian îl privi cu un rînjet larg, fascinat.

— N-am mai văzut cu adevărat pînă acum un capelan.

Capelanul roşi din nou şi îşi privi mîinile. Era un bărbat slab, de vreo treizeci şi doi de ani, cu păr şaten şi ochi căprui şi temători. Avea faţa îngustă şi cam palidă. Un cuib nevinovat de vechi ciupituri de coşuri se afla în adîncitura fiecărui obraz. Yossarian voia să-l ajute.

— Pot să vă ajut cu ceva? întrebă capelanul.

Yossarian clătină din cap, încă rînjind.

— Nu, îmi pare rău. Am tot ce-mi trebuie şi mă simt foarte bine. De fapt, nici nu sînt bolnav.

— Asta-i bine.

Regretă aceste cuvinte de îndată ce le rosti şi îşi băgă pumnii în gură chicotind alarmat, dar Yossarian îl dezamăgi păstrînd tăcerea.

— Trebuie să vizitez şi alţi oameni din grup, se scuză el în cele din urmă. O să mai vin să vă văd, probabil mîine.

— Vă rog, neapărat, spuse Yossarian.

— Vin numai dacă doriţi să vin, spuse capelanul, plecîndu-şi sfios capul. Am observat că pe mulţi îi fac să se simtă prost.

Yossarian radia numai afecţiune.

— Vreau să veniţi, spuse el. N-o să mă faceţi să mă simt prost.

Capelanul se lumină cuprins de recunoştinţă, apoi îşi cobori privirea spre o bucată de hîrtie pe care o ţinuse tot timpul ascunsă în mînă. Numără paturile din salon mărunţind din buze, după care îşi concentră în mod dubios atenţia asupra lui Dunbar.

— Pot să vă întreb, şopti el încet, dacă acela este locotenentul Dunbar?

— Da, răspunse Yossarian cu glas tare, acela este locotenentul Dunbar.

— Vă mulţumesc, şopti capelanul. Vă mulţumesc foarte mult. Trebuie să-l vizitez. Trebuie să-i vizitez pe toţi membrii grupului care se află în spital.

— Chiar şi pe cei din celelalte saloane? întrebă Yossarian.

— Chiar şi pe cei din celelalte saloane.

— Aveţi grijă în celelalte saloane, părinte, îl avertiză Yossarian. Acolo sunt ţinuţi cei bolnavi psihic. Sînt pline de nebuni.

— Nu este nevoie să-mi spuneţi părinte, spuse capelanul. Sînt anabaptist.

— Am vorbit al naibii de serios în privinţa celorlalte saloane, continuă sumbru Yossarian. Poliţiştii militari nu vă vor apăra, pentru că ei sînt cei mai ţicniţi dintre toţi. Aş merge cu dumneavoastră, dar mor de frică. Nebunia e molipsitoare. Acesta este singurul salon de oameni întregi la minte din tot spitalul. În afară de noi, toţi sînt ţicniţi. De altfel cred că acesta este singurul salon cu oameni întregi la minte din lume.

Capelanul se ridică repede şi se îndepărtă de patul lui Yossarian, apoi dădu din cap zîmbind împăciuitor şi promise să se comporte cu prudenţa cuvenită.

— Acum trebuie să-l vizitez pe locotenentul Dunbar, spuse el.

Mai zăbovi o clipă, frămîntat de remuşcări.

— Ce-mi puteţi spune despre locotenentul Dunbar? întrebă el în cele din urmă.

— E un om cît se poate de bun, îl asigură Yossarian. Un adevărat prinţ. Unul dintre cei mai minunaţi, dintre cei mai puţin devotaţi oameni din lume.

— Nu la asta m-am referit, răspunse capelanul, din nou în şoaptă. Este foarte bolnav?

— Nu, nu este foarte bolnav. De fapt, nu este bolnav deloc.

— Asta-i bine, oftă uşurat capelanul.

— Da, spuse Yossarian. Da, asta-i bine.

— Un capelan, spuse Dunbar după ce capelanul îl vizitase şi plecase. Ai văzut? Un capelan.

— Nu-i aşa că e un scump? spuse Yossarian. Poate că ar trebui să i se acorde dreptul la trei voturi.

— Cine să i-l dea? întrebă bănuitor Dunbar.

Într-un pat din mica rezervă de la capătul salonului, muncind neîncetat în dosul despărţiturii de placaj vopsit în verde, se afla solemnul colonel de vîrstă mijlocie, care era vizitat zilnic de o femeie blîndă, cu faţă gingaşă şi păr blond cenuşiu ondulat, care nu era nici infirmieră, nici membră a armatei auxiliare a femeilor

şi nici a Crucii Roşii, dar care îşi făcea devotată apariţia la spitalul din Pianosa în fiecare după-amiază, îmbrăcată cu rochii de vară în culori pastelate, foarte elegante, şi cu pantofi albi de piele cu tocuri joase, din care se înălţau dungile, în mod inevitabil drepte, ale ciorapilor de nailon. Colonelul lucra la transmisiuni şi era ocupat zi şi noapte cu transmiterea unor mesaje cleioase, din măruntaie, în bucăţi pătrate de tifon, pe care le împăturea cu meticulozitate şi le depunea într-o găleată albă acoperită, aflată pe noptiera de lîngă patul lui. Colonelul era nemaipomenit. Avea o gură cavernoasă, obraji cavernoşi, ochi trişti, mucegăiţi, cavernoşi. Tuşea încet, duios, şi îşi tampona încet buzele cu bucăţile de tifon, cu o scîrbă care devenise automată.

În jurul colonelului roiau veşnic specialişti, care încă se specializau, încercînd să determine cauza suferinţei lui. Îi vîrau lumini în ochi ca să vadă dacă vede, îi înfigeau ace în nervi ca să-şi dea seama dacă simte ceva. Veneau la el un urolog pentru urina lui, un limfolog pentru limfa lui, un endocrinolog pentru glandele lui endocrine, un psiholog pentru psihicul lui, un dermatolog pentru derma lui; mai veneau un patolog pentru patosul lui, un chistolog pentru chisturile lui şi un cetolog de la departamentul de zoologie al Universităţii Harvard, care fusese recrutat mişeleşte cu forţa în serviciul medical militar din cauza unui anod defect dintr-o maşinărie I.B.M. şi îşi petrecea timpul cu colonelul muribund, încercînd să comenteze cu el romanul *Moby Dick.*

Colonelului i se făcuseră într-adevăr toate investigaţiile. Nu exista un organ al corpului său care să nu fi fost tratat şi ciopîrţit, şters de praf şi pudrat, pipăit şi fotografiat, înlăturat, scotocit şi înlocuit. Îngrijită, suplă şi cu o ţinută dreaptă, femeia îl mîngîia adeseori în timp ce şedea lîngă patul lui şi era întruchiparea suferinţei demne ori de cîte ori zîmbea. Colonelul era înalt, subţire şi încovoiat. Cînd se ridica să umble, se apleca şi mai mult în faţă, alcătuind o cavitate adîncă din trupul lui, şi îşi plasa tălpile cu multă grijă, înaintînd centimetru cu centimetru, de la genunchi în jos. Sub ochi avea cearcăne violete. Femeia vorbea încet, chiar mai încet decît tuşea colonelul, şi nici unul dintre bărbaţii din salon nu i-au auzit vreodată vocea.

În mai puţin de zece zile, texanul a şters-o din salon.

Căpitanul de artilerie a întins-o primul şi după aceea a început exodul. Dunbar, Yossarian şi căpitanul de pe avionul de vînătoare au tulit-o în aceeaşi dimineaţă. Lui Dunbar i-au trecut ameţelile, iar căpitanul şi-a suflat nasul. Yossarian le-a spus medicilor că nu-l mai doare ficatul. Pur şi simplu. Pînă şi subofiţerul a plecat. În mai puţin de zece zile, texanul a reuşit să-i mîne pe toţi din salon înapoi la datorie — pe toţi, în afară de tipul de la C.I.D., care luase guturaiul de la căpitan şi dăduse în pneumonie.

2
CLEVINGER

Tipul de la C.I.D. a avut noroc într-un fel, pentru că în afara spitalului războiul continua. Oamenii înnebuneau şi erau răsplătiţi cu decoraţii. În întreaga lume, băieţi din ambele părţi ale liniei de demarcaţie stabilite de bombe îşi riscau vieţile pentru ceea ce li se spusese că este ţara lor şi nimeni nu părea să protesteze, cu atît mai puţin băieţii care-şi riscau tinerele lor vieţi. Nu se zărea capătul drumului. Singurul capăt de drum care se vedea era cel al lui Yossarian, iar el ar fi putut să rămînă în spital pînă la paştele cailor dacă n-ar fi existat acel texan patriot, cu fălcile lui infundibuliforme şi cu zîmbetul lui bolovănos, zbîrlit, indestructibil, încrustat pe veci de-a curmezişul feţei, ca borul unei pălării negre cu o capacitate de zece galoane. Texanul voia ca toată lumea, cu excepţia lui Yossarian şi Dunbar, să fie fericită. Era cu adevărat foarte bolnav.

Dar Yossarian nu putea fi fericit, chiar dacă texanul nu voia să fie, pentru că în afara spitalului încă nu se petrecea nimic amuzant. Singurul lucru care avea loc era războiul şi nimeni nu părea să observe, în afară de Yossarian şi Dunbar. Iar cînd Yossarian încerca să le amintească asta oamenilor, aceştia se fereau de el şi-l credeau nebun. Pînă şi Clevinger, care ar fi trebuit să ştie, dar nu ştia, îi spusese că e nebun ultima oară cînd se văzuseră, chiar înainte ca Yossarian să fugă la spital.

Clevinger îl privise cu o furie şi o indignare apoplectice şi, apucînd masa cu ambele mîini, urlase:

— Eşti nebun!

— Clevinger, ce vrei tu de la oameni? îi replicase istovit Dunbar, peste vacarmul din clubul ofiţerilor.

— Nu glumesc, insistase Clevinger.

— Vor să mă omoare, îi spusese calm Yossarian.

— Nu vrea nimeni să te omoare, zbierase Clevinger.

— Atunci de ce trag în mine? întrebase Yossarian.

— Trag în toţi, răspunsese Clevinger. Vor să-i omoare pe toţi.

— Cu ce mă liniştеşte asta?

Clevinger se ridicase deja pe jumătate de pe scaun, emoţionat, cu ochii umezi şi buzele palide şi tremurînd. Ca întotdeauna cînd se certa pentru nişte principii în care credea cu fervoare, în cele din urmă se sufoca de furie şi clipea, încercînd să oprească lacrimile amare provocate de convingerea că avea dreptate. Erau multe principiile în care Clevinger credea cu fervoare. Era nebun.

— Cine? întrebă el. Cine anume crezi că vrea să te omoare?

— Fiecare dintre ei, îi răspunse Yossarian.

— Dintre cine?

— Dintre cine crezi?

— Habar n-am.

— Atunci de unde ştii că *nu* vor?

— Pentru că... îngăimă Clevinger, iar apoi amuţi neputincios.

Clevinger era convins că are dreptate, dar Yossarian avea dovada, pentru că nişte străini pe care nu-i cunoştea trăgeau în el cu tunurile ori de cîte ori zbura în văzduh ca să arunce în ei cu bombe şi nu era deloc amuzant. Iar dacă asta nu era amuzant, mai erau multe alte lucruri care erau şi mai puţin amuzante. Nu era deloc amuzant să trăieşti ca un nenorocit într-un cort în Pianosa, între nişte munţi burduhănoşi în spate şi o mare albastră şi blajină în faţă, care putea să înghită într-o clipită o persoană pe care o apuca un cîrcel, expediind-o înapoi la ţărm peste trei zile, cu nota de plată achitată, umflată, vînătă şi descompusă, cu apa picurîndu-i din nările reci.

Cortul în care stătea era lipit de zidul alcătuit de pădurea rară, cu culori întunecate, care despărţea escadrila lui de cea a lui Dunbar. Imediat alături era şanţul de lîngă calea ferată părăsită, prin care trecea conducta cu benzină pentru avioane ce ajungea pînă la cisternele de pe aerodrom. Datorită lui Orr, colegul lui de cameră, ca să zicem aşa, era cel mai elegant cort

din escadrilă. De fiecare dată cînd Yossarian se întorcea dintr-una din vacanţele petrecute la spital sau din permisiile de odihnă petrecute la Roma, era surprins de o nouă îmbunătăţire făcută de Orr în lipsa lui — apă curentă, cămin cu foc de lemne, pardoseală de ciment. Yossarian alesese locul şi instalase cortul împreună cu Orr. Orr, care era un pigmeu zîmbăreţ, cu aripi de pilot şi păr şaten des şi ondulat, cu cărare la mijloc, venea cu ideile, în timp ce Yossarian, care era mai înalt, mai puternic, mai solid şi mai iute, făcea aproape toată munca. Înăuntru locuiau doar ei doi, deşi cortul era suficient de mare pentru şase persoane. Cînd a venit vara, Orr a rulat în sus părţile laterale pentru a permite brizei care nu adia niciodată să împrospăteze aerul înăbuşitor dinăuntru.

Imediat lîngă Yossarian stătea Havermayer, care adora nugaua şi locuia singur în cortul de două persoane, în care împuşca în fiecare noapte minusculi şoareci de cîmp cu gloanţe uriaşe trase cu un pistol de calibru 45 pe care-l furase de la mortul din cortul lui Yossarian. De cealaltă parte a lui Havermayer era cortul pe care McWatt nu-l mai împărţea cu Clevinger, care încă nu se întorsese cînd Yossarian ieşise din spital. McWatt împărţea acum cortul cu Nately, care plecase la Roma ca s-o curteze pe tîrfa adormită de care se îndrăgostise nebuneşte acolo şi care se plictisise de meseria ei şi de el. McWatt era nebun. Era pilot şi zbura cu avionul, cît de jos avea curajul, pe deasupra cortului lui Yossarian, cît de des putea, numai ca să vadă cît de mult putea să-l sperie şi îi plăcea să zumzăie cu avionul huruind, foarte aproape pe deasupra plutei de lemn fixată pe butoaie goale de petrol, dincolo de bancul de nisip de lîngă plaja albă imaculată, unde oamenii înotau în pielea goală. Nu era uşor să împarţi un cort cu un nebun, dar lui Nately nu-i păsa. Şi el era nebun şi se ducea în fiecare zi liberă să lucreze la clubul ofiţerilor la a cărui construcţie Yossarian nu contribuise.

De fapt, existau multe cluburi pentru ofiţeri la a căror construcţie Yossarian nu contribuise, dar el se mîndrea cel mai mult cu cel din Pianosa. Era un monument solid şi complex din cîte-şi dădea seama. Yossarian nu s-a dus acolo niciodată înainte de a se fi terminat; apoi se ducea adeseori, fiind încîntat de acea clădire mare, frumoasă, întortocheată, acoperită cu şindrilă. Era într-adevăr o construcţie superbă şi pe Yossarian îl

cuprindea un puternic sentiment de împlinire ori de cîte ori o privea, cugetînd că nici o părticică din munca depusă pentru ea nu-i aparţinea.

Toţi patru şedeau împreună la o masă din clubul ofiţerilor ultima oară cînd el şi Clevinger se făcuseră unul pe celălalt nebun. Şedeau în fundul sălii, lîngă masa de pocher la care Appleby reuşea întotdeauna să cîştige. Appleby se pricepea la pocher la fel de bine cum se pricepea la ping-pong şi se pricepea la ping-pong la fel de bine cum se pricepea la orice. Tot ce făcea Appleby făcea bine. Appleby era un băiat blond din Iowa care credea în Dumnezeu, în dragostea maternă şi în modul de viaţă american, fără a chibzui vreodată la nici una din ele şi toţi care-l cunoşteau ţineau la el.

— Îl urăsc pe nemernicul ăla, bombăni Yossarian.

Cearta cu Clevinger începuse cu cîteva minute mai devreme, cînd Yossarian nu reuşise să găsească o mitralieră. Era o seară aglomerată. Barul era aglomerat, masa de pocher era aglomerată, masa de ping-pong era aglomerată. Oamenii în care Yossarian voia să tragă cu mitraliera erau ocupaţi să cînte la bar vechi melodii sentimentale de care nimeni nu se plictisea vreodată. În loc să tragă cu mitraliera în ei, Yossarian strivi cu călcîiul mingea de ping-pong care se rostogolise spre el dinspre paleta unuia dintre cei doi ofiţeri care jucau.

— Yossarian ăsta, spuseră rîzînd cei doi ofiţeri clătinînd din cap şi îşi luară altă minge din cutia de pe etajeră.

— Yossarian ăsta, îi îngînă Yossarian.

— Yossarian, şopti Nately în semn de avertisment.

— Vezi? Ce ţi-am spus? spuse Clevinger.

Ofiţerii rîseră din nou cînd îl auziră pe Yossarian îngînîndu-i.

— Yossarian ăsta, spuseră ei ceva mai tare.

— Yossarian ăsta, repetă Yossarian.

— Yossarian, te rog, îl imploră Nately.

— Vezi? Ce ţi-am spus? spuse Clevinger. Are o agresivitate antisocială.

— Tacă-ţi gura! îi spuse Dunbar lui Clevinger.

Dunbar îl plăcea pe Clevinger, fiindcă Clevinger îl enerva şi făcea să treacă timpul mai încet.

— Appleby nici măcar nu-i aici, îi atrase Clevinger victorios atenţia lui Yossarian.

— A spus cineva ceva de Appleby? se interesă Yossarian.

— Nici colonelul Cathcart nu-i aici.

— A spus cineva ceva de colonelul Cathcart?

— Atunci care-i nemernicul pe care-l urăşti?

— Care nemernic este aici?

— N-am chef să mă cert cu tine, hotărî Clevinger. Nu ştii pe cine urăşti.

— Pe ăla care încearcă să mă otrăvească, îi spuse Yossarian.

— Nu încearcă nimeni să te otrăvească.

— Nu mi-au pus de două ori otravă în mîncare? Nu mi-au pus otravă în mîncare la Ferrara şi în timpul Falniculuı şi Măreţului Asediu al Bolognei?

— Au pus otravă în mîncarea tuturor, explică Clevinger.

— Şi cu ce mă linişteşte asta?

— Şi nici măcar nu era otravă! strigă Clevinger înfierbîntat, devenind tot mai autoritar pe măsură ce era din ce în ce mai confuz.

De cînd se ştia, îi explică Yossarian lui Clevinger cu un zîmbet răbdător, cineva urzea întotdeauna un complot împotriva lui. Oameni care ţineau la el şi alţii care nu ţineau, oameni care nu-l urau şi voiau să-i vină de hac. Îl urau fiindcă era asirian. Dar nu se puteau atinge de el, îi spuse el lui Clevinger, pentru că avea o minte sănătoasă într-un trup curat şi era puternic ca un bou. Nu se puteau atinge de el, fiindcă el era Tarzan, Mandrake, Flash Gordon. El era Bill Shakespeare. Era Cain, Ulise, Olandezul Zburător; era Loth în Sodoma, Îndurerata Deirdre, Sweeney printre privighetorile din copaci. Era ingredientul miraculos Z-247. Era...

— Eşti nebun! îl întrerupse Clevinger răcnind. Eşti nebun de-a binelea!

— ... uriaş. Sînt un adevărat colos, bubuitor, autentic, înzestrat cu trei pumni. Sînt un superom bona fide!

— Supraom? făcu Clevinger. Supraom?

— Superom, îl corectă Yossarian.

— Hei, băieţi, potoliţi-vă, îi imploră jenat Nately. Se uită toată lumea la noi.

— Eşti nebun! zbieră vehement Clevinger, cu lacrimi în ochi. Ai complexul lui Iehova.

— Cred că toţi sînt Nathaniel.

Clevinger se opri bănuitor în mijlocul peroraţiei.

— Cine e Nathaniel?

— Care Nathaniel? întrebă nevinovat Yossarian.

Clevinger ocoli cu dibăcie capcana.

— Crezi că toţi sînt Iehova. Nu eşti mai breaz decît Raskolnikov...

— Decît cine?

— ... da, Raskolnikov, care...

— Raskolnikov!

— ... care... vorbesc serios... care a crezut că poate să justifice uciderea unei bătrîne...

— Nu-s mai breaz?

— ... da, să justifice, aşa e... cu un topor! Şi ţi-o pot dovedi!

Sufocat de furie, Clevinger enumeră simptomele lui Yossarian: convingerea iraţională că toţi din jurul lui sînt nebuni, impulsul ucigaş de a trage cu mitraliera în necunoscuţi, falsificarea trecutului, bănuiala neîntemeiată că oamenii îl urăsc şi pun la cale uciderea lui.

Dar Yossarian ştia că avea dreptate, pentru că, după cum îi explică lui Clevinger, din cîte ştia el, nu se înşelase niciodată. Oriunde îşi îndrepta privirea, vedea un ţicnit şi era tot ce putea face un tînăr domn cu judecată ca el, pentru a-şi menţine speranţele printre atîţia nebuni. Era extrem de important să şi le menţină, fiindcă ştia că viaţa lui era în pericol.

Yossarian îi privi cu precauţie pe toţi cei pe care-i văzu cînd se întoarse la escadrilă de la spital. Milo era şi el plecat la Smirna, la cules de smochine. Popota mergea foarte bine în lipsa lui Milo. Yossarian reacţionase cu o foame de lup la mirosul picant de miel cu condimente încă de cînd se afla în cabina ambulanţei care se hurducăia pe drumul întortocheat ce se întindea ca o bretea ruptă între spital şi escadrilă. La dejun s-a servit kebab, hălci uriaşe şi gustoase de carne puse pe frigare, sfîrîind în draci deasupra cărbunilor, după ce fuseseră marinate într-un sos secret, pe care Milo îl furase de la un negustor ticălos din Levant, cu garnitură de orez iranian şi parmezan cu vîrfuri de sparanghel, urmat de cireşe flambate ca desert şi apoi de ceşti aburinde cu cafea proaspătă, cu benedictină şi coniac. Porţiile imense au fost servite pe feţe de masă din damasc de către chelneri italieni, pe care maiorul de Coverly îi răpise din peninsulă şi îi dăruise lui Milo.

Yossarian s-a îndopat la popotă pînă cînd a crezut că o să explodeze, după care s-a prăbuşit satisfăcut într-o stare de

letargie, cu gura năclăită de resturi suculente. Nici unul dintre ofiţerii escadrilei nu mîncase vreodată atît de bine cum mînca în mod regulat la popota lui Milo şi Yossarian se întrebă un timp dacă totuşi nu merita. Dar pe urmă rîgîi, amintindu-şi că voiau să-l omoare, şi ieşi valvîrtej din popotă, alergînd să-l caute pe doctorul Daneeka în speranţa că îl va declara inapt de luptă şi-l va trimite acasă. Îl găsi pe doctorul Daneeka stînd la soare pe un taburet înalt, în faţa cortului.

— Cincizeci de misiuni, îi spuse doctorul Daneeka, clătinînd din cap. Colonelul vrea cincizeci de misiuni.

— Dar eu n-am decît patruzeci şi patru!

Doctorul Daneeka era de neclintit. Era un bărbat trist, cu o înfăţişare de pasăre, cu faţa spatulată şi trăsăturile curate şi ascuţite ale unui şobolan foarte îngrijit.

— Cincizeci de misiuni, repetă el, continuînd să clatine din cap. Colonelul vrea cincizeci de misiuni.

3
HAVERMEYER

De fapt, nu era nimeni prin preajmă cînd Yossarian s-a întors de la spital, cu excepţia lui Orr şi a mortului din cortul lui Yossarian. Mortul din cortul lui Yossarian era o mare belea şi Yossarian nu-l putea suferi, deşi nu-l văzuse niciodată. Pe Yossarian îl enerva atît de tare să-l vadă zăcînd acolo toată ziua, încît se dusese de mai multe ori la cabinetul medical ca să i se plîngă sergentului Towser, care refuză să admită că mortul exista măcar, ceea ce, desigur, chiar aşa era. Era şi mai umilitor să încerce să apeleze direct la maiorul Major, lunganul şi ososul comandant al escadrilei, care semăna puţin cu Henry Fonda în mizerie şi care sărea pe fereastra biroului lui ori de cîte ori Yossarian intra cu forţa, trecînd peste sergentul Towser, ca să-i vorbească despre asta. Pur şi simplu era greu de trăit cu mortul din cortul lui Yossarian. Îl deranjase pînă şi pe Orr, cu care era la fel de greu de trăit şi care, în ziua cînd s-a întors Yossarian, repara robinetul de acces al benzinei în soba pe care începuse s-o construiască în timp ce Yossarian era în spital.

— Ce faci? întrebă precaut Yossarian cînd intră în cort, deşi

văzu imediat.

— E o gaură aici, spuse Orr. Încerc s-o astup.

— Te rog încetează, spuse Yossarian. Mă enervezi.

— Cînd eram copil, răspunse Orr, umblam toată ziua cu mere pădureţe în obraji. Cîte unul în fiecare obraz.

Yossarian puse deoparte valiza-burduf din care începuse să-şi scoată articolele de toaletă şi se concentră, cuprins de suspiciune. Trecu un minut.

— De ce? se văzu el silit să întrebe în cele din urmă.

Orr chicoti victorios.

— Pentru că sînt mai bune decît castanele porceşti, răspunse el.

Orr stătea în genunchi pe pardoseala cortului. Muncea fără întrerupere: demontă robinetul, întinse cu grijă toate piesele minuscule, le numără şi le studie la nesfîrşit pe fiecare în parte, de parcă nu mai văzuse pînă atunci ceva nici măcar pe departe asemănător cu ele, apoi asamblă la loc micul aparat, repetînd iarăşi şi iarăşi operaţiunile, fără să-şi piardă răbdarea sau interesul, fără să dea semne de oboseală, fără vreun indiciu că va termina vreodată. Yossarian se uita la el cum trebăluieşte şi era convins că va fi silit să-l omoare cu sînge-rece dacă nu se va opri. Privirea i se întoarse spre cuţitul de vînătoare care fusese agăţat deasupra plasei contra ţînţarilor în ziua cînd sosise mortul. Cuţitul atîrna lîngă tocul gol de pistol al mortului, de unde Havermeyer şterpelise pistolul.

— Cînd nu puteam face rost de mere pădureţe, continuă Orr, foloseam castane porceşti. Castanele porceşti au cam aceleaşi dimensiuni ca merele pădureţe şi de fapt au o formă mai potrivită, deşi forma nu are nici o importanţă.

— De ce umblai cu mere pădureţe în obraji? întrebă din nou Yossarian. Asta te-am întrebat.

— Pentru că au o formă mai potrivită decît castanele porceşti, răspunse Orr. Ţi-am spus adineauri.

— De ce, începu să-l insulte destoinic Yossarian, umblai cu ceva în obraji, fecior de tîrfă renegat, cu ochi răi şi cu aptitudini mecanice?

— Nu umblam cu ceva în obraji, spuse Orr. Umblam cu mere pădureţe în obraji. Cînd nu puteam să fac rost de mere pădureţe, umblam cu castane porceşti. În obraji.

Orr chicoti. Yossarian se decise să-şi ţină gura închisă şi aşa

şi făcu. Orr aşteptă. Yossarian aşteptă şi el, chiar ceva mai mult.

— Cîte una în fiecare obraz, spuse Orr.

— De ce?

Orr se bosumflă.

— De ce ce?

Yossarian clătină din cap zîmbind şi refuză să răspundă.

— E ceva ciudat cu garnitura asta, chibzui Orr cu voce tare.

— Ce anume? întrebă Yossarian.

— Pentru că voiam...

Yossarian ştia:

— Isuse Cristoase! De ce voiai...

— ... obraji ca merele.

— ... obraji ca merele? întrebă Yossarian.

— Voiam obraji ca merele, repetă Orr. Încă de cînd eram copil, voiam să am într-o bună zi obraji ca merele şi m-am hotărît să mă străduiesc să-i capăt şi jur pe Dumnezeu că m-am străduit pînă i-am căpătat şi aşa am reuşit, ţinînd mere pădureţe în obraji toată ziua. Cîte unul în fiecare obraz.

— De ce voiai obraji ca merele?

— Nu voiam obraji ca merele, spuse Orr. Voiam obraji umflaţi. Culoarea nu prea mă interesa, dar voiam să fie umflaţi. Mă străduiam exact ca tipii ăia nebuni din ziare care strîng toată ziua mingi de cauciuc în mîini ca să şi le întărească. De fapt, eu eram unul din tipii ăştia nebuni. Umblam şi eu toată ziua cu mingi de cauciuc în mîini.

— De ce?

— De ce ce?

— De ce umblai toată ziua cu mingi de cauciuc în mîini?

— Pentru că mingile de cauciuc... spuse Orr.

— ... sînt mai bune decît merele pădureţe?

Orr zîmbi cu înţeles, clătinînd din cap.

— O făceam ca să-mi ocrotesc buna reputaţie în caz că m-ar fi prins cineva umblînd cu mere pădureţe în obraji. Avînd mingile de cauciuc în mîini, puteam nega că aveam mere pădureţe în obraji. Ori de cîte ori mă întreba cineva de ce umblam cu mere pădureţe în obraji, îmi desfăceam pur şi simplu palmele şi îi arătam că eu umblam cu mingi de cauciuc, nu cu mere acre, şi că ele se aflau în mîini, nu în obraji. Era o explicaţie credibilă. Dar n-am aflat niciodată dacă s-a răspîndit sau nu, fiindcă e destul de greu să-i faci pe oameni să te înţeleagă cînd le

vorbeşti cu mere pădureţe în obraji.

Şi lui Yossarian i-a fost destul de greu să-l înţeleagă atunci şi se întrebă încă o dată dacă Orr nu-i vorbea cumva cu vîrful limbii vîrît într-unul din obrajii ca merele.

Yossarian se decise să nu mai rostească o vorbă. Era inutil. Îl cunoştea pe Orr şi ştia că nu avea absolut nici o şansă să afle atunci de la el de ce dorise să aibă obraji mari, ca nişte mere. Nu avea nici un rost să-l întrebe, aşa cum nu avusese rost să-l întrebe de ce îi tot dădea tîrfa aia în cap cu pantoful, în dimineaţa aceea la Roma, în vestibulul înghesuit din faţa uşii deschise a camerei surorii mai mici a tîrfei lui Nately. Era o fată înaltă, solidă, cu păr lung şi cu vene de un albastru incandescent, care convergeau din abundenţă pe sub pielea ciocolatie, în locurile unde era carnea cea mai fragedă, şi ea continua să înjure şi să zbiere, ţopăind în picioarele goale, ca să-l poată lovi tot timpul în creştet cu tocul cui al pantofului. Erau amîndoi goi şi făceau atîta gălăgie, încît toţi din apartament ieşiră pe culoar să caşte gura, cîte un cuplu în fiecare uşă de dormitor, toţi goi, cu excepţia femeii cu şorţ şi pulover, care cloncănea mustrător, şi a bătrînului destrăbălat şi distrat, care gîgîia zgomotos şi comic, pe parcursul întregului incident, cu un fel de veselie lacomă şi superioară. Fata zbiera şi Orr chicotea. De fiecare dată cînd tocul pantofului ei îi ateriza pe cap, Orr chicotea şi mai tare, înfuriind-o şi mai mult şi făcînd-o să sară şi mai sus, ca să-l ardă pe scăfîrlie, în timp ce sînii ei superb de mari fîlfîiau prin încăpere ca nişte steaguri umflate de un vînt puternic, iar fesele şi coapsele ei puternice făceau flip-flap-flop încoace şi-ncolo, ca nişte lingouri apetisante. Ea ţipă şi Orr chicoti, pînă cînd ea ţipă iar şi îl pocni zdravăn în tîmplă, punînd capăt chicotelilor lui şi expediindu-l direct la spital pe targă, cu o gaură în cap nu foarte adîncă şi cu o contuzie foarte uşoară, care l-au scos din luptă numai douăsprezece zile.

Nimeni n-a putut afla ce se întîmplase, nici măcar bătrînul gîgîitor şi bătrîna cloncănitoare, care erau în situaţia de a afla tot ce se întîmpla în acel vast şi nesfîrşit bordel, cu multiple dormitoare pe ambele părţi ale culoarelor înguste, care porneau în direcţii opuse dinspre spaţiosul salon cu jaluzele la ferestre şi o singură lampă. De fiecare dată cînd ea se întîlnea cu Orr după acest incident, îşi ridica fustele deasupra chiloţilor albi, strîmţi şi elastici, şi, rînjind vulgar, îşi împingea spre el pîntecul rotund şi

tare, înjurîndu-l dispreţuitor şi apoi izbucnind în hohote de rîs răguşit cînd îl vedea că chicoteşte sfios şi se ascunde în spatele lui Yossarian. Ceea ce făcuse, încercase să facă, sau nu reuşise să facă în spatele uşii închise a camerei surorii mai mici a tîrfei lui Nately rămăsese un secret. Fata nu voia să-i spună tîrfei lui Nately sau vreunei alte tîrfe, nici lui Nately şi nici lui Yossarian. Orr ar fi putut spune, dar Yossarian se hotărîse să nu mai scoată nici un cuvînt.

— Vrei să ştii de ce voiam să am obraji umflaţi? întrebă Orr.

Yossarian nu-şi descleştă gura.

— Îţi aminteşti, spuse Orr, cînd am fost la Roma şi fata aia care nu te înghite îmi tot dădea în cap cu tocul pantofului? Vrei să ştii de ce mă lovea?

Era încă imposibil să-şi imagineze ce putuse face ca s-o înfurie atît de tare încît să-l pocnească în cap timp de cincisprezece, douăzeci de minute, şi totuşi nu suficient de tare ca să-l ridice de glezne şi să-i strivească creierul. Nu era desigur suficient de înaltă şi Orr era desigur suficient de scund. Orr avea dinţii ieşiţi şi ochi holbaţi, asortaţi cu obrajii umflaţi, şi era chiar mai scund decît tînărul Huple, care locuia pe partea proastă a şinei de cale ferată, în cortul din zona administraţiei, în care Joe Flămîndul zăcea urlînd în somn în fiecare noapte.

Zona administrativă în care Joe Flămîndul îşi înălţase din greşeală cortul se afla în mijlocul escadrilei, între şanţul cu şinele de cale ferată ruginite şi şoseaua înclinată, acoperită cu bitum negru. Oamenii puteau să agaţe fete de-a lungul acelei şosele promiţîndu-le că le duc unde voiau ele; erau fete ţîţoase, tinere, urîte, rînjite şi cu dinţi lipsă, pe care le puteau duce cu maşina în afara şoselei, unde se puteau culca cu ele în iarba crescută sălbatic, şi Yossarian făcea asta ori de cîte ori putea, ceea nu era nici pe departe atît de des pe cît putea Joe Flămîndul, care putea face rost de un Jeep, dar nu ştia să conducă şi-l ruga pe el să încerce. Corturile recruţilor din escadrilă se înşiruiau de cealaltă parte a şoselei, de-a lungul cinematografului în aer liber unde, spre distracţia zilnică a muribunzilor, armate ignorante se încleştau noaptea pe un ecran pliant şi unde sosise în aceeaşi după-amiază o altă trupă U.S.O. [1] United Service Organization.

Trupele U.S.O. erau trimise de generalul P. P. Peckem, care îşi mutase cartierul general tocmai la Roma şi nu avea altceva

mai bun de făcut în timp ce uneltea împotriva generalului Dreedle. Generalul Peckem era un general care punea categoric mare preţ pe curăţenie. Era un general expeditiv, curtenitor şi foarte pedant, care cunoştea circumferinţa ecuatorului şi scria întotdeauna "întărit" cînd voia să spună "înmulţit". Era un dobitoc şi nimeni nu ştia asta mai bine decît generalul Dreedle, care era aţîţat de recentul ordin al generalului Peckem conform căruia toate corturile din teatrul de operaţiuni mediteranean trebuiau să fie înălţate de-a lungul unor linii paralele cu intrările amplasate falnic în spate, spre Washington Monument. Generalul Dreedle, care conducea o unitate de luptă, considera că era o tîmpenie. În plus, ce dracu' îl privea pe generalul Peckem cum erau instalate corturile în aripa generalului Dreedle? A urmat o febrilă dispută juridică între aceşti granguri, care a fost rezolvată în favoarea generalului Dreedle de către ex-caporalul Wintergreen, funcţionar poştal la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare. Wintergreen determinase rezultatul aruncînd la coş toate înştiinţările primite de la generalul Peckem. Le considera prea prolixe. Vederile generalului Dreedle, exprimate într-un stil literar mai puţin pretenţios, i-au plăcut ex-caporalului Wintergreen, drept care le-a expediat, respectînd cu mult zel regulamentul. Generalul Dreedle a învins prin neprezentare.

Pentru a-şi redobîndi statutul pierdut, generalul Peckem a început să trimită şi mai multe trupe U.S.O. decît trimisese pînă atunci şi i-a încredinţat însuşi colonelului Cargill sarcina de a stîrni suficient entuziasm pentru ele.

Dar în grupul lui Yossarian nu era nici un pic de entuziasm. În grupul lui Yossarian era doar un număr tot mai mare de recruţi şi ofiţeri care reuşeau să ajungă la sergentul Towser de mai multe ori pe zi ca să-l întrebe dacă sosise ordinul pentru trimiterea lor înapoi acasă. Erau oameni care îşi efectuaseră cele cincizeci de misiuni. Acum erau mai mulţi decît atunci cînd intrase Yossarian în spital şi încă mai aşteptau. Erau îngrijoraţi şi îşi rodeau unghiile. Erau groteşti, ca nişte tineri fără rost, deprimaţi. Se deplasau lateral, precum crabii. Aşteptau să se întoarcă de la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare ordinul de trimitere înapoi acasă, la adăpost, şi, în timp ce aşteptau, nu aveau altceva de făcut decît să se îngrijoreze, să-şi roadă unghiile şi să pătrundă solemn la

sergentul Towser de mai multe ori pe zi ca să întrebe dacă sosise ordinul de trimitere înapoi acasă, la adăpost.

Îşi dădeau seama că era o cursă contra cronometru, pentru că ştiau dintr-o amară experienţă că în orice moment colonelul Cathcart ar putea mări din nou numărul de misiuni. Nu aveau ceva mai bun de făcut decît să aştepte. Doar Joe Flămîndul avea ceva mai bun de făcut de fiecare dată cînd îşi termina misiunile. El avea coşmaruri care-l făceau să urle şi cîştiga bătăile cu pumni împotriva motanului lui Huple. Îşi lua cu el în primul rînd de scaune aparatul de fotografiat la toate spectacolele U.S.O. Şi încerca să facă fotografii pe sub fustele cîntăreţei cu scăfîrlie galbenă şi ţîţe mari, îmbrăcată cu o rochie cu paiete care părea întotdeauna gata să pocnească. Fotografiile nu ieşeau niciodată.

Colonelul Cargill, cel care scotea din foc castanele generalului Peckem, era un bărbat viguros şi rumen. Înainte de război fusese un director de marketing ager, dur, agresiv. Era un director de marketing foarte prost. Colonelul Cargill era un director de marketing atît de mizerabil, încît era foarte căutat de firme dornice să înregistreze pierderi ca să scape de impozite. În toată lumea civilizată, de la Battery Park la Fulton Street, era cunoscut ca un om pe care te puteai bizui pentru anularea rapidă a impozitelor. Preţurile lui erau mari, pentru că de multe ori eşecul nu se produce uşor. A trebuit s-o ia de sus şi să-şi croiască drum în jos; cu ajutorul unor amici înţelegători de la Washington, pierderea banilor nu era o chestiune simplă. A fost nevoie de luni întregi de muncă asiduă şi de o proastă planificare bine gîndită. O persoană prost plasată, dezorganizată, necalculată, trecea peste toate şi deschidea fiecare portiţă şi, tocmai cînd credea că reuşise, guvernul îi dădea un lac, o pădure sau un teren petrolifer, stricînd totul. Dar, în ciuda acestor handicapuri, te puteai bizui pe colonelul Cargill pentru a falimenta cea mai prosperă afacere. Era un om care se ridicase prin propriile mijloace şi care nu datora nimănui nereuşita lui.

— Băieţi, începu colonelul Cargill în escadrila lui Yossarian, cîntărindu-şi cu grijă pauzele. Sînteţi ofiţeri americani. Ofiţerii nici unei armate din lume nu pot face această afirmaţie. Chibzuiţi adînc.

Sergentul Knight chibzui adînc, apoi îl informă politicos pe colonelul Cargill că se adresa recruţilor şi că ofiţerii îl aşteptau

de fapt pe cealaltă parte a escadrilei. Colonelul Cargill îi mulţumi pe un ton tranşant, radiind de fericire în timp ce traversa zona. Constată cu mîndrie că în cele douăzeci de luni de armată nu i se tocise geniala incapacitate.

— Băieţi, se adresă el ofiţerilor, măsurîndu-şi cu grijă pauzele. Sînteţi ofiţeri americani. Ofiţerii nici unei alte armate nu pot face această afirmaţie. Chibzuiţi adînc.

Aşteptă o clipă pentru a le lăsa răgaz să chibzuiască adînc.

— Aceşti oameni sînt oaspeţii voştri! strigă el brusc. Au străbătut peste trei mii de mile ca să vină aici să vă distreze. Cum se vor simţi dacă nimeni n-o să vrea să iasă să-i vadă? Ce se va întîmpla cu moralul lor? Acu', să ştiţi, băieţi, că pe mine nu mă afectează. Dar fata care vrea să cînte astăzi pentru voi la acordeon ar putea să vă fie mamă. Ce aţi simţi dacă propria voastră mamă ar fi străbătut trei mii de mile ca să cînte la acordeon pentru nişte militari care nu vor să vină s-o vadă? Ce va simţi acel copil a cărui mamă ar putea fi fata care cîntă la acordeon, cînd se va face mare şi va afla despre asta ştim cu toţii care este răspunsul. Acu', să nu mă înţelegeţi greşit, băieţi. Este desigur o acţiune voluntară. Eu sînt ultimul colonel din lume care să vă ordone să vă duceţi la acest spectacol al U.S.O. şi să vă distraţi, dar vreau ca toţi care nu sînteţi suficient de bolnavi ca să fiţi internaţi în spital să vă duceţi chiar acum la acest spectacol al U.S.O. şi să vă distraţi. *Vă ordon!*

Yossarian se simţea suficient de bolnav ca să se interneze din nou în spital şi se simţi şi mai bolnav după ce mai efectuă trei misiuni de luptă şi doctorul Daneeka clătină melancolic din cap, refuzînd să-l lase la sol.

— Te consideri un năpăstuit? îl mustră cu tristeţe doctorul Daneeka. Eu ce să mai zic? Am mîncat numai alune timp de opt ani pînă am ieşit medic. După ce am terminat cu alunele, am mîncat numai pui în biroul meu pînă cînd am reuşit să-mi fac un cabinet de pe urma căruia să-mi scot măcar cheltuielile. Apoi, tocmai cînd afacerea a început să-mi aducă oarece profit, m-au luat în armată. Nu ştiu de ce te plîngi.

Doctorul Daneeka era prietenul lui Yossarian şi ar fi făcut tot ce-i stătea în putinţă ca să-l ajute. Yossarian ascultă cu mare atenţie ce-i spunea doctorul Daneeka despre colonelul Cathcart de la regiment, care voia să ajungă general, despre generalul de brigadă Dreedle, despre infirmiera generalului Dreedle şi despre

toţi ceilalţi generali de la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare, care insistau ca numărul de misiuni de luptă să se limiteze la patruzeci

— Încearcă să zîmbeşti şi să te bucuri de viaţă, îl sfătui el pe Yossarian, cu un aer posac. Fii şi tu ca Havermeyer.

Yossarian se cutremură la auzul acestei recomandări. Havermeyer era un bombardier care nu făcea niciodată manevre de ocolire, îndreptîndu-se direct spre ţintă şi primejduind astfel şi mai mult viaţa oamenilor care zburau în aceeaşi formaţiune cu el.

— Havermeyer, de ce naiba nu faci niciodată manevre de ocolire? îl întrebau ei furioşi după fiecare misiune.

— Hei, băieţi, lăsaţi-l în pace pe căpitanul Havermeyer, le ordona colonelul Cathcart. Ce naiba, este cel mai bun bombardier pe care-l avem.

Havermeyer rînjea satisfăcut şi încerca să explice cum îşi făcea gloanţe dum-dum cu un cuţit de vînătoare, cu care trăgea în şoarecii de cîmp din cortul lui în fiecare noapte. Havermeyer era, ce naiba, cel mai bun bombardier al lor, dar zbura direct şi pe aceeaşi direcţie de la punctul iniţial pînă la ţintă şi chiar mult dincolo de ţintă, pînă vedea bombele care cădeau atingînd pămîntul şi explodînd brusc într-un şuvoi de flăcări portocalii ce ţîşneau în sus şi străfulgerau în spatele giulgiului învîrtejit de fum şi al resturilor pulverizate care se ridicau sălbatic, ca un gheizer, în valuri rostogolitoare, cenuşii şi negre. Havermeyer ţinea nişte oameni muritori înţepeniţi în şase avioane, neclintiţi şi imobili ca nişte ţinte de tir, în timp ce el urmărea pînă jos bombele prin botul de plexiglas, cu mare interes, dînd mitraliorilor germani tot răgazul de care aveau nevoie ca să repereze obiectivul, să ochească şi să apese pe trăgaci sau pe butoane, să tragă de manete sau de ce naiba trebuiau să tragă cînd voiau să omoare oameni pe care nu-i cunoşteau.

Havermeyer era un bombardier care nu rata niciodată. Yossarian era un bombardier care fusese retrogradat pentru că nu-i mai păsa deloc dacă rata sau nu. Se hotărîse să trăiască veşnic sau să moară încercînd şi, ori de cîte ori decola, singura lui misiune era să aterizeze viu.

Oamenilor le plăcuse să zboare în urma lui Yossarian, care se năpustea de deasupra spre ţintă din diverse direcţii şi de la diverse înălţimi, urcînd, plonjînd, răsucindu-se şi virînd atît de

brusc şi de scurt, încît toţi piloţii celorlalte cinci avioane nu puteau face decît aceleaşi manevre ca să rămînă în formaţie cu el, zburînd la orizontală doar cele două-trei secunde cît dura pînă cădeau bombele, apoi ţîşnind din nou cu motoarele huruind, scrîşnind şi smucindu-şi avionul prin aer cu atîta violenţă, în timp ce îşi făcea drum printre barajele de foc ale artileriei antiaeriene, încît cele şase avioane erau în curînd împrăştiate pe tot cerul ca nişte rugăciuni, fiecare o pradă uşoară pentru avioanele de luptă germane, ceea ce lui Yossarian îi convenea, fiindcă nu mai erau avioane de luptă germane şi el n-avea chef să explodeze vreun avion lîngă al lui cînd explodau ele. Abia după ce lăsa mult în urmă tot acel *Sturm und Drang,* îşi înclina din nou, obosit, casca protectoare pe capul asudat şi înceta să mai zbiere ordine către McWatt de la comenzi, care în asemenea clipe nu avea altă grijă decît să se întrebe unde căzuseră bombele.

— Am terminat bombele, anunţa din spate sergentul Knight.

— Am lovit podul? întreba McWatt.

— N-am văzut, să trăiţi, m-am tot rostogolit pe-aici şi n-am văzut. Acum totul e acoperit cu fum şi nu văd nimic.

— Hei, Aarfy, au nimerit bombele ţinta?

— Care ţintă? rostea căpitanul Aardvaark, navigatorul dolofan şi fumător de pipă al lui Yossarian, din îngrămădeala de hărţi pe care o crease lîngă Yossarian, la prora avionului. Nu cred că am ajuns încă la ţintă. Am ajuns?

— Yossarian, au nimerit bombele ţinta?

— Care bombe? răspundea Yossarian, a cărui unică preocupare fusese tirul artileriei antiaeriene.

— Bine, las-o baltă, ciripea McWatt, nu contează.

Lui Yossarian puţin îi păsa dacă lovea sau nu ţinta, de vreme ce Havermeyer sau unul dintre ceilalţi bombardieri o loveau şi ei nu trebuiau să se întoarcă. Din cînd în cînd, cineva se enerva suficient pe Havermeyer ca să-i dea un pumn.

— V-am spus, băieţi, să-l lăsaţi în pace pe căpitanul Havermeyer, îi avertiza furios colonelul Cathcart. Ce naiba, doar am spus că este cel mai bun bombardier pe care-l avem.

Havermeyer rînjea satisfăcut auzind intervenţia colonelului şi îşi mai vîra o bucată de nuga pe sub nas.

Havermeyer devenise un adevărat expert în împuşcarea şoarecilor de cîmp în timpul nopţii cu pistolul pe care-l furase de

la mortul din cortul lui Yossarian. Îi momea cu o bucată de zahăr candel şi ochea în întuneric, aşteptînd muşcătura din momeală, cu degetul de la cealaltă mînă vîrît în bucla sforii pe care o întinsese de la cadrul plasei contra ţînţarilor pînă la lanţul becului nebrumat de deasupra. Sfoara era întinsă ca o coardă de banjo şi cea mai mică smucitură aprindea brusc becul, orbind astfel victima tremurătoare, scăldată într-o baie de lumină. Havermeyer jubila fericit privind cum micuţul mamifer încremenea şi îşi rostogolea ochii înfricoşaţi în căutarea intrusului. Havermeyer aştepta pînă cînd privirea acestuia ajungea la el şi atunci rîdea tare şi în acelaşi timp apăsa pe trăgaci, pulverizînd prin tot cortul corpul vînjos, acoperit cu blană, cu o răpăială răsunătoare şi expediind sfiosul său suflet înapoi la Creatorul lui.

Într-un miez de noapte cînd Havermeyer a împuşcat un şoarece, Joe Flămîndul s-a repezit la el în picioarele goale, zbierînd din toţi rărunchii cu glasul lui strident şi golindu-şi propriul pistol de calibrul 45 în cortul lui Havermeyer, în timp ce se apropia călărind cînd pe o parte, cînd pe cealaltă a şanţului, după care a dispărut brusc într-una din tranşeele crestate, apărute ca prin minune lîngă fiecare cort după ce Milo Minderbinder bombardase escadrila. Era cu puţin timp înainte de ivirea zorilor din timpul Falnicului şi Măreţului Asediu al Bolognei, cînd morţi fără limbă populau ceasurile nopţii ca nişte fantome vii şi Joe Flămîndul aproape că înnebunise de îngrijorare pentru că îşi terminase din nou misiunile şi nu era programat să zboare. Joe Flămîndul bolborosea incoerent cînd l-au pescuit de pe fundul jilav al tranşeei crestate, bîiguind ceva despre şerpi, şobolani şi păianjeni. Înăuntru nu erau decît cîţiva centimetri de apă de ploaie stătută.

— Vedeţi? a urlat Havermeyer. V-am spus. V-am spus că e nebun, nu v-am spus?

4
DOCTORUL DANEEKA

Joe Flămîndul era nebun şi nimeni nu ştia asta mai bine decît Yossarian, care făcea tot posibilul ca să-l ajute. Joe Flămîndul nu

voia pur şi simplu să-l asculte pe Yossarian. Joe Flămîndul nu voia pur şi simplu să asculte, pentru că îl considera nebun pe Yossarian.

— De ce te-ar asculta? îl întrebă doctorul Daneeka fără să-şi ridice privirea.

— Pentru că are probleme.

Doctorul Daneeka rîse dispreţuitor.

— Îşi închipuie că are probleme! Dar eu ce să mai zic?

Doctorul Daneeka continuă rar, cu un rînjet sumbru:

— A, dar nu mă plîng. Ştiu că e război. Cunosc o mulţime de oameni care vor fi nevoiţi să sufere ca să cîştigăm noi. Dar de ce să fiu eu unul dintre ei? De ce nu înrolează cîţiva dintre medicii ăia bătrîni care fac bezele în public lăudîndu-se cît de multe sacrificii este dispus să facă personalul medical? Eu nu vreau să fac sacrificii. Eu vreau să fac parale.

Doctorul Daneeka era un bărbat foarte curat şi îngrijit, pentru care distracţia însemna bombăneală. Avea un ten măsliniu şi o faţă mică, înţeleaptă şi întunecată, cu cearcăne melancolice sub ambii ochi. Era veşnic îngrijorat pentru sănătatea lui şi se ducea aproape zilnic în cortul medical ca să-i ia temperatura unul dintre cei doi recruţi de acolo, care făceau singuri toate treburile în locul lui şi le făceau atît de bine, încît el nu prea mai avea altceva de făcut decît să stea la soare cu nasul înfundat şi să se întrebe de ce erau atît de îngrijoraţi ceilalţi oameni. Numele lor erau Gus şi Wes şi reuşiseră să ridice medicina la rangul unei ştiinţe exacte. Toţi oamenii care declarau la raport că sînt bolnavi, avînd temperaturi de peste treizeci şi opt cu doi, erau expediaţi rapid la spital. Tuturor celor care raportau că sînt bolnavi, avînd temperaturi sub treizeci şi opt cu doi, cu excepţia lui Yossarian, li se vopseau gingiile şi degetele de la picioare cu soluţie de violet de genţiană şi li se administra un laxativ ca să vomite în tufişuri. Toţi cei care raportau că sînt bolnavi, avînd temperatura de exact treizeci şi opt cu doi, erau rugaţi să se întoarcă după o oră pentru a li se lua din nou temperatura. Yossarian, cu temperatura lui de treizeci şi opt de grade, se putea interna oricînd în spital, pentru că nu-i era frică de ei.

Sistemul funcţiona perfect pentru toată lumea, mai ales pentru doctorul Daneeka, fericit că avea suficient timp la dispoziţie ca să-l privească pe bătrînul maior de Coverly aruncînd

potcoave de cai în groapa lui personală pentru potcoave de cai, purtînd încă plasturele pentru ochi pe care i-l făcuse doctorul Daneeka dintr-o fîşie de celuloid furată de pe fereastra cancelariei maiorului Major cu cîteva luni înainte, cînd maiorul de Coverly se întorsese de la Roma cu o cornee desprinsă, după ce închiriase acolo două apartamente pentru a fi folosite de ofiţerii şi recruţii aflaţi în permisie. Singura dată cînd doctorul Daneeka s-a dus la cortul sanitar a fost după ce a început să se simtă zilnic foarte bolnav şi să treacă pe acolo doar ca să fie examinat de Gus şi Wes. Nu au găsit niciodată ceva în neregulă cu el. Avea întotdeauna treizeci şi şapte cu cinci, care pentru ei era perfect, de vreme ce pe el nu-l deranja. Începea să-şi piardă încrederea în ei, gîndindu-se să dispună transferarea lor înapoi la autobază şi să aducă în locul lor pe cineva care să găsească totuşi ceva în neregulă.

Doctorul Daneeka cunoştea personal cîteva lucruri care erau în mare neregulă. Pe lîngă propria sănătate, îl îngrijorau Oceanul Pacific şi orele de zbor. Sănătatea era ceva de care nimeni nu putea fi sigur pe o perioadă de timp suficient de lungă. Oceanul Pacific era o masă de apă înconjurată pe toate părţile de elefantiazis şi de alte boli cumplite, unde, dacă îl supăra vreodată pe colonelul Cathcart lăsîndu-l pe Yossarian la sol, s-ar putea trezi transferat brusc. Iar orele de zbor erau orele pe care trebuia să le petreacă în zbor cu avionul, în fiecare lună, pentru a-şi primi solda de zbor. Doctorul Daneeka detesta să zboare. Se simţea claustrat în avion. În avion nu avea absolut nici un alt loc din lume unde să se ducă decît într-o altă parte a avionului. Doctorului Daneeka i se spusese că oamenii cărora le plăcea să se urce într-un avion dădeau de fapt frîu liber unei dorinţe din subconştient de a ajunge înapoi în pîntecul matern. Asta i-o spusese Yossarian, care îi înlesnise lui Dan Daneeka să-şi încaseze solda de zbor în fiecare lună fără a se urca vreodată înapoi în pîntec. Yossarian îl convingea pe McWatt să treacă numele doctorului Daneeka în registrul lui de zboruri cu misiuni de instrucţie sau cu călătorii la Roma.

— Ştii cum e, îl linguşise doctorul Daneeka, clipind şiret şi conspirativ. Ce rost are să risc dacă nu e nevoie?

— Bineînţeles, consimţise Yossarian.

— Ce importanţă are pentru alţii dacă eu sînt sau nu în avion?

— Nici o importanţă.

— Sigur, asta am vrut să spun, continuase doctoral Daneeka. Şpaga face lumea asta să meargă înainte. O mînă spală pe cealaltă. Înţelegi ce vreau să spun? Eu te scarpin pe spate, mă scarpini şi tu pe spate.

Yossarian înţelegea ce voia celălalt să spună.

— Nu asta am vrut să spun, continuase doctorul Daneeka, în timp ce Yossarian începuse să se scarpine pe spate. Mă refer la corupţie. La favoruri. Tu îmi faci un favor, îţi fac şi eu unul. Te-ai prins?

— Fă-mi un favor, îi ceruse Yossarian.

— Nici o şansă, răspunsese doctorul Daneeka.

Doctorul Daneeka părea înfricoşător şi neînsemnat, stînd abătut în faţa cortului lui, la soare, ori de cîte ori putea, îmbrăcat cu pantaloni kaki de vară şi o cămaşă de vară cu mîneci scurte, decolorată pînă la o nuanţă de gri antiseptic, după spălările zilnice la care fusese supusă. Era ca un om care îngheţase odată de groază şi de atunci nu se mai topise niciodată total. Şedea închis în el însuşi, cu umerii lui firavi înghesuiţi pe jumătate în jurul capului, în timp ce mîinile lui bronzate, cu unghii argintii fosforescente, masau dosul braţelor lui dezgolite încrucişate, de parcă i-ar fi fost frig. De fapt, era un bărbat foarte cald şi înţelegător, care nu înceta nici o clipă să-şi plîngă de milă.

— De ce eu? se auzea văicăreala lui permanentă şi întrebarea era potrivită.

Yossarian ştia că era potrivită, pentru că Yossarian colecţiona întrebări potrivite şi se folosise deja de ele pentru a tulbura şedinţele educative susţinute mai de mult de Clevinger în două seri ale săptămînii în cortul de spionaj al căpitanului Black, cu caporalul cu ochelari, pe care toţi îl bănuiau că era un tip subversiv. Căpitanul Black ştia că era un tip subversiv, pentru că purta ochelari şi folosea cuvinte precum *panacea* şi *utopia* şi pentru că îl dezaproba pe Adolf Hitler, care făcuse o treabă minunată combătînd activităţile neamericane din Germania. Yossarian asista la şedinţele educative, pentru că voia să afle de ce se căzneau atîţia oameni să-l omoare. Cîţiva alţi oameni s-au arătat şi ei interesaţi şi întrebările au fost numeroase şi potrivite cînd Clevinger şi caporalul subversiv au terminat şi au comis greşeala de a se interesa dacă erau

întrebări.

— Cine este Spania?

— De ce este Hitler?

— Cînd e bine?

— Unde era moşul ăla gîrbovit şi gălbejit căruia eu îi spuneam Tataie cînd s-a prăbuşit caruselul?

— Care a fost atuul la München?

— Ho-ho beriberi.

şi

— Căcat!

toate lansate în succesiune rapidă, după care venea Yossarian cu întrebarea la care nu se putea răspunde:

— Unde-s Snowden-ii de mai an?

Întrebarea îi tulbura, pentru că Snowden fusese omorît deasupra Avignonului, cînd Dobbs înnebunise în văzduh şi smulsese comenzile din mîna lui Huple.

Caporalul făcea pe prostul.

— Ce? întrebă el.

— Unde-s Snowden-ii de mai an?

— Regret, dar nu înţeleg.

— *Ou sont les Neiges d'antan?* spunea Yossarian ca să-l ajute.

— *Parlez en anglais,* pentru numele lui Dumnezeu, rostea caporalul. *Je ne parle pas français.*

— Nici eu, răspundea Yossarian, care era în stare să-l hăituiască printre toate cuvintele din lume ca să-i smulgă, dacă ar fi putut, toate cunoştinţele, dar Clevinger intervenea, palid şi slab cum era, respirînd greu, în timp ce o peliculă umedă de lacrimi îi licărea deja sub ochii subnutriţi.

Cartierul General al regimentului era alarmat, pentru că nu se ştia cîte descoperiri ar putea face oamenii, din moment ce îşi îngăduiau să pună orice întrebări le treceau prin cap. Colonelul Cathcart îl trimise pe colonelul Korn să le pună capăt şi colonelul Korn reuşi, stabilind un regulament al întrebărilor. Regulamentul colonelului Korn era de-a dreptul genial, afirmă colonelul Korn în raportul înaintat colonelului Cathcart. Conform regulamentului colonelului Korn, singurii care aveau voie să pună întrebări erau cei care nu puneau niciodată întrebări. În curînd, singurii care mai asistau erau cei care nu puneau niciodată întrebări şi şedinţele au fost oprite definitiv, întrucît Clevinger, caporalul şi

colonelul Korn au căzut de acord că nu era nici posibil, nici necesar să educe nişte oameni care nu întrebau niciodată nimic.

Colonelul Cathcart şi locotenent-colonelul Korn locuiau şi lucrau în clădirea Cartierului General al regimentului, ca toţi membrii personalului Cartierului General, cu excepţia capelanului. Clădirea Cartierului General al regimentului era o construcţie imensă, străveche, prin care bătea vîntul, din piatră roşie fărîmicioasă, cu instalaţii sanitare paradite. În spatele clădirii se afla poligonul de tragere cu ţinte mobile, construit de colonelul Cathcart pentru recreerea exclusivă a ofiţerilor din grup şi în care fiecare ofiţer şi recrut combatant trebuia acum, graţie generalului Dreedle, să petreacă minimum opt ore pe lună.

Yossarian trăgea în ţintele mobile, dar nu nimerea nici una. Appleby trăgea în ele şi nu rata niciodată. Yossarian era la fel de nepriceput la trageri ca şi la jocurile de noroc. Nu reuşea niciodată să cîştige bani nici la jocurile de noroc. Nici chiar cînd trişa nu reuşea să cîştige, deoarece cei pe care-i trişa trişau întotdeauna mai bine. Erau două dezamăgiri cu care se resemnase: nu va fi niciodată un bun trăgător în ţinte mobile şi nu va cîştiga niciodată bani.

— Trebuie să fii deştept ca să nu cîştigi bani, scrise colonelul Cargill într-unul din rapoartele omiletice pe care le pregătea în mod regulat pentru a fi răspîndite, sub semnătura generalului Peckem. Orice prost poate cîştiga bani în zilele noastre şi cei mai mulţi chiar cîştigă. Dar ce se întîmplă cu oamenii cu talent şi cu cap? Numiţi, ca exemplu, un poet care cîştigă bani.

— T. S. Eliot, spuse ex-caporalul Wintergreen în cămăruţa lui din Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare, în care sorta corespondenţa, şi trînti telefonul fără a se identifica.

La Roma, colonelul Cargill rămase perplex.

— Cine era? întrebă generalul Peckem.

— Nu ştiu, răspunse colonelul Cargill.

— Ce voia?

— Nu ştiu.

— Dar ce-a spus?

— T. S. Eliot, îl informă colonelul Cargill.

— Ce-nseamnă asta?

— T. S. Eliot, repetă colonelul Cargill.

— Doar "T. S.... "

— Am înţeles, să trăiţi. Atît a spus, doar "T. S. Eliot".

— Mă întreb ce o fi însemnînd? reflectă generalul Peckem.

Colonelul Cargill se întrebă şi el.

— T. S. Eliot... meditä generalul Peckem.

— T. S. Eliot, repetă ca un ecou colonelul Cargill, cu aceeaşi nedumerire funebră.

Generalul Peckem se smulse după o clipă din toropeală, cu un zîmbet onctuos şi binevoitor. Avea o expresie vicleană şi sofisticată. În ochi avea o licărire răutăcioasă.

— Cineva să-mi facă legătura cu generalul Dreedle, îi ordonă el colonelului Cargill. Să nu ştie cine-i sună.

Colonelul Cargill îi întinse telefonul.

— T. S. Eliot, spuse generalul Peckem, după care închise.

— Cine era? întrebă colonelul Moodus.

În Corsica, generalul Dreedle nu răspunse. Colonelul Moodus era ginerele generalului Dreedle, iar generalul Dreedle, la insistenţele soţiei sale şi judecînd pripit, îl băgase în armată. Generalul Dreedle îl privi cu o ură deschisă. Nu suporta nici măcar să-l vadă pe ginerele lui, care îi era aghiotant şi de aceea se afla permanent în preajma lui. Se opusese căsătoriei fiicei lui cu colonelul Moodus, pentru că nu-i plăcea să asiste la nunţi. Cu o încruntătură ameninţătoare şi preocupată, generalul Dreedle se duse spre oglinda în mărime naturală din biroul lui şi îşi privi imaginea siluetei îndesate. Avea un cap grizonat, cu frunte latä şi cu smocuri cenuşii ca oţelul deasupra ochilor, precum şi fălci grosolane şi agresive. Chibzui cu greutate asupra mesajului criptic pe care tocmai îl primise. Încet-încet, faţa i se lumină de o idee şi îşi ţuguie buzele, cuprins de o bucurie răutăcioasă.

— Sună-l pe Peckem, îi spuse el colonelului Moodus. Ai grijă să nu afle ticălosul cine-l sună.

— Cine era? întrebă colonelul Cargill la Roma.

— Aceeaşi persoană, răspunse generalul Peckem cu o notă clară de panică în glas. Acum mă urmăreşte pe mine.

— Ce voia?

— Nu ştiu.

— Ce-a spus?

— Acelaşi lucru.

— T. S. Eliot?

— Da, T. S. Eliot. Asta-i tot ce-a spus.

Generalului Peckem îi veni o idee plină de speranţă:

— Poate că e un nou cod sau ceva asemănător, cum ar fi parola zilei. De ce nu pui pe cineva să verifice la transmisiuni şi să vadă dacă nu e un nou cod sau ceva asemănător, cum ar fi parola zilei?

De la transmisiuni i se răspunse că T. S. Eliot nu era un nou cod şi nici parola zilei.

Apoi îi veni colonelului Cargill o idee.

— Poate că ar trebui să sun la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte, ca să aflu dacă nu ştiu ei ceva. Au acolo un funcţionar pe nume Wintergreen care îmi este destul de apropiat. El este cel care mi-a sugerat că proza noastră este prea prolixă.

Ex-caporalul Wintergreen i-a spus colonelului Cargill că nu era consemnat la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte nici un T. S. Eliot.

— Cum ţi se pare proza noastră din ultimul timp? se hotărî colonelul Cargill să întrebe dacă tot vorbea la telefon cu ex-caporalul Wintergreen. Nu-i aşa că e mult mai bună?

— E încă prea prolixă, răspunse ex-caporalul Wintergreen.

— Nu m-ar mira să fie amestecat în toată treaba asta generalul Dreedle, mărturisi în cele din urmă generalul Peckem. Ţii minte ce-a făcut cu poligonul de tir cu ţinte mobile?

Generalul Dreedle deschisese personal poligonul de tir cu ţinte mobile al colonelului Cathcart tuturor ofiţerilor şi recruţilor combatanţi din grup. Generalul Dreedle dorea ca oamenii lui să petreacă în poligonul de tir cu ţinte mobile atîta timp cît le permitea programul lor de zbor. Opt ore de tragere în ţinte mobile erau pentru ei o instrucţie excelentă. Învăţau cum să tragă în ţintele mobile ale poligonului.

Lui Dunbar îi plăcea să tragă în ţinte mobile, pentru că detesta fiecare minut petrecut în poligon şi pentru că timpul trecea foarte încet. Socotise că o oră petrecută în poligonul cu ţinte mobile, cu oameni precum Havermeyer şi Appleby, ar putea însemna de unsprezece ori şaptesprezece ani.

— Cred că eşti nebun, reacţiona de obicei Clevinger faţă de descoperirea lui Dunbar.

— Pe cine interesează asta? răspunse Dunbar.

— Vorbesc serios, insistă Clevinger.

— Cui îi pasă? răspunse Dunbar.

— Mie chiar îmi pasă. Voi merge atît de departe, încît să admit că viaţa pare mai lungă...

— ... este mai lungă dacă...

— ... este mai lungă... Este mai lungă? Bine, este mai lungă dacă are şi perioade de plictiseală şi de neplăceri, dar...

— Ghici cît de repede? spuse brusc Dunbar.

— Ha?

— Cît de repede trec, explică Dunbar.

— Cine?

— Anii.

— Anii?

— Anii, spuse Dunbar. Anii, anii, anii.

— Clevinger, de ce nu-i dai pace lui Dunbar? interveni Yossarian. Nu-ţi dai seama ce preţ au toate astea?

— Bine, spuse mărinimos Dunbar. Mai am răgaz cîteva decenii. Ştii cît durează un an cînd se scurge?

— Încetează şi tu, îi spuse Yossarian lui Orr, care începuse să rîdă pe înfundate.

— Mă gîndeam la fata aia, spuse Orr. Fata din Sicilia. Fata chelă din Sicilia.

— Ia taci şi tu, îl avertiză Yossarian.

— Tu eşti de vină, îi spuse Dunbar lui Yossarian. De ce nu-l laşi să rîdă pe înfundate dacă are chef? E de preferat decît să vorbească.

— Bine, n-ai decît să rîzi pe înfundate cît vrei.

— Ştii cît durează un an cînd se scurge? îi repetă Dunbar întrebarea lui Clevinger. Uite-atît.

Pocni din degete.

— Acum o secundă intrai la colegiu, cu aer proaspăt în plămîni. Astăzi eşti un om bătrîn.

— Bătrîn? se miră Clevinger. Ce tot îndrugi?

— Eşti bătrîn.

— Nu sînt bătrîn.

— Eşti la cîţiva paşi de moarte ori de cîte ori pleci în misiune. Cîţi ani în plus poţi avea la vîrsta ta? Acum o jumătate de minut intrai la liceu şi lîngă tine era un sutien descheiat, atît de aproape, că sperai deja să ajungi în rai. Cu numai o cincime de secundă în urmă erai un ţînc, cu o vacanţă de zece săptămîni, care dura o sută de mii de ani şi totuşi se termina prea repede. Vîj! Zboară ca o rachetă! Cum naiba vei putea vreodată să

încetineşti mersul timpului?

Dunbar fu aproape furios cînd termină.

— Poate că e adevărat, recunoscu Clevinger fără tragere de inimă, pe un ton abătut. Poate că o viaţă lungă trebuie să aibă multe împrejurări neplăcute ca să pară atît de lungă. Dar în acest caz, cine o mai doreşte?

— Eu, îi spuse Dunbar.

— De ce? întrebă Clevinger.

— Mai există altceva?

5
CHIEF WHITE HALFOAT

Doctorul Daneeka locuia într-un cort cenuşiu pătat, împreună cu Chief White Halfoat, de care se temea şi pe care-l dispreţuia.

— Îmi imaginez cum e ficatul lui, bombăni doctorul Daneeka.

— Imaginează-ţi cum e ficatul meu, îl sfătui Yossarian.

— Tu n-ai nimic la ficat.

— Asta dovedeşte ce puţin ştii, i-o reteză Yossarian şi îi spuse doctorului Daneeka despre sîcîitoarea lui durere de ficat, care o sîcîia pe sora Duckett, pe sora Cramer şi pe toţi medicii din spital, pentru că se încăpăţîna să nu dea în icter şi nici să dispară.

Pe doctorul Daneeka nu-l interesa subiectul.

— Te consideri năpăstuit? se interesă el. Eu ce să mai zic? N-aveai ce căuta în cabinetul meu în ziua cînd a venit perechea proaspăt căsătorită.

— Care pereche proaspăt căsătorită?

— Care a intrat într-o zi în cabinetul meu. Nu ţi-am povestit despre ei? Ea era frumoasă.

La fel era şi cabinetul doctorului Daneeka. Îşi decorase sala de aşteptare cu peştişori aurii şi cu una dintre cele mai frumoase garnituri de mobilă ieftină. Şi-o decorase cu orice se putea cumpăra pe credit, chiar şi cu peştişorii aurii. În rest, obţinuse bani de la rubedenii lacome, în schimbul unei cote din profitul lui. Cabinetul lui se afla în Staten Island, într-un apartament populat de două familii, o adevărată capcană în caz de incendiu, la patru intersecţii de gara feribotului şi la numai o

intersecţie de un supermarket, trei saloane de cosmetică şi doi farmacişti veroşi. Era plasat pe colţ, dar nu-i folosea. Afluxul populaţiei era mic şi oamenii se tratau din obişnuinţă la aceiaşi medici la care apelaseră ani de zile. Notele de plată se adunau rapid şi în curînd s-a pomenit în situaţia de a-şi pierde cele mai preţioase instrumente medicale: i-au fost luate înapoi maşina de calculat şi maşina de scris. Peştişorii aurii au murit. Din fericire, taman cînd lucrurile mergeau cel mai prost a izbucnit războiul.

— A fost un dar de la Dumnezeu, mărturisi solemn doctorul Daneeka. Cei mai mulţi medici au plecat în curînd în armată şi situaţia s-a îmbunătăţit peste noapte. Amplasarea pe colţ a cabinetului a început să fie rentabilă şi în curînd m-am pomenit cu mai mulţi pacienţi decît aş fi putut examina în mod competent. Mi-am rotunjit venitul cu cele două farmacii. Saloanele de cosmetică îmi aduceau cîte două, trei avorturi pe săptămînă. Situaţia era cît se poate de bună, cînd iată ce s-a întîmplat. Au trebuit să trimită un tip de la comisia de recrutare ca să mă examineze. Eram inapt pentru serviciul militar din considerente medicale. Mă examinasem singur cu multă atenţie şi descoperisem că eram inapt pentru serviciul militar. Normal era, nu-i aşa, să fiu crezut pe cuvînt, de vreme ce eram un medic cu o poziţie bună în societatea medicală din ţinut şi în Biroul local de Afaceri Prospere. Dar nu, nu m-au crezut şi l-au trimis pe tip ca să se asigure că aveam măcar un picior amputat din şold şi eram ţintuit la pat cu o artrită reumatică incurabilă. Yossarian, trăim într-o epocă de neîncredere şi de deteriorare a valorilor spirituale. E îngrozitor, protestă doctorul Daneeka cu glasul gîtuit de o emoţie puternică. E îngrozitor cînd pînă şi cuvîntul unui medic cu diplomă este pus la îndoială de ţara pe care o iubeşte.

Doctorul Daneeka fusese înrolat şi expediat la Pianosa ca medic de aviaţie, deşi lui îi era frică să zboare.

— Eu n-am nevoie să-mi atrag necazuri zburînd cu avionul, observă el, clipind din ochii căprui şi miopi ca nişte mărgele şi cu o privire jignită. Vin ele singure la mine. Cum s-a întîmplat cu fecioara care nu putea face copii şi a venit la mine.

— Care fecioară? întrebă Yossarian. Parcă mi-ai spus de o pereche proaspăt căsătorită.

— Asta-i fecioara de care îţi povestesc. Era o pereche de tineri şi erau căsătoriţi de ceva mai mult de un an, cînd au intrat

în cabinetul meu fără să le fi fixat dinainte o consultaţie. Trebuia s-o fi văzut pe fată. Era tare dulce, tînără şi frumoasă. A roşit cînd am întrebat-o de ciclu. Cred că nu voi înceta niciodată s-o iubesc pe fata aceea. Avea un trup de vis şi purta la gît un lănţişor cu o icoană a Sfîntului Anton care atîrna între cei mai frumoşi sîni pe care i-am văzut vreodată. "Cred că e o mare ispită pentru Sfîntul Anton", am glumit eu — numai aşa, ca s-o fac să se simtă bine, înţelegi. "Sfîntul Anton?" a spus soţul ei. "Cine e Sfîntul Anton?", a întrebat-o el. "Cine?", s-a mirat ea. "Sfîntul Anton", i-a spus el. "Sfîntul Anton", a zis ea. "Cine e Sfîntul Anton?"

Cînd am examinat-o pe dinăuntru în cabinetul meu de consultaţii, am constatat că era încă fecioară. I-am vorbit soţului ei între patru ochi, în timp ce ea îşi trăgea portjartierul şi îşi agăţa ciorapii de el. "În fiecare noapte", s-a lăudat el. Şi vorbea serios. "I-am tras-o chiar şi dimineţile uneori, înainte de micul dejun pregătit de ea şi înainte de a pleca amîndoi la serviciu", s-a umflat el în pene. Nu exista decît o singură explicaţie. Cînd i-am adunat din nou pe amîndoi, le-am făcut o demonstraţie de act sexual cu modelele de cauciuc pe care le aveam în cabinet. Am în cabinet aceste modele de cauciuc cu toate organele de reproducere ale ambelor sexe, pe care le ţin încuiate în fişete separate, pentru a evita un scandal. Adică le aveam. Acum nu mai am nimic, nici măcar un cabinet. Singurul lucru pe care-l mai am este această temperatură scăzută, care începe să mă îngrijoreze cu adevărat. Cei doi puşti care lucrează pentru mine în cortul sanitar habar n-au să pună un diagnostic. Nu ştiu decît să se plîngă. Ei cred că sînt năpăstuiţi? Dar eu ce să mai zic? Să fi fost în cabinetul meu în ziua aceea, cînd cei doi proaspăt căsătoriţi se uitau la mine de parcă le spuneam ceva de care nimeni nu mai auzise vreodată. N-ai văzut în viaţa ta o persoană atît de interesată cum erau ei. "Adică aşa?", m-a întrebat el, lucrînd un timp el însuşi cu modelele. Înţelegi că îmi dau seama cînd o persoană de un anumit gen se distrează grozav făcînd asta. "Aşa e bine", i-am spus. "Acum duceţi-vă acasă, încercaţi cîteva luni ce v-am învăţat şi vedeţi ce se întîmplă. De acord?" "De acord", au spus ei şi m-au plătit în bani lichizi fără nici o discuţie. "Distracţie plăcută", le-am spus şi ei mi-au mulţumit şi au ieşit amîndoi. El o luase de talie, de parcă nu mai putea aştepta pînă acasă ca să i-o tragă. Peste cîteva zile, s-a întors

singur şi i-a spus asistentei mele că trebuia să-mi vorbească imediat. Îndată ce am rămas singuri, mi-a dat un pumn în nas.

— Ce-a făcut?!

— Mi-a spus că fac pe deşteptul şi mi-a tras un pumn în nas. "Faci pe deşteptul, nu?", a spus şi mi-a dat una de am căzut în fund. Poc! Chiar aşa. Nu glumesc.

— Ştiu că nu glumeşti, spuse Yossarian. Dar de ce-a făcut-o?

— De unde să ştiu de ce-a făcut-o? îi replică plictisit doctorul Daneeka.

— Poate că avea vreo legătură cu Sfîntul Anton?

Doctorul Daneeka îl privi absent pe Yossarian.

— Sfîntul Anton? întrebă el mirat. Cine e Sfîntul Anton?

— De unde să ştiu? răspunse Chief White Halfoat, intrînd tocmai atunci în cort şi clătinîndu-se, cu o sticlă de whisky cuibărită în scobitura unui braţ, după care se aşează între ei, pus pe harţă.

Doctorul Daneeka se ridică fără un cuvînt şi îşi mută scaunul în faţa cortului, cu spatele încovoiat de trusa compactă de nedreptăţi care constituia povara lui permanentă. Nu suporta compania colegului lui de cameră.

Chief White Halfoat îl considera nebun.

— Nu ştiu ce-i cu omul ăsta, remarcă el cu o notă de reproş. N-are cap, asta e cu el. Dacă ar avea cap, ar pune mîna pe o lopată şi ar începe să sape. Chiar aici, în cort, ar începe să sape, chiar sub patul meu. Ar da de ţiţei imediat. Nu ştie cum a găsit ţiţei un recrut care a săpat acasă, în Statele Unite? N-a auzit ce s-a întîmplat cu puştiul ăla — cum îl chema pe şobolanul ăla putred, peştele ăla nenorocit şi mucos din Colorado?

— Wintergreen.

— Wintergreen.

— Se teme, explică Yossarian.

— A, nu, nu era Wintergreen.

Chief White Halfoat clătină din cap cu o admiraţie nedisimulată.

— Nemernicul ăla împuţit, dobitocul ăla care face pe deşteptul nu se teme de nimeni.

— Doctorul Daneeka se teme. Asta e problema lui.

— De ce se teme?

— Se teme pentru tine, spuse Yossarian. Se teme că o să mori de pneumonie.

— Foarte bine că se teme, spuse Chief White Halfoat.

În pieptul lui robust bubui un hohot de rîs grav, profund.

— Chiar o să mor, cu prima ocazie. O să vedeţi voi.

Chief White Halfoat era un indian chipeş şi oacheş din Oklahoma, cu o faţă masivă cu oase solide şi cu un păr negru încîlcit, avînd pe jumătate sînge din neamul Creek din Enid, care, din motive cunoscute numai de el, se hotărîse să moară de pneumonie. Era un indian ursuz, răzbunător, care îi ura pe străinii cu nume precum Cathcart, Korn, Black şi Havermeyer şi dorea să se întoarcă toţi la strămoşii păduchioşi din care se trăgeau.

— N-o să-ţi vină să crezi, Yossarian, cugetă el, ridicînd dinadins glasul ca să-l întărîte pe doctorul Daneeka, dar asta era o ţară foarte bună înainte s-o strice ei cu evlavia lor afurisită.

Chief White Halfoat intenţiona să se răzbune pe albi. Abia ştia să citească şi să scrie şi fusese repartizat căpitanului Black ca ofiţer adjunct de spionaj.

— Cum puteam să învăţ să citesc sau să scriu? întrebă Chief White Halfoat cu o agresivitate prefăcută, ridicînd din nou glasul ca să-l audă doctorul Daneeka. Peste tot unde ne ridicam noi cortul, ei băgau o sondă de ţiţei. Şi ori de cîte ori băgau o sondă, dădeau peste ţiţei. Şi ori de cîte ori dădeau peste ţiţei, ne sileau să ne strîngem cortul şi să ne mutăm în altă parte. Eram un fel de baghete detectoare umane. Întreaga noastră familie a avut o aplecare firească pentru zăcămintele de petrol şi în curînd toate companiile petroliere din lume şi-au pus tehnicienii să ne fugărească. Tot timpul eram pe drumuri. E al naibii de greu să creşti un copil în asemenea condiţii, vă spun eu. Nu cred să fi stat mai mult de o săptămînă într-un singur loc.

Cele mai vechi amintiri ale lui erau amintirile unui geolog.

— Ori de cîte ori se năştea un White Halfoat, continuă el, acţiunile la bursă creşteau imens. În curînd, echipe întregi de forare ne urmăreau cu toate instalaţiile lor, întrecîndu-se care să ajungă prima. Companiile au început să fuzioneze ca să reducă numărul de oameni pe care trebuiau să-i repartizeze pentru noi. Dar hoarda care ne urmărea creştea. Nu reuşeam niciodată să dormim noaptea liniştiţi. Cînd ne opream, se opreau şi ei. Cînd ne deplasam, se deplasau şi ei, cu cantine ambulante, buldozere, sonde, generatoare. Eram o afacere ambulantă prosperă şi am început să primim invitaţii de la cele mai scumpe

hoteluri, de dragul afacerilor pe care le atrăgeam după noi în oraşe. Unele invitaţii erau extrem de generoase, dar nu puteam accepta nici una, pentru că eram indieni şi nici un hotel scump care ne invita nu primea indieni. Prejudecăţile rasiale sînt o chestie îngrozitoare, Yossarian. Zău că da. E îngrozitor să tratezi un indian cumsecade şi devotat ca pe un negrotei, un evreu, un macaronar sau un mexican.

Chief White Halfoat dădu încet din cap, cu convingere.

— Ei, şi atunci, Yossarian, în cele din urmă s-a întîmplat — începutul sfîrşitului. Au început să ne încolţească dinainte. Încercau să ghicească unde urma să ne oprim data viitoare şi începeau să foreze înainte de a ajunge noi acolo, ca să nu putem nici măcar să ne oprim. De îndată ce începeam să ne întindem păturile, ne alungau. Aveau încredere în noi. Nu aşteptau nici măcar să găsească ţiţeiul înainte de a ne alunga. Eram atît de osteniţi, că aproape că nu ne mai păsa în ce zi se făcea sorocul. Într-o dimineaţă ne-am pomenit înconjuraţi complet de petrolişti care aşteptau să le ieşim în cale ca să ne poată alunga. Unde te uitai era cîte un petrolist pe o culme, aşteptînd acolo ca indienii cînd se pregătesc de atac. Era sfîrşitul. Nu puteam rămîne pe loc pentru că tocmai fuseserăm alungaţi. Şi nu mai aveam unde să ne ducem. Numai armata m-a salvat. Din fericire, războiul a izbucnit la ţanc şi o comisie de înrolare m-a cules din mijlocul lor şi m-a depus în siguranţă la Lowery Field, Colorado. Am fost singurul supravieţuitor.

Yossarian ştia că minte, dar nu-l întrerupse pe Chief White Halfoat care-şi continuă povestirea, susţinînd că nu mai aflase nimic de părinţii lui. Dar asta nu l-a deranjat prea mult, pentru că ştia că erau părinţii lui doar fiindcă aşa îi spuseseră ei şi, de vreme ce îl minţiseră în multe alte privinţe, puteau foarte bine să-l fi minţit şi în privinţa asta. Cunoştea însă mult mai bine soarta unui trib de veri primari care ajunseseră în nord într-un moment de diversiune şi pătrunseseră pe nebăgate de seamă în Canada. Cînd au încercat să se întoarcă, au fost opriţi la graniţă de către autorităţile de imigrare americane, care nu voiau să-i lase să se întoarcă în ţară. Nu se puteau întoarce fiindcă aveau pielea roşie.

Era o glumă sinistră, dar doctorul Daneeka nu rîse decît cînd Yossarian veni la el după încă o misiune şi îl imploră din nou, fără vreo speranţă de succes, să-l lase la sol. Doctorul Daneeka

scoase un nechezat, apoi se cufundă imediat în propriile probleme, incluzîndu-l în ele şi pe Chief White Halfoat, care-l provocase toată dimineaţa la lupte indiene, şi pe Yossarian, care se hotărîse chiar în clipa aceea şi în locul acela să înnebunească.

— Îţi pierzi vremea, fu silit doctorul Daneeka să-i spună.

— Nu poţi lăsa la sol un nebun?

— O, ba da. Chiar trebuie. Există o regulă conform căreia trebuie să-i las la sol pe nebuni.

— Atunci de ce nu mă laşi la sol? Sînt nebun. Întreabă-l pe Clevinger.

— Pe Clevinger? Unde e Clevinger? Găseşte-l pe Clevinger şi o să-l întreb.

— Atunci întreabă pe oricare altul. O să-ţi spună cît de nebun sînt.

— Sînt nebuni.

— Atunci de ce nu-i laşi la sol?

— Ei de ce nu mă roagă să-i las la sol?

— Pentru că sînt nebuni, de-aia.

— Sigur că sînt nebuni, răspunse doctorul Daneeka. Ţi-am spus doar că sînt nebuni, nu? Şi nu poţi lăsa nişte nebuni să decidă dacă tu eşti sau nu nebun, nu?

Yossarian îl privi cu seriozitate şi încercă o nouă tactică.

— Orr este nebun?

— Sigur că este, spuse doctorul Daneeka.

— Poţi să-l laşi la sol?

— Sigur că pot. Dar mai întîi trebuie să mă roage. Face parte din regulament.

— Atunci de ce nu te roagă?

— Pentru că e nebun. Trebuie să fie nebun să continue să plece în misiuni de luptă după ce a scăpat de atîtea ori ca prin urechile acului. Sigur, pot să-l las la sol pe Orr. Dar mai întîi trebuie să mă roage.

— E tot ce are de făcut ca să fie lăsat la sol?

— Asta-i tot. Să mă roage.

— Şi atunci poţi să-l laşi la sol? întrebă Yossarian.

— Nu, nu pot să-l las la sol.

— Adică există un clenci?

— Sigur că există un clenci, răspunse doctorul Daneeka. Clenciul-22. Nu oricine care vrea să iasă din luptă este nebun cu

adevărat.

Exista un singur clenci şi acesta era Clenciul-22, care prevedea că grija pentru propria siguranţă în faţa unui pericol real şi imediat era reacţia unei minţi raţionale. Orr era nebun şi putea fi lăsat la sol. Tot ce avea de făcut era să ceară asta şi, de îndată ce ar cere-o, n-ar mai fi nebun şi ar trebui să continue misiunile de zbor. Orr ar fi nebun să continue misiunile de zbor şi sănătos la cap dacă nu le-ar continua, dar dacă ar fi sănătos la cap ar trebui să le continue. Dacă le-ar continua, ar fi nebun şi n-ar mai trebui să le continue; dar dacă n-ar vrea, ar fi sănătos la cap şi ar trebui să le continue. Yossarian era profund mişcat de simplitatea absolută a acestei clauze a Clenciului-22 şi scoase un fluierat ce exprima respect.

— E un clenci teribil, acest Clenci-22, remarcă el.

— Cel mai bun care există, consimţi doctorul Daneeka.

Yossarian îl înţelese perfect, în toată raţionalitatea sa ameţitoare. Părţile sale pereche erau perfecte, aveau o precizie eliptică, elegantă şi şocantă în acelaşi timp, ca arta modernă de calitate şi uneori Yossarian nu era foarte sigur că îl înţelegea perfect, aşa cum nu era niciodată foarte sigur în privinţa artei moderne de calitate sau în privinţa muştelor pe care le vedea Orr în ochii lui Appleby. În privinţa muştelor din ochii lui Appleby trebuia să-l creadă pe cuvînt pe Orr.

— O, da, sînt acolo, îl asigurase Orr în privinţa muştelor din ochii lui Appleby, după prima ceartă dintre Yossarian şi Appleby la clubul ofiţerilor, deşi probabil că el nici nu ştie de ele. De aceea nu poate vedea lucrurile aşa cum sînt în realitate.

— Cum de nu ştie de ele? se interesă Yossarian.

— Pentru că are muşte în ochi, explică Orr cu o răbdare exagerată. Cum să vadă că are muşte în ochi dacă are muşte în ochi?

Era cît se poate de logic şi Yossarian era dispus să-i acorde lui Orr circumstanţe atenuante, pentru că Orr se trăgea din sălbăticia de lîngă New York City şi ştia mult mai multe despre viaţa în sălbăticie decît ştia Yossarian şi pentru că Orr, spre deosebire de mama, tata, sora, fratele, mătuşa, unchiul, cumnatul, profesorul, mentorul spiritual, avocatul, vecinul şi ziarul lui Yossarian, nu-l minţise niciodată pînă atunci în problemele cruciale. Yossarian cugetase în intimitate asupra descoperirilor sale recente despre Appleby timp de o zi sau

două şi se hotărîse să facă o faptă bună spunîndu-i adevărul în faţă lui Appleby.

— Appleby, ai muşte în ochi, îi şopti el generos cînd trecură unul pe lîngă celălalt prin intrarea în cortul cu paraşute, în ziua în care făceau săptămînal un zbor de rutină la Parma.

— Ce? răspunse pe un ton tăios Appleby, derutat total de faptul că Yossarian catadicsea să i se adreseze.

— Ai muşte în ochi, repetă Yossarian. Probabil că de aceea nu le vezi.

Appleby se îndepărtă de Yossarian cu o expresie de uimire şi scîrbă şi rămase posac şi tăcut pînă cînd se urcă în Jeep cu Havermeyer, pornind pe drumul lung şi drept spre sala de instruire, unde maiorul Danby, agitatul ofiţer de operaţiuni al grupei, aştepta să facă informarea preliminară cu toţi piloţii, bombardierii şi navigatorii. Appleby vorbi încet, ca să nu fie auzit de şofer sau de căpitanul Black, care stătea tolănit, cu ochii închişi, pe locul din faţă al Jeepului.

— Havermeyer, întrebă el şovăielnic, am muşte în ochi?

Havermeyer clipi nedumerit.

— Gîşte? întrebă el.

— Nu, muşte, i se răspunse.

Havermeyer clipi din nou.

— Muşte?

— În ochi.

— Cred că eşti nebun, spuse Havermeyer.

— Nu, nu sînt nebun. Yossarian e nebun. Spune-mi odată dacă am sau nu muşte în ochi. Hai, spune. Suport adevărul.

Havermeyer îşi mai vîrî o bucată de nuga în gură şi privi cu multă atenţie în ochii lui Appleby.

— Nu văd nici o muscă, anunţă el.

Appleby scoase un imens oftat de uşurare. Lui Havermeyer i se lipiseră fărîme de nuga pe buze, pe bărbie şi pe obraji.

— Ai bucăţele de nuga pe faţă, observă Appleby.

— Prefer să am bucăţele de nuga pe faţă decît muşte în ochi, îi replică Havermeyer.

Ofiţerii din celelalte cinci avioane ale fiecărei patrule soseau în camioane la instruirea condusă de general, care urma să aibă loc peste treizeci de minute. Cei trei recruţi din fiecare echipaj nu erau instruiţi deloc, fiind duşi direct la aerodrom, la avioanele separate în care erau programaţi să zboare în ziua aceea, unde

aşteptau împreună cu echipajul de la sol pînă cînd ofiţerii cu care fuseseră programaţi să zboare săreau din camioane, după ce erau coborîte tăbliile zornăitoare din spate şi sosea momentul să se urce în avioane şi să pornească. Motoarele huruiau iritate, pe postamentele în formă de acadele, împotrivindu-se cîteva minute, apoi se învîrteau un timp, monoton, în gol, după care avioanele se urneau greoi, pornind clătinîndu-se, cu botul înainte, pe terenul cu pietriş, ca nişte vietăţi infirme, stupide, oarbe, pînă ce începeau să ruleze în linie pe pista de aterizare şi decolau rapid, unul în spatele celuilalt, cu un huruit bubuitor, tot mai puternic, Înşiruindu-se încet în formaţie peste vîrfuri de copaci pestriţi şi rotindu-se deasupra aerodromului pînă cînd se formau toate escadrilele de şase şi apoi se îndreptau, pe deasupra apei azurii, în prima etapă a cursei, spre ţinta din nordul Italiei sau din Franţa. Avioanele cîştigau altitudine în mod constant şi ajungeau la peste nouă mii de picioare înălţime cînd pătrundeau în teritoriul inamic. Întotdeauna, unul dintre cele mai surprinzătoare lucruri era atmosfera de calm şi de linişte totală, spulberată doar de rafalele de probă ale mitralierelor, de cîte o observaţie seacă, succintă, rostită prin interfon, şi, în cele din urmă, de vocea gravă a bombardierului din fiecare avion care anunţa că se aflau la punctul iniţial şi urmau să se îndrepte spre ţintă. Întotdeauna era soare şi simţeau un mic nod în gît din cauza aerului rarefiat.

Avioanele B-25 cu care zburau erau nişte aparate stabile, sigure, de culoare verde închis, cu comenzi şi motoare duble şi aripi late. Singurul lor cusur, cum îl vedea Yossarian de pe locul lui de bombardier, era galeria strîmtă de acces care despărţea compartimentul bombardierului din botul de plexiglas de cea mai apropiată trapă de salvare. Galeria era un tunel îngust, drept şi rece, construit în spatele comenzilor de zbor şi un bărbat solid ca Yossarian nu se putea strecura prin el decît cu mare dificultate. Un navigator durduliu, cu faţa ca o lună, cu ochi de reptilă şi cu o pipă ca a lui Aarfy, avea şi el probleme, iar Yossarian avea obiceiul să-l gonească dinspre botul avionului, în timp ce se îndreptau spre ţinta aflată atunci la cîteva minute. Era o perioadă de încordare, o perioadă de aşteptare, cînd nu auzeau şi nu vedeau nimic şi nu aveau altceva de făcut decît să aştepte, în timp ce artileria antiaeriană de dedesubt ochea şi se pregătea să-i doboare, cufundîndu-i pe toţi în somnul veşnic,

dacă s-ar fi putut.

Galeria era pentru Yossarian singura cale de salvare dintr-un avion aflat pe punctul de a se prăbuşi, dar Yossarian o înjura cu o duşmănie înverşunată, urînd-o ca pe un obstacol pus acolo de providenţă, ca parte a complotului menit să-l distrugă. Era loc pentru încă o trapă de salvare chiar acolo, în botul bombardierului B-25, dar nu exista nici o trapă de salvare. Era în schimb galeria de acces şi după porcăria aia de misiune de deasupra Avignonului, ajunsese să deteste fiecare centimetru uriaş al ei, fiindcă îl ţinea atîtea secunde departe de paraşută, prea voluminoasă ca s-o ia cu el în faţă, şi îl mai ţinea apoi atîtea secunde departe de trapa de salvare din pardoseală, situată între partea din spate a punţii de zbor ridicate şi picioarele mitraliorului nevăzut din turela montată deasupra. Yossarian îşi dorea să fie acolo unde putea fi Aarfy după ce Yossarian îl gonea înapoi dinspre botul avionului; îşi dorea să şadă pe jos, ghemuit chiar pe trapa de salvare, ocrotit ca într-un iglu, de încă un rînd de costume de protecţie pe care ar fi fost bucuros să le care cu el, cu paraşuta deja agăţată de ham, unde-i era locul, cu o mînă încleştată pe coarda de deschidere cu mîner roşu, cu cealaltă pe cîrligul trapei de salvare care l-ar fi scuipat spre pămînt prin aer, la primul scrîşnet cumplit al catastrofei. Acolo voia să fie dacă trebuia să fie totuşi undeva, în loc să plutească în faţă, ca un nenorocit de peştişor auriu cantilever, într-un nenorocit de acvariu cantilever pentru peştişori aurii, în timp ce nenorocitele alea de baterii negre şi împuţite ale artileriei antiaeriene izbucneau explodînd şi bubuind de jur împrejur, deasupra lui şi sub el, într-o dezlănţuire de răutate fantasmagorică şi cosmică tot mai cumplită, care trosnea clătinîndu-se, pocnea, zăngănea şi tremura, clănţănea şi sfredelea, ameninţînd să-i anihileze pe toţi într-o fracţiune de secundă, într-o imensă izbucnire de flăcări.

Aarfy nu-i fusese de nici un folos lui Yossarian ca navigator şi nici ca altceva, iar Yossarian îl mîna înapoi dinspre botul avionului de fiecare dată, ca nu cumva să se ciocnească dacă ar fi fost nevoiţi s-o zbughească brusc ca să se salveze. De îndată ce Yossarian îl mîna înapoi dinspre botul avionului, Aarfy era liber să se ghemuiască pe jos, unde îşi dorea Yossarian să se ghemuiască, dar în schimb el stătea băţ, cu braţele butucănoase aşezate confortabil pe spetezele scaunelor pilotului

şi copilotului, cu pipa în mînă, sporovăind politicos cu McWatt sau cu cine se întîmpla să fie copilot, arătîndu-le tot felul de fleacuri de pe cer celor doi bărbaţi, care erau prea ocupaţi ca să-i intereseze. McWatt era prea ocupat să reacţioneze cu manşele la indicaţiile stridente ale lui Yossarian, în timp ce Yossarian strecura avionul pe traseul bombelor şi apoi le împrăştia pe toate cu violenţă în jurul coloanelor prădalnice produse de obuzele care explodau, răcnind către McWatt comenzi scurte, obscene, care semănau grozav cu zbieretele înfricoşate şi stăruitoare ale lui Joe Flămîndul cînd se lupta în întuneric cu coşmarurile. Aarfy pufăia meditativ din pipă cît timp se consuma această încleştare haotică, contemplînd războiul cu o curiozitate imperturbabilă prin geamul lui McWatt, de parcă ar fi fost o tulburare îndepărtată care nu-l putea afecta. Aarfy era un adept al fraternităţii, căruia îi plăceau galeria pe stadioane şi agapele şi care n-avea destulă minte ca să se teamă. Yossarian avea destulă minte şi se temea, iar singurul lucru care-l împiedica să-şi părăsească postul din bătaia focului şi s-o tulească înapoi prin tunel ca un şobolan laş era dorinţa de a nu lăsa pe seama altuia retragerea prin manevre de ocolire din zona ţintei. Nu exista nimeni pe lume pe care l-ar fi onorat cu o responsabilitate atît de mare. Nu mai cunoştea pe nimeni care să fie la fel de laş. Yossarian era omul care se pricepea cel mai bine la manevrele de ocolire din tot grupul, dar habar nu avea de ce.

Nu exista o procedură dinainte stabilită pentru manevrele de ocolire. Nu era nevoie decît să te temi şi Yossarian se temea foarte mult, mai mult decît Orr sau Joe Flămîndul, sau chiar decît Dunbar, care se resemnase liniştit cu ideea că va trebui să moară într-o bună zi. Yossarian nu se resemnase cu această idee şi se lupta cu înverşunare pentru viaţa lui în fiecare misiune în clipa în care lansa bombele răcnind cu răutate către McWatt: "Loveşte tare, tare, tare, tare, ticălosule!", ca şi cum McWatt ar fi fost de vină că ei se aflau acolo sus, unde voiau să-i lichideze nişte necunoscuţi, iar toţi ceilalţi din avion s-au ţinut departe de interfon, cu excepţia momentelor penibile ale ratării misiunii de deasupra Avignonului, cînd Dobbs a înnebunit în văzduh şi a început să plîngă patetic cerînd ajutor.

— Ajutaţi-l, ajutaţi-l, rostise hohotind Dobbs. Ajutaţi-l, ajutaţi-l.

— Pe cine să ajutăm? Pe cine să ajutăm? strigase la el Yossarian, de îndată ce îşi introdusese la loc căştile în sistemul de intercomunicaţie, după ce se dislocaseră cînd Dobbs îi smulsese manşele din mîini lui Huple şi le trîntise jos pe toate brusc în timpul picajului asurzitor, paralizant, înfricoşător, care-l proiectase pe Yossarian cu creştetul în tavanul avionului şi din care Huple îl salvase la ţanc, smulgîndu-i din nou manşele lui Dobbs şi îndreptînd cursul avionului aproape la fel de brusc, prin valul asurzitor de obuze lansate de artileria antiaeriană, din care scăpaseră doar cu o clipă mai înainte.

Of, Doamne! Of, Doamne! Of, Doamne! se rugase Yossarian în gînd, în timp ce se clătina lipit cu creştetul de tavanul botului avionului, incapabil să se mişte.

— Bombardierul, bombardierul! îi răspunsese răcnind Dobbs cînd Yossarian vorbise. Nu răspunde, nu răspunde. Ajutaţi-l pe bombardier, ajutaţi-l pe bombardier.

— Eu sînt bombardierul, strigase Yossarian. Eu sînt bombardierul. N-am păţit nimic. N-am păţit nimic.

— Atunci ajutaţi-l, ajutaţi-l, se rugase Dobbs. Ajutaţi-l, ajutaţi-l.

Iar Snowden zăcea mort în spate.

6
JOE FLĂMÎNDUL

Joe Flămîndul efectuase cincizeci de misiuni, dar nu i-au fost de nici un folos. Îşi făcuse bagajele şi aştepta iarăşi să se întoarcă acasă. Noaptea avea coşmaruri stranii, care-i spărgeau urechile, ţinîndu-i treji pe toţi din escadrilă în afară de Huple, pilotul de cincisprezece ani, care declarase altă vîrstă ca să fie înrolat şi care stătea cu motanul lui în acelaşi cort cu Joe Flămîndul. Huple avea somnul uşor, dar pretindea că nu-l auzise niciodată pe Joe Flămîndul zbierînd. Joe Flămîndul era bolnav.

— Şi ce dacă? bombăni doctorul Daneeka duşmănos. Eram un om făcut, îţi spun. Cîştigam cincizeci de miare pe an, aproape toate scutite de impozit, deoarece îmi convingeam pacienţii să-mi plătească în bani lichizi. Mă susţinea cel mai puternic sindicat din lume. Şi uite ce s-a întîmplat. Tocmai cînd

eram pregătit să încep cu adevărat să-i pun deoparte, au trebuit să inventeze fascismul şi să declanşeze un război atît de oribil, încît să mă afecteze şi pe mine. Îmi vine să rid cînd îl aud pe unul ca Joe Flămîndul răcnind din toţi rărunchii în fiecare noapte. Chiar îmi vine să rîd! El e bolnav? Cum crede că mă simt *eu?*

Joe Flămîndul era prea absorbit de propriile lui nenorociri ca să-i mai pese ce simţea doctorul Daneeka. De pildă, zgomotele. Cele slabe îl înfuriau şi atunci zbiera la Aarfy pînă răguşea din cauza sunetelor de molfăială pe care le scotea pufăind din pipă, la Orr cînd meşterea, la McWatt, fiindcă trîntea tare fiecare carte pe care o întorcea cînd împărţea cărţile la douăzeci şi unu şi la pocher, sau la Dobbs, fiindcă îi clănţăneau dinţii cînd umbla împiedicat, ciocnindu-se de obiecte. Joe Flămîndul era o masă informă şi vibrantă de irascibilitate mobilă şi activă. Ticăitul uniform al unui ceas într-o încăpere cufundată în tăcere era un adevărat chin pentru creierul lui neprotejat.

— Ascultă, puştiule, îi explică el pe un ton sever lui Huple, într-o seară, foarte tîrziu, dacă vrei să stai în cortul ăsta, trebuie să faci cum fac eu. Înfăşoară-ţi ceasul într-o pereche de ciorapi de lînă în fiecare noapte şi pune-l în fundul dulapului tău, din celălalt capăt al încăperii.

Huple îşi împinse sfidător bărbia în faţă, ca să-i dea de înţeles lui Joe Flămîndul că el nu putea fi manevrat, apoi făcu exact ceea ce i se spusese.

Joe Flămîndul era un prăpădit emaciat şi nervos, cu o faţă descărnată, cu pielea şi oasele opace şi cu nişte vene care zvîcneau şi se zvîrcoleau subcutanat în cearcănele înnegrite de sub ochi, ca nişte secţiuni tăiate dintr-un şarpe. Era o faţă nefericită, suptă, tuciurie de atîta îngrijorare, ca un oraş minier părăsit. Joe Flămîndul mînca lacom, îşi rodea permanent unghiile, se bîlbîia, se sufoca, rîgîia, asuda, saliva şi ţopăia ca un fanatic dintr-un loc într-altul cu un aparat de fotografiat negru, foarte complicat, cu care încerca mereu să fotografieze fete goale. Fotografiile nu ieşeau niciodată. Uita întotdeauna să bage film în aparat, să aprindă lumina sau să scoată capacul de pe obiectiv. Fetele nu se lăsau uşor convinse să pozeze goale, dar Joe Flămîndul avea acest talent.

— Eu, mare om, striga el. Eu, mare fotograf de la revista *Life.* Poză mare pe colosală copertă mare. *Si, si, si!* Vedetă la Hollywood. Multi *dinero.* Multi divorţuri. Multi cioca-cioc toată

ziua.

Puţine femei de oriunde puteau rezista la asemenea dulcegării viclene, iar prostituatele săreau entuziasmate în picioare şi se avîntau în cele mai fanteziste poziţii cerute de el. Femeile îl dădeau gata pe Joe Flămîndul. Avea faţă de sexualitatea reprezentată de ele o reacţie de adorare şi idolatrie frenetică. Erau manifestări splendide, satisfăcătoare şi înnebunitoare ale miraculosului, instrumente de plăcere prea puternice pentru a putea fi măsurate, prea pătrunzătoare pentru a putea fi suportate şi prea rafinate pentru a fi destinate folosinţei bărbatului grosolan, nevrednic. El nu putea tălmăci goliciunea cuprinsă în mîinile lui decît ca o neglijenţă cosmică, menită să fie rapid corectată, şi se simţea întotdeauna îmboldit să se folosească de trupul lor după putinţa lui, în cele cîteva clipe trecătoare de care ştia că dispune pînă nu prindea de veste cineva şi i le răpea. Nu se putea hotărî niciodată dacă să le reguleze sau să le fotografieze, fiindcă descoperise că era imposibil să le facă pe amîndouă simultan. De fapt, descoperise că aproape că nu putea să facă nici una din ele, atît de căznit era efortul lui de împlinire, din cauza grabei care-l mîna permanent. Fotografiile nu ieşeau niciodată şi Joe Flămîndul nu intra niciodată. Ciudăţenia era că, în viaţa civilă, Joe Flămîndul fusese cu adevărat fotograf la revista *Life.*

Acum era un erou, cel mai mare erou al Aviaţiei Militare, considera Yossarian, fiindcă efectuase mai multe ronduri de serviciu în lupte aeriene decît oricare alt erou al Aviaţiei Militare. Făcuse şase ronduri de serviciu în lupte aeriene. Joe Flămîndul îşi terminase primul rond de serviciu în luptele aeriene cînd nu avea nevoie decît de douăzeci şi cinci de misiuni că să-şi facă bagajele, să trimită acasă scrisori fericite şi să înceapă să-l sîcîie în joacă pe sergentul Towser, întrebîndu-l cînd va sosi ordinul prin care urma să-i vină rîndul să se întoarcă în America. În timp ce aştepta, îşi petrecea fiecare zi tîrşîindu-şi ritmic picioarele în jurul intrării în cortul pentru operaţiuni, tachinîndu-i pe toţi care treceau pe acolo şi spunîndu-i în glumă sergentului Towser că era o lepădătură nenorocită ori de cîte ori sergentul Towser ieşea de la administraţie.

Joe Flămîndul îşi terminase cele douăzeci şi cinci de misiuni de zbor în săptămîna capului de pod de la Salerno, cînd Yossarian era internat în spital din cauza unei blenoragii

contractate într-o misiune la nivel jos, deasupra unei membre a trupelor auxiliare ascunsă în tufişuri, în timpul unui zbor de aprovizionare în Marrakech. Yossarian s-a străduit să-l ajungă pe Joe Flămîndul şi aproape că a reuşit, realizînd şase misiuni de zbor în şase zile, dar cea de-a douăzeci şi treia misiune a lui a fost la Arezzo, unde a murit colonelul Nevers, iar de atunci n-a mai reuşit să se apropie mai mult de întoarcerea acasă. În ziua următoare a sosit colonelul Cathcart, debordînd de mîndrie în noul costum şi sărbătorind preluarea comenzii prin sporirea numărului de misiuni necesare de la douăzeci şi cinci la treizeci. Joe Flămîndul şi-a desfăcut bagajele şi a refăcut scrisorile fericite pe care voia să le trimită acasă. A încetat să-l mai sîcîie în joacă pe sergentul Towser. A început să-l urască pe sergentul Towser, învinuindu-l otrăvit numai pe el, deşi ştia că sergentul Towser nu avea nici un amestec în apariţia colonelului Cathcart sau în întîrzierea procesului de expediere a ordinului care l-ar fi putut salva cu şapte zile mai devreme şi de cinci ori de atunci.

Joe Flămîndul nu mai putea suporta încordarea aşteptării ordinului de îmbarcare şi se prăbuşea cu promptitudine într-o nouă stare de deprimare după ce mai termina un rond de serviciu. De fiecare dată cînd era scos din luptă, dădea o mare petrecere pentru micul lui cerc de prieteni. Desfăcea sticlele de whisky pe care reuşise să le cumpere în circuitele lui de patru zile cu avionul de aprovizionare şi rîdea, cînta, îşi tîrşîia picioarele şi striga, într-un adevărat regal de beţie extatică, pînă cînd nu se mai putea ţine treaz şi se cufunda liniştit în somn. Imediat ce Yossarian, Nately şi Dunbar îl întindeau pe pat, începea să zbiere în somn. Dimineaţa ieşea din cort cu o expresie răvăşită, temătoare şi vinovată, o carcasă şubredă a unei construcţii umane clătinîndu-se periculos, gata să se prăvălească.

Coşmarurile îi apăreau lui Joe Flămîndul cu o punctualitate cerească în fiecare noapte petrecută în escadrilă, pe toată perioada de chin sfîşietor cînd nu mai zbura în misiuni de luptă şi aştepta iarăşi ordinul de trimitere acasă care nu mai venea niciodată. Bărbaţii impresionabili ai escadrilei, precum Dobbs şi căpitanul Flume, au fost atît de afectaţi de coşmarurile care-l făceau pe Joe Flămîndul să urle, încît au început să aibă şi ei coşmaruri care-i făceau să urle, iar obscenităţile sonore pe care le emiteau în văzduh în fiecare noapte din corturile lor separate

din escadrilă se încrucişau romantic în întuneric, ca strigătele de împerechere ale păsărilor cîntătoare cu gînduri vulgare. Colonelul Korn a acţionat ferm pentru a opri ceea ce el considera a fi începutul unei tendinţe nesănătoase în escadrila maiorului Major. Soluţia oferită de el a fost să-l pună pe Joe Flămîndul să zboare cu avionul de aprovizionare o dată pe săptămînă, îndepărtîndu-l de escadrilă patru nopţi, iar remediul, la fel ca toate remediile colonelului Korn, a fost eficace.

Ori de cîte ori colonelul Cathcart sporea numărul misiunilor şi îl reintroducea pe Joe Flămîndul în luptă, coşmarurile încetau şi Joe Flămîndul se stabiliza într-o stare normală de spaimă cu un zîmbet de uşurare. Era bine cînd Joe Flămîndul arăta rău şi era groaznic cînd Joe Flămîndul arăta bine. Seria de reacţii inverse ale lui Joe Flămîndul era un fenomen curios pentru toţi în afară de Joe Flămîndul, care nega totul cu încăpăţînare.

— Cine visează? răspundea el, cînd Yossarian îl întreba ce visase.

— Joe, de ce nu te duci să te vadă doctorul Daneeka? îl sfătuia Yossarian.

— De ce să mă duc să mă vadă doctorul Daneeka? Nu sînt bolnav.

— Dar coşmarurile pe care le ai?

— N-am nici un coşmar, minţea Joe Flămîndul.

— Poate te poate ajuta să scapi de ele.

— Coşmarurile sînt ceva normal, răspundea Joe Flămîndul. Toată lumea are coşmaruri.

Yossarian crezu că îl prinsese.

— În fiecare noapte? întrebă el.

— De ce nu în fiecare noapte? îi răspunse Joe Flămîndul tot cu o întrebare.

Şi deodată totul se lămuri. Într-adevăr, de ce nu în fiecare noapte? Era normal să urli de durere în fiecare noapte. Era mai normal decît Appleby, care se ţinea strict de regulament şi îi ordonase lui Kraft să-i ordone lui Yossarian să-şi ia cu el pastilele de atabrină în zborurile peste ocean, după ce Yossarian şi Appleby încetaseră să-şi mai vorbească. Joe Flămîndul era mai normal şi decît Kraft, care murise, azvîrlit fără nici o jenă pe lumea cealaltă deasupra Ferrarei, de un motor care explodase după ce Yossarian îşi dusese a doua oară escadrila de şase avioane deasupra ţintei. Grupul lor ratase din nou podul de la

Ferrara, a şaptea zi consecutiv, cu colimatorul care putea pune bombe într-un butoi cu murături la patruzeci de mii de picioare altitudine, şi trecuse deja o săptămînă întreagă de cînd colonelul Cathcart se oferise să ordone oamenilor lui să distrugă podul în douăzeci şi patru de ore. Kraft era un puşti slăbănog şi inofensiv din Pennsylvania, care nu dorea decît să se facă plăcut şi căruia i se hărăzise să fie dezamăgit chiar şi într-o ambiţie atît de modestă şi degradantă. În loc să se facă plăcut, a reuşit să moară, un cărbune însîngerat pe altarul barbar, pe care nimeni nu l-a auzit sfîrîind în acele ultime momente preţioase cînd avionul cu o singură aripă a căzut în picaj. Trăise inofensiv puţin timp, prăbuşindu-se apoi în flăcări deasupra Ferrarei în cea de a şaptea zi, în timp ce Dumnezeu se odihnea, cînd McWatt a virat şi Yossarian l-a îndrumat pe deasupra ţintei în a doua rafală de bombe, pentru că Aarfy era derutat şi Yossarian nu reuşise să-şi arunce bombele de prima dată.

— Probabil că trebuie să ne întoarcem iarăşi, spusese McWatt pe un ton grav prin interfon.

— Cred că da, spusese Yossarian.

— Ne întoarcem? întrebase McWatt.

— Da.

— Bine, ciripise McWatt, la naiba!

Şi se întorseseră în timp ce avioanele din cealaltă escadrilă se roteau liniştite în depărtare şi toate tunurile ucigaşe din divizia Hermann Goering de dedesubt se îndeletniceau cu lansarea obuzelor, de data asta numai spre ei.

Colonelul Cathcart avea curaj şi nu ezita niciodată să-şi ofere oamenii pentru orice ţintă disponibilă. Nici o ţintă nu era prea periculoasă pentru a fi atacată de grupul lui, aşa cum nici o minge nu era prea dificilă pentru Appleby la masa de ping-pong. Appleby era un bun pilot şi un jucător de ping-pong supraomenesc, cu muşte în ochi, care nu pierdea niciodată vreun punct. Din numai douăzeci şi una de mingi jucate Appleby îşi umilea adversarul. Vitejia lui la masa de ping-pong era legendară şi Appleby a cîştigat toate partidele pînă în seara în care Orr s-a pilit cu gin cu suc şi i-a crăpat fruntea lui Appleby cu paleta, după ce Appleby parase primele cinci servicii ale lui Orr. Orr a sărit pe masă după ce şi-a azvîrlit paleta şi, făcînd un salt mare, a aterizat dincolo de celălalt capăt, cu ambele tălpi înfipte bine în faţa lui Appleby. S-a iscat balamucul. Lui Appleby i-a

trebuit aproape un minut ca să se extragă dintre braţele şi picioarele fîlfîitoare ale lui Orr şi să se ridice cu greu, în timp ce Orr se postase în faţa lui, înşfăcîndu-l cu o mînă de piepţii cămăşii, pregătindu-şi celălalt braţ ca să-i dea un pumn ucigător, iar în acel moment Yossarian a intervenit şi l-a luat pe Orr de acolo. Fusese o noapte a surprizelor pentru Appleby, care era la fel de masiv şi de puternic ca Yossarian şi care îl lovi pe Yossarian cît de tare putu cu pumnul, ceea ce îl entuziasmă atît de tare pe Chief White Halfoat, încît se întoarse şi îi dădu colonelului Moodus un pumn în nas, ceea ce îi dădu generalului Dreedle o asemenea satisfacţie, încît îi spuse colonelului Cathcart să-l dea afară pe capelan din clubul ofiţerilor şi ordonă mutarea lui Chief White Halfoat în cortul doctorului Daneeka, unde putea fi ţinut sub supraveghere medicală douăzeci şi patru de ore pe zi şi menţinut într-o formă fizică suficient de bună pentru a-l pocni din nou în nas pe colonelul Moodus, ori de cîte ori ar fi dorit generalul Dreedle. Uneori, generalul Dreedle se deplasa în mod special de la Cartierul General împreună cu colonelul Moodus şi infirmiera lui, numai ca să-l vadă pe Chief White Halfoat pocnindu-l în nas pe ginerele lui. Chief White Halfoat ar fi preferat să rămînă în rulota pe care o împărţea cu căpitanul Flume, ofiţerul pentru relaţii publice al escadrilei, un tip tăcut şi obsedat, care îşi petrecea cea mai mare parte a serii developînd clişeele pe care le făcuse în timpul zilei pentru a expedia fotografiile o dată cu anunţurile lui de publicitate. Căpitanul Flume îşi petrecea cea mai mare parte a serii lucrînd în camera lui obscură, după care se întindea pe pat cu degetele încrucişate şi cu o labă de iepure agăţată la gît, căznindu-se din toate puterile să rămînă treaz. Îi era o frică de moarte de Chief White Halfoat. Pe căpitanul Flume îl obseda ideea că Chief White Halfoat va intra tiptil în cortul lui într-o noapte, în timp ce el dormea buştean, şi îi va sfîrteca beregata de la o ureche la cealaltă. Căpitanul Flume căpătase această idee chiar de la Chief White Halfoat, care se apropiase într-adevăr tiptil de patul lui într-o noapte, în timp ce el moţăia, şoptindu-i ameninţător că într-o noapte cînd el, căpitanul Flume, va dormi buştean, el, Chief White Halfoat, îi va sfîrteca beregata de la o ureche la cealaltă. Căpitanul Flume îngheţase, privind cu ochii larg deschişi drept în ochii lui Chief White Halfoat care sticleau beţi, la numai cîţiva centimetri.

— De ce? reuşise să croncăne în cele din urmă căpitanul Flume.

— De ce nu? îi răspunsese Chief White Halfoat.

În fiecare noapte care urmase, căpitanul Flume se silise să rămînă treaz cît mai mult timp. Îl ajutau imens coşmarurile lui Joe Flămîndul. Ascultînd foarte concentrat urletele de nebun scoase de Joe Flămîndul noapte de noapte, căpitanul Flume ajunsese să-l urască şi începuse să-şi dorească să se apropie cu adevărat Chief White Halfoat tiptil de patul lui într-o noapte şi să-i sfîrtece beregata de la o ureche la cealaltă. De fapt, căpitanul Flume dormea buştean în majoritatea nopţilor şi doar visa că era treaz. Aceste vise, în care se vedea treaz, erau atît de convingătoare, încît se trezea din ele, în fiecare dimineaţă, total epuizat şi adormea din nou.

Chief White Halfoat aproape că se ataşase de căpitanul Flume după uluitoarea sa metamorfoză. Căpitanul Flume se urcase în noaptea aceea în pat ca un extrovertit plin de viaţă, pentru a-l părăsi în dimineaţa următoare ca un introvertit meditativ, iar Chief White Halfoat îl considera cu mîndrie pe noul căpitan Flume drept propria lui creaţie. Nu intenţionase niciodată să-i sfîrtece beregata căpitanului Flume de la o ureche la cealaltă. Ameninţarea de a face asta era pur şi simplu modul lui de a glumi, la fel ca ideea de a muri de pneumonie, de a-l pocni pe colonelul Moodus în nas sau de a-l provoca pe doctorul Daneeka la trîntă. Tot ce-şi dorea Chief White Halfoat, cînd se împleticea beat în fiecare noapte, era să se ducă direct la culcare şi Joe Flămîndul făcea adeseori ca acest lucru să fie imposibil. Coşmarurile lui Joe Flămîndul îi provocau furnicături lui Chief White Halfoat şi adeseori îşi dorea să intre cineva tiptil în cortul lui Joe Flămîndul, să-i ridice lui Huple motanul de pe faţă şi să-i sfîrtece în locul lui beregata de la o ureche la cealaltă, pentru ca toţi din escadrilă, în afară de căpitanul Flume, să poată dormi ca lumea noaptea.

Chiar dacă Chief White Halfoat continua să-l pocnească în nas pe colonelul Moodus pentru plăcerea generalului Dreedle, el încă era un paria. Tot un paria era şi maiorul Major, comandantul escadrilei, care descoperise că era un paria tot atunci cînd descoperise că era comandantul escadrilei de la colonelul Cathcart, care intrase valvîrtej în escadrilă cu Jeepul lui rablagit, a doua zi după ce maiorul Duluth fusese ucis deasupra

Perugiei. Colonelul Cathcart frînă cu roţile scrîşnind la numai cîţiva centimetri de şanţul de lîngă calea ferată care separa botul Jeepului de terenul de baschet înclinat din cealaltă parte, de unde maiorul Major a fost în cele din urmă alungat de şuturile, îmbrîncelile, pietrele şi pumnii celor care aproape că deveniseră prietenii lui.

— Eşti noul comandant de escadrilă, răcnise spre el, peste şanţ, colonelul Cathcart. Dar să nu-ţi închipui că asta înseamnă ceva, fiindcă nu înseamnă nimic. Nu înseamnă decît că eşti noul comandant de escadrilă.

Şi colonelul Cathcart o luase din loc cu motorul huruind, la fel de brusc cum venise, întorcîndu-şi Jeepul cu o răsucire nervoasă a roţilor, care împroşcase faţa maiorului Major cu o ploaie de pietriş. Maiorul Major încremenise la aflarea veştii. Stătea fără grai, costeliv şi stîngaci, cu o minge de baschet jerpelită în mîinile lungi, în timp ce seminţele duşmăniei sădite atît de repede de colonelul Cathcart prindeau rădăcini în inimile soldaţilor din jur, care jucaseră baschet cu el şi îl lăsaseră să se apropie de ei atît de mult încît să le devină prieten, cum n-o făcuseră cu nimeni pînă atunci. Albul ochilor lui gînditori se mărise şi se înceţoşase, în timp ce gura îi zvîcnea doritoare, iar el era învins de singurătatea familiară, inexpugnabilă, care îl învăluia din nou, ca o pîclă sufocantă.

Ca toţi ceilalţi ofiţeri din Cartierul General, cu excepţia maiorului Danby, colonelul Cathcart era animat de spiritul democraţiei: el credea că toţi oamenii se născuseră egali şi de aceea îi respingea pe toţi oamenii din afara Cartierului General al regimentului cu o îndîrjire egală. Cu toate acestea, credea în oamenii lui. După cum le spunea adeseori în sala de instruire, era convins că aveau un avans de cel puţin zece misiuni faţă de oricare alt echipaj şi că oricine nu împărtăşea încrederea pe care şi-o pusese în ei putea dracului să plece. Singurul mod în care puteau dracului să plece, după cum aflase Yossarian cînd se dusese să-l viziteze pe ex-caporalul Wintergreen, era de a efectua încă zece misiuni de luptă.

— Tot nu pricep, protestă Yossarian. Are dreptate doctorul Daneeka sau nu?

— Cîte a zis?

— Patruzeci.

— Daneeka a spus adevărul, recunoscu ex-caporalul Winter-

green. La Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte nu e nevoie să efectuezi decît patruzeci de misiuni de luptă.

Yossarian jubila.

— Deci pot să mă duc acasă, nu? Eu am făcut patruzeci şi opt.

— Nu, nu te poţi duce acasă, îl corectă ex-caporalul Wintergreen. Ai înnebunit?

— De ce nu?

— Clenciul-22.

— Clenciul-22? spuse Yossarian uluit. Ce-are a face Clenciul-22 cu treaba asta?

— Clenciul-22, răspunse răbdător doctorul Daneeka, după ce Joe Flămîndul îl adusese pe Yossarian înapoi în Pianosa, prevede că trebuie să faci întotdeauna ce-ţi spune să faci comandantul tău.

— Dar regimentul douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare prevede că mă pot întoarce acasă după patruzeci de misiuni.

— Dar nu menţionează că *trebuie* să te întorci acasă. Şi, conform regulamentului, trebuie să te supui tuturor ordinelor. Ăsta-i clenciul. Chiar dacă colonelul nu s-ar supune ordinului regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare, punîndu-te să mai efectuezi misiuni de luptă, tot ar trebui să le efectuezi, căci altminteri te-ai face vinovat de nerespectarea unui ordin de-al lui. Şi pe urmă Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte chiar că ar sări la tine.

Yossarian se încovoie, dezamăgit.

— Deci chiar trebuie să efectuez cele cincizeci de misiuni de luptă, nu? spuse el mîhnit.

— Cele cincizeci şi cinci, îl corectă doctorul Daneeka.

— Care cincizeci şi cinci?

— Cele cincizeci şi cinci de misiuni de luptă pe care vi le pretinde acum colonelul.

Joe Flămîndul scoase un imens oftat de uşurare auzindu-l pe doctorul Daneeka şi izbucni în rîs. Yossarian îl înşfăcă pe Joe Flămîndul de ceafă şi îl obligă să-i ducă înapoi cu avionul la ex-caporalul Wintergreen.

— Ce mi-ar face, întrebă el pe un ton confidenţial, dacă aş refuza să le efectuez?

— Probabil că te-am împuşca, răspunse ex-caporalul Wintergreen.

— Te-am împuşca? strigă surprins Yossarian. Cum adică te-am împuşca? De cînd eşti de partea lor?

— Dacă o să fii împuşcat, de partea cui crezi că o să fiu? îi replică ex-caporalul Wintergreen.

Yossarian se înfioră. Colonelul Cathcart îi mărise din nou numărul de misiuni.

7
McWATT

De obicei, pilotul lui Yossarian era McWatt, care, bărbierindu-se îmbrăcat cu pijamaua lui curată, de un roşu ţipător, în faţa cortului, în fiecare dimineaţă, era unul dintre lucrurile bizare, ironice, de neînţeles, din jurul lui Yossarian. McWatt era probabil cel mai nebun dintre ei toţi, pentru că era perfect sănătos la cap şi totuşi nu-l deranja războiul. Era un sufleţel tînăr şi zîmbitor, cu picioare scurte şi umeri laţi, care fluiera încontinuu melodii săltăreţe din spectacole şi întorcea cărţile trîntindu-le tare de masă cînd le împărţea la douăzeci şi unu sau la pocher, pînă ce Joe Flămîndul claca în cele din urmă, spumegînd de furie sub impactul lor cumulat şi începea să urle la el să înceteze să le mai trîntească.

— Nemernicule, faci dinadins, fiindcă ştii că mă enervează! zbiera furios Joe Flămîndul, în timp ce Yossarian îl reţinea cu o mînă ca să-l liniştească. Numai de-asta o face, fiindcă-i face plăcere să mă audă urlînd — nemernic afurisit!

McWatt îşi încreţea nasul frumos şi pistruiat în semn de scuze şi promitea să nu mai trîntească tare cărţile, dar uita întotdeauna. McWatt purta la pijamaua roşie papuci pufoşi de dormitor şi dormea în aşternuturi colorate, proaspăt călcate, ca jumătatea de aşternut pe care Milo o recuperase pentru el de la hoţul zîmbăreţ, mort după dulciuri, fără a-i da în schimb nici una din curmalele fără sîmburi împrumutate de Milo de la Yossarian. McWatt era profund impresionat de Milo, care, spre amuzamentul caporalului Snark, omul său de la popotă, cumpăra deja ouă cu şapte centi bucata şi le vindea cu cinci centi. Dar McWatt n-a fost niciodată atît de impresionat de Milo cum fusese Milo de recomandarea pe care o obţinuse Yossarian

pentru ficatul lui de la doctorul Daneeka.

— Ce-i asta? strigase alarmat Milo, cînd descoperise imensa cutie ondulată plină de pachete cu fructe uscate, sucuri de fructe conservate şi dulciuri, pe care doi dintre muncitorii răpiţi de maiorul de Coverly pentru bucătăria lui erau pe punctul de a o duce în cortul lui Yossarian.

— E pentru căpitanul Yossarian, spusese caporalul Snark, cu un zîmbet superior.

Caporalul Snark era un snob intelectual care considera că îşi devansa cu douăzeci de ani epoca în care trăia şi nu-i făcea nici o plăcere să se înjosească gătind pentru mase.

— Conform unei recomandări de la doctorul Daneeka, are dreptul la oricîte fructe şi sucuri de fructe doreşte.

— Ce-i asta? strigă Yossarian, cînd Milo se albi la faţă şi începu să se clatine.

— E locotenentul Milo Minderbinder, să trăiţi, spuse caporalul Snark, făcînd ironic cu ochiul. Unul dintre noii noştri piloţi. Este ofiţerul popotei de cînd dumneavoastră aţi fost internat ultima dată în spital.

— Ce-i asta? strigă McWatt, spre sfîrşitul după-amiezii, cînd Milo îi dădu jumătate din aşternutul lui.

— Este jumătate din aşternutul care a fost furat din cortul tău azi-dimineaţă, îi explică Milo mulţumit de sine şi nervos, în timp ce mustaţa roşcată îi zvîcnea iute. Pun pariu că nici măcar nu ştiai că ţi-a fost furată.

— De ce mi-ar fura cineva jumătate din aşternut? întrebă Yossarian.

Milo se enervă.

— Nu înţelegi, protestă el.

Yossarian nu înţelegea nici de ce avea Milo neapărată nevoie să apeleze la recomandarea doctorului Daneeka, sosită taman la ţanc. "Dă-i lui Yossarian oricîte fructe şi sucuri de fructe vrea", scrisese doctorul Daneeka. "Zice că suferă de ficat."

— O asemenea recomandare, mormăi mîhnit Milo, poate falimenta orice ofiţer de popotă din lume.

Milo venise în cortul lui Yossarian numai ca să recitească recomandarea, mergînd prin escadrilă, în urma cutiei lui cu provizii pierdute, ca un cioclu.

— Trebuie să-ţi dau oricît ceri. Şi în recomandare nici măcar nu se menţionează că trebuie să le mănînci pe toate singur.

— Şi asta-i foarte bine, nu-i aşa? îi spuse Yossarian, fiindcă eu nu mănînc niciodată aşa ceva. Sufăr de ficat.

— A, da, uitasem, spuse Milo, coborînd reverenţios glasul. Te supără rău?

— Destul de rău, îi răspunse vesel Yossarian.

— Înţeleg, spuse Milo. Ce-nseamnă asta?

— Înseamnă că nu poate fi mai bine...

— ... nu cred că înţeleg.

— ... înainte de a fi mai rău. Acum înţelegi?

— Da, acum înţeleg. Dar tot nu cred că înţeleg.

— Lasă, nu te frămînta. Mă frămîntă destul pe mine. Înţelegi, de fapt nu sufăr de ficat. Am doar simptomele. Am sindromul Garnett-Fleischaker.

— Înţeleg, spuse Milo. Şi ce-i aia sindromul Garnett-Fleischaker?

— O boală a ficatului.

— Înţeleg, spuse Milo şi începu să-şi maseze obosit ambele sprîncene negre cu o expresie de suferinţă lăuntrică, de parcă aştepta să-i treacă o durere acută. În acest caz, continuă el în cele din urmă, presupun că trebuie să ai mare grijă ce mănînci, nu?

— Mare grijă, într-adevăr, îi spuse Yossarian. Un sindrom Garnett-Fleischaker autentic este o raritate şi n-am chef să-l distrug pe al meu. De aceea nu mănînc niciodată fructe.

— Acum înţeleg, spuse Milo. Fructele îţi dăunează la ficat?

— Nu, fructele îmi fac bine la ficat. De aceea nu mănînc niciodată fructe.

— Atunci ce faci cu ele? întrebă Milo, înaintînd cu îndărătnicie în nedumerirea lui tot mai mare, pentru a lansa întrebarea care-i stătea pe buze. Le vinzi?

— Le dăruiesc.

— Cui? strigă Milo, pe un ton dezamăgit.

— Oricui le doreşte, îi răspunse Yossarian.

Milo scoase un geamăt lung şi trist şi se dădu înapoi, clătinîndu-se, iar pe toată faţa lui cenuşie apărură brusc broboane de sudoare. Se trăgea absent de nefericita lui mustaţă, tremurînd din tot corpul.

— Îi dau o mare parte din ele lui Dunbar, continuă Yossarian.

— Lui Dunbar? repetă stupefiat Milo.

— Da. Dunbar poate mînca oricîte fructe vrea şi n-o să-i facă

deloc bine. Las cutia aici, afară, la dispoziţia oricui vrea să se servească. Aarfy vine să-şi ia prune uscate, fiindcă zice că nu capătă niciodată destule la popotă. Poţi să vezi care e situaţia cînd ai puţin timp liber, pentru că nu-mi face nici o plăcere să-l văd pe Aarfy bîntuind pe-aici. Cînd începe să se golească, îi spun caporalului Snark să mi-o umple din nou. Nately ia întotdeauna cu el o cutie întreagă cu fructe ori de cîte ori se duce la Roma. E îndrăgostit de o tîrfă de acolo care pe mine mă urăşte, iar pe el nu-l place. Sora ei mai mică nu-i lasă niciodată împreună în pat şi locuiesc amîndouă într-un apartament cu un moş şi o babă şi cu o droaie de alte fete cu coapse grase, minunate, care îşi fac şi ele de cap tot timpul. Nately le duce o cutie plină de fiecare dată cînd merge acolo.

— Le vinde?

— Nu, le dă cadou.

Milo se încruntă.

— Păi, eu zic că e un gest mărinimos, remarcă el fără prea mult entuziasm.

— Da, foarte mărinimos, confirmă Yossarian.

— Şi sînt sigur că e perfect legal, spuse Milo, de vreme ce alimentele îţi aparţin după ce le primeşti de la mine. Presupun că, avînd în vedere condiţiile dificile de viaţă, oamenii aceia sînt foarte bucuroşi că le primesc.

— Da, foarte bucuroşi, îl asigură Yossarian. Cele două fete le vînd pe piaţa neagră şi folosesc banii ca să-şi cumpere bijuterii false şi parfumuri ieftine.

Milo se învioră.

— Bijuterii false! exclamă el. Nu ştiam asta. Cît dau pe parfumurile ieftine?

— Moşul îşi foloseşte partea lui pentru a cumpăra whisky curat şi tablouri obscene. E un desfrânat.

— Desfrînat?

— N-ai fi zis.

— Există piaţă la Roma pentru tablouri obscene? întrebă Milo.

— N-ai fi zis. Uite, ia-l pe Aarfy, de pildă. Aşa cum îl cunoşti, n-ai fi bănuit, nu?

— Că e un desfrînat?

— Nu, că e navigator pe avion. Îl cunoşti pe căpitanul Aardvaark, nu? Individul ăla cumsecade care a venit la tine în

prima zi la escadrilă şi a spus: "Numele meu e Aardvaark şi navigator vreau să mă fac". Avea o pipă înfiptă în faţă şi te-a întrebat ce colegiu ai urmat. Îl cunoşti?

Milo nu era atent.

— Vreau să fiu asociatul tău, izbucni el pe un ton rugător.

Yossarian îl refuză, deşi nu se îndoia că ar putea dispune după plac de camioanele cu fructe imediat ce Yossarian le-ar rechiziţiona de la popotă cu recomandarea doctorului Daneeka. Milo avea o mutră plouată, dar din acel moment îi încredinţă lui Yossarian toate secretele în afară de unul, raţionînd cu viclenie că acela care nu fură ţara pe care o iubeşte nu fură pe nimeni. Milo îi încredinţă lui Yossarian toate secretele în afară de locul unde se aflau gropile de pe deal în care începuse să-şi îngroape banii după ce se întorsese de la Smirna cu avionul plin cu smochine şi aflase de la Yossarian că un tip de la C.I.D. venise la spital. Pentru Milo, care fusese suficient de credul ca să se ofere voluntar, poziţia de ofiţer la popotă era o dovadă de încredere sacră.

— Nici nu mi-am dat seama că nu se servesc destule prune uscate, recunoscu el în acea primă zi. Probabil pentru că sînt încă nou aici. Voi discuta problema cu bucătarul meu şef.

Yossarian îi aruncă o privire tăioasă.

— Care bucătar şef? întrebă el. N-ai un bucătar şef.

— Caporalul Snark, explică Milo, ocolindu-i privirea, fiindcă se simţea oarecum vinovat. Este singurul bucătar pe care-l am, aşa că este de fapt bucătarul meu principal, deşi sper să-l mut la administraţie. Caporalul Snark are tendinţa de-a fi puţin cam prea creativ, din cîte-mi dau seama. Consideră că poziţia de sergent la popotă este o formă de artă şi se plînge mereu că este silit să-şi prostitueze talentul. Nimeni nu-i cere aşa ceva. Apropo, nu ştii cumva de ce a fost retrogradat soldat şi este acum doar caporal?

— Da, spuse Yossarian. A otrăvit escadrila.

Milo păli din nou.

— Ce-a făcut?

— A strivit sute de bucăţi de săpun militar şi le-a amestecat cu cartofii, numai pentru a dovedi că oamenii au gusturi de filistini şi nu fac deosebirea dintre bine şi rău. Toţi din escadrilă s-au îmbolnăvit. Au fost contramandate misiunile.

— Vai, vai! exclamă Milo, ţuguindu-şi buzele ca să-şi arate

indignarea. Dar şi-a dat seama cît de grav a greşit, nu?

— Dimpotrivă, îl corectă Yossarian. Şi-a dat seama cît de multă dreptate a avut. Am halit toată porţia şi am mai cerut. Ştiam toţi că ne era rău, dar habar n-aveam că fuseserăm otrăviţi.

Milo fornăi consternat de două ori, ca un iepure cafeniu flocos.

— În acest caz, doresc cu siguranţă să-l transfer la administraţie. N-am chef să se întîmple aşa ceva cît timp răspund de acest sector. Înţelegi, mărturisi el sincer, speranţa mea este să le ofer oamenilor din această escadrilă cea mai bună mîncare din lume. E o aspiraţie importantă, nu-i aşa? Un ofiţer de popotă care nu aspiră atît de sus, după părerea mea, nici nu merită să fie ofiţer de popotă. Eşti de acord?

Yossarian se întoarse încet ca să-l privească pe Milo cu o neîncredere pătrunzătoare. Văzu o faţă simplă, sinceră, incapabilă de subtilităţi sau înşelătorii, o faţă onestă, deschisă, cu nişte ochi mari, disjuncţi, cu păr roşcat, sprîncene negre şi cu o nefericită mustaţă castanie-roşcată. Milo avea un nas lung şi subţire, cu nări umede, care adulmecau mereu spre dreapta, în direcţia opusă celei în care privea tot ce rămînea din el. Era faţa unui om de o integritate absolută, care n-ar fi putut încălca în mod conştient principiile morale pe care se sprijinea virtutea lui, aşa cum nu s-ar fi putut transforma într-o oribilă broască rîioasă. Unul dintre aceste principii morale stipula că nu este niciodată un păcat să încarci avionul atît cît poate suporta traficul. Era capabil de crize paroxistice de indignare justificată şi se indignă extrem de tare aflînd că un tip de la C.I.D. se afla în zonă şi îl căuta.

— Nu te caută pe tine, spuse Yossarian, încercînd să-l liniştească. Caută pe cineva de la spital care a semnat cu numele Washington Irving scrisorile pe care le-a cenzurat.

— Eu n-am semnat cu numele Washington Irving nici o scrisoare, declară Milo.

— Bineînţeles că nu.

— Dar ăsta e doar un truc ca să mă facă să mărturisesc că am cîştigat bani la piaţa neagră! urlă vehement Milo spre o şuviţă desprinsă din mustaţa artificial colorată. Nu-mi plac asemenea indivizi. Îi iscodesc tot timpul pe oamenii ca noi. De ce nu se leagă guvernul de ex-caporalul Wintergreen, dacă vrea

să facă o faptă bună? N-are pic de respect pentru reguli şi regulamente şi tot reduce preţurile pe spinarea mea.

Mustaţa lui Milo era nefericită, deoarece cele două jumătăţi ale ei nu se potriveau niciodată. Erau ca ochii disjuncţi ai lui Milo care nu priveau niciodată acelaşi lucru în acelaşi timp. Milo putea să vadă mai multe obiecte decît majoritatea oamenilor, dar nu putea să vadă clar nici unul. În contrast cu reacţia lui faţă de vestea sosirii tipului de la C.I.D., primi cu un curaj calm de la Yossarian vestea că numărul misiunilor lui fusese ridicat la cincizeci şi cinci de către colonelul Cathcart.

— Sîntem în război, spuse el. Nu are rost să ne plîngem de numărul misiunilor de luptă pe care trebuie să le efectuăm. Dacă spune colonelul că trebuie să efectuăm cincizeci şi cinci de misiuni, trebuie să le efectuăm.

— Eu nu trebuie să le efectuez, declară Yossarian. Mă duc să discut cu maiorul Major.

— N-ai să reuşeşti. Maiorul Major nu primeşte niciodată pe nimeni.

— Atunci o să mă întorc la spital.

— Abia ai ieşit din spital acum zece zile, îi aminti mustrător Milo. Nu se poate să intri în spital ori de cîte ori se petrece ceva care nu-ţi este pe plac. Nu, cel mai bun lucru de făcut este să efectuezi misiunile de luptă. Este datoria noastră.

Milo avea scrupule rigide care nu-i permiseseră nici măcar să împrumute un pachet de curmale fără sîmburi de la popotă în ziua cînd i se furase lui McWatt aşternutul, pentru că toate alimentele de la popotă aparţineau încă guvernului.

— Dar le pot împrumuta de la tine, îi explică el lui Yossarian, de vreme ce aceste fructe îţi aparţin de îndată ce le primeşti de la mine conform recomandării doctorului Daneeka. Poţi să faci ce vrei cu ele, chiar să le vinzi cu un profit mare, în loc să le dai întotdeauna pe gratis. Nu vrei să facem asta împreună?

— Nu.

Milo se dădu bătut.

— Atunci dă-mi cu împrumut un pachet de curmale fără sîmburi, îl rugă el. O să ţi-l dau înapoi. Pe cuvînt că o să ţi-l dau şi o să mai primeşti şi o mică atenţie.

Milo se ţinu de cuvînt şi îi dădu lui Yossarian un sfert din cearşaful galben al lui McWatt cînd se întoarse cu pachetul nedesfăcut de curmale şi cu hoţul zîmbăreţ, mort după dulciuri,

care furase cearşaful din cortul lui McWatt. Bucata de cearşaf îi aparţinea acum lui Yossarian. O cîştigase în timp ce moţăia, deşi nu înţelegea cum. Nici McWatt nu înţelegea.

— Ce-i asta? strigă McWatt, privind nedumerit jumătatea sfîşiată din cearşaful lui.

— E jumătate din cearşaful furat azi-dimineaţă din cortul tău, explică Milo. Pun pariu că nici măcar nu ştii că a fost furat.

— De ce-ar dori cineva să fure jumătate de cearşaf? întrebă Yossarian.

Milo se enervă.

— Nu înţelegi, protestă el. A furat tot cearşaful şi eu l-am luat înapoi cu pachetul de curmale fără sîmburi în care ai investit. De aceea sfertul de cearşaf îţi aparţine. Ai realizat un profit frumos la investiţia ta, mai ales ţinînd seama că ai primit înapoi toate curmalele fără sîmburi pe care mi le-ai dat.

Milo i se adresă apoi lui McWatt.

— Jumătate de cearşaf îţi aparţine, pentru că a fost al tău cu totul de la început şi chiar nu înţeleg de ce te plîngi, de vreme ce n-ai fi avut nici o bucăţică dacă n-am fi intervenit în favoarea ta, căpitanul Yossarian şi cu mine.

— Cine se plînge? exclamă McWatt. Încerc doar să înţeleg ce poţi face cu o jumătate de cearşaf.

— Poţi face o mulţime de lucruri cu o jumătate de cearşaf, îl asigură Milo. Sfertul rămas din cearşaf l-am pus deoparte, ca recompensă pentru strădania, munca şi iniţiativa mea. Nu e pentru mine personal, înţelegi, ci pentru sindicat. Asta poţi face şi tu cu jumătatea ta de cearşaf. Poţi s-o laşi la sindicat şi să urmăreşti cum va creşte.

— Ce sindicat?

— Sindicatul pe care aş vrea să-l înfiinţez într-o zi ca să vă pot da hrana bună pe care o meritaţi.

— Vrei să înfiinţezi un sindicat?

— Da. Ba nu, un tîrg. Ştii ce e un tîrg?

— Un loc de unde cumperi lucruri, nu?

— Şi unde vinzi lucruri, îl corectă Milo.

— Şi vinzi lucruri.

— Toată viaţa mi-am dorit un tîrg. Poţi face o mulţime de lucruri dacă ai un tîrg. Dar trebuie să ai un tîrg.

— Vrei un tîrg?

— Şi fiecare va primi o parte.

Yossarian era încă nedumerit, fiindcă era o chestiune de afaceri şi multe chestiuni de afaceri îl nedumereau întotdeauna.

— Să încerc să-ţi mai explic o dată, se oferi Milo tot mai obosit şi exasperat, arătînd cu degetul mare spre hoţul mort după dulciuri, care încă mai rînjea lîngă el. Ştiam că vrea curmalele mai mult decît cearşaful. Întrucît nu ştie o boabă de engleză, m-am hotărît să port toată tranzacţia în engleză.

— Mai bine îi dădeai una în cap şi-i luai cearşaful, spuse Yossarian.

Strîngînd demn din buze, Milo clătină din cap.

— Ar fi fost foarte nedrept, îl mustră el cu fermitate. Forţa este un lucru rău şi două lucruri rele nu fac niciodată un lucru bun. A fost mai bine cum am procedat eu. Cînd i-am întins curmalele şi am arătat cearşaful, el s-a gîndit probabil că vreau să fac un schimb.

— Şi tu ce făceai?

— De fapt, ofeream un schimb, dar întrucît el nu înţelege engleza, pot nega oricînd.

— Şi dacă se supără şi vrea curmalele?

— Atunci o să-i dau una în cap şi o să i le iau, răspunse Milo fără să ezite.

Îşi plimbă privirea de la Yossarian la McWatt şi înapoi.

— Chiar nu pricep de ce se plînge toată lumea. O ducem mult mai bine ca înainte. Toată lumea e fericită în afară de hoţul ăsta şi nu are rost să ne facem griji pentru el, de vreme ce el nici măcar nu vorbeşte limba noastră şi merită ce i se întîmplă. Nu înţelegi?

Dar Yossarian nu înţelegea nici măcar cum putea Milo să cumpere ouă din Malta cu şapte cenţi şi să le vîndă profitabil în Pianosa cu cinci.

8
LOCOTENENTUL SCHEISSKOPF

Nici măcar Clevinger nu înţelegea cum de putea face Milo asta. Iar Clevinger ştia tot. Clevinger ştia tot despre război, cu excepţia motivului pentru care Yossarian trebuia să moară, în timp ce caporalului Snark i se îngăduia să trăiască. Era un război

dezgustător şi împuţit şi Yossarian ar fi putut trăi dacă el nu ar fi avut loc — poate că ar fi trăit veşnic. Numai o mică parte a compatrioţilor lui îşi jertfeau vieţile ca să-l cîştige şi el nu avea ambiţia să se numere printre ei. A muri sau a nu muri, aceasta era întrebarea, şi Clevinger îşi pierdea vlaga încercînd să răspundă la ea. Istoria nu cerea moartea prematură a lui Yossarian, se putea face dreptate şi fără el, progresul nu atîrna de el, victoria nu depindea de el. Faptul că oamenii mureau era o problemă de necesitate; dar care oameni mureau era o problemă care ţinea de împrejurări. Însă ăsta era războiul. Cam tot ce putuse descoperi Clevinger în favoarea lui era că se plătea bine pentru el şi că elibera copiii de influenţa nocivă a părinţilor.

Clevinger ştia atît de multe pentru că era un geniu cu o inimă simţitoare şi o faţă palidă. Avea un cap uscăţiv, nătîng, febril, cu ochi flămînzi. Ca student la Harvard, cîştigase burse ca premiu aproape la toate materiile şi singurul motiv pentru care nu cîştigase burse ca premiu la celelalte materii era faptul că era prea ocupat să semneze cereri, să trimită aceste cereri şi să solicite cereri, să se înscrie în grupe de discuţii şi să se retragă din grupele de discuţii, să participe la congrese ale tineretului, să picheteze alte congrese ale tineretului şi să organizeze comitete de studenţi în apărarea membrilor facultăţii daţi afară. Toţi erau de acord că Clevinger va ajunge cu siguranţă departe în lumea universitară. Pe scurt, Clevinger era unul dintre acei oameni cu foarte multă inteligenţă şi fără cap, ceea ce ştia toată lumea, cu excepţia celor care descoperiseră asta recent.

Pe scurt, era un cretin. Se uita adeseori la Yossarian ca unul dintre acei oameni care bîntuie prin muzeele moderne cu ambii ochi adunaţi pe o singură parte a feţei. Era o iluzie, desigur, generată de predilecţia lui Clevinger de a privi fix o parte a chestiunii, fără a vedea niciodată cealaltă parte a ei. Din punct de vedere politic, era un umanist care nu ştia să deosebească dreapta de stînga şi rămînea blocat, într-o poziţie incomodă, între ele. Îşi apăra permanent prietenii comunişti în faţa duşmanilor de dreapta şi prietenii de dreapta în faţa duşmanilor comunişti şi era total detestat de ambele grupuri, care nu-i luau apărarea în faţa nimănui, pentru că îl considerau un cretin.

Era un cretin foarte serios, foarte sincer şi foarte conştiincios. Era imposibil să te duci cu el la un film fără să te angajezi

apoi într-o discuţie despre empatie, Aristotel, universalitate, mesaje şi obligaţiile cinematografului ca formă de artă în cadrul unei societăţi materialiste. Fetele pe care le ducea la teatru trebuiau să aştepte pînă la prima pauză ca să afle de la el dacă vedeau o piesă bună sau una proastă, după care aflau imediat. Era un idealist militant, care lupta împotriva bigotismului rasial, leşinînd în prezenţa sa. Ştia totul despre literatură, în afară de modul în care se putea bucura de ea.

Yossarian încercă să-l ajute.

— Nu fi cretin, îl sfătui el pe Clevinger cînd erau amîndoi la şcoala de cadeţi din Santa Ana, California.

— O să-i spun, insistă Clevinger, în timp ce şedeau amîndoi în tribunele ce dădeau spre terenul de paradă auxiliar, referindu-se la locotenentul Scheisskopf, care se agita furios încoace şi-ncolo, ca un Lear fără barbă.

— De ce eu? se văicări locotenentul Scheisskopf.

— Ţine-ţi gura, idiotule, îl sfătui Yossarian pe Clevinger, ca un unchi bun.

— Nu ştii ce vorbeşti, obiectă Clevinger.

— Ştiu destul ca să-mi ţin gura, idiotule.

Locotenentul Scheisskopf îşi smulgea părul de pe cap şi scrîşnea din dinţi. Obrajii lui de cauciuc zvîcneau de furie. Problema care-l frămînta era o escadrilă de cadeţi de aviaţie cu moralul scăzut, care mărşăluiau bestial în cadrul întrecerii de parăzi care avea loc în fiecare duminică după-amiază. Moralul lor era scăzut pentru că nu voiau să mărşăluiască la parăzile din fiecare duminică după-amiază şi pentru că locotenentul Scheisskopf numise ofiţeri cadeţi din rîndurile lor, în loc să-i lase să şi-i aleagă singuri.

— Vreau să-mi spună cineva, îi imploră locotenentul Scheisskopf ca într-o rugăciune. Dacă este cumva vina mea, vreau să mi se spună.

— Vrea să-i spună cineva, zise Clevinger.

— Vrea ca toată lumea să tacă, idiotule, răspunse Yossarian.

— Nu l-ai auzit? se oţărî Clevinger.

— L-am auzit, răspunse Yossarian. L-am auzit spunînd foarte tare şi foarte clar că vrea ca toţi să ne ţinem gura dacă ne cunoaştem interesul.

— N-o să vă pedepsesc, se jură locotenentul Scheisskopf.

— Zice că n-o să ne pedepsească, spuse Clevinger.

— O să te castreze, spuse Yossarian.

— Vă jur că n-o să vă pedepsesc, spuse locotenentul Scheisskopf. Voi fi recunoscător celui care îmi va spune adevărul.

— O să te urască, spuse Yossarian. O să te urască pînă la sfîrşitul zilelor lui.

Locotenentul Scheisskopf absolvise cursurile de pregătire pentru ofiţerii de rezervă şi fusese destul de bucuros cînd izbucnise războiul, pentru că îi oferea prilejul de a purta zilnic uniforma de ofiţer şi de a spune "Băieţi!" pe un ton tăios, milităresc, grupurilor de tineri care îi cădeau în gheare la fiecare opt săptămîni, în drumul lor spre butucul gîdelui. Era un locotenent Scheisskopf ambiţios şi lipsit de umor, care îşi asuma responsabilităţile cu gravitate şi care zîmbea numai cînd vreun ofiţer rival de la Baza Aviaţiei Militare Santa Ana era doborît de o boală de durată. Avea vederea slabă şi o afecţiune cronică a sinusurilor, ceea ce făcea ca războiul să fie deosebit de atrăgător pentru el, întrucît nu era deloc în pericol de a fi trimis peste ocean. Cel mai bun lucru în ce-l privea era nevastă-sa şi cel mai bun lucru în ce-o privea pe nevastă-sa era o prietenă pe nume Dori Duz, care aduna bărbaţi cu duzina şi avea o uniformă a corpului auxiliar de femei pe care nevasta locotenentului Scheisskopf şi-o punea în fiecare week-end şi şi-o scotea în fiecare week-end pentru fiecare cadet din escadrila soţului ei care voia s-o penetreze.

Dori Duz era o tîrfuliţă plină de viaţă, îmbrăcată toată în verde arămiu şi auriu, căreia îi plăcea să se culce cu o duzină de bărbaţi, în şoproane pentru unelte, în cabine telefonice, în barăci de pe cîmp şi în refugii de autobuz. Puţine figuri nu încercase; şi mai puţine erau cele pe care nu voia să le încerce. Era neruşinată, subţire, agresivă şi avea nouăsprezece ani. Distrugea o sumedenie de orgolii şi îi făcea pe bărbaţi să se urască dimineaţa pentru modul în care îi găsea, îi folosea şi îi lepăda. Yossarian o iubea. Era o bucăţică bună, care-l considera doar cinstit. I-au plăcut muşchii elastici pe care i-a simţit pe sub pielea ei, oriunde a atins-o, singura dată cînd l-a lăsat s-o facă. Yossarian o iubea atît de mult pe Dori Duz, încît nu se putea abţine să nu se arunce cu patimă peste nevasta locotenentului Scheisskopf ca să se răzbune pe locotenentul Scheisskopf pentru felul în care locotenentul Scheisskopf se răzbuna pe

Clevinger.

Nevasta locotenentului Scheisskopf se răzbuna şi ea pe locotenentul Scheisskopf pentru o fărădelege de neuitat, pe care ea nu şi-o mai amintea. Era o fată dolofană, trandafirie, indolentă, care citea cărţi bune şi îl tot îndemna pe Yossarian să nu mai fie atît de burghez, burghez fără "r". În preajma ei se afla întotdeauna o carte bună, chiar şi cînd stătea lungită pe pat, fără nimic pe ea, în afară de Yossarian şi de plăcuţele de identitate ale lui Dori Duz. Îl plictisea pe Yossarian, dar el o iubea şi pe ea. Era o absolventă nebună a şcolii de afaceri Wharton, cu specialitatea matematică, şi nu reuşea să numere pînă la douăzeci şi opt în fiecare lună fără să dea de bucluc.

— Scumpule, o să avem iarăşi un puiuţ, îi spunea ea lui Yossarian în fiecare lună.

— Eşti nebună de legat, îi răspundea el.

— Vorbesc serios, puiuţ, insista ea.

— Şi eu.

— Scumpule, o să avem iarăşi un puiuţ, îi spunea soţului ei.

— N-am timp, mormăia iritat locotenentul Scheisskopf. Nu ştii că are loc o paradă?

Locotenentul Scheisskopf ţinea foarte mult să cîştige concursul de parade şi să-l acuze pe Clevinger de complot, în faţa Consiliului de Judecată, pentru susţinerea înlăturării ofiţerilor cadeţi pe care-i numise locotenentul Scheisskopf. Clevinger era un tip care provoca bucluceri şi un înfumurat. Locotenentul Scheisskopf ştia că Clevinger ar putea provoca şi mai multe bucluceri dacă n-ar fi supravegheat. În ziua precedentă, fuseseră implicaţi ofiţerii cadeţi; în ziua următoare, ar putea fi implicată întreaga lume. Clevinger avea cap şi locotenentul Scheisskopf observase că oamenii cu cap aveau tendinţa de a face uneori pe deştepţii. Asemenea oameni erau periculoşi şi chiar şi noii ofiţeri cadeţi, pe care Clevinger îi ajutase să promoveze, erau dispuşi să depună o mărturie acuzatoare împotriva lui. Dosarul împotriva lui Clevinger a fost deschis şi închis. Singurul lucru care lipsea era o acuzaţie.

Nu putea fi ceva legat de parade, deoarece Clevinger privea paradele aproape cu aceeaşi seriozitate ca locotenentul Scheisskopf. Oamenii se pregăteau de paradă la începutul fiecărei după-amieze de duminică şi se aliniau împleticindu-se, în şiruri de cîte doisprezece, în faţa cazărmii. Gemînd mahmuri,

se tîrau cu greu pînă la locul ce le era destinat pe terenul principal de paradă, unde stăteau nemişcaţi în căldură, timp de o oră-două, împreună cu oamenii din celelalte şaizeci-şaptezeci de escadrile de cadeţi, pînă ce un număr suficient dintre ei leşinau ca să se poată considera acţiunea încheiată. La o margine a cîmpului se afla un şir de ambulanţe şi echipe de brancardieri instruiţi, cu aparate de emisie-recepţie. Pe acoperişurile ambulanţelor erau observatori cu binocluri. Un pontator ţinea scorul. Întreaga fază a operaţiunii era supravegheată de un medic cu înclinaţii de contabil, care aproba pulsurile şi verifica cifrele pontatorului. De îndată ce un număr suficient de oameni fără cunoştinţă erau adunaţi în ambulanţe, medicul îi făcea semn capelmaistrului să atace piesa cu care fanfara încheia parada. Escadrilele străbăteau terenul una în spatele celeilalte, executau o întoarcere incomodă în jurul tribunei şi apoi porneau în direcţie inversă, îndreptîndu-se înapoi, spre cazarmă.

Fiecare escadrilă primea o notă în timp ce mărşăluia prin faţa tribunei, unde şedea un colonel puhav, cu o mustaţă mare, stufoasă, împreună cu alţi ofiţeri. Cea mai bună escadrilă din fiecare brigadă cîştiga un steag galben cu băţ, lipsit de orice valoare. Cea mai bună escadrilă din bază cîştiga un steag roşu cu un băţ mai lung, care avea o valoare şi mai mică, întrucît băţul era mai greu şi era cu atît mai incomod de cărat toată săptămîna pînă ce-l cîştiga o altă escadrilă în duminica următoare. Lui Yossarian i se părea absurd să dai steaguri ca premiu. Ca şi medaliile olimpice sau trofeele de la tenis, ele nu însemnau decît că posesorul lor făcuse ceva care nu era de nici un folos unei persoane mai capabile s-o facă mai bine decît oricine altcineva.

Paradele în sine păreau la fel de absurde. Yossarian detesta paradele. Erau atît de marţiale! Detesta să le audă, detesta să le vadă, detesta să fie prins într-un blocaj de circulaţie din cauza lor. Detesta faptul că era silit să ia parte la ele. Era suficient de rău faptul că era cadet de aviaţie, fără a mai trebui să se comporte ca un soldat, în zăpuşeala năucitoare din fiecare după-amiază de duminică. Era suficient de rău faptul că era cadet de aviaţie, pentru că era evident acum că războiul nu se va termina înainte de a-şi încheia el instruirea. Era singurul motiv pentru care se oferise de la bun început să participe la

instruirea cadeţilor. Ca soldat care se calificase pentru instruirea cadeţilor de aviaţie, avea de aşteptat săptămîni întregi ca să fie repartizat într-o clasă, săptămîni întregi ca să devină bombardier-navigator, alte săptămîni întregi de instrucţie operaţională după aceea, ca să-l pregătească pentru misiuni peste ocean. Părea pe atunci de neconceput că războiul va dura atît de mult, căci Dumnezeu era de partea lui, i se spusese, şi Dumnezeu, i se mai spusese, putea face orice dorea El să facă. Dar războiul nu se apropia deloc de sfîrşit şi instruirea lui aproape că se terminase.

Locotenentul Scheisskopf îşi dorea cu patimă să cîştige paradele şi stătea treaz jumătate din noapte pregătindu-se, în timp ce soţia lui îl aştepta înfiorată de dragoste în pat, căutînd în Krafft-Ebing pasajele preferate. El citea cărţi despre marşuri. Mînuia cutii cu soldaţi de ciocolată pînă ce aceştia i se topeau în mîini şi apoi aşeza în rînduri de cîte doisprezece un set de cow-boys din plastic pe care-l cumpărase de la o firmă cu comenzi prin poştă şi pe care o ţinea încuiată în timpul zilei, departe de alţi ochi. Exerciţiile de anatomie ale lui Leonardo se dovediră indispensabile. Într-o seară, simţi nevoia unui manechin viu şi îi ordonă soţiei lui să mărşăluiască prin cameră.

— Goală? întrebă ea, plină de speranţă.

Locotenentul Scheisskopf îşi dădu exasperat cu palmele peste ochi. Marea disperare a vieţii locotenentului Schiesskopf era faptul că era încătuşat de o femeie incapabilă să vadă, dincolo de dorinţele ei sexuale vulgare, lupta titanică pentru atingerea unui ţel de neatins, în care un bărbat nobil se putea angaja cu eroism.

— De ce nu mă biciuieşti niciodată? întrebă ea bosumflată într-o noapte.

— Pentru că n-am timp, o repezi el nervos. N-am timp. Nu ştii că se pregăteşte o paradă?

Şi chiar nu avea timp. Era deja duminică şi nu mai avea decît şapte zile de pregătire pentru următoarea paradă. Nu înţelegea cum zburau orele. Ultimul loc obţinut în trei parade succesive îi creaseră locotenentului Scheisskopf o reputaţie neplăcută şi concepea tot felul de mijloace de ameliorare a situaţiei, inclusiv pe acela de a-i imobiliza pe cei doisprezece oameni din fiecare rînd de o grindă de doi pe patru, din lemn de stejar uscat, pentru a menţine alinierea. Planul nu era însă fezabil, pentru că

o întoarcere de nouăzeci de grade ar fi fost imposibilă fără a introduce nişte cîrlige din aliaj de nichel în scobitura spatelui fiecărui soldat şi locotenentul Scheisskopf nu avea nici o speranţă să obţină atîtea cîrlige din aliaj de nichel de la şeful intendenţei şi nici să-şi asigure colaborarea chirurgilor din spital.

La o săptămînă după ce locotenentul Scheisskopf a urmat sfatul lui Clevinger de a-i lăsa pe oameni să-şi aleagă singuri ofiţerii cadeţi, escadrila a cîştigat steagul galben. Locotenentul Scheisskopf a fost atît de încîntat de această realizare neaşteptată, încît a pocnit-o zdravăn pe nevastă-sa în cap cu băţul steagului, cînd ea a încercat să-l ademenească în pat pentru a sărbători evenimentul, manifestîndu-şi dispreţul faţă de excesele sexuale ale categoriilor inferioare din civilizaţia occidentală. În săptămîna următoare, escadrila a cîştigat steagul roşu şi locotenentul Scheisskopf nu şi-a mai încăput în piele de fericire. Iar după încă o săptămînă, escadrila lui a intrat în istorie cîştigînd steagul roşu două săptămîni la rînd! Acum locotenentul Scheisskopf avea suficientă încredere în puterea lui pentru a da la iveală marea surpriză. Locotenentul Scheisskopf descoperise prin vastele lui cercetări că mîinile mărşăluitorilor, în loc să se balanseze liber, cum era atunci moda, nu ar trebui să se mişte niciodată mai mult de şapte centimetri faţă de mijlocul coapsei, ceea ce însemna de fapt că nu se balansau aproape deloc.

Pregătirile locotenentului Scheisskopf erau complicate şi clandestine. Toţi cadeţii din escadrila lui făceau un jurămînt de păstrare a secretului şi repetau în miezul nopţii pe terenul de paradă auxiliar. Mărşăluiau într-o beznă totală, ciocnindu-se unii de alţii orbeşte, dar nu intrau în panică şi învăţau să mărşăluiască fără a-şi legăna mîinile. Primul gînd al locotenentului Scheisskopf fusese să-l pună pe un amic de-al lui de la atelierul unde se făceau foi de metal să înfigă cîrlige din aliaj de nichel în coapsele tuturor oamenilor şi să le lege de încheieturile mîinilor cu sîrme de cupru, lăsînd un joc de exact şapte centimetri, dar nu avea timp — niciodată nu avea timp — şi o sîrmă de cupru de calitate era greu de găsit pe timp de război. Îşi aminti că oamenii imobilizaţi în acest mod nu vor mai putea să cadă cum se cuvine în timpul impresionantei ceremonii a leşinului, antecedentă marşului, şi că incapacitatea de a leşina cum se cuvine ar putea afecta evaluarea de ansamblu a unităţii.

Toată săptămîna jubilă în taină la clubul ofiţerilor. Printre cei

mai apropiaţi prieteni ai lui circulau tot felul de speculaţii.

— Mă întreb ce-o mai fi punînd la cale Căcat-cu-Moţ, spuse locotenentul Engle.

Locotenentul Scheisskopf răspunse cu un zîmbet atot-cunoscător faţă de frămîntările colegilor lui.

— Veţi afla duminică, promise el. Veţi afla.

Locotenentul Scheisskopf îşi dezvălui în duminica aceea epocala surpriză, cu aplombul unui impresar experimentat. Nu spuse nimic în timp ce celelalte escadrile treceau prin faţa tribunei cu pasul lor obişnuit. Nu se manifestă nici cînd primele rînduri ale escadrilei lui îşi făcură apariţia mărşăluind fără balans şi primele şuierături de panică ţîşniră din piepturile colegilor lui ofiţeri şocaţi. Se abţinu chiar şi atunci, pînă cînd colonelul puhav, cu mustaţă mare şi stufoasă, se repezi la el cu faţa stacojie de furie şi abia atunci oferi explicaţia care-l făcu nemuritor.

— Priveşte, domnule colonel, anunţă el. Fără mîini.

Şi distribui unui public încă încremenit de uimire fotocopii ale manuscrisului cu obscurul regulament pe baza căruia îşi construise triumful de neuitat. A fost cea mai frumoasă clipă din viaţa locotenentului Scheisskopf. A cîştigat desigur parada, cu mîinile pe lîngă corp, obţinînd posesia permanentă a steagului roşu şi încheind definitiv paradele de duminică, întrucît steagurile roşii erau la fel de greu de procurat pe timp de război ca şi sîrma de cupru de calitate. Locotenentul Scheisskopf a fost înălţat pe loc la gradul de prim-locotenent Scheisskopf şi şi-a început ascensiunea rapidă în carieră. Puţini erau cei care nu-l aclamau ca pe un adevărat geniu militar datorită importantei lui descoperiri.

— Acest locotenent Scheisskopf, remarcă locotenentul Travers, este un geniu militar.

— Da, într-adevăr, confirmă locotenentul Engle. Păcat că e tîmpit şi nu-şi biciuieşte nevasta.

— Nu văd care e legătura, răspunse rece locotenentul Travers. Locotenentul Bemis o biciuieşte splendid pe doamna Bemis ori de cîte ori au contact sexual şi la parade el nu face doi bani.

— Eu vorbeam de flagelare, îi replică locotenentul Engle. Cui îi pasă de parade?

De fapt, cu excepţia locotenentului Scheisskopf, nimănui nu-i

păsa de parade, cu atît mai puţin colonelului puhav, cu mustaţă mare şi stufoasă, care era preşedintele Consiliului de Judecată şi care începu să urle la Clevinger în clipa cînd acesta păşi delicat în încăpere pentru a-şi susţine nevinovăţia în faţa acuzaţiilor aduse împotriva lui de locotenentul Scheisskopf. Colonelul se lovi la mînă dînd cu pumnul în masă şi se înfurie atît de tare pe Clevinger, că mai dădu o dată cu pumnul în masă, mai tare, şi se lovi şi mai tare la mînă. Locotenentul Scheisskopf îl străfulgeră cu privirea pe Clevinger, strîngînd din buze, ofensat de impresia deplorabilă pe care o făcea Clevinger.

— Peste zece zile vei lupta cu Billy Petrolle, răcni colonelul cu mustaţă mare şi stufoasă. Şi crezi că asta e o glumă mare şi stufoasă!

— Nu cred că e o glumă, să trăiţi, răspunse Clevinger.

— Nu mă întrerupe!

— Am înţeles, să trăiţi.

— Şi nu mai spune "am înţeles, să trăiţi" cînd mă întrerupi, ordonă maiorul Metcalf.

— Da, să trăiţi.

— Parcă ţi-am ordonat adineauri să nu mă mai întrerupi, rosti sec maiorul Metcalf.

— Dar nu v-am întrerupt, să trăiţi.

— Nu. Şi nici n-ai spus "am înţeles, să trăiţi". Adaugă asta la acuzaţiile împotriva lui, îi indică maiorul Metcalf caporalului care ştia să stenografieze. "Nu spune «am înţeles, să trăiţi» ofiţerilor superiori cînd îi întrerupe."

— Metcalf, spuse colonelul, eşti un dobitoc. Ştii asta?

Maiorul Metcalf înghiţi cu dificultate.

— Da, să trăiţi.

— Atunci ţine-ţi naibii gura închisă. Spui numai prostii.

Consiliul de Judecată avea trei membri, colonelul puhav, cu mustaţă mare şi stufoasă, locotenentul Scheisskopf şi maiorul Metcalf, care se străduia să-şi compună o privire tăioasă. Ca membru al Consiliului de Judecată, locotenentul Scheisskopf era unul dintre judecătorii care urmau să cîntărească temeiul acuzaţiilor împotriva lui Clevinger, prezentate de procuror. Procurorul era tot locotenentul Scheisskopf. Clevinger avea ca avocat un ofiţer. Ofiţerul care-l apăra era locotenentul Scheisskopf.

Totul era foarte confuz pentru Clevinger, care începu să

vibreze de spaimă cînd colonelul ţîşni în picioare ca o uriaşă rîgîială şi ameninţă că îi va sfîrteca trupul laş şi împuţit, membru cu membru. Într-o zi s-a împiedicat cînd mărşăluia spre sala de clasă; în ziua următoare, a fost acuzat oficial de "spargere a rîndurilor în timp ce era în formaţie, atac premeditat, comportament nediscriminatoriu, predispoziţie spre ipohondrie, înaltă trădare, provocare, înfumurare, ascultare de muzică clasică şi aşa mai departe". Pe scurt, au aruncat anatema asupra lui şi iată-l acum stînd îngrozit în faţa colonelului puhav, care răcni încă o dată că peste zece zile se va lupta cu Billy Petrolle şi îl întrebă dacă i-ar plăcea naibii să pice la examene şi să fie expediat în Insulele Solomon ca să îngroape cadavre. Clevinger răspunse politicos că nu i-ar plăcea: era atît de prost, încît prefera să fie el cadavru decît să îngroape unul. Colonelul se aşează şi se lăsă pe speteaza scaunului, devenind brusc calm, evaziv şi extrem de prevenitor.

— Ce-ai vrut să spui, rosti el rar, cînd ai afirmat că nu te putem pedepsi?

— Cînd, să trăiţi?

— Eu pun întrebări, tu doar răspunzi la ele.

— Am înţeles, să trăiţi. Nu...

— Pentru ce te-am adus aici?

— Ca să răspund la întrebări.

— Aşa e, lua-te-ar naiba! răcni colonelul. Acum, ce-ar fi să începi să răspunzi la cîteva pînă nu-ţi crăp naibii capul? Ce naiba ai vrut să spui, nemernicule, cînd ai spus că nu te putem pedepsi?

— Nu cred că am făcut vreodată această afirmaţie, să trăiţi.

— Te rog să vorbeşti mai tare. Nu te-am auzit.

— Am înţeles, să trăiţi. Nu...

— Te rog să vorbeşti mai tare. Nu te-am auzit.

— Am înţeles, să trăiţi. Nu...

— Metcalf...

— Da, să trăiţi.

— Nu ţi-am spus să-ţi ţii gura aia proastă?

— Am înţeles, să trăiţi.

— Atunci ţine-ţi gura aia proastă cînd îţi spun să-ţi ţii gura aia proastă. Ai înţeles? Te poftesc să vorbeşti mai tare! Nu te-am auzit.

— Am înţeles, să trăiţi. Nu...

— Metcalf, piciorul pe care calc e al tău?

— Nu, să trăiţi. Probabil că este piciorul domnului locotenent Scheisskopf.

— Nu e piciorul meu, spuse locotenentul Scheisskopf.

— Atunci poate că e totuşi piciorul meu, spuse Metcalf.

— Mişcă-l.

— Am înţeles, să trăiţi. Dar va trebui mai întîi să vă mişcaţi dumneavoastră piciorul. Stă pe piciorul meu.

— Îmi spui mie să-mi mişc piciorul?

— Nu, să trăiţi. O, nu, să trăiţi.

— Atunci mişcă-ţi piciorul şi ţine-ţi gura aia proastă. Te poftesc să vorbeşti mai tare! Tot nu te-am auzit.

— Am înţeles, să trăiţi. Am spus că n-am spus că nu mă puteţi pedepsi.

— Despre ce naiba vorbeşti?

— Vă răspund la întrebare, să trăiţi.

— Ce întrebare?

— Ce naiba ai vrut să spui, nemernicule, cînd ai spus că nu te putem pedepsi? spuse caporalul care ştia să stenografieze, citind din carnetul de stenograme.

— Bine, spuse colonelul. Ce naiba ai vrut să spui?

— N-am spus că nu mă puteţi pedepsi, să trăiţi.

— Cînd? întrebă colonelul.

— Cînd ce, să trăiţi?

— Iar îmi adresezi tu întrebări.

— Iertaţi-mă, să trăiţi. Mă tem că nu înţeleg întrebarea.

— Cînd ai spus că nu te putem pedepsi? Nu înţelegi întrebarea mea?

— Nu, să trăiţi. Nu înţeleg.

— Mi-ai spus asta adineauri. Acum ce-ar fi să-mi răspunzi la întrebare?

— Dar cum pot să răspund?

— Iar îmi adresezi o întrebare.

— Iertaţi-mă, să trăiţi. Dar nu ştiu cum să răspund. N-am spus niciodată că nu mă puteţi pedepsi.

— Acum ne spui cînd ai spus. Eu îţi cer să ne spui cînd n-ai spus.

Clever trase aer adînc în piept.

— Întotdeauna n-am spus că nu mă puteţi pedepsi, să trăiţi.

— Aşa mai merge, domnule Clevinger, chiar dacă este o

minciună sfruntată. Noaptea trecută, în latrină. Nu i-ai şoptit acolo că nu te putem pedepsi celuilalt nemernic împuţit care nu ne place? Cum îl cheamă?

— Yossarian, să trăiţi, spuse locotenentul Scheisskopf.

— Da, Yossarian. Exact, Yossarian. Yossarian? A? Îl cheamă Yossarian? Ce fel de nume e Yossarian, fir-ar să fie?

Locotenentul Scheisskopf avea toate adevărurile în vîrfurile degetelor.

— E numele lui Yossarian, să trăiţi, explică el.

— Da, probabil. I-ai şoptit lui Yossarian că nu te putem pedepsi?

— A, nu, să trăiţi. I-am şoptit că nu mă puteţi găsi vinovat...

— Poate că sînt eu prost, îl întrerupse colonelul, dar îmi scapă care e deosebirea. Probabil că sînt cam prost, pentru că îmi scapă care e deosebirea.

— C...

— Eşti un nemernic palavragiu, nu-i aşa?

— Nu, să trăiţi.

— Nu, să trăiţi? Adică mă faci mincinos?

— A, nu, să trăiţi.

— Atunci eşti un nemernic palavragiu, nu-i aşa?

— Nu, să trăiţi.

— Încerci cumva să te cerţi cu mine?

— Nu, să trăiţi.

— Eşti un nemernic palavragiu?

— Nu, să trăiţi.

— Ei fir-ar să fie, ba chiar încerci să te cerţi cu mine! Aş sări peste masa asta mare şi stufoasă, pentru doi cenţi împuţiţi, ca să-ţi sfîrtec trupul laş şi împuţit, membru cu membru!

— Faceţi-o! Faceţi-o! strigă maiorul Metcalf.

— Metcalf, lepădătură împuţită! Nu ţi-am spus să-ţi ţii gura aia împuţită, laşă şi proastă?

— Da, să trăiţi. Iertaţi-mă, să trăiţi.

— Atunci ce-ar fi s-o faci tu?

— Eu am încercat doar să învăţ, să trăiţi. Singurul mod în care cineva poate învăţa este să încerce.

— Cine zice asta?

— Toată lumea spune asta, să trăiţi. Chiar şi domnul locotenent Scheisskopf spune asta.

— O spui şi dumneata?

— Da, să trăiţi, spuse locotenentul Scheisskopf. Dar toată lumea spune asta.

— Ce-ar fi, Metcalf, să-ţi ţii gura aia proastă şi poate că în acest mod vei învăţa cum. Unde rămăseserăm? Mai citeşte-mi o dată ultima replică.

— "Mai citeşte-mi o dată ultima replică", citi caporalul care stenografia.

— Nu ultima mea replică, tîmpitule! strigă colonelul. Replica altcuiva.

— "Mai citeşte-mi o dată ultima replică", citi încă o dată caporalul.

— E tot ultima replică? zbieră colonelul, făcîndu-se stacojiu de furie.

— A, nu, să trăiţi, îl corectă caporalul. Aceasta este ultima mea replică. V-am citit-o adineauri. Nu vă amintiţi, să trăiţi? Adineauri.

— Of, Doamne! Mai citeşte-mi o dată ultima lui replică, tîmpitule. Dar ia ascultă, cum naiba te cheamă?

— Popinjay, să trăiţi.

— Ei bine, ţi-a venit rîndul, Popinjay. Imediat ce se termină procesul lui, începe procesul tău. Ai înţeles?

— Am înţeles, să trăiţi. De ce voi fi acuzat?

— Ce naiba contează? Aţi auzit ce m-a întrebat? Vei afla, Popinjay — în clipa cînd vom termina cu Clevinger, vei afla. Cadet Clevinger, ce ai... Eşti cadet Clevinger, nu-i aşa, Popinjay?

— Da, să trăiţi.

— E-n regulă. Ce ai...

— Eu sînt Popinjay, să trăiţi.

— Popinjay, tatăl tău este milionar sau membru al Senatului?

— Nu, să trăiţi.

— Atunci eşti într-un mare căcat, Popinjay, dacă n-ai nici o pilă. Nu e general sau un membru marcant al Guvernului, nu?

— Nu, să trăiţi.

— Asta-i bine. Cu se ocupă taică-tău?

— A murit, să trăiţi.

— Asta-i foarte bine. Eşti cu adevărat într-un mare căcat, Popinjay. Numele tău e cu adevărat Popinjay? Ce fel de nume e Popinjay, fir-ar să fie? Nu-mi place numele ăsta.

— E numele lui Popinjay, să trăiţi, explică locotenentul Scheisskopf.

— Ei bine, nu-mi place, Popinjay, şi abia aştept să-ţi sfîrtec trupul împuţit şi laş, membru cu membru. Cadet Clevinger, vrei te rog să repeţi ce naiba i-ai şoptit sau nu i-ai şoptit lui Yossarian noaptea trecută în latrină?

— Am înţeles, să trăiţi. Am spus că nu mă puteţi găsi vinovat...

— S-o luăm din acest punct. Ce anume ai vrut să spui, cadet Clevinger, cînd ai spus că nu te putem găsi vinovat?

— N-am spus că nu mă puteţi găsi vinovat, să trăiţi.

— Cînd?

— Cînd ce, să trăiţi?

— Ei drăcie, ai de gînd să mă interoghezi iarăşi?

— Nu, să trăiţi. Iertaţi-mă, să trăiţi.

— Atunci răspunde-mi la întrebare. Cînd ai spus că nu te putem găsi vinovat?

— Ieri noapte tîrziu, în latrină, să trăiţi.

— A fost singura dată cînd n-ai spus-o?

— Nu, să trăiţi. Întotdeauna n-am spus că nu mă puteţi găsi vinovat, să trăiţi. I-am spus însă lui Yossarian că...

— Nu te-a întrebat nimeni ce i-ai spus lui Yossarian. Noi te-am întrebat ce nu i-ai spus. Nu ne interesează deloc ce i-ai spus lui Yossarian. E clar?

— Da, să trăiţi.

— Atunci putem continua. Ce i-ai spus lui Yossarian?

— I-am spus, să trăiţi, că nu mă puteţi găsi vinovat de ofensa de care sînt acuzat dacă rămîn credincios cauzei...

— Ce cauză? De ce mormăi? Nu mai mormăi!

— Am înţeles, să trăiţi.

— Şi cînd nu mai mormăi să mormăi "să trăiţi".

— Metcalf, nenorocitule!

— Da, să trăiţi, mormăi Clevinger. A dreptăţii, să trăiţi. Că nu puteţi găsi...

— A dreptăţii? repetă stupefiat colonelul. Ce e dreptatea?

— Dreptatea, să trăiţi...

— Asta nu e dreptate, rosti colonelul pe un ton dojenitor şi începu să bată din nou în masă cu mîna lui mare şi grasă. Asta e Karl Marx. Să-ţi spun eu ce e dreptatea. Dreptatea e să dai un genunchi în burtă cînd eşti întins pe podea, să înfigi în bărbie, noaptea, pe furiş, un cuţit şterpelit din magazia de arme a unui cuirasat, să baţi cu saci de nisip, pe ascuns, în întuneric, fără

nici un avertisment. Garotarea. Asta e dreptatea, cînd toţi trebuie să fim suficient de duri şi suficient de aspri ca să luptăm cu Billy Petrolle. De la şold. Ai înţeles?

— Nu, să trăiţi.

— Nu-mi răspunde mie cu "să trăiţi"!

— Am înţeles, să trăiţi.

— Şi să spui "să trăiţi" cînd nu spui "să trăiţi"! ordonă maiorul Metcalf.

Clevinger era desigur vinovat, căci altminteri nu ar fi fost acuzat şi, de vreme ce singurul mod de a o dovedi era de a-l găsi vinovat, era datoria lor patriotică s-o facă. A fost condamnat să facă pe jos cincizeci şi şapte de ture de pedeapsă. Popinjay a fost închis ca să se înveţe minte, iar maiorul Metcalf a fost expediat în Insulele Solomon să îngroape cadavre. Turele de pedeapsă ale lui Clevinger au însemnat cincizeci de minute dintr-o oră a unui week-end, petrecute mergînd încoace şi-ncolo prin faţa clădirii comandamentului poliţiei militare, purtînd pe umăr o puşcă neîncărcată, care cîntărea o tonă.

Pentru Clevinger, totul era foarte neclar. Se petreceau multe lucruri ciudate, dar dintre toate cel mai ciudat era pentru Clevinger ura, ura brutală, nedisimulată, inexorabilă, a membrilor Consiliului de Judecată, care îşi smălţuiau expresiile neiertătoare cu un luciu dur, vindicativ, cu ochii lor înguşti licărind răutăcios ca un jar de cărbuni ce nu se mai stinge. Clevinger a fost uluit cînd a descoperit-o. L-ar fi linşat dacă ar fi putut. Erau trei bărbaţi adulţi, el era un copil, iar ei îl urau şi îi doreau moartea. Îl urîseră dinainte de a veni, l-au urît în timp ce era acolo, l-au urît după ce a plecat, şi-au luat cu ei peste tot ura, cu răutate, ca pe o comoară îndrăgită, chiar şi după ce s-au despărţit unii de alţii şi s-au retras în singurătatea lor.

Yossarian făcuse tot posibilul să-l avertizeze în noaptea precedentă.

— N-ai nici o şansă, puştiule, îi spusese el posomorit. Îi urăsc pe evrei.

— Dar eu nu sînt evreu, răspunsese Clevinger.

— Nu va conta asta, prevestise Yossarian şi avusese dreptate. Vor să-i dea gata pe toţi.

Clevinger se ferea de ura lor ca de o lumină orbitoare. Cei trei bărbaţi care îl urau vorbeau aceeaşi limbă ca el şi purtau aceeaşi uniformă ca el, dar le vedea feţele lipsite de dragoste

închistate definitiv în trăsături contractate, răutăcioase, de ostilitate, şi înţelese pe loc că nicăieri în lume, nici măcar în toate tancurile, avioanele sau submarinele fasciste, nici în buncărele din spatele mitralierelor sau al mortierelor sau în spatele aruncătoarelor de flăcări, nici măcar printre toţi tunarii experţi ai renumitei Divizii Antiaeriene Hermann Goering sau printre înspăimîntătorii conspiratori din berăriile Munchenului şi de oriunde altundeva nu existau oameni care să-l urască mai mult.

9
MAIORUL MAJOR MAJOR MAJOR

Maiorul Major Major Major a avut probleme de la bun început.

Ca şi Minniver Cheevy, se născuse prea tîrziu — exact cu treizeci şi şase de ore prea tîrziu pentru confortul mamei lui, o femeie blîndă şi suferindă, care, după o zi şi jumătate de chinuri ale facerii, era atît de stoarsă de vlagă, încît n-a mai avut puterea să se bată pentru numele copilului. Pe coridorul spitalului, soţul ei înainta cu dîrzenia gravă a celui ce ştie ce vrea. Tatăl maiorului Major era un bărbat slab şi foarte înalt, cu pantofi solizi şi un costum de stofă neagră de lînă. Completă certificatul de naştere fără ezitare, fără a manifesta absolut nici o emoţie în clipa cînd îi dădu formularul completat sorei şefe. Sora îl luă din mîna lui fără comentarii şi dispăru. El o urmări cu privirea, întrebîndu-se ce avea pe dedesubt.

Intrînd în salon, îşi găsi soţia zăcînd epuizată sub pături, ca o legumă veche, deshidratată, smochinită, uscată şi albă, cu ţesuturile slăbite şi absolut nemişcate. Patul ei se afla chiar la capătul salonului, lîngă un geam crăpat, acoperit de un strat gros de funingine. Ploaia se împrăştia dintr-un cer îmbibat cu apă; era o zi întunecată şi rece. În alte părţi ale spitalului, oameni cu feţe de cretă şi buze bătrîne, vinete, mureau la timp. Bărbatul rămase ţeapăn lîngă pat şi îşi privi soţia de sus, mult timp.

— I-am dat băiatului numele Caleb, anunţă el în cele din urmă cu un glas blînd. După dorinţa ta.

Femeia nu răspunse şi treptat bărbatul începu să zîmbească. Plănuise totul perfect, fiindcă soţia lui dormea şi nu va afla niciodată că el o minţise în timp ce zăcea pe patul de suferinţă în salonul sărac al spitalului regional.

Din acest firav început răsărise ineficientul comandant de escadrilă care îşi petrecea acum cea mai bună parte a fiecărei zile de lucru la Pianosa, imitînd semnătura lui Washington Irving pe documente oficiale. Maiorul Major imita sîrguincios cu mîna stîngă ca să eludeze identificarea, ocrotit de orice amestec de propria lui autoritate nedorită şi camuflat de mustaţa falsă şi de ochelarii negri, ca o protecţie suplimentară faţă de pericolul de a fi descoperit de oricine ar fi privit întîmplător pe oribila fereastră de celuloid din care un hoţ tăiase o bucată. Între aceste două momente vulgare, cel al naşterii şi cel al izbînzii lui, se succedaseră treizeci şi unu de ani deprimanţi, de singurătate şi umilinţă.

Maiorul Major se născuse prea tîrziu şi prea mediocru. Unii se nasc mediocri, alţii devin mediocri, iar altora li se impune mediocritatea. În cazul maiorului Major, erau valabile toate cele trei variante. Chiar şi printre cei ce nu se remarcau prin nimic, el ieşea în mod inevitabil în evidenţă, ca unul care se remarca mai puţin decît toţi ceilalţi şi cei care-l cunoşteau erau întotdeauna impresionaţi de faptul că el nu lăsa absolut nici o impresie.

Maiorul Major fusese marcat încă de la început de trei persoane — mama lui, tatăl lui şi Henry Fonda, cu care semănase vag încă de la naştere. Cu mult înainte de a bănui măcar cine era Henry Fonda, devenise subiectul unor comparaţii nemăgulitoare oriunde se ducea. Oameni total necunoscuţi se simţeau obligaţi să-l înjosească, drept care a fost pedepsit de timpuriu cu o teamă vinovată de oameni şi cu un impuls slugarnic de a cere scuze societăţii pentru faptul că nu era Henry Fonda. Nu era o sarcină uşoară pentru el să treacă prin viaţă semănînd puţin cu Henry Fonda, dar nu se gîndise niciodată să se dea bătut, căci moştenise perseverenţa tatălui lui, un bărbat slab, cu un ascuţit simţ al umorului.

Tatăl maiorului Major era un bărbat serios, cu frică de Dumnezeu, pentru care o glumă bună era să mintă în privinţa vîrstei lui. Era un fermier cu braţe şi picioare lungi, un individualist sever, cu frică de Dumnezeu, iubitor de libertate şi cu respect faţă de legi, care considera că ajutorul federal

acordat altcuiva decît fermierilor era o dovadă de socialism dezgustător. Pleda pentru economisire şi muncă asiduă şi dezaproba femeile libertine care-l refuzau. Specialitatea lui era lucerna şi obţinea bune rezultate necultivînd-o deloc. Guvernul îl plătea bine pentru fiecare baniţă de lucernă pe care n-o cultiva. Cu cît nu cultiva mai multă lucernă, cu atît mai mulţi bani îi dădea guvernul, iar el cheltuia fiecare bănuţ pe care-l primea cumpărînd încă o bucată de pămînt pentru a spori cantitatea de lucernă pe care nu o producea. Tatăl maiorului Major muncea fără odihnă pentru a nu cultiva lucernă. În serile lungi de iarnă, stătea în casă, nu repara hăţuri, sărea din pat în zorii zilei la amiază, ca să se asigure că nu făcuse nici o treabă. Investea în pămînt cu înţelepciune şi în curînd reuşi să nu cultive mai multă lucernă decît oricare altcineva din ţinut. Vecinii îi solicitau sfaturi pe orice temă, deoarece adunase atîţia bani şi de aceea era înţelept. "După cum aţi semănat, aşa veţi culege", le recomanda el tuturor şi toţi rosteau "Amin".

Tatăl maiorului Major susţinea cu zel că guvernul trebuia să facă economie, cu condiţia să nu afecteze datoria sfîntă a guvernului de a plăti fermierilor cît de mult putea pentru toată lucerna produsă de ei, de care nimeni altcineva nu avea nevoie, şi pentru a nu produce deloc lucernă. Era un bărbat demn şi independent, care se opunea fondului de şomaj şi nu pregeta niciodată să se văicărească, să se tînguiască şi să se linguşească, pentru a stoarce cît mai mult de la oricine putea. Era un om cucernic, care îşi avea amvonul pretutindeni.

— Dumnezeu ne-a dat nouă, bunilor fermieri, două mîini puternice ca să putem lua cît de mult putem cuprinde cu ele, predica el cu ardoare pe treptele tribunalului, în timp ce-o aştepta să iasă şi să se uite urît la el pe tînăra casieriţă ţîfnoasă, care mesteca gumă. Dacă Dumnezeu n-ar fi vrut să luăm cît putem de mult, predica el, nu ne-ar fi dat două mîini cu care să înşfăcăm. Şi ceilalţi murmurau "Amin".

Tatăl maiorului Major credea, ca orice calvinist, în predestinare şi îi era limpede că toate nenorocirile celorlalţi, dar nu şi ale lui, erau manifestări ale vrerii Domnului. Fuma ţigări, bea whisky şi se bucura de o glumă bună şi de o conversaţie intelectuală stimulativă, mai ales de glumele lui, cînd îşi spunea altă vîrstă, sau aia bună de tot cu Dumnezeu şi dificultăţile pe care le avusese nevastă-sa la naşterea maiorului Major. Aia

bună de tot cu Dumnezeu şi dificultăţile nevesti-sii avea legătură cu faptul că lui Dumnezeu îi trebuiseră şase zile ca să facă întreaga lume, în timp ce nevastă-sa petrecuse o zi şi jumătate în chinuri ca să-l facă numai pe maiorul Major. Un bărbat mai slab din fire poate că ar fi ezitat în ziua aceea pe coridorul spitalului, un bărbat mai nevolnic ar fi făcut poate un compromis, cu substitute precum Tambur Major, Minor Major, Sergent Major sau Do Diez Major, dar tatăl maiorului Major aşteptase paisprezece ani o asemenea ocazie şi nu era omul care s-o rateze. "O bună ocazie îţi surîde o singură dată pe lumea asta", spunea el. Tatăl maiorului Major repeta această glumă bună oricînd i se ivea ocazia.

Faptul că încă de la naştere semănase vag cu Henry Fonda fusese prima dintr-o lungă serie de feste menite să facă din maiorul Major o victimă nefericită de-a lungul întregii lui vieţi lipsite de bucurii. Faptul că se născuse cu numele Major Major Major era cel de-al doilea. Faptul că se născuse cu numele Major Major Major era un secret cunoscut doar de tatăl lui. Abia cînd Major Major a fost înrolat la grădiniţă s-a descoperit care era adevăratul lui nume şi atunci efectele au fost dezastruoase. Vestea a ucis-o pe mama lui, care şi-a pierdut pofta de viaţă, s-a ofilit şi a murit, ceea ce i-a convenit lui taică-său, care s-a hotărît s-o ia de nevastă pe fata ţîfnoasă dacă va fi silit şi care nu fusese deloc optimist în privinţa şanselor lui de a-şi alunga nevasta de pe pămîntul lui, fără să-i dea ceva bani sau s-o bată.

Asupra maiorului Major însuşi efectele au fost doar ceva mai puţin grave. Pentru el a fost o revelaţie dură şi uluitoare, survenită la o vîrstă fragedă, faptul că nu era, aşa cum fusese lăsat întotdeauna să creadă, Caleb Major, ci un individ total necunoscut, cu numele Major Major Major, despre care nimeni nu ştia absolut nimic şi de care nimeni altcineva nu mai auzise pînă atunci. Cîţi tovarăşi de joacă l-au părăsit, fără a mai reveni vreodată, înclinaţi cum erau să nu aibă încredere în necunoscuţi, mai ales într-unul care-i înşelase, dîndu-se drept o persoană pe care o cunoşteau de ani de zile! Nimeni n-a mai vrut să aibă de-a face cu el. A început să scape lucrurile din mînă şi să se împiedice. Întîmpina fiecare nouă cunoştinţă cu sfială şi plin de speranţă. Şi întotdeauna era dezamăgit. Deoarece avea neapărat nevoie de un prieten, nu găsea niciodată vreunul. S-a maturizat cu stînjeneală, devenind un

tînăr înalt, straniu, visător, cu ochi fragili şi o gură foarte delicată, pe care zîmbetul care tatona sfios se transforma pe loc într-o grimasă de jignire la fiecare mustrare.

Era politicos cu cei mai în vîrstă decît el, care-l antipatizau. Tot ce-i spuneau cei vîrstnici să facă, făcea. I-au spus să nu zică niciodată hop pînă nu trece şanţul şi n-a zis niciodată. I-au spus să nu amîne pe mîine ce poate face azi şi n-a amînat niciodată nimic. I s-a spus să-şi cinstească tatăl şi mama şi el şi-a cinstit tatăl şi mama. I s-a spus să nu ucidă şi n-a ucis înainte de a intra în armată, cînd i s-a spus să ucidă şi a ucis. Şi-a întors şi celălalt obraz în orice ocazie şi le-a făcut întotdeauna altora exact ceea ce i-ar fi plăcut să-i facă alţii lui. Cînd dădea de pomană, stînga lui nu ştia niciodată ce făcea dreapta. N-a luat nici măcar o dată numele Domnului în deşert, n-a preacurvit şi n-a rîvnit catîrul vecinului. De fapt, îşi iubea vecinul şi n-a adus niciodată falsă mărturie împotriva lui. Cei vîrstnici îl antipatizau pe maiorul Major, pentru că era scandalos de neconformist.

Întrucît nu avea unde să strălucească, a strălucit la învăţătură. La universitatea de stat a studiat cu atîta rîvnă, încît a fost bănuit de homosexuali că este comunist şi de comunişti că este homosexual. Şi-a ales ca specialitate istoria Angliei, ceea ce a fost o greşeală.

— Istoria *Angliei!* a urlat indignat senatorul cu coamă argintie din statul lui. Dar istoria americană ce cusur are? Istoria americană e la fel de bună ca orice istorie din lume!

Maiorul Major s-a mutat imediat la literatură americană, dar abia după ce F.B.I.-ul îi făcuse dosar. În casa izolată pe care maiorul Major o numea căminul lui, locuiau şase oameni şi un cîine Scotch terrier; cinci dintre ei şi Scotch terrier-ul s-au dovedit a fi agenţi F.B.I. În curînd au adunat suficiente informaţii incriminatoare despre maiorul Major ca să facă orice voiau cu el. Totuşi, singurul lucru pe care l-au găsit de făcut cu el a fost să-l bage în armată ca simplu soldat şi să-l facă maior după patru zile, pentru ca nişte membri ai Congresului fără alte preocupări să se plimbe încoace şi-ncolo pe străzile Washingtonului scandînd "Cine l-a avansat maior pe Major? Cine l-a avansat maior pe Major?"

De fapt, maiorul Major fusese avansat de o maşinărie I.B.M. cu un simţ al umorului aproape la fel de dezvoltat ca acela al tatălui lui. Cînd a izbucnit războiul, era încă docil şi supus. I-au

spus să se înroleze şi s-a înrolat. I-au spus să se înscrie la cursul de instrucţie pentru cadeţi de aviaţie, s-a înscris şi chiar în noaptea următoare s-a pomenit stînd cu picioarele goale în noroi îngheţat, la ora trei noaptea, în faţa unui sergent rău şi pus pe harţă din sud-vest, care le-a spus că putea să-i bată măr pe toţi oamenii din unitatea lui şi că era gata să dovedească acest lucru. Recruţii din escadrila lui fuseseră treziţi cu brutalitate cu numai cîteva minute mai înainte de către caporalii sergentului şi li se spusese să se adune în faţa cortului administraţiei. Ploaia continua să cadă peste maiorul Major. S-au aliniat în hainele civile cu care veniseră la armată în urmă cu trei zile. Cei care zăboviseră ca să-şi pună pantofii şi şosetele au fost trimişi înapoi în corturile lor reci, umede şi întunecate ca să şi le scoată şi toţi stăteau cu picioarele goale în noroi, în timp ce sergentul îşi plimba privirile de oţel peste feţele lor şi le spunea că putea să-i bată măr pe toţi oamenii din unitatea lui. Nimeni nu era dispus să-l contrazică.

Avansarea maiorului Major la gradul de maior în ziua următoare l-a cufundat pe sergentul pus pe harţă în cea mai neagră disperare, fiindcă nu se mai putea lăuda că putea să-i bată măr pe toţi oamenii din unitatea lui. Medita ore-n şir în cort, precum Saul, şi nu primea pe nimeni, în timp ce garda lui de elită alcătuită din caporali stătea de pază afară, descurajată. La ora trei noaptea, a găsit soluţia şi maiorul Major împreună cu ceilalţi recruţi au fost din nou treziţi cu brutalitate şi li s-a ordonat să se adune cu picioarele goale, pe burniţă, în faţa cortului administraţiei, unde sergentul aştepta deja, cu pumnii înfipţi sfidător în şolduri, atît de nerăbdător să vorbească, încît nici n-a mai aşteptat să vină toţi.

— Eu şi maiorul Major, s-a lăudat el, cu acelaşi glas dur şi tăios cu care se adresase în noaptea precedentă, putem să-i bătem pe toţi oamenii din unitatea mea.

Ofiţerii din bază au luat măsuri în problema maiorului Major mai tîrziu, în aceeaşi zi. Cum să se poarte cu un maior ca maiorul Major? Să-l înjosească personal ar fi însemnat să-i înjosească pe toţi ceilalţi ofiţeri cu acelaşi grad sau cu un grad inferior. Pe de altă parte, să-l trateze cu politeţe era de neconceput. Din fericire, maiorul Major se înscrisese la cursul de instrucţie pentru cadeţi de aviaţie. Ordinul lui de transferare a fost transmis pe mimeograf spre sfîrşitul după-amiezei şi la ora

trei noaptea maiorul Major a fost din nou trezit cu brutalitate, zorit ca naiba de sergent şi urcat la bordul unui avion care a decolat spre vest.

Locotenentul Scheisskopf se făcu alb ca cearşaful cînd maiorul Major se prezentă la raport în California, cu picioarele goale şi cu degetele acoperite de noroi uscat. Maiorul Major considerase normal să fie trezit din nou cu brutalitate şi să stea cu picioarele goale în noroi şi de aceea îşi lăsase pantofii şi ciorapii în cort. Hainele civile în care se prezentase la raport în faţa locotenentului Scheisskopf erau boţite şi murdare. Locotenentul Scheisskopf, care nu se remarcase încă prin paradele sale, a fost violent cutremurat de imaginea maiorului Major mărşăluind cu picioarele goale în escadrila lui, duminica următoare.

— Duceţi-vă repede la spital, mormăi el, după ce îşi revenise suficient pentru a putea vorbi. Spuneţi-le că sînteţi bolnav. Staţi acolo pînă soseşte aprobarea pentru uniformă şi pînă aveţi bani să vă cumpăraţi haine. Şi nişte pantofi. Cumpăraţi-vă nişte pantofi.

— Am înţeles, să trăiţi.

— Nu cred că e nevoie să-mi spuneţi "să trăiţi", să trăiţi, sublinie locotenentul Scheisskopf. Aveţi un grad mai mare decît mine.

— Da, să trăiţi. Poate că am un grad mai mare decît dumneavoastră, dar sînteţi totuşi comandantul meu.

— Da, să trăiţi, aşa este, căzu de acord locotenentul Scheisskopf. Poate că aveţi un grad mai mare decît mine, să trăiţi, dar eu sînt totuşi comandantul dumneavoastră. Deci ar fi bine să faceţi ce vă spun eu, să trăiţi, căci altminteri o să daţi de bucluc. Duceţi-vă la spital şi spuneţi-le că sînteţi bolnav, să trăiţi. Staţi acolo pînă soseşte aprobarea pentru uniformă şi pînă obţineţi bani să vă cumpăraţi nişte uniforme.

— Da, să trăiţi.

— Şi nişte pantofi, să trăiţi. Cumpăraţi-vă nişte pantofi cu prima ocazie care se iveşte, să trăiţi.

— Da, să trăiţi. Am înţeles, să trăiţi.

— Vă mulţumesc, să trăiţi.

Pentru maiorul Major, viaţa în şcoala pentru cadeţi nu se deosebea de viaţa de pînă atunci. Toţi cei cu care era acolo doreau întotdeauna ca el să fie cu altcineva. Instructorii îi

acordau un tratament preferenţial în toate etapele ca să-l împingă repede mai departe şi să scape de el. În scurtă vreme a căpătat tresele de pilot şi s-a pomenit peste ocean, unde situaţia a început brusc să se îmbunătăţească. Toată viaţa, maiorul Major nu-şi dorise decît un singur lucru, să fie integrat, şi în Pianosa a fost pentru un timp, în sfîrşit, integrat. Gradele nu aveau mare importanţă pentru oamenii aflaţi în misiune de luptă şi relaţiile dintre ofiţeri şi recruţi erau relaxate şi neceremonioase. Oameni ale căror nume nu le cunoştea îi spuneau "Noroc" şi îl invitau la înot sau la o partidă de baschet. Cele mai pline ore erau pentru el cele petrecute în meciuri de baschet care durau toată ziua şi pe care nimeni nu era preocupat să le cîştige. Nu se ţinea scorul şi numărul jucătorilor putea varia de la unu la treizeci şi cinci. Maiorul Major nu mai jucase niciodată baschet sau vreun alt joc, dar înălţimea lui considerabilă, bătătoare la ochi, precum şi entuziasmul lui frenetic compensau stîngăcia înnăscută şi lipsa de experienţă. Maiorul Major îşi găsi adevărata fericire pe terenul de baschet înclinat, alături de ofiţerii şi recruţii care îi erau aproape prieteni. Deşi nu cîştiga nimeni, nici nu pierdea nimeni şi maiorul Major s-a bucurat de fiecare clipă de hîrjoneală pînă în ziua cînd colonelul Cathcart a răcnit din Jeep, după moartea maiorului Duluth, răpindu-i plăcerea de a se mai bucura de meciurile de baschet.

— Sînteţi noul comandant de escadrilă! strigase sever colonelul Cathcart spre el, peste şanţul de lîngă calea ferată. Dar să nu credeţi că asta înseamnă ceva, fiindcă nu înseamnă nimic. Nu înseamnă decît că sînteţi noul comandant de escadrilă.

Colonelul Cathcart nutrea de mult timp o duşmănie neiertătoare faţă de maiorul Major. Un maior în plus în registrele lui însemna o schemă de organizare anapoda şi dădea apă la moară celor de la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare, despre care colonelul Cathcart era convins că erau duşmanii şi rivalii lui. Colonelul Cathcart se rugase să dea peste el un noroc, ca de pildă moartea maiorului Duluth. Fusese năpăstuit cu un maior în plus; acum avea un post de maior liber. Îl numi pe maiorul Major comandant de escadrilă şi Jeepul lui plecă huruind, la fel de brusc cum venise.

Pentru maiorul Major asta însemna sfîrşitul jocului. Se îmbujoră de enervare şi încremeni pe loc, nevenindu-i să

creadă, în timp ce nori de ploaie se adunau din nou deasupra lui. Cînd se întoarse spre colegii de echipă, se confruntă cu un zid de feţe intrigate, cufundate în gînduri, care îl priveau amuţite, cu o animozitate posacă şi impenetrabilă. L-au trecut fiori de ruşine. Cînd meciul s-a reluat, n-a mai avut nici un haz. Cînd dribla, nimeni nu încerca să-l oprească; cînd solicita o pasă, cel care avea mingea îl ignora; şi cînd a ratat un coş, nimeni nu l-a mustrat pentru greşeală. Nu se auzea decît glasul lui. În ziua următoare a fost la fel şi în cea care a urmat nu s-a mai întors.

Ca la un semn, toţi oamenii din escadrilă au încetat să-i vorbească şi au început să caşte ochii la el. Trecea prin viaţă complexat, cu ochii plecaţi şi cu obrajii arzînd, supus dispreţului, invidiei, suspiciunii, duşmăniei şi insinuărilor maliţioase oriunde se ducea. Cei care abia observaseră pînă atunci asemănarea lui cu Henry Fonda o comentau acum fără încetare şi unii chiar insinuau cu răutate că maiorul Major fusese avansat la gradul de comandant de escadrilă tocmai pentru că semăna cu Henry Fonda. Căpitanul Black, care aspirase el însuşi la acest grad, susţinea că maiorul Major era chiar Henry Fonda, dar era prea laş ca să recunoască.

Maiorul Major se poticnea nedumerit între catastrofele jenante care se ţineau lanţ. Fără să-l consulte, sergentul Towser ordonă să i se transfere bunurile personale în rulota spaţioasă pe care o ocupase singur maiorul Duluth şi cînd maiorul Major dădu buzna gîfîind în cancelarie pentru a raporta furtul obiectelor lui, tînărul caporal de acolo îl băgă în sperieţi sărind brusc în picioare şi strigînd "Drepţi!" în clipa cînd apăru. Maiorul Major luă poziţie de drepţi alături de ceilalţi din cancelarie, întrebîndu-se ce personaj important intrase după el. Se scurseră cîteva minute într-o linişte apăsătoare şi toţi ar fi stat acolo în poziţie de drepţi pînă la Judecata de Apoi dacă maiorul Danby n-ar fi intrat după douăzeci de minute ca să-l felicite pe maiorul Major, ordonîndu-le tuturor pe loc repaos.

Maiorul Major se dovedi şi mai lamentabil la popotă, unde Milo, cu faţa numai zîmbete, aştepta să-l conducă mîndru la o măsuţă pe care o instalase în faţă şi o împodobise cu o faţă de masă brodată şi cu un buchet de flori de cîmp, aşezat într-o vază de cristal roz. Maiorul Major înlemni pe loc, îngrozit, dar nu avu destul curaj ca să se împotrivească sub privirile tuturor. Chiar şi Havermeyer îşi ridicase capul din farfurie, ca să caşte

gura la el, cu falca lui greoaie şi bălăngănitoare ca a unui buldog. Maiorul Major se lăsă tras în jos de Milo şi se aşeză la masa sa personală, unde îşi consumă ruşinat prînzul. Mîncarea căpătă gust de cenuşă în gura lui, dar înghiţi fiecare îmbucătură de teamă să nu-l ofenseze pe vreunul dintre oamenii care o gătiseră. Mai tîrziu, rămas singur cu Milo, maiorul Major simţi pentru prima dată nevoia să protesteze şi spuse că prefera să mănînce în continuare cu ceilalţi ofiţeri. Milo îi răspunse că nu se poate.

— Nu înţeleg de ce nu se poate, îl contrazise maiorul Major. Pînă acum nu s-a întîmplat.

— Pînă acum nu eraţi comandant de escadrilă.

— Maiorul Duluth a fost comandant de escadrilă şi mînca întotdeauna la aceeaşi masă cu restul oamenilor.

— Situaţia era diferită cu maiorul Duluth, să trăiţi.

— În ce sens era diferită cu maiorul Duluth?

— Aş fi preferat să nu-mi puneţi această întrebare, să trăiţi, spuse Milo.

— Din cauză că semăn cu Henry Fonda? îşi făcu maiorul Major curaj să întrebe.

— Unii spun că sînteţi Henry Fonda, răspunse Milo.

— Ei bine, nu sînt Henry Fonda! exclamă maiorul Major, cu glasul tremurînd de exasperare. Şi nu semăn cîtuşi de puţin cu el. Şi chiar dacă semăn într-adevăr cu Henry Fonda, ce importanţă are?

— Nu are nici o importanţă. Tocmai asta încerc să vă spun, să trăiţi. Cu dumneavoastră situaţia e diferită faţă de cea a maiorului Duluth.

Şi chiar era diferită, deoarece, cînd maiorul Major a venit la masa următoare de la tejgheaua cu mîncăruri, ca să se aşeze cu ceilalţi la mesele obişnuite, a fost împiedicat să înainteze de zidul impenetrabil de ostilitate ridicat de feţele lor şi a rămas încremenit, cu tava tremurîndu-i în mîini, pînă cînd Milo s-a strecurat spre el fără o vorbă, ca să-l salveze, ducîndu-l cu blîndeţe spre masa lui personală. Maiorul Major s-a dat bătut după acest incident şi a mîncat întotdeauna singur, la masa lui, cu spatele la ceilalţi. Era convins că îl duşmăneau fiindcă li se părea prea important ca să mănînce cu ei, de cînd devenise comandant de escadrilă. Nu se făcea niciodată conversaţie în cortul popotei cînd era de faţă maiorul Major. Era conştient că

alţi ofiţeri încercau să evite să mănînce în acelaşi timp şi toţi au răsuflat uşuraţi cînd a încetat să mai vină acolo şi a început să ia masa în rulota lui.

Maiorul Major a început să plagieze semnătura lui Washington Irving în documentele oficiale a doua zi după ce a apărut tipul de la C.I.D. pentru a-l interoga despre o persoană din spital care făcuse asta şi îi dăduse astfel ideea. Era plictisit şi nemulţumit de noua lui poziţie. Fusese avansat comandant de escadrilă, dar habar nu avea ce trebuia să facă în calitate de comandant de escadrilă, dacă nu cumva tot ce trebuia să facă era să plagieze semnătura lui Washington Irving pe documentele oficiale şi să asculte zăngănitul şi păcănitul potcoavelor maiorului de Coverly căzînd pe terenul din faţa micului său birou din spatele cortului administraţiei. Era urmărit neîncetat de senzaţia că lăsa neîmplinite nişte îndatoriri vitale şi aştepta în zadar să fie tras la răspundere. Ieşea rareori şi numai cînd era absolut necesar, fiindcă nu se putea obişnui să caşte oamenii ochii la el. Din cînd în cînd, monotonia era risipită de cîte un ofiţer sau recrut trimis la el de sergentul Towser cu cîte o chestiune pe care maiorul Major nu era în stare s-o rezolve, iar respectivul era trimis înapoi la sergentul Towser pentru a dispune de el în mod mai inteligent. Tot ceea ce se presupunea că avea de făcut în calitate de comandant de escadrilă părea a se face fără contribuţia lui. Deveni abătut şi deprimat. Uneori, se gîndea serios să se ducă să-şi verse amarul la capelan, dar capelanul părea atît de copleşit de propriile lui necazuri, încît maiorul Major pregetă să-l mai împovăreze şi cu ale lui. Şi pe lîngă asta, nu era foarte sigur că un capelan era ce-i trebuia unui comandant de escadrilă.

Nu fusese niciodată prea sigur nici de maiorul de Coverly care, atunci cînd nu era plecat să închirieze apartamente sau să răpească muncitori străini, nu avea altceva mai presant de făcut decît să arunce potcoave. Maiorul Major acorda adeseori o mare atenţie potcoavelor care cădeau uşor pe pămînt sau se învîrteau în jurul micilor cîrlige de oţel înfipte pe jos. Îl privea pe furiş pe maiorul de Coverly ore-n şir, minunîndu-se cum de o persoană atît de impunătoare nu avea altceva mai important de făcut. Era adesea tentat să i se alăture maiorului de Coverly, dar i se părea la fel de plicticos să arunci toată ziua potcoave şi să semnezi "Maior Major Major" pe documente oficiale, iar expresia

maiorului de Coverly era atît de amenințătoare, încît maiorului Major îi era frică să-l abordeze.

Maiorul Major se întreba care era poziția lui față de maiorul de Coverly și care era poziția maiorului de Coverly față de el. Știa că maiorul de Coverly era ajutor de comandant, dar nu știa ce însemna asta și nu putea decide dacă beneficia în persoana maiorului de Coverly de un superior indulgent, sau dacă era blestemat cu un subordonat delincvent. Nu voia să-l întrebe pe sergentul Towser, de care se temea în sufletul lui, și pe altcineva nu putea să întrebe, în nici un caz pe maiorul de Coverly. Puțini oameni îndrăzneau să-l abordeze vreodată pe maiorul de Coverly în vreo problemă și singurul ofițer care făcuse prostia de a arunca una dintre potcoavele lui fusese pedepsit chiar în ziua următoare cu cea mai gravă formă de cheaguri de Pianosa pe care Gus și Wes sau chiar doctorul Daneeka o văzuseră sau despre care auziseră măcar vreodată. Toți erau convinși că boala fusese provocată bietului ofițer ca răzbunare de către maiorul de Coverly, deși nimeni nu prea știa cum anume.

Majoritatea documentelor oficiale care ajungeau pe biroul maiorului Major nu-l priveau deloc pe el. Copleșitoarea lor majoritate consta din referiri la rapoarte anterioare pe care maiorul Major nu le văzuse sau de care nu auzise vreodată. Nu era niciodată nevoie să fie cercetate, pentru că instrucțiunile erau invariabil menite să fie ignorate. De aceea, în spațiul unui singur minut productiv, el putea să semneze douăzeci de documente separate, fiecare din ele sfătuindu-l să nu dea nici o atenție celorlalte. De la biroul generalului Peckem, din peninsulă, veneau zilnic buletine prolixe avînd ca titluri pilde vesele, precum "Amînarea este hoața de timp" sau "Curățenia este sora evlaviei".

Rapoartele generalului Peckem despre curățenie și amînare îl făceau pe maiorul Major să se simtă un individ împuțit, care amîna toate treburile, și întotdeauna pe acestea le dădea la o parte cît de repede putea. Singurele documente oficiale care-l interesau erau cele ocazionale, referitoare la nefericitul sublocotenent ucis într-o misiune deasupra localității Orvieto, la mai puțin de două ore după ce sosise în Pianosa, și ale cărui bagaje încă nedesfăcute se mai aflau în cortul lui Yossarian. Întrucît nefericitul sublocotenent se prezentase la cortul pentru

operaţiuni în loc să se prezinte la administraţie, sergentul Towser hotărîse că era mai sigur să raporteze că nu se prezentase deloc la escadrilă, niciodată, şi în documentele ocazionale referitoare la el se arăta că părea să fi dispărut în văzduh, ceea ce, într-un fel, era exact ceea ce i se întîmplase. Pînă la urmă, maiorul Major a fost recunoscător pentru documentele oficiale care ajungeau pe biroul lui, pentru că era mult mai plăcut să stea toată ziua în birou ca să le semneze în loc să stea toată ziua în birou fără să le semneze. Hîrţoagele îi ofereau o ocupaţie.

În mod inevitabil, fiecare document semnat de el se întorcea cu o foaie nouă, adăugată pentru ca el să semneze din nou, la intervale de două pînă la zece zile. Ele deveneau din ce în ce mai groase, pentru că între timp foaia cu ultima lui semnătură şi foaia adăugată pentru noua lui aprobare erau foi cu aprobările cele mai recente ale tuturor celorlalţi ofiţeri care se îndeletniceau şi ei cu iscălirea aceluiaşi document oficial. Maiorul Major privea descurajat cum nişte simple rapoarte se umflau, transformîndu-se în nişte manuscrise voluminoase. Ori de cîte ori ar fi semnat un document, întotdeauna se întorcea la el pentru încă o semnătură şi maiorul începu să-şi piardă speranţa că va mai scăpa vreodată de ele. Într-o zi — era ziua după prima vizită a tipului de la C.I.D. — în loc să semneze cu numele lui, maiorul Major a semnat cu numele lui Washington Irving unul din documente, numai ca să vadă ce o să simtă. I-a plăcut. I-a plăcut atît de mult, încît tot restul acelei după-amieze a făcut acelaşi lucru cu toate documentele oficiale. Era un gest de frivolitate impulsivă şi de revoltă, pentru care şi-a dat seama ulterior că va fi aspru pedepsit. În dimineaţa următoare a intrat agitat în biroul lui, aşteptînd să vadă ce se va întîmpla. Nu s-a întîmplat nimic.

Păcătuise şi făcuse bine, deoarece nici unul din documentele pe care semnase cu numele lui Washington Irving nu se mai întorsese la el! În sfîrşit, un real progres! Şi maiorul Major se lansă în noua carieră cu un elan nestăvilit. Semnarea documentelor oficiale cu numele lui Washington Irving nu era, poate, o carieră grozavă, dar era mai puţin monotonă decît semnarea cu propriul lui nume, "Maiorul Major Major". Cînd şi Washington Irving va deveni monoton, va putea inversa ordinea, semnînd Irving Washington pînă ce şi acesta va deveni

monoton. Şi reuşea să realizeze ceva, pentru că nici unul din documentele semnate cu aceste două nume nu se mai întorcea la escadrilă.

Dar ceea ce s-a întors totuşi în cele din urmă a fost cel de-al doilea tip de la C.I.D., travestit în pilot. Oamenii ştiau că era de la C.I.D., pentru că le destăinuise acest lucru şi îi îndemnase pe fiecare în parte să nu dezvăluie adevărata lui identitate celorlalţi, cărora le destăinuise deja că era de la C.I.D.

— Eşti singurul din escadrilă care ştie că sînt de la C.I.D., îi destăinui el maiorului Major, şi este absolut necesar să rămînă un secret pentru ca eficienţa mea să nu fie afectată. Ai înţeles?

— Sergentul Towser ştie.

— Da, ştiu. A trebuit să-i spun ca să intru să-ţi spun. Dar ştiu că el nu va sufla nimănui o vorbă, sub nici un motiv.

— Mie mi-a spus, mărturisi maiorul Major. Mi-a spus că afară aşteaptă un tip de la C.I.D. ca să discute cu mine.

— Ticălosul! Va trebui să cer verificarea lui. Să fiu în locul dumitale, n-aş lăsa la vedere nici un document ultrasecret. Măcar pînă îmi întocmesc raportul.

— N-am nici un document ultrasecret, spuse maiorul Major.

— La astea mă refer. Încuie-le în fişetul dumitale ca să nu poată pună mîna pe ele sergentul Towser.

— Sergentul Towser are singura cheie de la fişet.

— Mă tem că ne pierdem vremea, rosti băţos cel de-al doilea tip de la C.I.D.

Era o persoană activă, grasă, irascibilă, ale cărei gesturi erau iuţi şi sigure. Scoase cîteva fotocopii dintr-un plic mare, roşu, pe care-l ascunsese vizibil sub o scurtă de pilot din piele, pictată strident cu imagini de avioane zburînd printre flăcările portocalii ale artileriei antiaeriene şi cu şiruri ordonate de mici bombe simbolizînd cele cincizeci şi cinci de misiuni de luptă efectuate.

— Ai văzut vreodată una din astea?

Maiorul Major privi fără nici o expresie copiile corespondenţei personale de la spital, pe care ofiţerul cenzor scrisese "Washington Irving" sau "Irving Washington".

— Nu.

— Dar pe astea?

Maiorul Major privi apoi copiile documentelor oficiale adresate lui pe care el pusese aceleaşi semnături.

— Nu.

— Cel care a semnat cu aceste nume este în escadrila dumitale?

— Cu care din ele? Aici sînt două nume.

— Oricare. Presupunem că Washington Irving şi Irving Washington aparţin aceluiaşi individ şi că foloseşte două nume numai ca să ne deruteze. Ştii că e un procedeu curent.

— Nu cred că există în escadrila mea nici un individ cu unul din aceste nume.

Faţa tipului de la C.I.D. exprima dezamăgirea.

— E mult mai inteligent decît am bănuit noi, remarcă el. Foloseşte un al treilea nume şi pozează în altă persoană. Şi cred că... da, cred că ştiu care este cel de-al treilea nume.

Incitat de inspiraţia care-i venise, îi dădu maiorului Major să studieze o altă fotocopie.

— De asta ce zici?

Maiorul Major se aplecă puţin în faţă şi văzu o copie a scrisorii în care Yossarian înnegrise totul în afară de numele Mary şi pe care scrisese "Tînjesc dramatic după tine. A. T. Tappman, capelan, Armata S.U.A". Maiorul Major clătină din cap.

— N-am mai văzut-o.

— Ştii cine este A. T. Tappman?

— E capelanul grupului.

— Cu asta s-a rezolvat situaţia, spuse cel de-al doilea tip de la C.I.D. Washington Irving este capelanul grupului.

Pe maiorul Major îl cuprinse un val de panică.

— A. T. Tappman este capelanul grupului, îl corectă el.

— Eşti sigur?

— Da.

— De ce ar semna capelanul grupului cu acest nume o scrisoare?

— Ca să nu fie detectat.

— Poate că ai dreptate, se hotărî cel de-al doilea tip de la C.I.D. după o clipă de ezitare, umezindu-şi vioi buzele. Poate că avem de a face cu o bandă, cu doi oameni care lucrează în echipă şi întîmplător au două nume inversate. Da, sînt sigur că asta este. Unul din ei este aici în escadrilă, unul din ei este la spital şi unul din ei este cu capelanul. Asta înseamnă trei oameni, nu? Eşti absolut sigur că n-ai văzut pînă acum nici unul dintre aceste documente oficiale?

— Le-aş fi semnat dacă le-aş fi văzut.

— Cu ce nume? întrebă şiret cel de-al doilea tip de la C.I.D. Cu al tău sau cu al lui Washington Irving?

— Cu numele meu, îi spuse maiorul Major. Nici nu cunosc numele lui Washington Irving.

Cel de-al doilea tip de la C.I.D. zîmbi.

— Dragă maiorule, mă bucur că nu eşti vinovat. Asta înseamnă că vom putea conlucra şi voi avea nevoie de cît mai mulţi oameni. Undeva în teatrul de operaţiuni european există un individ care pune mîna pe rapoartele adresate dumitale. Ai idee cine ar putea fi?

— Nu.

— Ei bine, eu am o idee foarte bună, spuse cel de-al doilea tip de la C.I.D., aplecîndu-se în faţă şi şoptind confidenţial: ticălosul de Towser. Ce alt motiv ar avea să umble peste tot cu vorbe împotriva mea? Fii atent, cască ochii şi anunţă-mă în clipa cînd auzi pe cineva pomenind de Washington Irving. O să ordon o verificare a capelanului şi a tuturor celorlalţi de aici.

În momentul în care acesta plecă, primul tip de la C.I.D. sări pe geam în biroul maiorului Major şi dori să ştie cine era cel de-al doilea tip de la C.I.D. Maiorul Major aproape că nu-l recunoscu.

— Era un tip de la C.I.D, îi spuse maiorul Major.

— Era pe dracu'! spuse primul tip de la C.I.D. Eu sînt omul C.I.D.-ului aici.

Maiorul Major abia îl recunoscu, fiindcă era îmbrăcat cu un halat de baie decolorat din catifea reiată castanie, cu tighelele desfăcute sub ambele braţe, o pijama din flanel subţire şi nişte papuci de casă jerpeliţi, cu una din tălpi dezlipită. Era costumul regulamentar de spital, îşi aminti maiorul Major. Tipul se îngrăşase cu vreo zece kilograme şi pocnea de sănătate.

— Sînt cu adevărat un om foarte bolnav, se văicări el. Am luat în spital răceala de la un pilot şi am făcut o pneumonie foarte gravă.

— Îmi pare foarte rău, spuse maiorul Major.

— Mă consolează grozav chestia asta, se tîngui tipul de la C.I.D. N-am nevoie de compasiunea dumitale. Vreau doar să-mi înţelegi suferinţa. Am venit să te avertizez că Washington Irving pare să-şi fi mutat baza de operaţiuni de la spital în escadrila ta. N-ai auzit pe nimeni de-aici vorbind de Washington Irving, nu?

— Ba, dacă vrei să ştii, am auzit, răspunse maiorul Major.

Individul care a fost adineauri aici. El vorbea de Washington Irving.

— Zău? strigă încîntat tipul de la C.I.D. Asta ar putea fi exact ce ne lipsea ca să deschidem acest caz! Ţine-l sub supraveghere douăzeci şi patru de ore pe zi, în timp ce eu mă întorc repede la spital ca să cer în scris superiorilor mei noi instrucţiuni.

Tipul de la C.I.D. ieşi din biroul maiorului Major sărind pe geam şi dispăru. Peste un minut, foaia de cort care despărţea biroul maiorului Major de cancelarie se dădu la o parte şi cel de-al doilea tip de la C.I.D. se întoarse, pufăind frenetic de atîta grabă. Strigă gîfîind:

— L-am văzut adineauri pe omul cu pijama roşie sărind pe geam şi luînd-o la fugă pe drum! Nu l-ai văzut?

— A fost aici şi a stat de vorbă cu mine, răspunse maiorul Major.

— Mi s-a părut extrem de suspect, un om sărind pe geam, într-o pijama roşie. Individul se plimba prin micul birou făcînd cercuri viguroase. Mai întîi am crezut că eşti dumneata şi că o ştergi spre Mexic. Dar acum văd că nu erai dumneata. N-a spus nimic de Washington Irving, nu?

— Dacă vrei să ştii, răspunse maiorul Major, a spus.

— Zău? strigă cel de-al doilea tip de la C.I.D. Minunat! Poate că asta e tocmai breşa de care aveam nevoie ca să deschidem cazul. Ştii cumva unde-i putem găsi?

— La spital. E cu adevărat un om foarte bolnav.

— Splendid! exclamă cel de-al doilea tip de la C.I.D. Mă duc chiar acum după el. Cel mai bine ar fi să mă duc incognito. Mă duc să explic situaţia la cortul sanitar ca să-i conving să mă trimită acolo ca pacient.

— Nu vor să mă trimită la spital ca pacient decît dacă sînt bolnav, se întoarse el să-i spună maiorului Major. De fapt, sînt foarte bolnav. Am vrut mai de mult să mă internez pentru un control general şi acesta va fi un bun prilej. Mă duc înapoi la cortul sanitar să le spun că sînt bolnav şi în felul acesta voi fi internat.

— Uite ce mi-au făcut, se întoarse el să-i spună maiorului Major, cu gingiile vinete.

Era de neconsolat. Îşi ţinea pantofii şi ciorapii în mîini şi i se vedeau degetele de la picioare pictate şi ele cu violet de genţiană.

— Cine-a mai auzit de un reprezentant al C.I.D. cu gingii vinete? gemu el.

Se îndepărtă de cancelarie cu capul plecat şi, împiedicîndu-se de un şanţ, îşi sparse nasul. Avea încă temperatura normală, dar Gus şi Wes au făcut o excepţie în cazul lui şi l-au trimis la spital cu o ambulanţă.

Maiorul Major minţise şi procedase bine. De fapt, nu era surprins că procedase bine, fiindcă observase că oamenii care minţeau erau în general mai descurcăreţi, mai ambiţioşi şi mai răzbătători decît cei care nu minţeau. Dacă i-ar fi spus adevărul celui de-al doilea tip de la C.I.D., ar fi dat de bucluc. Dar minţise şi acum era liber să-şi continue munca.

Deveni mai circumspect în urma vizitei celui de-al doilea tip de la C.I.D. Semna totul numai cu stînga şi numai cu ochelarii negri şi cu mustaţa falsă, pe care le folosise fără succes că să-l ajute să joace din nou baschet. Ca o precauţie suplimentară, execută o inspirată mutare, de la Washington Irving la John Milton. John Milton era suplu şi concis. Ca şi Washington Irving, putea fi inversat cu eficienţă ori de cîte ori ar fi devenit monoton. Mai mult, îi permitea maiorului Major să-şi dubleze producţia, căci John Milton era un nume mult mai scurt decît propriul lui nume şi decît cel al lui Washington Irving şi deci se scria într-un timp mult mai scurt. John Milton se mai dovedi rodnic şi în altă privinţă. Era versatil, iar maiorul Major se pomeni în curînd introducînd semnătura în frînturi de dialoguri imaginare. Astfel, aprobările tipice de pe documentele oficiale sunau cam aşa: "John, Milton este un sadic" sau "L-ai văzut pe Milton, John?" Una dintre apostilele de care era deosebit de mîndru suna aşa: "Este, Milton, John pe tron?" John Milton deschise perspective cu totul noi, pline de posibilităţi fermecătoare, inepuizabile, care promiteau să alunge pentru totdeauna monotonia. Maiorul Major reveni la Washington Irving cînd John Milton deveni monoton.

Maiorul Major îşi adusese ochelarii negri şi mustaţa falsă la Roma, într-o ultimă şi zadarnică încercare de a se salva din mocirloasa degradare în care se prăbuşea în mod constant. Mai întîi se produsese groaznica umilinţă a Cruciadei Jurămîntului Marii Loialităţi, cînd nici unul dintre cei treizeci-patruzeci de oameni care vehiculau jurăminte de loialitate competitivă nu l-a lăsat nici măcar să semneze. Apoi, tocmai cînd chestiunea asta

se fîsîise, se ivise cu avionul lui Clevinger, care dispăruse în mod misterios în văzduh cu toţi membrii echipajului, şi vina pentru acel ciudat incident nefericit căzuse fatalmente asupra lui, pentru că nu semnase niciodată vreunul din jurămintele de loialitate.

Ochelarii negri aveau rame mari, roşii. Mustaţa neagră falsă aparţinea unui flaşnetar multicolor şi maiorul Major le-a purtat pe amîndouă la un meci de baschet într-o zi, cînd a simţit că nu-şi mai suportă singurătatea. Şi-a luat un aer de distinsă familiaritate cînd s-a strecurat pe teren, rugîndu-se pe tăcute să nu fie recunoscut. Ceilalţi s-au făcut că nu-l recunosc şi el a început să se amuze. Tocmai cînd termina să se felicite pentru nevinovatul lui vicleşug, a fost lovit zdravăn de unul dintre adversari şi a căzut în genunchi. Imediat a fost din nou lovit zdravăn şi atunci i-a venit ideea că îl recunoscuseră totuşi şi se foloseau de travestiul lui ca să-l înghiontească, să-i pună piedică şi să-l schilodească. Nu-l voiau cu nici un preţ. Şi tocmai cînd a înţeles acest lucru, jucătorii din echipa lui s-au unit instinctiv cu jucătorii din cealaltă echipă, alcătuind o singură gloată care urla, însetată de sînge, năpustindu-se asupra lui din toate părţile cu înjurături obscene şi cu pumni ameninţători. L-au trîntit jos, au dat cu picioarele în el în timp ce era pe jos, l-au atacat din nou după ce s-a ridicat cu greu, orbeşte. El şi-a acoperit faţa cu mîinile şi n-a văzut nimic. Se îmbulzeau unii peste alţii, mînaţi de dorinţa frenetică de a-l cotonogi, de a-i da şuturi, de a-l călca în picioare. A fost proiectat învîrtindu-se pînă la marginea şanţului în care l-au împins, făcîndu-l să se rostogolească în cap şi pe umeri. Pe fundul şanţului, a reuşit să se ridice, s-a căţărat pe cealaltă parte şi s-a îndepărtat, clătinîndu-se sub avalanşa de huiduieli şi pietre cu care l-au bombardat pînă cînd s-a refugiat după un colţ al cortului în care se afla administraţia. Grija lui primordială tot timpul cît a durat asaltul a fost să-şi păstreze ochelarii negri şi mustaţa falsă la locul lor, ca să se poată preface în continuare că era o altă persoană, pentru a fi cruţat de temuta necesitate de a fi nevoit să le impună autoritatea lui.

Odată ajuns înapoi în biroul lui, a plîns; şi după ce a încetat să plîngă, şi-a spălat gura şi nasul de sînge, şi-a curăţat zgîrieturile de pe obraji şi de pe frunte şi l-a chemat pe sergentul Towser.

— De acum înainte, spuse el, nu mai vreau să intre nimeni

să mă vadă cît stau aici. E clar?
— Da, să trăiţi, spuse sergentul Towser. Inclusiv eu?
— Da.
— Am înţeles. Asta-i tot?
— Da.
— Şi ce-o să spun oamenilor care vin totuşi să vă vadă cît timp staţi aici?
— O să le spui că sînt înăuntru şi să aştepte.
— Da, să trăiţi. Cît să aştepte?
— Pînă plec.
— Şi atunci ce să fac cu ei?
— Nu mă interesează.
— Pot să-i las să intre după ce aţi plecat?
— Nu.
— Dar atunci nu veţi mai fi aici, nu?
— Nu.
— Am înţeles, să trăiţi. Asta-i tot?
— Da.
— Am înţeles, să trăiţi.
— De acum înainte, îi spuse maiorul Major recrutului de vîrstă mijlocie care făcea curat în rulota lui, nu vreau să mai intri cît timp sînt aici ca să mă întrebi dacă poţi face ceva pentru mine. E clar?
— Da, să trăiţi, spuse ordonanţa. Cînd să vin aici, ca să aflu dacă doriţi să fac ceva pentru dumneavoastră?
— Cînd nu sînt aici.
— Am înţeles, să trăiţi. Şi ce trebuie să fac?
— Ce-ţi spun eu.
— Dar n-o să fiţi aici ca să-mi spuneţi, nu?
— Nu.
— Şi atunci ce trebuie să fac?
— Tot ce trebuie făcut.
— Am înţeles, să trăiţi.
— Asta-i tot, spuse maiorul Major.
— Am înţeles, să trăiţi, spuse ordonanţa. Asta-i tot?
— Nu, spuse maiorul Major. Să nu intri nici ca să faci curat. Să nu intri sub nici un motiv decît cînd eşti sigur că nu sînt aici.
— Am înţeles, să trăiţi. Dar cum pot fi sigur vreodată?
— Dacă nu eşti sigur, presupui că sînt aici şi stai deoparte pînă vei fi sigur. E clar?

— Da, să trăiţi.

— Îmi pare rău că trebuie să vorbesc cu tine în felul ăsta, dar sînt nevoit. La revedere.

— La revedere, să trăiţi.

— Şi îţi mulţumesc. Pentru tot.

— Da, să trăiţi.

— De acum înainte, îi spuse maiorul Major lui Milo Minderbinder, nu voi mai veni la popotă. Voi cere să mi se aducă mîncarea în rulotă.

— Cred că este o idee bună, să trăiţi, răspunse Milo. În felul ăsta voi putea să vă aduc specialităţile de care ceilalţi nu vor şti nimic niciodată. Sînt convins că o să vă placă. Colonelul Cathcart le apreciază întotdeauna.

— Nu vreau specialităţi. Vreau exact ce le dai celorlalţi ofiţeri. Cel care îmi aduce mîncarea să bată o dată la uşă şi să lase tava pe scară. E clar?

— Da, să trăiţi, spuse Milo. E foarte clar. Am cîţiva homari de Maine vii, puşi deoparte, pe care vi-i pot servi diseară asortaţi cu o excelentă salată Roquefort şi două ecleruri congelate, aduse pe furiş de la Paris chiar ieri, împreună cu un membru de vază al rezistenţei franceze. E suficient pentru început?

— Nu.

— Am înţeles, să trăiţi. Am înţeles.

La cina din seara aceea, Milo l-a servit cu homar de Maine la frigare, asortat cu o excelentă salată Roquefort şi două ecleruri congelate. Maiorul Major s-a enervat. Dar dacă le trimitea înapoi ar fi fost aruncate la gunoi sau în burta altuia şi maiorul Major avea o slăbiciune pentru homarii la frigare. A mîncat plin de remuşcări. În ziua următoare, a primit la prînz broască ţestoasă de apă dulce din Maryland, cu o sticlă de un sfert de Dom Pérignon 1937, şi a înfulecat fără să stea pe gînduri.

După Milo, rămăseseră doar oamenii de la administraţie şi maiorul Major îi evita intrînd şi ieşind de fiecare dată pe fereastra de celuloid murdar a biroului lui. Fereastra se deschidea, era joasă, mare şi se putea sări uşor pe ea din ambele părţi. Reuşi să parcurgă distanţa dintre administraţie şi rulota lui, ţîşnind după colţul cortului cînd se eliberă terenul, sărind în şanţul căii ferate şi alergînd apoi cu capul plecat pînă ajunse în sanctuarul pădurii. După ce ajunse în dreptul rulotei lui, părăsi şanţul şi îşi croi repede drum spre casă prin tufişurile

dese, unde singura persoană pe care o întîlnise vreodată fusese căpitanul Flume care, tras la faţă şi fantomatic cum era, îl speriase de moarte într-un amurg, materializîndu-se pe neaşteptate din spatele unor tufe de mure, ca să se plîngă că Chief White Halfoat îl ameninţase că îi va sfîrteca beregata de la o ureche la cealaltă.

— Dacă mă mai sperii vreodată în halul ăsta, îi spuse maiorul Major, o să-ţi sfîrtec eu beregata de la o ureche la cealaltă.

Căpitanul Flume se sufocă de groază şi dispăru din nou în rufele de mure, iar maiorul Major nu mai dădu niciodată ochii cu el.

Cînd privea în urmă spre ceea ce realizase, maiorul Major era încîntat. În mijlocul cîtorva pogoane de pămînt străin, înţesate cu peste două sute de oameni, reuşise să devină un pustnic. Cu un pic de ingeniozitate şi de perspicacitate, făcuse aproape imposibil orice contact cu toţi oamenii din escadrilă, ceea ce le convenea tuturor, observă el, de vreme ce oricum nimeni nu voia să i se adreseze. Nimeni, după cum se dovedi, în afară de nebunul ăla de Yossarian, care îl doborî cu un scripete într-o zi cînd se furişa pe fundul şanţului spre rulota lui, ca să ajungă la masă.

Yossarian era ultima persoană din escadrilă de care ar fi vrut să fie doborît cu un instrument de zbor. Yossarian avea în sînge ceva dezonorant, dacă putea să aibă tot timpul o atitudine atît de ruşinoasă în privinţa mortului din cortul lui, care nici măcar nu se afla acolo, şi apoi să-şi scoată toate hainele de pe el după misiunea de la Avignon şi să umble peste tot fără ele, pînă în ziua cînd a apărut generalul Dreedle ca să-i prindă în piept o medalie pentru eroismul dovedit deasupra Ferrarei şi l-a găsit stînd gol-goluţ în poziţie de drepţi. Nimeni din lume nu avea puterea de a înlătura efectele dezordinii produse de mort în cortul lui Yossarian. Maiorul Major prejudiciase autoritatea atunci cînd îi permisese sergentului Towser să raporteze despre locotenentul care fusese ucis deasupra localităţii Orvieto, la mai puţin de două ore după ce ajunsese la escadrilă, mai ales că nici nu venise vreodată la escadrilă. Singurul îndreptăţit să-i scoată bunurile din cortul lui Yossarian era, după părerea maiorului Major, însuşi Yossarian, iar Yossarian, după părerea maiorului Major, nu avea nici un drept.

Maiorul Major gemu după ce Yossarian îl dobori cu un

instrument de zbor şi încercă să se ridice. Yossarian nu-l lăsă.

— Căpitanul Yossarian cere permisiunea să-i vorbească imediat domnului maior despre o chestiune de viaţă şi de moarte.

— Lasă-mă să mă ridic, îl rugă maiorul Major dintr-o poziţie incomodă. Nu pot să-ţi întorc salutul militar stînd întins pe un braţ.

Yossarian îi dădu drumul. Se ridicară încet. Yossarian îl salută din nou şi repetă cererea.

— Hai în biroul meu, spuse maiorul Major. Nu cred că aici e un loc potrivit pentru discuţii.

— Am înţeles, să trăiţi, spuse Yossarian.

Îşi dădură jos pietricelele de pe haine şi se îndreptară într-o tăcere stînjenitoare spre intrare.

— Lasă-mi răgaz un minut, două, să-mi pun nişte merbromin pe zgîrieturile astea. Apoi spune-i sergentului Towser să te introducă.

— Am înţeles, să trăiţi.

Maiorul Major păşi demn spre partea din spate a cortului administraţiei fără să arunce vreo privire funcţionarilor şi dactilografelor care lucrau în faţa birourilor şi a etajerelor cu dosare. Lăsă foaia de cort dinspre biroul lui să cadă după el. De îndată ce rămase singur în birou, traversă repede încăperea, sări pe fereastră şi dădu să fugă. Se pomeni însă cu Yossarian tăindu-i calea. Yossarian aştepta în poziţie de drepţi şi îl salută din nou.

— Căpitanul Yossarian cere permisiunea de a vorbi imediat domnului maior despre o chestiune de viaţă şi de moarte, repetă el hotărît.

— Nu se acordă permisiunea, îi spuse tăios maiorul Major.

— Nu se poate.

Maiorul Major cedă.

— Bine, acceptă el obosit. O să vorbim. Te rog, sări în biroul meu.

— După dumneavoastră.

Săriră amîndoi în birou. Maiorul Major se aşeză, iar Yossarian se plimbă prin faţa biroului lui şi îi spuse că nu măi voia să efectueze nici o misiune de luptă. Ce putea să facă el? se întrebă maiorul Major. Nu putea să facă decît ceea ce îi ordonase colonelul Korn să facă, sperînd că totul va fi bine.

— De ce nu mai vrei? întrebă el.

— Mi-e frică.

— N-are de ce să-ţi fie ruşine, îl consolă cu generozitate maiorul Major. Tuturor ne e frică.

— Nu mi-e ruşine, spuse Yossarian. Doar mi-e frică.

— N-ai fi normal dacă nu ţi-ar fi frică niciodată. Chiar şi cei mai curajoşi oameni cunosc frica. Una dintre cele mai importante sarcini cu care ne confruntăm în luptă este aceea de a ne învinge frica.

— Hai, zău, domnule maior. Nu ne putem lipsi de tîmpeniile astea?

Maiorul Major îşi coborî sfios privirea şi îşi făcu de lucru cu degetele.

— Dar ce-ai vrea să-ţi spun?

— Că am efectuat destule misiuni de zbor şi mă pot duce acasă.

— Cîte ai efectuat?

— Cincizeci şi una.

— Mai ai de efectuat doar patru.

— O să mărească numărul. Ori de cîte ori mă apropii de numărul necesar, el îl măreşte.

— Poate că de data asta nu-l va mări.

— Oricum n-a trimis pe nimeni acasă. Îi ţine pe toţi aici în aşteptarea ordinului de rotaţie, pînă cînd nu va mai avea destui oameni pentru echipaje şi apoi va mări numărul de misiuni şi îi va azvîrli pe toţi înapoi în luptă. Asta a făcut de cînd a venit aici.

— Nu trebuie să dai vina pe colonelul Cathcart pentru întîrzierea ordinelor, îl sfătui maiorul Major. Este sarcina regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare de a transmite ordinele prompt, imediat ce le primesc de la noi.

— Ar putea totuşi să ceară înlocuitori şi să ne trimită acasă dacă ordinele au venit înapoi. Oricum, mi s-a spus că regimentul douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare nu doreşte decît patruzeci de misiuni şi că a fost ideea lui să efectuăm cincizeci şi cinci de misiuni de zbor.

— Eu nu ştiu nimic despre asta, răspunse maiorul Major. Colonelul Cathcart este comandantul nostru şi trebuie să-l ascultăm. Mai efectuează încă patru misiuni de zbor şi vezi ce se-ntîmplă.

— Nu vreau.

Ce ai putea face? se întrebă din nou maiorul Major. Ce ai

putea face cu un om care te priveşte drept în ochi şi spune că preferă să moară decît să fie ucis în luptă, un om care este cel puţin la fel de matur şi de inteligent ca tine şi despre care tu trebuie să pretinzi că nu este? Ce ar putea să-i spună?

— Ce-ar fi să te lăsăm să-ţi alegi misiunile şi să efectuezi numai zboruri de rutină? spuse maiorul Major. În felul ăsta, poţi efectua cele patru misiuni fără nici un risc.

— Nu vreau să fac numai zboruri de rutină. Nu vreau să mai lupt în război.

— Vrei să piardă ţara ta războiul? întrebă maiorul Major.

— N-o să-l pierdem. Avem mai mulţi oameni, mai mulţi bani şi mai multe materiale. Sînt zece milioane de oameni în uniformă care m-ar putea înlocui. Cîţiva oameni sînt ucişi şi un număr mult mai mare adună bani şi se distrează. Să mai fie ucişi şi alţii.

— Ce-ar fi dacă toţi ai noştri ar gîndi la fel?

— Atunci ar însemna că aş fi de-a dreptul dobitoc să gîndesc altfel, nu?

Ce aş putea oare să-i spun? se întrebă disperat maiorul Major. Singurul lucru pe care nu-l putea spune era că nu putea face nimic. Dacă ar fi spus că nu putea face nimic, ar fi însemnat că ar face ceva dacă ar putea, implicînd existenţa unei greşeli sau a unei nedreptăţi în tactica aleasă de colonelul Korn. Colonelul Korn fusese cît se poate de categoric în această privinţă. Nu trebuia să spună niciodată că nu putea face nimic.

— Îmi pare rău, spuse el, dar nu pot face nimic.

10
WINTERGREEN

Clevinger era mort. Acesta era cusurul esenţial al filozofiei lui. Optsprezece avioane au coborît într-un nor alb şi strălucitor lîngă coasta Elbei, într-o după-amiază, la întoarcerea din zborul de rutină spre Parma. Şaptesprezece au ieşit din el. Din celălalt nu s-a mai găsit nici o urmă, nici în aer şi nici pe apele netezi de culoarea jadului de dedesubt. Elicopterele s-au rotit în jurul norului alb pînă la apusul soarelui. În timpul nopţii, norul s-a risipit şi dimineaţa Clevinger nu mai era.

Dispariţia a fost surprinzătoare, la fel de surprinzătoare, desigur, ca Marea Conspiraţie de la Lowery Field, cînd toţi cei şaizeci şi patru de oameni dintr-o singură cazarmă au dispărut într-o zi de plată şi nu s-a mai ştiut nimic de ei. Înainte de a fi smuls Clevinger din viaţă atît de penibil, Yossarian presupusese că oamenii hotărîseră pur şi simplu în unanimitate să tragă chiulul în aceeaşi zi. De fapt, fusese atît de încurajat de ceea ce părea a fi o dezertare în masă de la sfînta datorie, încît alergase agitat să ducă vestea ex-caporalului Wintergreen.

— Ce găseşti palpitant în asta? rînjise cu un aer antipatic ex-caporalul Wintergreen, odihnindu-şi gheata soldăţească pe sapă şi rezemîndu-se alene şi posac de peretele uneia dintre gropile adînci, pătrate, care constituiau specialitatea lui militară.

Ex-caporalul Wintergreen era un mic derbedeu escroc, căruia îi plăcea să facă lucruri contradictorii. De fiecare dată cînd trăgea chiulul, era prins şi pedepsit să sape şi să umple gropi adînci, late şi lungi de doi metri. De fiecare dată, după ce îşi executa pedeapsa, trăgea din nou chiulul. Ex-caporalul Wintergreen îşi accepta rolul de a săpa şi de a umple gropile fără să se plîngă, cu devotamentul unui adevărat patriot.

— Nu-i o viaţă rea, filozofa el. Şi oricum, cineva trebuie să facă asta.

Era suficient de înţelept pentru a înţelege că pe timp de război nu era o misiunea prea grea să sapi gropi în Colorado. De vreme ce gropile nu constituiau o urgenţă, putea să le sape şi să le umple într-un ritm relaxat şi rareori se extenua. Pe de altă parte, era coborît la gradul de soldat de rînd ori de cîte ori era adus în faţa culţii marţiale. Era profund afectat de pierderea gradului.

— Era destul de plăcut să fiu caporal, îşi amintea el cu nostalgie. Aveam un statut — înţelegi ce vreau să spun? — şi umblam în cele mai bune cercuri.

Faţa lui se întuneca apoi a resemnare.

— Dar astea toate s-au dus, presupunea el. Data viitoare cînd voi dezerta, o voi face ca soldat de rînd şi ştiu prea bine că nu va mai fi acelaşi lucru. Săparea gropilor nu e o meserie de viitor. Slujba mea nu e nici măcar sigură. O pierd ori de cîte ori termin de executat pedeapsa. Pe urmă trebuie să dezertez din nou dacă vreau să-mi recapăt slujba. Şi nici măcar asta nu mai pot să fac. Există un clenci, Clenciul-22. Data viitoare cînd o să

dezertez, o să mă bage la puşcărie. Nu ştiu ce o să se aleagă de mine. S-ar putea să ajung chiar peste ocean dacă nu sînt precaut.

Nu voia să sape gropi tot restul vieţii, deşi nu avea nimic împotrivă s-o facă atîta timp cît dura războiul şi era contribuţia lui la acel război.

— E vorba de o datorie, remarcă el şi fiecare avem de împlinit o datorie. Datoria mea este să continuu să sap gropi şi am făcut atît de bine treaba asta, încît am fost propus pentru Medalia de Aur pentru Bună Conduită. Datoria ta este să freci ridichea la şcoala de cadeţi în speranţa că războiul se va termina înainte de a pleca de acolo. Datoria oamenilor care luptă este să cîştige războiul şi tare mi-aş dori să-şi facă datoria la fel de bine cum mi-o fac eu. N-ar fi cinstit să plec peste ocean şi să fac şi datoria lor, nu?

Într-o bună zi, ex-caporalul Wintergreen a spart o conductă de apă în timp ce săpa una din gropi şi era să moară înecat dacă nu-l pescuiau de acolo aproape leşinat. S-a răspîndit zvonul că dăduse peste petrol şi Chief White Halfoat a fost alungat din bază. În curînd, toţi oamenii care au făcut rost de sape au ieşit să sape cu frenezie, în căutarea petrolului. Praful zbura peste tot; era aproape ca în dimineaţa aceea, la Pianosa, la şapte luni după noaptea în care Milo bombardase escadrila cu toate avioanele pe care le adunase la M&M, împreună cu aerodromul, depozitul de bombe şi hangarul pentru reparaţii, şi toţi supravieţuitorii erau afară, unde săpau în pămîntul tare adăposturi ca nişte grote, pe care le acopereau cu foi de blindaj furate din atelierele de reparaţii ale aerodromului şi cu bucăţi zdrenţuite de pînză impermeabilă, pe care fiecare le rupea din foile laterale ale cortului celuilalt. Chief White Halfoat a fost transferat din Colorado la primul zvon despre petrol şi a ajuns în cele din urmă să se odihnească la Pianosa, înlocuindu-l pe locotenentul Coombs, care plecase într-o zi ca invitat într-o misiune, ca să vadă cum era lupta, şi murise deasupra Ferrarei, în acelaşi avion cu Kraft. Yossarian se simţea vinovat ori de cîte ori îşi amintea de Kraft, fiindcă Kraft fusese ucis în timp ce Yossarian era în a doua lui misiune de bombardare şi fiindcă Kraft mai fusese implicat fără voia lui în Splendida Insurecţie a Atabrinei, care izbucnise în Porto Rico, în prima etapă a zborurilor lor peste ocean, şi se terminase la Pianosa zece zile

mai tîrziu, o dată cu conştiincioasa apariţie a lui Appleby la administraţie chiar în clipa cînd dorise să raporteze că Yossarian refuzase să ia pastilele de atabrină. Sergentul de serviciu îl invitase să ia loc.

— Îţi mulţumesc, sergent, cred că o să mă aşez, spuse Appleby. Cam cît va trebui să aştept? Trebuie să mai fac o groază de treburi astăzi ca să pot fi pe deplin pregătit şi vioi mîine în zori, gata de luptă, în clipa cînd mă vor convoca.

— Nu vă supăraţi, să trăiţi.

— Ce este, sergent?

— Ce aţi întrebat?

— Cam cît va trebui să aştept ca să intru să discut cu domnul maior?

— Pînă pleacă să ia masa, răspunse sergentul Towser. Atunci puteţi intra fără probleme.

— Dar atunci nu va mai fi acolo, nu?

— Nu, să trăiţi. Maiorul Major se va întoarce în birou abia după masă.

— Am înţeles, decise cam nesigur Appleby. Atunci cred că e mai bine să mă întorc după masă.

Appleby s-a întors din cortul administraţiei nedumerit în sinea lui. În clipa cînd a ieşit, i s-a părut că zăreşte un ofiţer înalt, brunet, care aducea puţin cu Henry Fonda, sărind pe fereastră din cortul administraţiei şi tulind-o imediat după colţ. Appleby s-a oprit şi a închis bine ochii. L-a cuprins o îndoială îngrijorătoare. S-a întrebat dacă nu cumva suferea de malarie sau, mai rău, de o supradoză de pastile de atabrină. Appleby luase de patru ori mai multe pastile de atabrină decît doza recomandată, pentru că voia să fie un pilot de patru ori mai bun decît toţi ceilalţi. Ţinea încă ochii închişi, cînd sergentul Towser îl bătu uşor pe umăr şi îi spuse că acum putea să intre dacă dorea, întrucît maiorul Major tocmai plecase. Appleby îşi recăpătă încrederea în sine.

— Îţi mulţumesc, sergent. Se va întoarce curînd?

— Se întoarce imediat după masă. Atunci va trebui să ieşiţi imediat şi să-l aşteptaţi în faţa cortului pînă pleacă la cină. Maiorul Major nu primeşte niciodată pe nimeni în birou în timp ce stă în birou.

— Ce-ai spus, sergent?

— Am spus că maiorul Major nu primeşte niciodată pe

nimeni în birou în timp ce este în birou.

Appleby îl străpunse cu privirea pe sergentul Towser şi adoptă un ton ferm.

— Sergent, nu cumva încerci să-ţi baţi joc de mine pentru că sînt nou-venit în escadrilă, în timp ce dumneata eşti de mult timp peste ocean?

— A, nu, să trăiţi, răspunse respectuos sergentul. Acesta este ordinul pe care l-am primit. Puteţi să-l întrebaţi pe maiorul Major cînd îl veţi vedea.

— Exact asta este intenţia mea, sergent. Cînd îl pot vedea?

— Niciodată.

Stacojiu la faţă de umilinţă, Appleby îşi scrise raportul despre Yossarian şi pastilele de atabrină pe un carnet pe care i-l oferi sergentul şi plecă repede, întrebîndu-se dacă nu cumva Yossarian nu era singurul nebun privilegiat care purta o uniformă de ofiţer.

Cînd colonelul Cathcart sporise numărul misiunilor la cincizeci şi cinci, sergentul Towser începuse să bănuiască deja că toţi care purtau uniformă erau probabil nebuni. Sergentul Towser era slab şi colţuros, cu un păr blond şi frumos, atît de deschis, încît aproape că nu avea culoare, obraji supţi şi dinţi mari ca nişte nalbe. El conducea escadrila şi era nefericit din cauza asta. Oamenii ca Joe Flămîndul îi aruncau priviri pline de o ură acuzatoare, iar Appleby îl trata cu o impoliteţe vindicativă acum, după ce se impusese ca un mare pilot şi ca un jucător de ping-pong care nu rata nici un punct. Sergentul Towser conducea escadrila pentru că nu exista altul care s-o conducă. Nu-l interesa nici războiul şi nici avansarea în grad. Pe el îl interesau cioburile şi mobila Hepplewhite.

Aproape fără să-şi dea seama, sergentul Towser căpătase obiceiul de a se gîndi la mortul din cortul lui Yossarian la fel cum se gîndea Yossarian — ca la un mort care se afla în cortul lui Yossarian. În realitate, nu exista aşa ceva. Era pur şi simplu un pilot de rezervă care fusese ucis în luptă înainte de a se fi prezentat oficial la datorie. Se oprise la cortul pentru operaţiuni ca să întrebe unde se afla cortul administraţiei şi fusese trimis imediat în misiune, pentru că foarte mulţi oameni îşi efectuaseră cele treizeci şi cinci de misiuni prevăzute atunci şi căpitanii Piltchard şi Wren nu reuşeau să adune numărul de echipaje solicitate de regiment. Întrucît nu intrase niciodată oficial în

escadrilă, nu putea fi scos oficial şi sergentul Towser simţise că rapoartele tot mai numeroase ce-l priveau pe bietul om vor continua să aibă veşnic ecou.

Numele lui era Mudd. Sergentul Towser, care deplîngea cu egală aversiune violenţa şi risipa, considera că era o odioasă absurditate să-l trimiţi pe Mudd cu avionul atîta amar de drum peste ocean numai ca să fie făcut bucăţele deasupra localităţii Orvieto, la mai puţin de două ore după ce sosise. Nimeni nu-şi amintea cine era sau cum arăta, în nici un caz nu căpitanii Piltchard şi Wren, care îşi aminteau doar că un nou ofiţer apăruse la cortul pentru operaţiuni taman la ţanc ca să fie omorît şi care roşeau stînjeniţi ori de cîte ori venea vorba de mortul din cortul lui Yossarian. Singurii care ar fi putut să-l vadă pe Mudd, oamenii din acelaşi avion cu el, fuseseră şi ei făcuţi bucăţi.

Pe de altă parte, Yossarian ştia precis cine era Mudd. Mudd era soldatul necunoscut care nu avusese niciodată vreo şansă, pentru că acesta este singurul lucru pe care-l ştie oricine despre toţi soldaţii necunoscuţi — că n-au avut niciodată vreo şansă. Ei trebuiau să moară. Şi mortul acesta era realmente necunoscut, chiar dacă lucrurile lui încă mai zăceau azvîrlite pe patul din cortul lui Yossarian, aproape la fel cum le lăsase în urmă cu trei luni, în ziua cînd nu sosise niciodată — toate contaminate de moarte, la mai puţin de două ore după aceea, la fel cum totul fusese contaminat de moarte chiar în săptămîna următoare, în timpul Măreţului Asediu al Bolognei, cînd mirosul de mucegai al morţii plutea umed în aer, purtat de pîcla sulfuroasă, şi fiecare om programat să zboare era deja atins.

Nimeni n-a fost cruţat de misiunea de la Bologna, după ce colonelul Cathcart şi-a oferit escadrila să zboare voluntar pînă la magaziile de muniţii de acolo, pe care bombardierele grele din peninsula italiană nu reuşiseră să le distrugă de la marea altitudine unde zburau. Fiecare zi de întîrziere sporea luciditatea şi deprimarea. Convingerea persistentă şi copleşitoare că îi pîndea moartea se răspîndea constant o dată cu ploaia care nu contenea să cadă, îmbibîndu-se adînc în feţele îndurerate ale oamenilor, ca petele corozive ale unei boli cu mîncărimi. Toţi miroseau a aldehidă formică. Nu aveau unde să ceară ajutor, nici măcar la cortul sanitar care fusese închis din ordinul colonelului Korn, pentru ca nimeni să nu poată raporta că era

bolnav, cum făcuseră oamenii în singura zi senină, cînd o misterioasă epidemie de diaree determinase încă o amînare. Întrucît nimeni n-avea voie să raporteze că era bolnav şi uşa cortului sanitar fusese sigilată, doctorul Daneeka îşi petrecea intervalele dintre ploi cocoţat pe un taburet înalt, asimilînd fără grai sumbra izbucnire de spaimă cu o neutralitate întristătoare, moţăind ca un uliu melancolic, sub afişul de râu augur, scris de mînă, fixat pe uşa închisă a cortului sanitar de căpitanul Black ca o glumă şi lăsat acolo de doctorul Daneeka fiindcă nu era deloc o glumă. Marginea afişului era haşurată cu un creion negru şi pe el scria: "ÎNCHIS PE O PERIOADĂ NEDETERMINATĂ DECES ÎN FAMILIE".

Frica pătrundea pretutindeni în escadrila lui Dunbar, cînd Dunbar îşi băgă curios capul prin intrarea în cortul sanitar într-un amurg şi i se adresă respectuos conturului estompat al doctorului Stubbs, care şedea în umbra densă dinăuntru, în faţa unei sticle de whisky şi a unui borcan cu apă de băut filtrată.

— Nu vă simţiţi bine? întrebă el cu solicitudine.

— Mă simt îngrozitor, răspunse doctorul Stubbs.

— Ce faceţi aici?

— Stau.

— Credeam că nu mai vine nimeni să raporteze că e bolnav.

— Nu mai vine.

— Atunci de ce staţi aici?

— Dar unde să stau? La blestematul ăla de club al ofiţerilor, cu colonelul Cathcart şi colonelul Korn? Ştii ce fac eu aici?

— Staţi.

— Ce fac în escadrilă, nu aici, în cort. Nu mai face pe deşteptul! Poţi să-ţi imaginezi ce face un medic aici, în escadrilă?

— Au sigilat uşile de la corturile sanitare şi în celelalte escadrile, observă Dunbar.

— Dacă intră cineva pe uşă ca să raporteze că e bolnav, o să-l las la sol, promise doctorul Stubbs. Puţin îmi pasă ce spun ei.

— Nu-i puteţi lăsa pe toţi la sol, îi aminti Dunbar. Nu cunoaşteţi ordinele?

— O să-l pun în cur cu o injecţie şi chiar o să-l las la sol.

Doctorul Stubbs rîse sardonic, amuzîndu-se la gîndul acestei perspective.

— Ei cred că pot desfiinţa raportarea cazurilor de boală. Ne-

norociţii! Hopa, iar s-a pornit!

Ploaia începu din nou să cadă, mai întîi pe copaci, pe urmă în bălţile cu noroi, apoi, vag, ca un murmur mîngîietor, pe copertina cortului.

— Totul e ud, observă scîrbit doctorul Stubbs. Chiar şi latrinele şi pisoarele se blochează în semn de protest. Toată lumea asta blestemată duhneşte a cavou.

Cînd încetă să vorbească, tăcerea care se aşternu părea nesfîrşită. Se lăsă noaptea. Îi copleşi un sentiment de imensă izolare.

— Aprindeţi lumina, propuse Dunbar.

— Nu e lumină. N-am chef să pornesc generatorul. Înainte îmi făcea mare plăcere să salvez vieţile oamenilor. Acum mă întreb ce rost mai are de vreme ce oricum toţi trebuie să moară.

— Ba are un rost, îl asigură Dunbar.

— Zău? Care anume?

— Să-i împiedicaţi să moară cît de mult timp puteţi.

— Da, dar ce rost are dacă oricum toţi trebuie să moară?

— Şmecheria este să nu vă gîndiţi la asta.

— Lasă şmecheriile. Ce rost are?

Dunbar chibzui cîteva clipe în tăcere.

— Cine naiba ştie?

Dunbar nu ştia. Asediul Bolognei ar fi trebuit să-l facă fericit pe Dunbar, fiindcă minutele treceau greu şi orele se tîrau ca secolele. Dar el se chinuia, pentru că ştia că va fi ucis.

— Chiar mai vrei codeină? întrebă doctorul Stubbs.

— E pentru prietenul meu Yossarian. E convins că va fi ucis.

— Yossarian? Cine naiba e Yossarian? Şi ce fel de nume e Yossarian? Nu e ăla care s-a îmbătat şi s-a luat la harţă cu colonelul Korn la clubul ofiţerilor ieri seară?

— Ba da, el e. E asirian.

— Ticălosul ăla nebun.

— Nu e chiar aşa de nebun, spuse Dunbar. S-a jurat că n-o să zboare la Bologna.

— Exact asta am vrut să spun, răspunse doctorul Stubbs. Ticălosul ăla nebun e poate singurul care a rămas întreg la minte.

11
CĂPITANUL BLACK

Caporalul Kolodny află pentru prima dată vestea primind un telefon de la Grup şi fu atît de cutremurat, încît traversă tiptil cortul de spionaj pînă la căpitanul Black, care aţipise cu ţurloaiele ridicate pe birou, şi îi transmise în şoaptă informaţia, şocat.

Căpitanul Black se trezi imediat.

— Bologna? exclamă el încîntat. Ei, să fiu al naibii!

Izbucni în hohote de rîs.

— Bologna, zici?

Rîse din nou, clătinînd din cap, amuzat.

— Mamă, mamă, abia aştept să văd mutrele ticăloşilor cînd vor afla că se duc la Bologna. Ha, ha, ha!

Era prima porţie bună de rîs de care se bucura căpitanul Black după ziua cînd maiorul Major îl păcălise şi fusese numit comandant de escadrilă. Se ridică amorţit, dar plin de entuziasm, şi se proţăpi în spatele tejghelei din faţă ca să se bucure cît mai mult de acest prilej, cînd urmau să sosească bombardierii să-şi ia mapele cu hărţi.

— Aşa vă trebuie, nenorociţilor, Bologna, le repeta el la nesfîrşit tuturor bombardierilor care întrebau nedumeriţi dacă vor zbura într-adevăr spre Bologna. Ha! Ha! Ha! Mîncaţi-vă ficaţii, nenorociţilor! De data asta aţi dat de dracu'!

Căpitanul Black îl urmă pe ultimul dintre ei afară, ca să observe cu încîntare ce efect avea ştirea asupra tuturor celor-lalţi ofiţeri şi recruţi care se adunau cu căştile, paraşutele şi costumele de protecţie în jurul celor patru camioane care aşteptau în mijlocul terenului escadrilei. Era un bărbat înalt, uscăţiv şi neconsolat, care se deplasa cu nepăsarea unui crab. Îşi bărbierea faţa palidă şi ciupită o dată la trei-patru zile şi în cea mai mare parte a timpului părea că lasă să-i crească o mustaţă roşcată-aurie deasupra buzei superioare meschine. Scena de afară nu-l dezamăgi. Consternarea întunecase toate feţele şi căpitanul Black căscă fericit, îşi frecă ochii ca să-şi alunge letargia şi rîse răutăcios ori de cîte ori îi mai spuse cuiva să-şi mănînce ficatul.

Misiunea Bologna s-a dovedit a fi cel mai rodnic eveniment din viaţa căpitanului Black după ziua cînd maiorul Duluth fusese

ucis deasupra Perugiei şi era cît pe-aci să fie ales pentru a-l înlocui. Cînd se anunţase prin radio la aerodrom moartea maiorului Duluth, căpitanul Black reacţionase cu o izbucnire de bucurie. Deşi nu se gîndise niciodată serios la această eventualitate, căpitanul Black înţelese imediat că în mod logic el era omul care trebuia să preia comanda escadrilei de la maiorul Duluth. În primul rînd, pentru că era ofiţerul de informaţii al escadrilei, ceea ce însemna că era mai informat decît oricine altcineva din escadrilă. Adevărat, nu avea statut de combatant, cum avusese maiorul Duluth şi cum aveau de obicei toţi comandanţii de escadrile, dar acesta era de fapt un alt argument puternic în favoarea lui, întrucît viaţa lui nu era în pericol şi va putea să ocupe postul atîta timp cît ţara va avea nevoie de el. Cu cît căpitanul Black se gîndea mai mult la asta, cu atît i se părea mai inevitabil. Nu era nevoie decît să plaseze repede o vorbă bună la locul potrivit. Se grăbi să se întoarcă în birou ca să stabilească planul de acţiune. Se aşează din nou pe scaunul lui mobil, cu picioarele pe birou şi cu ochii închişi, şi începu să-şi imagineze ce frumos va fi totul cînd va fi comandant de escadrilă.

În timp ce căpitanul Black îşi imagina, colonelul Cathcart acţiona şi căpitanul Black se arătă stupefiat de viteza cu care, conchise el, îl păcălise maiorul Major. Marea lui dezamăgire la aflarea numirii maiorului Major în postul de comandant de escadrilă era amestecată cu un sentiment de duşmănie pe care nu făcu nici un efort să-l ascundă. Cînd colegii lui ofiţeri de la administraţie se declarară uimiţi de faptul că maiorul Major fusese ales de colonelul Cathcart, căpitanul Black mormăi că se petreceau lucruri ciudate; cînd făcură speculaţii asupra implicaţiei politice a asemănării maiorului Major cu Henry Fonda, căpitanul Black afirmă că maiorul Major era chiar Henry Fonda; iar cînd remarcară că maiorul Major era un tip cam bizar, căpitanul Black anunţă că era comunist.

— Ştii, iau puterea peste tot, declară el revoltat. Voi n-aveţi decît să staţi cu braţele încrucişate şi să-i lăsaţi, dar eu n-am de gînd. De acum înainte îl voi pune pe fiecare nenorocit care intră în cortul pentru informaţii să semneze un jurămînt de loialitate. Şi n-am de gînd să-l las pe ticălosul de maior Major să semneze chiar dacă o să vrea.

Aproape peste noapte, Glorioasa Cruciadă a Jurămîntului de

Loialitate a ajuns în floare şi căpitanul Black a fost fascinat să constate că el era cel care-i stătea în frunte cu lancea în mînă. Dăduse cu adevărat o lovitură. Toţi recruţii şi ofiţerii cu statut de combatant au fost nevoiţi să semneze jurămîntul de loialitate pentru a primi mapele cu hărţi din cortul pentru informaţii, un al doilea jurămînt de credinţă ca să primească costumele de protecţie şi paraşutele, plus un al treilea jurămînt de loialitate pentru locotenentul Balkington, ofiţerul responsabil cu vehiculele motorizate, ca să li se permită transportul de la escadrilă la aerodrom într-unul din camioane. Ori de cîte ori apăreau, mai aveau de semnat un jurămînt de loialitate. Au semnat un jurămînt de loialitate ca să-şi primească solda de la ofiţerul responsabil cu problemele financiare, ca să obţină proviziile de la serviciul comercial, ca să fie tunşi de frizerii italieni. Pentru căpitanul Black, fiecare ofiţer care susţinea Glorioasa Cruciadă a Jurămîntului de Loialitate era un rival şi punea la cale tot felul de comploturi douăzeci şi patru de ore pe zi ca să i-o ia cu un pas înainte. Nimeni nu era mai devotat ţării sale. Cînd alţi ofiţeri i-au urmat îndemnul şi au introdus jurăminte de loialitate proprii, el i-a depăşit din nou, silindu-i pe toţi nenorociţii care intrau în cortul lui de informaţii să semneze două jurăminte de loialitate, apoi trei, apoi patru; a introdus pe urmă angajamentul de loialitate şi "Steagul înstelat", un cor, două coruri, trei coruri, patru coruri. De fiecare dată cînd căpitanul Black le-o lua înaintea rivalilor lui, se repezea la ei cu dispreţ, beştelindu-i pentru eşecul de a-i fi urmat exemplul. De fiecare dată cînd îi urmau exemplul, el se retrăgea îngrijorat şi îşi storcea creierii ca să găsească o nouă stratagemă care să-i permită să-i copleşească din nou cu dispreţul lui. Fără să-şi dea seama cum se întîmplase, combatanţii din escadrilă s-au pomenit dominaţi de administratorii numiţi pentru a-i sluji. Fiecare pe rînd îi brutaliza, îi insulta, îi hărţuia şi îi gonea de colo-colo toată ziua. Cînd îşi exprimau vreo obiecţie, căpitanul Black răspundea că pe oamenii care erau loiali nu-i deranja să semneze oricîte jurăminte de loialitate. Celor care se îndoiau de eficacitatea jurămintelor de loialitate le răspundea că oamenii care erau datori să jure credinţă ţării lor vor fi mîndri să şi-o afirme ori de cîte ori îi va sili el s-o facă. Iar celor care se îndoiau de moralitatea gestului, le răspundea că "Steagul înstelat" era cea mai superbă piesă muzicală compusă vreodată. O persoană

care semna cît mai multe jurăminte de loialitate era cu atît mai loială; pentru căpitanul Black era cît se poate de simplu şi îl punea pe caporalul Kolodny să semneze zilnic sute de jurăminte cu numele lui, ca să poată dovedi oricînd că era mai loial decît toţi ceilalţi.

— Important este să-i punem pe oameni să jure mereu, explică el trupei lui. Nu contează dacă o iau sau nu în serios. De aceea fac jurăminte încă din copilărie, înainte de a şti măcar ce însemnă cuvintele *jurămînt* şi *loialitate.*

Pentru căpitanii Piltchard şi Wren, Glorioasa Cruciadă a Jurămîntului de Loialitate era o glorioasă belea, pentru că le complica sarcina de a organiza echipajele pentru fiecare misiune de luptă. Oamenii din toată escadrila erau ocupaţi să semneze, să se angajeze şi să cînte, iar demararea misiunilor dura cu cîteva ore mai mult. Acţiunile urgente eficiente deveniseră imposibile, dar căpitanii Piltchard şi Wren erau amîndoi prea fricoşi ca să-şi ridice glasurile împotriva căpitanului Black, care întărea conştiincios, în fiecare zi, doctrina "Reafirmării permanente" iniţiată de el, o doctrină menită să-i prindă în capcană pe toţi cei care deveniseră neloiali după ce semnaseră ultima oară un juramînt de loialitate, cu o zi în urmă. Tot căpitanul Black era cel care le dădea sfaturi căpitanilor Piltchard şi Wren cînd aceştia umblau brambura, năuciţi de pacostea căzută pe capul lor. Veni la ei cu o delegaţie şi le recomandă sec să oblige fiecare om să semneze un juramînt de loialitate înainte de a i se permite să plece în misiune de luptă.

— Desigur, este la latitudinea voastră, sublinie căpitanul Black. Nu încearcă nimeni să exercite presiuni asupra voastră. Dar toţi ceilalţi îi obligă să semneze jurăminte de loialitate, aşa că F.B.I.-ului i se va părea foarte ciudat dacă voi doi veţi fi singurii care nu vă iubiţi ţara pînă într-atîta încît să-i obligaţi să semneze jurăminte de credinţă. Dacă vreţi să căpătaţi o proastă reputaţie, vă priveşte personal. Noi încercăm doar să dăm o mînă de ajutor.

Milo nu a fost convins şi a refuzat categoric să-l priveze pe maiorul Major de hrană, chiar dacă maiorul Major era comunist, lucru de care Milo se îndoia în sinea lui. Milo era din naştere potrivnic oricărei inovaţii care ameninţa să tulbure ordinea firească a lucrurilor. El adoptă o atitudine morală fermă,

refuzînd categoric să participe la Glorioasa Cruciadă a Jurămîntului de Loialitate pînă cînd căpitanul Black veni la el cu delegaţia şi îi ceru să semneze.

— Apărarea naţională este datoria tuturor, încercă să pareze căpitanul Black împotrivirea lui Milo. Şi tot acest program este voluntar, Milo, nu uita asta. Oamenii nu sînt obligaţi să semneze jurămintele de loialitate aduse de Piltchard şi Wren, dacă nu vor. Dar trebuie să-i lăsăm să moară de foame dacă nu semnează. E la fel cu Clenciul-22. Nu eşti împotriva Clenciului-22, nu?

Doctorul Daneeka se arătă inflexibil.

— Ce te face să fii atît de sigur că maiorul Major este comunist?

— Nu l-ai auzit niciodată negînd asta decît după ce am început să-l acuzăm, nu? Şi nu observi că nu semnează nici unul din jurămintele noastre de credinţă?

— Nu-l laşi să semneze nici unul.

— Bineînţeles că nu, explică Black. Asta ar ştirbi ţelul cruciadei noastre. Uite ce e, nu eşti obligat să fii de partea noastră, dacă nu vrei. Dar ce rost mai are ca noi ceilalţi să trudim din greu, dacă tu ai de gînd să-i acorzi maiorului Major îngrijiri medicale din clipa cînd Milo va începe să-l înfometeze? Mă întreb numai ce-or să creadă cei din regiment despre omul care subminează programul nostru de securitate. Probabil că te vor transfera în Pacific.

Doctorul Daneeka se predă imediat.

— O să le spun lui Gus şi lui Wes să facă tot ce doreşti.

Între timp, la regiment, colonelul Cathcart începuse deja să se întrebe ce se petrecea.

— Cretinul ăla de Black are iarăşi o criză de patriotism, îi raportă zîmbind colonelul Korn. Cred că ar fi bine să-i cînţi în strună un timp, de vreme ce chiar tu l-ai avansat pe maiorul Major la gradul de comandant de escadrilă.

— A fost ideea ta, îl acuză nervos colonelul Cathcart. Nu trebuia să mă las convins.

— Ba a fost o idee foarte bună, i-o întoarse colonelul Korn, deoarece astfel a fost eliminat acel maior inutil care ţi-a dat atîta bătaie de cap cînd era administrator. Stai liniştit, probabil că se va rezolva în curînd. Acum cel mai bun lucru pe care-l ai de făcut este să-i trimiţi căpitanului Black o scrisoare de sprijin total în speranţa că va crăpa pînă nu apucă să facă prea mult

rău.

Colonelului Korn îi trecu prin cap o idee bizară.

— Ce crezi? Nu cumva imbecilul ăla va încerca să-l dea afară pe maiorul Major din rulota lui?

— Următorul lucru pe care-l avem de făcut este să-l dăm afară pe ticălosul de maior Major din rulotă, hotărî căpitanul Black. Mi-ar plăcea să-i alung şi pe nevasta şi pe copiii lui în pădure. Dar nu putem. N-are nici nevastă, nici copii. Aşa că va trebui să ne mulţumim cu ce putem şi să-l dăm afară. Cine răspunde de corturi?

— El.

— Vezi? ţipă căpitanul Black. Au preluat puterea peste tot! Eu n-am de gînd să suport! Îi voi prezenta chestiunea însuşi maiorului de Coverly, dacă voi fi nevoit. O să-l pun pe Milo să-i vorbească despre asta imediat ce se va întoarce de la Roma.

Căpitanul Black avea o încredere nestrămutată în înţelepciunea, autoritatea şi simţul de dreptate al maiorului de Coverly, chiar dacă nu i se adresase niciodată şi încă nu avea curajul s-o facă. Îl delegă pe Milo să-i vorbească maiorului de Coverly în numele lui şi începu să se agite nervos de colo-colo, aşteptînd să se întoarcă ofiţerul executiv cel lungan. La fel ca toţi ceilalţi oameni din escadrilă, nutrea o imensă admiraţie şi un profund respect pentru impunătorul maior cu păr alb, faţă colţuroasă şi ţinută iehoveană, care se întoarse în cele din urmă de la Roma cu un ochi vătămat, acoperit de o bandă de celuloid, şi îi spulberă întreaga lui Cruciadă Glorioasă dintr-o singură lovitură.

Milo avu grijă să nu spună nimic cînd maiorul de Coverly intră în popotă cu demnitatea lui cruntă şi austeră, în ziua cînd se întoarse, şi se pomeni că îi taie calea un zid de ofiţeri aşteptînd la rînd să semneze jurăminte de credinţă. La celălalt capăt al tejghelei cu mîncăruri, un grup de oameni sosiţi mai devreme jurau credinţă în faţa steagului, cu tăvile cu mîncare ţinute în echilibru într-o mînă, ca să li se permită să se aşeze la masă. Instalat deja, un grup care sosise şi mai devreme cînta "Steagul înstelat" ca să poată folosi sarea, piperul şi ketchupul. Hărmălaia începu să se domolească treptat cînd maiorul de Coverly se opri în uşă cu o încruntătură de dezaprobare nedumerită, de parcă vedea ceva straniu. Porni înainte în linie dreaptă şi zidul de ofiţeri din faţa lui se despică precum Marea

Roşie. Fără a privi nici în dreapta şi nici în stînga, păşi neînduplecat spre tejgheaua aburindă şi, cu un glas limpede şi răspicat, hîrjîit de bătrîneţe, în care se mai simţeau vechea autoritate şi fală, rosti:

— Dă-mi de mîncare.

În loc de mîncare, caporalul Snark îi dădu maiorului de Coverly să semneze un jurămînt de loialitate. Maiorul de Coverly îl dădu la o parte, extrem de scîrbit, în momentul cînd descoperi ce era, în timp ce ochiul cel sănătos arunca orbeşte străfulgerări de aprig dispreţ, iar faţa lui enormă, bătrînă şi boţită se întuneca clocotind de furie.

— Dă-mi de mîncare, am spus, ordonă el tare, cu un glas aspru care răsună rău-prevestitor în cortul cufundat în tăcere, ca nişte tunete bubuind în depărtare.

Caporalul Snark păli şi începu să tremure. Îi aruncă o privire lui Milo, cerşind un sfat. Preţ de cîteva secunde cumplite nu se auzi nici un sunet. Apoi Milo dădu din cap.

— Dă-i de mîncare, spuse el.

Caporalul Snark începu să-i dea de mîncare maiorului de Coverly. Maiorul de Coverly se întoarse de la tejghea cu tava plină şi apoi se opri. Privirea îi căzu asupra grupurilor de ofiţeri care-l priveau cu rugăminţi nerostite şi maiorul urlă cu îndreptăţită duşmănie:

— Dă-le *tuturor* de mîncare!

— Dă-le *tuturor* de mîncare! repetă Milo, bucuros că scăpase şi astfel se puse capăt Glorioasei Cruciade a Jurămîntului de Loialitate.

Căpitanul Black se arătă profund dezamăgit de această lovitură perfidă din partea unei persoane de rang înalt, pe care se bizuise cu atîta încredere că îl va sprijini. Maiorul de Coverly îl trădase.

— A, nu mă deranjează deloc, răspunse el vesel cînd toţi veniră să-şi exprime simpatia. Ne-am îndeplinit sarcina. Scopul nostru era să-i speriem pe toţi cei care nu ne sînt pe plac şi să avertizăm oamenii asupra pericolului pe care-l reprezintă maiorul Major şi am reuşit desigur toate acestea. De vreme ce oricum n-aveam de gînd să-l lăsăm să semneze jurămintele de loialitate, nu contează dacă le avem sau nu.

Văzîndu-i pe toţi oamenii din escadrilă care nu-i erau pe plac speriaţi din nou, în timpul cumplitului şi interminabilului Mare

Asalt al Bolognei, căpitanul Black îşi aminti cu nostalgie de zilele bune de odinioară ale Glorioasei Cruciade a Jurămîntului de Loialitate, cînd fusese cu adevărat un om de vază şi cînd chiar şi ştabi mari precum Milo Minderbinder, doctorul Daneeka şi Piltchard şi Wren tremurau la apropierea lui şi i se gudurau la picioare. Pentru a dovedi noilor veniţi că fusese cu adevărat un om de vază odinioară, păstra încă scrisoarea de recomandare pe care o primise de la colonelul Cathcart.

12
BOLOGNA

De fapt, nu căpitanul Black, ci sergentul Knight a declanşat adevărata panică de la Bologna, coborînd pe furiş din camion ca să-şi mai ia două costume de protecţie imediat ce a aflat care era ţinta şi semnalînd începutul sumbrei procesiuni înapoi, spre cortul cu paraşute, care a degenerat în cele din urmă într-o turbare frenetică, înainte de a dispărea toate costumele de protecţie suplimentare.

— Hei, ce se-ntîmplă? a întrebat nervos Kid Simpson. Nu poate fi chiar atît de nasol la Bologna, nu?

Nately, stînd ca în transă pe podeaua camionului, îşi ţinea faţa gravă în ambele mîini şi nu i-a răspuns.

De vină au fost sergentul Knight şi nemiloasa serie de amînări, căci tocmai cînd se urcau în avioane, în acea primă dimineaţă, a apărut un Jeep cu vestea că ploua la Bologna şi că misiunea va fi amînată. Ploua şi la Pianosa cînd au ajuns la escadrilă şi tot restul zilei n-au avut altceva de făcut decît să privească împietriţi aliniamentul de bombardare pe hartă, sub tenda cortului de informaţii, şi să mediteze ca hipnotizaţi la faptul că nu aveau nici o scăpare. Dovada vie se afla acolo, în panglica roşie şi îngustă, ataşată de-a curmezişul peninsulei: forţele terestre din Italia erau ţintuite pe o distanţă insurmontabilă de şaizeci şi trei de kilometri sud de ţintă şi nu puteau cu nici un chip să captureze la timp oraşul. Nimic nu putea salva oamenii din Pianosa de misiunea la Bologna. Erau prinşi în capcană.

Singura lor speranţă era că ploaia nu va înceta niciodată, dar

nu aveau nici o speranţă, pentru că ştiau că ea va înceta. Cînd se oprea ploaia la Pianosa, ploua la Bologna. Cînd se oprea ploaia la Bologna, începea din nou la Pianosa. Dacă nu ploua deloc, apăreau fenomene capricioase, inexplicabile, precum epidemia de diaree sau deplasarea liniei bombelor. În primele şase zile au fost adunaţi şi apoi trimişi înapoi de patru ori. Odată decolaseră şi zburau în formaţie, cînd turnul de control le-a ordonat să coboare. Cu cît sufereau mai mult, cu atît mai mult se rugau să continue să plouă. Cît era noaptea de lungă, oamenii priveau cerul şi stelele îi întristau. Cît era ziua de lungă, priveau aliniamentul de bombardare pe harta mare a Italiei, aşezată pe şevaletul şubred, care se răsturna cînd bătea vîntul şi era tras înăuntru, sub tenda cortului pentru informaţii ori de cîte ori începea ploaia. Linia bombelor era marcată cu o fîşie stacojie de panglică îngustă de satin, indicînd avangarda forţelor terestre aliate în fiecare sector al peninsulei italiene.

În prima dimineaţă, după ce Joe Flămîndul l-a bătut pentru prima oară pe motanul lui Huple, ploaia s-a oprit în ambele locuri. Pista de aterizare a început să se usuce. Mai era nevoie de cel puţin douăzeci şi patru de ore ca să se întărească, dar pe cer nu era încă nici un nor. Resentimentele care mocneau în fiecare s-au transformat în ură. Mai întîi i-au urît pe infanteriştii din peninsulă pentru că nu reuşiseră să captureze Bologna. Apoi au început să urască însuşi aliniamentul de bombardare. Ore-n şir priveau necontenit panglica stacojie de pe hartă şi o urau pentru că nu se deplasa suficient de sus ca să cuprindă oraşul. Cînd s-a lăsat noaptea, s-au strîns cu lanternele pe întuneric, continuîndu-şi macabra veghe la aliniamentul de bombardare, rugîndu-se mîhniţi, de parcă sperau să deplaseze panglica prin greutatea cumulată a rugăciunilor lor perseverente.

— Pur şi simplu nu-mi vine să cred, îi spuse Clevinger lui Yossarian pe un ton care urca şi cobora, pentru a-şi exprima protestul şi nedumerirea. Este o înapoiere totală la superstiţia primitivă. Ei confundă cauza cu efectul. E la fel de logic ca bătutul în lemn sau încrucişarea degetelor. Ei chiar cred că nu vom mai pleca mîine în misiune dacă va veni cineva tiptil la hartă în toiul nopţii şi va muta aliniamentul de bombardare deasupra Bolognei? Îţi poţi închipui una ca asta? Tu şi cu mine sîntem probabil singurii oameni cu judecată care au mai rămas.

În toiul nopţii, Yossarian a bătut în lemn, şi-a încrucişat

degetele şi a ieşit tiptil din cort ca să mute aliniamentul de bombardare deasupra Bolognei.

Caporalul Kolodny pătrunse pe furiş, în vîrful picioarelor, în cortul căpitanului Black în zorii următoarei dimineţi, băgă mîna în plasa contra ţînţarilor şi scutură uşor omoplatul umed pe care-l găsi acolo, pînă cînd căpitanul Black deschise ochii.

— De ce mă trezeşti? scînci căpitanul Black.

— Au capturat Bologna, să trăiţi, spuse caporalul Kolodny. M-am gîndit că vreţi să ştiţi. Se anulează misiunea?

Căpitanul Black se ridică în poziţie bipedă şi începu să-şi scarpine metodic coapsele lungi şi uscăţive. Peste puţin timp se îmbrăcă şi ieşi din cort, clipind repede, prost dispus şi nebărbierit. Cerul era senin şi afară era cald. Privi harta fără emoţie. Sigur, capturaseră Bologna. În cortul pentru informaţii caporalul Kolodny scotea deja hărţile Bolognei din trusele de pilotaj. Căpitanul Black se aşeză căscînd sonor, îşi urcă picioarele pe tăblia biroului şi îl sună pe colonelul Korn.

— De ce mă trezeşti? scînci colonelul Korn.

— Au capturat Bologna în timpul nopţii, să trăiţi. Se anulează misiunea?

— Ce tot îndrugi acolo, Black? bombăni colonelul Korn. De ce să fie anulată misiunea?

— Pentru că au capturat Bologna, să trăiţi. Nu se anulează misiunea?

— Bineînţeles că se anulează misiunea. Crezi că acum o să ne bombardăm propriile trupe?

— De ce mă trezeşti? i se văită colonelul Cathcart colonelului Korn.

— Au capturat Bologna, îi spuse colonelul Korn. M-am gîndit că vreţi să ştiţi.

— Noi am capturat Bologna??

— Da.

Colonelul Cathcart era extrem de bucuros, pentru că era astfel cruţat de stînjenitoarea sarcină de a bombarda Bologna, fără a-şi păta reputaţia de vitejie pe care o dobîndise oferindu-şi oamenii ca voluntari pentru această operaţiune. Generalul Dreedle a fost şi el încîntat de capturarea Bolognei, deşi era furios pe colonelul Moodus pentru că îl trezise ca să-l anunţe. Cei de la Cartierul General au fost de asemenea încîntaţi şi au decis să acorde o medalie ofiţerului care capturase oraşul. Nu

exista nici un ofiţer care să fi capturat oraşul, aşa că i-au dat medalia generalului Peckem, pentru că generalul Peckem era singurul ofiţer cu suficientă iniţiativă ca s-o ceară.

De îndată ce şi-a primit medalia, generalul Peckem a început să ceară o responsabilitate sporită. El considera că toate unităţile combatante din teatrul de operaţiuni trebuiau puse sub jurisdicţia Corpului de Servicii Speciale, al cărui comandant era însuşi generalul Peckem. Dacă aruncarea bombelor asupra inamicului nu era un serviciu special, cugeta el frecvent, cu glas tare şi afişînd acel zîmbet de martir ce exprima o blajină înţelepciune — aliatul lui credincios în orice dispută —, atunci ce naiba era? nu se putea el abţine să se întrebe. Refuză, cu regrete politicoase, oferta unui post de combatant sub comanda generalului Dreedle.

— Efectuarea unor misiuni de luptă pentru generalul Dreedle nu este exact ceea ce-mi doream, explică el înţelegător, rîzînd calm. Mă gîndeam mai degrabă să-l înlocuiesc pe generalul Dreedle sau poate să ocup vreo funcţie deasupra generalului Dreedle, ca să pot supraveghea mulţi alţi generali. Vedeţi, capacităţile mele cele mai valoroase ţin mai ales de domeniul administrativ. Deţin o fericită uşurinţă de a convinge oameni foarte diferiţi să cadă de acord.

— Deţine o fericită uşurinţă de a convinge oameni foarte diferiţi să cadă de acord că este un mare dobitoc, îi mărturisi confidenţial, ros de invidie, colonelul Cargill ex-caporalului Wintergreen, în speranţa că ex-caporalul Wintergreen va răspîndi dezavantajoasa opinie în tot Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte. Dacă merită cineva acel post de combatant, acela sînt eu. Eu am avut ideea să cerem medalia.

— Chiar vreţi să intraţi în luptă? întrebă ex-caporalul Wintergreen.

— În luptă? se îngrozi colonelul Cargill. A, nu — m-ai înţeles greşit. Desigur, nu m-ar deranja să intru în luptă, dar cele mai bune capacităţi ale mele ţin mai ales de domeniul administrativ. Deţin de asemenea o fericită uşurinţă de a convinge oameni foarte diferiţi să cadă de acord.

— Mai are şi fericita uşurinţă de a convinge oameni foarte diferiţi de a cădea de acord că e un mare dobitoc, îi mărturisi rîzînd ex-caporalul Wintergreen lui Yossarian, după ce venise la Pianosa ca să afle dacă era adevărată povestea despre Milo şi

bumbacul egiptean. Dacă merită cineva o avansare, acela sînt eu.

De fapt, avansase deja la gradul de ex-caporal, sărind repede peste grade după transferul la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte ca funcţionar la poştă şi fusese apoi degradat brusc soldat de rînd, pentru că făcuse oribile afirmaţii despre ofiţerii superiori pentru care lucrase. Gustul pregnant al succesului îi trezise simţul moral şi ambiţia către aspiraţii mai înalte.

— Vrei să cumperi nişte brichete Zippo? îl întrebă el pe Yossarian. Au fost furate direct de la intendenţă.

— Milo ştie că vinzi brichete?

— Ce-l priveşte? Milo nu mai poartă brichete cu el, nu?

— Ba da, îi spuse Yossarian. Şi ale lui nu sînt de furat.

— Aşa crezi tu, îi replică ex-caporalul Wintergreen, pufnind laconic. Eu le vînd pe ale mele cu un dolar bucata. El cît cere pe ale lui?

— Un dolar şi un penny.

Ex-caporalul Wintergreen chicoti victorios.

— Îl bat de fiecare dată, spuse el jubilînd. Dar ia spune, ce-a făcut cu bumbacul egiptean cu care s-a încurcat? Cît a cumpărat?

— L-a cumpărat pe tot.

— Tot bumbacul din lume? Ei, drăcie! croncăni ex-caporalul Wintergreen, rîzînd răutăcios. Mare tîmpit! Ai fost cu el la Cairo. De ce l-ai lăsat?

— Eu? răspunse Yossarian, ridicînd din umeri. Eu n-am nici o influenţă asupra lui. Teleimprimatoarele care există în toate restaurantele bune de acolo i-au sucit minţile. Milo nu mai văzuse pînă atunci teleimprimator de bursă şi s-a întîmplat ca tocmai atunci să apară cotaţia pentru bumbacul egiptean şi l-a rugat pe ospătarul şef să-i explice ce este. "Bumbac egiptean?", a spus Milo cu privirea aia a lui. "Cu cît se vinde bumbacul egiptean?" Şi nici n-apucasem să mă dumiresc că el cumpărase deja întreaga recoltă, fir-ar să fie! Şi acum nu poate s-o plaseze.

— N-are imaginaţie. Eu pot să plasez o mare parte pe piaţa neagră, dacă face un tîrg cu mine.

— Milo cunoaşte piaţa neagră. Nu există cerere de bumbac.

— Dar există cerere de produse medicale. Pot să înfăşor scobitori de lemn în bumbac şi să le vînd drept tampoane

sterile. Crezi că mi le-ar vinde la un preţ bun?

— N-o să ţi le vîndă la nici un preţ, răspunse Yossarian. E foarte supărat pe tine pentru că îi faci concurenţă. De fapt, e foarte supărat pe toţi fiindcă au făcut diaree la sfîrşitul săptămînii trecute şi au ştirbit reputaţia popotei lui. Dar ia stai, poţi să ne ajuţi.

Yossarian îl apucă brusc de braţ.

— N-ai putea să falsifici nişte ordine oficiale pe mimeograful ăla al tău ca să scăpăm de zborul la Bologna?

Ex-caporalul se smulse încet din strînsoarea lui, cu o privire dispreţuitoare.

— Sigur că aş putea, explică el mîndru. Dar nici nu mă gîndesc să fac aşa ceva.

— De ce?

— Pentru că asta e treaba ta. Fiecare dintre noi are treaba lui. Treaba mea este să plasez aceste brichete Zippo, să obţin un profit dacă pot şi să iau bumbac de la Milo. Treaba ta este să bombardezi depozitele de muniţii din Bologna.

— Dar voi fi ucis la Bologna, se văicări Yossarian. Toţi vom fi ucişi.

— Înseamnă că va trebui să fiţi ucişi, răspunse ex-caporalul Wintergreen. De ce nu poţi fi fatalist ca mine? Dacă soarta mea este să plasez aceste brichete scoţînd un profit şi să iau la preţ mic nişte bumbac de la Milo, asta am să şi fac. Iar dacă soarta ta este să fii ucis deasupra Bolognei, atunci vei fi ucis, aşa că măcar du-te acolo ca să mori ca un bărbat adevărat. Regret că trebuie să-ţi spun, Yossarian, dar văicăreala a ajuns o boală cronică la tine.

Clevinger era de acord cu ex-caporalul Wintergreen că treaba lui Yossarian era să fie ucis deasupra Bolognei şi se albi la faţă de indignare cînd Yossarian mărturisi că el fusese cel care mutase aliniamentul de bombardare, determinînd astfel anularea misiunii.

— Dar de ce nu, fir-ar să fie? izbucni Yossarian cu atît mai vehement cu cît bănuia că nu avea dreptate. De ce să mă las ciuruit numai pentru că un colonel vrea să ajungă general?

— Dar la oamenii din peninsulă nu te gîndeşti? întrebă Clevinger la fel de înfierbîntat. Ei de ce s-ar lăsa ciuruiţi numai pentru că tu nu vrei să pleci? Oamenii ăia au dreptul la sprijinul aviaţiei!

— Dar nu din partea mea. Ia ascultă, lor nici nu le pasă cine aruncă în aer depozitele cu muniţii. Singurul motiv pentru care plecăm este că nenorocitul de Cathcart s-a oferit să ne trimită voluntari.

— Bine, ştiu toate astea, îl asigură Clevinger, cu faţa lui uscăţivă tot mai palidă şi cu lacrimi sincere în ochii căprui şi agitaţi. Dar adevărul este că depozitele de muniţii au rămas în picioare. Ştii foarte bine că nici eu nu-l aprob pe colonelul Cathcart.

Clevinger tăcu o clipă ca să-şi întărească spusele, cu buzele tremurînd, apoi dădu încet cu pumnul în sacul lui de dormit.

— Dar nu noi hotărîm ce ţinte trebuie distruse, cine le va distruge sau...

— Cine va fi ucis în timp ce le distruge? Şi de ce?

— Da, chiar şi asta. Nu avem dreptul să punem la îndoială...

— Eşti într-o ureche!

— ... nu avem dreptul să punem la îndoială...

— Chiar crezi că nu e treaba mea cum sau de ce sînt ucis şi că asta e treaba colonelului Cathcart? Chiar vorbeşti serios?

— Da, insistă Clevinger cam şovăielnic. Oamenii cărora li s-a încredinţat sarcina de a cîştiga războiul sînt mult mai îndreptăţiţi decît noi să decidă ce ţinte trebuiesc bombardate.

— Vorbim despre două lucruri diferite, îi răspunse Yossarian cu o silă exagerată. Tu vorbeşti despre relaţia aviaţiei cu infanteria, iar eu vorbesc despre relaţia dintre mine şi colonelul Cathcart. Tu vorbeşti despre cîştigarea războiului, iar eu vorbesc despre cîştigarea războiului şi despre supravieţuire.

— Exact, i-o reteză Clevinger obraznic. Şi ce este cel mai important?

— Pentru cine? îi replică Yossarian. Cască ochii, Clevinger. Unui mort puţin îi pasă cine cîştigă războiul.

Clevinger încremeni o clipă, de parcă ar fi fost pălmuit.

— Felicitări! exclamă el mîhnit, în timp ce o linie extrem de subţire şi lăptoasă i se formă în jurul buzelor, alcătuind un inel strîns, prin care nu mai circula sîngele. Nu cred că inamicul poate miza pe o atitudine mai favorabilă lui decît aceasta.

— Inamicul, replică Yossarian cu o precizie bine cîntărită, este orice persoană care te va ucide, indiferent din ce tabără face parte, inclusiv colonelul Cathcart. Şi să ţii minte asta, deoarece cu cît vei ţine minte mai mult timp, cu atît vei trăi mai

mult.

Dar Clevinger n-a ţinut minte şi acum era mort. Atunci, el a fost atît de afectat de acest incident, încît Yossarian n-a avut curajul să-i spună că şi el fusese vinovat de epidemia de diaree care provocase acea amînare inutilă. Milo a fost şi mai afectat de probabilitatea ca escadrila lui să fi fost iarăşi otrăvită de cineva şi a venit agitat la Yossarian ca să-i ceară ajutorul.

— Te rog să afli de la caporalul Snark dacă a băgat din nou săpun de rufe în cartofi, îi ceru el grăbit. Caporalul Snark are încredere în tine şi o să-ţi spună adevărul dacă îi dai cuvîntul că n-o să mai spui altcuiva. Imediat ce-ţi spune, vino să-mi spui mie.

— Bineînţeles că bag săpun de rufe în cartofi, recunoscu caporalul Snark faţă de Yossarian. Doar tu mi-ai cerut să fac asta, nu? Săpunul de rufe este cea mai bună metodă.

— Se jură pe Dumnezeu că nu a avut absolut nici un amestec, îi raportă din nou Yossarian lui Milo.

Milo se strîmbă a îndoială.

— Dunbar zice că nu există Dumnezeu.

Nu mai era nici o speranţă. Pe la mijlocul celei de-a doua săptămîni, toţi oamenii din escadrilă au început să arate ca Joe Flămîndul, care nu era programat să zboare şi urla groaznic în somn. Era singurul care putea dormi. Cît era noaptea de lungă, oamenii se mişcau în întuneric prin faţa corturilor, ca nişte duhuri fără limbi şi cu ţigări. În timpul zilei, priveau aliniamentul de bombardare, adunaţi în ciorchini ofiliţi şi inutili, sau silueta nemişcată a doctorului Daneeka, aşezat în faţa uşii închise a cortului sanitar, sub oribilul afiş scris de mînă. Au început să născocească glume sinistre, fără haz, din zvonurile catastrofice create de ei, despre masacrul care-i aştepta în Bologna.

Într-o noapte, la clubul ofiţerilor, Yossarian se duse împleticindu-se de beat ce era spre colonelul Korn, ca să glumească despre noua armă Lepage pe care o aduseseră nemţii.

— Care armă Lepage? întrebă curios colonelul Korn.

— Noua armă Lepage de trei sute patruzeci şi patru de milimetri, cu clei, răspunse Yossarian. Încleiază o întreagă formaţie de avioane în plin zbor.

Colonelul Korn îşi smulse cotul din strînsoarea degetelor lui Yossarian, profund jignit.

— Dă-mi drumul, idiotule! strigă el furios şi aruncînd priviri aprobator-vindicative cînd Nately sări în spinarea lui Yossarian şi-l trase de acolo. Dar cine e zănaticul ăsta?

Colonelul Cathcart chicoti încîntat.

— E omul căruia m-ai convins să-i dau o medalie după Ferrara. Şi m-ai pus să-l avansez la gradul de căpitan, îţi aminteşti? Aşa-ţi trebuie.

Nately era mai slab decît Yossarian şi reuşi cu greu să manevreze trupul mătăhălos şi oscilant al lui Yossarian de-a curmezişul camerei, spre o masă liberă.

— Eşti nebun? şuiera mereu Nately, iritat. Ăsta e colonelul Korn. Eşti nebun?

Yossarian mai ceru un pahar cu băutură şi promise că o să plece liniştit dacă Nately o să i-l aducă. Apoi îl convinse pe Nately să-i mai aducă încă două. Cînd Nately reuşi în sfîrşit să-l ducă pînă la uşă, căpitanul Black veni tropăind de afară, bocănind tare cu pantofii plini de noroi pe pardoseala de lemn, cu apa şiroindu-i de pe cozoroc ca de pe un acoperiş înalt.

— Mamă, aţi încurcat-o, nenorociţilor! anunţă el exuberant, în timp ce ieşea clipocind din balta care se formase la picioarele lui. Adineauri m-a sunat colonelul Korn. Ştiţi ce vă aşteaptă la Bologna? Ha! Ha! Au adus noua armă Lepage, cu clei. Încleiază o întreagă formaţie de avioane în plin zbor.

— Dumnezeule, e adevărat! urlă Yossarian şi se prăbuşi îngrozit pe Nately.

— Nu există Dumnezeu, răspunse calm Dunbar, care îşi făcu apariţia clătinîndu-se uşor.

— Hei, ajută-mă să-l car. Trebuie să-l duc înapoi, în cortul lui.

— Cine-a zis?

— Eu am zis. Ia uite. Plouă.

— Trebuie să facem rost de o maşină.

— Fură maşina căpitanului Black, spuse Yossarian. Eu aşa fac întotdeauna.

— Nu putem fura maşina nimănui. De cînd ai început să furi maşina cea mai apropiată ori de cîte ori aveai nevoie de una, nimeni nu-şi mai lasă cheia în contact.

— Urcaţi, spuse Chief White Halfoat beat, de la volanul unui Jeep acoperit.

Aşteptă pînă ce se înghesuiră toţi înăuntru, apoi ţîşni înainte cu o violenţă care-i azvîrli pe toţi în spate. Izbucni în hohote de

rîs cînd ei începură să înjure. Porni drept înainte după ce ieşi din parcare şi buşi maşina de terasamentul opus al drumului. Ceilalţi căzură în faţă alcătuind o grămadă neputincioasă şi începură din nou să-l înjure.

— Am uitat să virez, explică el.

— Ai grijă, te rog, îl preveni Nately. Şi fă bine şi aprinde farurile.

Chief White Halfoat dădu înapoi, viră şi se avîntă pe drum cu viteză maximă. Roţile scrîşniră pe suprafaţa şuierătoare acoperită cu asfalt negru.

— Mai încet, îl îndemnă Nately.

— Mai bine m-ai duce întîi la escadrila voastră ca să mă ajuţi să-l bag în pat. Apoi poţi să mă duci înapoi la escadrila mea.

— Cine naiba eşti?

— Dunbar.

— Hei, aprinde farurile! urlă Nately. Şi fii atent la drum!

— Sînt aprinse. Yossarian nu e în maşina asta? E singurul motiv pentru care v-am lăsat şi pe voi, ceilalţi nemernici, să vă urcaţi.

Chief White Halfoat se întoarse complet ca să se uite spre bancheta din spate.

— Fii atent la drum!

— Yossarian? Yossarian e aici?

— Sînt aici, Chief. Hai să mergem acasă. Ce te face să fii atît de sigur? Nu mi-ai răspuns încă la întrebare.

— Vedeţi? V-am spus că e aici.

— Ce întrebare?

— Aia despre care vorbeam.

— Era ceva important?

— Nu-mi amintesc dacă era sau nu important. Dă, Doamne, să-mi amintesc.

— Nu există Dumnezeu.

— Despre asta vorbeam! strigă Yossarian. Ce te face să fii atît de sigur?

— Hei, eşti sigur că ai aprins farurile? strigă Nately.

— Sînt aprinse, sînt aprinse. Ce vrea ăsta de la mine? Plouă pe parbriz şi de-aia totul pare întunecat privit de aici.

— Frumoasă ploaie!

— Sper să nu înceteze niciodată. Ploaie, ploaie, du-te...

— ... de aici! Vino din...

— ... nou, în al...

— ... tă zi. Micul Yo-Yo vrea...

— ... să se joace. În...

— ... poiană, în...

Chief White Halfoat rată următorul viraj şi împinse Jeepul pînă în vîrful unui terasament abrupt. În timpul coborîşului, Jeepul se răsturnă pe o parte şi se împotmoli în noroi. Se lăsă o tăcere marcată de spaimă.

— Sînteţi toţi teferi? se interesă Chief White Halfoat cu o voce răguşită.

Nimeni nu era vătămat şi atunci scoase un lung oftat de uşurare.

— Ştiţi, ăsta-i cusurul meu, gemu el. Nu ascult de nimeni niciodată. Cineva îmi tot spunea să aprind farurile, dar pur şi simplu n-am ascultat.

— Eu ţi-am spus mereu să aprinzi farurile.

— Ştiu, ştiu. Şi pur şi simplu n-am ascultat, nu-i aşa? Aş bea ceva. Am ceva de băut. Uite! Nu s-a spart.

— Plouă înăuntru, remarcă Nately. M-am udat.

Chief White Halfoat deschise sticla de whisky, bău şi o dădu mai departe. Zăcînd îngrămădiţi unii peste alţii, băură toţi în afară de Nately, care continua să bîjbîie ineficient după mînerul uşii. Sticla se lovi cu zgomot de capul lui şi whiskyul îi şiroi pe ceafă. Nately începu să se zvîrcolească.

— Hei, trebuie să ieşim de-aici! strigă el. O să ne înecăm toţi!

— E cineva acolo? întreba Clevinger îngrijorat, luminînd de jos pînă sus cu o lanternă.

— E Clevinger! strigară ei, încercînd să-l tragă înăuntru pe geam, cînd el întinse mîna să-i ajute.

— Ia uită-te la ei! îi strigă indignat Clevinger lui McWatt, care şedea rînjind la volanul maşinii burduşite. Zac acolo ca o haită de animale bete. Şi tu, Nately? Ruşine să-ţi fie! Hai, ajută-mă să-i scot pînă nu mor toţi de pneumonie!

— Să ştii că nu-i o idee rea, cugetă Chief White Halfoat. Cred că eu o să mor de pneumonie.

— De ce?

— De ce nu? răspunse Chief White Halfoat şi se întinse în noroi fericit, cu sticla de whisky cuibărită în braţe.

— Ia uite ce face acum! exclamă enervat Clevinger. Te rog

să te ridici şi să te urci în maşină, ca să ne putem întoarce la escadrilă.

— Nu ne putem întoarce toţi. Trebuie să rămînă cineva aici ca să-l ajute pe Chief cu maşina pentru care a semnat la auto-bază.

Chief White Halfoat se instală din nou în maşina ticsită, chicotind plin de entuziasm şi mîndrie.

— E maşina căpitanului Black, îi informă el jubilînd. I-am furat-o adineauri de la clubul ofiţerilor împreună cu un set de chei de rezervă pe care credea că le-a pierdut azi-dimineaţă.

— Ei, drăcie! Păi asta cere de băut.

— N-aţi băut destul? începu Clevinger să-i mustre imediat după ce McWatt porni maşina. Uitaţi-vă în ce hal sînteţi. Nu vă pasă dacă beţi pînă crăpaţi sau dacă vă înecaţi, nu?

— Orice, numai să nu crăpăm zburînd.

— Hei, dă-i bătaie, dă-i bătaie, îl îndemnă Chief White Halfoat pe McWatt. Şi aprinde farurile. E singura soluţie.

— Doctorul Daneeka are dreptate, continuă Clevinger. Oamenii n-au atîta minte ca să-şi poarte de grijă. Chiar mi-e silă de voi toţi.

— Termină, gură bogată! Jos din maşină! ordonă Chief White Halfoat. Să coboare toată lumea în afară de Yossarian! Unde-i Yossarian?

— Dă-te naibii jos de pe mine, spuse Yossarian rîzînd şi împingîndu-l. Eşti plin de noroi.

Clevinger se concentră asupra lui Nately.

— Eşti singurul care chiar mă surprinde. Ştii în ce hal duh-neşti? În loc să încerci să-l fereşti de bucluc, te-ai îmbătat la fel ca el. Dacă se ia din nou la harţă cu Appleby?

Clevinger căscă ochii mari, speriat, auzindu-l pe Yossarian chicotind.

— Doar nu s-a luat iar la harţă cu Appleby, nu?

— De data asta nu, spuse Dunbar.

— Nu, de data asta nu. De data asta am făcut-o şi mai latră.

— De data asta, s-a luat la harţă cu colonelul Korn.

— Nu se poate! exclamă uimit Clevinger.

— Aşa a făcut? se miră încîntat Chief White Halfoat. Asta cere de băut.

— Dar e îngrozitor, declară Clevinger profund îngrijorat. De ce naiba a trebuit să te iei de colonelul Korn? Hei, ce s-a

întîmplat cu luminile? De ce e atît de întuneric?

— Le-am stins, răspunse McWatt. Să ştii că Chief White Halfoat are dreptate. E mult mai bine cu farurile stinse.

— Ai înnebunit? urlă Clevinger şi se întinse în faţă ca să aprindă farurile.

Se întoarse, repezindu-se la Yossarian, aproape isteric.

— Vezi ce faci? Acum toţi te imită. Dacă stă ploaia şi va trebui să zburăm mîine la Bologna? O să fiţi într-o condiţie fizică splendidă.

— Ploaia n-o să stea niciodată. Nu, dom'le, o ploaie ca asta poate să dureze la infinit.

— S-a oprit ploaia, spuse cineva şi în maşină se lăsă tăcere.

— Vai de voi, nenorociţilor, murmură plin de milă Chief White Halfoat după cîteva clipe.

— Chiar a stat ploaia? întrebă spăşit Yossarian.

McWatt opri ştergătoarele ca să se convingă. Ploaia se oprise. Cerul începea să se însenineze. Luna strălucea în spatele unui văl de ceaţă cafenie.

— Asta e, îngînă McWatt, care era treaz. Ce naiba!

— Nu vă faceţi griji, băieţi, spuse Chief White Halfoat. Pista de aterizare e prea moale ca să fie folosită mîine. Poate că o să înceapă din nou ploaia înainte de a apuca să se usuce.

— Lepădătură mizerabilă şi împuţită! urlă Joe Flămîndul din cortul lui cînd intrară în viteză în curtea escadrilei.

— Isuse, s-a întors deja? Credeam că este încă la Roma cu avionul de legătură.

— Ah! Oooh! Ooooooooh! zbieră Joe Flămîndul.

Chief White Halfoat se cutremură.

— Individul ăsta îmi dă fiori, mărturisi el, mormăind supărat. Hei, dar ce s-a întîmplat cu căpitanul Flume?

— Ăsta-i individul care-mi dă fiori. L-am văzut săptămîna trecută în pădure mîncînd fructe sălbatice. Arăta ca dracu'.

— Joe Flămîndul se teme că va trebui să înlocuiască pe vreunul care raportează că e bolnav, deşi nu mai e voie. L-ai văzut ieri noapte cînd a încercat să-l omoare pe Havermeyer şi a căzut în şanţul lui Yossarian?

— Ooooh! urlă Joe Flămîndul. Oh! Oooh! Oooooh!

— Oricum, e foarte plăcut să nu mai dăm ochii cu Flume la popotă. N-o să mai auzim "Dă-mi sarea, Walt!".

— Sau "Pescuieşte-mi o bucată de sfeclă, Pete!".

— Sau "Dă-mi pîinea, Fred!".

— Dă-te la o parte, dă-te la o parte! urlă Joe Flămîndul. Am zis să te dai la o parte, dă-te la o parte, lepădătură mizerabilă şi împuţită!

— Măcar am aflat ce visează, observă crispat Dunbar. Visează lepădături mizerabile şi împuţite.

Tîrziu, în noaptea aceea, Joe Flămîndul visă că motanul lui Huple dormea pe faţa lui şi-l sufoca şi, cînd se trezi, motanul lui Huple doimea într-adevăr pe faţa lui. Se chinui îngrozitor, spintecînd întunericul luminat de lună cu urletele lui pătrunzătoare, nepămînteşti, care vibrară la propriul lor impact cîteva secunde, ca o undă de şoc devastatoare. Se lăsă apoi o tăcere apăsătoare, după care din cortul lui se porni un vacarm teribil.

Yossarian a fost printre primii care au ajuns acolo. Cînd a dat buzna înăuntru, Joe Flămîndul îşi scosese puşca şi se zbătea să-şi smulgă braţul din strînsoarea lui Huple, ca să împuşte motanul; acesta îl stuchea şi îl ataca turbat, ca să-l împiedice să tragă în Huple. Ambele fiinţe omeneşti erau în izmene militare. Becul nebrumat de deasupra se balansa violent pe sîrma desprinsă şi umbrele negre suprapuse se tot roteau şi săltau haotic, astfel încît întreg cortul părea că se clatină. Yossarian întinse instinctiv mîna ca să-şi păstreze echilibrul, apoi se lansă înainte într-un picaj miraculos, trîntindu-i la podea şi strivindu-i sub el pe cei trei combatanţi. Ieşi din grămadă înşfăcînd cîte o ceafă în fiecare mînă — ceafa lui Joe Flămîndul şi cea a motanului. Joe Flămîndul şi motanul schimbară priviri furioase. Motanul îl stuchi cu răutate pe Joe Flămîndul, iar Joe Flămîndul încercă să-i ardă o scatoalcă.

— O luptă cinstită, decretă Yossarian şi toţi ceilalţi care veniseră în fugă, îngroziţi de tărăboiul iscat, începură să aclame extaziaţi, într-o revărsare imensă de uşurare. Vom avea o luptă cinstită, le explică el oficial lui Joe Flămîndul şi motanului după ce îi duse pe amîndoi înăuntru, ţinîndu-i încă de ceafă, departe unul de celălalt. Pumni, colţi şi gheare. Dar fără arme, îl preveni el pe Joe Flămîndul. Şi fără stuchituri, îl preveni el sever pe motan. După ce vă dau drumul, o ştergeţi. Ieşiţi din clinci şi reîncepeţi lupta. Gata!

Se adunase o gloată imensă de oameni ameţiţi, dornici de orice diversiune, dar motanului i se făcu frică în clipa în care

Yossarian îi dădu drumul şi fugi de Joe Flămîndul nedemn, ca un cîine laş. Joe Flămîndul fu declarat învingător. Se îndepărtă clătinîndu-se, fericit şi cu zîmbetul de mîndrie al campionului, ţinîndu-şi sus capul stafidit şi bombîndu-şi pieptul emaciat. Se întoarse victorios în pat şi visă din nou că motanul lui Huple dormea pe faţa lui şi îl sufoca.

13
MAIORUL DE COVERLY

Mutarea liniei bombelor nu-i păcăli pe nemţi, dar îl păcăli pe maiorul de Coverly, care îşi băgă lucrurile în geamantanul burduf, rechiziţionă un avion şi, aflat sub impresia că şi Florenţa fusese capturată de aliaţi, zbură pînă în acel oraş ca să închirieze două apartamente pentru ofiţerii şi recruţii din escadrilă care urmau să le folosească în permisiile de odihnă. Încă nu se întorsese cînd Yossarian se ivi din nou în faţa biroului maiorului Major, întrebîndu-se cui să-i mai ceară ajutorul.

Maiorul de Coverly era un bătrîn superb, grav şi înfricoşător, cu un cap masiv, leonin, şi o claie furioasă de păr alb şi sălbatic, învolburat ca o viforniţă în jurul feţei severe, patriarhale. Atribuţiile lui ca ajutor de comandant al escadrilei se limitau, după cum presupuneau atît maiorul Major, cît şi doctorul Daneeka, la a arunca potcoave, a răpi muncitori italieni şi a închiria apartamente pentru recruţii şi ofiţerii aflaţi în permisie de odihnă, iar el excela în toate cele trei atribuţii. Ori de cîte ori căderea unui oraş precum Napoli, Roma sau Florenţa părea iminentă, maiorul de Coverly îşi punea lucrurile în geamantanul-burduf, rechiziţiona un avion şi un pilot şi pornea în zbor, săvîrşind toate acestea fără a rosti un cuvînt, prin simpla forţă degajată de figura lui solemnă şi autoritară şi prin gestica irefutabilă a degetului lui zbîrcit. La o zi sau două după căderea oraşului respectiv, se întorcea cu contractele de închiriere a două apartamente mari şi somptuoase, unul pentru ofiţeri şi unul pentru recruţi, ambele dotate deja cu bucătărese şi cameriste competente şi frumuşele. După cîteva zile, în toate ziarele din lume apăreau fotografii cu primii soldaţi americani croindu-şi cu greu drum în oraşul răvăşit, printre ruine şi fum. În

mod inevitabil, maiorul de Coverly se afla printre ei, aşezat ţeapăn ca un băţ într-un Jeep pe care-l obţinuse de undeva, fără a privi nici în dreapta, nici în stînga, în timp ce focul artileriei izbucnea în jurul capului său invincibil şi nişte tineri infanterişti supli, înarmaţi cu carabine, mergeau în pas săltat de-a lungul trotuarelor, pe sub clădirile cuprinse de flăcări, sau cădeau morţi în pragurile uşilor. Părea veşnic indestructibil aşa cum şedea acolo pîndit de primejdii, cu trăsăturile fixate ferm în aceeaşi expresie cruntă, regească, cinstită şi înfricoşătoare, care era recunoscută şi respectată de fiecare om al escadrilei.

Pentru serviciul de spionaj german, maiorul de Coverly era o enigmă supărătoare; nici unul dintre sutele de prizonieri americani nu furniza vreo informaţie concretă despre ofiţerul vîrstnic cu păr alb, cu fruntea încreţită ameninţător, cu ochi pătrunzători, care părea a fi vîrful de lance al fiecărei înaintări importante, fără teamă, cu succes. Pentru autorităţile americane, identitatea lui era la fel de misterioasă; un întreg regiment de oameni de elită din C.I.D. fusese aruncat pe linia frontului ca să afle cine era, în timp ce un batalion de ofiţeri de la serviciul de informaţii întăriţi în lupte stăteau în alertă douăzeci şi patru de ore pe zi, cu ordinul de a se începe să fie făcută publică prezenţa lui din momentul în care ar fi fost reperat.

La Roma, maiorul de Coverly se întrecuse pe sine cu apartamentele. Pentru ofiţeri, care soseau în grupuri de cîte patru sau cinci, era pregătită o cameră dublă imensă, pentru fiecare, într-o clădire nouă din piatră albă, cu trei băi spaţioase, cu pereţi de faianţă ultramarin sclipitoare şi cu o femeie de serviciu slăbănoagă pe nume Michaela, care rîdea din orice şi ţinea o ordine perfectă în apartament. Pe palierul de dedesubt locuiau slugarnicii proprietari. Pe palierul de deasupra locuia frumoasa şi bogata contesă brunetă şi frumoasa şi bogata ei noră brunetă, amîndouă oferindu-se numai lui Nately, care era prea timid ca să le dorească, şi lui Aarfy, care era prea puritan ca să le înhaţe şi încerca să le convingă să nu se mai ofere niciodată altcuiva decît soţilor lor, care preferaseră să rămînă în nord cu afacerile familiei.

— Zău că sînt două copile drăguţe, îi mărturisi sincer Aarfy lui Yossarian, care visa mereu să vadă trupurile goale, albe ca laptele, ale ambelor copile drăguţe, frumoase, bogate şi brunete, întinse erotic pe pat cu el în acelaşi timp.

Recruţii au descins la Roma în bande de cîte doisprezece sau chiar mai mulţi, cu pofte pantagruelice şi cu lăzi grele, pline cu conserve, pe care bucătăresele urmau să le gătească şi să le servească în sufrageria propriului lor apartament de la etajul şase al unei clădiri din cărămidă roşie, cu un lift zornăitor. În apartamentul recruţilor era întotdeauna mai multă agitaţie. În primul rînd pentru că erau mai mulţi recruţi, mai multe femei care găteau şi serveau, măturau şi curăţau, şi apoi mai erau întotdeauna şi tinerele fete prostuţe şi senzuale, pe care le găsea Yossarian şi le aducea acolo, plus cele pe care le aduceau, la rîndul lor, recruţii adormiţi care se întorceau la Pianosa după epuizantul lor desfrîu de şapte zile, lăsîndu-le acolo spre folosul altora care le-ar fi dorit. Fetele beneficiau de casă şi masă atîta timp cît voiau să stea. Nu li se cerea în schimb decît să se culce cu oricare dintre bărbaţii care le-o cereau, ceea ce părea un aranjament perfect pentru ele.

Cam la fiecare patru zile, dădea buzna Joe Flămîndul, cu o faţă de om chinuit, răguşit, sălbatic şi frenetic, dacă avusese suficient ghinion de a-şi termina din nou misiunile şi zbura din nou cu avionul de aprovizionare. Nimeni nu ştia cu siguranţă cîte camere închiriase maiorul de Coverly, nici măcar proprietăreasa corpolentă cu un corset negru, de la primul etaj, care i le închiriase. Ele ocupau în totalitate ultimul etaj şi Yossarian ştia că se extinseseră şi la etajul cinci, căci în camera lui Snowden de la etajul cinci o găsise în sfîrşit pe servitoarea cu chiloţei de culoarea lămîii şi cu un pămătuf de şters praful în mînă, după Bologna şi după ce Joe Flămîndul îl găsise, în aceeaşi dimineaţă, în pat cu Luciana în apartamentul ofiţerilor şi fugise ca din puşcă să-şi ia aparatul de fotografiat.

Servitoarea cu chiloţei de culoarea lămîii era o femeie veselă, grasă şi îndatoritoare, de treizeci şi ceva de ani, cu coapse îndesate, care-şi legăna şuncile în chiloţeii de culoarea lămîii şi cădea pe spate pentru orice bărbat care o dorea. Avea o faţă lată şi urîtă şi era cea mai virtuoasă femeie din lume; se culca absolut cu oricine, indiferent de rasă, credinţă, culoare sau naţionalitate, dăruindu-se, ca o fiinţă sociabilă ce era, într-un gest de ospitalitate, fără a zăbovi nici măcar pentru a se debarasa de cîrpa, mătura sau pămătuful pentru şters praful pe care le avea în mînă în momentul cînd era înşfăcată. Era fascinantă, fiindcă era accesibilă; ca şi Everestul, trebuia

escaladată doar pentru că exista şi bărbaţii se căţărau pe ea ori de cîte ori simţeau nevoia. Yossarian era îndrăgostit de femeia cu chiloţei de culoarea lămîii, pentru că părea să nu mai existe o altă femeie cu care să se poată culca fără a se îndrăgosti de ea. Pînă şi fata cheală din Sicilia îi trezea încă puternice sentimente de milă, tandreţe şi regret.

În ciuda multiplelor primejdii la care se expunea maiorul de Coverly, de fiecare dată cînd închiria apartamentele, fusese vătămat o singură dată, culmea ironiei, în timp ce conducea alaiul triumfal în Roma, oraşul deschis, unde fusese rănit la ochi de o floare aruncată spre el de aproape de către un moş zdrenţăros, palavragiu şi beat, care, precum însuşi Satana, sărise atunci pe maşina maiorului de Coverly cu o bucurie răutăcioasă, îi luase în mîini, brutal şi dispreţuitor, capul alb şi îl sărutase în batjocură pe ambii obraji, cu gura duhnind acru a vin, brînză şi usturoi, după care se retrăsese în gloata prinsă în vîltoarea veselei sărbători, cu un rîs spart, uscat, sîcîitor. Maiorul de Coverly, un adevărat spartan în momentele de restrişte, nici nu clipise în timpul acelei odioase încercări. Şi abia după ce se întorsese la Pianosa, odată rezolvate treburile de la Roma, solicitase îngrijiri medicale pentru rana sa.

Se hotărî să-şi păstreze ambii ochi în funcţiune şi îi indică doctorului Daneeka să-i facă o banderolă transparentă pentru ochi, ca să poată continua să arunce potcoave, să răpească muncitori italieni şi să închirieze apartamente, cu vederea intactă. Pentru oamenii din escadrilă, maiorul de Coverly era un colos, deşi nu îndrăzneau niciodată să i-o spună. Singurul care a îndrăznit totuşi să i se adreseze a fost Milo Minderbinder, care s-a apropiat cu un ou fiert tare de groapa în care arunca potcoave în a doua săptămînă petrecută în escadrilă şi l-a ridicat în aşa fel ca să-l vadă maiorul de Coverly. Maiorul de Coverly îşi îndreptă spatele, uluit de tupeul lui Milo, şi îşi revărsă asupra lui toată furia fizionomiei sale furtunoase, cu fruntea canelată ca o surplombă crestată şi cu nasul cocîrjat ca un stei imens ieşind la atac de pe faţă, înverşunat ca fundaşul unei mari echipe. Milo se menţinu pe poziţii, adăpostindu-se în dosul oului fiert tare, pe care-l ridică ocrotitor în faţa figurii, ca pe un talisman. Cu timpul, furtuna începu să se domolească şi primejdia trecu.

— Ce-ai acolo? întrebă în cele din urmă maiorul de Coverly.

— Un ou, răspunse Milo.

— Ce fel de ou? întrebă maiorul de Coverly.

— Un ou proaspăt fiert tare, răspunse Milo.

— Şi de unde provine oul proaspăt? întrebă maiorul de Coverly.

— De la o găină, răspunse Milo.

— Unde e găina? întrebă maiorul de Coverly.

— Găina este în Malta, răspunse Milo.

— Cîte găini sînt în Malta?

— Suficiente găini ca să facă ouă proaspete pentru toţi ofiţerii escadrilei la cinci cenţi bucata, din fondul popotei, răspunse Milo.

— Am o slăbiciune pentru ouăle proaspete, mărturisi maiorul de Coverly.

— Dacă mi-ar pune cineva un avion la dispoziţie, aş zbura pînă acolo o dată pe săptămînă, ca să aduc toate ouăle proaspete de care avem nevoie, răspunse Milo. La urma urmelor, Malta nu e prea departe.

— Malta nu e prea departe, observă maiorul de Coverly. Ai putea să zbori pînă acolo o dată pe săptămînă cu un avion al escadrilei ca să aduci toate ouăle proaspete de care avem nevoie.

— Exact, confirmă Milo. Presupun că aş putea face asta dacă ar vrea cineva şi dacă mi-ar pune un avion la dispoziţie.

— Mie-mi plac ouăle proaspete, îşi aminti maiorul de Coverly, prăjite în unt proaspăt.

— Pot găsi tot untul proaspăt de care avem nevoie în Sicilia, cu cincizeci de cenţi kilogramul, răspunse Milo. Cincizeci de cenţi kilogramul e un preţ avantajos. Avem destui bani în fondul popotei şi pentru unt şi am putea vinde o parte celorlalte escadrile, obţinînd astfel un profit cu care să-l achităm pe al nostru.

— Cum te cheamă, fiule? întrebă maiorul de Coverly.

— Numele meu este Milo Minderbinder, să trăiţi. Am douăzeci şi şapte de ani.

— Eşti un ofiţer de popotă priceput, Milo.

— Nu sînt eu ofiţerul popotei, să trăiţi.

— Eşti un ofiţer de popotă priceput, Milo.

— Vă mulţumesc, să trăiţi. Voi face tot ce-mi stă în putinţă ca să fiu un ofiţer de popotă priceput.

— Să te ajute Dumnezeu, băiete. Poftim, ia o potcoavă.

— Vă mulţumesc, să trăiţi. Ce să fac cu ea?

— Arunc-o.

— Departe?

— Spre cîrligul de acolo. Apoi o ridici şi o arunci spre cîrligul acesta. E un joc. Înţelegi? Capeţi potcoava înapoi.

— Am înţeles, să trăiţi. Cu cît se vînd potcoavele?

Mirosul de ouă proaspete sfîrîind exotic într-o baltă de unt proaspăt se răspîndi pînă departe, purtat de adierile comerciale mediteraneene, şi-l aduse înapoi pe generalul Dreedle, care veni valvîrtej, însoţit de sora care mergea cu el pretutindeni şi de ginerele său, colonelul Moodus. La început, generalul Dreedle a devorat toate mesele zilei în popota lui Milo. Apoi, celelalte trei escadrile din grupul colonelului Cathcart i-au predat popotele lor lui Milo şi i-au dat un avion şi un pilot pentru fiecare, ca să poată cumpăra ouă proaspete şi unt proaspăt şi pentru ei. Avioanele lui Milo se vînzoleau încoace şi-ncolo şapte zile pe săptămînă, în timp ce fiecare ofiţer din cele patru escadrile începea să devoreze ouă proaspete într-un interminabil festin. Generalul Dreedle devora ouă proaspete la micul dejun, la prînz şi la cină — între mese mai devora cîteva ouă proaspete — pînă ce Milo a descoperit surse abundente de carne proaspătă de viţel, de vită, de raţă, de antricoate de miel, de ciuperci, de broccoli, de cozi de homar din Africa de Sud, de creveţi, de şuncă, de budinci, de struguri, de îngheţată, de căpşuni şi de anghinare. În aripa de luptă a generalului Dreedle mai erau încă trei grupuri de bombardiere şi toate şi-au oferit, invidioase, propriile avioane să zboare în Malta ca să aducă ouă proaspete, dar au descoperit că ouăle proaspete se vindeau acolo cu cinci centi bucata. Întrucît nu puteau să le cumpere de la Milo cu cinci centi bucata, era mult mai normal să le predea sindicatului lui şi popotelor, dîndu-i avioanele şi piloţii necesari pentru a aduce toate celelalte delicatese pe care promisese că le va furniza.

Toată lumea era încîntată de această fericită întorsătură a lucrurilor, îndeosebi colonelul Cathcart, care era convins că îşi mai adăugase o frunză la cununa sa de lauri. Îl saluta jovial pe Milo de fiecare dată cînd se întîlneau şi, într-un exces de generozitate izvorîtă din căinţă, îl recomandă brusc pe maiorul Major pentru avansare. Recomandarea a fost respinsă imediat la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte al Aviaţiei Militare de către ex-caporalul Wintergreen, care a mîzgălit o

adresă smucită, prin care amintea că armata avea un singur maior Major Major Major şi că nu avea chef să-l piardă prin avansare, numai ca să-i facă pe plac colonelului Cathcart. Colonelul Cathcart a fost afectat de acest reproş franc şi a bombănit cuprins de sentimentul vinovăţiei, învîrtindu-se prin camera lui, dar refuzînd categoric să-l accepte. Îl învinovăţi pe maiorul Major pentru ochiul lui vătămat şi decise să-l coboare la gradul de locotenent în aceeaşi zi.

— Probabil că n-or să te lase, observă colonelul Korn cu un zîmbet condescendent, savurînd situaţia ivită. Din exact aceleaşi motive pentru care n-au vrut să te lase să-l avansezi. În plus, te-ai face de rîs dacă ai încerca să-l cobori la gradul de locotenent imediat după ce ai încercat să-l avansezi la gradul pe care-l deţin eu.

Colonelul Catchart se simţi încolţit de ambele părţi. Avusese mult mai mult succes cînd reuşise să obţină o medalie pentru Yossarian, după catastrofa de la Ferrara, cînd podul peste Pad rămăsese în picioare la şapte zile după ce colonelul Cathcart se oferise de bunăvoie să-l distrugă. Oamenii lui efectuaseră nouă misiuni de zbor pînă acolo în şase zile şi podul s-a prăbuşit abia în cea de-a zecea misiune din cea de-a şaptea zi, cînd Yossarian i-a ucis pe Kraft şi echipajul lui, ducînd a doua oară formaţia lui de şase avioane deasupra ţintei. Yossarian s-a avîntat în al doilea bombardament pentru că pe atunci era curajos. Şi-a îngropat capul în colimator pînă au fost lansate bombele; cînd şi-a ridicat privirea, în interiorul avionului totul era învăluit într-o stranie lumină portocalie. La început, a crezut că propriul lui avion luase foc. Apoi a observat avionul al cărui motor ardea chiar deasupra lui şi a urlat la McWatt prin interfon să vireze puternic la stînga. Peste o secundă, aripa avionului lui Kraft a explodat. Epava cuprinsă de flăcări a căzut, mai întîi fuselajul, apoi aripa care se rotea în aer, în timp ce o ploaie de minuscule fragmente metalice a început să răpăie, dansînd pe tavanul avionului lui Yossarian, şi neîncetatul *ciang! ciang! ciang!* al artileriei antiaeriene continua să bubuie de jur împrejurul lor.

Revenind la sol, toate privirile îl urmăreau în timp ce el se îndrepta, cumplit de deprimat, spre căpitanul Black, aflat în sala de instruire îmbrăcată în şindrilă verde, pentru a prezenta raportul de informare, aflînd că atît colonelul Cathcart, cît şi colonelul Korn îl aşteptau înăuntru ca să-i vorbească. Maiorul

Danby stătea de pază la uşă, făcîndu-le celorlalţi semn cu mîna să plece, într-o tăcere de mormînt. Yossarian cădea de oboseală şi abia aştepta să-şi scoată de pe el hainele lipicioase. Intră în sala de instruire cu impresii amestecate, neştiind ce sentimente ar fi trebuit să aibă faţă de Kraft şi ceilalţi, pentru că toţi muriseră departe, într-o agonie mută şi izolată, într-un moment cînd lui însuşi îi ţîţîia curul, luptîndu-se cu aceeaşi dilemă abjectă şi chinuitoare a datoriei şi a osîndei veşnice.

Pe de altă parte, incidentul îl dăduse gata pe colonelul Cathcart.

— De două ori? întrebă el.

— Aş fi ratat prima dată, răspunse Yossarian încet, cu capul plecat.

Ecoul glasurilor lor se răspîndi în bungaloul lung şi îngust.

— Dar de două ori? repetă colonelul Cathcart, nevenindu-i să creadă.

— Aş fi ratat prima dată, repetă Yossarian.

— Dar Kraft ar fi trăit.

— Şi podul ar fi rămas în picioare.

— Un bombardier competent trebuie să lanseze bombele de prima dată, îi aminti colonelul Cathcart. Ceilalţi bombardieri au lansat bombele de prima dată.

— Şi au ratat ţinta, spuse Yossarian. Ar fi trebuit să ne întoarcem.

— Poate că în acest caz ai fi reuşit de prima dată.

— Poate că n-aş fi reuşit deloc.

— Poate că n-am mai fi suferit nici o pierdere.

— Poate că am fi suferit mai multe pierderi dacă podul ar fi rămas în picioare. Am crezut că doreaţi distrugerea podului.

— Nu mă contrazice, spuse colonelul Cathcart. Avem cu toţii destule necazuri.

— Nu vă contrazic, să trăiţi.

— Ba da. Chiar şi asta este o contrazicere.

— Da, să trăiţi. Scuzaţi-mă.

Colonelul Cathcart îşi pocni violent încheieturile degetelor. Colonelul Korn, un bărbat oacheş, îndesat şi ofilit, cu o burtă diformă, şedea total relaxat pe una din băncile din primul rînd, cu mîinile împreunate confortabil pe creştetul capului chel şi brunet. Ochii lui aveau o privire amuzată sub ochelarii fără rame.

— Încercăm să fim total obiectivi în acest caz, îi suflă el colonelului Cathcart.

— Încercăm să fim total obiectivi în acest caz, îi spuse colonelul Cathcart lui Yossarian, cu zelul dat de o inspiraţie bruscă. Nu e vorba aici că sînt sentimental sau mai ştiu eu cum. Puţin îmi pasă de oameni sau de avion. Problema este că raportul va suna ca dracu'. Cum pot să muşamalizez aşa ceva în raport?

— Ce-ar fi să-mi daţi o medalie? îi sugeră timid Yossarian.

— Pentru că ai încercat de două ori?

— I-aţi dat una lui Joe Flămîndul cînd a distrus avionul ăla din greşeală.

Colonelul Cathcart chicoti îndurerat.

— Să zici mersi dacă n-ajungi în faţa curţii marţiale.

— Dar am nimerit podul a doua oară, protestă Yossarian. Am crezut că voiaţi să fie distrus podul.

— Of, nu ştiu ce voiam! strigă exasperat colonelul Cathcart. Ascultă, bineînţeles că voiam să fie distrus podul. Podul ăla a fost pentru mine o mare bătaie de cap încă de cînd m-am hotărît să vă trimit să-l bombardaţi. Dar de ce n-ai reuşit de prima dată?

— N-am avut destul timp. Navigatorul meu nu era sigur că eram deasupra oraşului vizat.

— Oraşul vizat?

Colonelul Cathcart era nedumerit.

— Încerci acum să dai vina pe Aarfy?

— Nu, să trăiţi. A fost greşeala mea că l-am lăsat să mă distragă. Încerc doar să spun că nu sînt infailibil.

— Nimeni nu este infailibil, rosti tăios colonelul Cathcart, apoi continuă vag, dînd glas unui gînd întîrziat: şi nimeni nu este indispensabil.

Nimeni nu ripostă. Colonelul Korn se întinse alene.

— Trebuie să luăm o hotărîre, remarcă el degajat, adresîndu-i-se colonelului Cathcart.

— Trebuie să luăm o hotărîre, îi spuse colonelul Cathcart lui Yossarian. E numai vina ta. De ce a trebuit să te învîrteşti de două ori? De ce n-ai putut să-ţi lansezi bombele de prima dată, ca toţi ceilalţi?

— Aş fi ratat prima dată.

— Mie mi se pare că şi noi ne învîrtim de două ori, interveni

colonelul Korn chicotind.

— Dar ce facem? se lamentă disperat colonelul Cathcart. Ceilalţi aşteaptă toţi afară.

— De ce nu i-am da o medalie? propuse colonelul Korn.

— Pentru că s-a învîrtit de două ori? Pentru ce să-i dăm o medalie?

— Pentru că s-a învîrtit de două ori, răspunse colonelul Korn, cu un zîmbet meditativ, satisfăcut. La urma urmelor, presupun că a avut mare curaj să zboare pe deasupra ţintei a doua oară, fără alte avioane în jur pentru a abate atenţia focului artileriei antiaeriene. Şi în fond a bombardat podul. Să ştii că asta ar putea fi soluţia — să ne lăudăm cu o faptă de care ar trebui să ne ruşinam. E trucul care nu pare să dea greş niciodată.

— Crezi că o să meargă?

— Sînt convins. Şi să-l avansăm şi la gradul de căpitan, ca să fim siguri.

— Nu crezi că mergem mai departe decît sîntem nevoiţi?

— Nu, nu cred. Cel mai bine e să jucăm tare. Şi gradul de căpitan nu e cine ştie ce avansare.

— În regulă, hotărî colonelul Cathcart. Îi vom da o medalie pentru că a avut curajul să zboare pe deasupra ţintei de două ori. Şi îl vom face şi căpitan.

Colonelul întinse mîna, să-şi ia pălăria.

— Şi au ieşit zîmbind, glumi el, luîndu-i pe Yossarian pe după umeri în timp ce ieşeau pe uşă.

14
PUŞTIUL SAMPSON

În misiunea de la Bologna, Yossarian devenise deja suficient de viteaz ca să nu se mai învîrtă deasupra ţintei nici măcar o dată şi, cînd se pomeni în sfîrşit în văzduh, în botul avionului Puştiului Sampson, apăsă pe butonul microfonului de la gît şi întrebă:

— Ei, ce se întîmplă cu avionul?

Puştiul Sampson zbieră:

— S-a întîmplat ceva cu avionul ăsta? Ce se petrece?

Urletul Puştiului Sampson îl îngheţă pe Yossarian.

— S-a întîmplat ceva? răcni el îngrozit. Coborîm cu paraşutele?

— Habar n-am, îi răspunse Puştiul Sampson speriat, tînguindu-se nervos. Cineva a spus să coborîm cu paraşutele. Dar cine e acolo? Cine e?

— Aici Yossarian, din botul avionului! Yossarian din bot. Te-am auzit spunînd că s-a întîmplat ceva. N-ai spus tu că s-a întîmplat ceva?

— Am crezut că tu ai spus că s-a întîmplat ceva. Totul pare a fi în regulă. Totul este în ordine.

Yossarian simţi un ghem în stomac. Era extrem de grav dacă totul era în ordine şi nu aveau nici o scuză să se întoarcă. Ezită, adoptînd un ton serios.

— Nu te aud, spuse el.

— Am spus că totul este în ordine.

Soarele era de un alb orbitor pe suprafaţa albastră ca porţelanul a apei de dedesubt şi pe extremităţile scînteietoare ale celorlalte avioane. Yossarian înşfăcă sîrmele colorate care intrau în cutia sistemului de intercomunicaţie şi le smulse.

— Tot nu te aud, spuse el.

Nu auzea nimic. Îşi luă fără grabă mapa cu hărţi şi cele trei costume de protecţie şi se tîrî înapoi spre compartimentul principal. Nately, care şedea ţeapăn în scaunul copilotului, îl iscodi cu coada ochiului cînd se strecură în compartimentul echipajului, în spatele Puştiului Sampson. Îi zîmbi vag lui Yossarian, părînd fragil şi mult prea tînăr şi sfios, încătuşat cum era de învălmăşeala alcătuită din căşti, casca de pe cap, microfonul de la gît, costumul de protecţie şi paraşuta. Yossarian se aplecă pînă la urechea Puştiului Sampson.

— Tot nu te aud! ţipă el ca să acopere huruitul uniform al motoarelor.

Puştiul Sampson se întoarse şi-l privi surprins. Puştiul Sampson avea o faţă comică, unghiulară, cu sprîncene arcuite şi o mustaţă blondă firavă.

— Ce?! strigă el peste umăr.

— Tot nu te aud, repetă Yossarian.

— Vorbeşte mai tare, spuse Puştiul Sampson. Tot nu te aud.

— Am spus că tot nu te aud! răcni Yossarian.

— N-am ce face! urlă la rîndul lui Puştiul Sampson. Eu zbier cît pot de tare.

— Nu te-am auzit în interfon! urlă Yossarian, tot mai neputincios. Va trebui să te întorci.

— Ca să înlocuim interfonul? întrebă nedumerit Puştiul Sampson.

— Întoarce-te, spuse Yossarian, pînă nu-ţi sparg capul.

Puştiul Sampson se uită la Nately, sperînd într-un sprijin moral, dar acesta îi ocoli ostentativ privirea. Yossarian îi domina pe amîndoi. Puştiul Sampson mai rezistă plin de îndoieli o clipă, apoi capitulă entuziasmat, strigînd victorios.

— Mie-mi convine de minune, anunţă el bucuros, scoţînd o serie de fluierături ascuţite în mustaţă. Pe toţi dracii, bătrînului Puşti Sampson îi convine de minune!

Fluieră din nou şi ţipă în interfon.

— Ascultaţi, puişori. Vă vorbeşte amiralul Puştiul Sampson. Cîrîie pentru voi amiralul Puştiul Sampson, mîndria infanteriei marine a Reginei! Pe toţi dracii! Ne întoarcem, băieţi, să ne ia naiba că ne întoarcem!

Nately îşi scoase brusc casca de pe cap şi căştile de pe urechi cu un gest victorios şi începu să se legene în faţă şi-n spate, ca un copil drăgălaş pe un balansoar. Sergentul Knight coborî valvîrtej din turela avionului şi începu să-i bată pe toţi pe spate cu un entuziasm nebun. Puştiul Sampson scoase avionul din formaţie, efectuînd o întoarcere largă, elegantă, şi se îndreptă spre aerodrom. Cînd Yossarian îşi introduse căştile într-una din mufele cutiei suplimentare, îi auzi pe cei doi artificieri din partea din spate a avionului cîntînd "La Cucaracha".

Odată întorşi la aerodrom, petrecerea se fîsîi brusc. În locul exuberanţei se instală o tăcere stînjenitoare, iar Yossarian era din nou treaz şi lucid cînd coborî din avion şi îşi ocupă locul în Jeepul care-i aştepta deja. Nici unul dintre oameni nu scoase o vorbă în timpul drumului de întoarcere care şerpuia între munţii, marea şi pădurile liniştite, învăluitoare, fascinante, copleşitoare. Senzaţia de pustiire persista cînd părăsiră drumul, oprindu-se la escadrilă. Yossarian coborî ultimul din maşină. După un minut, în afară de Yossarian şi de o adiere blîndă şi caldă, nimic nu se mai clinti în liniştea obsedantă care învăluia ca un narcotic corturile pustii. Escadrila se arăta nesimţitoare, lipsită de orice element uman, cu excepţia doctorului Daneeka, cuibărit jalnic lîngă uşa cortului sanitar, ca un uliu jigărit, împungînd cu nasul lui turtit, cu o zădărnicie înverşunată, pîcla însorită din jurul lui.

Yossarian ştia că doctorul Daneeka n-o să vrea să mai înoate cu el. Doctorul Daneeka nu va mai înota niciodată; poţi să leşini sau să suferi o uşoară ocluzie coronariană în cîţiva centimetri de apă şi să mori înecat, poţi să fii dus în largul mării de un curent sau să devii vulnerabil la poliomielită sau la infecţii cu meningococi din cauza frigului şi a epuizării. Spaima celorlalţi de Bologna îi declanşase doctorului Daneeka o solicitudine şi mai acută pentru propria lui siguranţă. Acum auzea noaptea numai spărgători.

Prin întunecimea de culoarea levănţicii în care era învăluită intrarea în cortul pentru operaţiuni, Yossarian îl zări pe Chief White Halfoat sustrăgînd cu zel raţii de whisky, falsificînd semnăturile nebăutorilor şi turnînd rapid alcoolul cu care se otrăvea în sticle separate, ca să fure cît mai mult înainte de a-şi aduce aminte căpitanul Black să vină repede să fure el restul.

Jeepul porni din nou încetişor. Puştiul Sampson, Nately şi ceilalţi se răspîndiră într-un vîrtej silenţios de mişcare, fiind apoi absorbiţi de liniştea gălbuie şi lacomă. Jeepul dispăru tuşind. Yossarian rămase singur într-o acalmie apăsătoare, primitivă, în care tot ce era verde părea negru şi în rest totul era îmbibat în culoarea puroiului. Briza făcu să foşnească frunzele într-o depărtare uscată şi diafană. Yossarian era neliniştit, speriat şi somnoros. Îşi simţea orbitele ochilor îmbîcsite din cauza epuizării. Intră ostenit în cortul cu paraşute, unde se afla o masă lungă din lemn lustruit, şi o îndoială sîcîitoare ca o tîrfă se infiltră fără dureri într-o conştiinţă care se simţea imaculată. Îşi lăsă acolo costumul de protecţie şi paraşuta şi se întoarse prin faţa cisternei cu apă la cortul de informaţii, ca să-i predea mapa cu hărţi căpitanului Black care moţăia în scaun, cu picioarele lui lungi şi slăbănoage ridicate pe birou, şi care întrebă cu o curiozitate indiferentă de ce se întorsese avionul lui Yossarian. Yossarian nu-l băgă în seamă. Puse mapa pe tejghea şi ieşi.

Întors în cortul lui, se extrase din hamul paraşutei şi apoi din haine. Orr era la Roma şi urma să se întoarcă în aceeaşi după-amiază din permisia de odihnă pe care o cîştigase aterizînd forţat în apele de lîngă Genova. Probabil că Nately îşi făcea deja bagajele ca să-l înlocuiască, fericit că era încă viu şi fără îndoială nerăbdător să reia avansurile inutile şi sfîşietoare pe care i le făcea prostituatei lui de la Roma. După ce se dezbrăcă, Yossarian se aşeză pe pat ca să se odihnească. Se simţi mai

bine de îndată ce rămase în pielea goală. Nu se simţea bine niciodată cînd era îmbrăcat. După puţin timp îşi puse nişte chiloţi curaţi şi porni spre plajă încălţat cu mocasini şi cu un prosop de baie kaki pe umeri.

De la escadrilă, cărarea îl purtă în jurul unui misterios amplasament de tunuri din pădure: doi dintre cei trei recruţi care staţionau acolo dormeau pe nişte saci cu nisip aşezaţi în cerc, iar cel de-al treilea şedea mîncînd o rodie purpurie, muşcînd din ea bucăţi mari care intrau în malaxorul fălcilor lui şi scuipînd resturile mestecate nedigerabile în tufişurile din jur. Cînd muşca, din gură i se prelingea o zeamă roşie. Yossarian porni din nou prin pădure, mîngîindu-şi din cînd în cînd drăgăstos burta goală tremurătoare, de parcă ar fi vrut să se asigure că era încă la locul ei. Îşi scoase o scamă din buric. Deodată, văzu pe pămînt, de ambele părţi ale potecii, ciuperci proaspete răsărite după ploaie împungîndu-şi degetele noduroase prin pămîntul cleios, ca nişte peduncule de carne lipsite de viaţă, înălţîndu-se pretutindeni într-o asemenea abundenţă necrotică, încît păreau a se înmulţi chiar în faţa ochilor lui. Mii de ciuperci înţesau tufărişul cît vedea cu ochii şi păreau să se umfle şi să-şi sporească numărul pe măsură ce le zărea. Se îndepărtă repede de ele, tremurînd, cuprins de o panică stranie, şi nu-şi încetini paşii decît după ce simţi sub tălpi pămîntul fărîmiţîndu-se în nisip uscat şi le lăsă în urmă. Privi cu teamă înapoi, aproape aşteptîndu-se să descopere mortăciunile acelea albe şi moi tîrîndu-se după el, urmărindu-i orbeşte sau încolăcindu-se în sus printre vîrfurile copacilor, într-o masă compactă, mutantă, şerpuitoare, de nestăpînit.

Plaja era pustie. Singurele sunete care se auzeau erau înăbuşite: gîlgîitul clocotitor al apei, zumzetul respiraţiei ierbii înalte şi a tufişurilor din spatele lui, geamătul apatic al valurilor translucide, fără glas. Mişcarea lor era lentă, apa era limpede şi rece. Yossarian îşi lăsă lucrurile pe nisip şi pătrunse prin valurile care-i ajungeau pînă la genunchi, pînă ce se cufundă cu totul. De cealaltă parte a apei, o fîşie cocoşată de pămînt întunecat era învăluită în pîclă, aproape invizibilă. Înotă apatic spre ponton, călcă apa o clipă, apoi înotă apatic înapoi, spre un banc de nisip pe care putea să stea în picioare. Se cufundă cu capul înainte în apa verzuie de mai multe ori, pînă ce se simţi curat şi total treaz, apoi se întinse cu faţa-n jos în nisip şi dormi pînă

cînd avioanele care se întorceau de la Bologna ajunseră aproape deasupra capului lui şi impresionantul huruit cumulat al numeroaselor lor motoare pătrunse bubuind în somnul lui adînc, ca un vuiet care cutremura pămîntul.

Se trezi clipind din cauza unei uşoare dureri de cap şi cînd deschise ochii văzu o lume clocotind într-un haos în care totul era în ordinea firească. I se tăie răsuflarea, total uluit de spectacolul fantastic al celor douăsprezece escadrile de avioane care se organizau calm în formaţiune exactă. Scena era prea neaşteptată ca să fie adevărată. Nu ţîşneau în faţă avioane cu răniţi şi nici unul nu zăbovea în urmă, avariat. Pe cer nu fumega nici o vîlvătaie a distrugerii. Nu lipsea nici un avion în afară de al lui. Preţ de o clipă, fu paralizat de senzaţia că înnebunise. Apoi înţelese şi îi veni să plîngă de acea ironie a soartei. Explicaţia era simplă: norii acoperiseră ţinta înainte ca avioanele să apuce s-o bombardeze şi misiunea la Bologna urma să fie efectuată abia după aceea.

Se înşela. Nu fuseseră nori. Bologna fusese bombardată. Artileria antiaeriană nu trăsese.

15
PILTCHARD ŞI WREN

Căpitanul Piltchard şi căpitanul Wren, inofensivii ofiţeri răspunzători de operaţiunile escadrilei, erau amîndoi nişte bărbaţi blajini, cu vorba dulce, mai scunzi decît înălţimea medie, cărora le făcea plăcere să efectueze misiuni de luptă şi nu aveau de la viaţă şi de la colonelul Cathcart alte pretenţii decît prilejul de a continua să le efectueze. Efectuaseră sute de misiuni de luptă şi voiau să efectueze mai multe. Se ofereau singuri la toate. Pînă atunci nu li se mai întîmplase ceva atît de minunat ca războiul şi le era teamă ca nu cumva să înceteze să li se întîmple. Îşi împlineau îndatoririle cu modestie şi reticenţă, fără să facă prea multă vîlvă, şi se străduiau din răsputeri să nu supere pe nimeni. Zîmbeau imediat tuturor celor pe lîngă care treceau. Cînd vorbeau, mormăiau. Erau nişte bărbaţi şmecheri, veseli şi slugarnici, care se simţeau bine numai între ei şi nu priveau pe nimeni în ochi; nici pe Yossarian nu l-au privit în ochi

la adunarea în aer liber pe care au convocat-o pentru a-l mustra public fiindcă îl convinsese pe Puştiul Sampson să se întoarcă din misiunea de la Bologna.

— Băieţi, spuse căpitanul Piltchard, care avea un păr brunet rar şi zîmbea jenat. Cînd vă întoarceţi dintr-o misiune, încercaţi, vă rog, să vă asiguraţi că aveţi un motiv temeinic. Nu pentru un fleac... cum ar fi un interfon defect... sau ceva de genul ăsta. Aţi înţeles? Căpitanul Wren, aici de faţă, doreşte să vă mai spună ceva pe această temă.

— Căpitanul Piltchard are dreptate, băieţi, spuse căpitanul Wren. Şi asta-i tot ce vă voi spune pe această temă. Ei bine, astăzi am ajuns în sfîrşit la Bologna şi am descoperit că este un zbor de rutină. Cred că eram toţi un pic cam nervoşi şi n-am făcut prea multe pagube. Dar ia ascultaţi. Colonelul Cathcart a obţinut permisiunea să ne întoarcem acolo mîine. Şi mîine vom rade cu adevărat depozitele alea de muniţii. Ei, ce ziceţi de asta?

Şi, pentru a-i dovedi lui Yossarian că nu-i purtau pică, i-au încredinţat tocmai lui sarcina de a zbura ca bombardier principal împreună cu McWatt, în prima formaţiune care s-a întors la Bologna în ziua următoare. S-a apropiat de ţintă ca Havermeyer, plin de încredere, fără manevre de ocolire, şi deodată s-a pomenit că trăgeau în el de parcă voiau cu tot dinadinsul să-l omoare!

Artileria antiaeriană bubuia de jur împrejur! Fusese adormit, ademenit şi prins în capcană şi nu mai putea face altceva decît să stea acolo ca un idiot, privind urîcioasele vîrtejuri de fum ridicîndu-se spre el ca să-l ucidă. Nu putea face nimic altceva pînă cînd vor cădea bombele lui decît să privească înapoi prin colimator, unde frumoasele linii, subţiri ca firul de păr, care se încrucişau în lentile erau lipite ca un magnet deasupra ţintei, exact acolo unde le plasase el, intersectîndu-se perfect în interiorul curţii depozitelor camuflate, în faţa bazei primei clădiri. Tremură tot timpul cît avionul se tîrî înainte. Auzi păcăniturile seci, *bum-bum-bum-bum,* ale artileriei antiaeriene de jur împrejurul lui, în măsuri de patru pe patru suprapuse, şi apoi un *trosc!* ascuţit şi pătrunzător al unui singur obuz care explodă brusc foarte aproape. În cap îi bubuiau o mie de impulsuri, în timp ce se ruga să cadă bombele. Motoarele continuau să huruie monoton, ca o muscă grasă şi leneşă. În

sfîrşit, indiciile de pe colimator se încrucişară, dînd drumul celor opt bombe de 250 de kilograme una după alta. Avionul zvîcni în sus, eliberat de sarcină. Yossarian, şmecher, se aplecă, îndepărtîndu-se de colimator, ca să vadă indicatorul din stînga lui. Cînd acul ajunse la zero, închise trapele compartimentului pentru bombe şi urlă prin interfon cît putu de tare:

— *Virează dreapta!*

McWatt reacţionă instantaneu. Cu motoarele huruind la maximum, roti avionul scurt pe o aripă şi îl răsuci fără milă, îndepărtîndu-se brusc de cele două coloane de foc ale artileriei antiaeriene, pe care Yossarian le zărise ţîşnind spre ei. Apoi Yossarian îi spuse lui McWatt să tot urce pînă ce evadară în sfîrşit într-un cer liniştit, de un albastru cristalin, însorit şi limpede peste tot şi dantelat în depărtare cu lungi văluri albe de fum subţire. Vîntul bătea liniştitor în geamurile curbate ale ferestrelor lui, făcîndu-le să zăngăne, şi Yossarian se relaxă satisfăcut, numai pînă cînd măriră din nou viteza şi îi ordonă lui McWatt să vireze spre stînga şi apoi să ţîşnească din nou în jos, observînd cu un trecător fior de fericire ciorchinii de foc ai artileriei antiaeriene înălţîndu-se ca nişte ciuperci în sus, deasupra lui, şi înapoi, peste umărul lui, spre dreapta, exact acolo unde ar fi fost dacă n-ar fi virat stînga şi n-ar fi plonjat. Îi ordonă lui McWatt să reia zborul în linie dreaptă, cu acelaşi urlet strident, şi apoi să se ridice brusc şi iarăşi să se rotească într-un petic albastru zdrenţuit de cer neplouat, chiar în clipa cînd restul bombelor pe care le lansase începură să lovească. Prima căzu în curte, exact în locul ţintit de el, şi apoi restul bombelor din avionul lui şi din celelalte avioane din escadrila lui explodară la sol, într-o străfulgerare de săgeţi portocalii rapide, de-a curmezişul vîrfurilor clădirilor, care se prăbuşiră pe loc, într-un val apăsător de fum trandafiriu, cenuşiu şi tuciuriu, rostogolindu-se în vîrtejuri în toate direcţiile şi zvîrcolindu-şi spasmodic intestinele, de parcă ar fi ţîşnit din înfricoşătoarele rafale roşii, albe şi aurii ale unui fulger.

— Hei, ia priviţi, se minună cu glas tare Aarfy, care stătea chiar lîngă Yossarian, cu faţa lui durdulie şi sferică strălucind de o încîntare fără margini. Acolo trebuie să fi fost un depozit de muniţii.

Yossarian uitase de Aarfy.

— Ieşi afară! îi strigă el. Ieşi din botul avionului!

Aarfy zîmbi politicos şi arătă spre ţintă, invitîndu-l generos pe Yossarian să privească. Yossarian începu să dea cu palmele în el şi făcu semne disperate spre intrarea în tunel.

— Du-te înapoi în avion! urlă el furios. Du-te înapoi în avion!

Aarfy ridică din umeri prietenos.

— Nu te aud, explică el.

Yossarian îl înşfăcă de curelele hamului paraşutei şi îl împinse înapoi spre galerie exact în clipa în care avionul era lovit cu o forţă care îi scuturâ oasele şi îi opri inima în loc. Îşi dădu seama imediat că erau toţi morţi.

— Urcă! răcni el în interfon la McWatt cînd văzu că era încă în viaţă. Urcă, nenorocitule! Urcă, urcă, urcă, urcă!

Avionul ţîşni din nou în sus, într-un urcuş rapid şi obositor în acelaşi timp, pînă cînd reveni la cursul normal în urma unui alt strigăt disperat către McWatt, rotindu-l apoi din nou brusc, cu un nemilos viraj huruitor de patruzeci şi cinci de grade, care îi răscoli măruntaiele cu o enervantă mişcare de aspirare, lăsîndu-l apoi să plutească imaterial în aer, pînă cînd îi ordonă din nou lui McWatt să reia cursul normal doar atîta cît să-l arunce înapoi spre dreapta şi apoi în jos, într-un picaj scrîşnitor. Zbură în viteză prin vălătuci nesfîrşiţi de fum negru spectral, în timp ce simţea ca un abur vătămător, umed, negricios pe obraji funinginea care se lipise de botul neted de plexiglas al avionului. Inima îi bătea din nou sălbatic, cuprinsă de o spaimă dureroasă, cînd se avîntă în sus şi în jos, prin culoarele oarbe ale focului artileriei antiaeriene, care străpungeau cerul ca să-l ucidă şi apoi se prăbuşeau inerte. Simţea sudoarea ţîşnindu-i din ceafă şi prelingîndu-i-se pe piept, pînă la talie, ca o mîzgă călduţă. Preţ de o clipă îşi dădu seama vag că avioanele din formaţiunea lui nu mai erau acolo şi apoi nu mai fu conştient decît de propria lui prezenţă. Îl durea îngrozitor gîtul, de parcă ar fi fost sfîrtecat, din cauza sforţării pînă la sufocare cu care zbierase toate comenzile către McWatt. Motoarele produceau un huruit asurzitor, sfîşietor, tînguitor, de fiecare dată cînd McWatt schimba direcţia. Iar departe, în faţa lui, rafalele artileriei antiaeriene încă înţesau cerul, lansate din noi baterii de tunuri care îşi roteau ţevile în căutarea altitudinii potrivite, în timp ce aşteptau cu sadism să intre în tirul lor.

Avionul se zgudui iarăşi brusc, din cauza unei noi explozii puternice, cutremurătoare, care aproape că-l rostogoli pe spate,

şi botul lui se umplu imediat cu nori de fum albăstrui cu miros dulceag. Ceva luase foc. Yossarian se întoarse să fugă şi se ciocni de Aarfy, care îşi aprindea calm pipa cu un chibrit. Yossarian privi faţa rînjitoare, în formă de lună plină, a navigatorului, total şocat şi nedumerit. Se gîndi că unul din ei înnebunise.

— Isuse Cristoase! strigă el la Aarfy uluit şi disperat. Ieşi naibii din botul avionului! Ai înnebunit? Ieşi de-aici!

— Ce? spuse Aarfy.

— Ieşi de-aici! răcni isteric Yossarian şi începu să-l lovească pe Aarfy cu dosul ambilor pumni ca să-l dea afară.

— Tot nu te aud! strigă inocent Aarfy, cu o expresie de blajină şi mustrătoare perplexitate. Vorbeşte mai tare.

— Ieşi din botul avionului! urlă neputincios Yossarian. Vor să ne omoare! Nu-nţelegi? Vor să ne omoare!

— Încotro s-o iau, fir-ar să fie? strigă furios McWatt prin interfon, cu un glas piţigăiat şi îndurerat.

— Virează stînga! Stînga, lua-te-ar dracu' de nenorocit! Virează tare stînga!

Aarfy se furişă în spatele lui Yossarian şi îl împunse tare în coaste cu coada pipei. Yossarian zbură spre tavan cu un fel de nechezat, apoi se roti complet, căzînd în genunchi, alb ca un cearşaf şi tremurînd de furie. Aarfy îi făcu cu ochiul în semn de încurajare şi îşi zvîcni policarul înapoi, spre McWatt, cu o mutră comică.

— Ce-l frămîntă? întrebă el rîzînd.

Pe Yossarian îl păli o senzaţie stranie de distorsiune.

— Te poftesc să ieşi afară! urlă el rugător şi îl lovi pe Aarfy cu toată puterea. Ai surzit? Du-te înapoi, în avion! Iar către McWatt zbieră: Plonjează! Plonjează!

Şi se prăvăliră din nou în barajul prolix, trosnitor, bubuitor, al obuzelor artileriei antiaeriene care explodau cînd Aarfy se furişă din nou în spatele lui Yossarian şi îl împunse din nou tare în coaste. Yossarian tresări, nechezînd din nou.

— Tot nu te-am auzit, spuse Aarfy.

— Am spus să ieşi de-aici! ţipă Yossarian şi izbucni în plîns, începînd să dea în Aarfy cît de tare putea, cu amîndoi pumnii. Pleacă de-aici! Pleacă de-aici!

Dădea în Aarfy de parcă îşi înfunda pumnii într-un sac flasc de cauciuc umflat. Nu întîmpină nici o rezistenţă, nici o reacţie

din partea acelei mase de carne moi, insensibile, şi, după un timp, lui Yossarian îi pieri cheful şi îşi lăsă braţele în jos, fără vlagă, epuizat. Îl copleşi un umilitor sentiment de neputinţă şi îi veni să-şi plîngă de milă.

— Ce-ai spus? întrebă Aarfy.

— Pleacă de-aici, răspunse Yossarian, rugîndu-se de el de data asta. Du-te înapoi în avion.

— Tot nu te aud.

— Nu contează, se tîngui Yossarian. Nu contează. Lasă-mă în pace.

— Ce nu contează?

Yossarian începu să-şi lovească fruntea. Îl înşfăcă pe Aarfy de piepţii cămăşii şi, ridicîndu-se ca să-l poată trage, îl tîrî pînă în partea din spate a compartimentului din botul avionului şi-l azvîrli jos ca pe un sac umflat şi voluminos, la intrarea în tunel. Un obuz explodă cu o bubuitură imensă chiar lîngă urechea lui, în timp ce se întorcea tîrîndu-se spre partea din faţă, şi un cotlon încă intact al minţii lui se miră cum de nu-i omorîse pe toţi. Se ridicară din nou. Motoarele urlau iarăşi, de durere parcă, în avion pătrunsese mirosul înţepător al maşinăriilor şi duhnea a benzină. Apoi, se pomeni că ningea!

Mii de minuscule bucăţele de hîrtie cădeau în avion ca fulgii de zăpadă, rotindu-se în jurul capului lui într-un vîrtej atît de dens, încît i se lipeau de gene cînd clipea uimit şi îi fluturau pe nări şi pe buze ori de cîte ori inspira. Cînd se răsuci, nedumerit de ce se întîmpla, îl văzu pe Aarfy cu un rînjet de la o ureche la cealaltă pe faţa inumană, arătîndu-i lui Yossarian o hartă sfîşiată. O bucată mare dintr-un obuz străpunsese podeaua prin imensa îngrămădeală de hărţi a lui Aarfy şi ieşise prin tavan la cîţiva centimetri de capetele lor. Bucuria lui Aarfy era sublimă.

— Ia priveşte! murmură el, fluturîndu-şi jucăuş două din degetele lui butucănoase spre faţa lui Yossarian, prin gaura unei hărţi. Ia priveşte!

Yossarian privi încremenit izbucnirea lui de extaz. Aarfy era ca un monstru lugubru dintr-un vis, care nu putea fi vătămat sau evitat, şi Yossarian se temea de el dintr-un complex de motive pe care era prea înmărmurit ca să-l poată descîlci. Vîntul care şuiera prin crăpătura zimţată din podea făcea să se rotească miile de bucăţele de hîrtie precum particulele de alabastru într-un *presse-papier* şi contribuiau la senzaţia de irealitate lăcuită,

mocirloasă. Totul părea straniu, foarte strident şi grotesc. În cap îi vîjîia un strigăt ascuţit care îi perfora neîncetat urechile. Era McWatt care cerea indicaţii, cuprins de un delir incoerent. Yossarian privea în continuare, cu o fascinaţie dureroasă, faţa rotofeie a lui Aarfy zîmbindu-i senin, fără nici o expresie, prin vîrtejurile de bucăţele albe de hîrtie, şi conchise că era nebun de legat, chiar în clipa cînd opt obuze explodară succesiv la nivelul ochilor lui în stînga şi apoi încă opt şi încă opt, ultimul grup înaintînd şi mai mult spre stînga, pînă ce ajunseră aproape drept în faţa lui.

— Trage tare stînga! zbieră el către McWatt, în timp ce Aarfy continua să rînjească şi McWatt trase tare stînga, dar obuzele traseră şi ele tare stînga o dată cu ei, prinzîndu-i rapid din urmă şi Yossarian urlă: Am spus să tragi tare, tare, tare, tare, tare, nenorocitule, tare!

McWatt întoarse avionul şi mai mult şi deodată, ca prin minune, ieşiră din tirul artileriei. Focul încetă. Tunurile nu mai trăgeau în ei. Şi ei erau vii.

În spatele lui mureau oameni. Înşiruite pe o distanţă de cîteva mile, pe o linie ştearsă, întortocheată, şerpuită, celelalte escadrile de avioane efectuau aceeaşi călătorie riscantă deasupra ţintei, croindu-şi drum rapid prin aglomerările umflate de rafale noi şi vechi ale artileriei antiaeriene, ca nişte şobolani alergînd în haită printre propriile lor excremente. Unul ardea şi îşi flutura schilod aripile, îndepărtîndu-se şi pîlpîind puternic ca o monstruoasă stea, roşie ca sîngele. În timp ce Yossarian privea, avionul în flăcări se rostogoli pe o parte şi începu să se prăbuşească încet, în spirală, în cercuri mari, tremurătoare, tot mai mici apoi, în timp ce corpul său era o flacără imensă de un portocaliu orbitor, cu o vîlvătaie în spate, ca o trenă şerpuitoare de foc şi fum. Apărură paraşutele, una, două, trei... patru, apoi avionul se învîrti în spirală şi căzu tot restul drumului spre pămînt, fluturînd imperceptibil în interiorul rugului său aprins, ca o bucată de şerveţel de hîrtie colorată. O întreagă formaţiune de avioane dintr-o altă escadrilă fusese spulberată.

Yossarian oftă pustiit, odată încheiate treburile zilei. Era apatic şi lipicios. Motoarele se tînguiră melodios cînd McWatt reveni la viteza de croazieră, ca să permită celorlalte avioane din formaţiunea lui să-l prindă din urmă. Liniştea care se lăsă brusc părea stranie şi artificială, oarecum insidioasă. Yossarian

îşi desfăcu costumul de protecţie şi îşi scoase casca. Oftă din nou neliniştit, închise ochii şi încercă să se relaxeze.

— Unde e Orr? întrebă deodată cineva în interfon.

Yossarian sări în sus, scoţînd un strigăt de o singură silabă care pocni de nelinişte şi furniză singura explicaţie raţională pentru întregul fenomen misterios al focului artileriei antiaeriene din Bologna: Orr! Se avîntă în faţă, peste colimator, ca să caute în jos, prin plexiglas, o urmă încurajatoare lăsată de Orr, care atrăgea focul artileriei ca un magnet şi care atrăsese fără îndoială celebrele baterii ale întregii divizii Hermann Goering la Bologna peste noapte, de unde naiba or fi fost staţionate cu o zi înainte, cînd Orr era încă la Roma. Aarfy se întinse şi el în faţă după o clipă şi-l pocni pe Yossarian în şaua nasului cu marginea ascuţită a căştii de protecţie. Yossarian îl înjură, în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi.

— Uite-l, anunţă Aarfy pe un ton funebru, arătînd dramatic spre o căruţă cu fîn şi doi cai care stăteau în faţa hambarului unei case de fermă din piatră cenuşie. S-a făcut bucăţi. Bănuiesc că soarta lor era pecetluită.

Yossarian îl înjură din nou pe Aarfy şi continuă să caute cu mare atenţie, trecîndu-l acum fiori reci de teamă amestecată cu milă pentru mărunţelul lui tovarăş de cort, fanfaron şi bizar, cu dinţii zîmbaţi, care îi crăpase fruntea lui Appleby cu o paletă de ping-pong şi care îl băga din nou în sperieţi pe Yossarian. În sfîrşit, Yossarian reperă avionul bimotor cu dublă direcţie, în timp ce ieşea din fundalul verde al pădurilor pe deasupra unui cîmp cu pămînt galben. O elice era blocată şi perfect imobilă, dar avionul îşi menţinea altitudinea şi cursul normal. Yossarian murmură fără să-şi dea seama o rugăciune de mulţumire, apoi începu să-l ocărască furibund pe Orr, cu un amestec patetic de duşmănie şi uşurare.

— Nemernicul! începu el. Lepădătura, nemernicul, şobolanul ăsta mizerabil, sfrijitul ăsta cu faţa roşie, cu obrajii umflaţi, cu cap creţ şi cu dinţii zîmbaţi!

— Ce? spuse Aarfy.

— Ticăloşitura asta, nebunul ăsta rînjit, stîrpitura asta cu cur de pitic, cu obrajii ca merele, cu ochii scoşi din orbite, cu dinţii zîmbaţi! şuieră Yossarian.

— Ce?

— Nu contează.

Yossarian se răsuci metodic ca să se întoarcă spre Aarfy.

— Dobitocule! începu el.

— Eu?

— Dobitoc fudul, umflat, linguşitor, idiot, înfumurat...

Aarfy rămase imperturbabil. Aprinsese calm un chibrit şi sugea zgomotos din pipă cu un aer elocvent de indulgenţă binevoitoare şi mărinimoasă. Zîmbi prietenos şi căscă gura ca să spună ceva. Yossarian îşi puse mîna peste gura lui şi îl dădu la o parte, plictisit. Închise ochii şi se făcu că doarme pînă ajunseră la aerodrom, ca să nu fie nevoit să-l asculte sau să-l vadă pe Aarfy.

În sala de instruire, Yossarian îşi prezentă raportul căpitanului Black, apoi aşteptă bombănind încordat, împreună cu ceilalţi, pînă cînd Orr îşi făcu în sfîrşit apariţia deasupra capetelor lor, menţinut jucăuş în aer de singurul motor care mai funcţiona. Toţi îşi ţinură răsuflarea. Trenul de aterizare nu voia să coboare. Yossarian rămase acolo doar pînă cînd Orr ateriză forţat, fără să păţească nimic, după care şterpeli primul Jeep pe care-l găsi cu cheia în contact şi goni spre cortul lui, unde începu să-şi facă în mare grabă bagajele pentru permisia de odihnă de urgenţă, pe care hotărîse să şi-o petreacă la Roma, unde în aceeaşi noapte o găsi pe Luciana împreună cu cicatricea ei invizibilă.

16
LUCIANA

O găsi pe Luciana stînd singură la o masă, la clubul de noapte al ofiţerilor aliaţi, unde maiorul anzac beat care o adusese acolo făcuse prostia s-o părăsească de dragul companiei triviale a unor camarazi care cîntau la bar.

— Bine, o să dansez cu tine, spuse ea înainte de a apuca Yossarian să vorbească. Dar n-o să te las să te culci cu mine.

— Te-a rugat cineva?

— Nu vrei să te culci cu mine? se miră ea.

— Nu vreau să dansez cu tine.

Îl luă de mînă pe Yossarian şi îl tîrî pe ringul de dans. Dansa chiar mai prost decît el, dar se avîntă în ritmul îndrăcit al

artificialei muzici de jazz cu o plăcere mai neinhibată decît văzuse vreodată, pînă ce simţi că îi amorţesc picioarele de plictiseală şi o smulse de pe ringul de dans, ducînd-o spre masa la care fata pe care ar fi trebuit s-o reguleze stătea încă ameţită, cu un braţ după gîtul lui Aarfy şi cu bluza de satin portocaliu desfăcută neglijent pînă sub sutienul plin din dantelă albă, în timp ce făcea ostentativ conversaţie sexuală vulgară cu Huple, Orr, Puştiul Sampson şi Joe Flămîndul. În clipa cînd ajunseră la ei, Luciana îi dădu pe neaşteptate un ghiont zdravăn, care-i băgă pe amîndoi sub masă, aşa că rămaseră singuri. Era o fată înaltă, grosolană, exuberantă, cu părul lung şi cu o faţă frumuşică, o fată simpatică, încîntătoare, dispusă să cocheteze.

— Bine, spuse ea. Te las să mă inviţi la masă. Dar nu te las să te culci cu mine.

— Cine te-a rugat? întrebă Yossarian surprins.

— Nu vrei să te culci cu mine?

— Nu vreau să te invit la masă.

Fata îl scoase din clubul de noapte în stradă, unde coborîră cîteva trepte pînă la un restaurant clandestin, plin cu fete vioaie, vorbăreţe şi ispititoare, care păreau toate să se cunoască între ele şi cu sfioşii ofiţeri din diverse ţări care le însoţiseră acolo. Mîncărurile erau rafinate şi scumpe şi pe intervalele dintre mese mişunau proprietari veseli, toţi corpolenţi şi chei. Valuri uriaşe, copleşitoare, de voie bună şi căldură radiau în interiorul aglomerat.

Yossarian se amuză grozav pe seama plăcerii primitive cu care Luciana îl ignora total, fiind preocupată să-şi vîre în gură toată mîncarea cu ambele mîini. Mîncă precum un cal pînă ce curăţă şi ultima farfurie, apoi puse jos tacîmurile de argint, arătînd că terminase, şi se lăsă leneş pe spateaza scaunului, cu o privire congestionată, de lăcomie satisfăcută. Inspiră adînc, fericită, şi îi aruncă, senzuală, o privire duioasă.

— Bine, Joe, murmură ea, cu ochii ei negri sticlind de băutură şi recunoştinţă. Acum o să te las să te culci cu mine.

— Numele meu este Yossarian.

— Bine, Yossarian, răspunse ea cu un rîs blînd, în semn de căinţă.

— Cine te-a rugat? spuse Yossarian.

Luciana era uluită.

— Nu vrei să te culci cu mine?

Yossarian dădu din cap cu vehemenţă, rîzînd, şi îi vîrî mîna pe sub rochie, ridicîndu-i-o tot mai mult. Fata se trezi, tresărind îngrozită. Îşi îndepărtă picioarele de el imediat, răsucindu-şi fesele. Roşind alarmată şi jenată, îşi trase fusta în jos, aruncînd în jur cîteva priviri piezişe, afectate.

— Acum o să te las să te culci cu mine, explică ea prudentă, cu un fel de îngăduinţă temătoare. Dar nu în clipa asta.

— Ştiu. Cînd ne vom întoarce în camera mea.

Fata clătină din cap, privindu-l neîncrezătoare şi ţinîndu-şi genunchii strînşi.

— Nu, acum trebuie să mă duc acasă la mămica, pentru că mămicii nu-i place să mă vadă dansînd cu soldaţii şi nici să fiu invitată de ei la masă şi o să se supere foarte tare pe mine dacă n-am să mă duc acasă acum. Dar o să te las să scrii pe un bilet unde locuieşti. Şi mîine dimineaţă o să vin în camera ta să facem cioca-cioc înainte de a pleca la serviciu, la Ambasada Franceză. *Capisci?*

— Căcat! exclamă Yossarian, furios fiindcă era dezamăgit.

— *Cuosa vuol dire* căcat? întrebă Luciana cu o privire lipsită de orice expresie.

Yossarian izbucni în hohote de rîs. Îi răspunse în cele din urmă pe un ton de bună dispoziţie înţelegătoare.

— Înseamnă că vreau să te conduc acum unde naiba trebuie ca să mă pot întoarce repede la clubul de noapte, înainte de a pleca Aarfy cu bucăţica aceea minunată pe care a pus laba, fără să-mi dea o şansă s-o întreb dacă nu are o mătuşă sau o prietenă care seamănă cu ea.

— *Come?*

— *Subito, subito,* o ironiză el cu tandreţe. Aşteaptă mămica, nu?

— *Si, si.* Mămica.

Yossarian se lăsă purtat de fată prin frumoasa noapte de primăvară romană, pe o distanţă de un kilometru şi ceva, pînă ce ajunseră la un depou de autobuze haotic, în care urlau claxoanele, străluceau lumini roşii şi galbene şi răsunau ocările aspre ale şoferilor de autobuze nebărbieriţi, care îşi aruncau înjurături atît de scîrboase, că se ridica părul pe cap atît unul altuia, cît şi pasagerilor şi grupurilor de pietoni care îşi vedeau mai departe de drum, nebăgîndu-i în seamă decît cînd erau loviţi de autobuze şi cînd începeau şi ei să înjure. Luciana se

urcă într-unul din minusculele vehicule verzi şi Yossarian străbătu cît putu de repede distanţa pînă la cabaret şi la blonda vopsită, cu ochi urduroşi şi bluză de satin portocaliu decoltată. Părea înnebunită după Aarfy, dar în timp ce alerga se rugă cu toată fervoarea să aibă o delicioasă mătuşă sau măcar o delicioasă prietenă, soră, verişoară sau mamă, la fel de libidinoasă şi depravată. Pentru Yossarian ar fi fost perfectă; era o boarfă desfrînată, ordinară, vulgară, amorală, ispititoare, după care tînjea şi pe care o idolatriza de luni de zile. Era o adevărată comoară. Îşi plătea băutura şi avea o maşină, un apartament şi un inel cu o camee de culoarea somonului, care-l scotea din minţi pe Joe Flămîndul cu superbele sale siluete încrustate, reprezentînd un băiat şi o fată în pielea goală, pe o stîncă. Joe Flămîndul fornăia, ţopăia şi tropăia pe podea, salivînd de poftă şi tîrîndu-se în genunchi ca să-l obţină, dar fata nu voia să i-l vîndă, deşi el îi oferi toţi banii pe care-i avea în buzunare, plus complicatul lui aparat de fotografiat. Pe ea n-o interesau nici banii, nici aparatele de fotografiat. Pe ea o interesa preacurvia.

Fata plecase cînd ajunse Yossarian acolo. Toţi plecaseră şi Yossarian ieşi imediat şi porni, deprimat, cufundat în gînduri, pe străzile întunecoase care se goleau. Yossarian nu se simţea des singur cu gîndurile lui, dar acum îl apăsa singurătatea, din cauza invidiei acute faţă de Aarfy, pe care îl ştia chiar în acel moment în pat cu fata aceea tocmai bună pentru el şi cu care putea să se culce oricînd, dacă ar fi vrut, cu una sau cu ambele femei suple, ademenitoare, aristocrate, care locuiau în apartamentul de sus şi care făceau să rodească fanteziile sexuale ale lui Yossarian ori de cîte ori avea fantezii sexuale — frumoasa şi bogata contesă cu păr negru, buze roşii, umede şi nervoase şi frumoasa ei noră, bogată şi brunetă. Yossarian simţea că le iubeşte pe toate la nebunie, în timp ce se îndrepta spre apartamentul ofiţerilor, o iubea pe Luciana, pe fata beată şi lascivă cu bluză de satin desfăcută, pe frumoasa şi bogata contesă şi pe frumoasa şi bogata ei noră care, amîndouă, nu-l lăsau niciodată să le atingă sau măcar să flirteze cu ele. Se pisiceau înnebunite cu Nately şi se plecau supuse în faţa lui Aarfy, dar pe Yossarian îl socoteau nebun şi se fereau de el cu dispreţ şi repulsie ori de cîte ori le făcea o propunere necuviincioasă sau încerca să le pipăie cînd treceau pe lîngă el pe scară. Amîndouă erau nişte făpturi splendide, cu limbi

cărnoase, minunate şi ascuţite, şi guri ca nişte prune rotunde şi calde, un pic cam dulci şi lipicioase, un pic putrede. Aveau clasă; Yossarian nu ştia prea bine ce fel de clasă, dar ştia că ele o aveau, că el nu o avea şi că ştiau şi ele asta. În timp ce mergea, îşi imagina ce lenjerie de corp purtau, lipită de mădularele lor feminine zvelte, veşminte subţiri ca borangicul, moi, mulate, foarte negre sau în culori pastel opalescente, luminoase, cu dantele înflorate pe margini, răspîndind un parfum proaspăt şi ispititor de trup sătul şi învăluite în aroma sărurilor de baie, care se înălţa ca un nor roditor dintre sînii lor albi-albăstrii. Îşi dori din nou să fie unde era Aarfy, să facă amor obscen, brutal, vesel, cu o tîrfă suculentă şi beată, căreia nu-i păsa de el nici cît negru sub unghie şi care nu se va mai gîndi niciodată la el.

Dar Aarfy se întorsese deja în apartament cînd Yossarian ajunse acolo şi Yossarian căscă ochii la el, la fel de uluit şi simţindu-se la fel de persecutat ca în acea dimineaţă deasupra Bolognei, cînd fusese confruntat cu prezenţa lui malignă, cabalistică şi irevocabilă, în botul avionului.

— Ce cauţi aici? întrebă el.

— Foarte bine, întreabă-l! exclamă furios Joe Flămîndul. Pune-l să-ţi spună ce caută aici!

Cu un geamăt lung, teatral, Puştiul Sampson mimă un pistol din policar şi arătător şi îşi zbură creierii. Huple, care mesteca de zor o gumă cu care făcea baloane, sorbea întreaga scenă cu o expresie naivă şi absentă pe faţa lui de cincisprezece ani. Aarfy îşi bătea degajat pipa de palmă, în timp ce se plimba de colo-colo, corpolent şi mulţumit de sine, vizibil încîntat de agitaţia pe care o producea.

— Nu te-ai dus acasă cu fata aia? întrebă Yossarian.

— O, sigur că m-am dus acasă cu ea, răspunse Aarfy. Doar n-ai crezut că am s-o las să se ducă singurică acasă, nu?

— Nu te-a lăsat să rămîi la ea?

— O, ba da, a vrut să rămîn la ea, chicoti Aarfy. Nu-i duce tu grija bătrînului şi bunului Aarfy. Dar n-am vrut să profit de o copiliţă atît de dulce numai pentru că a băut cam mult. Ce fel de individ mă crezi?

— Cine a spus să profiţi de ea? îl repezi Yossarian, uimit. Tot ce voia era să se culce cu cineva. Numai despre asta a vorbit toată noaptea.

— Pentru că avea mintea cam aburită, explică Aarfy. Dar am

stat un pic de vorbă cu ea şi i-am băgat minţile în cap.

— Nenorocitule! exclamă Yossarian şi se prăvăli obosit pe divan, lîngă Puştiul Sampson. De ce naiba nu ne-ai cedat-o unuia dintre noi dacă tu n-aveai chef de ea?

— Vezi? întrebă Joe Flămîndul. E ceva în neregulă cu el.

Yossarian confirmă din cap şi îl privi intrigat pe Aarfy.

— Aarfy, spune-mi şi mie ceva. Nu le regulezi niciodată?

Aarfy chicoti din nou, amuzat şi fudul.

— O, sigur că le ciocănesc. Nu-ţi face griji pentru mine. Dar niciodată nu ciocănesc fete cuminţi. Ştiu eu ce fel de fete să ciocănesc şi ce fel să nu ciocănesc şi niciodată nu ciocănesc fete cuminţi. Fata asta este o copiliţă dulce. Se vede că familia ei are bani. Am convins-o chiar să arunce inelul ăla pe geamul maşinii.

Joe Flămîndul sări în aer, scoţînd un şuierat de mistuitoare suferinţă.

— Ce-ai făcut? urlă el. Ce-ai făcut?

Începu să dea cu furie în umerii şi braţele lui Aarfy cu amîndoi pumnii, aproape plîngînd.

— Ar trebui să te omor pentru ce-ai făcut, nemernic împuţit! E păcătos, asta e! Are un suflet murdar, nu-i aşa? Nu-i aşa că are un suflet murdar?

— Cel mai murdar din cîte există, confirmă Yossarian.

— Ce tot spuneţi acolo? întrebă Aarfy sincer uimit, vîrîndu-şi faţa, ca să se ferească, între pernuţele izolatoare ale umerilor lui ovali. Au! Potoleşte-te, Joe, se rugă el cu un zîmbet ce exprima un vag disconfort. Nu mai da în mine, te rog.

Dar Joe Flămîndul continuă să dea în el pînă cînd Yossarian îl ridică şi îl împinse spre dormitorul lui. Yossarian se duse şi el nepăsător în camera lui, se dezbrăcă şi se culcă. Peste o secundă se făcu dimineaţă şi cineva îl scutură.

— De ce mă trezeşti? scînci el.

Era Michaela, slujnica slăbănoagă şi veselă, cu o faţă urîtă şi palidă, şi îl trezea pentru că avea un musafir care aştepta la uşă. Luciana! Nici nu-i venea să creadă. Şi rămase singură cu el în cameră, după ce plecă Michaela; frumoasă, sănătoasă şi statuară, radiind şi pulsînd de o duioasă vitalitate de nestăvilit, chiar şi atunci cînd rămase pe loc şi se încruntă la el enervată. Stătea ca un colos feminin cu superbele ei picioare ca nişte coloane desfăcute, încălţate în pantofi albi cu tocuri înalte în formă de pană, îmbrăcată cu o frumoasă rochie verde şi

legănînd o poşetă mare şi plată, din piele albă, cu care-l pocni tare de-a curmezişul feţei, cînd el sări din pat s-o înşface. Yossarian se clătină ameţit, dîndu-se înapoi ca să nu-l mai ajungă, ţinîndu-se uluit de obrazul care-l ardea.

— Porcule! spuse ea şi-l scuipă cu răutate, în timp ce nările i se dilatau exprimînd un dispreţ crunt. *Vive com' un animale!*

Traversă încăperea cu o înjurătură cumplită, ordinară, batjocoritoare, de scîrbă, şi deschise brusc cele trei ferestre cu canaturi, lăsînd să năvălească înăuntru lumina strălucitoare a soarelui şi aerul răcoros şi proaspăt, care se răspîndiră în cameră ca un tonic revigorant. Îşi puse poşeta pe un scaun şi începu să facă ordine în cameră, adunînd lucrurile lui Yossarian de pe podea şi de pe mobilă, aruncîndu-i ciorapii şi lenjeria de corp într-un sertar gol al servantei şi agăţîndu-i cămaşa şi pantalonii în şifonier.

Yossarian fugi din dormitor în baie şi se spălă pe dinţi. Se spălă apoi pe mîini şi pe faţă şi se pieptănă. Cînd veni alergînd înapoi, în cameră era ordine şi Luciana era aproape dezbrăcată. Îşi lăsă cerceii pe servantă şi se îndreptă spre pat în picioarele goale, îmbrăcată doar cu o cămăşuţă de noapte din viscoză roz, care-i ajungea pînă la şolduri. Mai aruncă, prudentă, o privire prin încăpere, ca să se asigure că pusese totul în ordine, apoi trase cuvertura şi se întinse lasciv, cu expresia unei feline care stă la pîndă. Îi făcu semn, drăgăstoasă, rîzînd gîjîit.

— Acum, anunţă ea în şoaptă, întinzînd ambele braţe spre el, nerăbdătoare. Acum o să te las să te culci cu mine.

Îi spuse cîteva minciuni despre un singur week-end petrecut în pat cu un logodnic din armata italiană măcelărit şi toate minciunile se dovediră a fi adevărate, pentru că strigă *finito!* aproape imediat ce Yossarian începu şi se miră de ce el nu se oprea, pînă ce şi el fu *finito* şi îi explică de ce.

Yossarian aprinse ţigări pentru amîndoi. Ea era încîntată cît de frumos era el bronzat pe tot corpul. El se întreba ce era cu cămaşa roz pe care ea nu voia să şi-o scoată. Avea croială de maiou bărbătesc, cu bretele înguste pe umeri, şi ascundea cicatricea invizibilă de pe spate, pe care ea refuza să-l lase s-o vadă după ce el o convinsese să-i spună că o avea. Ea se încordă ca o lamă de oţel bun cînd Yossarian îşi trecu vîrful degetului peste contururile mutilate ale unei scobituri din umărul ei pînă aproape de baza şirei spinării. Se îngrozi de

numeroasele nopţi de chin petrecute de ea în spital, sedată sau luptîndu-se cu durerea, în acel miros omniprezent şi imposibil de înlăturat, de eter, materii fecale şi dezinfectant, de trup omenesc torturat şi descompus, printre uniforme albe, pantofi cu tălpi de cauciuc şi lumini de noapte stranii, care licăreau vag pînă în zori, pe coridoare. Luciana fusese rănită într-un raid aerian.

— *Dove?* întrebă el şi îşi ţinu respiraţia, încordat.

— Napoli.

— Nemţi?

— Americani.

Inima lui se strînse şi se îndrăgosti. Se întrebă dacă va accepta să se mărite cu el.

— *Tu sei pazzo,* îi spuse ea cu un rîs plăcut.

— De ce sînt nebun? întrebă el.

— *Perchè non posso sposare.*

— De ce nu poţi să te măriţi?

— Pentru că nu sînt fecioară, răspunse ea.

— Şi ce legătură are asta?

— Cine o să mă ia? Nimeni nu vrea o fată care nu mai e fecioară.

— Eu. Vreau să mă căsătoresc cu tine.

— *Ma non posso sposarti.*

— De ce nu poţi să te măriţi cu mine?

— *Perchè sei pazzo.*

— De ce sînt nebun?

— *Perchè vuoi sposarmi.*

Yossarian îşi încreţi fruntea, oarecum amuzat de nostimada situaţiei.

— Nu vrei să te măriţi cu mine pentru că sînt nebun şi spui că sînt nebun pentru că vreau să mă însor cu tine, da?

— *Si.*

— *Tu sei pazz'!* îi spuse el cu glas tare.

— *Perchè?* strigă ea la el indignată şi sînii ei rotunzi ce nu puteau fi evitaţi se ridicară şi coborîră, umflîndu-se obraznic pe sub cămaşa roz, cînd se ridică indignată în capul oaselor. De ce sînt nebună?

— Pentru că nu vrei să te măriţi cu mine.

— *Stupido!* strigă ea din nou la el şi îl lovi zgomotos şi ostentativ în piept cu dosul palmei. *Non posso sposarti! Non*

capisci? Non posso sposarti.

— Bine, bine, înţeleg. De ce nu poţi să te măriţi cu mine?

— *Perchè sei pazzo!*

— Şi de ce sînt nebun?

— *Perchè vuoi sposarmi.*

— Pentru că vreau să mă însor cu tine. *Carina, ti amo,* îi explică el şi o trase în jos, pe pernă. *Ti amo molto.*

— *Tu sei pazzo,* murmură ea ca răspuns, măgulită.

— *Perchè?*

— Pentru că spui că mă iubeşti. De ce poţi iubi o fată care nu mai e fecioară?

— Pentru că nu pot să mă însor cu tine.

Ea se ridică din nou brusc în şezut, cuprinsă de o furie ameninţătoare.

— De ce nu poţi să te însori cu mine? întrebă ea, gata să-l lovească din nou dacă îi dădea un răspuns nepotrivit. Numai pentru că nu sînt fecioară?

— Nu, nu, scumpo. Pentru că eşti nebună.

Ea îl privi o clipă cu o duşmănie sinceră, apoi îşi dădu capul pe spate şi rîse din toată inima, în semn de aprobare. Îl privi apoi şi mai aprobator cînd se opri, în timp ce ţesuturile suple, pline de sevă, ale feţei ei tuciurii deveniră şi mai tuciurii şi o infuzie de sînge le învioră somnolent, umflîndu-le şi înfrumuseţîndu-le. Ochii i se întunecară. Yossarian stinse ambele ţigări şi se contopiră în tăcere într-un sărut, tocmai cînd Joe Flămîndul se strecură în cameră, fără să bată la uşă, ca să întrebe dacă Yossarian voia să meargă cu el în căutare de fete. Joe Flămîndul se opri înmărmurit cînd îi văzu şi ieşi glonţ din cameră. Yossarian se sculă din pat şi mai repede şi începu să ţipe la Luciana să se îmbrace. Fata încremenise. Yossarian o trase brutal din pat înşfăcînd-o de braţ şi o împinse spre hainele ei, apoi alergă la uşă, tocmai la timp ca s-o trîntească, în timp ce Joe Flămîndul se întorcea în fugă cu aparatul de fotografiat. Joe Flămîndul îşi vîrîse piciorul în uşă şi nu voia să-l scoată de acolo.

— Dă-mi drumul! se rugă el insistent, agitîndu-se şi zvîrcolindu-se ca un nebun. Dă-mi drumul!

Încetă o clipă să se zbuciume, ca să-l privească pe Yossarian în faţă prin crăpătura uşii, cu ceea ce se dorea a fi un zîmbet cuceritor.

— Eu, nu Joe Flămîndul, explică el sincer. Eu cel mai colosal

fotograf de la revista *Life.* Fotografia cea mai colosală pe coperta cea mai colosală. Te fac mare vedetă la Hollywood, Yossarian. Multi *dinero.* Multi divorţuri. Multi cioca-cioc toată ziua. *Si, si, si!*

Yossarian trînti uşa cînd Joe Flămîndul se dădu puţin înapoi ca s-o fotografieze pe Luciana îmbrăcîndu-se. Joe Flămîndul atacă sălbatic solida barieră de lemn, se dădu înapoi ca să-şi reorganizeze energiile şi se repezi din nou înainte cu sălbăticie. Între asalturi, Yossarian reuşi să se îmbrace. Luciana îşi pusese rochia de vară verde cu alb şi îşi ţinea fusta îngrămădită deasupra taliei. Yossarian simţi cum îl cuprinde jalea cînd o văzu pe punctul de a dispărea pentru totdeauna în chiloţei. Întinse mîna, o apucă de gamba ridicată şi o trase spre el. Ea veni în faţă şi se lipi de el. Yossarian o sărută romantic pe urechi şi pe ochi şi îi frecă dosul coapselor. Ea începu să mormăie senzual, cu o clipă înainte ca Joe Flămîndul să-şi lovească trupul fragil de uşă într-un atac şi mai disperat, cît pe-aci să-i dea jos pe amîndoi. Yossarian o împinse deoparte.

— *Vite! Vite!* o mînă el. Îmbracă-te!

— Ce dracu' tot spui? dori ea să ştie.

— Repede! Repede! Nu înţelegi limba engleză? Îmbracă-te repede!

— *Stupido!* îl repezi ea. *Vite* e în franceză, nu în italiană. *Subito, subito!* Asta vrei să spui! *Subito!*

— *Si, si.* Asta vreau să spun. *Subito, subito!*

— *Si, si,* răspunse ea cooperantă şi alergă să-şi ia cerceii şi pantofii.

Joe Flămîndul încetă temporar să facă fotografii prin uşa închisă. Yossarian auzi clinchetul declanşatorului. După ce şi el şi Luciana au fost gata, Yossarian aşteptă următorul asalt al lui Joe Flămîndul şi deschise brusc uşa. Joe Flămîndul ţîşni în cameră ca o broască priponită. Yossarian îl ocoli sprinten, trăgînd-o pe Luciana după el prin apartament şi apoi pe hol. Coborîră în fugă scara tropăind zgomotos, rîzînd în hohote, cu răsuflarea întretăiată şi ciocnindu-şi comic capetele de fiecare dată cînd se opreau să se odihnească. Aproape de capătul scării se întîlniră cu Nately, care urca, şi se opriră din rîs. Nately era tras la faţă, murdar şi abătut. Cravata îi era răsucită, cămaşa mototolită şi-şi ţinea mîinile în buzunare. Avea o privire vinovată, deznădăjduită.

— Ce-ai păţit, puştiule? îl întrebă Yossarian plin de compasiune.

— Am rămas iarăşi fără un sfanţ, răspunse Nately cu un zîmbet strîmb, rătăcit. Ce mă fac?

Yossarian nu ştiu ce să-i răspundă. Nately îşi petrecuse ultimele treizeci şi două de ore, la preţul de douăzeci de dolari pe oră, cu tîrfa apatică pe care o adora şi nu-i mai rămăsese nimic din soldă şi nici din avantajoasa alocaţie lunară pe care o primea de la bogatul şi generosul său tată. Asta însemna că nu-şi mai putea petrece timpul cu ea. Nu-l mai lăsa să meargă lîngă ea cînd bătea trotuarele, acostînd alţi soldaţi, şi se înfuria cînd îl zărea urmărind-o de la distanţă. Era liber să dea tîrcoale apartamentului ei dacă dorea, dar nu avea siguranţa că ea era acolo. Şi nu o să-i dea nimic dacă nu va putea plăti. N-o interesa actul sexual. Nately dorea să fie sigur că nu făcea dragoste cu un bărbat respingător sau cu un cunoscut. Căpitanul Black o cumpăra din principiu de fiecare dată cînd venea la Roma, numai ca să-l chinuie pe Nately cu vestea că îi mai trăsese un ciocan iubitei lui şi să-l privească pe Nately cum îşi mînca ficaţii cînd îi povestea oribilele umilinţe la care o forţase să se supună.

Pe Luciana o înduioşă aerul rătăcit al lui Nately, dar izbucni din nou într-un rîs sănătos în momentul în care ieşi în strada însorită cu Yossarian şi-l auzi pe Joe Flămîndul implorîndu-i de la fereastră să se întoarcă şi să se dezbrace, pentru că el era cu adevărat fotograf la revista *Life.* Luciana alerga veselă pe trotuar cu pantofii ei albi cu tocuri în formă de pană, trăgîndu-l pe Yossarian după ea, cu acelaşi puternic şi generos elan care o animase în sala de dans în noaptea precedentă şi în fiecare moment care urmase. Yossarian o prinsese din urmă şi mergea cu braţul încolăcit după talia ei, pînă cînd ajunseră la colţ şi ea se desprinse de el. Îşi netezi părul în oglinjoara pe care o scoase din poşetă şi se rujă.

— De ce nu-mi ceri să te las să notezi numele meu şi adresa pe o bucată de hîrtie, ca să ştii unde mă vei găsi cînd vei mai veni la Roma? îi propuse ea.

— De ce nu mă laşi să notez numele tău şi adresa pe o bucată de hîrtie? consimţi el.

— De ce? întrebă ea pusă pe ceartă, încreţindu-şi brusc buzele într-un surîs batjocoritor şi vehement, în timp ce ochii îi străfulgerau de furie. Ca s-o rupi imediat ce voi pleca?

— Cine o s-o rupă? protestă Yossarian nedumerit.

— Tu o s-o rupi, insistă ea. O s-o rupi în clipa cînd o să plec şi o să mă îndepărtez pornită ca din puşcă, pentru că o fată înaltă, tînără şi frumoasă ca mine, Luciana, te-a lăsat să te culci cu ea şi nu ţi-a cerut bani.

— Cîţi bani vrei de la mine? o întrebă el.

— *Stupido!* strigă ea emoţionată. Nu vreau nici un ban de la tine!

Bătu din picior şi îşi ridică braţul cu un gest impetuos care-l făcu pe Yossarian să se teamă că îl va pocni din nou pe faţă cu minunata ei poşetă. Ea însă îşi scrise numele şi adresa pe o bucată de hîrtie, pe care i-o aruncă.

— Poftim! îl luă ea peste picior sarcastic, muşcîndu-şi buzele ca să domolească un tremur delicat. Şi nu uita. Nu uita s-o rupi imediat după ce am plecat.

Apoi îi zîmbi cu seninătate, îi strînse mîna şi, şoptind un *Addio* plin de regrete, se lipi o clipă de el, după care se desprinse şi se îndepărtă cu o demnitate şi o graţie firească.

În clipa în care dispăru, Yossarian rupse bucata de hîrtie şi porni în direcţia opusă, simţindu-se foarte important, pentru că o fată tînără şi frumoasă ca Luciana se culcase cu el şi nu-i ceruse bani. A fost foarte încîntat de el pînă cînd şi-a ridicat privirile în sala de mese a clădirii Crucii Roşii şi s-a pomenit că ia micul dejun cu zeci şi zeci de militari cu tot felul de uniforme fanteziste şi apoi, dintr-o dată, l-au năpădit diverse imagini cu Luciana dezbrăcîndu-se şi îmbrăcîndu-se, mîngîindu-i şi spunîndu-i vorbe ispititoare, îmbrăcată cu cămaşa de viscoză roz, pe care o purtase cînd era în pat cu el şi nu voise să şi-o scoată. Lui Yossarian îi rămaseră în gît pîinea prăjită şi ouăle cînd îşi dădu seama ce greşeală imensă făcuse rupînd membrele ei lungi, mătăsoase, goale, tinere şi vibrante în bucăţele de hîrtie şi azvîrlindu-le, plin de sine, în şanţul de lîngă bordură. Deja îi simţea teribil lipsa. În sala de mese, erau cu el prea mulţi oameni gălăgioşi, fără chip, în uniformă. Îl cuprinse dorinţa aprigă de a fi din nou numai cu ea cît mai repede şi alergă afară şi apoi pe stradă, spre apartament, ca să caute bucăţelele de hîrtie în şanţ, dar fuseseră toate măturate de furtunul stropitorii de stradă.

Nu a mai găsit-o în seara aceea în clubul de noapte al ofiţerilor sau în harababura înăbuşitoare, încinsă, hedonistă, din

restaurantul clandestin cu imense tăvi bombate din lemn pline cu delicatese şi cu Cîrduri ciripitoare de fete vesele şi frumoase. N-a găsit-o nici la restaurant. Cînd s-a dus singur la culcare, se ferea din nou, în vis, de focul artileriei antiaeriene deasupra Bolognei, în timp ce Aarfy se iţea hidos peste umărul lui, în avion, cu o căutătură răutăcioasă, înfumurată, sordidă. Dimineaţa alergă s-o caute pe Luciana în toate birourile franceze pe care le găsi, dar nimeni nu-nţelegea despre ce vorbea, apoi alergă îngrozit, atît de nervos, de disperat şi de haotic, că pur şi simplu trebui să continue să alerge îngrozit undeva, la apartamentul recruţilor, în căutarea servitoarei bondoace cu chiloţi de culoarea lămîii, pe care o găsi ştergînd praful în camera lui Snowden de la etajul cinci, îmbrăcată cu puloverul ei maro deschis şi fusta groasă neagră. Snowden mai trăia atunci şi Yossarian îşi dădu seama că era camera lui Snowden după numele ştanţat cu alb pe sacul de molton albastru de care se împiedică în clipa cînd dădu buzna pe uşă, într-o frenezie a disperării creatoare. Femeia îl prinse de încheieturile mîinilor ca să nu cadă cînd se apropie poticnindu-se de ea, mistuit de dorinţă, şi îl trase peste ea, trîntindu-se pe spate în pat şi învăluindu-l ospitalieră în îmbrăţişarea ei flască şi consolatoare, cu pămătuful de şters praful ridicat în mîna ei ca un stindard, în timp ce faţa ei latră, grosolană, înţelegătoare, se ridică spre el, privindu-l drăgăstos, cu un zîmbet de neîntinată prietenie. Se auzi pocnitura unui elastic în clipa cînd îşi rulă chiloţii de culoarea lămîii sub ei amîndoi, fără a-l deranja.

După ce terminară, el îi vîrî nişte bani în mînă. Ea îl strînse în braţe recunoscătoare. O strînse şi el. Femeia îl strînse din nou, apoi îl trase încă o dată peste ea pe pat. El îi mai vîrî nişte bani în mînă după ce terminară iarăşi şi ieşi glonţ din cameră, pînă să mai apuce ea să-şi exprime recunoştinţa îmbrăţişîndu-l. Odată întors în apartamentul lui, îşi strînse lucrurile cît de repede putu, îi lăsă lui Nately banii pe care-i mai avea şi se repezi înapoi la Pianosa cu un avion de aprovizionare ca să-i ceară scuze lui Joe Flămîndul pentru că nu-l lăsase să intre în dormitor. Scuzele n-au fost necesare, pentru că Joe Flămîndul era bine dispus cînd l-a găsit Yossarian. Joe Flămîndul rînjea cu gura pînă la urechi şi lui Yossarian i se făcu silă de el, fiindcă înţelese pe loc ce însemna buna lui dispoziţie.

— Patruzeci de misiuni, anunţă prompt Joe Flămîndul cu o

voce lirică, datorită sentimentului de uşurare şi bucurie. Colonelul a mărit din nou numărul.

Yossarian încremeni.

— Dar eu am treizeci şi două, fir-ar să fie! Dacă mai aveam trei, terminam.

Joe Flămîndul ridică nepăsător din umeri.

— Colonelul vrea patruzeci de misiuni, repetă el.

Yossarian îl dădu la o parte şi fugi direct la spital.

17
SOLDATUL ÎN ALB

Yossarian fugi direct la spital, preferînd să rămînă acolo pentru totdeauna decît să mai efectueze încă o misiune de zbor peste cele treizeci şi două pe care le efectuase deja. La zece zile după ce se răzgîndi şi ieşi din spital, colonelul ridică numărul misiunilor la patruzeci şi cinci şi Yossarian fugi înapoi, preferînd să rămînă în spital pentru totdeauna decît să mai efectueze încă o misiune peste cele şase misiuni suplimentare pe care le efectuase.

Yossarian putea să se interneze în spital ori de cîte ori dorea, din cauza ficatului şi a ochilor; medicii nu puteau stabili ce avea la ficat şi nu se puteau uitau în ochii lui ori de cîte ori el le spunea că are ficatul bolnav. Se simţea bine la spital atîta timp cît în acelaşi salon cu el nu era nimeni cu adevărat foarte bolnav. Avea un organism suficient de robust pentru a supravieţui fără prea multe neplăceri dacă se iveau cazuri de malarie sau de gripă. Putea îndura operaţiile de amigdale ale altora fără a suferi o depresie postoperatorie şi le suporta chiar şi herniile şi hemoroizii fără a avea măcar o uşoară greaţă sau repulsie. Dar cam atît putea îndura fără să i se facă rău. Dincolo de această limită era gata să explodeze. Se putea relaxa în spital, de vreme ce nimeni nu-i cerea să facă nimic. Tot ce i se pretindea în spital era să moară sau să se facă bine şi, întrucît de la bun început fusese perfect sănătos, pentru el era simplu să se facă bine.

Era mai bine să stea în spital decît deasupra Bolognei sau să zboare deasupra Avignon-ului cu Huple şi Dobbs la pupitrul de

comandă, în timp ce Snowden murea în spate.

De obicei, în spital nu erau nici pe departe la fel de mulţi bolnavi cîţi vedea Yossarian în afara spitalului şi, în general, în spital erau mai puţini oameni grav bolnavi. Rata mortalităţii era mult mai mică în spital decît în afara spitalului şi era o rată a mortalităţii mult mai sănătoasă. Puţini oameni mureau în mod inutil. Oamenii din spital ştiau mult mai bine cum să moară şi o făceau mult mai curat, mai ordonat. În spital nu puteau domina Moartea, dar în mod sigur o puneau la punct. O învăţaseră cum să se poarte. N-o puteau alunga, dar, dacă tot intrase, trebuia să se comporte ca o doamnă. În spital oamenii dădeau ortul popii cu delicateţe şi rafinament Nu exista acea ostentaţie grosolană, hîdă, în faţa morţii, atît de comună în afara spitalului. Cei de acolo nu mureau arşi în văzduh precum Kraft sau precum mortul din cortul lui Yossarian, şi nici îngheţaţi în arşiţa verii, cum murise Snowden după ce îi destăinuise lui Yossarian secretul lui în partea din spate a avionului.

— Mi-e frig, se tînguise Snowden. Mi-e frig.

— Stai liniştit, încercase să-l liniştească Yossarian. Stai liniştit.

Ei nu dispăreau în mod straniu într-un nor, cum dispăruse Clevinger. Nu explodau, prefăcîndu-se în şiroaie şi cheaguri de sînge. Nu se înecau, nu erau loviţi de trăsnete, sfîrtecaţi de maşinării sau striviţi în avioane prăbuşite. Nu erau împuşcaţi în atacuri banditeşti, sugrumaţi în violuri, înjunghiaţi în baruri, omorîţi cu toporul de părinţi sau copii sau lichidaţi în mod sumar prin vreo altă lucrare a Domnului. Nimeni nu murea sufocat. Oamenii mureau vărsîndu-şi sîngele ca nişte gentlemeni, într-o sală de operaţie, sau îşi dădeau duhul fără comentarii, cu masca de oxigen pe faţă. Nici pomeneală de şmecheria acum-mă-vezi-acum-nu-mă-vezi sau acum-sînt-acum-nu-sînt, în mare vogă în afara spitalului. Acolo nu existau foamete şi inundaţii. Copiii nu mureau sufocaţi în leagăne sau în frigidere sau călcaţi de camioane. Nimeni nu murea în bătaie. Oamenii nu-şi vîrau capetele în cuptoare, nu săreau în faţa metroului şi nici nu plonjau ca nişte greutăţi de la ferestre de hotel, cu un vîjîit accelerat pînă la viteza de treizeci şi două de picioare pe secundă, aterizînd cu un trosnet oribil pe trotuar, unde mureau în mod dezgustător în văzul publicului, ca un sac de alpaca umplut cu îngheţată de căpşuni cu păr, plini de sînge, cu

degetele trandafirii de la picioare răşchirate.

Avînd în vedere toate acestea, Yossarian prefera adeseori spitalul, deşi avea şi el defectele lui. Asistenţa acordată avea tendinţa de a fi sîcîitoare, regulamentul, dacă era respectat, era restrictiv şi administraţia îşi vîra nasul în toate. Întrucît bolnavii trebuiau să fie şi ei prezenţi acolo, nu se putea bizui întotdeauna pe o gaşcă de tineri simpatici care să fie în acelaşi salon cu el şi nu se distra întotdeauna. Recunoştea, ce-i drept, că situaţia în spitale se înrăutăţise în mod constant pe măsură ce războiul continua şi se apropiau tot mai mult de linia frontului, deteriorarea calităţii pacienţilor devenind tot mai clară în interiorul zonei combatante, unde efectele condiţiilor de război deveneau imediat evidente. Oamenii erau tot mai bolnavi pe măsură ce el pătrundea mai adînc pe front, pînă cînd, în sfîrşit, ultima dată dăduse peste soldatul în alb, care nu putea fi mai bolnav decît era fără a fi mort, ceea ce s-a petrecut după puţin timp.

Soldatul în alb era construit în întregime din bandaje, ghips şi un termometru, iar termometrul era doar un simplu ornament lăsat să se balanseze în gaura neagră din bandajele care-i acopereau gura, în zorii fiecărei dimineţi şi la sfîrşitul după-amiezei de către sora Cramer şi sora Duckett, pînă în după-amiaza cînd, citind termometrul, sora Cramer a constatat că era mort. Acum, cînd Yossarian privea înapoi, părea că mai degrabă sora Cramer şi nu flecarul texan îl omorîse pe soldatul în alb; dacă n-ar fi citit termometrul şi n-ar fi raportat ceea ce descoperise, poate că soldatul în alb ar fi zăcut încă acolo viu, aşa cum zăcuse pînă atunci, împachetat din creştet pînă-n tălpi în ghips şi bandaje, cu ambele picioare ciudate, rigide, ridicate din şold şi cu ambele braţe ciudate întinse perpendicular, toate cele patru membre voluminoase puse în ghips, cu toate cele patru membre ciudate, inutile, înălţate în aer cu cabluri de sîrmă bine întinse şi cu nişte greutăţi de plumb colosal de lungi, atîrnate ameninţător deasupra lui. Nu era probabil o viaţă prea grozavă să zacă aşa acolo, dar era singura lui fărîmă de viaţă şi în orice caz nu sora Cramer ar fi fost cea care s-ar fi cuvenit să hotărască să i-o curme.

Soldatul în alb era ca un sul de bandaj nedesfăcut, cu o gaură în el, sau ca un bloc de piatră într-un port, cu o spărtură prin care să iasă o ţeavă de zinc îndoită. Ceilalţi pacienţi din

salon în afară de texan l-au evitat cu o aversiune plină de tandreţe din clipa cînd au dat cu ochii de el, în dimineaţa care a urmat nopţii în care fusese adus acolo pe furiş. Se adunau demni în colţul cel mai îndepărtat al salonului şi cleveteau pe seama lui în şoaptă, pe un ton răutăcios şi ofensat, protestînd faţă de teribila constrîngere de a-i suporta prezenţa şi duşmănindu-1 cumplit pentru că le amintea extrem de grăitor un adevăr cutremurător. Împărtăşeau spaima comună că va începe să geamă.

— Nu ştiu ce o să mă fac dacă o să-nceapă să geamă, se văitase disperat chipeşul şi tînărul pilot de avion de luptă cu mustaţă aurie. O să geamă şi noaptea, fiindcă habar n-are cînd e zi şi cînd e noapte.

Dar, cît a stat acolo, soldatul în alb n-a scos nici un sunet. Gaura rotundă şi zdrenţuită de deasupra gurii lui era adîncă şi foarte neagră şi nu se zăreau buze, dinţi, cerul gurii sau limba. Singurul care s-a apropiat vreodată de el a fost texanul cel binecrescut, care se apropia suficient de aproape de el, de mai multe ori pe zi, ca să discute cu el despre necesitatea acordării mai multor voturi oamenilor cumsecade, deschizînd fiecare conversaţie cu invariabila introducere: "Ce mai spui, băiete? Cum te simţi?" Ceilalţi oameni îl ocoleau atît cînd erau îmbrăcaţi cu halatele regulamentare din catifea reiată maro, cît şi cînd erau doar în pijamalele de flanel deşirate, întrebîndu-se mohorîţi cine era soldatul în alb, ce căuta acolo şi cum arăta de fapt pe dinăuntru.

— N-are nimic, vă spun eu, le raporta încurajator texanul, după fiecare din vizitele sale umanitare. În sufletul lui este cu adevărat un tip normal. E doar cam timid şi se simte puţin nesigur acum, fiindcă nu cunoaşte pe nimeni aici şi nu poate vorbi. De ce nu vă duceţi la el să vă prezentaţi? Nu muşcă.

— Ce naiba îndrugi? întrebă Dunbar. Ştie măcar ce vorbeşti tu?

— Sigur că ştie ce vorbesc. Nu-i tîmpit. N-are nimic.

— Te aude?

— Nu ştiu dacă mă aude sau nu, dar sînt sigur că ştie ce vorbesc.

— Gaura aia de la gura lui se clinteşte vreodată?

— Asta-i o întrebare stupidă, răspunse stînjenit texanul.

— De unde ştii că respiră dacă nu se mişcă?

— De unde ştii că e bărbat?

— Are comprese pe ochi pe sub bandajele de pe faţă?

— Mişcă din degetele de la picioare sau de la mîini?

Texanul bătu în retragere, tot mai derutat.

— E o întrebare stupidă. Cred că v-aţi ţicnit cu toţii. De ce nu vă duceţi la el ca să vă prezentaţi? Zău că e un băiat bun, vă spun eu.

Soldatul în alb era mai degrabă un fel de mumie împăiată şi sterilizată decît un băiat bun. Sora Duckett şi sora Cramer îl dichiseau tot timpul. Îi periau adeseori bandajele cu o măturică şi îi spălau cofrajele de ghips de pe braţe, picioare, umeri, piept şi pelvis cu apă şi săpun. Cu ajutorul unei tinichele rotunde de lustruit metal, dădeau un luciu vag ţevii întunecate de zinc care ieşea din cimentul de pe vintrele lui. Înarmate cu şervete de vase umede, ştergeau de mai multe ori pe zi praful de pe furtunurile subţiri de cauciuc negru care intrau şi, ieşeau din el, ducînd la două borcane mari, cu capac, unul din ele agăţat pe un stativ lîngă patul lui, din care picura permanent lichid în braţul lui printr-un orificiu în bandaje, în timp ce prin celălalt, aşezat pe podea şi aproape ascuns vederii, se scurgea lichidul prin ţeavă de zinc care-i ieşea din vintre. Cele două asistente tinere lustruiau fără încetare borcanele de sticlă. Se făleau că erau nişte adevărate gospodine. Cea mai zeloasă dintre ele era sora Cramer, o fată bine făcută, frumuşică şi asexuată, cu o faţă sănătoasă, neatrăgătoare. Sora Cramer avea un nas obraznic şi un ten strălucitor şi proaspăt, presărat ici şi colo cu nişte pistrui adorabili, pe care Yossarian îi detesta. Era profund impresionată de soldatul în alb. Ochii ei virtuoşi, albastru-pal, ca nişte farfurioare, se umpleau de un potop de lacrimi în cele mai neaşteptate ocazii, scoţîndu-l din sărite pe Yossarian.

— De unde naiba ştii măcar că e acolo, înăuntru? o întrebă el.

— Cum îndrăzneşti să-mi vorbeşti aşa? îi răspunse ea indignată.

— Spune, de unde ştii? Nici măcar nu ştii dacă este într-adevăr el.

— Cine?

— Cine se presupune că este în bandajele alea. Poate că plîngi pentru altcineva. De unde ştii măcar dacă trăieşte?

— Vai, ce grozăvii spui! exclamă sora Cramer. Hai, du-te în

pat şi încetează să mai faci glume pe seama lui.

— Nu fac nici o glumă. Poate fi oricine în bandajele alea. Poate că e chiar Mudd.

— Nu mai îndruga prostii, se rugă de el sora Cramer cu un glas tremurător.

— Poate că acolo este mortul.

— Care mort?

— În cortul meu e un mort pe care nu-l poate da nimeni afară. Numele lui e Mudd.

Sora Cramer se albi la faţă şi se întoarse disperată spre Dunbar, cerînd ajutor.

— Spune-i să termine cu prostiile astea, se rugă ea.

— Poate că nu e nimeni înăuntru, sugeră Dunbar, sărindu-i în ajutor. Poate că au trimis aici bandajele ca să facă o glumă.

Sora se îndepărtă speriată de Dunbar.

— Eşti nebun! strigă ea, privind implorator în jur. Amîndoi sînteţi nebuni.

În clipa aceea, apăru sora Duckett şi îi goni pe toţi înapoi în pat, în timp ce sora Cramer schimba borcanele cu capac ale soldatului în alb. Schimbarea borcanelor soldatului în alb nu era o problemă, de vreme ce acelaşi lichid limpede era picurat înapoi în el iarăşi şi iarăşi, aparent fără a se irosi nimic. Cînd borcanul care îi alimenta interiorul era aproape gol, borcanul de pe pardoseală era aproape plin şi cele două erau pur şi simplu decuplate de la furtunurile lor respective şi inversate rapid pentru ca lichidul să poată fi picurat din nou. Schimbarea borcanelor nu era o problemă decît pentru oamenii care urmăreau cum erau schimbate cam la o oră şi pe care îi nedumerea procedeul.

— De ce nu agaţă cele două borcane sus, unul lîngă celălalt, ca să elimine intermediarul? întrebă căpitanul de artilerie cu care Yossarian încetase să mai joace şah. De ce naiba mai au nevoie de el?

— Mă întreb ce-o fi făcut ca să merite soarta asta, se văită subofiţerul bolnav de malarie, muşcat de ţînţari pe fund, după ce sora Cramer citise termometrul şi descoperise că soldatul în alb murise.

— A plecat la război, îşi dădu cu părerea pilotul avionului de luptă cu mustaţă aurie.

— Toţi am plecat la război, ripostă Dunbar.

— Asta am şi vrut să spun, continuă subofiţerul bolnav de malarie. De ce tocmai el? Sistemul ăsta de recompense şi pedepse pare a nu avea nici o logică. Uite ce mi s-a întîmplat mie. Dacă aş fi luat un sifilis sau o blenoragie zdravănă după cele cinci minute de dragoste pe plajă, în loc să fiu muşcat de ţînţari, aş mai fi văzut o oarecare dreptate. Dar de ce malarie? Malarie? Cine poate considera malaria o consecinţă a desfrîului?

Subofiţerul clătină din cap, amuţit de uimire.

— Dar eu ce să mai zic? spuse Yossarian. Am ieşit într-o noapte din cort la Marrakesh ca să iau nişte bomboane şi am luat de la tine blenoragia cînd tipa aia din trupele auxiliare de femei pe care n-o văzusem în viaţa mea m-a fluierat atrăgîndu-mă în tufişuri. Eu nu voiam decît nişte bomboane, dar cine putea să reziste?

— Da, se pare că de la mine ai luat blenoragia, confirmă subofiţerul. Dar de la cine am luat eu malaria? Aş vrea să văd şi eu odată că se reglementează asemenea lucruri şi că fiecare persoană capătă exact ceea ce merită. În felul ăsta aş avea oarece încredere în univers.

— Eu am luat de la cineva trei sute de mii de dolari, recunoscu tînărul şi chipeşul căpitan cu mustaţă aurie. Trîndăvesc din ziua în care m-am născut. M-am strecurat cu tot felul de şmecherii prin liceu şi colegiu şi de atunci n-am făcut decît să trăiesc cu tot felul de fete frumoase, care îşi închipuie că aş fi un soţ bun. N-am nici o ambiţie. Singurul lucru pe care mi-l doresc, după ce se termină războiul, este să mă însor cu o fată care are mai mulţi bani decît mine şi să trăiesc cu multe alte fete frumoase. Cei trei sute de mii de dolari mi-au fost lăsaţi înainte de a mă naşte, de un bunic care a făcut avere vînzînd lături pentru porci în toată lumea. Ştiu că nu-i merit, dar să fiu al naibii dacă o să renunţ la ei! Mă întreb cui i-or fi aparţinînd de fapt.

— Poate că lui taică-meu, îşi dădu Dunbar cu presupusul. Toată viaţa a trudit din greu şi n-a putut aduna nici măcar banii necesari ca să ne trimită pe soră-mea şi pe mine la colegiu. Dar e mort, aşa că poţi totuşi să-i păstrezi.

— Uite, acum dacă am putea descoperi de la cine am luat eu malaria, am fi chit. Nu că aş avea ceva împotriva malariei. Aş trage clapa malariei aşa cum o trag şi altor chestii. Mă deranjează doar nedreptatea care s-a comis. De ce să iau eu malaria de la altcineva şi tu să iei blenoragia de la mine?

— Eu mai am şi altă belea decît blenoragia ta, îi spuse Yossarian. Trebuie să continuu să efectuez misiuni de luptă din cauza blenoragiei tale pînă or să mă omoare.

— Asta-i şi mai grav. Ce fel de dreptate e asta?

— Am avut un prieten pe nume Clevinger acum două săptămîni şi jumătate, care socotea că este foarte drept ce s-a întîmplat.

— Este dreptatea supremă, spusese Clevinger satisfăcut, bătînd din palme şi rîzînd. Fără să vreau, asta mă duce cu gîndul la *Hipolit* al lui Euripide, unde destrăbălarea din tinereţe a lui Tezeu constituie probabil cauza ascetismului fiului, care contribuie la declanşarea tragediei ce îi va distruge pe toţi. Incidentul cu tipa din trupele auxiliare ar trebui măcar să te înveţe cît de nocivă este imoralitatea sexuală.

— Mă învaţă cît de nocive sînt bomboanele.

— Nu înţelegi că nu eşti chiar nevinovat de situaţia grea în care te afli? continuase Clevinger cu o plăcere nedisimulată. Dacă n-ai fi fost internat în spital din cauza unei boli venerice, timp de zece zile în Africa, ai fi putut să-ţi efectuezi probabil cele douăzeci şi cinci de misiuni de zbor la timp, pentru a fi trimis acasă înainte de a fi fost ucis colonelul Nevers şi de a fi venit în locul lui colonelul Cathcart.

— Dar tu? răspunsese Yossarian. Tu n-ai făcut blenoragie la Marrakesh şi eşti în aceeaşi situaţie grea.

— Nu ştiu, mărturisise Clevinger, cu o urmă de falsă îngrijorare. Probabil că am făcut şi eu ceva foarte rău la vremea mea.

— Chiar crezi asta?

Clevinger rîsese.

— Nu, sigur că nu. Îmi place doar să te mai tachinez un pic.

Primejdiile care-l pîndeau pe Yossarian erau prea multe ca să le poată ţine socoteala. Erau, de exemplu, Hitler, Mussolini şi Tojo, care intenţionau cu toţii să-l omoare. Mai era locotenentul Scheisskopf cu mania lui pentru parade şi colonelul umflat, cu mustaţă mare şi stufoasă şi cu mania de a se răzbuna; şi ei voiau să-l omoare. Mai erau Appleby, Havermeyer, Black şi Korn. Mai erau sora Cramer şi sora Duckett, despre care era aproape sigur că îi doreau moartea, şi mai erau texanul şi tipul de la C.I.D., despre care nu avea nici o îndoială. Mai erau barmanii, zidarii şi şoferii de autobuz din toată lumea, care îi doreau toţi

moartea, proprietarii şi chiriaşii, trădătorii şi patrioţii, linşajiştii, lipitorile şi lacheii; toţi aveau de gînd să-i vină de hac. Acesta era secretul pe care i-l destăinuise Snowden în misiunea de la Avignon — aveau intenţia să-l omoare; iar Snowden i-l divulgase în partea din spate a avionului.

Puteau să-l dea gata glandele limfatice. Sau rinichii, terminaţiile şi celulele nervoase. Sau tumorile cerebrale. Sau boala lui Hodgkin, leucemia, scleroza amiotrofică laterală. Sau zonele roşii fertile de ţesut epitelic care se puteau forma în jurul unei celule canceroase. Sau boli de piele, boli osoase, boli pulmonare, boli de stomac, boli de inimă, boli ale sîngelui şi ale arterelor. Sau afecţiuni ale capului, afecţiuni ale gîtului, boli de piept, boli de intestine, afecţiuni ale testiculelor. Sau chiar afecţiuni ale picioarelor. Existau miliarde de celule în organism care lucrau conştiincioase, eliminînd oxigen zi şi noapte, ca nişte animale tîmpite, pentru a-şi împlini complicata misiune de a-l menţine în viaţă sănătos, şi fiecare era un potenţial trădător sau duşman. Existau atît de multe boli, încît numai o minte cu adevărat bolnavă ar fi putut să se gîndească măcar la ele atît de des pe cît se gîndea Joe Flămîndul.

Joe Flămîndul făcea liste cu bolile mortale şi le aranja în ordine alfabetică, pentru a putea găsi imediat boala de care dorea să se îngrijoreze. Se enerva foarte tare cînd rătăcea vreuna sau cînd nu mai avea ce adăuga la lista lui şi dădea fuga după ajutor, cuprins de o sudoare rece, la doctorul Daneeka.

— Dă-i tumoarea lui Ewing, îl sfătuia Yossarian pe doctorul Daneeka, care venea la Yossarian ca să-l ajute să-i ţină piept lui Joe Flămîndul. Şi apoi mai dă-i şi un melanom. Lui Joe Flămîndul îi plac bolile lungi, dar şi mai mult îi plac bolile spectaculoase.

Doctorul Daneeka nu auzise de nici una din ele.

— Cum de reuşeşti să faci faţă atîtor boli? îl întrebă el cu o deosebită stimă profesională.

— Le învăţ la spital cînd citesc *Reader's Digest.*

Numărul suferinţelor de care se temea Yossarian era atît de mare, încît era uneori ispitit să rămînă pentru totdeauna în spital şi să-şi petreacă restul vieţii zăcînd acolo, cu o mască de oxigen pe faţă, înconjurat de o trupă de specialişti şi sore aşezaţi toţi pe o margine a patului lui douăzeci şi patru de ore pe zi, aşteptînd să se producă o nenorocire, şi cel puţin un chirurg care să stea pe cealaltă parte cu bisturiul ridicat, gata să sară de la locul lui,

începînd să sfîrtece de îndată ce ar fi fost nevoie. De pildă, anevrismul; cum altfel îl puteau apăra la timp de un anevrism al aortei? Yossarian se simţea mai ocrotit în spital decît în afara spitalului, deşi ura atît chirurgul, cît şi bisturiul la fel de mult cît îi ura pe toţi. În spital putea să zbiere şi măcar alerga cineva ca să încerce să-l ajute; în afara spitalului l-ar băga la puşcărie dacă s-ar porni să zbiere pentru nişte chestii care ar fi trebuit să-i facă pe toţi să zbiere, socotea el, sau l-ar interna în spital. Una dintre chestiile din cauza cărora ar fi dorit să zbiere era bisturiul chirurgului, care aproape sigur că îi pîndea pe el şi pe toţi ceilalţi care trăiau suficient de mult ca să moară. Se întreba adeseori cum îşi va da seama că o răceală, o îmbujorare, un spasm, o durere, o rîgîială, un strănut, o pată, o letargie, o pierdere de voce, o dezechilibrare sau o amnezie erau semnul inevitabilului început al inevitabilului sfîrşit.

Se mai temea totodată că doctorul Daneeka va continua să refuze să-l ajute cînd se va duce din nou la el, după ce va sări pe geam din biroul maiorului Major, şi avea dreptate.

— Crezi că ai motive să fii speriat? întrebă doctorul Daneeka, înălţîndu-şi capul brunet, delicat şi imaculat, de pe piept, ca să-l privească enervat pe Yossarian o clipă, cu ochii înlăcrimaţi. Eu ce să mai zic? Valoroasa mea pregătire medicală se iroseşte pe insula asta împuţită, în timp ce alţi medici se umplu de bani. Crezi că mie-mi place să stau aici zi de zi, refuzînd să te ajut? Nu m-ar deranja la fel de mult dacă aş putea refuza să te ajut acasă în State sau într-un loc ca Roma. Dar nu mi-e uşor nici mie să-ţi spun nu aici.

— Atunci nu mai spune nu. Recomandă să fiu lăsat la sol.

— Nu pot să te las la sol, mormăi doctorul Daneeka. De cîte ori trebuie să ţi se spună asta?

— Ba poţi. Maiorul Major mi-a spus că eşti singurul care mă poate lăsa la sol.

Doctorul Daneeka încremeni.

— Ţi-a spus maiorul Major? Cînd?

— Cînd am vorbit cu el în şanţ.

— Maiorul Major ţi-a spus asta? Într-un şanţ?

— Mi-a spus în biroul lui, după ce am ieşit din şanţ şi am intrat pe geam. Mi-a zis să nu spun nimănui ce mi-a spus, aşa că să nu te apuci să trăncăneşti.

— Mincinos mizerabil şi intrigant! strigă doctorul Daneeka.

Nu trebuia să spună nimănui. Ţi-a spus cum aş putea să te las la sol?

— Pur şi simplu scriind pe o bucăţică de hîrtie că sînt în pragul unei prăbuşiri nervoase şi expediind-o la regiment. Doctorul Stubbs îi lasă la sol pe oamenii din escadrila lui tot timpul, aşa că de ce n-ai putea şi dumneata s-o faci?

— Şi ce se întîmplă cu oamenii, după ce îi lasă Stubbs la sol? replică doctorul Daneeka, rînjind răutăcios. Îşi recapătă imediat statutul de combatanţi, nu-i aşa? Iar el dă de bucluc. Sigur, pot să te las la sol scriind pe o bucăţică de hîrtie că eşti inapt pentru zbor. Dar există un clenci.

— Clenciul-22?

— Exact. Dacă te retrag din luptă, regimentul trebuie să aprobe gestul meu şi n-o va face. O să-ţi dea din nou statutul de combatant şi în acest caz ce se va întîmpla cu mine? Voi porni probabil spre Oceanul Pacific, Nu, mulţumesc. N-am nici un chef să risc de dragul tău.

— Dar merită să-ncerci, îl contrazise Yossarian. De ce e atît de periculoasă Pianosa?

— În Pianosa e groaznic. Dar e mai bine decît în Oceanul Pacific. Nu m-ar deranja să fiu trimis într-un loc civilizat, unde să mai cîştig şi eu un ban din cînd în cînd, din avorturi. Dar în Pacific nu există decît jungle şi musoni. Aş putrezi acolo.

— Putrezeşti aici.

Doctorul Daneeka se înfurie.

— Zău? Cel puţin voi scăpa cu viaţă din războiul ăsta, ceea ce tu n-ai să reuşeşti.

— Exact asta încerc să-ţi spun, fir-ar să fie. Îţi cer să-mi salvezi viaţa.

— Nu-i treaba mea să salvez vieţile oamenilor, replică posac doctorul Daneeka.

— Şi care-i treaba dumitale?

— Nu ştiu care-i treaba mea. Mie mi s-a spus doar să respect etica profesiunii mele şi să nu depun niciodată mărturie împotriva unui alt medic. Ascultă. Crezi că eşti singurul a cărui viaţă este în pericol? Eu ce să mai zic? Papagalii ăia doi care lucrează pentru mine în cortul sanitar nu reuşesc să descopere ce mă supără.

— Poate că ai tumoarea lui Ewing, murmură sarcastic Yossarian.

— Chiar crezi? se îngrozi doctorul Daneeka.

— A, nu ştiu, răspunse nervos Yossarian. Eu ştiu doar că n-am de gînd să mai efectuez vreo misiune de zbor. Doar n-o să mă împuşte, nu? Am la activ cincizeci şi una.

— Efectuează-le măcar pe cele cincizeci şi cinci înainte de a lua atitudine, îl sfătui doctorul Daneeka. Cu toată aiureala asta a ta, n-ai terminat nici măcar o dată o serie obligatorie.

— Cum naiba s-o termin cînd colonelul le măreşte numărul de fiecare dată cînd mă apropii de sfîrşit?

— Nu-ţi termini niciodată numărul de misiuni, pentru că mereu te internezi în spital sau o ştergi la Roma. Ai discuta de pe o poziţie mult mai bună dacă ţi-ai termina cele cincizeci şi cinci de misiuni şi abia pe urmă ai refuza să mai zbori. Atunci aş încerca să fac ceva.

— Promiţi?

— Promit.

— Ce promiţi?

— Promit că o să mă gîndesc poate să fac ceva ca să te ajut, dacă efectuezi cele cincizeci şi cinci de misiuni şi dacă îl convingi pe McWatt să-mi treacă numele în registrul lui de zbor ca să pot obţine alocaţia fără a mă urca într-un avion. Mi-e frică de avioane. Ai citit despre avionul care s-a prăbuşit în Idaho acum trei săptămîni? Au murit şase oameni. A fost groaznic. Nu pricep de ce vor să fac un zbor de patru ore în fiecare lună, ca să obţin alocaţia de zbor. N-am destule griji pe cap? Trebuie să mai am şi grija că o să mor într-un accident de avion?

— Şi mie mi-e frică de accidente de avion, îi spuse Yossarian. Nu eşti singurul.

— Da, dar pe mine mă îngrijorează şi tumoarea lui Ewing, se făli doctorul Daneeka. Crezi că ăsta este motivul pentru care am tot timpul nasul înfundat şi mi-e frig tot timpul? Ia-mi pulsul.

Şi pe Yossarian îl îngrijorau rumoarea lui Ewing şi melanomul. Nenorocirile pîndeau pretutindeni, prea multe pentru a putea fi numărate. Cînd cugeta la multiplele afecţiuni şi la accidentele potenţiale care-l ameninţau, era absolut uluit cum de reuşise să supravieţuiască şi să fie sănătos atîta timp. Fiecare zi cu care era confruntat era o nouă misiune periculoasă împotriva morţii. Şi reuşise să scape viu din ele, timp de douăzeci şi opt de ani.

18
SOLDATUL CARE VEDEA TOTUL DUBLU

Sănătatea de care se bucura Yossarian se datora mişcării, aerului curat, muncii în echipă şi spiritului sportiv; dar tocmai ca să scape de toate astea, descoperise pentru prima dată spitalul. Cînd ofiţerul însărcinat cu educaţia fizică la Lowery Field le ordonase tuturor să nu mai vină la instruirea fizică într-o după-amiază, soldatul Yossarian se prezentase în schimb la infîrmierie reclamînd o durere în partea dreaptă.

— Şterge-o de-aici, spusese medicul de acolo, care dezlega cuvinte încrucişate.

— Nu-i putem spune s-o şteargă, spusese un caporal. S-a dat o nouă directivă pentru suferinţe abdominale. Trebuie să-i ţinem sub observaţie cinci zile pentru că mulţi din ei au murit după ce i-am convins s-o şteargă.

— Bine, bombănise medicul. Ţine-l sub observaţie cinci zile şi apoi convinge-l s-o şteargă.

Lui Yossarian i-au luat hainele şi l-au băgat într-un salon, unde era foarte fericit cînd nu sforăia nimeni prin apropiere. Dimineaţa, a apărut un tînăr intern englez foarte amabil, ca să-l întrebe cum se mai simţea cu ficatul.

— Cred că apendicele mă deranjează, îi spuse Yossarian.

— Apendicele dumitale nu-i bun de nimic, declară englezul îngîmfat şi autoritar. Dacă apendicele îţi face probleme, îl putem scoate şi aproape imediat vei reveni la datorie. Dar dacă vii la noi cu o afecţiune a ficatului, ne poţi păcăli săptămîni în şir. Vezi dumneata, ficatul este pentru noi un mare şi oribil mister. Dacă ţi-a mîncat vreodată cineva ficatul, înţelegi ce vreau să spun. În zilele noastre sîntem aproape siguri că ficatul există şi avem idee cam ce face el, ori de cîte ori face ceea ce se presupune că face. Dincolo de asta, efectiv bîjbîim în beznă. La urma urmelor, ce este ficatul? Tata, de exemplu, a murit de cancer la ficat şi n-a fost bolnav nici o zi pînă în clipa cînd a murit din cauza lui. N-a simţit niciodată vreo durere. Într-un fel, asta n-a fost deloc bine, pentru că l-am urît pe tata. Din cauza patimei pentru mama, înţelegeţi.

— Ce caută aici un medic militar englez? dori să afle

Yossarian.

Ofiţerul rîse.

— O să-ţi spun toată povestea mîine, cînd voi veni la consultaţie. Şi dacă n-ai să arunci punga aia stupidă cu gheaţă o să mori de pneumonie.

Yossarian nu l-a mai văzut niciodată. Era unul dintre lucrurile plăcute în privinţa tuturor medicilor din spital; nu-i mai vedea pe nici unul din ei a doua oară. Veneau şi plecau; pur şi simplu dispăreau. În ziua următoare, în locul englezului, a sosit un grup de medici pe care nu-i mai văzuse ca să-l întrebe de apendice.

— N-am probleme cu apendicele, îi informă Yossarian. Medicul care a fost ieri a spus că sufăr de ficat.

— Poate că suferă de ficat, răspunse medicul militar cu părul alb. Ce arată analiza sîngelui?

— Nu i s-a făcut analiza sîngelui.

— Să i se facă imediat. Nu ne putem permite să riscăm cu un pacient în această stare gravă. Trebuie să fim acoperiţi în caz că moare.

Îşi notă în carnet şi i se adresă lui Yossarian:

— Între timp să nu renunţi la punga cu gheaţă. E foarte important.

— N-am nici o pungă cu gheaţă.

— Fă rost de una. Trebuie să fie pe aici o pungă cu gheaţă. Şi anunţă pe cineva dacă durerea devine insuportabilă.

După zece zile, un alt grup de medici a venit la Yossarian cu veşti proaste: era perfect sănătos şi trebuia să se externeze. A fost salvat taman la ţanc de un pacient din rîndul de paturi de vizavi care a început să vadă lucrurile dublu. Pacientul s-a ridicat brusc în capul oaselor şi a strigat:

— Văd totul dublu!

O soră ţipă şi un felcer leşină. Medicii năvăliră din toate direcţiile înarmaţi cu ace, lumini, tuburi, ciocănele de cauciuc şi furci de metal oscilante. Împingeau instrumente complicate, puse pe rotiţe. Pacientul nu le oferea suficient loc tuturor şi specialiştii se înghesuiau furioşi la coadă, răstindu-se la colegii lor din faţă să se grăbească pentru a mai da o şansă şi altora. Un colonel cu fruntea lată şi ochelari cu rame de corn reuşi curînd să pună un diagnostic.

— E meningită, strigă el emfatic, făcînd semn celorlalţi să se dea înapoi. Deşi numai Dumnezeu ştie că nu există nici cel mai

mic motiv care să mă facă să cred asta.

— Atunci de ce tocmai meningită? întrebă un maior, chicotind suav. De ce n-ar fi, să zicem, o nefrită acută?

— Pentru că eu sînt specialist în meningită şi nu în nefrită acută, ăsta e motivul, ripostă colonelul. Şi n-am de gînd să vi-l cedez fără luptă vouă, obsedaţii de rinichi. Eu am sosit primul.

Pînă la urmă, medicii au căzut de acord. Au recunoscut că habar n-aveau de ce suferea soldatul care vedea totul dublu şi l-au dus cu căruciorul pe coridor pînă într-un salon unde i-au dat pe toţi afară, instituind o carantină de paisprezece zile.

Ziua Recunoştinţei a sosit şi a trecut fără zarvă, în timp ce Yossarian era încă în spital. Singurul lucru neplăcut a fost curcanul de la prînz, dar chiar şi acela a fost destul de bun. A fost cea mai raţională Zi a Recunoştinţei pe care a petrecut-o vreodată şi Yossarian s-a jurat să petreacă în viitor toate Zilele Recunoştinţei în adăpostul şi izolarea oferite de spital. Şi-a încălcat jurămîntul chiar în anul următor, cînd şi-a petrecut vacanţa într-o cameră de hotel, făcînd conversaţie intelectuală cu soţia locotenentului Scheisskopf, care se împodobise cu vîrful cozii căţelului lui Dori Duz pentru acea ocazie şi îl beştelise pe un ton sentenţios pe Yossarian pentru că vorbea cu cinism şi cruzime despre Ziua Recunoştinţei, deşi ea nu credea în Dumnezeu la fel de mult ca el.

— Probabil că sînt la fel de atee ca tine, se lăudă ea. Dar pînă şi eu consider că avem toţi multe motive pentru a fi mulţumiţi şi că nu trebuie să ne fie ruşine să arătăm acest lucru.

— Spune un lucru pentru care ar trebui să fiu mulţumit, o provocă Yossarian apatic.

— Păi...

Soţia locotenentului Sheisskopf tăcu o clipă ca să cugete, cuprinsă de îndoieli.

— Eu.

— Hai, zău, o luă el peste picior.

Ea îşi arcui sprîncenele, surprinsă.

— Nu eşti mulţumit că mă ai? întrebă ea.

Se încruntă, plină de ţîfnă, rănită în mîndria ei.

— Să ştii că n-am nevoie să trăiesc cu tine, îi spuse ea pe un ton rece şi demn. Soţul meu are o întreagă escadrilă plină de cadeţi de aviaţie, care ar fi fericiţi să se culce cu soţia comandantului lor, fie numai pentru că ar fi un stimulent pentru

ei.

Yossarian se hotărî să schimbe subiectul.

— Văd că schimbi subiectul, sublinie el diplomatic. Pun pariu că pot numi două lucruri pentru care aş avea motive să fiu nefericit, la fiecare lucru numit de tine pentru care ar trebui să fiu mulţumit.

— Fii mulţumit că mă ai, insistă ea.

— Sînt, scumpo. Dar sînt, fir-ar să fie, la fel de nefericit fiindcă n-o mai pot avea pe Dori Duz. Sau pe sutele de fete şi femei pe care le voi vedea şi le voi dori în scurta mea viaţă şi cu care nu mă voi putea culca nici măcar o dată.

— Fii mulţumit că eşti sănătos.

— Fii mîhnită că n-o să rămîi aşa.

— Fii bucuros că trăieşti măcar.

— Fii furioasă că o să mori.

— Ar putea fi şi mai rău! strigă ea.

— Ar putea fi mult mai bine, fir-ar să fie, răspunse el, înfierbîntîndu-se.

— Ai numit un singur lucru, protestă ea. Ai spus că poţi numi două.

— Şi să nu-mi spui că Dumnezeu lucrează pe căi tainice, continuă Yossarian, repezindu-se la ea fiindcă îl contrazisese. Nu e nici o taină. Nu lucrează deloc. Se joacă. Ori a uitat cu totul de noi. Ăsta este genul de Dumnezeu despre care tot vorbiţi voi — un mitocan de la ţară, un ţărănoi necioplit, nepriceput, fără minte, sălbatic. Doamne Dumnezeule, cum poţi venera o Fiinţă Supremă care socoteşte că este necesar să includă asemenea fenomene precum flegma şi dinţii stricaţi în divinul lui sistem de creaţie? Ce naiba i-a trecut prin mintea aia a lui strîmbă, rea şi scatologică, atunci cînd le-a răpit bătrînilor capacitatea de a-şi controla mişcările maţelor? De ce naiba a creat durerea?

— Durerea?

Soţia locotenentului Scheisskopf se strîmbă victorioasă la auzul acestui cuvînt.

— Durerea este un simptom folositor. Durerea ne avertizează asupra primejdiilor ce pîndesc organismul.

— Şi primejdiile cine le-a creat? întrebă Yossarian, rîzînd caustic. O, a fost într-adevăr foarte mărinimos cu noi cînd ne-a dăruit durerea! Nu putea folosi în locul ei un clopoţel prin care să ne anunţe, sau unul dintre corurile lui cereşti? Sau un sistem

de tuburi de neon albastre şi roşii drept în mijlocul frunţii fiecăruia? Orice fabricant de tonomate care-şi cunoaşte meseria ar fi putut face asta. El de ce n-a putut?

— Oamenii ar arăta caraghios umblînd cu tuburi de neon în mijlocul frunţii.

— Acum arată foarte frumos cînd se zvîrcolesc de durere sau cînd îi tîmpeşte morfina, nu? Ce gafă uriaşă, nemuritoare! Cînd te gîndeşti cîte posibilităţi şi cîtă putere a avut ca să facă o treabă ca lumea şi uite ce porcărie, ce nerozie a făcut în schimb! Incompetenţa asta crasă te înnebuneşte! Se vede că nu a figurat niciodată pe un stat de salarii. Nici un om de afaceri care se respectă n-ar angaja un nepriceput ca El, nici măcar la biroul de expediere a mărfurilor.

Soţia locotenentului Scheisskopf se făcu lividă, nevenindu-i să creadă ce auzea, privindu-l cu ochii măriţi de spaimă.

— Te rog să nu vorbeşti aşa despre El, scumpule, îl preveni ea mustrător, pe un ton scăzut, ostil. Ar putea să te pedepsească.

— Nu mă pedepseşte destul? pufni Yossarian duşmănos. Să ştii că n-ar trebui să-L lăsăm să scape basma curată. A, nu, cu siguranţă nu trebuie să-L lăsăm să scape curat ca un mieluşel pentru toate belelele cu care ne pricopseşte. O să-L fac să plătească într-o bună zi. Ştiu eu cînd. La Judecata de Apoi. Da, atunci o să ajung suficient de aproape de El ca să întind mîna, să-l înhaţ de ceafă pe mîrlanul ăsta şi...

— Opreşte-te! Opreşte-te! strigă deodată soţia locotenentului Scheisskopf, pocnindu-l ineficient în cap cu amîndoi pumnii. Opreşte-te!

Yossarian se ascunse după braţ ca să se ferească, în timp ce ea continuă să dea în el cîteva secunde, cu furia ei de femeie, apoi el o înşfăcă hotărît de încheieturile mîinilor şi o împinse încet pe pat.

— De ce naiba te enervezi aşa? o întrebă el mirat, pe un ton amuzat şi spăşit totodată. Aveam impresia că nu crezi în Dumnezeu.

— Nu cred, suspină ea, izbucnind într-un hohot de plîns violent. Dar Dumnezeul în care cred eu este un Dumnezeu bun, un Dumnezeu drept, un Dumnezeu milos. Nu e Dumnezeul rău şi prost pe care-l născoceşti tu.

Yossarian rîse şi îi eliberă braţele.

— Hai să avem între noi ceva mai multă libertate religioasă, propuse el îndatoritor. Tu nu crezi în Dumnezeul în care vrei să crezi, iar eu nu vreau să cred în Dumnezeul în care vreau să cred.

A fost cea mai ilogică Zi a Recunoştinţei pe care îşi amintea s-o fi trăit vreodată şi gîndurile lui s-au întors cu nostalgie spre cele paisprezece zile senine de carantină, petrecute în spital în anul precedent; dar chiar şi acea perioadă idilică se sfîrşise într-o notă tragică: era încă sănătos cînd se terminase carantina şi i-au spus din nou că trebuia să iasă de acolo şi să intre în război. Yossarian s-a ridicat în şezut cînd s-a auzit vestea cea rea şi a strigat:

— Văd totul dublu!

În salon se declanşă din nou harababura. Specialiştii dădură năvală din toate direcţiile şi făcură în jurul lui un cerc de observare atît de strîns, încît le simţea răsuflarea umedă pe diverse porţiuni ale corpului. I-au cotrobăit în ochi cu mici fascicule de lumină, i-au asaltat picioarele şi tălpile cu ciocănele de cauciuc şi furci vibratoare, i-au extras sînge din vene, au apropiat tot felul de obiecte de el, ca să-i măsoare vederea periferică.

Conducătorul echipei de medici era un gentleman demn şi plin de solicitudine, care ridică un deget drept în faţa lui Yossarian şi întrebă:

— Cîte degete vezi?

— Două, spuse Yossarian.

— Acum cîte vezi? întrebă medicul, fără a ridica nici un deget.

— Două, spuse Yossarian.

Faţa medicului se încreţi într-un zîmbet.

— Pe Zeus că are dreptate, declară el victorios. Chiar vede totul de două ori.

L-au dus pe Yossarian pe targă în salonul unde se afla celălalt soldat care vedea totul dublu şi i-au scos pe toţi ceilalţi, instituind încă o carantină de paisprezece zile.

— Văd totul dublu! strigă soldatul care vedea totul de două ori cînd îl aduseră pe Yossarian.

— Văd totul dublu! îi răspunse Yossarian la fel de tare, făcînd pe furiş cu ochiul.

— Pereţii! Pereţii! strigă celălalt soldat. Daţi înapoi pereţii!

— Pereţii! Pereţii! strigă Yossarian. Daţi înapoi pereţii!

Unul dintre medici se făcu că dă pereţii înapoi.

— E suficient?

Soldatul care vedea totul dublu confirmă din cap istovit şi se lăsă din nou pe spate. Yossarian confirmă şi el din cap istovit, privindu-şi talentatul coleg de cameră cu o deosebită umilinţă şi admiraţie. Îşi dădea seama că se afla în prezenţa unui maestru. Talentatul său coleg de cameră era evident o persoană care merita să fie studiată şi întrecută în măiestrie. În timpul nopţii, talentatul său coleg de cameră a murit şi Yossarian a decis că mersese suficient de departe pe urmele lui.

— Văd totul dublu! se grăbi el să strige.

Un nou grup de specialişti dădură buzna la căpătîiul lui cu instrumentele, ca să afle dacă era adevărat.

— Cîte degete vezi? întrebă conducătorul grupului, ridicînd un deget.

— Unul.

Medicul ridică două degete.

— Cîte degete vezi acum?

— Unul.

Medicul ridică zece degete.

— Dar acum cîte vezi?

— Unul.

Medicul se întoarse uimit către ceilalţi medici din grup.

— Vede totul o singură dată! exclamă el. L-am vindecat.

— Taman la timp, anunţă medicul cu care Yossarian rămase apoi singur, un tip înalt, cu un corp de formă aerodinamică, înţelegător, cu o barbă castanie ce tocmai îi mijea şi cu un pachet de ţigări în buzunarul cămăşii, pe care le fuma una după cealaltă nonşalant, sprijinit de perete. Au venit să te vadă nişte rude. A, nu te speria, adăugă el rîzînd. Nu sînt rudele dumitale. Sînt mama, tatăl şi fratele tipului care a murit. Au venit tocmai de la New York ca să vadă un soldat în pragul morţii şi n-aveam altul la îndemînă.

— Ce tot vorbiţi? întrebă bănuitor Yossarian. Eu nu sînt în pragul morţii.

— Ba sigur că eşti în pragul morţii. Toţi sîntem în pragul morţii. Ei, drăcie, nu asta ne aşteaptă pe toţi?

— Dar n-au venit ca să mă vadă pe mine, protestă Yossarian. Au venit să-şi vadă fiul.

— Va trebui să accepte ce li se oferă. În ce ne priveşte, un muribund e la fel de bun ca oricare altul, sau la fel de rău. Pentru un om de ştiinţă, toţi muribunzii sînt egali. Am să-ţi fac o propunere. Lasă-i să intre şi să te vadă cîteva minute şi eu n-o să spun nimănui că ai minţit în privinţa simptomelor la ficat.

Yossarian se îndepărtă şi mai mult de el.

— Ştiţi despre asta?

— Sigur că ştiu. Acordă-ne puţină încredere.

Medicul chicoti prietenos şi îşi mai aprinse o ţigară.

— Cum îţi închipui că te-a crezut cineva că suferi de ficat cînd le ciupeşti pe sore de ţîţe ori de cîte ori ai ocazia? Va trebui să renunţi la sex dacă vrei să convingi oamenii că ai ficatul bolnav.

— Al naibii preţ de plătit numai ca să rămîn în viaţă. De ce nu m-aţi demascat, dacă ştiaţi că mă prefac?

— De ce naiba aş fi făcut-o? întrebă medicul oarecum surprins. Toţi ne iluzionăm. Sînt întotdeauna dispus să dau o mînă de ajutor unui tovarăş de complot pe drumul spre supravieţuire, dacă şi el este dispus să facă acelaşi lucru pentru mine. Oamenii ăştia vin de departe şi aş prefera să nu-i dezamăgesc. Mă impresionează bătrînii.

— Dar au venit să-şi vadă fiul.

— Au ajuns prea tîrziu. Poate că nici nu vor observa deosebirea.

— Dacă se pun pe plîns?

— Probabil că se vor pune pe plîns. Este unul din motivele pentru care au venit. Eu o să ascult la uşă şi o să intervin dacă situaţia devine penibilă.

— Totul pare o nebunie, cugetă Yossarian. Oricum, de ce vor să-l vadă murind pe fiul lor?

— N-am înţeles niciodată chestia asta, recunoscu medicul, dar aşa fac întotdeauna. Ei, ce spui? Tot ce ai de făcut este să zaci acolo cîteva minute şi să mori un pic. Îţi cer prea mult?

— Bine, cedă Yossarian. Doar cîteva minute şi dacă-mi promiteţi că aşteptaţi afară.

Se înfierbîntă, intrîndu-şi în rol.

— Ce-ar fi să-mi bandajaţi capul pentru efect?

— Pare o idee excelentă, se entuziasmă medicul.

Înfăşurară mai multe rînduri de bandaje în jurul capului lui Yossarian. O echipă de sanitari instală transperante cafenii la

ambele ferestre şi le coborî pentru a crea în încăpere umbre deprimante. Yossarian propuse să se aducă flori şi medicul trimise un sanitar să aducă două bucheţele de flori ofilite cu miros puternic şi greţos. După ce totul fu gata, îl puseră pe Yossarian să se întindă din nou în pat. Apoi introduseră vizitatorii.

Aceştia intrară şovăielnici, de parcă s-ar fi simţit nedoriţi, mergînd în vîrful picioarelor, scuzîndu-se smeriţi din priviri, mai întîi mama şi tatăl îndureraţi, apoi fratele, un marinar masiv şi ursuz, lat în piept. Bărbatul şi femeia păşiră în încăpere ţepeni, unul lîngă celălalt, ieşiţi parcă dintr-un daghereotip aniversar, familiar şi totuşi ezoteric, agăţat pe un perete. Amîndoi erau scunzi, ofiliţi şi ţanţoşi. Păreau alcătuiţi din fier şi din haine vechi, negre. Femeia avea o faţă lungă, ovală, gînditoare, de culoare terra-de-Sienna arsă, păr negru, aspru şi încărunţit, cu o cărare severă pe mijloc şi pieptănat auster spre ceafă, fără vreun cîrlionţ, vreo buclă sau vreo podoabă. Avea o gură posacă şi tristă şi ţinea buzele strînse. Tatăl stătea foarte ţeapăn, o apariţie bizară într-un costum la două rînduri, cu umeri vătuiţi, mult prea strîmt pentru el. Era lat şi musculos la scară mică şi avea o mustaţă argintie, superb cîrlionţată pe faţa zbîrcită. Avea cute la ochii urduroşi şi părea cuprins de o tragică frămîntare stînd acolo stingherit, ţinînd cu mîinile lui vînjoase de salahor, în faţa reverelor late, borul pălăriei negre de fetru. Sărăcia şi munca grea îşi lăsaseră nedreapta lor amprentă asupra amîndurora. Fratele căuta parcă gîlceavă. Şapca lui albă, rotundă, era înclinată obraznic într-o parte. Îşi ţinea mîinile încleştate şi îşi plimba privirea cruntă prin încăpere, cu o expresie de agresivitate jignită.

Cei trei se clintiră din loc sfioşi, ţinîndu-se aproape unul de celălalt, ca un grup funerar tainic, înaintînd centimetru cu centimetru, aproape în acelaşi pas, pînă ajunseră la căpătîiul patului. Îşi coborîră privirile spre Yossarian. Se lăsă o tăcere înfricoşătoare, chinuitoare, care ameninţa să dureze veşnic. Pînă la urmă, Yossarian nu mai putu suporta şi îşi drese glasul. În sfîrşit, bătrînul vorbi.

— Arată îngrozitor, spuse el.

— E bolnav, tată.

— Giuseppe, spuse mama, care se aşezase pe un scaun, cu degetele ei pline de vene împreunate în poală.

— Numele meu este Yossarian, spuse Yossarian.

— Numele lui este Yossarian, mamă. Yossarian, nu mă recunoşti? Sînt fratele tău, John. Nu ştii cine sînt?

— Sigur că ştiu. Eşti fratele meu John.

— Mă recunoaşte. Tată, ştie cine sînt. Yossarian, uite-l pe tata. Spune-i bună ziua tatei.

— Bună, tată, spuse Yossarian.

— Bună, Giuseppe.

— Numele lui este Yossarian, tată.

— Nu pot să-mi revin cînd văd în cel hal arată, spuse tatăl.

— E foarte bolnav, tată. Doctorul spune că e pe moarte.

— Nu ştiu dacă trebuie să-l cred pe doctor, spuse tatăl. Ştii cît de ticăloşi sînt doctorii.

— Giuseppe, rosti din nou mama cu un glas spart, blînd, amuţită de durere.

— Numele lui este Yossarian, mamă. Mama nu prea mai are ţinere de minte. Cum se poartă cu tine aici, băiete? Se poartă bine cu tine?

— Destul de bine, spuse Yossarian.

— Asta-i bine. Să nu te laşi călcat în picioare. Eşti la fel de bun ca toţi ceilalţi de aici, chiar dacă eşti italian. Ai şi tu drepturi.

Yossarian se înfioră şi închise ochii, ca să nu fie nevoit să-l privească pe fratele lui John. Simţi că i se face greaţă.

— Uite cît de îngrozitor arată acum, observă tatăl.

— Giuseppe, spuse mama.

— Mamă, numele lui este Yossarian, o întrerupse nervos fratele. Nu poţi să ţii minte?

— Nu-i nimic, îl întrerupse Yossarian. Poate să-mi spună Giuseppe, dacă aşa vrea.

— Giuseppe, îi spuse ea.

— Nu-ţi face griji, Yossarian, spuse fratele. Totul va fi bine.

— Nu-ţi face griji, mamă, spuse Yossarian. Totul va fi bine.

— Ţi-au adus un preot? se interesă fratele.

— Da, minţi Yossarian, înfiorîndu-se din nou.

— Asta-i bine, decise fratele. Atîta vreme cît ai tot ce-ţi trebuie. Am venit tocmai de la New York. Ne temeam că n-o să ajungem la timp.

— La timp pentru ce?

— La timp ca să te vedem înainte de a muri.

— Ce importanţă are?

— Nu voiam să te lăsăm să mori singur.

— Ce importanţă are?

— Cred că delirează, spuse fratele. Spune tot timpul acelaşi lucru.

— E într-adevăr foarte ciudat, răspunse bătrînul. Tot timpul am crezut că îl cheamă Giuseppe şi acum aflu că îl cheamă Yossarian. E într-adevăr foarte ciudat.

— Mamă, fă-i să se simtă bine, o îndemnă fratele. Spune-i ceva care să-l înveselească.

— Giuseppe.

— Nu e Giuseppe, mamă. E Yossarian.

— Ce importanţă are? răspunse mama pe acelaşi ton îndurerat, fără să-şi ridice privirea. E pe moarte.

Ochii ei umflaţi se umplură de lacrimi şi începu să plîngă, legănîndu-se în spate şi-n faţă încet, în scaun, cu mîinile zăcînd în poală, ca nişte molii căzute acolo. Yossarian se temu că va începe să hohotească. Tatăl şi fratele începură şi ei să plîngă. Yossarian îşi aminti brusc de ce plîngeau toţi şi începu şi el să plîngă. Un medic pe care Yossarian nu-l mai văzuse pînă atunci intră în încăpere şi le spuse politicos vizitatorilor că trebuiau să plece. Tatăl se ridică ceremonios ca să-şi ia rămas bun.

— Giuseppe, începu el.

— Yossarian, îl corectă fiul.

— Yossarian, spuse tatăl.

— Giuseppe, îl corectă Yossarian.

— În curînd vei muri.

Yossarian începu din nou să plîngă. Medicul îi aruncă o privire cruntă din capătul celălalt al încăperii şi Yossarian îşi impuse să se oprească.

Tatăl continuă solemn, cu capul plecat.

— Cînd vei vorbi cu Cel de Sus, spuse el, vreau să-I spui ceva din partea mea. Spune-i că nu e drept să moară oamenii cînd sînt tineri. Vorbesc serios. Spune-i că, dacă trebuie totuşi să moară, să moară cînd sînt bătrîni. Vreau să-I spui asta. Nu cred că El ştie că nu e drept, pentru că se spune că El e bun şi asta durează de foarte, foarte mult timp. E-n regulă?

— Şi să nu te laşi călcat în picioare, îl sfătui fratele. Vei fi la fel de bun ca toţi ceilalţi în cer, chiar dacă eşti italian.

— Îmbracă-te gros, rosti mama, care părea să ştie ce spune.

19
COLONELUL CATHCART

Colonelul Cathcart era un bărbat şmecher, plin de succes, şleampăt şi nefericit, în vîrstă de treizeci şi şase de ani, cu umblet greoi, care voia s-ajungă general. Era impetuos şi deprimat, cumpănit şi supărat. Era mulţumit de el însuşi şi nesigur pe el, cutezător în stratagemele administrative, pe care le folosea ca să atragă asupra sa atenţia superiorilor, şi înfricoşat că toate planurile lui ar putea eşua. Era chipeş şi neatrăgător, un fanfaron musculos şi înfumurat, care se îngrăşa mereu şi era chinuit veşnic de crize prelungite de spaimă. Colonelul Cathcart era înfumurat pentru că era colonel plin, cu comandă de luptă, la vîrsta de numai treizeci şi şase de ani; şi era deprimat pentru că, deşi avea deja treizeci şi şase de ani, era doar colonel plin.

Colonelul Cathcart era impenetrabil la valorile absolute. Nu-şi putea măsura evoluţia decît în comparaţie cu ceilalţi şi pentru el perfecţiunea însemna să faci ceva cel puţin la fel de bine ca toţi bărbaţii de vîrsta lui, care făceau acelaşi lucru şi mai bine. Faptul că existau mii de oameni de vîrsta lui şi mai bătrîni care nu ajunseseră nici măcar la gradul de maior îl îmbărbăta, făcîndu-l să se fălească, încîntat de remarcabila lui valoare; pe de altă parte, faptul că existau bărbaţi de vîrsta lui sau mai tineri care erau deja generali îi inculca un chinuitor sentiment de ratare, făcîndu-l să-şi roadă unghiile, frămîntat de o nelinişte neostoită, mai cumplită chiar şi decît cea care-l frămînta pe Joe Flămîndul. Colonelul Cathcart era un bărbat foarte masiv, veşnic îmbufnat, lat în umeri, cu păr negru şi cîrlionţat, încărunţit la vîrfuri şi tuns foarte scurt, şi cu un ţigaret înzorzonat, pe care-l cumpărase cu o zi înainte de a sosi la Pianosa pentru a prelua comanda grupei sale. Îşi etala cu emfază ţigaretul în orice împrejurare şi învăţase să-l manevreze cu dibăcie. Fără să-şi dea seama, descoperise în străfundurile fiinţei lui o înclinaţie fertilă spre fumatul cu ţigaret. Din cîte ştia el, era unicul ţigaret din întregul teatru de operaţiuni mediteranean şi considera acest lucru măgulitor şi totodată neliniştitor. Nu avea nici o

îndoială că o persoană atît de blajină şi de intelectuală ca generalul Peckem aproba faptul că el fuma cu ţigaret, chiar dacă ei doi se vedeau destul de rar, ceea ce într-un fel era un mare noroc, recunoştea uşurat colonelul Cathcart, întrucît s-ar fi putut ca generalul Peckem să nu aprobe deloc ţigaretul lui. Cînd colonelul Cathcart era asaltat de asemenea temeri, îşi înăbuşea un suspin şi îi venea să arunce obiectul acela nenorocit, dar îl reţinea convingerea de nestrămutat că ţigaretul nu pregeta să-i înfrumuseţeze fizicul masculin, marţial, cu un superb lustru de eroism sofisticat, care îl punea într-o lumină avantajoasă orbitoare, între toţi ceilalţi colonei plini din armata americană cu care era în întrecere. Deşi cum putea fi sigur de asta?

Colonelul Cathcart era în felul acesta neobosit un tactician militar devotat, harnic şi sensibil, care făcea calcule zi şi noapte în slujba lui însuşi. Era propriul lui sarcofag, un diplomat îndrăzneţ şi infailibil, care se dojenea întotdeauna scîrbit pentru toate ocaziile pe care le pierduse şi îşi dădea şuturi, cuprins de regrete, pentru toate greşelile pe care le comisese. Era încordat, irascibil, sever şi infatuat. Era un brav oportunist, care se repezea hulpav la orice şansă oferită de colonelul Korn şi tremura, asudînd de disperare, imediat după aceea, la gîndul consecinţelor pe care le-ar fi putut suporta. Colecţiona zvonuri cu lăcomie şi aduna bîrfele ca pe nişte comori. Credea toate veştile pe care le auzea şi nu avea încredere în nici una. Era permanent în alertă faţă de orice semnal, de o abilă sensibilitate faţă de legături şi situaţii care nu existau. Era o persoană în cunoştinţă de cauză, care se străduia, patetic, să descopere ce se petrecea. Era o brută lăudăroasă, neînfricată, care cugeta neconsolată la oribilele impresii de neşters pe care ştia că le producea în continuare asupra oamenilor de vază, prea puţin conştienţi de existenţa lui.

Toată lumea îl persecuta. Colonelul Cathcart trăia din inteligenţa lui în lumea aritmetică, instabilă, a bobîrnacelor şi a laurilor pe care-i culegea, a unor copleşitoare triumfuri imaginare şi a unor catastrofale înfrîngeri imaginare. Oscila de la o oră la alta între tristeţe şi veselie, sporind în închipuire măreţia victoriilor lui şi exagerînd în mod tragic gravitatea înfrîngerilor. Nimeni nu-l prindea vreodată moţăind. Dacă îi ajungea la urechi zvonul că generalul Dreedle sau generalul Peckem fuseseră văzuţi zîmbind, încruntîndu-se sau nefăcînd

nici una, nici alta, nu-şi găsea odihna pînă ce nu descoperea o interpretare acceptabilă a acestor fapte şi se încăpăţîna să bombăne, pînă cînd colonelul Korn îl convingea să se relaxeze şi să ia lucrurile mai uşor.

Locotenent-colonelul Korn era un aliat loial, indispensabil, care îl călca pe nervi pe colonelul Cathcart. Colonelul Cathcart se angaja să-i poarte veşnică recunoştinţă colonelului Korn pentru ingenioasele planuri pe care le ticluia şi se înfuria apoi pe el cînd îşi dădea seama că s-ar putea să nu funcţioneze. Colonelul Cathcart era extrem de îndatorat colonelului Korn şi nu-l putea suferi. Cei doi erau foarte apropiaţi. Colonelul Cathcart îl invidia pe colonelul Korn pentru inteligenţa lui şi trebuia să-şi amintească adeseori că acesta nu era încă decît locotenent-colonel, deşi era cu aproape zece ani mai mare decît colonelul Cathcart, şi că absolvise o universitate de stat. Colonelul Cathcart deplîngea nefericita soartă care-i dăduse ca ajutor nepreţuit o persoană atît de banală precum colonelul Korn. Era înjositor să fie nevoit să depindă în asemenea măsură de un individ care absolvise o universitate de stat. Dacă trebuia neapărat ca o persoană să-i devină indispensabilă, se plîngea el, putea fi la fel de bine o persoană bogată şi bine educată, o persoană de familie mai bună, mai matură decît colonelul Korn, care să nu trateze dorinţa colonelului Cathcart de a deveni general cu uşurinţa cu care bănuia în secret colonelul Cathcart că o trata în secret colonelul Korn.

Colonelul Cathcart dorea cu atîta disperare să ajungă general, încît era dispus să se folosească de orice, chiar şi de religie, şi îl convocă pe capelan în biroul lui, la sfîrşitul unei dimineţi, la o săptămînă după ce ridicase numărul misiunilor la şaizeci şi arătă brusc cu degetul spre revista *The Saturday Evening Post* aflată pe masa lui. Colonelul avea gulerul cămăşii kaki descheiat, lăsînd să se vadă o umbră de ţepi negri şi tari de barbă, pe gîtul alb ca o coajă de ou, iar buza inferioară îi atîrna moale ca un burete. Era o persoană care nu se bronza niciodată şi se ferea cît putea de soare, ca să evite arsurile. Colonelul era cu mai mult de un cap mai înalt decît capelanul şi cu mai mult de două ori mai lat decît el, iar covîrşitoarea lui autoritate îl făcea pe capelan să se simtă, prin contrast, fragil şi suferind.

— Priveşte, domnule capelan, îi ordonă colonelul Cathcart, înşurubîndu-şi o ţigară în ţigaret şi revărsîndu-se în scaunul

rotitor din spatele biroului lui. Ia spune-mi ce părere ai.

Capelanul se supuse, coborîndu-şi privirea spre revista deschisă şi văzu un lung articol despre un grup de bombardieri americani din Anglia, al cărui capelan rostea rugăciuni în sala de instruire înaintea fiecărei misiuni. Capelanului îi veni să plîngă de fericire, cînd îşi dădu seama că domnul colonel nu avea de gînd să zbiere la el. Cei doi abia de-şi mai adresaseră vreo vorbă din seara aceea agitată, cînd colonelul Cathcart îl alungase din clubul ofiţerilor la îndemnul generalului Dreedle, după ce Chief White Halfoat îl pocnise în nas pe colonelul Moodus. Capelanului îi fusese iniţial teamă că domnul colonel avea de gînd să-l certe pentru că se întorsese la clubul ofiţerilor fără permisiune în seara precedentă. Intrase acolo împreună cu Yossarian şi Dunbar, după ce cei doi apăruseră pe neaşteptate în cortul lui din poiana din pădure, rugîndu-l să-i însoţească. Deşi colonelul Cathcart îl intimida, i se păru mai uşor să-şi învingă reticenţa decît să refuze amabila invitaţie a celor doi prieteni recent achiziţionaţi, pe care-i cunoscuse cu ocazia unei vizite la spital cu cîteva săptămîni în urmă şi care acţionaseră cu eficienţă pentru a-l ocroti de multiplele vicisitudini sociale implicate în datoria lui oficială de a fi cît mai prietenos şi familiar cu peste nouă sute de ofiţeri şi recruţi nefamiliari lui, care-l considerau un animal ciudat.

Capelanul nu-şi mai dezlipea privirea de paginile revistei. Examină fiecare fotografie de două ori şi citi cu atenţie explicaţiile, în timp ce îşi organiza răspunsul la întrebarea colonelului, într-o propoziţie cît mai gramaticală, pe care o repetă şi reorganiză în minte de mai multe ori, pînă îşi adună în cele din urmă curajul de a vorbi.

— Eu cred, să trăiţi, că rostirea unor rugăciuni înaintea fiecărei misiuni este un procedeu foarte moral şi vrednic de toată lauda, încercă el timid, apoi aşteptă.

— Mda, spuse colonelul. Dar vreau să ştiu dacă socoteşti că va prinde aici.

— Da, să trăiţi, răspunse capelanul după cîteva clipe. Cred că da.

— Atunci aş vrea să încercăm.

Pe obrajii făinoşi şi umflaţi ai colonelului apărură deodată pete arzătoare ce exprimau entuziasmul. Se ridică şi începu să se plimbe agitat prin încăpere.

— Observi ce bine le-a făcut acestor oameni din Anglia. Uite aici fotografia unui colonel al cărui capelan spune rugăciuni înaintea fiecărei misiuni. Dacă lui îi merge cu rugăciunile, trebuie să ne meargă şi nouă. Poate că dacă facem rugăciuni o să bage şi fotografia mea în *The Saturday Evening Post.*

Colonelul se aşează din nou şi zîmbi superior, cufundat în meditaţii prolifice. Capelanul nu avea nici un indiciu despre vorbele pe care urma să le rostească colonelul. Abordînd o expresie gînditoare pe faţa lui alungită şi cam palidă, îşi lăsă privirea să zăbovească pe cîţiva dintre sacii cu pătlăgele roşii înşiruiţi de-a lungul pereţilor. Se prefăcu că se concentrează asupra unui răspuns. După cîtva timp, îşi dădu seama că privea într-adevăr şirurile de saci cu pătlăgele roşii şi începu să-l obsedeze atît de mult motivul pentru care se aflau atîţia saci plini ochi cu pătlăgele roşii în biroul unui comandant de grup, încît uită complet de discuţia despre rostirea rugăciunilor pînă cînd, făcînd o generoasă digresiune, colonelul Cathcart întrebă:

— Vrei să cumperi cîteva, capelane? Au fost aduse direct de la ferma pe care colonelul Korn şi cu mine o avem sus, pe dealuri. Îţi dau un sac la preţ de angro.

— Nu, să trăiţi. Nu cred.

— Nu-i nimic, îl asigură colonelul cu largheţe. Nu eşti obligat. Milo e încîntat să înhaţe toată recolta. Astea au fost culese chiar ieri. Uite cît de tari şi de coapte sînt, ca sînii unei fete tinere.

Capelanul roşi şi colonelul înţelese imediat că făcuse o greşeală. Plecă ruşinat capul, simţind cum îi arde faţa puhavă. Îşi simţea degetele butucănoase şi stîngace. Îl ura cu înverşunare pe capelan pentru că era capelan şi pentru că transformase într-o gafă vulgară o observaţie care în alte împrejurări, din cîte ştia el, ar fi fost considerată spirituală şi civilizată. Încercă disperat să găsească o modalitate prin care să iasă amîndoi din acea situaţie cumplit de stînjenitoare. Nu reuşi, amintindu-şi în schimb că totuşi capelanul era doar căpitan, şi îşi reveni imediat, pufnind şocat şi indignat. Obrajii i se crispară de furie la gîndul că îl ispitise să se umilească un tip care avea aproape aceeaşi vîrstă cu el şi era doar căpitan şi se întoarse duşmănos spre capelan, cu licăriri de furie ucigaşă în ochi, care-l făcură pe capelan să tremure.

Colonelul îl pedepsi sadic cu o privire lungă, fulgerătoare, răutăcioasă, plină de ură tăcută.

— Vorbeam despre altceva, îi aminti el în cele din urmă capelanului, pe un ton tăios. Nu vorbeam despre sînii tari şi copţi ai tinerelor fete frumoase, ci despre cu totul altceva. Vorbeam despre oficierea unor slujbe religioase în sala de instruire înaintea fiecărei misiuni. Există vreun motiv pentru care nu putem face aşa ceva?

— Nu, să trăiţi, îngăimă capelanul.

— Atunci vom începe chiar cu misiunea din această după-amiază.

Ostilitatea colonelului se înmuie treptat pe măsură ce trecu la detalii.

— Fii atent, vreau să te gîndeşti foarte bine la rugăciunile pe care le vom face. Nu vreau nimic greoi sau trist. Aş vrea să fie ceva spumos şi vioi, ceva care să-i facă pe băieţi să plece la luptă cu inima uşoară. Înţelegi ce vreau să spun? Nu vreau chestii de-alea cu Împărăţia Domnului sau Valea Morţii. Toate astea sînt prea negative. De ce faci mutra asta acră?

— Iertaţi-mă, să trăiţi, se bîlbîi capelanul. Tocmai mă gîndeam la psalmul 23 cînd aţi spus asta.

— Ce zice?

— E cel la care tocmai v-aţi referit, să trăiţi. Domnul este păstorul meu; eu...

— Da, la ăsta m-am referit. Nu-i bun. Ce-mi mai poţi propune?

— *Mîntuieşte-mă, Doamne; căci apele vin în...*

— Fără ape, decise colonelul, suflînd sever în ţigaret, după ce îşi aruncase mucul în scrumiera de alamă încrustată. Ce-ar fi să încercăm ceva muzical? De pildă, harfele din sălcii.

— Acolo erau şi rîurile din Babilon, să trăiţi, răspunse capelanul... acolo şezurăm, da, şi am plînserăm, cînd de *Sion ne amintirăm.*

— Sion? Las-o pe-asta acum. Aş vrea să ştiu cum a ajuns acolo. N-ai ceva hazliu, care n-are legătură cu apele, cu văile şi cu Dumnezeu? Aş vrea să ne desprindem total de tema religiei, dacă se poate.

Capelanul nu ştia cum să se mai scuze.

— Iertaţi-mă, să trăiţi, dar aproape toate rugăciunile pe care le ştiu au o tonalitate cam sumbră şi se referă măcar în treacăt la Dumnezeu.

— Atunci să găsim unele noi. Oamenii se plîng şi aşa destul

de misiunile în care-i trimit; n-are rost să le dăm apă la moară cu predici despre Dumnezeu, moarte sau rai. De ce n-am adopta o atitudine mai pozitivă? De ce n-am putea să ne rugăm cu toţii pentru ceva bun, de pildă pentru o schemă de bombardare mai strînsă? N-am putea să ne rugăm pentru o schemă de bombardare mai strînsă?

— Ba da, să trăiţi, presupun că da, răspunse şovăielnic capelanul. Nici măcar nu aveţi nevoie de mine dacă asta e tot ce doriţi. O puteţi face şi singur.

— Ştiu că aş putea, răspunse colonelul pe un ton caustic. Dar dumneata de ce crezi că te afli aici? Aş putea şi să-mi cumpăr singur de mîncare, dar asta-i treaba lui Milo şi de aceea o face pentru toate grupurile din zonă. Treaba dumitale este să ne dai tonul rugăciunilor, şi de acum înainte ne vei da tonul rugăciunilor pentru o schemă de bombardare mai strînsă, înaintea fiecărei misiuni. E clar? Cred că merită să te rogi pentru o schemă de bombardare mai strînsă. Vom culege numai lauri din partea generalului Peckem. Generalul Peckem este de părere că fotografiile aeriene sînt mult mai frumoase atunci cînd bombele explodează aproape unele de altele.

— Generalul Peckem, să trăiţi?

— Exact, capelane, răspunse colonelul, chicotind patern, cînd văzu privirea nedumerită a capelanului. N-aş vrea să se ducă vorba, dar se pare că generalul Dreedle este în sfîrşit pe ducă şi că generalul Peckem este propus să-l înlocuiască. Sincer să fiu, n-o să-mi pară rău dacă se va întîmpla aşa. Generalul Peckem este un om foarte cumsecade şi o s-o ducem mult mai bine sub comanda lui. Pe de altă parte, poate că nu se va întîmpla şi vom rămîne tot sub comanda generalului Dreedle. Sincer să fiu, nu mi-ar părea rău să se întîmple nici asta, pentru că generalul Dreedle este şi el un om foarte cumsecade şi cred că o s-o ducem mult mai bine şi sub comanda lui. Sper că nu vei divulga nimănui toate astea, capelane. N-aş vrea să-şi imagineze careva că susţin vreuna dintre părţi.

— Da, să trăiţi.

— Bravo! exclamă colonelul şi se ridică bine dispus. Dar cu bîrfele astea nu ajungem în *The Saturday Evening Post,* nu, capelane? Ia să vedem ce procedură va trebui să folosim. Apropo, capelane, să nu sufli o vorbă despre asta colonelului Korn. Ai înţeles?

— Da, să trăiţi.

Colonelul Cathcart începu să tropăie de colo-colo, cugetînd pe intervalele înguste dintre sacii cu pătlăgele roşii şi biroul şi scaunele de lemn din mijlocul încăperii.

— Probabil că va trebui să aştepţi afară pînă se termină instruirea, pentru că toate informaţiile sînt secrete. Te putem strecura înăuntru în timp ce maiorul Danby sincronizează ceasurile. Nu cred că ora exactă este un secret. Îţi vom aloca aproximativ un minut şi jumătate din program. Îţi ajunge un minut şi jumătate?

— Da, să trăiţi. Dacă nu este inclus şi timpul necesar ca să plece din încăpere ateii şi să intre recruţii.

Colonelul se opri brusc.

— Care atei? strigă el pe un ton defensiv, schimbîndu-şi într-o secundă atitudinea, pentru a nega cu vehemenţă şi nevinovăţie. Nu există atei în unitatea mea. Ateismul este interzis prin lege, nu?

— Nu, să trăiţi.

— Nu este? Atunci este împotriva intereselor americane, nu?

— Nu sînt sigur, să trăiţi, răspunse capelanul.

— Ei bine, eu sînt, declară colonelul. N-am de gînd să disturb slujbele noastre religioase numai ca să facem favoruri unei şleahte de atei împuţiţi. Nu vor căpăta de la mine privilegii speciale! Să stea locului şi să se roage cu noi ceilalţi! Şi ce-i prostia asta cu recruţii? Cum naiba or să intre în treaba asta?

Capelanul simţi că-i arde faţa.

— Iertaţi-mă, să trăiţi, dar m-am gîndit că o să doriţi să fie prezenţi şi recruţii, de vreme ce vor pleca şi ei în aceeaşi misiune.

— Nu cred. Ei au Dumnezeul şi capelanul lor, nu?

— Nu, să trăiţi.

— Ce tot îndrugi acolo? Vrei să spui că se roagă la acelaşi Dumnezeu ca şi noi?

— Da, să trăiţi.

— Şi El îi ascultă?

— Cred că da, să trăiţi.

— Ei, fir-ar să fie! se exprimă colonelul, fornăind pentru sine, glumeţ şi batjocoritor.

După o clipă, se pleoşti brusc şi îşi trecu nervos mîna peste buclele scurte, negre, cu fire cărunte.

— Chiar crezi că este o idee bună să-i lăsăm să intre pe recruţi? întrebă el îngrijorat.

— Consider că aşa s-ar cuveni, să trăiţi.

— Eu aş vrea să rămînă afară, mărturisi colonelul şi începu să-şi pocnească furios încheieturile degetelor în timp ce se foia încoace şi-ncolo. O, să nu mă înţelegi greşit, capelane. Nu că i-aş considera pe recruţi murdari, vulgari şi inferiori. Dar pur şi simplu nu avem spaţiu suficient. Sincer să fiu, aş prefera ca ofiţerii şi recruţii să nu fraternizeze în sala de instruire. După părerea mea, se văd destul în timpul misiunii. Cîţiva dintre cei mai buni prieteni ai mei sînt recruţi, înţelegi? Dar mai mult de atît nu i-aş lăsa să se apropie. Hai, zău, capelane, cred că n-ai accepta ca sora dumitale să se mărite cu un recrut, nu?

— Sora mea este recrut, să trăiţi, răspunse capelanul.

Colonelul se opri iarăşi brusc şi îi aruncă o privire tăioasă capelanului, ca să se asigure că nu era luat peste picior.

— Ce vrei să spui cu asta, capelane? Faci glume?

— Nu, să trăiţi, se grăbi capelanul să explice, cu o expresie chinuitoare pe faţă. Este sergent în infanteria marină.

Colonelul nu-l plăcuse niciodată pe capelan, iar acum îl detesta şi îl privea cu neîncredere. Îl cuprinse un puternic presentiment al unei primejdii şi se întrebă dacă nu cumva şi capelanul complota împotriva lui, dacă nu cumva comportamentul rezervat şi şters al capelanului nu era de fapt doar o mască sinistră a unei ambiţii înverşunate care, în străfundurile ei, era vicleană şi lipsită de scrupule. Era ceva ciudat în legătură cu capelanul şi colonelul detectă în curînd ce anume. Capelanul rămăsese în poziţie de drepţi, întrucît colonelul uitase să-i dea pe loc repaos. Să încremenească aşa, se decise răzbunător colonelul, ca să-i arate cine era stăpînul şi ca să fie ocrotit de pierderea de demnitate pe care ar fi suferit-o dacă şi-ar fi recunoscut această scăpare.

Colonelul Cathcart se duse ca hipnotizat spre fereastră, cu o privire vagă, tîmpă, de introspecţie meditativă. Recruţii erau întotdeauna perfizi, conchise el. Privi în jos, posomorît şi îndurerat, spre poligonul cu ţinte mobile, construit din ordinul lui pentru ofiţerii din statul său major, şi îşi aminti umilitoarea după-amiază în care generalul Dreedle îl beştelise fără milă în faţa colonelului Korn şi a maiorului Danby şi îi ordonase să permită intrarea în poligon a tuturor recruţilor şi ofiţerilor cu

statut de combatant. Poligonul cu ţinte mobile fusese o mare belea pentru el, era concluzia la care fusese silit să ajungă colonelul Cathcart. Era convins că generalul Dreedle nu uitase, deşi era convins că nici măcar nu-şi mai aducea aminte, ceea ce era cu adevărat foarte nedrept, se plînse colonelul Cathcart, întrucît însăşi ideea de a construi un poligon cu ţinte mobile ar fi trebuit să-i aducă lauri, chiar dacă fusese o adevărată belea. Colonelul Cathcart nu era în stare să evalueze exact cît teren cîştigase sau pierduse cu blestematul acela de poligon cu ţinte mobile şi îşi dorea să fi fost chiar în clipa aceea colonelul Korn în birou, ca să evalueze în locul lui acel incident încă o dată, alungîndu-i astfel temerile.

Totul îl nedumerea şi îl descuraja. Colonelul Cathcart îşi scoase din gură ţigaretul, îl vîrî în buzunarul cămăşii şi începu să-şi roadă tare unghiile. Toţi erau împotriva lui şi îl durea nespus faptul că în acel moment de criză, colonelul Korn nu era alături de el, ca să-l ajute să ia o hotărîre în privinţa rugăciunilor. Nu avea aproape nici o încredere în capelan, care nu era încă decît căpitan.

— Crezi, întrebă el, că dacă-i lăsăm afară pe recruţi vom avea mai puţine şanse de reuşită?

Capelanul ezită, simţindu-se din nou pe un teren nefamiliar.

— Da, să trăiţi, răspunse el în cele din urmă. Cred că se poate considera că o asemenea acţiune ar putea reduce şansele de a vi se răspunde la rugăciunile pentru o schemă de bombardare mai strînsă.

— Nici nu m-am gîndit la asta! strigă colonelul, în timp ce ochii îi clipeau şi îi clipoceau ca nişte băltoace. Vrei să spui că Dumnezeu ar putea chiar să hotărască să mă pedepsească dîndu-ne o schemă de bombardare lejeră?

— Da, să trăiţi, spuse capelanul. E de presupus că ar putea face asta.

— Atunci să se ducă dracului! afirmă colonelul într-o răbufnire de independenţă. N-am de gînd să înfiinţez aceste momente de rugăciune numai ca să înrăutăţesc şi mai mult situaţia.

Chicotind dispreţuitor, se instală în spatele biroului, îşi vîrî din nou în gură ţigaretul gol şi se cufundă pentru cîteva clipe într-o tăcere fertilă.

— Acum, dacă stau să mă gîndesc, mărturisi el atît pentru

sine, cît şi pentru capelan, ideea de a pune oamenii să se roage lui Dumnezeu n-a fost oricum prea grozavă. S-ar fi putut ca editorii de la *The Saturday Evening Post* să nu fi marşat.

Colonelul abandonă proiectul cu părere de rău, pentru că îl concepuse el singur şi sperase că prin materializarea lui va demonstra categoric tuturor că de fapt nu avea deloc nevoie de colonelul Korn. De îndată ce proiectul căzu, se bucură că scăpase de el, fiindcă îl frămîntase încă de la început pericolul implicat de ticluirea acelui plan, fără a se fi consultat în prealabil cu colonelul Korn. Scoase un imens oftat de mulţumire sufletească. Acum, după ce renunţase la idee, crescuse în propriii lui ochi, pentru că luase o hotărîre foarte înţeleaptă, simţea el, şi cel mai important lucru era că luase această hotărîre înţeleaptă fără a-l consulta pe colonelul Korn.

— Asta-i tot, să trăiţi? întrebă capelanul.

— Da, spuse colonelul Cathcart. Numai dacă nu mai ai vreo propunere.

— Nu, să trăiţi. Doar...

Colonelul îşi ridică privirea de parcă fusese jignit şi îl examină cu o neîncredere rezervată.

— Doar ce, capelane?

— Îmi permiteţi, spuse capelanul, unii oameni sînt foarte supăraţi de faptul că aţi ridicat numărul misiunilor la şaizeci. Mi-au cerut să vă vorbesc despre acest lucru.

Colonelul tăcea. Faţa capelanului se înroşi pînă la rădăcinile părului blond, în timp ce aştepta. Colonelul continuă să-l fixeze cu o privire nepăsătoare, lipsită de orice emoţie.

— Spune-le că în jurul nostru e război, îl sfătui el în cele din urmă pe un ton sec.

— Vă mulţumesc, să trăiţi, răspunse capelanul cuprins de un val de recunoştinţă, pentru că în sfîrşit colonelul spusese ceva. Ei se întreabă de ce nu aţi putea rechiziţiona cîteva din echipajele de rezervă care aşteaptă în Africa pentru a le lua locul, lăsîndu-i apoi să se întoarcă acasă.

— Asta-i o problemă administrativă, spuse colonelul. Nu te priveşte pe dumneata.

Arătă apatic spre perete.

— Serveşte-te cu o pătlăgică roşie, capelane. Te rog, fac cinste.

— Vă mulţumesc, să trăiţi. Să trăiţi...

— Pentru nimic. Îţi place să trăieşti în pădure, capelane? Totul e minunat acolo?

— Da, să trăiţi.

— Bravo. Ia legătura cu noi dacă ai nevoie de ceva.

— Da, să trăiţi. Vă mulţumesc, să trăiţi. Să trăiţi...

— Îţi mulţumesc că ai venit, capelane. Acum am treabă. Te rog să mă anunţi dacă descoperi vreo metodă prin care să ne putem vedea numele în *The Saturday Evening Post.*

— Da, să trăiţi.

Capelanul făcu un efort uriaş, îşi luă inima în dinţi şi se avîntă fără sfială:

— Mă preocupă în mod deosebit starea unuia dintre bombardieri, să trăiţi. Yossarian.

Colonelul îşi ridică repede privirea cu o tresărire de vagă identificare.

— Cine? întrebă el alarmat.

— Yossarian, să trăiţi.

— Yossarian?

— Da, să trăiţi. E într-o stare foarte gravă, să trăiţi. Mă tem că, dacă va mai avea mult de suferit, va face un gest disperat.

— Chiar aşa, capelane?

— Da, să trăiţi. Mă tem că acesta este adevărul.

Colonelul cugetă într-o tăcere apăsătoare cîteva clipe.

— Spune-i să aibă încredere în Dumnezeu, îi recomandă el în cele din urmă.

— Vă mulţumesc, să trăiţi, spuse capelanul. Aşa voi face.

20
CAPORALUL WHITCOMB

Soarele dimineţii de sfîrşit de august era fierbinte şi aburind şi pe balcon nu sufla nici o adiere. Capelanul se deplasa încet. Era mîhnit şi împovărat de autoreproşuri cînd ieşi din biroul colonelului, păşind fără zgomot cu pantofii lui maron cu tocuri şi tălpi de cauciuc. Se detesta pentru ceea ce îşi dădea seama acum că era propria lui laşitate. Intenţionase să adopte o atitudine mult mai fermă cu colonelul Cathcart în privinţa celor şaizeci de misiuni, să pledeze cu curaj, logică şi elocvenţă

pentru o cauză în care începuse să se implice profund. Eşuase însă în mod lamentabil, se sufocase din nou cînd fusese confruntat cu împotrivirea unei personalităţi mai puternice decît a lui. Fusese o experienţă familiară, dezonorantă, şi avea o părere foarte proastă despre el însuşi.

Se sufocă şi mai tare o secundă mai tîrziu, cînd zări silueta bondoacă şi monocromă a colonelului Korn urcînd spre el, cu o grabă afectată, scara curbată, lată şi galbenă din piatră, venind dinspre grandiosul hol dărăpănat de dedesubt, cu pereţi înalţi, de marmură neagră crăpată şi cu pardoseală circulară din ceramică soioasă şi crăpată. Capelanul era chiar mai speriat de colonelul Korn decît de colonelul Cathcart. Locotenent-colonelul tuciuriu, de vîrstă mijlocie, cu ochelari glaciali, fără rame şi cu o căpăţînă cheală, cu faţete, ca o boltă, pe care şi-o atingea mereu delicat cu vîrfurile degetelor lui răsfirate, îl antipatiza pe căpitan şi era în mod frecvent nepoliticos cu el. Îl ţinea permanent sub teroare pe capelan, cu limba lui ascuţită şi batjocoritoare şi cu ochii lui cinici, în care capelanul nu avea niciodată curajul să privească accidental mai mult de o secundă. Plecîndu-se umil în faţa lui, privirea capelanului se concentra în mod inevitabil asupra diafragmei colonelului Korn, unde poalele cămăşii care îi ieşeau din centura lăsată pe burtă şi se revărsau peste talie îi dădeau o înfăţişare şleampătă şi-l făceau să pară cu cîţiva centimetri mai scund decît era în realitate. Colonelul Korn era un bărbat neîngrijit şi dispreţuitor, cu pielea unsuroasă şi cu nişte cute adînci şi dure care porneau aproape direct din nas şi coborau printre fălcile crepusculare, pînă în bărbia pătrată, despicată. Avea o faţă acră şi îl privi pe capelan de parcă nu l-ar fi recunoscut cînd cei doi se apropiau pe scară şi se pregăteau să treacă unul pe lîngă altul.

— Salut, părinte, spuse el sec fără să-l privească pe capelan. Cum merge?

— Bună dimineaţa, să trăiţi, răspunse capelanul, avînd înţelepciunea să sesizeze că nu aştepta un răspuns din partea lui.

Colonelul Korn continuă să urce scara fără a-şi încetini paşii şi capelanul rezistă tentaţiei de a-i reaminti că nu era catolic, ci anabaptist, şi că de aceea nu era necesar şi nici corect să i se adreseze cu "părinte". Acum era aproape sigur că domnul colonel Korn îşi amintea acest lucru şi că faptul că-i spusese

"părinte" cu o privire atît de nevinovată era doar o nouă metodă a colonelului Korn de a-l lua peste picior pentru că nu era decît anabaptist.

Colonelul Korn se opri pe neaşteptate cînd ajunse aproape în dreptul lui şi se repezi la capelan cu străfulgerări de furie bănuitoare în priviri. Capelanul încremeni.

— Ce faci cu pătlăgica aia roşie? întrebă sever colonelul Korn.

Capelanul îşi coborî privirea spre braţul lui, surprins de pătlăgica roşie pe care îl poftise s-o ia colonelul Cathcart.

— Am luat-o din biroul domnului colonel Cathcart, să trăiţi, reuşi el să răspundă.

— Colonelul ştie că ai luat-o?

— Da, să trăiţi. El mi-a dat-o.

— În acest caz, e în regulă, spuse îmblînzit colonelul Korn.

Zîmbi cu răceală, îndesîndu-şi cu policarele faldurile mototolite ale cămăşii în pantaloni. În ochi îi apăru o sticlire de răutate tainică, satisfăcută.

— De ce te-a chemat colonelul Cathcart, părinte?

Capelanul amuţi o secundă, neştiind ce să spună.

— Nu cred că ar trebui să...

— Să faci rugăciuni pentru editorii de la *The Saturday Evening Post?*

Capelanul schiţă un zîmbet.

— Da, să trăiţi.

Colonelul era încîntat de intuiţia lui. Rîse dispreţuitor.

— Să ştii că mă temeam chiar că va născoci ceva atît de ridicol de îndată ce va vedea *The Saturday Evening Post* de săptămîna asta. Sper că ai reuşit să-i explici că este o idee inacceptabilă.

— S-a hotărît să n-o aplice.

— Bravo. Mă bucur că l-ai convins că editorii de la *The Saturday Evening Post* nu sînt dispuşi să relateze de două ori aceeaşi poveste numai ca să-i facă publicitate unui colonel obscur. Cum mai e viaţa în sălbăticie, părinte? Reuşeşti să te descurci acolo?

— Da, să trăiţi. Totul e-n regulă.

— Bravo. Mă bucur să aud că n-ai motive să te plîngi. Să ne spui dacă ai nevoie de ceva ca să te simţi bine. Noi toţi dorim să te bucuri de o viaţă bună acolo.

— Vă mulţumesc, să trăiţi. O să vă spun.

Dinspre sala de dedesubt se ridică un zumzăit din ce în ce mai mare. Era aproape ora mesei şi primii sosiţi pătrundeau în sălile popotei Cartierului General, recruţii şi ofiţerii împărţindu-se în săli de masă diferite, situate faţă-n faţă în rotonda arhaică. Colonelul Korn încetă să zîmbească.

— Parcă ai luat dejunul cu noi aici acum o zi sau două, nu-i aşa, părinte? întrebă el cu înţeles.

— Da, să trăiţi. Alaltăieri.

— Aşa m-am gîndit şi eu, spuse colonelul Korn, apoi tăcu ca să-şi lase vorbele să-şi facă efectul. Stai liniştit, părinte. O să te conduc cînd îţi va veni din nou rîndul să mănînci aici.

— Vă mulţumesc, să trăiţi.

Capelanul nu ştia precis în care dintre sălile celor cinci ofiţeri şi ale celor cinci recruţi era programat să ia masa în ziua aceea, căci sistemul de rotaţie stabilit pentru el de colonelul Korn era complicat şi îşi uitase carnetul cu socoteli în cort. Capelanul era singurul ofiţer de la Cartierul General al regimentului, care nu locuia în clădirea din piatră roşie mucegăită a Cartierului General al regimentului şi nici în vreuna din construcţiile satelit mai mici care se înălţau deasupra terenurilor, într-o configuraţie disjunctă. Capelanul trăia într-o poiană din pădure, la circa şase kilometri, între clubul ofiţerilor şi prima dintre cele patru zone ale escadrilei, care se înşiruiau începînd de la Cartierul General al regimentului, pînă hăt departe. Capelanul locuia singur, într-un cort pătrat spaţios care îi servea şi de birou. Noaptea ajungea pînă la el zarva chefurilor de la clubul ofiţerilor, care-l ţinea adeseori treaz, zvîrcolindu-se pe pat, în exilul lui pasiv, pe jumătate voluntar. Nu era în stare să evalueze efectul pastilelor slabe pe care le lua din cînd în cînd ca să poată dormi şi după aceea se simţea vinovat zile întregi.

În poiana din pădure nu locuia cu capelanul decît asistentul lui, caporalul Whitcomb. Caporalul Whitcomb era ateu şi un subordonat nemulţumit, care avea impresia că putea face treaba capelanului mai bine decît o făcea el şi de aceea se considera o victimă a inechităţii sociale. Locuia într-un cort propriu, la fel de spaţios şi de pătrat ca al capelanului. Era pe faţă mojic şi dispreţuitor cu capelanul, după ce descoperise că acesta nu-i făcea nimic. Între marginile celor două corturi din poiană nu era mai mult de circa un metru şi jumătate.

Colonelul Korn fusese cel care concepuse acest mod de viaţă pentru capelan. Un motiv serios pentru care capelanul trăia în afara clădirii Cartierului General al regimentului era teoria colonelului Korn că, locuind într-un cort, precum majoritatea enoriaşilor săi, capelanul va comunica mai îndeaproape cu ei. Un alt motiv serios era faptul că prezenţa capelanului în preajma Cartierului General i-ar fi stînjenit pe ceilalţi ofiţeri. Una era să menţii legătura cu Dumnezeu şi cu asta erau toţi de acord; alta era însă să-L simţi în coasta ta douăzeci şi patru de ore pe zi. În ansamblu, după cum se exprimă colonelul faţă de maiorul Danby, ofiţerul responsabil de operaţiunile grupului, un tip ţîfnos, cu ochi holbaţi, capelanul ducea un trai dulce; nu prea avea altceva de făcut decît să-şi plece urechea la necazurile altora, să îngroape morţii, să-i viziteze pe cei căzuţi la pat şi să oficieze slujbele religioase. Şi nu prea mai avea mulţi morţi de îngropat, sublinie colonelul Korn, de cînd atacurile avioanelor germane de luptă încetaseră practic şi de cînd aproape nouăzeci la sută dintre victimele care încă se mai înregistrau, estima el, piereau în spatele liniei inamice sau dispăreau în nori, unde capelanul nu mai avea nici o treabă cu rămăşiţele pămînteşti. Cu siguranţă că nici slujbele religioase nu erau prea obositoare, deoarece erau oficiate o singură dată pe săptămînă în clădirea Cartierului General al regimentului şi la ele participau foarte puţini oameni.

De fapt, căpitanului începuse să-i placă viaţa în poiana din pădure. Atît el, cît şi caporalul Whitcomb primiseră tot ce le trebuia, aşa că nici unul dintre ei n-ar fi putut pretexta lipsa de confort pentru a cere permisiunea să se întoarcă în clădirea Cartierului General. Capelanul lua prin rotaţie micul dejun, prînzul şi cina în serii separate, în cele opt săli de mese ale escadrilei, lua fiecare a cincea masă în popota recruţilor de la Cartierul General al regimentului şi fiecare a zecea masă la popota ofiţerilor. Acasă la el, în Wisconsin, capelanul avusese pasiunea grădinăritului şi îi creştea inima, copleşit de o splendidă senzaţie de fertilitate şi rodnicie, ori de cîte ori admira ramurile joase şi spinoase ale copacilor sfrijiţi, bălăriile şi desişurile care-i ajungeau pînă la talie şi între care era aproape zidit. În primăvară, îşi dorise să sădească begonii şi verbine într-un strat îngust în jurul cortului său, dar teama de răzbunarea caporalului Whitcomb îl făcuse să se răzgîndească. Capelanul se

bucura de intimitatea şi izolarea oferite de verdeaţa din jur şi de atmosfera de visare şi meditaţie stimulată de viaţa lui de acolo. Tot mai puţini oameni veneau să-i spună necazurile lor şi îşi îngăduia să fie recunoscător şi pentru asta. Capelanul nu era prea sociabil şi conversaţia nu-i era la îndemînă. Simţea lipsa soţiei şi a celor trei copii mici ai lui, iar ea îi simţea de asemenea lipsa.

Ceea ce îl deranja cel mai mult pe caporalul Whitcomb la capelan, în afară de credinţa lui în Dumnezeu, era lipsa lui de iniţiativă şi de agresivitate. Caporalul Whitcomb considera slaba participare la slujbele religioase o tristă oglindire a propriului său statut. Mintea lui zămislea cu febrilitate noi idei incitante pentru declanşarea măreţei reînvieri spirituale al cărei autor se visa — mese în pădure, întruniri la biserică, scrisori tip expediate familiilor oamenilor morţi şi răniţi în luptă, cenzură, Bingo. Dar capelanul îl boicota. Pe caporalul Whitcomb îl scotea din sărite constrîngerea capelanului, pentru că el descoperea pretutindeni loc de mai bine. Oamenii de soiul capelanului, conchidea el, se făceau vinovaţi de proasta reputaţie a religiei şi de faptul că amîndoi erau socotiţi nişte paria. Spre deosebire de capelan, caporalul Whitcomb detesta izolarea la care era supus în poiana din pădure. Una dintre primele măsuri pe care intenţiona să le ia după ce va scăpa de capelan va fi mutarea în clădirea Cartierului General al regimentului, unde putea fi în miezul lucrurilor.

Cînd capelanul se întoarse cu maşina în poiană, după ce îl părăsise pe colonelul Korn, îl găsi pe caporalul Whitcomb afară, în pîcla înăbuşitoare, discutînd pe un ton conspirativ cu un necunoscut rotofei, îmbrăcat cu un halat din catifea reiată maro şi pijama de flanel gri. Capelanul recunoscu halatul de baie şi pijamaua din dotarea spitalului. Necunoscutul avea gingiile vopsite în violet; halatul din catifea reiată era împodobit la spate cu o fotografie a unui B-25 plonjînd printre flăcările portocalii ale tirului artileriei antiaeriene şi în faţă cu şiruri ordonate de bombe minuscule, care reprezentau cele şaizeci de misiuni de luptă efectuate. Pe capelan îl şocă atît de mult ceea ce vedea, încît încremeni, cu privirea fixă. Cei doi îşi întrerupseră conversaţia şi îl aşteptară să plece, într-o tăcere de mormînt. Capelanul se grăbi să intre în cort. Îi auzi, sau i se păru că îi aude, chicotind.

Caporalul Whitcomb intră peste o clipă şi îl întrebă:

— Care e situaţia?

— Nimic nou, răspunse capelanul, ocolindu-i privirea. M-a căutat cineva?

— Doar ţicnitul ăla de Yossarian. Face numai boacăne, nu-i aşa?

— Nu sînt convins că e cu adevărat ţicnit, observă capelanul.

— Bravo, ia-i apărarea, spuse caporalul Whitcomb pe un ton jignit, după care ieşi.

Capelanului nu-i venea să creadă că Whitcomb se simţise jignit din nou şi că ieşise cu adevărat. De îndată ce îşi dădu seama, caporalul Whitcomb intră din nou.

— Întotdeauna iei partea altora, îl acuză caporalul Whitcomb. Nu-i susţii pe oamenii tăi. E unul dintre cusururile tale.

— N-am intenţionat să-i iau partea, se scuză capelanul. Am făcut o simplă afirmaţie.

— Ce voia colonelul Cathcart?

— Nimic important. A vrut doar să discutăm posibilitatea de a spune rugăciuni în sala de instruire înaintea fiecărei misiuni.

— Foarte bine, să nu-mi spui, îl repezi caporalul Whitcomb şi ieşi din nou.

Capelanul se simţea îngrozitor. Oricît de politicos se străduia să fie, părea să reuşească întotdeauna să jignească sensibilitatea caporalului Whitcomb. Îşi plecă privirea cuprins de remuşcări şi văzu că ordonanţa pe care i-o vîrîse pe gît colonelul Korn pentru a face curat în cort şi pentru a avea grijă de lucrurile lui uitase iarăşi să-i lustruiască pantofii.

Caporalul Whitcomb se întoarse înăuntru.

— Nu ai încredere în informaţiile pe care ţi le dau, se văicări el cu agresivitate. Nu ai încredere în oamenii tăi. Este încă unul dintre cusururile tale.

— Ba am încredere, îl asigură capelanul, simţindu-se vinovat. Am foarte multă încredere în tine.

— Atunci cum rămîne cu scrisorile astea?

— Nu, nu acum, se rugă capelanul umil. Lasă scrisorile. Te rog, nu începe iar. O să te anunţ dacă mă voi răzgîndi.

Caporalul Whitcomb părea furios.

— Nu zău? Sigur, îţi convine să stai aici şi să clatini din cap, în timp ce eu fac toată treaba. L-ai văzut pe tipul de afară cu chestiile alea pictate pe halatul de baie?

— Vrea să-mi vorbească?

— Nu, spuse caporalul Whitcomb, după care ieşi.

În cort era o zăpuşeală jilavă şi capelanul simţi că se umezeşte şi el. Ascultă, ca unul care trage fără să vrea cu urechea, zumzetul nedesluşit al glasurilor scăzute de afară. Şedea inert la masa de bridge şubredă care-i servea drept birou, cu buzele strînse, cu ochii goi de orice expresie, cu faţa de o paloare ce bătea spre ocru, presărată cu vechi ciorchini izolaţi de minuscule scobituri produse de acnee, avînd culoarea şi structura unei coji de migdală necrăpate. Îşi stoarse creierii ca să găsească în memorie vreun indiciu al originii ostilităţii caporalului Whitcomb faţă de el. Era convins că îi făcuse un rău de neiertat, într-un mod pe care nu era în stare să-l desluşească. Părea incredibil ca o dușmănie atît de durabilă precum cea nutrită de caporalul Whitcomb să fi izvorît din faptul că respinsese iniţiativele lui referitoare la Bingo sau la scrisorile tip pentru familiile celor uciși în luptă. Capelanul era mîhnit pentru că îşi recunoştea incapacitatea. Intenţionase timp de cîteva săptămîni să aibă o discuţie ca de la om la om cu caporalul Whitcomb ca să afle ce-l frămînta, dar îi era deja ruşine de ceea ce ar fi putut afla.

În faţa cortului, caporalul Whitcomb fornăi. Celălalt chicoti. Preţ de cîteva secunde, pe capelan îl trecură fiori, avînd bizara şi oculta senzaţie că mai trăise o situaţie identică într-o existenţă anterioară. Încercă din răsputeri să capteze şi să dezvolte această impresie, ca să poată prezice şi poate chiar controla incidentele care ar fi putut surveni ulterior, dar zelul lui rămase neproductiv şi se stinse, după cum ştia că se va întîmpla. *Déjà vu.* Confundarea subtilă şi recurentă a iluziei cu realitatea, caracteristică paramneziei, îl fascina pe capelanul care ştia cîte ceva despre asta. Ştia, de exemplu, că se numea paramnezie şi îl interesau şi fenomenele optice ce decurgeau din ea, cum erau cel de *jamais vu,* niciodată văzut, şi de *presque vu,* aproape văzut. Existau momente neaşteptate, înfricoşătoare, cînd obiecte, concepte sau chiar oameni cu care capelanul trăise aproape toată viaţa căpătau o înfăţişare nefamiliară şi neobişnuită, pe care n-o mai văzuse pînă atunci şi care le puneau într-o lumină cu totul stranie: *jamais vu.* Şi existau alte momente, cînd aproape că vedea adevărul absolut, cu o limpezime uluitoare, pe care aproape că o percepea: *presque vu.* Episodul cu bărbatul gol din cort la înmormîntarea lui

Snowden îl buimăcea total. Nu era un *déjà vu,* pentru că atunci nu avusese senzaţia că ar mai fi văzut pînă atunci un bărbat gol în copac la înmormîntarea lui Snowden. Nu era nici un *jamais vu,* de vreme ce nu era fantoma cuiva sau a unui obiect familiar lui, care-i apăreau într-un travesti nefamiliar. Şi nu era nici un *presque vu,* întrucît capelanul îl văzuse cu adevărat.

Un Jeep porni cu rateuri chiar în faţa cortului şi se îndepărtă huruind. Fusese oare bărbatul gol din copac, de la înmormîntarea lui Snowden, doar o halucinaţie? Sau fusese o adevărată revelaţie? Capelanul se înfioră numai gîndindu-se la aşa ceva. Dorea cu disperare să i se destăinuie lui Yossarian, dar, de fiecare dată cînd îşi închipuia cum va decurge destăinuirea, se hotăra să nu se mai gîndească la asta, deşi acum, cînd se gîndea totuşi, nu putea fi sigur că se gîndise vreodată cu adevărat la asta.

Caporalul reveni vioi în cortul capelanului, cu faţa luminată din nou de un zîmbet afectat, şi îşi sprijini impertinent cotul de stîlpul central.

— Ştii cine era tipul în halat de baie? întrebă el mîndru. Era un om de la C.I.D. cu nasul fracturat. A ieşit din spital şi a venit aici cu o treabă oficială. Face o anchetă.

Capelanul îşi ridică repede privirea, umil şi plin de solicitudine.

— Sper că n-ai intrat în vreo încurcătură. Pot să te ajut cu ceva?

— Nu, n-am intrat în nici o încurcătură, răspunse rînjind caporalul Whitcomb. Tu ai intrat. O să te încolţească pentru că ai semnat cu numele Washington Irving toate scrisorile alea pe care le-ai semnat cu numele Washington Irving. Ce zici de asta?

— N-am semnat nici o scrisoare cu numele Washington Irving, spuse capelanul.

— Nu-i nevoie să mă minţi, răspunse caporalul Whitcomb. Nu pe mine trebuie să mă convingi.

— Dar nu mint.

— Mie mi-e indiferent dacă minţi sau nu. O să te înhaţe şi pentru că ai interceptat corespondenţa maiorului Major. O mare parte din ea conţine informaţii secrete.

— Care corespondenţă? întrebă pe un ton plîngăreţ capelanul, din ce în ce mai exasperat. N-am văzut nici o corespondenţă a maiorului Major.

— Nu-i nevoie să mă minţi, răspunse caporalul Whitcomb. Nu pe mine trebuie să mă convingi.

— Dar nu mint! protestă capelanul.

— Nu înţeleg de ce ţipi la mine, i-o întoarse caporalul cu o privire jignită.

Se desprinse de stîlpul central şi făcu cu degetul spre capelan ca să-şi întărească spusele.

— Ţi-am făcut acum cel mai mare serviciu pe care ţi l-a făcut vreodată cineva şi nici măcar nu-ţi dai seama. De fiecare dată cînd el încearcă să-ţi facă raport la superiorii lui, cineva de la spital elimină detaliile. De săptămîni întregi se zbate ca un turbat ca să te înfunde. Eu pun pur şi simplu OK-ul cenzorului pe scrisoarea lui fără măcar s-o citesc. Asta va face o impresie foarte bună asupra ta la Cartierul General al C.I.D. Vor afla în felul ăsta că nu ne este deloc frică să iasă la iveală tot adevărul despre tine.

Capelanul ameţise, era năuc.

— Dar nu eşti autorizat să cenzurezi scrisorile, nu?

— Bineînţeles că nu sînt, răspunse caporalul Whitcomb. Numai ofiţerii sînt autorizaţi să facă asta. Eu le-am cenzurat în numele tău.

— Dar nici eu nu sînt autorizat să cenzurez scrisori, nu?

— Am avut grijă şi de asta în locul tău, îl asigură caporalul Whitcomb. Am semnat cu alt nume.

— Asta nu-i plastografie?

— A, nu-ţi face griji nici pentru asta. Singura persoană care s-ar putea plînge în cazul unui fals este cea al cărui nume a fost plastografiat şi ţi-am apărat interesele alegînd un mort. Am folosit numele lui Washington Irving.

Caporalul Whitcomb cercetă cu atenţie faţa capelanului, căutînd un semn de revoltă, apoi se avîntă mai departe cu o ironie disimulată.

— Am gîndit rapid, nu-i aşa?

— Ştiu eu? se tîngui încet capelanul, cu un glas tremurat şi cu o căutătură piezişă care reflecta spasmele groteşti provocate de îngrijorare şi neînţelegere. Nu prea înţeleg tot ce mi-ai spus. Cum adică va face o impresie bună despre mine faptul că tu ai semnat cu numele lui Washington Irving în locul numelui meu?

— Pentru că ei sînt convinşi că tu eşti Washington Irving. Nu înţelegi? Vor şti toţi că tu erai.

— Dar nu tocmai asta este convingerea pe care vrei s-o înlături? Nu-i va ajuta asta s-o dovedească?

— Dacă aş fi ştiut că o să fii atît de încuiat în chestiunea asta, n-aş mai fi încercat să te ajut, declară indignat caporalul Whitcomb şi ieşi.

După o secundă, intră din nou.

— Ţi-am făcut adineauri cel mai mare serviciu pe care ţi l-a făcut vreodată cineva şi nici măcar nu-ţi dai seama. Nu ştii cum să-ţi arăţi recunoştinţa. Este un alt cusur de-al tău.

— Îmi pare rău, se scuză spăşit capelanul. Îmi pare sincer rău. Dar mă uimeşte atît de mult tot ce mi-ai spus, încît nici măcar nu-mi dau seama ce spun. Îţi sînt cu adevărat recunoscător.

— Atunci ce-ar fi să mă laşi să trimit acele scrisori tip? întrebă imediat caporalul Whitcomb. Pot să încep să lucrez primele schiţe?

Capelanului îi căzu falca de uimire.

— Nu, nu, gemu el. Nu acum.

Caporalul Whitcomb se înfurie.

— Sînt cel mai bun prieten pe care-l ai şi nici măcar nu ştii asta, afirmă el pe un ton bătăios, după care ieşi din cortul capelanului.

Apoi intră din nou.

— Sînt de partea ta şi habar n-ai. Nu ştii că eşti la mare ananghie? Tipul de la C.I.D. s-a întors repede la spital ca să scrie un raport nou-nouţ despre tine şi pătlăgica roşie.

— Ce pătlăgică? întrebă clipind capelanul.

— Pătlăgica roşie pe care o ascundeai în mînă cînd ai venit aici. Uite-o. Pătlăgica pe care o ţii în mînă chiar în clipa asta!

Capelanul îşi descleştă surprins degetele şi văzu că încă mai ţinea pătlăgica pe care o căpătase în biroul colonelului Cathcart. O puse repede pe masa de bridge.

— Am primit-o de la colonelul Cathcart, spuse el şi îl uimi cît de ridicol suna explicaţia lui.

— Nu-i nevoie să mă minţi, răspunse caporalul Whitcomb. Mi-e indiferent dacă ai furat-o sau nu.

— S-o fur? exclamă mirat capelanul. De ce să fur o pătlăgică roşie?

— Tocmai asta ne-a pus în încurcătură pe amîndoi, spuse caporalul Whitcomb. Şi apoi tipul de la C.I.D. s-a gîndit că poate

ai ascuns nişte hîrtii importante în ea.

Capelanul se făcu moale sub uriaşa povară a disperării.

— Nu am ascuns nici un fel de hîrtii importante înăuntru, declară el simplu. Nici măcar nu mi-am dorit-o. Poftim, ţi-o dau ţie. Ia-o şi verifică.

— N-o vreau.

— Te rog, ia-o de aici, se rugă capelanul cu un glas care abia de se auzea. Vreau să scap de ea.

— N-o vreau, i-o reteză din nou caporalul Whitcomb şi ţîşni afară cu o mutră furioasă, înăbuşindu-şi un zîmbet victorios, pentru că încheiase încă o alianţă solidă cu tipul de la C.I.D. şi pentru că reuşise din nou să-l convingă pe capelan că era foarte supărat.

Bietul Whitcomb, oftă capelanul şi se învinui pentru indispoziţia asistentului lui. Şedea amuţit, cufundat într-o melancolie apăsătoare, ridicolă, aşteptînd plin de speranţe să intre din nou caporalul Whitcomb. Fu dezamăgit cînd auzi trosnetul paşilor fermi ai caporalului Whitcomb pierzîndu-se în liniştea din jur. Nu mai avea chef să facă nimic. Se decise să înlocuiască dejunul cu un Milky Way şi un Baby Ruth din dulapul lui şi cu cîteva guri de apă călîie din bidonul propriu. Se simţi învăluit de o ceaţă densă şi copleşitoare de posibilităţi, în care nu zărea nici o rază de lumină. Îl îngrozea ce va gîndi despre el colonelul Cathcart cînd va afla că era cel bănuit a fi Washington Irving, apoi începu să-l frămînte ce gîndea deja colonelul Cathcart despre el pentru că abordase subiectul celor şaizeci de misiuni. E atîta nefericire în lume, cugetă el, plecîndu-şi mîhnit capul sub povara acestui gînd tragic şi simţi că nu putea alunga nefericirea nimănui şi cu atît mai puţin pe a lui.

21
GENERALUL DREEDLE

Colonelul Cathcart nu se gîndea deloc la capelan, fiind total absorbit de o problemă proprie, nou-nouţă şi ameninţătoare: *Yossarian!*

Yossarian! Numai la auzul acestui nume urît, execrabil, îi îngheţa sîngele în vene şi respiraţia i se îngreuna. Prima

menţionare a numelui Yossarian de către capelan răsunase în memoria lui ca un gong de rău augur. De îndată ce auzi închizîndu-se zăvorul de la uşă, umilitoarea amintire despre bărbatul care se prezentase gol la raport se revărsă asupra lui cu un potop chinuitor, înăbuşitor, de detalii dureroase. Începu să asude şi să tremure. Ieşise la iveală o coincidenţă sinistră şi neverosimilă, ale cărei implicaţii erau prea diabolice ca să nu fie nici mai mult, nici mai puţin decît semnul cel mai hidos dintre toate semnele rele. Numele bărbatului care stătuse despuiat, în poziţie de drepţi, în ziua aceea, pentru a primi Crucea de Zbor cu distincţie de la generalul Dreedle fusese tot *Yossarian!* Şi acum un bărbat cu numele Yossarian ameninţa să stîrnească un scandal din cauza celor şaizeci de misiuni pe care el tocmai ordonase grupului său să le efectueze. Colonelul Cathcart se întrebă abătut dacă era acelaşi Yossarian.

Se ridică în picioare cu un aer de suferinţă insuportabilă şi începu să se plimbe prin birou. Simţea că se afla în prezenţa unui mister. Bărbatul care se prezentase gol la raport, conchise el trist, fusese pentru el o adevărată belea. Ca şi modificările liniei bombelor înaintea misiunii de la Bologna şi amînarea cu şapte zile a distrugerii podului de la Ferrara; dar distrugerea podului de la Ferrara, îşi aminti el încîntat, fusese în cele din urmă încă o frunză adăugată la cununa lui de lauri, deşi pierderea unui avion acolo, în al doilea raid, îşi aminti el mîhnit, fusese o altă belea, cu toate că mai căpătase o frunză în cununa de lauri prin faptul că obţinuse aprobarea pentru a decerna o medalie bombardierului care îl băgase în belea de la bun început, fiindcă se rotise de două ori deasupra ţintei. Numele bombardierului, îşi aminti el brusc, buimăcit de un nou şoc, era tot *Yossarian!* Acum erau *trei!* Ochii lui vîscoşi se holbară de uimire şi se răsuci speriat să vadă ce se petrecea în spatele lui. Cu o clipă în urmă, nu existase nici un Yossarian în viaţa lui. Încercă să se calmeze. Yossarian nu era un nume obişnuit; poate că de fapt nu existau trei Yossariani, ci doar doi Yossariani, sau poate chiar un singur Yossarian — *dar asta efectiv nu avea nici o importanţă!* Colonelul era încă în mare pericol. Intuiţia îl avertiza că se apropia de un imens şi indescifrabil apogeu cosmic şi trupul lui masiv, cărnos, impunător, se cutremură din creştet pînă-n tălpi la gîndul că Yossarian, oricine s-ar dovedi acesta a fi pînă la urmă, era menit

să fie destinul lui.

Colonelul Cathcart nu era superstiţios, dar credea în semne, aşa că se aşează din nou la birou şi scrise o notă criptică în agenda lui, ca să nu uite să cerceteze imediat toată treaba asta suspectă cu Yossarianii. Aşternu pe hîrtie acea notă adresată lui însuşi cu un scris greoi şi ferm, întărindu-i apăsat cu o serie de semne de punctuaţie codate şi subliniind tot mesajul de două ori, astfel încît acesta arăta astfel:

Yossarian!!!(?)!

Colonelul se lăsă pe speteaza scaunului după ce termină, extrem de mulţumit de el însuşi pentru măsura promptă pe care o luase, cu scopul de a depăşi acest sinistru moment de criză. *Yossarian* — simpla vedere a acestui nume îi dădea fiori. Erau prea multe s-uri în el. Era cu siguranţă un nume subversiv. Ca însuşi cuvîntul *subversiv.* Şi, de asemenea, ca *sediţios* sau *insidios,* ca *socialist, suspect, fascist* şi *comunist.* Era un nume odios, străin, dezgustător, un nume care pur şi simplu nu inspira încredere. Nu era ca numele curate, proaspete, cinstite, precum Cathcart, Peckem şi Dreedle.

Colonelul Cathcart se ridică încet şi începu să se învîrtă din nou prin birou. Aproape fără să-şi dea seama, luă o pătlăgică din gura unui sac şi muşcă din ea cu lăcomie. Se strîmbă imediat şi aruncă restul de pătlăgică în coşul pentru hîrtii. Colonelului nu-i plăceau pătlăgelele roşii nici cînd îi aparţineau, iar astea nici măcar nu-i aparţineau. Astea fuseseră achiziţionate în diverse pieţe din Pianosa de către colonelul Korn, sub diverse identităţi, transportate la ferma colonelului de pe dealuri în miez de noapte şi cărate apoi jos, la Cartierul General al regimentului, în dimineaţa următoare, ca să i le vîndă lui Milo, care le oferea colonelului Cathcart şi colonelului Korn preţuri de excepţie. Colonelul Cathcart se întreba adeseori dacă afacerea cu pătlăgele era legală, dar colonelul Korn spunea că era, iar el încerca să nu cugete prea des la acest lucru. Nu avea de unde să ştie nici dacă ferma de pe deal era legală, deoarece colonelul Korn aranjase totul. Colonelul Cathcart nu ştia dacă deţinea casa sau dacă o închiriase, după cum nu ştia de la cine o achiziţionase sau cît costa, dacă totuşi costa ceva. Colonelul Korn era avocatul şi, dacă el îl asigura că înşelăciunea, şantajul,

manipularea valutei, delapidarea, evaziunea fiscală şi speculaţiile pe piaţa neagră erau legale, colonelul Cathcart nu avea căderea să-l contrazică.

Colonelul Cathcart nu ştia despre casa de pe deal decît că o avea şi o detesta. Nimic nu-l plictisea mai mult decît să-şi petreacă acolo, o dată la două săptămîni, cele două-trei zile necesare pentru a menţine iluzia că acea casă de fermă de pe deal, plină de umezeală şi bîntuită de curent, era un palat somptuos al deliciilor sexuale. În cluburile de ofiţeri de pretutindeni pulsau relatări estompate, dar atotcunoscătoare, despre chefuri şi orgii sexuale deşănţate şi tainice, despre nopţi intime de extaz cu cele mai frumoase, cele mai ispititoare, cele mai repede aţîţate şi cele mai uşor de satisfăcut curtezane, actriţe de film, manechine şi contese italiene. Acolo nu aveau loc niciodată asemenea nopţi de extaz sau chefuri şi orgii sexuale tainice. Poate că ar fi avut loc dacă ori generalul Dreedle, ori generalul Peckem şi-ar fi manifestat vreodată dorinţa de a lua parte la o orgie împreună cu el, dar nici unul n-a făcut asta niciodată şi colonelul nu avea desigur de gînd să-şi irosească timpul şi energia făcînd dragoste cu femei frumoase decît dacă asta i-ar fi adus vreun cîştig.

Colonelul avea groază de nopţile jilave şi singuratice din casa lui de la fermă, de zilele acelea monotone. Se distra mult mai bine la regiment, terorizîndu-i pe toţi cei de care nu-i era frică. Cu toate acestea, după cum îi tot amintea colonelul Korn, nu e nici o glorie să ai o casă de fermă pe deal dacă n-o foloseşti niciodată. De fiecare dată pornea cu maşina spre casa lui, plîngîndu-şi de milă. Îşi lua cu el în Jeep o puşcă şi îşi petrecea plicticoasele ore de acolo ochind păsări şi pătlăgele roşii care creşteau acolo în şiruri neîngrijite şi nu erau culese fiindcă era prea complicat.

Printre ofiţerii de rang inferior faţă de care colonelul Cathcart considera că era prudent să le arate respect îl includea pe maiorul de Coverly, deşi nu voia şi nici nu era sigur că era nevoie. Maiorul de Coverly era pentru el un mister la fel de mare cum era el pentru maiorul Major şi pentru toţi ceilalţi care-l băgau vreodată în seamă. Colonelul Cathcart nu avea habar dacă trebuia să aibă o atitudine umilă sau dispreţuitoare faţă de maiorul de Coverly. Maiorul de Coverly era doar maior, deşi era mult mai bătrîn decît colonelul Cathcart; în acelaşi timp, întrucît

mulţi alţi oameni îl tratau pe maiorul de Coverly cu o veneraţie profundă şi se temeau de el, colonelul Cathcart bănuia că probabil ştiau ei ceva. Maiorul de Coverly era o prezenţă de rău augur şi de neînţeles, care îl irita tot timpul şi faţă de care chiar şi colonelul Korn avea tendinţa să fie precaut. Toţi se temeau de el şi nimeni nu ştia de ce. Nimeni nu ştia nici măcar prenumele maiorului de Coverly, pentru că nimeni nu îndrăznise vreodată să-l întrebe care era. Colonelul Cathcart ştia că maiorul de Coverly era plecat şi se bucura de absenţa lui pînă cînd îi venea ideea că maiorul de Coverly ar putea fi plecat undeva ca să comploteze împotriva lui şi atunci îşi dorea să se întoarcă la escadrilă, unde-i era locul, ca să poată fi supravegheat.

După un timp, pe colonelul Cathcart începu să-l doară tălpile de atîta mers încoace şi-ncolo. Se aşeză din nou la birou şi se decise să se lanseze într-o evaluare matură şi sistematică a întregii situaţii militare. Cu aerul unui om de afaceri care ştie cum se rezolvă lucrurile, luă o foaie mare de hîrtie albă, trase o linie dreaptă chiar pe mijloc şi o încrucişă cu o alta, aproape de marginea de sus, împărţind pagina în două coloane goale, la fel de late. Rămase o clipă cufundat într-o gravă meditaţie. Apoi se cocîrjă deasupra biroului şi notă în capul coloanei din stînga, cu un scris crispat şi migălos: *Belele!!!* În capul coloanei din dreapta scrise: *Frunze de laur în cununa mea!!!!!* Se lăsă din nou pe speteaza scaunului ca să-şi examineze graficul cu o privire admirativă, dintr-un unghi obiectiv. După cîteva secunde de deliberare solemnă, îşi umezi cu grijă vîrful creionului şi scrise sub rubrica *Belele!!!,* lăsînd intenţionat spaţii între rînduri:

Ferrara
Bologna (aliniamentul de bombardare mutat pe hartă, în acest timp)
Poligonul cu ţinte mobile
Bărbatul care s-a prezentat gol la raport (după Avignon)

Apoi adăugă:

Otrăvirea hranei (în timpul Bolognei)

şi

Gemete (epidemie de, în timpul instruirii pentru Avignon)

Pe urmă adăugă:

Capelanul (dă tîrcoale clubului ofiţerilor în fiecare noapte)

Se hotărî să fie mărinimos cu capelanul, deşi nu-l putea suferi, şi sub *Frunze de laur în cununa mea!!!* scrise:

Capelanul (dă tîrcoale clubului ofiţerilor în fiecare noapte)

Deci cele două intervenţii despre capelan se anulau reciproc. Lîngă *Ferrara* şi *Bărbatul care s-a prezentat gol la raport (după Avignon)* scrise:

Yossarian!

Lîngă *Bologna (aliniamentul de bombardare mutat pe hartă, în acest timp), Otrăvirea hranei (în timpul Bolognei)* şi *Gemete (epidemie de, în timpul instruirii pentru Avignon),* notă cu un scris îndrăzneţ, hotărît:

Intervenţiile înscrise cu *?* erau cele pe care dorea să le cerceteze imediat, pentru a afla dacă Yossarian jucase vreun rol în ele.

Deodată începu să-i tremure braţul şi nu mai putu să scrie. Se ridică speriat, simţindu-se năclăit şi gras, şi se repezi spre geamul deschis, ca să respire aer curat. Privirea îi căzu pe poligonul cu ţinte mobile şi se îndepărtă, scoţînd un strigăt ascuţit de disperare, în timp ce privirea lui sălbatică şi febrilă cerceta frenetic pereţii biroului, de parcă erau înţesaţi cu Yossariani.

Nimeni nu-l iubea. Generalul Dreedle îl ura, deşi generalul Peckem îl plăcea, cu toate că nu putea fi sigur, de vreme ce colonelul Cargill, aghiotantul generalului Peckem, avea fără îndoială propriile lui ambiţii şi probabil îl săpa la generalul Peckem ori de cîte ori avea ocazia. Singurul colonel bun, hotărî el, era un colonel mort, cu excepţia lui. Singurul colonel în care avea încredere era colonelul Moodus şi chiar şi el era în conflict cu socrul lui. Milo fusese desigur marea frunză de laur adăugată la cununa lui, deşi bombardarea grupului lui de către avioanele

lui Milo fusese probabil o mare belea pentru el, chiar dacă Milo înăbuşise pînă la urmă orice protest, dînd la iveală uriaşul profit net pe care-l realizase sindicatul din tîrgul cu inamicul, convingîndu-i pe toţi că bombardarea propriilor oameni şi avioane fusese din cauza aceasta o lovitură lăudabilă şi foarte productivă pentru această iniţiativă privată. Colonelul nu era foarte sigur de Milo, pentru că alţi colonei încercau să-l atragă de partea lor, iar colonelul Cathcart îl avea încă în grup pe împuţitul de Big Chief White Halfoat, pe care împuţitul şi leneşul de căpitan Black îl considera singurul vinovat de mutarea liniei bombelor în timpul Falniculuı şi Măreţului Asediu al Bolognei. Colonelul Cathcart îl plăcea pe Big Chief White Halfoat, pentru că Big Chief White Halfoat continua să-l pocnească în nas pe împuţitul de colonel Moodus ori de cîte ori se îmbăta şi ori de cîte ori colonelul Moodus se afla prin preajma lui. Îşi dorea ca Big Chief White Halfoat să înceapă să-l pocnească şi pe colonelul Korn în faţa lui grasă. Colonelul Korn era un tip împuţit care făcea pe deşteptul. Cineva de la Cartierul General al regimentului douăzeci şi şapte îi purta pică şi trimitea înapoi toate rapoartele scrise de el, cu o mustrare usturătoare, iar colonelul Korn mituise un funcţionar deştept de la poşta de acolo, pe nume Wintergreen, ca să încerce să afle cine era. Pierderea acelui avion deasupra Ferrarei în al doilea raid nu fusese deloc în avantajul lui, trebuia să recunoască, aşa cum nu fusese nici dispariţia celuilalt avion într-un nor — *asta nici n-o notase!* Încercă să-şi aducă aminte, plin de speranţe, dacă Yossarian pierise în avionul pierdut în nor şi îşi dădu seama că Yossarian n-ar fi putut pieri în acel avion din nor dacă încă mai era prin preajmă şi făcea atîta tărăboi, fiindcă trebuia să mai efectueze încă cinci misiuni împuţite.

Poate că şaizeci de misiuni erau prea multe pentru oameni, chibzui colonelul Cathcart, dacă Yossarian se împotrivea să le efectueze, dar apoi îşi aminti că silirea oamenilor lui de a efectua mai multe misiuni decît toţi ceilalţi era cea mai palpabilă realizare a lui. După cum remarca adeseori colonelul Korn, războiul se tîra mai departe cu comandanţi de grup care îşi făceau doar datoria şi nu avea nevoie decît de cîte un gest dramatic, cum fusese ordinul impus grupului său de a efectua mai multe misiuni de luptă decît toate celelalte grupuri, pentru a scoate la lumină calităţile lui de conducător. Desigur că nici unul

dintre generali nu părea a obiecta faţă de ceea ce făcea el, deşi, din cîte observase, nu erau nici foarte impresionaţi, ceea ce-l făcea să bănuiască totuşi că cele şaizeci de misiuni de luptă nu erau probabil suficiente şi că ar trebui să sporească imediat numărul lor pînă la şaptezeci, optzeci, o sută sau chiar două sute, trei sute, sau şase mii!

Desigur că ar duce-o mult mai bine sub comanda unei persoane delicate ca generalul Peckem, decît sub comanda unui mitocan insensibil ca generalul Dreedle, pentru că generalul Peckem avea spiritul de discernămînt, inteligenţa şi educaţia de Ivy League, care-l ajutau să-l aprecieze şi să-l placă la adevărata lui valoare, deşi generalul Peckem nu-i oferise nici cel mai mic semn că îl aprecia sau îl plăcea. Colonelul Cathcart se simţea destul de receptiv pentru a înţelege că nu erau niciodată necesare semnale vizibile de recunoaştere între oamenii rafinaţi şi siguri pe ei, cum erau el şi generalul Peckem, care se puteau încălzi unul pe celălalt şi de la depărtare cu o firească înţelegere reciprocă. Era de ajuns că aparţineau aceleiaşi familii şi el ştia că trebuia doar să aştepte discret momentul avansării, deşi respectul de sine al colonelului Cathcart se eroda cînd observa că generalul Peckem nu-l căuta niciodată în mod deliberat şi că nu se străduia să-l impresioneze pe colonelul Cathcart cu epigramele şi cu erudiţia lui mai mult decît se străduia el să-i impresioneze pe toţi care-l puteau auzi, inclusiv pe recruţi. Ori colonelul Cathcart nu reuşea să se facă înţeles de către generalul Peckem, ori generalul Peckem nu era acea personalitate sclipitoare, deosebită, intelectuală, cu vederi înaintate, care pretindea că este; de fapt, generalul Dreedle era cel sensibil, fermecător, strălucitor şi rafinat şi sub comanda lui ar duce-o cu siguranţă mult mai bine şi deodată colonelul Cathcart nu mai percepu cît de puternică era poziţia lui faţă de toţi şi începu să bată cu pumnul în sonerie, ca să dea buzna în biroul lui colonelul Korn pentru a-l asigura că toţi îl iubeau, iar Yossarian era un produs al imaginaţiei lui şi el făcea progrese minunate în splendida şi curajoasa campanie pe care o întreprindea pentru a deveni general.

De fapt, colonelul Cathcart nu avea absolut nici o şansă de a deveni general. În primul rînd, pentru că exista un oarecare ex-caporal Wintergreen, care dorea şi el să fie general şi care întotdeauna răstălmăcea, distrugea, respingea sau îndruma

greşit orice corespondenţă scrisă de colonelul Cathcart, adresată lui sau vorbind despre el, care i-ar fi putut fi favorabilă. În al doilea rînd, mai exista deja un general, generalul Dreedle, care ştia că generalul Peckem voia să-i ia locul, dar nu ştia cum să-l oprească.

Generalul Dreedle, comandantul a trei escadrile, era un bărbat obtuz, bondoc, cu pieptul bombat, de vreo cincizeci şi ceva de ani. Avea nasul borcănat şi roşu şi nişte pleoape albe, umflate şi încreţite, care-i înconjurau ochii mici şi cenuşii ca nişte nimburi de slănină. Avea o soră medicală şi un ginere şi era înclinat spre tăceri lungi şi apăsătoare atunci cînd nu bea prea mult. Generalul Dreedle îşi irosise prea mult timp în armată făcîndu-şi bine treaba şi acum era prea tîrziu. Se coagulaseră noi direcţii de putere fără el şi nu ştia cum să le facă faţă. În momentele de neatenţie, pe faţa lui dură şi posacă se aşternea o expresie preocupată, de om învins şi umilit. Generalul Dreedle bea foarte mult. Dispoziţia lui era arbitrară şi imprevizibilă. *Războiul e un iad,* declara el în mod frecvent, fie beat, fie treaz, şi vorbea serios, deşi asta nu-l împiedica să profite de pe urma lui sau să-l bage pe ginere în afacerile lui, chiar dacă se ciondăneau permanent.

— Nenorocitul ăla! se plîngea generalul Dreedle de ginerele său, mormăind dispreţuitor oricui se întîmpla să stea lîngă el la curbura barului din clubul ofiţerilor. Tot ce a obţinut îmi datorează mie. Eu l-am făcut om pe nemernicul ăsta împuţit! N-are destulă minte să se descurce singur.

— Îşi închipuie că ştie tot, îi replica îmbufnat colonelul Moodus, adresîndu-se publicului propriu, la celălalt capăt al barului. Nu suportă nici o critică şi nu primeşte sfaturi.

— Nu e în stare decît să dea sfaturi, remarcă generalul Dreedle, fornăind strident. Dacă nu eram eu, ar fi fost şi acum caporal.

Generalul Dreedle era întotdeauna însoţit atît de colonelul Moodus, cît şi de sora medicală, o bucăţică bună, care bucura privirile tuturor celor care dădeau ochii cu ea. Sora era durdulie, scundă şi blondă. Avea obraji dolofani, cu gropiţe, ochi albaştri, în care se citea fericirea, şi părul ondulat, îngrijit şi ridicat. Zîmbea tuturor şi nu vorbea decît cînd i se vorbea. Avea sîni bogaţi şi un ten curat. Era irezistibilă, dulce, docilă şi proastă şi le sucea minţile tuturor, cu excepţia generalului Dreedle.

— Ar trebui s-o vedeţi cum arată goală, chicotea generalul Dreedle pofticios, cu un glas de guşter, în timp ce sora stătea zîmbind mîndră lîngă umărul lui. La comandament are în camera mea o uniformă din mătase purpurie, atît de strîmtă, încît sfîrcurile îi ies prin ea, ca nişte cireşe imense. Milo mi-a făcut rost de material. Nu e loc nici măcar pentru chiloţi şi sutien pe sub ea. Am pus-o să o poarte în nopţile cînd venea pe acolo Moodus, numai ca să-l scot din minţi.

Generalul Dreedle rîse gîjîit şi continuă:

— Ar trebui să vedeţi ce se petrece pe sub bluza ei cînd îşi mută greutatea de pe un picior pe celălalt. Îl scoate din minţi. Prima dată cînd o să-l prind că pune mîna pe ea sau pe o altă femeie, îl degradez pe libidinosul ăsta la rangul de soldat şi-l bag şi-n puşcărie pe un an.

— O ţine în preajma lui numai ca să mă scoată din minţi, îl acuză mîhnit colonelul Moodus la celălalt capăt al barului. La comandament are o uniformă din mătase purpurie, atît de strîmtă, încît sfîrcurile îi ies ca nişte cireşe imense. Nu e loc nici măcar pentru chiloţi sau sutien pe sub ea. Ar trebui să auziţi cum foşneşte mătasea aia cînd îşi mută greutatea de pe un picior pe celălalt. Prima dată cînd o să-i fac avansuri ei sau oricărei alte fete o să mă degradeze la gradul de soldat şi o să mă bage şi la puşcărie pe un an. Femeia asta mă scoate din minţi.

— Nu s-a mai regulat de cînd am traversat oceanul, mărturisi generalul Dreedle şi capul său pătrat şi cărunt îi zvîcni, scuturat de hohotele de rîs sadic provocate de această idee diabolică. Este unul dintre motivele pentru care nu-l scap din ochi o clipă, să nu pună laba pe vreo femeie. Vă puteţi imagina cît suferă bietul nemernic?

— Nu m-am mai culcat cu o femeie de cînd am traversat oceanul, se văicări colonelul Moodus cu lacrimi în ochi. Vă puteţi imagina cît sufăr?

Generalul Dreedle putea fi intransigent cu toţi ceilalţi, cînd era atît de nemulţumit de colonelul Moodus. Nu avea nici o înclinaţie spre înşelătorie, tact sau prefăcătorie, iar crezul lui de militar profesionist era unitar şi concis: el credea că tinerii care primeau ordine de la el trebuie să fie dispuşi să-şi dea viaţa pentru idealurile, aspiraţiile şi idiosincrasiile bătrînilor de la care primeau ordine. Ofiţerii şi recruţii de sub comanda lui aveau

doar identitatea unor neglijabile cantităţi militare. Tot ce le cerea era să-şi facă treaba; în rest, erau liberi să facă tot ce voiau. Erau liberi, la fel cum era colonelul Cathcart liber să-şi oblige oamenii să efectueze şaizeci de misiuni de zbor dacă aveau chef şi erau liberi, cum fusese Yossarian liber să se prezinte gol la raport, dacă avea chef, deşi falca de granit a generalul Dreedle se căscase cînd îl văzuse şi generalul se apropiase cu paşi dictatoriali de militarii aliniaţi, ca să se asigure că acolo era într-adevăr un om fără nimic pe el decît mocasinii din picioare, aşteptînd în poziţie de drepţi să primească o medalie de la el. Colonelul Cathcart fu cît pe-aci să leşine cînd îl zări pe Yossarian şi colonelul Korn veni în spatele lui şi-l strînse tare de braţ. Generalul Dreedle rămase fără grai. Tăcerea era grotescă. Dinspre plajă venea o adiere caldă constantă şi o căruţă veche, plină cu paie murdare, se ivi hurducăindu-se pe drumul principal, trasă de un măgar negru şi mînată de un fermier cu o pălărie cu borurile pleoştite şi cu haine de lucru maro decolorate, care nu dădu nici o atenţie ceremoniei militare oficiate pe micul cîmp din dreapta lui.

În cele din urmă, generalul Dreedle vorbi:

— Urcă-te în maşină, îi spuse el peste umăr sorei care îl urmase pînă la şirul militarilor.

Sora plecă zîmbind spre maşina lui cafenie de la comandament, parcată la vreo douăzeci de metri distanţă, la marginea poienii dreptunghiulare. Generalul aşteptă într-o tăcere austeră, pînă ce auzi trîntindu-se portiera, apoi întrebă:

— Cine-i ăsta?

Colonelul Moodus îşi consultă lista.

— Ăsta e Yossarian, tată. Primeşte Crucea de Zbor cu distincţie.

— Ei, fir-aş al naibii, bombăni generalul Dreedle şi faţa lui rumenă şi monolitică se înmuie, amuzată. De ce nu eşti îmbrăcat, Yossarian?

— Nu vreau.

— Cum adică, nu vrei? De ce naiba nu vrei?

— Pur şi simplu nu vreau, să trăiţi.

— De ce nu e îmbrăcat? îl întrebă peste umăr generalul Dreedle pe colonelul Cathcart.

— Vorbeşte cu dumneata, îi şopti colonelul Korn peste umărul colonelului Cathcart din spate, împungîndu-l zdravăn cu

cotul.

— De ce nu e îmbrăcat? îi ceru socoteală colonelul Cathcart colonelului Korn cu o durere acută în priviri, mîngîindu-şi cu tandreţe locul în care tocmai îl împunsese colonelul Korn.

— De ce nu e îmbrăcat? le ceru colonelul Korn socoteală căpitanului Piltchard şi căpitanului Wren.

— Un om a murit în avionul lui deasupra Avignonului săptămîna trecută şi l-a umplut de sînge, răspunse căpitanul Wren. S-a jurat că nu va mai purta niciodată uniformă.

— Un om a murit în avionul lui deasupra Avignonului săptămîna trecută şi l-a umplut de sînge, îi raportă direct colonelul Korn generalului Dreedle. Uniforma lui n-a venit încă de la spălătorie.

— Unde sînt celelalte uniforme ale lui?

— Tot la spălătorie.

— Dar lenjeria de corp? se interesă generalul Dreedle.

— Toată lenjeria lui de corp e la spălătorie, răspunse colonelul Korn.

— Mi se pare o mare tîmpenie, declară generalul Dreedle.

— Este o mare tîmpenie, să trăiţi, spuse Yossarian.

— Nu vă faceţi griji, să trăiţi, îi promise colonelul Cathcart generalului Dreedle, aruncîndu-i lui Yossarian o privire ameninţătoare. Aveţi cuvîntul meu că acest om va fi aspru pedepsit.

— Ce naiba îmi pasă mie dacă va fi sau nu pedepsit? replică generalul Dreedle, surprins şi enervat. A cîştigat o medalie. Dacă are chef s-o primească dezbrăcat, ce naiba te priveşte pe tine?

— Exact aşa gîndesc şi eu, să trăiţi, răsună ca un ecou glasul entuziast al colonelului Cathcart care îşi tampona fruntea cu o batistă albă, umedă. Dar vă menţineţi afirmaţia, să trăiţi, ţinînd seama şi de recenta notă a generalului Peckem referitor la ţinuta militară adecvată în zonele de luptă?

— Peckem?

Faţa generalului Dreedle se înnegură.

— Da, să trăiţi, domnule general, spuse slugarnic colonelul Cathcart. Generalul Peckem recomandă chiar să ne trimitem oamenii în luptă îmbrăcaţi cu uniforma de paradă, ca să facă o bună impresie asupra inamicului atunci cînd sînt doborîţi.

— Peckem? repetă generalul Dreedle, încă privind cruciş de

uimire. Ei drăcie, ce legătură are Peckem cu treaba asta?

Colonelul Korn îl împunse din nou zdravăn cu cotul pe colonelul Cathcart în spinare.

— Absolut nici o legătură, să trăiţi, răspunse afectat colonelul Cathcart, chircindu-se de durere şi frecîndu-şi cu duioşie locul în care tocmai îl împunsese din nou colonelul Korn. Şi exact din acest motiv am decis să nu iau absolut nici o măsură înainte de a avea ocazia să discute cu dumneavoastră problema. S-o ignor total, să trăiţi?

Generalul Dreedle îl ignoră total, îndepărtîndu-se de el cu un dispreţ suprem, pentru a-i înmînă lui Yossarian cutia cu medalia.

— Cheam-o pe fata mea din maşină, îi ordonă el morocănos colonelului Moodus şi aşteptă pe locul unde era, cu faţa lui încruntată plecată, pînă cînd sora veni lîngă el.

— Transmite imediat la birou să se anuleze directiva pe care tocmai am dat-o referitor la obligativitatea purtării cravatei în misiunile de luptă, îi şopti imperativ colonelul Cathcart colonelului Korn din colţul gurii.

— Ţi-am spus să n-o dai, chicoti colonelul Korn. Dar nu vrei niciodată să mă asculţi.

— Sst! îl preveni colonelul Cathcart. Ei drăcie, Korn, ce naiba mi-ai făcut în spinare?

Colonelul Korn chicoti din nou.

Sora îl urma pe generalul Dreedle oriunde se ducea acesta; l-a urmat chiar şi în sala de instruire înainte de misiunea de la Avignon, unde ea a stat cu zîmbetul ei tîmp într-o parte a podiumului, înfloritoare ca o oază fertilă, în uniforma ei roz cu verde, lîngă umărul generalului Dreedle. Yossarian se uită la ea şi se îndrăgosti nebuneşte. Îi pieri tot curajul, simţi un gol lăuntric şi înţepeni. Privea fix, cuprins de o patimă vîscoasă, buzele ei roşii şi pline şi obrajii cu gropiţe, în timp ce-l asculta pe maiorul Danby descriind, cu un zumzet monoton şi didactic de mascul, focul concentrat al artileriei antiaeriene care-i aştepta la Avignon, şi începu brusc să geamă de disperare, la gîndul că s-ar putea să n-o mai vadă niciodată pe femeia aceea superbă căreia nu-i adresase nici o vorbă şi pe care o iubea acum cu atîta patos. Trupul îi zvîcnea şi îl durea de supărare, de teamă şi dorinţă, în timp ce o privea fascinat; era atît de frumoasă! Adora şi pămîntul pe care stătea. Îşi umezi cu limba cleioasă buzele arse şi însetate şi gemu din nou deznădăjduit, de data asta

suficient de sonor ca să atragă privirile surprinse, întrebătoare, ale oamenilor aşezaţi pe băncile de lemn brut înşiruite în jurul lui, îmbrăcaţi cu salopete de culoarea ciocolatei, de care erau prinse hamurile albe ale paraşutelor.

Nately se întoarse alarmat spre el.

— Ce este? şopti el. Ce s-a întîmplat?

Yossarian nu-l auzi. Era bolnav de patimă şi hipnotizat de regrete. Sora medicală a generalului Dreedle era doar un pic cam durdulie şi simţurile lui erau stîrnite la maximum de strălucirea părului ei blond şi de atingerea virtuală a degetelor ei moi şi scurte, de bogăţia negustată a sînilor, care se profilau prin cămaşa roz militară, deschisă larg la gît, şi de îmbinarea alunecătoare, coaptă, triunghiulară dintre pîntec şi coapse, care se întrezărea prin pantalonii de ofiţer strîmţi, din gabardină lucioasă, verde de pădure. O sorbea din ochi, nesătul, din creştet pînă la degetele de la picioare, date cu ojă. Nu voia s-o piardă. "Aaaaaaah", gemu el din nou şi de data asta întreaga încăpere se undui în urma strigătului lui tremurător, scos din rărunchi. Un val de nelinişte şi teamă se abătu asupra ofiţerilor de la tribună şi chiar şi maiorul Danby, care începuse să sincronizeze ceasurile, fu momentan distras de el în timp ce număra secundele şi fu cît pe-aci s-o ia de la capăt. Nately urmări privirea încremenită a lui Yossarian de-a lungul spaţioasei săli, pînă se opri asupra sorei generalului Dreedle. Se făcu alb la faţă de emoţie cînd ghici ce îl frămînta pe Yossarian.

— Termină, îl avertiză Nately, şuşotind furios.

— Aaaaaaaaaaaaaaah, gemu Yossarian a patra oară, de data asta suficient de sonor ca să-l audă clar toată lumea.

— Ai înnebunit? şuieră vehement Nately. O s-o păţeşti.

— Aaaaaaaaaaaaaah, îi răspunse Dunbar lui Yossarian, din capătul opus al încăperii.

Nately recunoscu vocea lui Dunbar. Situaţia scăpase de sub control. Se întoarse, gemînd scurt.

— Aaah.

— Aaaaaaaaaaaaaah, îi întoarse Dunbar geamătul.

— Aaaaaaaaaaaaaah, gemu tare Nately, exasperat, cînd îşi dădu seama că gemuse.

— Aaaaaaaaaaaaaah, îi întoarse din nou Dunbar geamătul.

— Aaaaaaaaaaaaaah, răsună geamătul unei persoane total necunoscute dintr-o altă zonă a încăperii şi lui Nately i se făcu

părul măciucă.

Yossarian şi Dunbar răspunseră amîndoi, în timp ce Nately nu ştia cum să se mai tupileze, încercînd în zadar să depisteze o ascunzătoare în care să se strecoare, luîndu-i şi pe Yossarian cu el. O mînă de oameni rîdeau pe înfundate. Pe Nately îl zgîndărea un drăcuşor şi în următoarea perioadă de acalmie gemu intenţionat. O altă voce necunoscută îi răspunse. Izul nesupunerii era ispititor şi Nately scoase din nou un geamăt intenţionat, cu prima ocazie cînd reuşi să-l strecoare neobservat. O altă voce necunoscută îl imită. Încăperea clocotea nestăvilită, transformîndu-se într-un balamuc. Straniul vacarm de glasuri se înteţea. Picioarele se învălmăşeau şi din degetele oamenilor începură să cadă obiecte — creioane, calculatoare, mape cu hărţi, căşti de protecţie din oţel, care zornăiau. Cîţiva oameni care nu gemeau chicoteau acum pe faţă şi nu se ştie cît de departe ar fi ajuns insurecţia de gemete neorganizată, dacă însuşi generalul Dreedle n-ar fi ieşit în faţă ca s-o domolească, păşind hotărît în mijlocul estradei, drept în faţa maiorului Danby, care, cu capul său plecat, cinstit şi perseverent, încă se concentra asupra ceasului de mînă, numărînd:*... douăzeci şi cinci de secunde... douăzeci... cincisprezece...* Faţa semeaţă, roşie şi impunătoare a generalului Dreedle se zbîrcise de perplexitate şi devenise dură ca lemnul de stejar, cuprinsă de o cutremurătoare fermitate.

— Ajunge, băieţi, ordonă el scurt, cu ochii străfulgerînd de indignare şi cu falca lui pătrată neclintită. E de ajuns. Eu conduc o unitate de luptă, le spuse el pe un ton sever, după ce în încăpere se lăsase o linişte perfectă şi oamenii de pe bănci dădeau înapoi, laşi. Şi atîta timp cît voi fi la comandă, nu vor mai exista gemete în acest grup. E clar?

Era clar pentru toţi, cu excepţia maiorului Danby, care încă se concentra asupra ceasului de mînă, numărînd cu glas tare secundele:*... patru... trei... două... una... gata!* strigă maiorul Danby şi îşi ridică victorios privirea, pentru a descoperi că nimeni nu-l ascultase şi că va fi nevoit s-o ia de la capăt. "Aaaah", gemu el dezamăgit.

— *Ce-a fost asta?* răcni generalul Dreedle, nevenindu-i să-şi creadă urechilor, şi se răsuci, repezindu-se cu o furie ucigaşă asupra maiorului Danby, care se retrase împleticindu-se, nedumerit şi înfricoşat, şi începu să tremure şi să asude. *Cine e*

omul ăsta?

— M... maiorul Danby, să trăiţi, se bîlbîi colonelul Cathcart. Ofiţerul responsabil cu operaţiunile grupului meu.

— Du-l afară şi împuşcă-l, ordonă generalul Dreedle.

— P... poftiţi?

— Am spus să-l duci afară şi să-l împuşti. N-auzi bine?

— Da, să trăiţi! răspunse repede colonelul Cathcart, înghiţindu-şi nodul din gît, şi se întoarse sprinten spre şoferul şi meteorologul lui. Du-l pe maiorul Danby afară şi împuşcă-l.

— P... poftiţi? se bîlbîiră şoferul şi meteorologul lui.

— Am spus să-l duci afară pe maiorul Danby şi să-l împuşti, rosti tăios colonelul Cathcart.

Cei doi tineri locotenenţi dădură stîngaci din cap şi căscară ochii unul la celălalt, şovăind, stupefiaţi şi neputincioşi, fiecare aşteptîndu-i pe celălalt să ia iniţiativa de a-l duce pe maiorul Danby afară şi de a-l împuşca. Nici unul dintre ei nu-l mai dusese afară şi nu-l mai împuşcase pe maiorul Danby. Se apropiară centimetru cu centimetru, îndoielnici, de maiorul Danby, din direcţii opuse. Maiorul Danby se albise la faţă de frică. Deodată i se înmuiară picioarele şi începu să cadă, dar cei doi tineri locotenenţi ţîşniră spre el şi îl apucară de subsuori ca să nu se prăvălească pe podea. Acum, după ce îl înşfăcaseră pe maiorul Danby, restul părea simplu, numai că nu aveau arme. Maiorul Danby începu să plîngă. Colonelul Cathcart ar fi dorit să se repeadă să-l consoleze, dar nu voia să pară un mototol în faţa generalului Dreedle. Îşi aminti că Appleby şi Havermeyer îşi luau întotdeauna automatele de calibrul 45 cu ei în misiune şi începu să cerceteze şirurile de oameni în căutarea lor.

De îndată ce maiorul Danby începu să plîngă, colonelul Moodus, care şovăia trist pe margine, nu se mai putu stăpîni şi păşi încrezător spre generalul Dreedle cu aerul bolnăvicios al unui om care se jertfeşte.

— Cred că ar fi bine să mai aştepţi un minut, tată, propuse el şovăielnic. Nu cred că poţi să-l împuşti.

Pe generalul Dreedle îl înfurie intervenţia lui.

— Cine naiba spune că nu pot? bubui el, pus pe harţă şi strigînd atît de tare, încît se zgudui toată clădirea.

Colonelul Moodus, roşu la faţă de ruşine, se aplecă să-i vorbească în şoaptă la ureche.

— De ce naiba nu pot? zbieră generalul Dreedle.

Colonelul Moodus îi mai şopti ceva.

— Adică nu pot împuşca pe cine vreau? întrebă generalul Dreedle cu o indignare ce nu admitea nici un compromis.

Îşi ciuli urechile, interesat, în timp ce colonelul Moodus continua să şuşotească.

— Chiar aşa? se miră el, furia lui fiind domolită de curiozitate.

— Da, tată. Mă tem că aşa este.

— Probabil că te crezi al naibii de isteţ, nu-i aşa? îl repezi pe neaşteptate generalul Dreedle pe colonelul Moodus.

Colonelul Moodus se făcu din nou stacojiu la faţă.

— Nu, tată, nu...

— Bine, daţi-i drumul nemernicului ăsta rebel, mîrîi generalul Dreedle, întorcîndu-i mîhnit spatele ginerelui său şi lătrînd arţăgos către şoferul şi meteorologul colonelului Cathcart. Dar scoteţi-l din clădirea asta şi să nu-l mai prind pe-aici. Şi haideţi să terminăm dracului instruirea pînă nu se sfîrşeşte războiul. N-am văzut în viaţa mea atîta incompetenţă.

Colonelul Cathcart dădu istovit din cap spre generalul Dreedle şi le făcu imediat semn oamenilor lui să-l scoată pe maiorul Danby din clădire. Dar, după ce maiorul Danby fu scos afară, nu mai avu cine să continue instruirea. Toţi căscau ochii unii la ceilalţi, ca nişte nătărăi. Generalul se făcu stacojiu la faţă de furie fiindcă nu se întîmpla nimic. Colonelul Cathcart habar n-avea ce să facă. Era cît pe-aci să înceapă să geamă cu glas tare, cînd îl salvă colonelul Korn, ieşind în faţă şi preluînd frîiele. Colonelul oftă, teribil de uşurat, pînă la lacrimi, aproape copleşit de recunoştinţă.

— Haideţi, băieţi, să ne sincronizăm ceasurile, începu prompt colonelul Korn, cu un glas puternic şi autoritar, rostogolindu-şi cochet ochii în direcţia generalului Dreedle. Ne vom sincroniza ceasurile o singură dată, numai o dată, şi, dacă nu reuşim de prima dată, generalul Dreedle şi cu mine vom dori să ştim de ce nu s-a putut. E clar?

Îşi îndreptă din nou privirile spre generalul Dreedle ca să se asigure că zelul lui fusese remarcat.

— Potriviţi-vă ceasurile la nouă şi optsprezece.

Colonelul Korn le sincroniză ceasurile fără nici o problemă şi continuă, sigur pe el. Le spuse oamenilor parola zilei şi verifică starea vremii ager, rapid şi vioi, aruncînd priviri galeşe şi

afectate spre generalul Dreedle o dată la cîteva secunde, pentru a mai căpăta curaj din excelenta impresie pe care o producea. Împăunîndu-se şi înfoindu-se radios şi umblînd ţanţoş şi trufaş în jurul podiumului, în timp ce îşi lua avînt, le dădu încă o dată oamenilor parola zilei şi se lansă agil într-o cuvîntare viguroasă despre importanta podului de la Avignon pentru reuşita războiului şi despre obligaţia fiecărui om aflat în misiune de a pune dragostea de ţară mai presus de dragostea de viaţă. După ce îşi încheie însufleţitoarea disertaţie, le mai dădu oamenilor încă o dată parola zilei, repetă care era unghiul de abordare şi verifică din nou starea vremii. Colonelul Korn se simţea la apogeul autorităţii sale. Locul lui era în lumina reflectoarelor.

Mintea colonelului Cathcart lucra încet; cînd înţelese în sfîrşit, amuţi. Faţa i se lungea tot mai mult pe măsură ce urmărea escrocheria colonelului Korn şi aproape că îi era frică să mai asculte, cînd generalul veni lîngă el şi întrebă, şoptind suficient de sonor ca să fie auzit în toată încăperea:

— Cine e omul ăsta?

Colonelul Cathcart răspunse cuprins de o vagă presimţire, iar apoi generalul Dreedle îşi făcu mîinile căuş la gură şi-i şopti colonelului Cathcart ceva care făcu să-i strălucească faţa de o imensă fericire. Colonelul Korn observă şi tremură, pradă unui extaz de nestăpînit. Fusese cumva avansat de generalul Dreedle la gradul de colonel plin? Nu mai putea suporta încordarea. Cu o înfloriturăde maestru, încheie instruirea şi se întoarse, în speranţa că va primi calde felicitări din partea generalului Dreedle — care ieşea deja din clădire fără să arunce nici o privire în urma lui, cu sora medicală şi cu colonelul Moodus după el. Pe colonelul Korn îl nedumeri această priveliştedezamăgitoare, dar numai pentru o clipă. Îl găsi cu privirea pe colonelul Cathcart, care încă stătea drept, rînjind, cufundat parcă în transă, se repezi spre el jubilînd şi începu să-l tragă de braţ.

— Ce-a spus despre mine? întrebă el agitat, cu fervoarea mîndriei şi fericirii aşteptărilor sale. Ce-a spus generalul Dreedle?

— S-a interesat cine eşti.

— Ştiu asta. Dar ce-a spus despre mine? Ce-a spus?

— Îi produci silă.

22
MILO, PRIMARUL

Aceea a fost misiunea în care Yossarian şi-a pierdut răbdarea. Yossarian şi-a pierdut răbdarea în misiunea de la Avignon, pentru că Snowden şi-a pierdut curajul, iar Snowden şi-a pierdut curajul pentru că în ziua aceea pilotul lor era Huple, care avea doar cincisprezece ani, iar copilot era Dobbs, care era mai catastrofal şi voia să-l atragă pe Yossarian într-un complot pentru uciderea colonelului Cathcart. Yossarian ştia că Huple era un pilot bun, dar că era doar un puşti, iar pe de altă parte, Dobbs nu avea încredere în el şi i-a smuls comenzile fără să-l prevină, după ce dăduseră drumul bombelor, înnebunind în văzduh şi răsturnînd avionul în acel picaj incredibil, fatal, care-i înmărmurise, le oprise inimile-n loc şi îi asurzise, smulgîndu-i lui Yossarian căştile din legături şi propulsîndu-1 cu creştetul în tavanul botului avionului, unde rămăsese atîrnat neputincios.

Ah, Doamne! urlase Yossarian fără glas cînd simţise că toţi se prăvăleau. *Ah, Doamne! Ah, Doamne! Ah, Doamne!* urlase el rugător printre buzele care nu voiau să se deschidă, în timp ce avionul cădea şi el se balansa imponderabil, pînă ce Huple reuşi să apuce din nou manşele şi stabiliză cursul avionului în coborîre, prin acel canion nebun, abrupt, peticit, creat de tirul bubuitor al artileriei antiaeriene, din care ieşiseră urcînd şi din care trebuiau să iasă din nou. Aproape imediat s-a auzit o trosnitură şi o gaură cît un pumn mare a apărut în botul de plexiglas. Lui Yossarian îi ardeau obrajii din cauza schijelor sclipitoare. Nu-i curgea sînge.

— Ce s-a întîmplat? Ce s-a întîmplat? a strigat el, începînd să tremure violent cînd nu şi-a mai auzit glasul în urechi.

Era speriat de tăcerea pustiitoare din sistemul de intercomunicaţii şi era aproape paralizat de groază cînd se ghemui ca un şoarece prins în cursă, în patru labe, aşteptînd fără a îndrăzni nici să respire, pînă zări în cele din urmă mufa cilindrică strălucitoare a căştilor lui balansîndu-i-se prin faţa ochilor şi o înfipse la locul ei cu degetele care-i tremurau înfiorător.

— *Ah, Doamne!* continuă el să urle, fără să-i treacă deloc spaima, în timp ce tirul artileriei bubuia, sfărîmînd totul în jurul

lui. *Ah, Doamne!*

Dobbs plîngea cînd Yossarian şi-a vîrît mufa la loc în sistemul de intercomunicaţii şi a putut să audă din nou.

— Ajută-l, ajută-l, gemu Dobbs. Ajută-l, ajută-l.

— Pe cine să ajut? Pe cine să ajut? îi strigă Yossarian. Pe cine să ajut?

— Pe bombardier, pe bombardier, spuse Dobbs. Nu răspunde. Ajută-l pe bombardier, ajută-l pe bombardier.

— Eu sînt bombardierul, îi strigă Yossarian. Eu sînt bombardierul. N-am păţit nimic. Sînt teafăr.

— Atunci ajută-l pe el, insistă Dobbs. Ajută-l, ajută-l.

— Pe cine să ajut? Pe cine să ajut?

— Pe radiomitralior, se rugă Dobbs. Ajută-l pe radiomitralior.

— Mi-e frig, scînci Snowden cu un glas firav prin sistemul de intercomunicaţii, apoi cu un behăit tînguitor de agonie: Te rog, ajută-mă. Mi-e frig.

Şi Yossarian se strecură prin tunel, urcă pînă la compartimentul pentru bombe, apoi coborî în partea din spate a avionului, unde Snowden zăcea întins pe jos, rănit şi îngheţat mort, într-o pată galbenă de lumină a soarelui, lîngă noul mitralior din coada avionului, întins pe jos lîngă el, doborît de un leşin ca de moarte.

Dobbs era cel mai prost pilot din lume şi o ştia; era epava zdruncinată a unui tînăr viril care se străduia permanent să-şi convingă superiorii că nu mai era apt să piloteze un avion. Nici unul dintre superiorii lui nu voia să asculte şi taman în ziua cînd numărul misiunilor a fost ridicat la şaizeci, Dobbs s-a furişat în cortul lui Yossarian în timp ce Orr umbla pe afară căutînd garnituri, şi a demascat complotul plănuit de el pentru a-l ucide pe colonelul Cathcart. Avea nevoie de sprijinul lui Yossarian.

— Doar nu vrei să-l ucidem cu sînge-rece, obiectă Yossarian.

— Ba da, confirmă Dobbs cu un zîmbet optimist, încurajat de rapiditatea cu care înţelesese Yossarian situaţia. Îl vom împuşca mortal cu Lugerul pe care l-am adus din Sicilia şi despre care nu ştie nimeni că e în posesia mea.

— Nu cred că ai fi în stare, conchise Yossarian, după ce cîntărise un timp ideea în tăcere.

Dobbs era uimit.

— De ce n-aş fi?

— Ascultă. Nimic nu mi-ar face mai multă plăcere decît să

aflu că nemernicul şi-a frînt gîtul, că a murit într-un avion doborît sau că altcineva l-a împuşcat mortal. Dar nu cred că aş fi în stare să-l ucid.

— El ar fi în stare să te ucidă pe tine, i-o întoarse Dobbs. De fapt, chiar tu mi-ai spus că ne ucide menţinîndu-ne atîta timp în luptă.

— Dar nu cred că l-aş putea ucide. Are şi el dreptul la viaţă, nu?

— Nu, atîta timp cît încearcă să ne răpească ţie şi mie dreptul la viaţă. Ce-i cu tine? Te-am ascultat contrazicîndu-l pe Clevinger pe aceeaşi temă. Şi uite ce-a păţit. A dispărut într-un nor.

— Nu mai zbiera aşa, încercă Yossarian să-l domolească.

— Nu zbier! urlă Dobbs şi mai tare, înroşindu-se la faţă de atîta ardoare revoluţionară.

Îi curgeau ochii şi nasul şi pe buza lui inferioară stacojie şi tremurătoare apărură stropi de rouă înspumată.

— Probabil că mai sînt cel puţin încă vreo sută ca tine care nu mai au de efectuat decît cîteva misiuni. O să ne ucidă pe toţi dacă-l lăsăm să continue aşa la nesfîrşit. Trebuie să-l ucidem noi pe el pînă atunci.

Yossarian dădu din cap, fără nici o expresie pe chip şi fără să se angajeze în vreun fel.

— Crezi că am putea scăpa nepedepsiţi?

— Am plănuit totul. Am...

— Nu mai zbiera, pentru numele lui Dumnezeu!

— Nu zbier. Am...

— Te rog să nu mai zbieri!

— Am aranjat totul, şopti Dobbs, apucînd marginile patului lui Orr cu mîinile albite la încheieturile degetelor, ca să nu le mai fluture. Joi dimineaţa, cînd trebuie să se întoarcă de la blestemata aia de fermă a lui de pe deal, o să mă furişez prin pădure pînă la curba în ac de păr de pe şosea şi o să mă ascund în tufişuri. Acolo este nevoit să încetinească, iar eu pot să văd şoseaua în ambele direcţii, ca să mă asigur că nu e nimeni prin preajmă. Cînd o să-l văd venind, o să arunc un buştean mare pe şosea, ca să-l oblig să-şi oprească Jeepul. Apoi o să ies din tufişuri cu Lugerul şi o să-l împuşc în cap pînă crapă. O să îngrop arma, o să mă întorc la escadrilă prin pădure şi o să-mi văd de treaba mea ca toţi ceilalţi. Ce s-ar putea întîmpla rău?

Yossarian urmărise cu atenţie fiecare pas.

— Ce rol am eu în toată povestea asta? întrebă el nedumerit.

— Fără tine nu pot să-l ucid, explică Dobbs. Am nevoie să-mi spui s-o fac.

Lui Yossarian nu-i venea să creadă.

— Asta-i tot ce vrei de la mine? Să-ţi spun doar s-o faci?

— E tot ce vreau de la tine, răspunse Dobbs. Doar să-mi spui s-o fac şi o să-i zbor creierii singur-singurel, poimîine.

Glasul lui era tot mai precipitat din cauza emoţiei şi îl ridică din nou.

— Dacă tot facem treaba asta, mi-ar plăcea să-l împuşc în cap şi pe colonelul Korn, dar pe maiorul Danby l-aş cruţa, dacă eşti de acord. Apoi mi-ar plăcea să-i omor pe Appleby şi pe Havermeyer, iar după ce i-am termina pe Appleby şi pe Havermeyer, mi-ar plăcea să-l ucidem pe McWatt.

— Pe McWatt? strigă Yossarian, cît pe-aci să sară-n sus îngrozit. McWatt e prieten cu mine. Ce dracu' ai cu McWatt?

— Nu ştiu, mărturisi Dobbs cu o oarecare jenă. M-am gîndit că, dacă tot îi ucidem pe Appleby şi pe Havermeyer, am putea să-l ucidem şi pe McWatt. Nu vrei să-l ucidem pe McWatt?

Yossarian adoptă o atitudine fermă.

— Ascultă, poate că m-ar interesa treaba asta, dacă n-ai mai zbiera ca să se audă în toată insula şi dacă te-ai limita la uciderea colonelului Cathcart. Dar, dacă ai de gînd să faci o baie de sînge, nu te baza pe mine.

— Bine, bine, încercă să-l împace Dobbs. Îl ucidem numai pe colonelul Cathcart. Să-l ucid? Spune-mi s-o fac!

Yossarian clătină din cap.

— Ar fi fost o idee minunată, dacă ai fi făcut-o fără să-mi spui. Acum e prea tîrziu. Nu cred că pot să-ţi spun nimic. Mai dă-mi răgaz. S-ar putea să mă răzgîndesc.

— Atunci va fi prea tîrziu.

Yossarian continuă să clatine din cap. Dobbs era dezamăgit. Stătu pe loc o clipă, cu o privire de cîine bătut, apoi sări brusc în picioare şi porni hotărît să se avînte într-o nouă campanie de convingere a doctorului Daneeka de a-l lăsa la sol, răsturnînd lavoarul lui Yossarian cu şoldul cînd se răsuci şi împiedicîndu-se de tava pentru cărbuni a sobei pe care încă o construia Orr. Doctorul Daneeka suportă atacul zgomotos şi bogat în gesturi al lui Dobbs, dînd nervos din cap în mai multe rînduri, şi îl trimise

la cortul sanitar ca să-şi prezinte simptomele lui Gus şi Wes, care îi vopsiră gingiile cu soluţie de violet de genţiană, în clipa cînd începu să vorbească. Îi vopsiră apoi şi degetele de la picioare şi îi băgară cu sila un laxativ pe gît cînd căscă din nou gura ca să se vaite, iar pe urmă îl expediară.

Dobbs era într-o formă şi mai proastă decît Joe Flămîndul, care putea măcar să efectueze misiuni de zbor atunci cînd nu avea coşmaruri. Dobbs era într-o stare aproape la fel de gravă ca a lui Orr, care părea încîntat ca o ciocîrlie rînjită şi subdezvoltată de chicoteala lui dementă, nefirească, şi de dinţii lui zîmbaţi, strîmbi şi clănţănitori, şi care a fost trimis în permisie de odihnă, împreună cu Milo şi Yossarian, cu zborul de aprovizionare cu ouă la Cairo, cînd Milo a adus în schimb bumbac şi a decolat în zori spre Istanbul, cu avionul înţesat pînă la turele cu păianjeni exotici şi banane necoapte. Orr era unul dintre cei mai hidoşi monştri pe care-i cunoscuse Yossarian şi unul dintre cei mai atrăgători. Avea o faţă necioplită şi puhavă, cu ochi căprui-deschis, care-i ieşeau din orbite ca jumătăţile a două bile maro, şi un păr ondulat şi pestriţ, care se ridica spre creştet ca o cuşcă de cîini pomădaţi. Orr se prăbuşea cu avionul în apă sau i se făcea praf un motor aproape de fiecare dată cînd se ridica în aer, şi începu să smucească braţul lui Yossarian ca scos din minţi după ce îşi luaseră zborul spre Napoli şi aterizaseră în Sicilia, unde îl găsiseră pe intrigantul codoş de zece ani, fumător de trabuc, al celor două surori virgine de doisprezece ani, aşteptîndu-i în oraş, în faţa hotelului în care nu exista o cameră decît pentru Milo. Yossarian se îndepărtă hotărît de Orr, privind oarecum îngrijorat şi uimit vîrful Etna în locul Vezuviului şi întrebîndu-se de ce erau în Sicilia şi nu în Napoli, în timp ce Orr continua să se roage de el, cu un torent de chicoteli şi bîlbîieli libidinoase, să meargă după intrigantul codoş de zece ani la cele două surori virgine de doisprezece ani, care de fapt nu erau virgine şi de fapt nu erau surori şi aveau de fapt douăzeci şi opt de anişori.

— Du-te cu el, îi ordonă Milo laconic lui Yossarian. Nu uita de misiune.

— Bine, se dădu bătut Yossarian, oftînd cînd îşi aduse aminte de misiune. Dar măcar lasă-mă să încerc mai întîi să găsesc o cameră de hotel, ca să pot dormi bine la noapte.

— O să dormi foarte bine cu fetele, îi răspunse Milo cu

acelaşi aer conspirativ. Nu uita de misiune.

Dar n-au dormit deloc, pentru că Yossarian şi Orr s-au pomenit înghesuiţi în acelaşi pat dublu cu cele două prostituate de doisprezece-douăzeci şi opt de ani, care s-au dovedit a fi unsuroase şi obeze şi care i-au trezit toată noaptea ca să le ceară să schimbe partenerii. Yossarian deveni în curînd atît de buimac, încît nu mai acordă nici o atenţie turbanului bej al grăsanei care se băga în el, pînă spre sfîrşitul dimineţii următoare, cînd intrigantul codoş de zece ani cu *panatella* cubaneză i l-a smuls în public, pradă unei toane bestiale, care a expus în lumina strălucitoare a zilei siciliene scăfîrlia ei descoperită, diformă, şocantă. Nişte vecini răzbunători o răseseră la piele pentru că se culcase cu nemţii. Fata îşi descărcă prin ţipete furia muierească şi fugi împleticindu-se după intrigantul codoş de zece ani, în timp ce scalpul ei violat, ofilit, înspăimîntător, se bălăbănea comic în sus şi-n jos, în jurul straniului neg vineţiu de pe faţa ei, ca o chestie decoloratã şi obscenă. Yossarian nu mai văzuse în viaţa lui ceva atît de golaş. Codoşul învîrtea deasupra turbanul pe deget ca pe un trofeu şi ţopăia tot timpul cu cîţiva centimetri mai sus decît vîrfurile degetelor ei, ademenind-o într-un cerc în jurul scuarului ticsit cu oameni care rîdeau în hohote şi arătau în batjocură spre Yossarian, cînd Milo apăru cu o expresie sumbră şi grăbită, ţuguindu-şi buzele ca să arate că dezaproba acel incredibil spectacol al viciului şi al uşurătăţii duse la extrem. Milo insistă să plece imediat în Malta.

— Ne e somn, se tîngui Orr.

— Vina e a voastră, îi taxă Milo pe amîndoi, făcînd dreptate. Dacă v-aţi fi petrecut noaptea în camera voastră de hotel şi nu cu fetele astea imorale, v-aţi simţi acum la fel de bine ca mine.

— Ne-ai spus să ne ducem cu ele, replică acuzator Yossarian. Şi n-am avut o cameră de hotel. Tu ai fost singurul care ai putut face rost de o cameră de hotel.

— Nici asta n-a fost vina mea, explică Milo cu un aer superior. De unde era să ştiu că vor năvăli în oraş toţi cumpărătorii recoltei de năut?

— Ba ştiai, îl acuză Yossarian. Asta explică de ce ne aflăm în Sicilia şi nu la Napoli. Probabil că ai umplut deja avionul ăla blestemat cu năut.

— Ssst! îl preveni Milo cu asprime, aruncînd o privire sem-

nificativă spre Orr. Nu uita de misiunea ta.

Compartimentul pentru bombe, secţiunea din spate şi din coada avionului, precum şi cea mai mare parte a zonei mitraliorului din turelă au fost toate ticsite cu saci de năut, cînd au ajuns la aerodrom pentru a-şi lua zborul spre Malta. Misiunea lui Yossarian în timpul călătoriei a fost de a-l împiedica pe Orr să observe de unde cumpăra Milo ouăle, deşi Orr era membru în sindicatul lui Milo şi, ca oricare alt membru al sindicatului lui Milo, avea dreptul la o parte din marfă. Yossarian îşi dădu seama că misiunea lui era stupidă, de vreme ce toată lumea ştia că Milo îşi cumpăra ouăle din Malta cu şapte centi bucata şi le vindea la popotele din sindicatul lui cu cinci centi bucata.

— Pur şi simplu nu am încredere în el, cugetă Milo în avion, făcînd peste umăr un semn din cap spre Orr, care stătea ghemuit ca un colac de frînghie pe sacii cu năut de jos, chinuindu-se să adoarmă în acea poziţie. Şi eu aş prefera să cumpăr ouăle cînd nu e el prin preajmă ca să-mi afle secretele meseriei. Ce altceva nu înţelegi?

Yossarian şedea lîngă el, pe scaunul copilotului.

— Nu înţeleg de ce cumperi ouă cu şapte centi bucata în Malta şi le vinzi apoi cu cinci centi.

— Ca să scot profit.

— Dar cum scoţi profit, dacă pierzi doi centi la fiecare ou?

— Dar scot un profit de trei centi şi un sfert la fiecare ou, vînzîndu-le cu patru centi şi un sfert bucata oamenilor din Malta, de la care le cumpăr cu şapte centi bucata. Bineînţeles că nu scot nici un profit. Şi fiecare are o parte.

Yossarian simţi că începe să înţeleagă.

— Iar oamenii cărora le vinzi ouă cu patru centi şi un sfert bucata scot un profit de doi centi şi un sfert la bucată, cînd ţi le revînd ţie cu şapte centi bucata. E corect? De ce nu-ţi vinzi ţie ouăle direct, eliminîndu-i astfel pe cei de la care le cumperi?

— Pentru că le cumpăr de la mine, explică Milo. Scot un profit de trei centi şi un sfert la bucată cînd le recumpăr de la mine. Asta înseamnă un profit total de şase centi pe ou. Pierd doar doi centi la fiecare ou cînd le vînd popotelor cu cinci centi bucata şi astfel pot scoate profit cumpărînd ouă cu şapte centi bucata şi vînzîndu-le cu cinci centi bucata. Plătesc doar un cent bucata la o găină, cînd le cumpăr din Sicilia.

— Din Malta, îl corectă Yossarian. Cumperi ouăle din Malta,

nu din Sicilia.

Milo chicoti, mîndru de el.

— Nu cumpăr ouăle din Malta, mărturisi el cu un aer uşor amuzat în taină, singura abatere de la perseverenta lui sobrietate, pe care o observase pînă atunci Yossarian. Le cumpăr în Sicilia cu un cent bucata şi le transfer pe furiş în Malta la patru centi şi jumătate bucata, ca să ridic preţul la şapte centi bucata cînd vin oamenii în Malta să le caute.

— Dar de ce vin oamenii după ele în Malta, dacă acolo sînt atît de scumpe?

— Pentru că aşa au făcut întotdeauna.

— De ce nu caută ouă în Sicilia?

— Pentru că n-au făcut asta niciodată.

— Acum chiar că nu mai înţeleg. De ce nu vinzi la popotele tale ouăle cu şapte centi bucata, în loc de cinci centi bucata?

— Pentru că, în acest caz, popotele mele nu ar mai avea nevoie de mine. Oricine poate cumpăra ouă de şapte centi bucata cu şapte centi bucata.

— De ce nu te scot din circuit şi nu cumpără ouă direct de la tine din Malta cu patru centi şi un sfert bucata?

— Pentru că nu le-aş vinde lor.

— De ce nu le-ai vinde lor?

— Pentru că n-ar mai fi loc de profit. În felul ăsta pot măcar să obţin ceva ca intermediar.

— Deci scoţi un profit, declară Yossarian.

— Sigur că scot. Dar totul merge la sindicat. Şi fiecare are o parte. Nu înţelegi? Este exact ceea ce se întîmplă cu pătlăgelele pe care i le vînd colonelului Cathcart.

— Pe care le cumperi, îl corectă Yossarian. Nu vinzi pătlăgele roşii colonelului Cathcart şi colonelului Korn, ci cumperi pătlăgele de la ei.

— Ba nu, le vînd, îl corectă Milo pe Yossarian. Îmi distribui pătlăgelele în toate pieţele din Pianosa sub un nume fals, pentru ca atît colonelul Cathcart, cît şi colonelul Korn să le poată cumpăra de la mine sub nume false cu patru centi bucata şi să mi le revîndă în ziua următoare pentru sindicat cu cinci centi bucata. Ei scot un profit de un cent pe bucată, eu scot un profit de trei centi şi jumătate pe bucată şi toată lumea iese bine.

— Toată lumea în afară de sindicat, spuse Yossarian pufnind. Sindicatul plăteşte cinci centi bucata pentru pătlăgelele care pe

tine te costă doar jumătate de cent bucata. Ce beneficiu are sindicatul?

— Sindicatul are beneficiu cînd am şi eu unul, explică Milo, pentru că fiecare are o parte. Iar sindicatul obţine sprijinul colonelului Cathcart şi al colonelului Korn pentru a mă lăsa să fac călătorii ca asta de acum. Vei vedea care e profitul peste aproximativ cincisprezece minute, cînd vom ateriza la Palermo.

— În Malta, îl corectă Yossarian. Acum zburăm spre Malta, nu spre Palermo.

— Ba nu, zburăm spre Palermo, răspunse Milo. Trebuie să mă văd pentru un minut cu un exportator de andive din Palermo în legătură cu un transport de ciuperci spre Berna, care s-au mucegăit.

— Milo, cum reuşeşti? întrebă Yossarian, rîzînd uimit şi plin de admiraţie. Obţii un avion de un loc şi apoi mai faci rost de unul. Cei de la turnurile de control nu fac scandal niciodată?

— Toţi fac parte din sindicat, spuse Milo. Şi ei ştiu că tot ce este pentru binele sindicatului este pentru binele ţării, pentru că aşa funcţionează America. Cei de la turnurile de control au şi ei partea lor şi de aceea trebuie să facă întotdeauna tot ce pot pentru a ajuta sindicatul.

— Am şi eu o parte?

— Toată lumea are cîte o parte.

— Are şi Orr o parte?

— Toată lumea are cîte o parte.

— Şi Joe Flămîndul? Are şi el o parte?

— Toate lumea are cîte o parte.

— Ei, fir-ar să fie! chibzui Yossarian, adînc impresionat pentru prima dată de ideea unei părţi din afacere.

Milo se întoarse spre el cu o vagă licărire răutăcioasă în ochi.

— Am un plan ultrasigur pentru a extorca şase mii de dolari de la guvernul federal. Putem lua trei mii de dolari fiecare, fără nici un risc pentru nici unul dintre noi. Te interesează?

— Nu.

Milo îl privi pe Yossarian cu un respect profund.

— Uite, asta-mi place mie la tine, rosti el. Eşti cinstit! Eşti singura dintre cunoştinţele mele în care pot avea cu adevărat încredere. De aceea aş dori să încerci să mă ajuţi mai mult. Am fost efectiv dezamăgit cînd ai fugit ieri cu vagaboandele alea din Catania.

Yossarian îl privi nedumerit pe Milo, nevenindu-i să creadă ce auzise.

— Milo, tu mi-ai spus să mă duc cu ele. Nu-ţi aduci aminte?

— N-a fost vina mea, răspunse demn Milo. Trebuia să scap cumva de Orr după ce ajungeam în oraş. La Palermo situaţia va fi cu totul alta. După ce vom ateriza la Palermo, vreau ca tu şi Orr să plecaţi cu fetele direct de la aeroport.

— Cu care fete?

— Am luat legătura prin radio şi am aranjat cu un codoş de patru ani să vă facă rost, ţie şi lui Orr, de două fecioare de opt ani, pe jumătate spaniole. Vă va aştepta la aeroport într-o limuzină. Vă urcaţi în ea imediat ce coborîţi din avion.

— Nici nu mă gîndesc, spuse Yossarian, clătinînd din cap. O să mă duc direct într-un loc unde să pot dormi.

Milo se făcu livid la faţă de indignare şi nasul lui lung şi subţire se zbătu spasmodic între sprîncenele negre şi mustaţa asimetrică, portocaliu-maronie ca flăcăruia palidă şi firavă a unei singure lumînări.

— Yossarian, nu uita de misiunea ta, îi aminti el politicos.

— S-o ia dracu' de misiune, răspunse nepăsător Yossarian. Şi să-l ia dracu' de sindicat, chiar dacă am şi eu o parte. Nu vreau virgine de opt ani, fie ele pe jumătate spaniole.

— Nu te condamn. Dar aceste virgine de opt ani au de fapt treizeci şi doi. Şi de fapt nu sînt pe jumătate spaniole, ci doar o treime estoniene.

— Nu vreau nici o fecioară.

— Şi nici măcar nu sînt fecioare, continuă Milo pe un ton convingător. Cea pe care am ales-o pentru tine a fost căsătorită pentru scurt timp cu un învăţător bătrîn, care se culca cu ea numai duminica, aşa că e ca nouă.

Dar şi lui Orr îi era somn, aşa că Yossarian şi Orr au stat amîndoi lîngă Milo cînd au mers cu maşina prin Palermo de la aeroport şi au descoperit că nu era nici o cameră pentru ei doi la hotelul de acolo şi, mai important decît asta, că Milo era primar.

Bizara, incredibila primire a lui Milo a început de la aerodrom, unde muncitorii civili care-l recunoşteau se opreau respectuoşi din treabă ca să-l privească şi pe feţele lor se citea clar o exuberanţă şi o veneraţie ţinute în frîu. Vestea sosirii ajunse în oraş înaintea lui şi împrejurimile erau deja invadate de cetăţeni care ovaţionau în timp ce alergau pe lîngă camioneta

lor descoperită. Yossarian şi Orr erau muţi de uimire şi se lipiră de Milo pentru mai multă siguranţă.

În oraş, întîmpinarea lui Milo deveni tot mai zgomotoasă cînd camioneta încetini şi pătrunse mai adînc în centru. Băieţei şi fetiţe cărora li se dăduse drumul de la şcoală se înşiruiau de-a lungul trotuarelor în hăinuţe noi, fluturînd steguleţe. Yossarian şi Orr amuţiseră de tot. Străzile erau ticsite de mulţimi de oameni veseli şi deasupra capetelor erau atîrnate afişe imense cu portretul lui Milo. Milo pozase pentru aceste portrete îmbrăcat cu o ie ţărănească bej, cu guler înalt şi rotund, iar expresia lui scrupuloasă, paternă, era tolerantă, înţeleaptă, critică şi fermă, privind atotştiutor vulgul, cu mustaţa lui rebelă şi cu ochii lui dezbinaţi. Negustori cu şorţuri ovaţionau extatici din cadrul îngust al uşilor prăvăliilor lor. Tobele bubuiau. Ici şi colo, cîte o persoană cădea şi murea, călcată în picioare. Babe plîngăreţe se îmbrînceau una pe alta frenetice, în jurul camionetei care mergea încet, ca să atingă umărul lui Milo sau să-i apese mîna. Milo suporta tumultuoasa sărbătorire cu o graţie îngăduitoare. Le răspundea tuturor fluturîndu-şi mîna cu un gest de reciprocitate elegantă şi revărsa cu ambele mîini bezele generoase, dulci ca ciocolata Hershey învelită în poleială, asupra mulţimilor cuprinse de bucurie. Şiruri întregi de fete şi băieţi plini de viaţă ţopăiau în urma lui cu braţele înlănţuite, scandînd cu glasuri răguşite şi cu priviri sticloase de admiraţie: *Mi-lo! Mi-lo! Mi-lo!*

Acum, după ce secretul fusese dat în vileag, Milo adoptă o atitudine relaxată faţă de Yossarian şi Orr şi se umflă ţanţoş în pene, cu o imensă şi sfielnică mîndrie. Obrajii lui căpătară culoarea cărnii. Milo fusese ales primar al oraşului Palermo — şi al localităţilor apropiate Carini, Monreale, Bagheria, Termini Imerese, Cefali, Misretta şi Nicosia — pentru că adusese whisky scoţian în Sicilia.

Yossarian era uluit.

— Celor de aici le place chiar atît de mult să bea whisky scoţian?

— Nu beau deloc whisky scoţian, explică Milo. Whiskyul scoţian e foarte scump şi oamenii de aici sînt foarte săraci.

— Atunci de ce-l importi în Sicilia, dacă nimeni nu-l bea?

— Ca să cresc preţul. Aduc aici whiskyul scoţian din Malta ca să fac loc pentru profit, cînd mi-l revînd pentru altcineva. Am

creat aici o întreagă industrie nouă. Astăzi Sicilia este cel de-al treilea exportator de whisky scoţian din lume şi de aceea m-au ales primar.

— Dacă eşti atît de mare, ce-ar fi să ne faci rost de o cameră de hotel? bombăni Orr impertinent, cu glasul răpus de oboseală.

Milo îi răspunse indignat.

— Exact asta am de gînd să fac, promise el. Regret sincer că am uitat să comand prin radio camere de hotel pentru voi doi. Veniţi cu mine la biroul meu şi îi voi spune imediat viceprimarului.

Biroul lui Milo era într-o frizerie şi viceprimarul era un frizer gras, ale cărui buze slugarnice rostiră saluturi cordiale, spumoase precum clăbucul pe care începu să-l bată în cana de bărbierit a lui Milo.

— Ia spune, Vittorio, spuse Milo, instalîndu-se leneş într-unul din scaunele de frizerie ale lui Vittorio, cum au mers lucrurile în absenţa mea de data asta?

— Mare tristeţe, signor Milo, mare tristeţe. Dar acum că v-aţi întors, toţi sînt iarăşi fericiţi.

— Mă întrebam de ce e atîta mulţime pe străzi. Cum de sînt toate hotelurile pline?

— Pentru că foarte mulţi oameni din alte oraşe au venit să vă vadă, signor Milo. Şi pentru că au venit în oraş toţi cumpărătorii care vor participa la licitaţia de anghinare.

Mîna lui Milo se înălţă perpendicular ca un vultur şi opri pămătuful lui Vittorio.

— Ce-i aia anghinare? întrebă el.

— Anghinare, signor Milo? Anghinarea este o legumă foarte gustoasă, apreciată pretutindeni. Trebuie să gustaţi nişte anghinare cît staţi aici, signor Milo. Noi cultivăm cea mai bună anghinare din lume.

— Zău? spuse Milo. Cu cît se vinde anghinarea anul ăsta?

— Pare a fi un an foarte bun pentru anghinare. Recoltele au fost foarte proaste.

— Adevărat? cugetă Milo şi o şterse, alunecînd atît de repede de pe scaun, încît şorţul în dungi al frizerului păstră forma lui cîteva secunde după ce Milo plecase, înainte de a cădea.

Milo dispăruse deja cînd Yossarian şi Orr se repeziră după el spre uşă.

— Cine urmează? lătră servil viceprimarul lui Milo. Cine

urmează?

Yossarian şi Orr ieşiră descurajaţi din frizerie. Părăsiţi de Milo, umblau fără nici un căpătîi printre mulţimile petrecăreţe, căutînd zadarnic un loc de dormit. Yossarian era epuizat. În cap îi zvîcnea o durere surdă, vlăguitoare, şi îl enerva Orr, care găsise pe undeva două mere pădureţe şi mersese cu ele în obraji, pînă cînd Yossarian le văzu şi îi spusese să şi le scoată. Apoi Orr a găsit pe undeva două castane porceşti şi le-a strecurat şi pe acestea, pînă cînd Yossarian le-a observat şi a ţipat iarăşi la el să-şi scoată merele pădureţe din gură. Orr a rînjit şi a răspuns că erau castane porceşti, nu mere pădureţe, şi că nu le ţinea în gură, ci în mîini, dar Yossarian nu înţelegea o vorbă din ce spunea el din cauza castanelor pe care le ţinea în gură şi îi spuse să le scoată oricum. O licărire vicleană apăru în ochii lui Orr. Se frecă tare pe frunte cu încheieturile degetelor, cuprins parcă de o letargie alcoolică, şi chicoti libidinos.

— Îţi aminteşti de fata aia...

Se întrerupse ca să chicotească iarăşi libidinos.

— Îţi aminteşti de fata aia care mă pocnea în cap cu pantoful în apartamentul din Roma, cînd eram amîndoi goi? întrebă el cu o speranţă şireată în priviri.

Aşteptă pînă cînd Yossarian dădu din cap prudent.

— Dacă mă laşi să-mi bag înapoi în gură castanele, îţi spun de ce mă pocnea. Facem tîrgul?

Yossarian dădu din cap şi Orr îi spuse toată povestea aceea fantastică despre motivul pentru care fata goală din apartamentul tîrfei lui Nately îl pocnea în cap cu pantoful, dar Yossarian nu înţelegea nici o vorbă, pentru că Orr îşi băgase din nou castanele în gură. Yossarian a izbucnit exasperat în hohote de rîs, observînd şmecheria, dar în cele din urmă nu le-a rămas altceva de făcut cînd s-a lăsat noaptea decît să înfulece o mîncare jilavă într-un restaurant murdar şi să facă autostopul ca să ajungă înapoi la aerodrom, unde au dormit pe pardoseala rece de metal a avionului, răsucindu-se şi zvîrcolindu-se, gemînd de atîta chin, pînă cînd i-au trezit cu claxoanele, după mai puţin de două ore, şoferii camioanelor cu lăzi de anghinare, care i-au dat jos ca să încarce avionul. A început o ploaie torenţială. Apa şiroia deja din Yossarian şi din Orr cînd au plecat camioanele şi n-au avut altă soluţie decît să se strecoare din nou în avion şi să se ghemuiască precum nişte sardele, dîrdîind între colţurile

zgîlţîitoare ale lăzilor cu anghinare, pe care Milo le-a transportat în zori la Napoli şi le-a schimbat pe batoane de scorţişoară, cuişoare, păstăi de vanilie şi boabe de piper, cu care s-a repezit înapoi, spre sud, în Malta, în aceeaşi zi, unde s-a dovedit că era viceguvernator general. Nici în Malta nu s-a găsit o cameră pentru Yossarian şi Orr. Milo era în Malta maiorul Sir Milo Minderbinder şi avea un birou uriaş în clădirea guvernatorului general. Biroul lui de lucru, din lemn de mahon, era imens. Pe un panou de pe peretele din lambriu de stejar era atîrnată, între steagurile britanice încrucişate, o impresionantă şi dramatică fotografie înfăţişîndu-l pe maiorul Sir Milo Minderbinder în uniforma de gală a Puşcaşilor Regali Galezi. Mustaţa lui din fotografie era tunsă şi îngustă, bărbia cizelată, iar ochii tăioşi ca nişte ţepi. Milo fusese înnobilat, avansat la rangul de maior al Puşcaşilor Regali Galezi şi numit viceguvernator general al Maltei pentru că introdusese acolo comerţul cu ouă. Le acordă lui Yossarian şi lui Orr generoasa promisiune de a-şi petrece noaptea pe covorul gros din biroul lui, dar curînd după aceea lăsă să intre o santinelă în uniformă de luptă, care-i alungă din clădire împungîndu-i cu baioneta, şi porniră istoviţi spre aeroport cu un şofer de taxi morocănos, care le luă suprapreţ şi intrară iarăşi să doarmă în avionul umplut acum cu saci de iută găuriţi, plini cu cacao şi cafea măcinată, răspîndind o aromă atît de puternică, încît ieşiră amîndoi, vomîndu-şi maţele lîngă pista de aterizare, cînd Milo fu adus de o maşină cu şofer la prima oră în dimineaţa următoare, scos ca din cutie, şi decolă imediat spre Oran, unde iarăşi nu se găsi o cameră de hotel pentru Yossarian şi Orr şi unde Milo era viceşah. Milo avea la dispoziţie apartamente somptuoase într-un palat roz-somon, dar Yossarian şi Orr n-au fost lăsaţi să-l însoţească înăuntru, pentru că erau necredincioşi creştini. Au fost opriţi la porţi de gărzi berbere pantagruelice, înarmate cu iatagane, şi apoi alungaţi. Orr fornăia şi strănuta, răcit cobză. Spinarea lată a lui Yossarian era cocîrjată şi îl durea. Îi venea să-i sucească gîtul lui Milo, dar Milo era viceşah al Oranului şi persoana lui era sacră. Se dovedi că Milo nu era doar viceşah al Oranului, dar şi calif al Bagdadului, imam al Damascului şi şeic al Arabiei. Milo era zeul griului, zeul ploii şi zeul orezului în regiunile înapoiate, unde asemenea zei primitivi erau încă adoraţi de oamenii ignoranţi şi superstiţioşi, iar în străfundurile junglei africane, spuse el în treacăt, cu

cuvenită modestie, puteau fi găsite mari portrete cu faţa lui cu mustaţă, cioplite deasupra altarelor primitive din piatră, înroşite de sînge omenesc. Oriunde apărea, Milo era aclamat cu veneraţie şi primit cu triumfătoare ovaţii în toate oraşele, pînă ce au refăcut împreună drumul înapoi prin Orientul Mijlociu şi au ajuns la Cairo, unde Milo a stocat tot bumbacul de pe piaţă pe care nimeni din lume nu-l dorea şi a atins prompt pragul falimentului. În Cairo s-a găsit în sfîrşit o cameră de hotel pentru Yossarian şi Orr. Aveau la dispoziţie paturi moi, cu perne umflate şi pufoase şi cearşafuri curate, proaspete. Aveau dulapuri în care să-şi atîrne hainele. Aveau apă de spălat.

Yossarian şi Orr şi-au cufundat trupurile stătute şi urîcioase într-o cadă cu apă fierbinte din care ieşeau aburi, pînă cînd au devenit trandafirii, apoi au părăsit hotelul împreună cu Milo, ca să mănînce cocteil de creveţi şi filet mignon într-un restaurant foarte elegant, cu un teleimprimator de bursă în hol, care tocmai ticăia anunţînd ultimele cotaţii la bumbacul egiptean, exact cînd Milo îl întreba pe şeful de sală ce fel de maşinărie era aceea. Milo nu-şi imaginase pînă atunci că putea exista o maşinărie atît de frumoasă ca teleimprimatorul de bursă.

— Zău?! exclamă el, cînd şeful de sală îi explică. Şi cu cît se vinde bumbacul egiptean?

Şeful de sală îi spuse şi Milo cumpără întreaga recoltă.

Dar pe Yossarian nu l-a înspăimîntat nici pe departe bumbacul egiptean pe care l-a cumpărat Milo cît l-au înspăimîntat ciorchinii de banane verzi-roşii pe care Milo le detectase în piaţa băştinaşă, în timp ce pătrundeau cu maşina în oraş, şi spaima lui s-a dovedit a fi justificată, pentru că Milo l-a zgîlţîit trezindu-l dintr-un somn adînc, imediat după douăsprezece, împingînd spre el o banană pe jumătate cojită. Yossarian îşi înăbuşi un geamăt.

— Gust-o, îl îmboldi Milo, învîrtindu-se insistent cu banana în jurul lui.

— Milo, nemernicule, gemu Yossarian. Lasă-mă să dorm.

— Mănînc-o şi spune-mi dacă e bună, perseveră Milo. Să nu-i spui lui Orr că ţi-am dat-o. Lui i-am cerut pe ea doi piaştri.

Yossarian se supuse şi mîncă banana. Închise ochii după ce-i spuse lui Milo că era bună, dar Milo îl zgîlţîi din nou, poruncindu-i să se îmbrace cît mai repede pentru că vor pleca imediat spre Pianosa.

— Tu şi cu Orr trebuie să încărcaţi imediat bananele în avion, explică el. Omul a spus să fiţi atenţi la păianjeni în timp ce manevraţi ciorchinii de banane.

— Milo, dar nu putem aştepta pînă dimineaţa? se rugă Yossarian. Trebuie să dorm un pic.

— Se coc foarte repede, răspunse Milo, deci nu putem pierde nici un minut. Gîndeşte-te numai cît de fericiţi vor fi oamenii din escadrilă cînd vor primi aceste banane.

Dar oamenii din escadrilă n-au văzut nici o banană, pentru că în Istanbul era piaţă de vîndut banane, iar în Beirut era piaţă de cumpărat chimen, cu care Milo se repezise pînă la Bengasi după ce vînduse bananele, iar cînd s-au întors pe nerăsuflate la Pianosa, zece zile mai tîrziu, aveau o încărcătură de minunate ouă albe din Sicilia, pe care Milo spunea că le luase din Egipt şi le-a vîndut la popotele lui cu numai patru centi bucata, şi drept urmare toţi ofiţerii superiori din sindicatul lui l-au implorat să se întoarcă repede la Cairo ca să mai cumpere ciorchini cu banane verzi-roşii pentru a le vinde în Turcia, cumpărînd în schimb chimen, foarte căutat în Bengasi. Şi fiecare a avut partea lui.

23
BĂTRÎNUL LUI NATELY

Singurul din escadrilă care a văzut totuşi una din bananele roşii ale lui Milo a fost Aarfy, care a luat două de la un influent membru al confreriei lui de la intendenţă, cînd bananele s-au copt şi au început să pătrundă din nou în Italia pe obişnuitele canale ale pieţei negre şi care era în apartamentul ofiţerilor, cu Yossarian, în noaptea în care Nately şi-a regăsit în sfîrşit tîrfa, după atîtea săptămîni nerodnice de căutări îndurerate, şi a ademenit-o înapoi în apartament împreună cu două prietene, promiţîndu-le cîte treizeci de dolari fiecăreia.

— Treizeci de dolari fiecăreia? remarcă Aarfy încet, ciupindu-le şi mîngîindu-le sceptic pe cele trei fete voinice, cu aerul unui cunoscător cusurgiu. Treizeci de dolari e cam mult pentru o asemenea marfă. Şi în plus, eu n-am plătit în viaţa mea pentru aşa ceva.

— Nu-ţi cer să plăteşti, se grăbi să-l asigure Nately. Plătesc

eu pentru toate. Vreau doar să le luaţi pe celelalte două. Nu vreţi să-mi daţi o mînă de ajutor?

Aarfy zîmbi mulţumit de el şi clătină din capul său moale şi rotund.

— Nu-i nevoie să plătească nimeni pentru bătrînul Aarfy. Pot obţine oricînd tot ce vreau. Numai că în clipa asta n-am nici un chef.

— Plăteşte-le pe toate trei şi expediază-le pe celelalte două, propuse Yossarian.

— Nu pot, fiindcă a mea s-ar supăra pe mine pentru că o pun să muncească pentru bani, răspunse Nately, privind-o îngrijorat pe fata lui, care se nelinişti şi începu să mormăie ceva. Zice că, dacă ţin la ea cu adevărat, s-o expediez pe ea şi să mă culc cu una dintre celelalte.

— Am o idee mai bună, se lăudă Aarfy. Ce-ar fi să le reţinem pe toate trei aici pînă se dă semnalul de camuflaj şi pe urmă să le ameninţăm că le azvîrlim în stradă ca să fie arestate dacă nu ne dau toţi banii? Putem chiar să le ameninţăm că le aruncăm pe fereastră.

— Aarfy! se îngrozi Nately.

— Am încercat doar să te ajut, spuse spăsit Aarfy.

Aarfy încerca întotdeauna să-l ajute pe Nately, pentru că tatăl lui Nately era un om bogat şi important, care avea o situaţie ideală pentru a-l ajuta pe Aarfy după război.

— Ei, asta-i bună! se mustră el singur, ca să se apere. La şcoală făceam întotdeauna chestii de-astea. Îmi amintesc cum le-am ademenit pe proastele alea două de la liceu în oraş, la sediul confreriei noastre, şi le-am silit să şi-o tragă cu toţi care le doreau, ameninţîndu-le că o să-i sunăm pe părinţii lor ca să le spunem că şi-o trag cu noi. Le-am ţinut acolo în pat mai mult de zece ore. Le-am şi pălmuit puţin cînd au început să se văicărească. Pe urmă le-am luat toţi bănuţii pe care-i aveau, plus gumele de mestecat, şi le-am dat afară. Mamă, ce bine ne distram atunci la sediul confreriei! îşi aminti el împăcat şi obrajii i se aprinseră, cuprinşi de căldura jovială, rumenă, a nostalgiei. Îi ostracizam pe toţi, chiar şi noi între noi ne ostracizam.

Dar Aarfy nu-i mai era de nici un ajutor lui Nately acum, cînd fata de care se îndrăgostise nebuneşte începuse să-l înjure supărată, cu o duşmănie tot mai ameninţătoare. Din fericire, tocmai atunci dădu buzna Joe Flămîndul şi totul reveni la

normal, numai că după un minut intră Dunbar, clătinîndu-se de beat ce era, şi începu să o îmbrăţişeze imediat pe una dintre celelalte fete care chicoteau. Acum erau patru bărbaţi şi trei fete şi toţi şapte l-au lăsat pe Aarfy în apartament şi s-au urcat într-o trăsură care s-a oprit brusc lîngă bordură, în timp ce fetele îşi cereau banii în avans. Nately le dădu nouăzeci de dolari cu un gest galant, după ce împrumută douăzeci de dolari de la Yossarian, treizeci şi cinci de la Dunbar şi şaptesprezece de la Joe Flămîndul. Fetele au devenit atunci mai prietenoase şi i-au dat o adresă birjarului, care i-a dus tropa-tropa, traversînd jumătate din oraş, pînă într-un cartier unde nu călcaseră niciodată, şi s-a oprit în faţa unei clădiri vechi şi înalte, de pe o stradă întunecată. Fetele i-au condus pe o scară abruptă şi lungă, cu trepte de lemn scîrţîitor, introducîndu-i apoi în minunatul şi splendidul lor apartament cu chirie, în care s-a arătat ca prin minune un val nemărginit şi prolific de tinere suple şi dezbrăcate şi care-i conţinea pe moşul urît şi desfrînat care-l enerva permanent pe Nately cu rîsul lui caustic şi pe baba cumsecade şi cloncănitoare, cu pulover de lînă cenuşie, care dezaproba orice faptă imorală săvîrşită acolo şi se străduia din răsputeri să facă ordine.

Locul acela uluitor era un fertil şi clocotitor corn al abundenţei de sfîrcuri şi burice feminine. La început, erau doar cele trei fete ale lor, în salonul cafeniu, posomorît şi slab luminat, aflat la intersecţia a trei culoare murdare ce duceau în direcţii diferite spre cotloanele îndepărtate ale acelui bizar şi minunat bordel. Fetele s-au despuiat imediat, oprindu-se în diverse etape ca să-şi arate mîndre înzorzonata lenjerie de corp, tachinîndu-i între timp pe bătrînelul slăbănog şi desfrînat, cu păr alb, lung şi jigărit, şi cu o cămaşă albă, murdară şi descheiată, care şedea chicotind libidinos într-un fotoliu albastru mucegăit, aproape în mijlocul încăperii, şi le ură lui Nately şi însoţitorilor lui bun-venit cu un formalism glumeţ şi sardonic. Apoi bătrîna ieşi tîrşîindu-şi picioarele ca să-i aducă o fată lui Joe Flămîndul, plecîndu-şi căpăţîna vicleană, şi se întoarse cu două frumoase cu ţîţe mari, una deja dezbrăcată şi cealaltă doar cu un chiloţel roz transparent pe care şi-l scoase în timp ce se aşeza. Alte trei fete goale intrară ţopăind din altă direcţie şi rămaseră să flecărească, iar pe urmă apoi mai intrară două. Încă patru fete trecură prin cameră, alcătuind un grup leneş, absorbit în

conversaţie; umblau în picioarele goale şi una dintre ele se clătina periculos pe o pereche de pantofi argintii de dans, cu catarama descheiată, care nu păreau să-i aparţină. Mai apăru o fată doar în chiloţi, care se aşeză, ridicînd în numai cîteva minute totalul congregaţiei de acolo la unsprezece persoane, toate, cu excepţia uneia, total dezbrăcate.

Pretutindeni tronau trupuri goale, majoritatea durdulii, şi Joe Flămîndul se dădea de ceasul morţii. Stătea încremenit de uimire, cu trupul rigid, într-o stare cataleptică, în timp ce fetele intrau cu paşi mărunţi şi se făceau comode. Apoi scoase pe neaşteptate un strigăt pătrunzător şi ţîşni pe uşă, îndreptîndu-se glonţ, cu capul înainte, spre apartamentul recruţilor, ca să-şi ia aparatul de fotografiat, numai că se opri brusc în drum, scoţînd încă un strigăt sălbatic, cuprins de cumplitul şi cutremurătorul presentiment că tot acel paradis păgîn, superb, lugubru, bogat şi pitoresc îi va fi răpit definitiv dacă îl va scăpa din ochi fie şi pentru o clipă. Se opri în uşă şi scuipă, în timp ce venele şi tendoanele sîrmoase de pe faţă şi ceafă îi pulsau violent. Moşul îl privea vesel şi victorios din fotoliul lui albastru mucegăit, ca o zeitate satanică şi hedonistă instalată pe un tron, cu o pătură furată de la armata SUA înfăşurată în jurul picioarelor ca nişte fuse, ca să nu răcească. Rîse înfundat şi ochii lui vicleni, afundaţi în orbite, scînteiară vioi, pradă unei bucurii cinice şi destrăbălate. Moşul băuse. Nately reacţionă imediat cu o duşmănie înverşunată la vederea acestui bătrîn hain, desfrînat şi lipsit de patriotism, care era suficient de bătrîn pentru a-i aminti de tatăl lui şi care făcea glume defăimătoare despre America.

— America, spuse el, va pierde războiul. Iar Italia îl va cîştiga.

— America este cea mai puternică şi cea mai prosperă naţiune de pe pămînt, îl informă Nately cu o înflăcărare şi o demnitate înălţătoare. Iar soldatul american este mai presus decît oricare alt soldat.

— Exact, confirmă agreabil bătrînul, uşor amuzat, ca să-l tachineze. Dar, pe de altă parte, Italia este una dintre naţiunile cel mai puţin prospere de pe pămînt. Iar soldatul italian este mai prejos decît oricare alt soldat. Şi tocmai de aceea ţara mea se descurcă atît de bine în acest război, în timp ce ţara voastră se descurcă atît de prost.

Nately izbucni în rîs surprins, apoi roşi, cerîndu-şi scuze pentru impoliteţea lui.

— Iertaţi-mă că am rîs de dumneavoastră, spuse el cu sinceritate şi continuă pe un ton de superioritate respectuoasă. Dar Italia a fost ocupată de germani şi acum este ocupată de noi. Consideraţi că asta înseamnă că se descurcă bine?

— De bună seamă! exclamă vesel bătrînul. Germanii sînt alungaţi şi noi sîntem încă aici. Peste cîţiva ani, veţi pleca şi voi şi noi vom fi tot aici. Vedeţi voi, Italia este într-adevăr o ţară foarte săracă şi slabă, dar tocmai de aceea sîntem puternici. Soldaţii italieni nu mai mor, dar soldaţii americani şi germani încă mor. Asta consider eu că înseamnă să te descurci foarte bine. Da, sînt convins că Italia va supravieţui acestui război şi va mai exista mult timp după ce ţara voastră va fi distrusă.

Lui Nately nu-i venea să-şi creadă urechilor. Nu mai auzise în viaţa lui asemenea blasfemii şocante şi se întrebă cu o logică instinctivă de ce nu-şi făceau apariţia militarii americani ca să-l aresteze pe bătrînul trădător.

— America nu va fi niciodată distrusă! strigă el înflăcărat.

— Niciodată? îl împunse uşor bătrînul.

— Păi... şovăi Nately.

Bătrînul rîse îngăduitor, ţinîndu-şi în frîu o bucurie mai profundă, mai explozivă. Înţepătura lui rămase blîndă.

— Roma a fost distrusă, Grecia a fost distrusă, Persia a fost distrusă, Spania a fost distrusă. Toate ţările mari au fost distruse. De ce n-ar fi şi a voastră? Cît crezi că va mai dăinui cu adevărat şi ţara voastră? Veşnic? Ţine seama că pămîntul însuşi este menit să fie distrus de soare peste vreo douăzeci şi cinci de milioane de ani.

Nately se foia, stingherit.

— Păi, cred că veşnic e cam mult.

— Un milion de ani? insistă bătrînul zeflemitor, cu un zel asiduu, sadic. Jumătate de milion? Broasca există de aproape cinci sute de milioane de ani. Poţi oare afirma cu siguranţă că America, aşa puternică şi prosperă cum este, America, cu soldatul ei mai presus decît toţi şi cu cel mai ridicat nivel de trai din lume, va dăinui la fel de mult ca... broasca?

Lui Nately îi venea să-i strivească faţa răutăcioasă. Privi rugător în jur după ajutor pentru apărarea viitorului ţării lui împotriva odioaselor calomnii lansate de acest vrăjmaş viclean

şi păcătos. Era dezamăgit. Yossarian şi Dunbar aveau treabă într-un ungher îndepărtat, unde pipăiau cu patimă patru-cinci fete năbădăioase şi şase sticle de vin roşu, iar Joe Flămîndul dispăruse de mult pe unul dintre misticele culoare, împingînd în faţa lui, ca un despot hulpav, atîtea prostituate tinere cu şolduri late cîte putea să cuprindă în braţele lui slăbănoage, care se învîrteau ca aripile unei mori de vînt, şi cîte putea înghesui într-un pat dublu.

Nately era în mare încurcătură. Fata lui şedea tolănită dizgraţios pe o canapea îndesată, cu o mutră ce exprima plictis şi zădărnicie. Pe Nately îl enerva apatica ei nepăsare faţă de el şi acea poză adormită şi inertă a cărei imagine vie, dulce şi nefericită, i se întipărise în memorie de prima dată cînd ea îl văzuse şi nu-l băgase în seamă, la partida aglomerată de *vingt-et-un,* cu banii înainte, din livingul apartamentului recruţilor. Gura ei flască era căscată, alcătuind un O perfect, şi numai Dumnezeu ştia ce priveau ochii ei sticloşi şi afumaţi, cu o apatie atît de animalică. Bătrînul aştepta liniştit, observîndu-i cu un zîmbet perspicace, dispreţuitor şi înţelegător în acelaşi timp. O fată suplă, blondă, şerpuitoare, cu picioare frumoase şi pielea de culoarea mierii se instală fericită pe braţul fotoliului în care şedea bătrînul şi începu să se joace lasciv şi cochet cu faţa colţuroasă, palidă şi libidinoasă a bătrînului. Nately înţepeni, copleşit de duşmănie şi ostilitate, văzînd atîta depravare la un om atît de bătrîn. Se îndepărtă cu inima strînsă, întrebîndu-se de ce naiba nu se ducea la culcare cu fata lui.

Bătrînul acela scîrnav, hrăpăreţ şi diabolic îi amintea lui Nately de tatăl lui, pentru că nu semănau deloc. Tatăl lui Nately era un domn manierat, cu părul alb, îmbrăcat impecabil; moşul ăsta era un beţivan necioplit. Tatăl lui Natley era un bărbat sobru, filozof şi responsabil; moşul ăsta era capricios şi imoral. Tatăl lui Nately era discret şi cultivat; moşul ăsta era un mitocan. Tatăl lui Nately credea în onoare şi cunoştea răspunsul la orice; moşul ăsta nu credea în nimic şi avea numai întrebări. Tatăl lui Nately avea o mustaţă albă distinsă; moşul ăsta nu avea deloc mustaţă. Tatăl lui Nately — şi taţii tuturor celorlalţi pe care-i cunoscuse pînă atunci Nately — era demn, înţelept şi venerabil; moşul ăsta era total respingător şi Nately intră iarăşi în dispută cu el, hotărît să combată logica şi insinuările lui abjecte cu o răzbunare ambiţioasă, care să capteze atenţia feţei

plictisite şi flegmatice, de care se îndrăgostise cu atîta patimă, şi să-i cîştige admiraţia pentru totdeauna.

— Păi, sincer să fiu, nu ştiu cît va dăinui America, se lansă el cu curaj. Probabil că nu putem dăinui veşnic dacă lumea însăşi va fi distrusă într-o bună zi. Dar ştiu cu siguranţă că vom supravieţui şi vom fi victorioşi foarte, foarte mult timp.

— Cît timp? îl luă peste picior moşul cel grosolan, cu o sclipire de satisfacţie răutăcioasă în ochi. Nici măcar cît broasca?

— Mult mai mult decît vom trăi dumneata şi cu mine, îngăimă Nately.

— A, doar atît. Asta nu înseamnă prea mult, ţinînd seama că dumneata eşti atît de credul şi de viteaz, iar eu sînt deja un om foarte, foarte bătrîn.

— Cîţi ani ai? întrebă Nately, devenind curios şi fiind cucerit, fără să vrea, de bătrîn.

— O sută şapte ani.

Moşul chicoti vîrtos văzînd privirea indignată a lui Nately.

— Văd că nu crezi nici asta.

— Nu cred nimic din ce-mi spui, răspunse Nately cu un zîmbet sfios şi liniştitor. Cred un singur lucru, şi anume că America va cîştiga războiul.

— Pui prea mult preţ pe *cîştigarea* războaielor, îl luă în zeflemea moşul şleampăt şi nelegiuit. Şmecheria este să *pierzi* războaiele, ştiind ce războaie pot fi pierdute. Italia pierde de secole războaiele şi totuşi uite ce bine ne merge. Franţa cîştigă războaiele şi este permanent într-o stare de criză. Italia a cîştigat un război în Etiopia şi imediat a intrat în bucluc. Victoria ne-a creat o iluzie atît de dementă a grandorii, încît am contribuit la declanşarea unui război mondial pe care n-aveam nici o şansă să-l cîştigăm. Dar acum, cînd pierdem din nou, ne merge mai bine şi vom ajunge cu siguranţă din nou în vîrf dacă vom reuşi să fim învinşi.

Nately îl privi cu gura căscată, fără să-şi ascundă năuceala.

— Acum chiar că nu pricep ce spui. Vorbeşti ca un om cu mintea zdruncinată.

— Dar trăiesc ca un om întreg la minte. Am fost fascist cînd Mussolini era în ascensiune şi sînt antifascist acum, după ce a fost înlăturat. Am fost un filogerman fanatic cînd germanii au venit aici ca să ne apere de americani şi acum, cînd au venit

americanii ca să ne apere de germani, sînt un filoamerican fanatic. Te asigur, tinere prieten indignat — ochii cunoscători şi dispreţuitori ai moşului sticleau tot mai puternic pe măsură ce consternarea şi şovăiala lui Nately sporeau — că dumneata şi ţara dumitale nu vor avea în Italia un partizan mai loial decît mine, dar numai atîta timp cît veţi rămîne în Italia.

— Dar, strigă Nately neîncrezător, dumneata eşti un cameleon! Un conformist! Un oportunist ordinar, lipsit de scrupule!

— Am o sută şapte ani, îi aminti moşul cu gingăşie.

— N-ai principii?

— Bineînţeles că nu.

— Nici morală?

— O, ba da, sînt un om foarte moral, îl asigură moşul cel ticălos cu o gravitate ironică, mîngîind şoldul dezgolit al unei brunete pieptoase, cu gropiţe fermecătoare, care se întinsese într-o poziţie seducătoare pe celălalt braţ al fotoliului lui.

Rînji sarcastic către Nately, aşezîndu-se între cele două fete goale, cu grandoarea lui infatuată şi zdrenţăroasă, şi punîndu-şi pe fiecare cîte o mînă suverană.

— Nu pot să cred, remarcă Nately în silă, încercînd cu încăpăţînare să nu-l vadă înconjurat de fete. Pur şi simplu nu pot să cred.

— Dar este absolut adevărat. Cînd nemţii au intrat în capitală, am dansat ca o tînără balerină şi am strigat din toţi rărunchii *Heil Hitler!* pînă am răguşit. Am şi fluturat un steguleţ nazist pe care îl smulsesem de la o fetiţă drăgălaşă, în timp ce maică-sa se uita în altă parte. Cînd nemţii au părăsit capitala, m-am repezit să-i întîmpin pe americani cu o sticlă de coniac excelent şi cu un coş cu flori. Coniacul era desigur pentru mine, iar florile le-am aruncat eliberatorilor noştri. În prima maşină se afla un bătrîn maior foarte rigid şi ţeapăn şi l-am lovit drept în ochi cu un trandafir roşu. Am nimerit la ţanc! Să-l fi văzut cum clipea înnebunit.

Nately îşi pierdu răsuflarea şi sări în picioare uimit, pierindu-i toată culoarea din obraji.

— Maiorul de Coverly! strigă el.

— Îl cunoşti? întrebă moşul încîntat. Încîntătoare coincidenţă!

Nately era prea uluit ca să-l mai audă.

— Deci dumneata eşti cel care l-a rănit pe maiorul de

Coverly! exclamă el indignat şi îngrozit. Cum ai putut face una ca asta?

Diabolicul bătrîn era imperturbabil.

— Vrei să spui cum aş fi putut să mă abţin? Trebuia să-l fi văzut pe moşul ăla arogant şi plicticos stînd ţanţoş în maşină, de parcă ar fi fost însuşi Atotputernicul, cu scăfîrlia aia mare şi ţeapănă şi cu faţa aia tîmpită şi solemnă. Era o ţintă teribil de ispititoare! L-am pocnit în ochi cu un trandafir din soiul American Beauty. Mi s-a părut cît se poate de potrivit. Nu crezi?

— Ai făcut ceva îngrozitor! strigă Nately la el cu reproş. O faptă ticăloasă şi criminală! Maiorul de Coverly este ajutorul de comandant al escadrilei noastre!

— Zău? îl tachină neabătut bătrînul, ciupindu-şi grav falca, într-o parodie de căinţă. În acest caz, trebuie să-mi recunoşti imparţialitatea. Cînd au intrat nemţii era cît pe-aci să omor un tînăr şi robust *Oberleutnant* împungîndu-l cu o crenguţă de floarea-reginei.

Nately era îngrozit şi uluit de odioasa incapacitate a bătrînului de a înţelege monstruozitatea ultrajului comis.

— Nu-ţi dai seama ce-ai făcut? îl mustră el cu vehemenţă. Maiorul de Coverly este o persoană nobilă, minunată; toată lumea îl admiră.

— E un dobitoc bătrîn, care efectiv nu are dreptul să se poarte ca un dobitoc bătrîn. Ce s-a ales de el? A murit?

Nately îi răspunse încet, sobru şi reverenţios.

— Nu ştie nimeni. Se pare că a dispărut.

— Vezi? Închipuie-ţi un bărbat de vîrsta lui riscîndu-şi puţinii ani care i-au mai rămas de trăit pentru ceva atît de absurd precum o ţară oarecare.

Nately luă din nou armele în mîini.

— Nu e deloc absurd să-ţi rişti viaţa pentru ţara ta! declară el.

— Nu mai spune! rosti moşul. Ce e o ţară? O bucată de pămînt, înconjurată pe toate părţile de graniţe, de obicei nenaturale. Englezii mor pentru Anglia, americanii mor pentru America, germanii mor pentru Germania, ruşii mor pentru Rusia. Acum luptă în acest război cincizeci sau şaizeci de ţări. Cu siguranţă că nu toate merită să moară oamenii pentru ele.

— Pentru ceea ce merită să trăieşti, spuse Nately, merită să şi mori.

— Şi pentru ceea ce merită să mori, răspunse bătrînul profanator, merită cu siguranţă să trăieşti. Ştii ceva? Eşti un tînăr atît de pur şi de naiv, că aproape mi-e milă de dumneata. Cîţi ani ai? Douăzeci şi cinci? Douăzeci şi şase?

— Nouăsprezece, spuse Nately. Împlinesc douăzeci în ianuarie.

— Dacă o să apuci.

Moşul clătină din cap cu aceeaşi încruntătură iritabilă şi meditativă a bătrînei irascibile şi cîrcotaşe, întipărită o secundă pe faţa lui.

— Or să te omoare dacă nu iei aminte şi văd de pe acum că n-ai să iei aminte. De ce nu-ţi bagi minţile în cap şi nu încerci să gîndeşti ca mine? Dacă ai face-o, s-ar putea să trăieşti şi tu pînă la o sută şapte ani.

— Pentru că prefer să mor pe picioarele mele decît să trăiesc îngenuncheat, îi replică Nately cu convingere, pe un ton victorios şi superior. Probabil că ai mai auzit vorbele astea.

— De bună seamă că le-am mai auzit, cugetă bătrînul perfid, zîmbind din nou. Dar mă tem că ai înţeles anapoda. E mai bine să trăieşti pe picioarele tale şi să mori îngenuncheat. Aşa spune proverbul.

— Eşti sigur? întrebă Nately sincer nedumerit. Pare mai logic aşa cum l-am spus eu.

— Ba nu, este mai logic aşa cum am spus-o eu. Întreabă-ţi prietenii.

Nately se întoarse spre prietenii lui ca să-i întrebe, dar descoperi că o şterseseră. Yossarian şi Dunbar dispăruseră amîndoi. Moşul izbucni într-un hohot de rîs dispreţuitor, văzînd privirea surprinsă şi jenată a lui Nately, care se întunecă la faţă de ruşine. Şovăi neputincios cîteva secunde, apoi se răsuci pe călcîie şi o zbughi pe culoarul cel mai apropiat, în căutarea lui Yossarian şi a lui Dunbar, sperînd să-i ajungă din urmă la timp şi să-i salveze, dîndu-le veste de extraordinara ciocnire dintre bătrîn şi maiorul de Coverly. Toate uşile de pe culoar erau închise. Nu se zărea lumină pe sub nici una din ele. Se făcuse deja foarte tîrziu. Nately renunţă disperat să-i mai caute. În cele din urmă, îşi dădu seama că nu-i rămînea de făcut decît s-o ia pe fata de care era îndrăgostit şi să se lungească undeva cu ea, ca să facă dragoste, tandru şi galant, şi să-şi înfiripe împreună planuri de viitor; dar şi ea se dusese deja la culcare cînd el se

întoarse s-o ia din salon şi atunci nu-i mai rămase altceva de făcut decît să reia discuţia ratată cu dezgustătorul bătrîn, care se ridică din fotoliu cu o politeţe batjocoritoare, scuzîndu-se că trebuia să se culce şi lăsîndu-l pe Nately acolo cu două fete cu ochi urduroşi, care nu ştiură să-i spună în care cameră se retrăsese tîrfa lui şi care o şterseră la culcare peste cîteva secunde, după ce încercaseră în zadar să-i stîrnească interesul asupra lor şi îl lăsară să doarmă singur în salon, pe canapeaua prea mică şi plină de cocoloaşe.

Nately era un băiat chipeş, bogat şi sensibil, cu părul brun, ochi încrezători şi cu o durere în ceafă cînd se trezi pe canapea în zorii zilei următoare şi se întrebă prosteşte unde se afla. Era blînd şi politicos din fire. Trăia de aproape douăzeci de ani fără traume, tensiuni, ură sau nevroză, ceea ce era pentru Yossarian o dovadă că era cu adevărat nebun. Avusese o copilărie plăcută, deşi disciplinată. Se împăca bine cu fraţii şi surorile lui şi nu îşi ura mama şi tatăl, chiar dacă amîndoi fuseseră foarte buni cu el.

Nately fusese educat să-i deteste pe oamenii ca Aarfy, pe care mama lui îi caracteriza drept oportunişti, şi pe oamenii ca Milo, pe care tatăl lui îi caracteriza drept carierişti parveniţi, dar nu învăţase niciodată cum să facă asta, pentru că nu i se îngăduise să se apropie de ei. De cînd se ştia, în casele în care locuise în Philadelphia, New York, Maine, Palm Beach, Southampton, Londra, Deauville, Paris şi în sudul Franţei, mişunaseră numai doamne şi domni care nu erau nici oportunişti, nici carierişti. Mama lui Nately, descendentă a familiei Thornton din New England, era o Fiică a Revoluţiei Americane. Tatăl lui era un Pui de Lele.

— Să nu uiţi niciodată, îi amintea frecvent mama lui, că eşti un Nately. Nu eşti un Vanderbilt, a cărui bogăţie a fost întemeiată de un vulgar căpitan de remorcher, sau un Rockefeller, a cărui avere a fost adunată din afaceri cu ţiţei lipsite de scrupule; nici un Reynolds sau un Duke, ale căror venituri provin din vînzarea de produse conţinînd răşini şi gudroane cancerigene unui public credul; şi nu eşti desigur nici un Astor, a cărui familie cred că mai dă şi acum camere cu chirie. Tu eşti un Nately şi cei din familia Nately n-au făcut niciodată nimic ca să-şi cîştige banii.

— Fiule, mama ta vrea să spună, interveni odată tatăl lui, curtenitor, cu acel fler pentru o exprimare elegantă şi eco-

nomică pe care i-o admira atît de mult Nately, că averile vechi sînt mai cinstite decît noile averi şi că noii îmbogăţiţi nu sînt niciodată la fel de preţuiţi ca noii sărăciţi. Nu-i aşa, draga mea?

Tatăl lui Nately deborda permanent de asemenea sfaturi înţelepte şi sofisticate. Era la fel de clocotitor şi de roşu ca vinul de Bordeaux fiert şi Nately îl plăcea foarte mult, deşi nu-i plăcea vinul de Bordeaux fiert. Cînd a izbucnit războiul, familia lui Nately a hotărît înrolarea lui în armată, de vreme ce era prea tînăr ca să intre în diplomaţie şi de vreme ce tatăl lui ştia din surse de mare încredere că Rusia se va prăbuşi în cîteva săptămîni sau luni şi că Hitler, Churchill, Roosevelt, Mussolini, Gandhi, Franco, Peron şi împăratul Japoniei vor semna apoi un tratat de pace şi vor trăi împreună fericiţi pînă la adînci bătrîneţi. Tatăl lui Nately a fost cel care a avut ideea să-l înroleze în aviaţia militară, unde se putea instrui ferit de pericole ca pilot, în timp ce ruşii vor capitula şi se vor stabili detaliile armistiţiului şi unde, ofiţer fiind, va avea de-a face numai cu gentlemeni.

Dar iată că el s-a pomenit alături de Yossarian, Dunbar şi Joe Flămîndul într-un bordel din Roma, aprig îndrăgostit de o fată nepăsătoare de acolo, cu care s-a culcat în cele din urmă, în dimineaţa ulterioară nopţii cînd a dormit singur în salon, deranjat însă aproape imediat de incorigibila ei soră, care a dat buzna pe neaşteptate şi s-a azvîrlit pe pat geloasă, pentru ca Nately s-o poată îmbrăţişa şi pe ea. Tîrfa lui Nately a sărit mîrîind ca s-o bată cu furie şi a ridicat-o în picioare, înşfăcînd-o de păr. Lui Nately i se părea că fata aceea de doisprezece ani semăna cu o găină jumulită sau cu o crenguţă cojită: trupul ei fraged îi stingherea pe toţi cînd încerca, precoce, să-şi imite suratele mai vîrstnice şi era întotdeauna alungată şi sfătuită să se îmbrace, după care i se poruncea să iasă pe stradă, la aer, să se joace cu ceilalţi copii. În clipa aceea, cele două surori se înjurau şi se scuipau cu sălbăticie, stîrnind un vacarm fluent şi asurzitor, care atrase în încăpere o întreagă mulţime de spectatori rîzînd în hohote. Nately renunţă, exasperat. O rugă pe iubita lui să se îmbrace şi o duse jos ca să ia micul dejun. Sora cea mică se ţinu după ei şi Nately se simţi ca un mîndru cap de familie, în timp ce toţi trei mîncau ca nişte persoane respectabile într-un local în aer liber. Dar tîrfa lui Nately era deja plictisită cînd porniră înapoi şi preferă să facă trotuarul

împreună cu alte două fete decît să mai piardă vremea cu el. Nately şi sora cea mică o urmară spăşiţi la un cvartal distanţă, în timp ce puştoaica ambiţioasă mai agăţa cîte un elev al şcolii militare, iar Nately se oftica deplîngîndu-şi neputinţa. Amîndoi s-au întristat cînd fetele au fost oprite de nişte soldaţi dintr-o maşină a statului-major şi alungate.

Nately s-a întors la local şi i-a adus surorii mai mici îngheţată de ciocolată ca s-o binedispună şi apoi s-a întors cu ea la apartament, unde Yossarian şi Dunbar au fost goniţi din salon împreună cu deja extenuatul Joe Flămîndul, care încă avea pe faţa boţită zîmbetul fericit, tîmp şi victorios cu care ieşise la iveală, împleticindu-se, din haremul din acea dimineaţă, ca o persoană cu numeroase oase fracturate. Bătrînul libidinos şi desfrînat era încîntat de buzele crăpate şi de ochii vineţi ai lui Joe Flămîndul. Îl salută prietenos pe Nately, îmbrăcat cu aceleaşi haine mototolite din seara precedentă.

Pe Nately îl enerva teribil înfăţişarea lui jigărită şi degradantă şi, ori de cîte ori intra în apartament, îşi dorea ca moşul acela stricat şi imoral să-şi pună pe el o cămaşă curată de la Brook Brothers, să se pieptene, să poarte un sacou de tweed şi să-şi lase o mustaţă albă îngrijită, ca să nu-i mai fie ruşine de fiecare dată cînd se uita la el şi îşi amintea de tatăl lui.

24
MILO

Aprilie era pentru Milo cea mai bună lună dintre toate. În aprilie înfloreşte liliacul şi fructele încep să se coacă. Inimile bat mai tare şi vechi pofte se retrezesc. În aprilie, un curcubeu mai viu se oglindeşte pe porumbiţa lucitoare. În aprilie este primăvară şi primăvara fantezia lui Milo îi ducea încet gîndurile spre mandarine.

— Mandarine?

— Da, să trăiţi.

— Oamenilor mei le-ar plăcea să mănînce mandarine, recunoscu colonelul din Sardinia care comanda patru escadrile de bombardiere B-25.

— Vor fi atîtea mandarine cîte pot mînca şi pe care le puteţi

plăti cu banii din fondul popotei dumneavoastră, îl asigură Milo.

— Şi pepeni galbeni?

— Se vînd extraordinar de bine la Damasc.

— Eu am o slăbiciune pentru pepenii galbeni. Întotdeauna am avut o slăbiciune pentru pepenii galbeni.

— Împrumutaţi-mi un avion de la fiecare escadrilă, unul singur, şi veţi avea toţi pepenii galbeni pe care-i puteţi mînca pentru toţi banii pe care-i aveţi.

— Cumpărăm de la sindicat?

— Şi fiecare are partea lui.

— E uluitor, absolut uluitor! Cum reuşeşti?

— Forţa achiziţionărilor masive este cheia. De exemplu, cotlete de viţel pane.

— Nu mă omor după cotletele de viţel pane, bombăni scepticul comandant de bombardiere B-25 din nordul Corsicii.

— Cotletele de viţel pane sînt foarte hrănitoare, îl admonestă Milo cu pioşenie. Conţin gălbenuş de ou şi pesmet. La fel şi cotletele de miel.

— A, cotlete de miel, repetă comandantul de bombardiere B-25. Cotlete de miel bune?

— Cele mai bune pe care le pune la dispoziţie piaţa neagră, spuse Milo.

— Cotlete de miel fraged?

— Ambalate în cea mai gingaşă hîrtie roz pe care aţi văzut-o vreodată. Se pot cumpăra pe nimica toată din Portugalia.

— Nu pot să trimit un avion în Portugalia. N-am autoritatea s-o fac.

— Eu pot, dacă îmi împrumutaţi avionul. Şi un pilot care să-l conducă. Şi nu uitaţi — îl veţi cîştiga pe generalul Dreedle.

— Generalul Dreedle va mînca din nou în popota mea?

— Ca un porc, de îndată ce îi veţi oferi cele mai bune ouă albe şi proaspete, prăjite în untul preparat în presa mea de unt. Vor fi şi mandarine, pepeni galbeni, miere extrafloralã, filet de calcan de Dover, îngheţată Alaska, stridii şi midii.

— Şi fiecare are o parte?

— Asta e chestia cea mai interesantă.

— Nu-mi place, bombăni necooperantul comandant de bombardier, căruia nici Milo nu-i era pe plac.

— Există un comandant de bombardier necooperant, acolo în nord, care îmi pune beţe-n roate, i se plînse Milo generalului

Dreedle. E de-ajuns să-mi strice socotelile o singură persoană ca să nu mai puteţi mînca ouă proaspete, prăjite în untul curat preparat în presa mea.

Generalul Dreedle l-a transferat pe necooperantul comandant de bombardier în Insulele Solomon ca să sape gropi şi l-a înlocuit cu un colonel senil, bolnav de bursită şi înnebunit după fistic, care l-a prezentat pe Milo generalului care conducea bombardiere B-17 de pe peninsulă, înnebunit după cîrnaţii polonezi.

— Polonezii se pot lua contra alune de la Cracovia, îl informă Milo.

— Ah, polonezii, oftă cu nostalgie generalul. Aş da orice pentru o porţie zdravănă de polonezi. Absolut orice.

— Nu trebuie să daţi nimic. Daţi-mi doar un avion pentru fiecare popotă şi un pilot care să facă tot ce i se spune. Şi o mică sumă de bani pentru prima comandă, ca o dovadă de încredere.

— Dar Cracovia este la sute de kilometri în spatele liniilor inamice. Cum vei obţine cîrnaţii?

— Există o bursă internaţională de cîrnaţi polonezi în Geneva. Transport alunele în Elveţia şi le schimb pe cîrnaţi polonezi, la preţul pieţei libere. Ei vor duce alunele înapoi la Cracovia, iar eu o să vă aduc înapoi cîrnaţii polonezi. Puteţi cumpăra oricîţi cîrnaţi polonezi doriţi numai prin sindicat. Vor fi şi mandarine, doar cu un pic de colorant artificial. Şi ouă din Malta şi whisky scoţian din Sicilia. Cînd cumpăraţi de la sindicat vă plătiţi pe dumneavoastră înşivă, de vreme ce deţineţi o parte, deci de fapt veţi obţine pe gratis tot ce cumpăraţi. Nu e logic?

— Pur şi simplu genial! Cum naiba ţi-a venit ideea asta?

— Numele meu este Milo Minderbinder şi am douăzeci şi şapte de ani.

Avioanele lui Milo Minderbinder veneau din toate direcţiile — avioane de urmărire, bombardiere şi avioane de marfă, care aterizau unele după altele pe aerodromul colonelului Cathcart, conduse de piloţi care făceau tot ce li se spunea. Multicolorele însemne ale escadrilei care împodobeau avioanele, ilustrînd lăudabile idealuri precum Curajul, Forţa, Dreptatea, Adevărul, Libertatea, Dragostea, Onoarea şi Patriotismul, au fost imediat acoperite de mecanicii lui Milo cu un strat dublu de vopsea albă

şi înlocuite cu roşul aprins al literelor vopsite cu şabloane, care anunţau: M & M ENTERPRISES FINE FRUITS AND PRODUCE. M & M din M & M ENTERPRISES era pentru Milo & Minderbinder, iar & era inserat, destăinui cu candoare Milo, pentru a înlătura orice bănuială că sindicatul era o operaţiune condusă de o singură persoană. Soseau avioane pentru Milo de pe aerodromurile din Italia, Africa de Nord şi Anglia şi de la bazele Comandamentului Transportului Aerian din Liberia, Insula Ascension, Cairo şi Karachi. Avioane de urmărire erau schimbate pe avioane de marfă suplimentare sau reţinute pentru cazuri de forţă majoră şi pentru servicii de mesagerie; se procurau camioane şi tancuri de la forţele de uscat şi erau folosite pentru transportul de mărfuri pe distanţe mici. Fiecare avea o parte şi oamenii se îngrăşau şi umblau de colo-colo agale, cu scobitori între buzele unsuroase. Milo superviza singur întreaga operaţiune. Pe faţa lui marcată de îngrijorare se adînceau permanent nişte cute maro, ca blana de vidră, de om preocupat, care-i dădeau un aer răvăşit, de sobrietate şi neîncredere. Toţi, cu excepţia lui Yossarian, îl considerau pe Milo un ţicnit, în primul rînd pentru că se oferise să răspundă de popotă şi în al doilea rînd pentru că îşi luase în serios această responsabilitate. Şi Yossarian îl considera ţicnit pe Milo; dar el mai ştia că Milo era un geniu.

Într-o zi, Milo şi-a luat zborul spre Anglia ca să ia de acolo un transport de halva turcească, şi s-a întors venind din Madagascar, în fruntea a patru bombardiere germane pline cu cartofi, varză, frunze de muştar şi mazăre din Georgia. Milo a înlemnit cînd, păşind pe pămînt, s-a pomenit în faţa unui contingent de poliţişti militari înarmaţi, aşteptînd să-i aresteze pe piloţii germani şi să le confişte avioanele. Să le confişte! Acest simplu cuvînt era pentru el o blasfemie şi începu să se agite încoace şi-ncolo, într-o atitudine de severă condamnare, Scuturîndu-şi a mustrare degetul sfredelitor prin faţa chipului copleşit de vinovăţie al colonelului Cathcart, al colonelului Korn şi al bietului căpitan cu o cicatrice din bătălie, înarmat cu mitralieră, care-i conducea pe poliţiştii militari.

— Vă credeţi în Rusia? îi atacă Milo uluit, răcnind cît putea de tare. Să le *confiscaţi?* zbieră el, de parcă nu-şi putea crede urechilor. De cînd a adoptat guvernul american tactica de a confisca proprietatea privată a propriilor săi cetăţeni? Să vă fie ruşine! Să vă fie tuturor ruşine că v-a trecut măcar prin cap o

idee atît de oribilă!

— Dar, Milo, interveni sfios maiorul Danby, sîntem în război cu Germania şi acestea sînt avioane germane.

— Nici pomeneală, replică furios Milo. Aceste avioane aparţin sindicatului şi toţi au o parte. Să le *confiscaţi?* Cum oare aţi putea *confisca* propria voastră proprietate privată? Auzi! Să *confiscaţi!* N-am auzit în viaţa mea o ideea mai perversă!

Şi bineînţeles că Milo avea dreptate căci, oriunde îşi îndreptau privirile, mecanicii lui acoperiseră svasticile germane de pe aripi, cozi şi fuselaje cu straturi duble de vopsea albă şi pictaseră în locul lor cuvintele M & M ENTERPRISES, FINE FRUITS AND PRODUCE. Drept sub ochii lor, el îşi transformase sindicatul într-un cartel internaţional.

Avioanele lui Milo, adevărate cornuri ale abundenţei, împînzeau acum văzduhul. Dădeau năvală avioane din Norvegia, Danemarca, Franţa, Germania, Austria, Italia, Iugoslavia, România, Bulgaria, Suedia, Finlanda, Polonia — din toată Europa, de fapt, cu excepţia Rusiei, cu care Milo refuza să facă afaceri. După ce toată lumea care se hotărîse a intrat în M & M Enterprises, Fine Fruits and Produce, Milo şi-a înfiinţat o filială a lui proprie, M & M Enterprises, Patiserie Fină, şi a obţinut mai multe avioane şi mai mulţi bani din fondurile popotei, pentru plăcinte şi gogoşi din Insulele Britanice, prune şi brînză daneze din Copenhaga, ecleruri, creme, tarte Napoleon şi *petits fours* de la Paris, Reims şi Grenoble, *Gugelhopf şi* pîine neagră de Westfalia din Berlin, *Linzer* şi *Dobostorten* din Viena, ştrudel din Ungaria şi baclava din Ankara. În fiecare dimineaţă, Milo trimitea avioane în toată Europa şi Africa de Nord, cu stindarde lungi şi roşii în coadă, anunţînd specialităţile zilei cu litere mari, pătrate: EYE ROUND, 79 cenţi... WHITING, 21 cenţi. Sporea veniturile sindicatului, afişînd reclama pentru Pet Milk, Gaines Dog Food şi Noxzema. Pătruns de spiritul iniţiativei civice, aloca în mod regulat un anumit spaţiu pentru publicitate aeriană pe gratis generalului Peckem pentru răspîndirea unor mesaje de larg interes, precum CURĂŢENIE MAI PRESUS DE ORICE, GRABA STRICĂ TREABA şi O FAMILIE CARE SE ROAGĂ RĂMÎNE UNITĂ. Milo cumpăra şi spoturi radiofonice din emisiunile zilnice de propagandă ale lui Axis Sally şi ale lordului Haw Haw de la Berlin, ca să menţină ritmul. Afacerile erau prospere pe toate cîmpurile de bătălie.

Avioanele lui Milo erau o privelişte familiară. Aveau libertate de mişcare oriunde şi într-o bună zi, Milo a încheiat un contract cu autorităţile militare americane ca să bombardeze podul autostrăzii din Orvieto, aflat în mîinile germanilor, cu foc de artilerie antiaeriană împotriva propriului său atac. Onorariul lui pentru atacarea podului pentru America a fost costul total al operaţiunii plus şase la sută, iar onorariul lui de la germani pentru apărarea podului a fost aceeaşi sumă, costul-plus-şase-la-sută, la care s-a adăugat o primă de merit de o mie de dolari pentru fiecare avion american doborît. Realizarea acestor tîrguri a reprezentat o victorie importantă a iniţiativei private, a subliniat el, pentru că armatele ambelor ţări erau instituţii care aveau relaţii între ele. De îndată ce se semnau contractele, părea a nu mai avea nici un rost să se folosească resursele sindicatului pentru a bombarda şi a apăra podul, dat fiind că ambele guverne aveau acolo oameni şi materiale suficiente pentru asta şi erau foarte bucuroase să contribuie cu ele, aşa că pînă la urmă Milo a obţinut un profit fantastic de la ambele părţi ale proiectului său, nefăcînd altceva decît să semneze de două ori cu numele lui.

Aranjamentele au fost corecte pentru ambele părţi. Întrucît Milo avea libertate de mişcare oriunde, avioanele lui puteau să decoleze în secret, atacînd pe furiş, fără a-i alerta pe mitraliorii artileriei antiaeriene germane; şi întrucît Milo ştia de atac, îi putea alerta pe mitraliorii artileriei antiaeriene germane cu suficient timp înainte, pentru ca ei să înceapă să tragă cu exactitate din momentul în care avioanele intrau în colimatorul lor. Era un aranjament ideal pentru toţi, cu excepţia mortului din cortul lui Yossarian, care a fost ucis deasupra ţintei în ziua cînd a sosit.

— Nu l-am omorît eu, continuă Milo să răspundă înfierbîntat la protestul furios al lui Yossarian. Nici măcar nu eram acolo în ziua aceea, ţi-am spus. Crezi că eram acolo, la sol, şi trăgeam cu o mitralieră a artileriei antiaeriene cînd au apărut avioanele?

— Dar tu ai organizat toată treaba, nu? îi răspunse Yossarian, strigînd la el în liniştea catifelată care învăluia cărarea ce trecea pe lîngă vehiculele nemişcate ale autobazei şi ajungea la cinematograful în aer liber.

— N-am organizat nimic, răspunse indignat Milo, inspirînd adînc şi agitat aer prin nasul lui palid, care şuiera şi zvîcnea.

Podul e în mîinile nemţilor şi l-am fi bombardat indiferent dacă aş fi avut sau nu vreun amestec. Am descoperit doar un minunat prilej de a scoate un profit din această misiune şi l-am folosit. Ce-i atît de îngrozitor în asta?

— Ce-i atît de îngrozitor în asta? Milo, un om din cortul meu a fost omorît în misiunea aia, înainte de a apuca să-şi desfacă bagajele.

— Dar nu l-am omorît eu.

— Ai împuşcat o mie de dolari în plus pentru asta.

— Dar nu l-am omorît eu. Nici măcar nu eram acolo, ţi-am spus. Eram la Barcelona ca să cumpăr ulei de măsline şi sardine fără pieliţă şi fără oase şi o pot dovedi cu nota de comandă. Şi n-am obţinut o mie de dolari. Mia de dolari a intrat la sindicat şi toţi au primit o parte, chiar şi tu.

Milo apelă la coarda sensibilă a lui Yossarian.

— Ascultă, Yossarian, nu eu am declanşat acest război, orice-ar spune împuţitul ăla de Wintergreen. Eu încerc doar să fac din el o bază pentru afaceri. Ce e rău în asta? Să ştii că o mie de dolari nu e un preţ rău pentru un bombardier şi un echipaj de calitate medie. Dacă pot să-i conving pe nemţi să-mi dea o mie de dolari pentru fiecare avion doborît de ei, de ce să nu le iau banii?

— Pentru că faci un tîrg cu inamicul, de-aia. Nu pricepi că luptăm într-un război? Mor oameni. Priveşte în jurul tău, pentru numele lui Dumnezeu!

Milo clătină din cap, dînd semne de oboseală.

— Dar nemţii nu sînt inamicii noştri, declară el. A, ştiu ce ai să spui. Da, sigur, sîntem în război cu ei. Dar nemţii sînt şi ei membri cu drepturi depline ai sindicatului şi datoria mea este să le apăr drepturile de acţionari. Or fi declanşat războiul şi or fi ucigînd milioane de oameni, dar îşi achită notele de plată mult mai prompt decît unii dintre aliaţii noştri pe care i-aş putea numi. Nu pricepi că trebuie să respect cu sfinţenie contractul meu cu Germania? Nu poţi să priveşti lucrurile din punctul meu de vedere?

— Nu, îi ripostă sever Yossarian.

Milo se simţi jignit şi nu făcu nici un efort să-şi ascundă sentimentele. Era o noapte înăbuşitoare, cu lună plină, plină de fluturi de noapte şi de ţînţari. Milo ridică brusc braţul şi arătă spre cinematograful în aer liber, unde fasciculul lăptos şi plin de

praf care ţîşnea pe orizontală din proiector tăia în beznă o brazdă în formă de con şi învăluia într-o peliculă fluorescentă de lumină spectatorii care şedeau aplecaţi în faţă, ca hipnotizaţi, cu feţele ridicate spre ecranul cu folie de aluminiu. În ochii lui Milo licărea lumina integrităţii şi pe faţa lui nevinovată şi cinstită lucea o combinaţie sticloasă de transpiraţie şi insecticid.

— Uită-te la ei! exclamă el cu glasul gîtuit de emoţie. Sînt prietenii mei, compatrioţii mei, camarazii mei de arme. Nimeni n-a avut vreodată atîţia prieteni. Crezi că aş putea să le fac vreun rău, dacă n-aş fi nevoit? Nu am destule pe cap? Nu vezi cît mă frămîntă deja mormanele de bumbac care se adună pe cheiurile din Egipt?

Glasul lui Milo se frînse şi el îl apucă pe Yossarian de cămaşă, de parcă ar fi fost gata să se înece. Ochii îi palpitau vizibil, ca nişte omizi castanii.

— Yossarian, ce-am să fac cu atîta bumbac? Tu eşti de vină, fiindcă m-ai lăsat să-l cumpăr.

Mormanele de bumbac creşteau pe cheiurile din Egipt şi nimeni nu voia să-l cumpere. Milo nu visase niciodată că valea Nilului putea fi atît de fertilă sau că nu va exista deloc piaţă pentru recolta cumpărată de el. Popotele din sindicatul lui n-au vrut să-l ajute; s-au ridicat, declanşînd o intransigentă revoltă, împotriva propunerii lui de a percepe o taxă pe cap de locuitor, pentru a da posibilitatea fiecăruia să deţină partea lui proprie din recolta de bumbac egiptean. Pînă şi prietenii lui de nădejde, nemţii, l-au trădat în acel moment de criză; au preferat erzaţul. Popotele lui Milo nu-l ajutau nici măcar să depoziteze bumbacul şi costurile de înmagazinare au crescut spectaculos, contribuind la o scurgere catastrofală a rezervelor lui de bani lichizi. Profitul obţinut din misiunea Orvieto s-a irosit. Milo a început să scrie acasă, cerînd banii pe care-i expediase în vremuri mai bune; în curînd s-au dus şi ăia. Şi zilnic continuau să sosească pe cheiurile din Alexandria noi baloturi de bumbac. De fiecare dată cînd reuşea să arunce o parte pe piaţă, în pierdere, era înşfăcat imediat de agenţi vicleni de bursă din Levant care i-l revindeau la preţul iniţial din contract şi astfel era într-o situaţie şi mai rea decît înainte.

M & M Enterprises era în pragul falimentului. Milo se ocăra la fiecare ceas pentru monumentala lui lăcomie şi pentru prostia de a cumpăra întreaga recoltă de bumbac egiptean, dar

contractul era contract şi trebuia onorat şi într-o noapte, după o cină elegantă, toate avioanele de luptă şi bombardierele lui Milo au decolat, s-au adunat în formaţie drept deasupra capului şi au început să lanseze bombe asupra grupului. Milo încheiase un alt contract cu germanii, de data asta pentru a bombarda propria lui unitate. Avioanele lui Milo s-au despărţit, efectuînd un atac bine coordonat, şi au bombardat stocurile de combustibil şi magazia cu provizii, hangarele pentru reparaţii şi bombardierele B-25 care se odihneau pe locurile lor în formă de acadea de pe aerodrom. Echipajele lui au cruţat pista de aterizare şi popotele, ca să poată ateriza în siguranţă după ce îşi vor fi făcut treaba, ca să se bucure de o gustare caldă înainte de culcare. Au bombardat cu luminile de aterizare aprinse, întrucît nu trăgea nimeni în ei. Au bombardat toate cele patru escadrile, clubul ofiţerilor şi clădirea Cartierului General al regimentului. Oamenii ieşeau speriaţi din corturi şi nu ştiau încotro s-o apuce. In curînd, peste tot zăceau răniţi care urlau. Un mănunchi de bombe a explodat în curtea clubului ofiţerilor, producînd găuri cu margini zdrenţuite într-o latură a clădirii de lemn şi în burţile şi spinările unor locotenenţi şi căpitani înşiruiţi la bar, care s-au încovoiat de durere şi apoi s-au prăbuşit. Ceilalţi ofiţeri au fugit, cuprinşi de panică, spre cele două ieşiri şi au blocat uşile, ca un baraj compact, huruitor, de trupuri umane, necutezînd să meargă mai departe.

Colonelul Cathcart îşi croi drum cu unghiile şi cu coatele prin masa aceea turbulentă şi derutată, pînă reuşi să iasă singur afară. Privi cerul total uluit şi îngrozit. Avioanele lui Milo pluteau senin pe deasupra vîrfurilor copacilor înfloriţi, cu trapele compartimentelor pentru bombe deschise şi cu flapsurile coborîte, cu sinistrele lor lumini de aterizare aprinse, monstruoase ca nişte ochi de gîndaci, orbitoare, clipind sălbatic; nu văzuse în viaţa lui o privelişte mai apocaliptică. Colonelul Cathcart lăsă să-i scape un oftat gîtuit de disperare şi se repezi cu capul înainte în Jeepul lui, aproape plîngînd. Reuşi să găsească pedala de acceleraţie şi contactul şi goni spre aerodrom cît de repede îl putu duce maşina care se legăna, cu mîinile lui imense încleştate atît de tare pe volan, încît i se albiseră, claxonînd în demenţă. Era cît pe-aci să se sinucidă chiar, cînd vină brusc, cu cauciucurile scrîşnind tînguitor, ca să nu intre ca în brînză într-un grup de oameni care alergau

înnebuniţi spre dealuri, numai în lenjeria de corp, cu feţele lor uluite plecate şi cu braţele lor slăbănoage apăsate în jurul tîmplelor ca nişte scuturi firave. Pe ambele părţi ale drumului se înălţau flăcări galbene, portocalii şi roşii. Corturile şi copacii ardeau şi avioanele lui Milo continuau să vină din toate direcţiile, la nesfîrşit, cu luminile albe de aterizare aprinse şi cu trapele compartimentelor pentru bombe deschise. Colonelul Cathcart era să răstoarne Jeepul cînd apăsă tare pe frînă în dreptul turnului de control. Sări din maşină în timp ce încă derapa periculos, urcă în fugă scara şi dădu buzna înăuntru, unde trei oameni se agitau cu instrumentele şi comenzile. Îi îmbrînci pe doi dintre ei cînd se repezi spre microfonul nichelat, cu ochii sticlind fioros şi cu faţa bovină schimonosită de încordare. Înşfăcă microfonul cu sălbăticie şi începu să răcnească isteric cît îl ţineau plămînii.

— Milo, nemernicule! Ai înnebunit de tot? Ce dracu' faci acolo? Coboară! Coboară!

— Te rog să nu mai zbieri în halul ăsta! răspunse Milo, care se afla chiar lîngă el, în turnul de control, ţinînd şi el un microfon în mînă. Sînt aici.

Milo îl privi mustrător şi se întoarse la treaba lui.

— Bravo, băieţi, bravo! rosti el în microfon. Dar văd că mai e în picioare o magazie cu provizii. Nu, nu se poate, Purvis — am mai discutat despre treburile astea făcute de mîntuială. Hai, întoarce-te chiar în clipa asta şi mai încearcă o dată. Şi de data asta apropie-te încet. Graba strică treaba, Purvis. Graba strică treaba. Cred că ţi-am spus asta cel puţin de o sută de ori. Graba strică treaba.

Megafonul de deasupra începu să cîrîie. Bombardarea propriilor oameni şi a propriilor avioane nu putea fi înghiţită nici de cel mai flegmatic navigator şi părea că lui Milo i se apropia sfîrşitul. Înalţi funcţionari guvernamentali au dat năvală ca să cerceteze cazul. Ziarele au tunat şi au fulgerat împotriva lui Milo cu titluri incendiare şi membri ai Congresului au denunţat atrocitatea cu mînie stentoriană şi au cerut pedepsirea lui. Mamele unor copii înrolaţi în armată s-au organizat în grupuri militante şi au cerut răzbunare. Nici un glas nu s-a ridicat în apărarea lui. Oamenii cumsecade de pretutindeni se simţeau jigniţi şi Milo părea un om terminat pînă în clipa cînd şi-a făcut publice registrele, dezvăluind uriaşul profit pe care-l obţinuse.

Putea despăgubi guvernul pentru toţi oamenii şi toate bunurile distruse de el şi încă îi mai rămîneau suficienţi bani pentru a continua să cumpere bumbac egiptean. Toţi deţineau, desigur, o parte. Şi partea cea mai amuzantă a întregii afaceri era că de fapt nu era deloc nevoie să despăgubească guvernul.

— Într-o democraţie, guvernul reprezintă poporul, explică Milo. Noi sîntem poporul, nu-i aşa? Deci am putea foarte bine să păstrăm banii şi să eliminăm intermediarul. Sincer să fiu, aş vrea să văd că guvernul nu se mai amestecă deloc în război şi cedează locul industriei private. Dacă vom plăti guvernului tot ce-i datorăm, nu vom face altceva decît să încurajăm controlul guvernamental şi să descurajăm alţi indivizi să-şi bombardeze propriii oameni şi propriile avioane. Le vom răpi stimulentul.

Bineînţeles că Milo avea dreptate, a recunoscut în curînd toată lumea, cu excepţia cîtorva inadaptaţi otrăviţi, precum doctorul Daneeka, bosumflat şi cîrcotaş, care mormăia aluzii jignitoare despre moralitatea întregii aventuri, pînă cînd Milo l-a îmblînzit cu o donaţie din partea sindicatului: un scaun de grădină pliant, din aluminiu uşor, pe care doctorul Daneeka putea să-l strîngă şi să-l ducă în faţa cortului ori de cîte ori Chief White Halfoat intra în cortul lui şi să-l ducă înapoi în cort ori de cîte ori Chief White Halfoat ieşea. Doctorul Daneeka îşi pierduse capul în timpul bombardamentului lui Milo; în loc să fugă să se adăpostească, rămăsese în teren deschis şi îşi făcuse datoria, tîrîndu-se printre şrapnele, rafale de foc şi bombe incendiare, ca o şopîrlă agilă şi iute, de la o victimă la alta, punînd garouri şi atele, administrînd morfină şi sulfamidă, cu o faţă sumbră şi îndureratăă, fără a rosti o vorbă în plus şi desluşind în rana tot mai urîtă a fiecărui om imaginea cumplită a propriei lui descompuneri. Muncea fără întrerupere pînă cădea de oboseală, înainte de a se termina lunga noapte, iar în ziua următoare îl pocnea un guturai care-l făcea să se repeadă văicărindu-se în cortul sanitar ca să-i ia Gus şi Wes temperatura şi să obţină un plasture cu muştar şi un pulverizator.

Doctorul Daneeka a îngrijit în noaptea aceea pe fiecare om care gemea, cu aceeaşi proastă dispoziţie şi suferinţă profundă şi introvertită pe care le manifestase la aerodrom, în ziua misiunii de la Avignon, cînd Yossarian coborîse în pielea goală cele cîteva trepte ale avionului lui, în stare de şoc total, cu Snowden plin de sînge pe călcîie şi pe degetele de la picioare,

pe genunchi, braţe şi degetele de la mîini, şi făcuse semn spre interior, unde tînărul radiomitralior zăcea îngheţat mort pe jos, lîngă mitraliorul şi mai tînăr din coada avionului, care leşina de credeai că-i mort de fiecare dată cînd deschidea ochii şi îl vedea pe Snowden murind.

Doctorul Daneeka i-a pus lui Yossarian o pătură în jurul umerilor, aproape cu tandreţe, după ce Snowden a fost scos din avion şi dus cu targa într-o ambulanţă. L-a condus apoi pe Yossarian spre Jeepul lui. McWatt l-a ajutat şi cei trei au mers în tăcere pînă la cortul sanitar al escadrilei, unde McWatt şi doctorul Daneeka l-au băgat pe Yossarian, l-au aşezat pe un scaun şi l-au desprins pe Snowden de pe el cu tampoane reci şi umede de bumbac absorbant. Doctorul Daneeka i-a dat o pastilă şi i-a făcut o injecţie care l-a adormit pentru douăsprezece ore. Cînd Yossarian s-a trezit şi s-a dus să-l vadă, doctorul Daneeka s-a pregătit să-i mai dea o pastilă şi să-i mai facă o injecţie.

— Cît timp mai ai de gînd să-mi dai pastile şi să-mi faci injecţii? îl întrebă Yossarian.

— Pînă o să te simţi mai bine.

— Acum mă simt bine.

Pe fruntea bronzată şi fragilă apărură cute de uimire.

— De ce nu-ţi pui ceva pe tine? De ce umbli gol?

— Nu vreau să mai port uniformă.

Doctorul Daneeka acceptă explicaţia şi puse jos seringa hipodermică.

— Precis te simţi bine?

— Mă simt bine. Sînt doar cam buimac de la pastilele şi injecţiile cu care mă tot blagosloveşti.

Yossarian îşi văzu de treburile lui fără nimic pe el tot restul zilei şi încă era despuiat la sfîrşitul dimineţii următoare, cînd Milo, după ce îi hăituise pe aproape toţi ceilalţi, îl găsi în cele din urmă cocoţat într-un copac, la mică distanţă de partea din spate a micului şi ciudatului cimitir militar unde era înmormîntat Snowden. Milo era îmbrăcat cu obişnuitul lui costum de afaceri — pantaloni oliv-decolorat, cămaşă şi cravată oliv-decolorate, cu tresa argintie de prim-locotenent sclipind pe guler şi cu o şapcă regulamentară cu un cozoroc de piele rigid.

— Te-am căutat peste tot! îi strigă de jos Milo lui Yossarian, cu reproş în glas.

— Trebuia să mă cauţi în copacul ăsta, răspunse Yossarian.

Toată dimineaţa am stat cocoţat aici.

— Coboară şi gustă din ăsta, ca să-mi spui dacă e bun. E foarte important.

Yossarian clătină din cap. Şedea gol pe ramura cea mai joasă a copacului şi se legăna ţinîndu-se cu ambele mîini de craca de deasupra. Refuză să se clintească şi Milo fu nevoit să înconjoare cu ambele braţe trunchiul copacului, într-o îmbrăţişare dizgraţioasă, şi să înceapă să se caţere. Se căznea neîndemînatic să urce, gîfîind şi horcăind din greu şi hainele îi erau deja boţite şi răsucite cînd se ridică suficient de mult pentru a-şi trece un picior peste cracă, oprindu-se ca să răsufle. Şapca i se strîmbase şi era gata să cadă. Milo o prinse tocmai cînd începu să alunece. Broboane de transpiraţie îi luceau ca nişte perle transparente în jurul mustăţii şi se umflau ca nişte băşici opace sub ochi. Yossarian îl privi imperturbabil. Scoase şerveţelul de hîrtie de pe ceva moale, rotund şi maro, pe care i-l întinse lui Yossarian.

— Te rog, gustă asta şi spune-mi ce părere ai. Aş vrea să le-o servesc oamenilor la masă.

— Ce-i asta? întrebă Yossarian şi muşcă zdravăn.

— Bumbac tras în ciocolată.

Yossarian se înecă violent şi împroşcă pe faţa lui Milo bumbacul tras în ciocolată cu care-şi umpluse gura.

— Ia-ţi-l înapoi! izbucni el furios. Isuse Cristoase! Ai înnebunit? Nici măcar n-ai scos dracului seminţele!

— Acordă-i o şansă, te rog, îl imploră Milo. Nu poate fi chiar atît de rău. E chiar atît de rău?

— E şi mai rău.

— Dar trebuie să conving popotele să-l servească oamenilor.

— Nu vor putea niciodată să-l înghită.

— Trebuie să-l înghită, decretă Milo cu o grandoare dictatorială şi fu cît pe-aci să-şi rupă gîtul cînd îşi desprinse un braţ ca să fluture un deget, pentru a-şi întări spusele.

— Hai, vino aici, îl pofti Yossarian. Vei fi în mai mare siguranţă şi de aici vezi tot.

Apucînd craca de deasupra cu ambele mîini, Milo începu să înainteze lateral pe creangă, centimetru cu centimetru, cu cea mai mare grijă şi cu multă teamă. Faţa îi înţepenise de încordare şi oftă uşurat cînd se pomeni aşezat în siguranţă lîngă Yossarian. Mîngîie cu tandreţe copacul.

— E un copac foarte cumsecade, observă el admirativ, cu o recunoştinţă de proprietar.

— Este pomul vieţii, răspunse Yossarian, mişcîndu-şi degetele de la picioare. Şi ştie să deosebească binele de rău.

Milo privi cu atenţie coaja şi crengile copacului.

— Ba nu, răspunse el. E un castan. Cred că mă pricep, fiindcă vînd castane.

— Cum vrei.

Au stat cîteva secunde în copac fără să vorbească, legănîndu-şi picioarele, cu braţele aproape perfect întinse, agăţate de craca de deasupra, unul complet gol, cu excepţia unei perechi de sandale cu tălpi de crep, celălalt complet îmbrăcat, cu o uniformă din stofă de lînă aspră, oliv-decolorat şi cu nodul de la cravată foarte strîns. Milo îl studie cu sfială pe Yossarian, cu coada ochiului, ezitînd diplomatic.

— Vreau să te întreb ceva, spuse el în cele din urmă. N-ai nimic pe tine. Nu vreau să mă amestec, dar vreau doar să ştiu. De ce nu porţi uniforma?

— Nu vreau.

Milo dădu din cap iute, ca o vrabie care ciuguleşte.

— Înţeleg, înţeleg, se grăbi el să afirme, cu o privire de vie consternare. Înţeleg perfect. I-am auzit pe Appleby şi pe căpitanul Black spunînd că ai înnebunit şi voiam doar să aflu adevărul.

Ezită din nou, politicos, cîntărind următoarea întrebare.

— N-ai de gînd să mai îmbraci niciodată uniforma?

— Nu cred.

Milo dădu din cap cu o vigoare simulată, pentru a arăta că înţelegea în continuare, apoi se cufundă în tăcere şi într-o sobră cugetare, cu sufletul frămîntat de presimţiri. O pasăre cu o creastă purpurie ţîşni dedesubt, atingîndu-şi aripile întunecate de un tufiş tremurător. Yossarian şi Milo erau acoperiţi, în umbrarul lor, de baldachinul verde înclinat, alcătuit din straturi subţiri ca hîrtia cea mai fină şi înconjuraţi în mare parte de alţi castani cenuşii şi de molizi argintii. Soarele era sus, deasupra capetelor lor, pe un cer vast, albastru ca safirul, presărat cu nori joşi, izolaţi şi pufoşi, de un alb imaculat. Nu sufla nici o adiere şi frunzele din jurul lor atîrnau nemişcate. Umbra era uşoară ca o pană. Totul era numai pace, cu excepţia lui Milo, care se îndreptă brusc de spate şi, scoţînd un strigăt înăbuşit, arătă

ceva agitat.

— Priveşte ! exclamă el alarmat. Priveşte! Acolo are loc o înmormîntare. Pare a fi un cimitir, nu?

Yossarian îi răspunse încet, pe un ton neutru:

— Îl îngroapă pe puştiul care a murit ieri în avionul meu deasupra Avignonului. Pe Snowden.

— Ce-a păţit? întrebă Milo cu glasul vlăguit de groază.

— A fost omorît.

— E cumplit, rosti Milo îndurerat şi ochii lui mari şi căprui se umplură de lacrimi. Sărmanul băiat! E într-adevăr cumplit.

Îşi muşcă tare buza care-i tremura şi de emoţie ridică glasul cînd vorbi iar.

— O să fie şi mai rău dacă popotele nu vor accepta să-mi cumpere bumbacul. Yossarian, ce e în capul lor? Nu-şi dau seama că e sindicatul lor? Nu ştiu că au toţi cîte o parte?

— Avea şi mortul din cortul meu o parte? întrebă caustic Yossarian.

— Bineînţeles că avea, îl asigură generos Milo. Toţi din escadrilă au cîte o parte.

— El a fost omorît înainte de a intra în escadrilă.

Milo făcu o grimasă dibace, pentru a-şi exprima mîhnirea, apoi întoarse capul.

— Aş dori să nu te mai iei de mine pe tema mortului din cortul tău, se rugă el ţîfnos. Ţi-am spus că n-am avut nici un amestec în moartea lui. E vina mea că am întrevăzut marea ocazie de a acapara piaţa bumbacului egiptean, care ne-a băgat pe toţi în buclucul ăsta? De unde era să ştiu că piaţa va fi suprasaturată? Pe atunci nici nu ştiam ce-i aia suprasaturare a pieţei. Ocazia de a acapara o piaţă nu se iveşte prea des şi am folosit cu multă dibăcie şansa pe care am avut-o.

Milo îşi înăbuşi un geamăt cînd văzu şase oameni în uniformă scoţînd din ambulanţă sicriul simplu din lemn de pin şi aşezîndu-l încet pe pămînt, lîngă groapa recent săpată, care se căsca precum o rană adîncă.

— Şi acum nu mai pot vinde nici un gram de bumbac, se tîngui el.

Pe Yossarian nu-l impresionă mascarada bombastică a slujbei de înmormîntare şi nici zdrobitoarea suferinţă a lui Milo. Vocea capelanului ajungea la el de departe, stinsă, ca un murmur vaporos, aproape imperceptibil, monoton, ininteligibil.

Yossarian îl recunoscu pe maiorul Major după silueta lui impunătoare, slăbănoagă şi stîngace, şi i se păru că îl zăreşte şi pe maiorul Danby ştergîndu-şi fruntea cu o batistă. Maiorul Major nu se oprise din tremurat după conflictul lui cu generalul Dreedle. Şiruri de recruţi alcătuiau un cerc în jurul celor trei ofiţeri inflexibili ca nişte buşteni şi patru gropari leneşi, în salopete vărgate, se rezemau nepăsători pe lopeţi, lîngă şocanta şi absurda grămadă de pămînt arămiu şi fărîmicios. În timp ce Yossarian se uita la ei, capelanul îşi ridică privirea spre el, cuprins de extaz, îşi apăsă degetele pe pupile în semn de mîhnire, îşi înălţă din nou privirea cercetătoare spre Yossarian, apoi îşi plecă încet capul, săvîrşind ceea ce Yossarian consideră a fi punctul culminant al ritualului funerar. Cei patru bărbaţi în salopete ridicară sicriul pe chingi şi îl coborîră în groapă. Milo se cutremură.

— Nu pot să mă uit! strigă el, întorcînd capul îndurerat. Pur şi simplu nu pot să stau aici cu braţele încrucişate, în timp ce popotele lasă sindicatul meu să moară.

Scrîşni din dinţi şi clătină din cap, copleşit de jale şi de ură.

— Dacă ar fi cît de cît cinstiţi, mi-ar cumpăra bumbacul pînă le-ar aduce prejudicii, ca să continue să-mi cumpere bumbacul pînă ce le va aduce şi mai multe prejudicii. Şi-ar pune pe foc toată lenjeria de corp şi uniformele, numai ca să producă o cerere şi mai mare de bumbac. Dar nu vor să facă aşa ceva. Yossarian, te rog, încearcă de dragul meu să mănînci restul de bumbac tras în ciocolată. Poate că acum va avea un gust delicios.

Yossarian îi dădu mîna la o parte.

— Renunţă, Milo. Oamenii nu mănîncă bumbac.

Faţa lui Milo se îngustă, vicleană.

— De fapt, nu e bumbac, încercă el să-l convingă. Am glumit. De fapt, e zahăr candel extras din bumbac. E delicios. Gustă şi ai să vezi.

— Acum minţi.

— Eu nu mint niciodată, ripostă Milo, demn şi mîndru.

— Acum minţi.

— Eu mint numai cînd e nevoie, explică Milo ca să se apere, ocolindu-i o clipă privirea şi fluturîndu-şi cuceritor genele. Chestia asta e mai bună decît zahărul candel extras din bumbac, zău că da. E din bumbac adevărat. Yossarian, trebuie să mă

ajuţi să-i conving pe oameni să-l mănînce. Bumbacul egiptean este cel mai bun bumbac din lume.

— Da, dar nu e digerabil, sublinie Yossarian. O să le facă rău, nu înţelegi? De ce nu încerci să trăieşti mîncînd numai asta, dacă nu mă crezi?

— Am încercat, recunoscu posomorît Milo. Şi mi-a făcut rău.

Cimitirul era galben ca fînul şi verde ca varza gătită. După un timp, capelanul se retrase şi semiluna bej alcătuită din siluete umane începu să se destrame lent, ca o epavă plutitoare. Oamenii se împrăştiau fără grabă sau zgomot, îndreptîndu-se spre vehiculele parcate de-a lungul marginii drumului desfundat şi plin de praf. Cu capetele plecate, nemîngîiaţi, capelanul, maiorul Major şi maiorul Danby porniră spre Jeepurile lor într-un grup ostracizat, fiecare ţinîndu-se, neprietenos, la cîţiva paşi distanţă de ceilalţi doi.

— S-a sfîrşit, observă Yossarian.

— Acesta este sfîrşitul, confirmă Milo abătut. Nu mai e nici o speranţă. Şi asta numai pentru că i-am lăsat să hotărască singuri. Să mă învăţ minte să impun disciplina cînd o să mai încerc aşa ceva.

— De ce nu vinzi guvernului bumbacul? sugeră Yossarian într-o doară, în timp ce îi privea pe cei patru oameni în salopete cum aruncau lopeţi pline cu pămînt arămiu înapoi în groapă.

Milo respinse ideea cu brutalitate.

— E o chestiune de principiu, explică el ferm. Guvernul nu se ocupă de afaceri şi aş fi ultima persoană din lume care ar încerca să implice guvernul într-o afacere de-a mea. Dar stai puţin, guvernul se ocupă de afaceri, îşi aminti el vioi şi continuă tot mai încîntat. Calvin Coolidge a spus asta şi Calvin Cooolidge a fost preşedinte, deci înseamnă că e adevărat. Şi este într-adevăr responsabilitatea guvernului de a cumpăra tot bumbacul egiptean aflat în posesia mea, pe care nimeni altcineva nu-l vrea, ca să pot scoate profit, nu-i aşa?

Faţa lui Milo se întunecă aproape la fel de brusc şi buna lui dispoziţie se risipi, fiind înlocuită cu o stare de tristeţe şi de nelinişte.

— Dar cum am să conving guvernul?

— Mituieşte-l, spuse Yossarian.

— Să-l mituiesc!

Milo se scandalizăşi fu din nou cît pe-aci să-şi piardă

echilibrul şi să-şi rupă gîtul.

— Să-ţi fie ruşine! îl mustră el cu asprime, scoţînd din nările umflate şi din buzele ţuguiate flăcări de virtute, care îi învăluiră mustaţa ruginie. Mita este interzisă prin lege şi tu ştii asta. Dar legea nu interzice să faci profit, nu-i aşa? Deci legea nu-mi poate interzice să mituiesc pe cineva, ca să scot un profit cinstit, nu-i aşa? Bineînţeles că nu!

Căzu din nou pe gînduri, pradă unei deprimări smerite, de-ţi venea să-i plîngi de milă.

— Dar de unde să ştiu pe cine să mituiesc?

— A, nu-ţi face griji în privinţa asta, îl consolă Yossarian, chicotind nonşalant, în timp ce motoarele Jeepurilor şi cel al ambulanţei spulberară liniştea aceea amorţită şi vehiculele din spate porniră în marşarier. Dacă oferi o mită suficient de mare, te vor găsi ei. Numai să faci totul pe faţă. Să ştie toată lumea ce anume vrei şi cît eşti dispus să plăteşti pentru asta. Dacă dai impresia că te simţi vinovat sau că ţi-e ruşine, intri imediat în bucluc.

— Aş vrea să vii cu mine, îl rugă Milo. N-o să mă simt bine printre oameni care iau mită. Sînt nişte hoţi.

— N-ai să păţeşti nimic, îl asigură Yossarian încrezător. Dacă dai de bucluc, le spui tuturor că o puternică piaţă internă de desfacere a bumbacului egiptean este garanţia securităţii ţării.

— Aşa şi este, îl informă solemn Milo. O puternică piaţă internă de desfacere a bumbacului egiptean înseamnă o Americă mult mai puternică.

— Bineînţeles. Şi dacă asta nu ţine, atrage-le atenţia că veniturile unui mare număr de familii americane atîrnă de asta.

— Veniturile unui mare număr de familii americane atîrnă de asta.

— Vezi? spuse Yossarian. Te pricepi mai bine ca mine. Cînd o spui tu, aproape că pare adevărat.

— Dar este adevărat! exclamă Milo cu puternice urme ale superiorităţii lui de odinioară.

— Asta am vrut să spun. S-o faci cu toată convingerea.

— Precis nu vrei să vii cu mine?

Yossarian clătină din cap.

Milo abia aştepta să înceapă. Îşi vîrî bucata de bumbac tras în ciocolată în buzunarul de la cămaşă şi se deplasă uşor pe cracă, înapoi, spre trunchiul cenuşiu şi neted. Înconjură trunchiul

cu braţele, într-o îmbrăţişare generoasă şi stîngace, şi începu să coboare, patinînd cu pantofii cu tălpi de piele care alunecau permanent, lăsînd de multe ori impresia că va cădea şi că va păţi ceva. La jumătatea coborîşului se răzgîndi şi se căţără înapoi. Pe mustaţă i se lipiseră bucăţi din coaja copacului şi faţa lui crispată se înroşise de efort.

— Aş vrea să nu mai umbli gol şi să-ţi pui pe tine uniforma, mărturisi el cufundat în gînduri, înainte de a cobori din nou şi de a se îndepărta zorit. S-ar putea să creezi o modă şi în acest caz n-o să mai scap niciodată de bumbacul ăsta blestemat.

25
CAPELANUL

Trecuse deja o bună bucată de vreme de cînd capelanul începuse să se întrebe ce sens avea totul pe lume. Exista oare Dumnezeu? Cum putea fi sigur de existenţa lui? Chiar şi în cele mai favorabile împrejurări, era destul de dificil să fie pastor anabaptist; fără dogmă, era aproape insuportabil.

Oamenii cu voci puternice îl înfricoşau. Bărbaţii de acţiune, curajoşi şi agresivi, precum colonelul Cathcart, îl făceau să se simtă neputincios şi singur. Oriunde se ducea în armată, era un străin. Recruţii şi ofiţerii nu se purtau cu el aşa cum se purtau cu alţi recruţi şi ofiţeri şi chiar şi ceilalţi capelani nu erau cu el la fel de prietenoşi cum erau între ei. Într-o lume în care reuşita era singura virtute, el se resemnase cu eşecul. Era dureros de conştient că îi lipsea aplombul şi *savoir-faire*-ul ecleziastic care le permitea multora dintre colegii lui aparţinînd altor credinţe şi secte să se descurce. Pur şi simplu nu era dotat pentru a se afirma. Se considera urît şi îşi dorea zilnic să fie acasă, cu nevastă-sa.

De fapt, capelanul era aproape chipeş: avea o faţă plăcută, sensibilă, palidă şi spongioasă ca gresia. Mintea lui era deschisă la orice subiect.

Poate că era cu adevărat Washington Irving şi poate că semnase efectiv cu numele Washington Irving acele scrisori despre care nu ştia nimic. Ştia că asemenea scăpări de memorie nu erau neobişnuite în analele medicinii. Ştia că de fapt nu aveai

cum să ştii ceva. Îşi amintea foarte limpede — sau trăia cu impresia că îşi amintea foarte limpede — sentimentul că îl întîlnise pe Yossarian undeva, înainte de a-l fi văzut cu adevărat pentru prima oară zăcînd în patul de la spital. Îşi amintea că avusese aceeaşi senzaţie neliniştitoare aproape două săptămîni mai tîrziu, cînd Yossarian venise în cortul lui ca să-i ceară să fie scos din luptă. Desigur că atunci capelanul îl întîlnise deja pe Yossarian undeva, în acel salon de spital bizar, neortodox, în care fiecare pacient părea un delincvent, cu excepţia nefericitului pacient acoperit din creştet pînă-n tălpi cu bandaje şi ghips, care a fost găsit mort într-o bună zi, cu termometrul în gură. Dar capelanul trăia cu impresia că se întîlnise cu el într-o ocazie mult mai importantă şi ocultă, că avusese o întîlnire semnificativă cu Yossarian, într-o perioadă îndepărtată, dată uitării şi poate chiar total spiritualizată, în care îl condamnase dinainte, recunoscînd ca şi acum că nu putea face nimic, absolut nimic pentru a-l ajuta.

Acestea erau îndoielile care devorau cu lăcomie trupul firav şi suferind al capelanului. Exista oare o singură credinţă adevărată? Exista viaţă după moarte? Cîţi îngeri puteau dansa pe gămălia unui ac şi cu ce se îndeletnicea Dumnezeu în veşnicia dinaintea Facerii? De ce a fost necesar să se pună o pecete ocrotitoare pe fruntea lui Cain dacă nu existau alţi oameni de care să fie ocrotit? Au avut Adam şi Eva fiice? Toate aceste probleme mari, complexe, de ontologie, îl frămîntau nespus. Şi totuşi, ele nu i s-au părut niciodată la fel de cruciale ca problema bunătăţii şi a bunei purtări. Strînsoarea în care îl ţinea dilema epistemologică a scepticului îl făcea să asude, fiind incapabil să accepte soluţii la problemele pe care nu era dispus să le ignore, considerîndu-le insolvabile. Era veşnic nefericit, veşnic lipsit de speranţă.

— Ai fost vreodată, îl întrebă el şovăielnic pe Yossarian în ziua aceea în cort, cînd Yossarian şedea ţinînd cu ambele mîini sticla caldă de Coca-Cola cu care capelanul reuşise să-l aline, ai fost vreodată în situaţia de a simţi că ai mai fost în acea situaţie, deşi ştiai că o trăiai pentru prima dată?

Yossarian dădu din cap mecanic şi respiraţia capelanului se acceleră de nerăbdare, pregătindu-se să-şi unească voinţa cu voinţa lui Yossarian, într-un uriaş efort de a sfîşia în fine vălurile negre şi prolixe care înconjurau eternele mistere ale existenţei.

— Ai acum acest sentiment?

Yossarian clătină din cap, explicîndu-i că sentimentul de *déjà vu* era doar o defazare momentană infinitezimală în activitatea a doi centri nervoşi senzoriali coactivi care, în mod normal, funcţionează simultan. Capelanul abia îl auzea. Era dezamăgit, dar nu înclina să-l creadă pe Yossarian, fiindcă i se arătase o viziune tainică, enigmatică, pe care încă nu cuteza s-o dezvăluie. Cutremurătoarele implicaţii ale revelaţiei capelanului nu puteau fi greşit interpretate: era fie o viziune de origine divină, fie o halucinaţie; fie era blagoslovit, fie îşi pierdea minţile. Ambele perspective îl înfricoşau şi îl deprimau în egală măsură. Nu era nici *déjà vu,* nici *presque vu,* nici *jamais vu.* Era posibil să existe alte *vus* de care el n-auzise niciodată şi acel *vu* dintre acele alte *vus* ar explica succint uluitorul fenomen la care fusese atît martor, cît şi participant; era chiar posibil ca nimic din ceea ce credea el să nu fi avut loc, să nu fi avut loc cu adevărat, era posibil să aibă de-a face cu o rătăcire a memoriei şi nu a percepţiei, să nu fi crezut niciodată cu adevărat că văzuse ceea ce credea acum că i se păruse că văzuse, era posibil ca impresia lui de acum cum că ar fi crezut odată acest lucru să fie doar *iluzia* unei iluzii şi că acum îşi închipuia doar că nu-şi închipuise niciodată că ar fi văzut un bărbat gol cocoţat într-un copac din cimitir.

Pentru capelan era clar acum că munca pe care o făcea nu prea i se potrivea şi cugeta adeseori că ar fi fost poate mai fericit dacă ar fi executat serviciul militar în alt sector, ca soldat la infanterie sau la artilerie, sau chiar ca paraşutist. Nu avea nici un prieten adevărat. Înainte de a-l întîlni pe Yossarian, nu se simţise în largul lui cu nimeni din grup şi nu se putea spune că se simţea la largul lui cu Yossarian, ale cărui ieşiri frecvente de furie şi nesupunere îl aţîţau aproape permanent, creîndu-i o stare de încordare plăcută. Capelanul se simţea în siguranţă cînd era la clubul ofiţerilor cu Yossarian şi Dunbar sau chiar numai cu Nately şi McWatt. Cînd stătea cu ei, nu mai simţea nevoia să stea cu alţii; problema locului lui era rezolvată şi era protejat de compania nedorită a colegilor lui ofiţeri, care îl întîmpinau invariabil cu o cordialitate exagerată cînd se apropia de ei şi aşteptau jenaţi ca el să plece. Punea mulţi oameni în situaţii neplăcute. Toţi erau întotdeauna foarte prietenoşi şi nimeni nu era vreodată foarte amabil, toţi i se adresau şi nimeni

nu spunea nimic. Yossarian şi Dunbar erau mult mai relaxaţi şi capelanul nu se simţea deloc prost cu ei. Chiar l-au apărat în noaptea în care colonelul Cathcart a încercat să-l alunge iarăşi din clubul ofiţerilor, Yossarian intervenind cu brutalitate şi Nately strigînd *Yossarian!* ca să-l potolească. Colonelul Cathcart se făcu alb ca hîrtia auzind numele lui Yossarian şi, spre mirarea tuturor, se dădu înapoi, năuc şi îngrozit, pînă ce se ciocni de generalul Dreedle, care îl înghionti enervat cu cotul şi îi ordonă să-i ordone imediat capelanului să înceapă să vină din nou în fiecare noapte la clubul ofiţerilor.

Capelanului îi era aproape la fel de greu să ţină socoteala evoluţiei statutului lui la clubul ofiţerilor pe cît îi era să-şi amintească la care dintre cele zece popote ale grupului era programat să mănînce următoarea masă. Ar fi preferat să nu mai fie primit la clubul ofiţerilor dacă n-ar fi fost plăcerea de a se bucura acolo de prezenţa noilor lui companioni. Dacă nu s-ar fi dus seara la clubul ofiţerilor, capelanul n-ar fi avut unde să se ducă în altă parte. Îşi trecea vremea la masa lui Yossarian şi a lui Dunbar cu un zîmbet sfios şi rezervat, vorbind rareori, numai cînd i se adresa cineva, cu un pahar de vin dulce şi gros stînd în faţa lui aproape neatins, în timp ce se juca, deloc familiarizat, cu mica pipă din coceni de porumb pe care o etala şi uneori o umplea cu tutun şi trăgea din ea, foarte mîndru. Îi făcea plăcere să-l asculte pe Nately, ale cărui lamentări siropoase, dulci-amărui, oglindeau propria lui disperare romantică, reuşind întotdeauna să retrezească în sufletul lui valuri de nostalgie după soţia şi copiii lui. Capelanul îl încuraja pe Nately, dînd din cap în semn că îl înţelegea, şi îl aproba, amuzat de candoarea şi de lipsa lui de maturitate. Nately nu se făcea cu prea multă neruşinare cu faptul că iubita lui era prostituată şi capelanul era conştient de asta mai ales datorită căpitanului Black, care nu trecea niciodată pe lîngă masa lor fără să-i facă vizibil cu ochiul capelanului şi fără să-i arunce lui Nately o glumă nesărată şi jignitoare la adresa ei. Capelanul nu-l aproba pe căpitanul Black şi îi era foarte greu să nu-i vrea răul.

Nimeni, nici măcar Nately, nu părea să aprecieze cu adevărat că el, capelanul Albert Taylor Tappman, nu era doar capelan, ci şi o fiinţă umană, că putea şi el să aibă o soţie frumoasă, fermecătoare, drăgăstoasă, pe care o iubea aproape ca un nebun, şi trei copilaşi cu ochi albaştri şi feţişoare ce i se

păreau ciudate acum şi le uitase, copilaşi care vor creşte mari într-o bună zi şi îl vor considera un fel de monstru, şi care s-ar putea să nu-l ierte deloc pentru stinghereala pe care le-o producea în societate vocaţia lui. De ce nu putea înţelege nimeni că el nu era de fapt un monstru, ci un adult normal, singuratic, care încerca să ducă o viaţă normală de adult singuratic? Credeau că, dacă îl înţeapă, nu sîngerează? Că, dacă îl gîdilă, nu rîde? Se părea că nu le trecuse prin cap că avea şi el, ca şi ei, ochi, mîini, organe, dimensiuni, simţuri şi sentimente, că şi pe el îl răneau aceleaşi arme care îi răneau pe ei, că îl încălzeau şi îl răcoreau aceleaşi adieri şi că mînca acelaşi fel de hrană ca şi ei, deşi, era silit să recunoască, nu în aceeaşi popotă la două mese succesive. Singura persoană care părea să-şi dea seama că avea şi el sentimente era caporalul Whitcomb, care tocmai reuşise să i le jignească trecînd peste el şi ducîndu-se la colonelul Cathcart cu propunerea de a trimite scrisori tip de condoleanţe familiilor oamenilor ucişi sau răniţi în luptă.

Soţia capelanului era singurul lucru din lume de care putea fi sigur şi s-ar fi mulţumit cu atît dacă ar fi fost lăsat să trăiască toată viaţa numai cu ea şi cu copiii. Soţia capelanului era o femeie miniaturală, rezervată şi plăcută, de treizeci şi ceva de ani, foarte brunetă şi foarte atrăgătoare, cu o talie îngustă, cu ochi calmi şi inteligenţi şi cu dinţi mici, strălucitori şi ascuţiţi şi o faţă vioaie şi micuţă, de copil; el uita mereu cum arătau copiii lui şi, de fiecare dată cînd se uita iarăşi la fotografiile lor, parcă le vedea chipurile pentru prima oară. Capelanul îşi iubea soţia şi copiii cu atîta patimă, încît adeseori îi venea să se trîntească pe jos de neputinţă şi să plîngă ca un infirm oropsit de soartă. Era chinuit fără milă de închipuiri morbide în legătură cu ei şi de presimţiri cumplite, oribile, de boli şi accidente. Meditaţiile lui erau spurcate cu ameninţarea unor boli înfricoşătoare precum tumoarea lui Ewing sau leucemia; îşi vedea fiul cel mic murind de două sau trei ori pe săptămînă pentru că n-o învăţase niciodată pe soţia lui cum să oprească sîngerarea unei artere; îşi contempla, plîngînd, într-o tăcere paralizantă, întreaga familie electrocutată, fiecare pe rînd, la o priză din peretele de şipci, pentru că nu-i spusese niciodată soţiei lui că trupul uman este bun conducător de electricitate, sau pe toţi patru înghiţiţi de flăcări aproape în fiecare noapte, cînd exploda boilerul, pro-

ducînd incendierea întregii case din lemn, de două etaje; vedea, în cele mai revoltătoare, cumplite şi crude detalii, trupul fragil şi îngrijit al sărmanei şi iubitei lui soţii, strivit ca un terci cleios de zidul de cărămidă al unei clădiri din piaţă de un şofer beat şi nerod şi asista la felul cum fiica lui de cinci ani, cuprinsă de isterie, era îndepărtată de la locul sinistru al accidentului de un amabil domn de vîrstă mijlocie, cu părul alb, care o viola şi o ucidea în repetate rînduri, de îndată ce o răpea cu maşina şi o ducea la o groapă cu nisip, în timp ce cei doi copii mai mici mureau lent de foame în casă, după ce mama soţiei lui, care venise să-i supravegheze, murise subit de infarct cînd primise telefonic vestea accidentării soţiei. Soţia capelanului era o femeie dulce, liniştită şi delicată, iar el tînjea să atingă din nou carnea caldă a braţului ei subţire, să-i mîngîie părul negru şi drept, să-i audă glasul prietenos, liniştitor. Ea era o personalitate mai puternică decît el. Capelanul îi scria epistole scurte, calme, o dată şi uneori de două ori pe săptămînă. Ar fi vrut să-i scrie toată ziua scrisori de dragoste înflăcărate şi să umple pagini nesfîrşite cu destăinuirea disperată, neinhibată, a umilei lui adoraţii şi patimi şi cu instrucţiuni amănunţite despre administrarea respiraţiei artificiale. Ar fi vrut să-şi descarce în scrisori torentele de autocompătimire pentru singurătatea şi disperarea lui insuportabilă şi s-o prevină să nu lase niciodată tabletele de acid boric sau de aspirină la îndemîna copiilor şi să nu traverseze strada cînd semaforul arăta roşu. Nu voia s-o îngrijoreze. Soţia capelanului era o femeie intuitivă, blîndă, înţelegătoare şi responsabilă. Aproape în mod inevitabil, revederile cu ea din reveriile lui se sfîrşeau cu un act sexual explicit.

Capelanul se simţea un şarlatan cînd oficia slujbe de înmormîntare şi nu l-ar fi mirat să afle că prin năluca din copac din ziua aceea Atotputernicul îşi manifestase dezaprobarea faţă de blasfemia şi semeţia implicate în funcţia lui. Să simulezi sobrietatea, să te prefaci că eşti îndurerat şi să te crezi o inteligenţă supranaturală, care înţelege viaţa de apoi într-o împrejurare atît de înfricoşătoare şi de tainică precum moartea, i se păreau a fi cele mai criminale delicte. Îşi aminti perfect — sau era aproape convins că îşi amintea perfect -scena de la cimitir. Încă îi mai vedea pe maiorul Major şi pe maiorul Danby încadrîndu-l gravi ca nişte coloane de piatră sparte, vedea

numărul aproape precis de recruţi şi locurile aproape precise în care stăteau, îi vedea pe cei patru bărbaţi cu lopeţi, neclintiţi, respingătorul coşciug şi movila mare, lăbărţată, victorioasă, de pămînt maro-roşcat, precum şi cerul masiv, tăcut, nesfîrşit, înăbuşitor, straniu de gol şi de senin în ziua aceea, aproape otrăvitor. Îşi va aminti veşnic de toate acestea, pentru că erau părţi integrante ale celui mai extraordinar eveniment trăit vreodată de el, un eveniment poate miraculos sau poate patologic — viziunea cu bărbatul gol din copac. Cum să şi-o explice? Nu era ceva deja văzut sau nevăzut niciodată şi cu siguranţă nu era ceva aproape văzut; nici *déjà va,* nici *presque vu* nu erau noţiuni suficient de elastice pentru a le cuprinde. Fusese deci o fantomă? Sufletul unui mort? Un înger din cer sau un diavol din iad? Sau tot acel incident fantastic fusese doar rodul unei imaginaţii bolnave, a propriei lui imaginaţii, a unei minţi degenerate, a unui creier în stare de putrefacţie? Posibilitatea prezenţei reale a unui bărbat gol în copac — a doi bărbaţi, de fapt, pentru că primului i se alăturase după scurt timp un al doilea bărbat, dotat cu o mustaţă castanie şi veşminte negre şi lugubre din cap pînă în picioare, care s-a înclinat in faţă, ca într-un ritual, de-a lungul crengii copacului, pentru a-i oferi primului ceva de băut dintr-un potir cafeniu — nu i-a trecut niciodată prin minte capelanului.

Capelanul era cu toată sinceritatea o persoană foarte săritoare, care n-a reuşit niciodată să ajute pe nimeni, nici măcar pe Yossarian, atunci cînd s-a hotărît în sfîrşit să apuce taurul de coarne şi să-l viziteze în taină pe maiorul Major ca să afle dacă, după cum spusese Yossarian, oamenii din grupul colonelului Cathcart erau într-adevăr obligaţi să efectueze mai multe misiuni de luptă decît ceilalţi. Fusese un gest impulsiv şi temerar, pe care capelanul se decisese să-l facă, după ce se certase din nou cu caporalul Whitcomb şi băuse apă călîie din gamelă după prînzul lui trist, compus din Milky Way şi din Baby Ruth. S-a dus pe jos la maiorul Major ca să nu-l vadă caporalul Whitcomb că pleacă, furişîndu-se fără zgomot prin pădure, pînă a lăsat în urmă cele două corturi din poiană, apoi sărind în şanţul părăsit de-a lungul căii ferate, unde putea păşi mai sigur. A mers zorit pe lîngă traversele din lemn fosilizat, acumulînd tot mai multă furie şi revoltă în el. În dimineaţa aceea, fusese terorizat şi umilit pe rînd de colonelul Cathcart, de colonelul

Korn şi de caporalul Whitcomb. Trebuia să se impună într-un fel! Pieptul lui firav începu în curînd să se umfle din cauza respiraţiei precipitate. Mergea cît putea de repede, fără să alerge, de teamă că, dacă ar fi încetinit pasul, fermitatea lui s-ar fi înmuiat. După puţin timp, zări o siluetă în uniformă venind spre el între şinele ruginite. Se căţără imediat pe marginea şanţului, se piti într-un pîlc de copaci scunzi şi o luă la fugă, aplecat de spate, în direcţia iniţială, pe o potecă îngustă, năpădită de ierburi, pe care o găsi şerpuind înspre străfundurile pădurii umbrite. Înaintarea era mai dificilă, dar se avîntă cu aceeaşi fermitate nesocotită şi mistuitoare, alunecînd şi poticnindu-se adeseori şi înţepîndu-şi mîinile neprotejate în crengile încăpăţînate care-i blocau calea, pînă cînd de ambele părţi apărură tufele şi ferigile înalte şi el ţîşni pe lîngă o rulotă militară kaki pusă pe butuci, care se vedea limpede prin lăstărişul tot mai rar. Îşi continuă drumul pe lîngă un cort, în faţa căruia se încălzea la soare un motan luminos şi pe lîngă o altă rulotă pe butuci, apoi ţîşni în poiana escadrilei lui Yossarian. Pe buze i se adunase o rouă sărată. Nu se opri, traversă poiana şi intră apoi direct în cancelarie, unde îl întîmpină un sergent de stat-major uscăţiv, cu pometi proeminenţi, cu umerii încovoiaţi şi cu un păr blond foarte deschis, care îl informă politicos că putea intra, deoarece maiorul Major plecase.

Capelanul îi mulţumi dînd scurt din cap şi porni singur pe intervalul dintre birourile cu maşini de scris, îndreptîndu-se spre despărţitura de pînză din spate. Băgă capul prin deschizătura triunghiulară şi se trezi într-un birou pustiu. Pînza căzu în spatele lui. Respira greoi şi asuda abundent. Biroul era total pustiu. I se păru că aude şoapte grăbite. Trecură zece minute. Privi în jur cu o aspră nemulţumire, strîngînd neîndurător din fălci, apoi se înmuie brusc, amintindu-şi vorbele clare ale sergentului: putea intra, deoarece maiorul Major plecase. Recrutul îşi bătea joc de el! Îi juca o festă! Capelanul se îndepărtă de perete îngrozit şi lacrimi amare îi ţîşniră din ochi. De pe buze îi scăpă un scîncet înduioşător. Parcă îi vedea aşteptînd de cealaltă parte a peretelui de pînză, îngrămădiţi, plini de speranţe, ca o haită de animale de pradă omnivore, lacome, cu ochii sticlind de bucurie, gata să se năpustească brutal asupra lui, cu veselia şi rînjetele lor barbare, în clipa cînd ar fi reapărut. Se ocări pentru naivitatea lui şi, cuprins de

panică, îşi dori să aibă ceva cu care să se deghizeze, o mască, o pereche de ochelari negri sau o voce impunătoare, profundă, ca vocea colonelului Cathcart, şi nişte umeri şi bicepşi musculoşi, care să-i permită să iasă de acolo fără frică şi să-i dea gata pe răuvoitorii săi persecutori cu o autoritate şi siguranţă de sine copleşitoare, care i-ar sili pe toţi să dea înapoi şi să plece de acolo furişîndu-se, cu coada între picioare, spăsiţi. Nu avea curajul să-i înfrunte. Singura cale de ieşire posibilă era fereastra. Calea era liberă şi capelanul ieşi din biroul maiorului Major sărind pe fereastră, dădu repede colţul cortului şi sări în şanţul de lîngă calea ferată ca să se ascundă.

O rupse la fugă, îndoit de spate şi cu faţa schimonosită intenţionat într-un zîmbet nonşalant, sociabil, în eventualitatea că l-ar fi surprins cineva. Ieşi din şanţ şi intră în pădure, în clipa cînd zări pe cineva venind spre el din direcţia opusă, şi alergă prin pădurea haotică, disperat, ca un om hăituit, cu obrajii arzînd de ruşine. Auzi în jur hohote puternice, sălbatice, de rîs batjocoritor, şi zări privirile înceţoşate ale unor feţe răutăcioase, duhnind a bere, rînjind departe, printre tufişuri şi sus, deasupra capului lui, printre frunzele copacilor. Spasme de durere muşcătoare îi străpunseră plămînii, silindu-i să meargă încet, ca un invalid. Se tîrî clătinîndu-se înainte, pînă ce nu mai putu să continue şi se ciocni brusc de un măr noduros, lovindu-se tare cu capul de trunchi, în timp ce se rostogolea în faţă, ţinîndu-se cu ambele braţe de copac ca să nu cadă. Propria respiraţie îi ajungea la urechi ca un vacarm de gemete sîcîitoare. Minutele trecură ca orele pînă cînd se recunoscu în cele din urmă pe el însuşi ca sursă a vuietului tulburător care-l copleşea. Durerea din piept încetă. În curînd, se simţi suficient de puternic ca să se ridice în picioare. Îşi ciuli cu viclenie urechile. În pădure era linişte. Nu se auzea nici un rîs diabolic, nimeni nu-l urmărea. Era prea obosit, prea trist şi prea murdar ca să se simtă uşurat. Îşi netezi hainele răvăşite cu degetele amorţite şi tremurătoare şi parcurse restul drumului pînă la poiană cu o putere de stăpînire rigidă. Capelanul chibzuia adeseori asupra primejdiei unui infarct.

Jeepul caporalului Whitcomb era încă parcat în poiană. Capelanul preferă să ocolească tiptil, prin spate, cortul caporalului Whitcomb, în loc să treacă prin faţa intrării, riscînd astfel să fie văzut şi insultat de el. Scoţînd un oftat de uşurare, se

strecură repede în cortul lui, unde îl găsi pe caporalul Whitcomb instalat pe patul lui, cu genunchii la gură. Încălţările pline de noroi uscat ale caporalului Whitcomb se aflau pe pătura capelanului şi caporalul mînca una dintre acadelele acestuia, răsfoind cu o expresie zeflemitoare o biblie a lui.

— Pe unde-aţi umblat? întrebă el cu grosolănie şi dezinteres, fără a-şi ridica privirea.

Capelanul roşi şi îi întoarse spatele, ca să scape de el.

— M-am plimbat prin pădure.

— Foarte bine, îi răspunse tăios caporalul Whitcomb. Să nu-mi spuneţi secretele dumneavoastră. Dar o să vedeţi ce-o să se întîmple cu moralul meu.

Muşcă lacom din acadeaua capelanului şi continuă cu gura plină.

— Aţi avut un musafir în timp ce eraţi plecat. Maiorul Major.

Capelanul se întoarse surprins şi strigă:

— Maiorul Major? Maiorul Major a fost aici?

— Doar despre el vorbeam, nu?

— Unde s-a dus de aici?

— A sărit în şanţul de lîngă calea ferată şi a tulit-o ca un iepure speriat, chicoti caporalul Whitcomb. Un nenorocit!

— A spus ce voia?

— A zis că are nevoie de ajutorul dumneavoastră într-o chestiune foarte importantă.

Capelanul era uluit.

— A spus maiorul Major asta?

— N-a spus-o, îl corectă caporalul Whitcomb cu o precizie veştejitoare. A scris-o într-o notă sigilată pe care a lăsat-o pe biroul dumneavoastră.

Capelanul aruncă o privire spre masa de bridge care-i servea drept birou şi văzu doar odioasa pătlăgică pe care o căpătase în aceeaşi dimineaţă de la colonelul Cathcart, stînd încă pe o parte, acolo unde o uitase, ca un simbol sîngeriu şi indestructibil al propriei sale incapacităţi.

— Unde e nota?

— Am aruncat-o imediat după ce am desfăcut-o şi am citit-o.

Caporalul închise brutal biblia şi sări în picioare.

— Ce este? Nu mă credeţi pe cuvînt?

Ieşi. Veni imediat înapoi, fiind cît pe-aci să se ciocnească de capelanul care se repezise în urma lui pentru a porni din nou

spre maiorul Major.

— Nu ştiţi să împărţiţi cu alţii responsabilităţile, îl informă posac caporalul Whitcomb. Este un alt cusur al dumneavoastră.

Capelanul confirmă spăsit din cap şi trecu grăbit prin faţa lui, incapabil să-şi facă timp ca să se scuze. Simţea cum mîna dibace a sorţii îl îmboldea stăruitor. Îşi dădea seama acum că maiorul Major venise în fugă spre el prin şanţ, deja de două ori în ziua aceea; şi tot de două ori, capelanul amînase prosteşte întîlnirea predestinată, retrăgîndu-se în pădure. Clocotea de furie faţă de el însuşi, în timp ce se grăbea să se întoarcă pe cît de repede putea, păşind de-a lungul şinelor de cale ferată crăpate, cu forme neregulate. Nisipul şi pietricelele care-i intraseră în ghete şi în ciorapi îi rodeau degetele de la picioare. Faţa lui palidă şi chinuită era pocită inconştient de grimasa de jenă acută. Începutul după-amiezei de august era tot mai fierbinte şi mai umed. De la cortul lui pînă la escadrila lui Yossarian era aproape un kilometru şi jumătate. Cămaşa cafenie de vară a capelanului era deja leoarcă de transpiraţie cînd ajunse acolo şi năvăli cu respiraţia tăiată în cortul administraţiei, unde acelaşi sergent de stat-major perfid, cu limbă dulce, ochelari rotunzi şi obraji scofîlciţi îl somă să rămînă afară, pentru că maiorul Major era înăuntru şi îi spuse că nu va avea voie să intre decît după ce va pleca maiorul Major. Capelanul îl privi buimac, neînţelegînd nimic. De ce îl ura sergentul? se întrebă el. Buzele i se albiseră şi tremurau. Îl chinuia o sete dureroasă. Ce se întîmpla cu oamenii? Nu se petreceau şi aşa destule tragedii?

Sergentul întinse mîna, ţinîndu-l la respect pe capelan.

— Iertaţi-mă, să trăiţi, spuse el cu părere de rău, pe un ton coborît, curtenitor şi melancolic. Dar acesta este ordinul maiorului Major. Nu vrea niciodată să primească pe nimeni.

— Pe mine vrea să mă primească, insistă capelanul. A venit la cortul meu să mă vadă cînd am fost aici prima dată.

— A făcut maiorul Major asta? întrebă sergentul.

— Da, a făcut. Te rog du-te şi întreabă-l.

— Mă tem că nu pot să intru, să trăiţi. Nici pe mine nu vrea să mă primească niciodată. Poate lăsaţi un bilet.

— Nu vreau să las un bilet. Nu face niciodată excepţii?

— Numai în cazuri de forţă majoră. Ultima oară cînd şi-a părăsit cortul a făcut-o pentru a asista la înmormîntarea unui recrut. Ultima oară cînd a primit pe cineva în birou a fost silit s-o

facă. Un bombardier pe nume Yossarian a intrat cu forţa...

— Yossarian?

Capelanul se lumină, însufleţit de această nouă coincidenţă. Se petrecea încă un miracol?

— Dar tocmai despre el voiam să-i vorbesc! Au discutat despre numărul de misiuni pe care trebuie să le efectueze Yossarian?

— Da, să trăiţi, exact despre asta au discutat. Căpitanul Yossarian a efectuat cincizeci şi una de misiuni şi l-a rugat pe maiorul Major să-l lase la sol ca să nu mai efectueze încă patru. Colonelul Catchart pretindea pe atunci numai cincizeci şi cinci de misiuni.

— Şi ce-a spus maiorul Major?

— Maiorul Major i-a spus că nu poate face nimic.

Capelanul se schimbă la faţă.

— A spus maiorul Major asta?

— Da, să trăiţi. De fapt, l-a sfătuit pe Yossarian să vină să vă ceară sprijinul. Sînteţi sigur, să trăiţi, că nu doriţi să lăsaţi un bilet? Am chiar aici creion şi hîrtie.

Capelanul clătină din cap, muşcîndu-şi disperat buza inferioară, uscată şi năclăită, şi ieşi. Ziua nu începuse de prea mult timp şi totuşi se întîmplaseră atît de multe. In pădure era mai răcoare. Îşi simţea gîtul uscat şi îl durea. Se îndepărtă încet, întrebîndu-se mîhnit ce nenorocire s-ar mai putea abate asupra lui, cu o clipă înainte ca pustnicul nebun din pădure să sară la el pe neaşteptate, din dosul unei tufe de dud. Capelanul răcni cît putu de tare.

Necunoscutul înalt şi cadaveric se dădu speriat înapoi cînd urlă capelanul şi strigă:

— Nu mă atinge!

— Cine eşti? ţipă capelanul.

— Te rog, nu mă atinge, îi răspunse omul tot ţipînd.

— Eu sînt capelanul.

— Atunci de ce vrei să-mi faci rău?

— Nu vreau să-ţi fac nici un rău, insistă capelanul, din ce în ce mai exasperat, deşi rămase ţintuit locului. Spune-mi doar cine eşti şi ce vrei de la mine?

— Vreau doar să aflu dacă Chief White Halfoat a reuşit să moară de pneumonie, îi răspunse omul ţipînd. Locuiesc aici. Numele meu este Flume. Fac parte din escadrilă, dar trăiesc

aici, în pădure. Poţi întreba pe oricine.

Capelanul începu să-şi revină, în timp ce studia cu multă atenţie silueta aceea bizară, cocîrjată. Pe gulerul zdrenţuit al cămăşii lui atîrna o pereche de trese de căpitan mîncate de rugină. Avea o aluniţă păroasă, neagră ca tăciunele, pe partea interioară a unei nări şi o mustaţă aspră şi stufoasă de culoarea cojii de plop.

— De ce trăieşti în pădure dacă faci parte din escadrilă? întrebă intrigat capelanul.

— Sînt nevoit să trăiesc în pădure, răspunse enervat căpitanul, de parcă era un lucru pe care capelanul trebuia să-l ştie.

Se îndreptă încet de spate, continuînd să-l privească precaut pe capelan, deşi îl domina cu mai mult de jumătate de cap.

— Nu i-aţi auzit pe toţi vorbind de mine? Chief White Halfoat s-a jurat că o să-mi taie gîtul într-o noapte cînd o să dorm buştean şi nu am curajul să dorm la escadrilă cît timp e încă în viaţă.

Capelanul ascultă neîncrezător neplauzibila explicaţie.

— Dar e incredibil, răspunse el. Asta ar fi crimă cu premeditare. De ce n-ai raportat incidentul maiorului Major?

— Am raportat incidentul maiorului Major, spuse trist căpitanul, şi maiorul Major a spus că îmi va tăia el gîtul dacă o să-i mai vorbesc.

Omul îl cercetă cu teamă pe capelan.

— O să-mi tai şi tu gîtul?

— A, nu, nu, nu, îl asigură capelanul. Sigur că nu. Chiar trăieşti în pădure?

Căpitanul confirmă din cap şi capelanul privi paloarea lui cenuşie şi poroasă, datorată oboselii şi malnutriţiei, cu un amestec de milă şi respect. Trupul lui era o carapace osoasă, introdusă în nişte haine mototolite care atîrnau pe el ca o grămadă dezordonată de saci. Avea fire de iarbă lipite peste tot; era netuns de mult. Sub ochi avea cearcăne mari, întunecate. Capelanul fu înduioşat pînă la lacrimi de imaginea de om istovit şi murdar pe care o prezenta căpitanul şi îl cuprinse un sentiment de stimă şi compasiune la gîndul numeroaselor rigori pe care bietul om fusese nevoit să le îndure zilnic. Întrebă cu glasul sufocat de smerenie:

— Cine îţi spală rufele?

Căpitanul strînse din buze, cu gravitatea unui om care

discută afaceri.

— O spălătoreasă dintr-una din casele de la ferma de mai încolo. Îmi ţin lucrurile în rulotă şi mă mai strecor înăuntru o dată sau de două ori pe zi ca să-mi iau o batistă sau un rînd de lenjerie de corp curate.

— Şi ce-ai să faci cînd va veni iarna?

— A, pînă atunci sper să mă întorc la escadrilă, răspunse căpitanul cu siguranţa unui martir. Chief White Halfoat le-a tot promis tuturor că o să moară de pneumonie şi probabil că va trebui pur şi simplu să am răbdare pînă cînd vremea va deveni ceva mai rece şi mai umedă.

Îl cercetă nedumerit pe capelan.

— Nu ştii toate astea? Nu i-ai auzit pe toţi băieţii vorbind despre mine?

— Nu cred că am auzit vreodată pe cineva pomenind de dumneata.

— Chiar nu pot să înţeleg asta.

Căpitanul se simţi jignit, dar reuşi să simuleze în continuare optimismul.

— Dar uite că acuşi vine septembrie, aşa că probabil că n-o să mai dureze prea mult. Cînd o mai întreba unul din băieţi de mine, să le spui că o să stilizez din nou vechile articole publicitare imediat după ce Chief White Halfoat va muri de pneumonie. O să le spui? Spune-le că o să mă întorc la escadrilă imediat ce va veni iarna şi Chief White Halfoat va muri de pneumonie. Da?

Capelanul memoră cu solemnitate profeticele cuvinte, fascinat în continuare de semnificaţia lor ezoterică.

— Trăieşti numai cu fructe de pădure, ierburi şi rădăcini?

— Nu, bineînţeles că nu, răspunse surprins căpitanul. Mă furişez în sala de mese prin dos şi mănînc în bucătărie. Milo îmi dă sandvişuri şi lapte.

— Şi ce faci cînd plouă?

Căpitanul răspunse sincer:

— Mă ud.

— Unde dormi?

Căpitanul se ghemui repede şi începu să se dea îndărăt.

— Şi tu? strigă el disperat.

— A, nu! strigă capelanul. Îţi jur.

— Vrei şi tu să-mi tai gîtul, insistă căpitanul.

— Îţi dau cuvîntul meu că nu, pledă capelanul, dar era deja prea tîrziu, căci spectrul acela hidos şi hirsut dispăruse deja, topindu-se cu atîta dibăcie în malformaţiile înfloritoare, pestriţe, fragmentate, alcătuite din frunze, lumini şi umbre, încît capelanul începu să se îndoiască deja că fusese vreodată acolo.

Se petreceau atîtea incidente absurde, încît nu mai ştia cu siguranţă care erau cu adevărat absurde şi care se petreceau cu adevărat. Voia să afle cît mai repede care era adevărul despre nebunul din pădure, să verifice dacă existase vreodată un căpitan Flume, dar prima lui treabă, îşi aminti el scîrbit, era să-l împace pe caporalul Whitcomb pentru că neglijase să împartă suficiente responsabilităţi cu el. Înainta greoi pe cărarea şerpuitoare din pădure, cu gîndurile aiurea, cu gura încleiată de sete şi simţindu-se aproape prea istovit ca să meargă mai departe. Avea remuşcări cînd se gîndea la caporalul Whitcomb. Se rugă să fie plecat caporalul Whitcomb cînd va ajunge el în poiană, ca să se poată dezbrăca nestingherit, să se spele bine pe braţe, pe piept şi pe umeri, să bea apă, să se lungească împrospătat şi poate chiar să moţăie cîteva minute; dar îl aşteptau încă o dezamăgire şi încă un şoc, căci caporalul Whitcomb devenise *sergentul* Whitcomb cînd ajunse el şi şedea fără cămaşă pe scaunul capelanului, cosîndu-şi cu acul şi aţa capelanului noile trese de sergent pe mînecă. Caporalul Whitcomb fusese avansat în grad de colonelul Cathcart, care voia să discute imediat cu capelanul despre scrisori.

— Ah, nu, gemu capelanul, prăvălindu-se buimăcit pe pat. Gamela lui caldă era goală şi era prea deprimat ca să-şi mai amintească de sacul atîrnat afară, la umbră, între cele două corturi.

— Nu-mi vine să cred! Pur şi simplu nu-mi vine să cred că ar putea cineva să creadă cu adevărat că am semnat cu numele lui Washington Irving.

— Nu de scrisorile alea este vorba, îl corectă caporalul Whitcomb, bucurîndu-se vizibil de supărarea capelanului. Vrea să discute cu dumneavoastră despre scrisorile pentru familiile victimelor.

— Despre alea e vorba? întrebă surprins capelanul.

— Exact, spuse încîntat caporalul Whitcomb. O să vă ia la rost fiindcă nu m-aţi lăsat să le expediez. Să-l fi văzut ce mult i-a plăcut ideea cînd i-am amintit că scrisorile puteau purta

semnătura lui! De aceea m-a avansat. Este absolut convins că îl vor da în *The Saturday Evening Post.*

Nedumerirea capelanului spori.

— Dar de unde a aflat de ideea noastră?

— M-am dus la el în birou şi i-am spus.

— Ce-ai făcut? întrebă capelanul, piţigăindu-şi glasul şi se ridică brusc, cuprins de un acces de furie ce nu-i era familiară. Vrei să spui că ai trecut efectiv peste mine şi te-ai dus la colonel fără să-mi ceri permisiunea?

Caporalul Whitcomb rînji obraznic, cu o satisfacţie plină de dispreţ.

— Exact, domnule capelan, răspunse el. Şi aţi face bine să nu încercaţi să interveniţi dacă vă cunoaşteţi interesul.

Rîse calm, cu o răutate sfidătoare.

— Colonelului Cathcart n-o să-i facă plăcere să afle că v-aţi răzbunat pe mine pentru că i-am dezvăluit ideea noastră. Ştiţi ceva, domnule capelan? continuă caporalul Whitcomb, rupînd dispreţuitor cu dinţii aţa capelanului, care pocni sonor, şi încheindu-şi cămaşa. Nemernicul ăla cretin chiar crede că asta este una dintre cele mai grozave idei pe care le-a avut vreodată.

— Poate chiar o s-ajung în *The Saturday Evening Post,* se lăudă colonelul Cathcart în biroul lui, zîmbind şi foindu-se de colo-colo, binedispus, în timp ce îl mustra pe capelan. Şi n-ai avut destulă minte ca să apreciezi această idee. Ai un om bun în caporalul Whitcomb, domnule capelan. Sper să ai destulă minte ca să apreciezi asta.

— *Sergentul* Whitcomb, îl corectă capelanul, neputînd să se abţină.

Colonelul Cathcart se înfurie.

— Am spus sergentul Whitcomb, îi replică el. Aş vrea să încerci uneori să asculţi ce spun, în loc să găseşti mereu cusururi. Doar nu vrei să rămîi toată viaţa căpitan, nu?

— Poftiţi?

— Păi, cu siguranţă, nu văd cum ai putea avansa dacă vei continua în felul acesta. Caporalul Whitcomb consideră că n-aţi venit cu nici o idee nouă în o mie nouă sute patruzeci şi patru de ani şi sînt înclinat să-i dau dreptate. E băiat isteţ acest caporal Whitcomb. Ei bine, lucrurile se vor schimba.

Colonelul Cathcart se aşeză la biroul lui cu un aer hotărît şi-şi făcu un loc mare, curat, pe foaia mare de sugativă. După ce

termină, bătu cu degetul în ea.

— Începînd de mîine, spuse el, vreau ca, împreună cu sergentul Whitcomb, să scrii în numele meu o scrisoare de condoleanţe rudei celei mai apropiate a tuturor oamenilor din grup care au fost ucişi, răniţi sau luaţi prizonieri. Vreau să fie nişte scrisori sincere. Să fie pline de multe detalii personale, ca să nu existe nici o îndoială asupra seriozităţii mele. E clar?

Capelanul făcu instinctiv un pas înainte, ca să protesteze.

— Dar asta e imposibil, să trăiţi! izbucni el. Nici nu-i cunoaştem atît de bine pe toţi aceşti oameni.

— Ce contează? întrebă colonelul Cathcart, după care zîmbi prieteneşte. Caporalul Whitcomb mi-a adus această scrisoare tip care acoperă aproape orice situaţie. Ascultă: "Dragă doamnă, domnule, domnişoară sau dragă domnule şi doamnă, cuvintele nu pot exprima adîncă mîhnire pe care am simţit-o personal, cînd soţul, fiul, tatăl sau fratele dumneavoastră a fost ucis, rănit sau dat dispărut". Şi aşa mai departe. Cred că propoziţia introductivă rezumă cu precizie sentimentele mele. Ascultă, mai bine l-ai lăsa pe caporalul Whitcomb să se ocupe de toată treaba asta, dacă nu te simţi în stare.

Colonelul Cathcart îşi scoase cu un gest fulgerător ţigaretul şi îl arcui între ambele mîini ca pe o cravaşă din onix şi fildeş.

— Ăsta este unul dintre cusururile tale, domnule capelan. Caporalul Whitcomb mi-a spus că nu ştii să-ţi împarţi cu alţii responsabilităţile. Zice că nu ai nici iniţiativă. Sper că n-ai de gînd să mă contrazici, nu-i aşa?

— Nu, să trăiţi.

Capelanul clătină din cap, dispreţuindu-se pentru slăbiciunea de a nu şti să împartă responsabilităţile cu alţii şi de a nu avea iniţiativă, precum şi pentru că fusese realmente tentat să-l contrazică pe colonel. În capul lui era un haos. Afară se trăgea în ţinte mobile şi de fiecare dată cînd păcănea o puşcă îi zgîndărea nervii. Nu se putea acomoda cu sunetul împuşcăturilor. Era înconjurat de saci cu pătlăgele şi era aproape convins că mai stătuse în biroul colonelului Cathcart într-o ocazie similară într-un trecut îndepărtat, înconjurat de aceiaşi saci cu aceleaşi pătlăgele. *Déjà vu* din nou. Decorul îi părea foarte familiar şi în acelaşi timp foarte străin. Îşi simţea hainele de pe el soioase şi vechi şi se temea îngrozitor să nu pută.

— Iei lucrurile prea în serios, domnule capelan, îi spuse franc

colonelul Cathcart cu un aer de obiectivitate matură. Este un alt cusur de-al dumitale. Ai o mutră acră, care indispune pe toată lumea. Să te văd şi rîzînd din cînd în cînd. Hai, zău, domnule capelan! Rîzi acum din toată inima şi îţi dau un sac întreg cu pătlăgele.

Aşteptă o secundă, două, privindu-l, apoi chicoti victorios:

— Vezi, domnule capelan? Am dreptate. Nu eşti în stare să rîzi din toată inima, nu-i aşa?

— Nu, să trăiţi, recunoscu spăşit capelanul, înghiţind în sec cu un efort vizibil. Nu pot în clipa asta. Mi-e foarte sete.

— Ia-ţi ceva de băut. Colonelul Korn are nişte whisky în birou. Ar trebui să mai treci seara pe la clubul ofiţerilor şi să stai cu noi, ca să te distrezi puţin. Încearcă să te mai înveseleşti din cînd în cînd. Sper că nu te simţi mai grozav decît noi toţi numai pentru că îţi faci meseria.

— A, nu, să trăiţi, îl asigură capelanul stînjenit. De altfel, am fost la clubul ofiţerilor în ultimele seri.

— Eşti căpitan, ştii asta, continuă colonelul Cathcart, ignorîndu-i remarca. Chiar dacă îţi faci meseria, încă nu eşti decît căpitan.

— Da, să trăiţi, ştiu.

— Atunci e-n regulă. Mai bine totuşi că n-ai rîs adineauri. Oricum nu ţi-aş fi dat pătlăgelele. Caporalul Whitcomb mi-a spus că ai luat o pătlăgică azi-dimineaţă cînd ai fost aici.

— Azi-dimineaţă? Dar, să trăiţi, dumneavoastră mi-aţi dat-o.

Colonelul Cathcart îşi înclină capul într-o parte, bănuitor.

— N-am spus că nu ţi-am dat-o eu, nu? Am spus doar că ai luat-o. Nu înţeleg de ce ai conştiinţa încărcată dacă n-ai furat-o. Ţi-am dat-o eu?

— Da, să trăiţi. Vă dau cuvîntul că mi-aţi dat-o.

— Atunci va trebui să te cred pe cuvînt. Deşi nu-mi pot imagina de ce aş vrea să-ţi dau o pătlăgică.

Colonelul Cathcart mută cu pricepere un *presse-papier* rotund, din sticlă, de pe marginea din dreapta a biroului pe marginea din stînga şi luă în mînă un creion ascuţit.

— Bine, domnule capelan. Acum am o treabă importantă, aşa că poţi pleca dacă ai terminat ce aveai de spus. Să mă anunţi după ce caporalul Whitcomb va trimite cam o duzină de scrisori ca să luăm legătura cu editorii de la *The Saturday Evening Post.*

Îi veni brusc o idee care-i lumină faţa.

— Hei, cred că o să ofer din nou grupul voluntar pentru Avignon, ca să precipităm lucrurile.

— Pentru Avignon?

Inima capelanului se opri în loc o secundă şi începu să simtă furnicături şi mîncărimi pe corp.

— Exact, explică exuberant colonelul. Cu cît mai repede vom avea cîteva victime, cu atît mai iute vom putea face progrese în acest sens. Mi-ar plăcea să apar în numărul de Crăciun, dacă se poate. Îmi închipui că atunci e tirajul mai mare.

Şi spre groaza capelanului, colonelul luă telefonul ca să ofere grupul voluntar pentru misiunea Avignon şi încercă să-l alunge iarăşi din clubul ofiţerilor chiar în aceeaşi noapte, cu o clipă înainte ca Yossarian să se ridice, beat criţă, răsturnînd scaunul, ca să se răzbune pe Nately, dîndu-i un pumn care-l făcu pe acesta să-l strige pe capelan, iar pe colonelul Cathcart îl făcu să se albească la faţă şi să se retragă prudent, ciocnindu-se de generalul Dreedle, care îl împinse scîrbit de pe piciorul lovit şi îi ordonă clar să-i tragă un şut în fund capelanului, ca să intre din nou în clubul ofiţerilor. Totul a fost foarte neplăcut pentru colonelul Cathcart: mai întîi numele temut, *Yossarian!* răsunînd iarăşi clar ca anunţarea unei condamnări, apoi vătămarea piciorului generalului Dreedle — un alt cusur al capelanului, descoperit de colonelul Cathcart: faptul că era imposibil de prevăzut cum reacţiona generalul Dreedle de fiecare dată cînd îl vedea. Colonelul Cathcart nu va uita niciodată prima seară în care generalul Dreedle l-a observat pe capelan în clubul ofiţerilor, ridicîndu-şi faţa rumenă, năduşită, de om beat, pentru a-l privi cu gravitate, prin giulgiul gălbui al fumului de ţigară, pe capelanul care se tupila lîngă perete singur-singurel.

— Ei să fiu al naibii! exclamă cu vocea răguşită generalul Dreedle, împreunîndu-şi sprîncenele cărunte, stufoase şi ameninţătoare, în semn că îl recunoscuse. Ce văd eu acolo e un capelan? Frumoasă treabă cînd un slujitor al Domnului pierde vremea într-un loc ca ăsta, cu o şleahtă de beţivi şi de cartofori împuţiţi!

Colonelul Cathcart strînse afectat din buze şi începu să se ridice.

— Nu pot să nu fiu de acord cu dumneavoastră, afirmă el vioi, pe un ton de dezaprobare ostentativă. Pur şi simplu nu

înţeleg ce se întîmplă cu feţele bisericeşti în zilele noastre.

— Le merge din ce în ce mai bine, asta li se întîmplă, bombăni emfatic generalul Dreedle.

Colonelul Cathcart înghiţi cu dificultate şi îşi reveni rapid.

— Da, să trăiţi. Le merge din ce în ce mai bine. Exact la asta mă gîndeam şi eu.

— Ăsta e locul cel mai potrivit pentru un capelan, să se amestece printre oameni în timp ce beau sau joacă cărţi, ca să poată ajunge să-i înţeleagă şi să le cîştige încrederea. Altminteri cum dracu' o să-i convingă vreodată să creadă în Dumnezeu?

— Exact la asta m-am gîndit şi eu, să trăiţi, cînd i-am ordonat să vină aici, spuse prudent colonelul Cathcart şi îl luă prieteneşte pe după umeri pe capelan, împingîndu-l într-un colţ unde-i ordonă sec, în şoaptă, să înceapă să se prezinte la datorie la clubul ofiţerilor în fiecare seară, ca să se amestece printre oameni, în timp ce beau şi jucau cărţi, ca să poată ajunge să-i înţeleagă şi să le cîştige încrederea.

Capelanul căzu de acord şi se prezentă la datorie la clubul ofiţerilor în fiecare noapte pentru a se amesteca printre oamenii care voiau să-l evite, pînă în seara cînd s-a iscat cumplita încăierare de la masa de ping-pong, cînd Chief White Halfoat s-a răsucit fără să fie provocat şi l-a pocnit cu pumnul pe colonelul Moodus drept în nas, răsturnîndu-l pe colonelul Moodus care a căzut în fund şi făcîndu-l pe generalul Dreedle să izbucnească pe neaşteptate în hohote bubuitoare de rîs, pînă cînd l-a zărit pe capelan prin apropiere, holbîndu-se grotesc la el, chinuit de nedumerire. Generalul Dreedle îngheţă cînd îl văzu. Îl străfulgeră cu privirea pe capelan, clocotind de furie, dispărîndu-i brusc toată buna dispoziţie, şi se îndreptă înapoi spre bar enervat, legănîndu-se de pe o parte pe cealaltă, ca un marinar, pe picioarele scurte şi crăcănate. Colonelul Cathcart se ţinu cu paşi mărunţi după el, aruncînd în jur priviri neliniştite, în căutarea vreunui semn de ajutor din partea colonelului Korn.

— Frumoasă treabă, bombăni generalul Dreedle la bar, apucînd paharul gol în mîna butucănoasă. Frumoasă treabă să vezi un slujitor al Domnului pierzîndu-şi vremea într-un asemenea loc, cu o şleahtă de beţivi şi cartofori împuţiţi.

Colonelul Cathcart oftă uşurat.

— Da, să trăiţi! exclamă el mîndru. Este într-adevăr o treabă frumoasă.

— Atunci de ce dracu' nu iei măsuri?

— Ordonaţi? se miră colonelul Cathcart, clipind.

— Crezi că îţi face cinste acest capelan, care se învîrte pe aici în fiecare noapte? Îl găsesc în locul ăsta ori de cîte ori vin.

— Aveţi dreptate, aveţi categoric dreptate, răspunse colonelul Cathcart. Nu-mi face cinste deloc. Şi voi lua măsuri chiar în această clipă.

— Nu i-ai ordonat dumneata să vină aici?

— Nu, să trăiţi, colonelul Korn i-a ordonat. Îl voi pedepsi aspru şi pe el.

— Dacă n-ar fi capelan, mormăi generalul Dreedle, aş ordona să fie scos afară şi împuşcat.

— Nu e capelan, să trăiţi, îi sări în ajutor colonelul Cathcart.

— Nu e? Atunci de ce dracu' are crucea aia pe guler dacă nu e capelan?

— Nu are o cruce pe guler, să trăiţi. Are o frunză argintie. E locotenent-colonel.

— Ai un capelan care e locotenent-colonel? întrebă mirat generalul Dreedle.

— A, nu, să trăiţi. Capelanul meu e doar căpitan.

— Atunci de ce dracu' are o frunză argintie pe guler dacă e doar căpitan?

— Nu are o frunză argintie pe guler, să trăiţi. Are o cruce.

— Pleacă de lîngă mine, nemernicule! spuse generalul Dreedle. Că de nu, ordon să fii tu scos afară şi împuşcat!

— Am înţeles, să trăiţi.

Colonelul Cathcart plecă de lîngă generalul Dreedle înghiţindu-şi nodul din gît şi îl alungă pe capelan din clubul ofiţerilor, iar situaţia era aproape aceeaşi două luni mai tîrziu, după ce capelanul încercase să-l convingă pe colonelul Cathcart să anuleze ordinul de a spori numărul misiunilor pînă la şaizeci, eşuînd catastrofal şi în acest demers, şi capelanul era acum gata să se lase cu totul pradă disperării, dar îl reţinea atît amintirea soţiei lui pe care o iubea şi căreia îi ducea dorul cu atîta patetism, cu o ardoare senzuală exaltată, cît şi încrederea pe care o nutrise toată viaţa în înţelepciunea şi simţul de dreptate al unui Dumnezeu nemuritor, atotputernic, omniprezent, omenos, universal, antropomorf, vorbitor de engleză, anglo-saxon şi proamerican, care începuse să se clatine. Prea multe lucruri îi puneau la încercare credinţa. Exista

desigur Biblia, desigur, dar Biblia era o carte, cum erau şi *Casa umbrelor, Comoara din insulă, Ethan Frome* şi *Ultimul mohican.* Era oare posibil, după cum îl auzise odată pe Dunbar întrebînd, ca răspunsurile la enigmele creaţiei să fie oferite de oameni atît de ignoranţi, încît nu înţeleg nici măcar mecanismul ploii? Se temuse oare cu adevărat Dumnezeu cel atotputernic, în nemărginita sa înţelepciune, că oamenii din urmă cu şase mii de ani vor construi un turn pînă la cer? Unde naiba era cerul? Sus? Jos? Nu putea exista sus sau jos într-un univers mărginit, dar extinzîndu-se permanent, în care chiar şi imensul, arzătorul, orbitorul, măreţul soare era într-o stare de descompunere progresivă, care va distruge în cele din urmă şi pămîntul. Nu existau miracole; rugăciunile rămîneau fără răspuns şi nenorocirile îi loveau cu aceeaşi brutalitate pe cei puri şi pe cei desfrînaţi, în egală măsură; iar capelanul, care avea conştiinţă şi caracter, ar fi cedat în faţa raţiunii şi s-ar fi lepădat de credinţa în Dumnezeul strămoşilor lui — ar fi renunţat atît la vocaţia, cît şi la slujba lui şi şi-ar fi încercat şansele ca soldat la infanterie sau la artilerie, sau poate chiar caporal la paraşutişti — dacă nu ar fi avut loc succesiv asemenea fenomene mistice precum bărbatul gol din copac în timpul înmormîntării bietului sergent cu cîteva săptămîni în urmă şi promisiunea criptică, obsedantă, încurajatoare, a profetului Flume în pădure, chiar în după-amiaza aceea: *Să le spui că o să mă întorc cînd va veni iarna.*

26
AARFY

Într-un fel, numai Yossarian era de vină, căci dacă el n-ar fi mutat aliniamentul de bombardare în timpul Falnicului şi Măreţului Asediu al Bolognei, poate că maiorul de Coverly ar fi fost încă în preajmă ca să-l salveze şi, dacă el n-ar fi ticsit apartamentul recruţilor cu fete care nu aveau unde să locuiască, poate că Nately nu s-ar mai fi îndrăgostit de tîrfa lui, cînd şedea goală de la talie în jos, în încăperea plină cu jucători de black-jack urîcioşi care n-o băgau în seamă. Nately o privea pe furiş din fotoliul lui galben îndesat, minunîndu-se de tăria flegmatică şi plictisită cu care ea accepta acea respingere în masă. Fata

căscă, impresionîndu-l profund pe Nately. Nu mai asistase niciodată la o asemenea demnitate eroică.

Fata urcase cinci etaje ca să se vîndă grupei de recruţi sătui, înconjuraţi de fete care locuiau acolo; nici unul n-o voia deloc, nici după ce se dezbrăcase fără un entuziasm autentic, pentru a-i ispiti cu un trup înalt, cu carnea tare, plinuţ şi cu adevărat voluptuos. Părea mai degrabă istovită decît dezamăgită. Acum se odihnea într-o atitudine indolentă, cu ochii goi de orice expresie, urmărind cu o vagă curiozitate partida de cărţi, în timp ce îşi aduna forţele recalcitrante pentru obositoarea trudă de a se lepăda de restul de haine şi de a se întoarce la lucru. După scurt timp se clinti. După un alt scurt răstimp se ridică, oftînd involuntar, îşi puse cu un aer apatic chiloţeii de bumbac strîmţi şi fusta neagră, iar apoi se încheie la pantofi şi plecă. Nately se strecură după ea; iar cînd Yossarian şi Aarfy intrară în apartamentul ofiţerilor după aproape două ore, ea îşi puse iarăşi chiloţeii şi fusta şi retrăiră parcă senzaţia obsedantă a capelanului de a mai fi trecut prin acea situaţie, cu excepţia lui Nately, care stătea acolo abătut şi neconsolat, cu mîinile în buzunare.

— Acum vrea să plece, spuse el cu un glas slab, ciudat. Nu vrea să rămînă.

— De ce nu-i dai nişte bani ca să te lase să petreci restul zilei cu ea? îl sfătui Yossarian.

— Mi-a dat banii înapoi, recunoscu Nately. S-a săturat de mine şi vrea să se ducă să caute pe altcineva.

Fata se opri după ce îşi puse pantofii, ca să-i îmbie posacă din priviri pe Yossarian şi Aarfy. Sînii ascuţiţi şi mari i se profilau prin puloverul alb şi subţire, fără mîneci, care îi strivea contururile şi se întindea lin peste partea de sus a şoldurilor ispititoare. Yossarian îi întoarse privirea şi se simţi puternic atras de ea. Clătină din cap.

— Atîta pagubă pentru o ştoarfă, replică Aarfy imperturbabil.

— Să nu vorbeşti aşa despre ea! protestă Nately pătimaş, ca o rugăminte şi o mustrare în acelaşi timp. Vreau să rămînă cu mine.

— Ce-ai găsit la ea? chicoti Aarfy, prefăcîndu-se mirat. Nu e decît o tîrfă.

— Şi să n-o mai faci tîrfă!

Fata ridică indiferentă din umeri după alte cîteva secunde şi

se îndreptă cu paşi mărunţi spre uşă. Nately sări să i-o deschidă, cu un aer nefericit. Se întoarse cu inima zdrobită, năucit de suferinţa care i se citea limpede pe faţă.

— N-ai nici o grijă, îl consolă Yossarian cu toată blîndeţea de care era în stare, probabil că o s-o regăseşti. Ştim pe unde umblă toate tîrfele.

— Te rog să n-o mai faci tîrfă! îl imploră Nately, gata să-l podidească plînsul.

— Scuză-mă, murmură Yossarian.

Aarfy izbucni jovial.

— Pe toate străzile mişună sute de tîrfe ca ea. Asta nici măcar nu e arătoasă.

Chicoti melodios, cu o notă sonoră de dispreţ şi autoritate.

— Te-ai repezit să-i deschizi uşa de parcă ai fi îndrăgostit de ea.

— Cred că sînt îndrăgostit de ea, mărturisi Nately ruşinat, cu un glas care venea parcă de departe.

Aarfy îşi încreţi fruntea durdulie, bombată şi trandafirie, manifestîndu-şi comic îndoiala.

— Ho, ho, ho, ho! rîse el, mîngîindu-şi încîntat părţile laterale ample ale tunicii de ofiţer verde-de-pădure. Asta-i culmea! Eşti îndrăgostit de ea? Asta-i chiar culmea!

Aarfy avea întîlnire în aceeaşi după-amiază cu o fată de la Smith, care lucra la Crucea Roşie şi al cărei tată deţinea o importantă fabrică de hidroxid de magneziu.

— Poftim, ăsta e genul de fată cu care ar trebui să te încurci, nu cu o otreapă banală ca asta. Nici măcar nu pare curată!

— Nu-mi pasă! strigă disperat Nately. Şi te rog să-ţi ţii gura! Nici măcar nu vreau să discut cu tine acest subiect.

— Aarfy, ţine-ţi gura, spuse Yossarian.

— Ho, ho, ho, ho! continuă Aarfy. Îmi şi imaginez ce-ar spune taică-tău şi maică-ta dacă ar afla că umbli cu o asemenea lepădătură împuţită. Tatăl tău este un bărbat foarte distins, să ştii.

— N-am de gînd să-i spun, declară ferm Nately. N-am de gînd să-i spun absolut nimic despre ea, nici lui, nici mamei, decît după ce ne vom căsători.

— Vă căsătoriţi?!

Îngăduitoarea veselie a lui Aarfy spori imens.

— Ho, ho, ho, ho, ho, ho! Acum chiar că spui tîmpenii! Eşti

atît de puşti, că nici nu ştii măcar ce-i aia dragoste adevărată.

Aarfy era o autoritate în domeniul dragostei adevărate, pentru că deja se îndrăgostise cu adevărat de tatăl lui Nately şi de perspectiva de a lucra la el după război, într-un post de conducere, drept răsplată pentru prietenia lui cu Nately. Aarfy era un navigator principal care nu reuşise să se regăsească după ce părăsise colegiul. Era un navigator principal amabil, mărinimos, care îi putea ierta întotdeauna pe ceilalţi oameni din escadrilă care-l denunţau furioşi, de fiecare dată cînd se rătăcea într-o misiune de luptă şi îi conducea chiar deasupra unui tir concentrat al artileriei antiaeriene. S-a rătăcit pe străzile Romei în aceeaşi după-amiază şi n-a mai găsit-o niciodată pe fata bună de măritiş de la Smith care lucra la Crucea Roşie şi al cărei tată avea importanta fabrică de hidroxid de magneziu. S-a mai rătăcit în misiunea de la Ferrara, în ziua în care Kraft a fost doborît şi ucis şi s-a mai rătăcit şi în timpul zborului de rutină la Parma, cînd a încercat să conducă avioanele spre mare, pe deasupra oraşului Leghorn, după ce Yossarian îşi aruncase bombele asupra ţintei din interior şi se instalase cu spatele rezemat de peretele gros al plăcii blindate, cu ochii închişi şi cu o ţigară aromată între degete. Deodată, se porni artileria antiaeriană şi imediat McWatt urlă prin interfon:

— Foc de artilerie! Unde naiba sîntem? Ce naiba se petrece?

Yossarian căscă ochii speriat şi văzu norii negri, tot mai umflaţi, total neaşteptaţi, produşi de focul artileriei, năpustindu-se de sus spre ei şi faţa blajină, rotundă ca un pepene, cu ochi minusculi, privind îngrozită rafalele tot mai apropiate ale tunurilor, cu o năuceală binevoitoare. Yossarian încremeni. Brusc îi înţepeni piciorul. McWatt începu să urce şi urlă prin interfon, cerînd instrucţiuni. Yossarian dădu să se ridice ca să vadă unde se aflau, dar rămase pe loc. Nu se putea mişca. Apoi îşi dădu seama că mustea de ud ce era. Se uită în jos, spre perineu, şi simţi că îi vine rău, că leşină. O pată purpurie neobişnuită se întindea rapid în sus, de-a curmezişul piepţilor cămăşii, ca un uriaş monstru marin, care se înălţa ca să-l înfulece. Era rănit! Dîrele separate de sînge se adunară într-o baltă pe podea, şiroind dintr-un crac al pantalonului îmbibat, precum nenumărate şi de nestăvilit şiruri de viermi roşii şerpuitori. I se opri inima-n loc. Avionul se zgîlţîi din nou. Pe Yossarian îl trecură fiori de scîrbă la simpla vedere a rănii şi urlă

la Aarfy după ajutor.

— Mi-am pierdut coaiele! Aarfy, mi-am pierdut coaiele!

Aarfy nu-l auzi, iar Yossarian se aplecă în faţă şi îl trase de braţ.

— Aarfy, ajută-mă! îl imploră el, aproape plîngînd. M-au atins! M-au atins!

Aarfy se întoarse încet, rînjind orbeşte, nedumerit.

— Ce?

— M-au atins, Aarfy! Ajută-mă!

Aarfy rînji din nou şi ridică amabil din umeri.

— Nu te aud, spuse el.

— Nu mă vezi? strigă Yossarian, nevenindu-i să creadă, şi arătă spre balta de sînge tot mai mare, pe care o simţea întinzîndu-se de jur împrejurul lui şi pe sub el. Sînt rănit! Ajută-mă, pentru numele lui Dumnezeu! Aarfy, ajută-mă!

— Tot nu te aud! se plînse îngăduitor Aarfy, făcîndu-şi căuş mîna dolofană în dosul corolei înălbite a urechii lui. Ce-ai spus?

Yossarian îi răspunse cu glasul tot mai stins, scîrbit brusc de propriile răcnete, de toată situaţia aceea umilitoare, exasperantă, ridicolă. Era pe moarte şi nimeni nu-l băga în seamă.

— Nu contează.

— Ce?! zbieră Aarfy.

— Am spus că mi-am pierdut coaiele! Nu mă auzi? Sunt rănit la vintre!

— Tot nu te aud! urlă Aarfy.

— Am spus că nu contează! răcni Yossarian cu o senzaţie de spaimă încolţită şi începu să tremure, făcîndu-i-se dintr-o dată frig şi simţindu-se vlăguit.

Aarfy clătină din nou din cap cu părere de rău şi îşi coborî urechea clăpăugă şi obscenă, aproape atingîndu-i faţa lui Yossarian.

— Trebuie să vorbeşti mai tare, prietene. Trebuie să vorbeşti mai tare.

— Lasă-mă în pace, nemernicule! Eşti un nemernic cretin şi insensibil! Lasă-mă în pace! hohoti Yossarian.

Îi venea să-l pocnească, dar n-avea puterea să-şi ridice braţele. Decise că era mai bine să adoarmă şi se rostogoli pe o parte, într-un leşin asemănător cu moartea.

Era rănit în coapsă şi cînd îşi recăpătă cunoştinţa îl găsi pe

McWatt în genunchi, îngrijindu-l. Se simţi uşurat, deşi încă vedea faţa de heruvim buhăit a lui Aarfy, aplecată deasupra umărului lui McWatt şi privind cu o curiozitate calmă. Yossarian îi adresă lui McWatt un zîmbet firav, simţindu-se rău, şi întrebă:

— Cine se ocupă de dugheană?

McWatt nu dădu semne că auzise. Din ce în ce mai îngrozit, Yossarian îşi adună forţele şi repetă cuvintele cît de tare putu.

McWatt îşi ridică privirea.

— Doamne, mă bucur că eşti viu! exclamă el, scoţînd un imens oftat de uşurare.

Ridurile din jurul ochilor lui, care exprimau de obicei bună dispoziţie şi prietenie, se înălbiseră de încordare şi deveniseră unsuroase de la funinginea adunată în ele, în timp ce continua să înfăşoare un interminabil bandaj în jurul compresei voluminoase din bumbac, pe care Yossarian o simţea legată stînjenitor de partea interioară a coapsei.

— Nately e la pupitrul de comandă. Bietul puşti era cît pe-aci să-nceapă să urle cînd a auzit că ai fost lovit. Încă mai crede că eşti mort. Ţi-au deschis o arteră, dar cred că am blocat-o. Ţi-am dat nişte morfină.

— Mai dă-mi.

— E prea devreme. O să-ţi mai dau cînd o să înceapă să te doară din nou.

— Mă doare acum.

— Bine, fir-ar să fie, spuse McWatt şi mai injectă o fiolă de morfină în braţul lui Yossarian.

— Cînd o să-i zici lui Nately că sînt teafăr..., îi spuse Yossarian lui McWatt, după care îşi pierdu iarăşi cunoştinţa şi totul se înceţoşă în spatele unei pelicule de gelatină de culoarea căpşunilor şi un uriaş zumzet baritonal îl înghiţi.

Îşi reveni în ambulanţă şi zîmbi în semn de încurajare feţei de gărgăriţă, posomorită şi umbrită, a doctorului Daneeka, preţ de una sau două secunde de ameţeală, înainte ca totul să devină iarăşi roz ca o petală de trandafir şi apoi teribil de negru, într-o linişte de nepătruns.

Yossarian se trezi la spital şi adormi. Cînd se deşteptă iarăşi la spital, mirosul de eter dispăruse şi Dunbar zăcea în pijama pe patul de vizavi, susţinînd că el nu era Dunbar, ci un *a fortiori.* Yossarian se gîndi că înnebunise. Îşi arcui sceptic buzele la auzul veştii date de Dunbar şi dormi cum se cuvine o zi sau două, apoi

se trezi în timp ce asistentele erau plecate şi se dădu jos din pat cu grijă, ca să vadă cum stau lucrurile. Pardoseala se legănă ca pluta de la plajă şi cusăturile din interiorul coapsei îi muşcau în carne ca nişte minunate seturi de dinţi de peşte, în timp ce traversă şchiopătînd intervalul dintre paturi pentru a citi fişa de temperatură de la picioarele patului lui Dunbar, dar era clar că Dunbar avea dreptate: nu mai era Dunbar, ci locotenentul Anthony F. Fortiori.

— Ce naiba se petrece?

Fortiori se dădu jos din pat şi îi făcu semn lui Yossarian să-l urmeze. Căutînd un sprijin pe unde mergea, Yossarian se ţinu după el şchiopătînd, pînă afară pe coridor şi apoi în salonul alăturat, pînă la un pat ce conţinea un tînăr răvăşit, cu coşuri şi cu o bărbie retrasă. Tînărul răvăşit se ridică prompt într-un cot, cînd ei se apropiară. A. Fortiori îşi zvîcni policarul peste umăr şi spuse:

— Întinde-o!

Tînărul răvăşit sări din pat şi fugi. A. Fortiori se urcă în pat şi redeveni Dunbar.

— Ăsta era A. Fortiori, explică Dunbar. N-au avut un pat liber în salonul tău şi atunci m-am dat mai mare în grad şi l-am alungat aici, în patul meu. Este o experienţă satisfăcătoare să te dai mai mare în grad. Ar trebui să-ncerci şi tu o dată. Poate chiar acum, de fapt, fiindcă arăţi de parcă ai fi gata să cazi.

Yossarian se simţea de parcă ar fi fost gata să cadă. Se întoarse spre bărbatul de vîrstă mijlocie, cu faţă tăbăcită şi fălci ca nişte felinare, care zăcea în patul învecinat cu al lui Yossarian, îşi zvîcni policarul peste umăr şi spuse:

— Întinde-o.

Bărbatul de vîrstă mijlocie înţepeni şi îl străfulgeră cu o privire furioasă.

— Ăsta e maior, explică Dunbar. Ţinteşte un pic mai jos şi încearcă să devii un timp ofiţerul superior Homer Lumley. Apoi îţi descoperi un tată în justiţie şi o soră logodită cu un campion la schi. Spune-i că eşti doar căpitan.

Yossarian se întoarse spre pacientul speriat pe care i-l indicase Dunbar.

— Sînt căpitan, spuse el, zvîcnindu-şi policarul peste umăr. Întinde-o.

Pacientul speriat sări din pat la ordinul lui Yossarian şi fugi.

Yossarian se urcă în patul lui şi deveni ofiţerul superior Homer Lumley, căruia îi veni să vomite şi pe care îl acoperi brusc o sudoare lipicioasă. Dormi o oră, după care dori să redevină Yossarian. Nu era mare scofală să ai un tată în justiţie şi o soră logodită cu un campion la schi. Dunbar porni primul înapoi, spre salonul lui Yossarian, unde îi făcu semn cu degetul mare lui A. Fortiori să se dea jos din pat şi să redevină pentru un timp Dunbar. Dar sora Cramer era acolo şi simulă că clocotea de furie ca o petardă umedă. Îi porunci lui Yossarian să se urce în patul lui şi se postă în calea lui ca să nu se poată conforma. Faţa ei frumuşică era mai respingătoare ca oricînd. Sora Cramer era o făptură sentimentală şi bună la suflet, care se bucura cu mărinimie cînd afla de nunţi, logodne, naşteri şi aniversări, chiar dacă nu-i cunoştea pe nici unul din cei implicaţi în aceste evenimente.

— Ai înnebunit? îl mustră ea cu nevinovăţie, fluturînd indignată un deget prin faţa ochilor lui. Probabil că nu-ţi pasă dacă mori, nu?

— E viaţa mea, îi aminti el.

— Probabil că nu-ţi pasă dacă-ţi pierzi piciorul, nu?

— E piciorul meu.

— Ba nu e deloc piciorul tău! replică sora Cramer. Acest picior aparţine guvernului SUA. Nu se deosebeşte de un aparat sau de o ploscă de spital. Armata a investit o groază de bani ca să te facă pilot şi nu ai dreptul să încalci ordinele medicului.

Yossarian se îndoia că îi făcea plăcere să se investească în el. Sora Cramer stătea încă în picioare drept în faţa lui, ca să nu-l lase să treacă. Pe Yossarian îl durea capul. Sora Cramer îi mai adresă zbierînd o întrebare pe care el n-o înţelese. Îşi zvîcni policarul peste umăr şi spuse:

— Întinde-o.

Sora Cramer îl pocni atît de tare în faţă, că aproape îl doborî. Yossarian îşi pregăti pumnul ca s-o lovească în falcă, dar în clipa aceea i se înmuie piciorul şi începu să cadă. Sora Duckett interveni la timp ca să-l apuce. Se adresă pe un ton ferm amîndurora:

— Ce se petrece aici?

— Nu vrea să se urce înapoi în pat, raportă plină de zel sora Cramer pe un ton jignit. Sue Ann, mi-a spus nişte vorbe absolut îngrozitoare. Vai, nici nu pot să le repet!

— M-a făcut aparat, mormăi Yossarian.

Sora Duckett nu se solidariză cu el.

— Te rog să te urci în pat, spuse ea. Sau vrei să te iau de-o ureche şi să te urc cu forţa?

— Ia-mă de-o ureche şi urcă-mă cu forţa, o sfidă Yossarian.

Sora Duckett îl luă de-o ureche şi îl urcă în pat cu forţa.

27
SORA DUCKETT

Sora Duckett era o femeie înaltă, uscăţivă, matură, cu spatele drept, cu un fund bine rotunjit şi proeminent, cu sîni mici şi trăsături unghiulare, ascetice, tipice pentru New England, care era în aceeaşi măsură aproape foarte frumoasă şi aproape foarte urîtă. Avea pielea albă şi trandafirie, ochii mici, nasul şi bărbia subţiri şi ascuţite. Era capabilă, promptă, severă şi inteligentă. Îşi asuma cu plăcere orice responsabilitate şi îşi păstra cumpătul în orice situaţie de criză. Era matură şi încrezătoare în sine şi nu avea nevoie de nimic din partea nimănui. Lui Yossarian i s-a făcut milă de ea şi s-a hotărît s-o ajute.

În dimineaţa următoare, în timp ce stătea aplecată ca să netezească aşternutul la picioarele patului său, Yossarian şi-a strecurat mîna în spaţiul îngust dintre genunchii ei şi, brusc, a ridicat-o iute pe sub rochia ei, pînă unde a putut ajunge. Sora Duckett a ţipat şi a sărit în sus un kilometru, dar nu suficient de sus, şi s-a răsucit, s-a arcuit şi s-a legănat dintr-o parte într-alta, pe divinul ei centru de rotaţie posterior, preţ de aproape cincisprezece secunde, după care, în sfîrşit, s-a eliberat smucindu-se şi s-a retras furioasă în intervalul dintre paturi, cu faţa devenită cenuşie şi tremurînd. S-a tras prea mult înapoi şi Dunbar, care urmărise scena de la început, a sărit pe neaşteptate în faţă pe patul lui şi a apucat-o din spate, cu ambele braţe, de sîni. Sora Duckett a mai scos un ţipăt şi s-a desprins din strînsoare răsucindu-se, fugind suficient de departe de Dunbar, pentru ca Yossarian să se poate avînta ca s-o înşface din nou. Sora Duckett ţopăi din nou de-a curmezişul intervalului dintre paturi ca o minge de ping-pong cu picioare. Dunbar

aştepta vigilent, gata să se repeadă. Ea îşi aminti de el la ţanc şi sări într-o parte. Dunbar o rată complet şi alunecă pe lîngă ea, peste pat, pe podea, aterizînd pe ţeasta care-i trosni ca un dovleac îmbibat cu apă, ceea ce-l făcu să-şi piardă cunoştinţa.

Se trezi pe podea, cu nasul sîngerînd şi cu exact aceleaşi dureri de cap pe care le simulase pînă atunci. În salon era un vacarm îngrozitor. Sora Duckett plîngea aşezată pe marginea unui pat şi Yossarian o mîngîia, încercînd s-o împace. Colonelul care răspundea de salon clocotea de furie şi urla la Yossarian că nu le permitea pacienţilor săi să se poarte necuviincios cu surorile lui.

— Ce-aveţi cu el? întrebă Dunbar pe un ton plîngăreţ de pe podea, chircindu-se de durerea din tîmple provocată de vibraţiile glasului lui. N-a făcut nimic.

— La tine mă refeream! răcni cît putu de tare firavul şi demnul colonel. Vei fi pedepsit pentru ce ai făcut.

— Ce-aveţi cu el? strigă Yossarian. Singura lui vină este că a căzut în cap.

— Mă refeream şi la tine! declară colonelul, repezindu-se la Yossarian. O să regretaţi amarnic că aţi apucat-o de sîni pe sora Duckett.

— Eu n-am apucat-o de sîni pe sora Duckett, spuse Yossarian.

— Eu am apucat-o de sîni, spuse Dunbar.

— Sînteţi amîndoi nebuni? strigă medicul cu glas piţigăiat, trăgîndu-se înapoi nedumerit.

— Da, este într-adevăr nebun, doctore, îl asigură Dunbar. În fiecare noapte visează că ţine în mîini un peşte viu.

Medicul încremeni pe loc, cu o privire ce exprima elegant uimire şi repulsie, şi în salon se lăsă o tăcere desăvîrşită.

— Ce face?!

— Visează că ţine în mînă un peşte viu.

— Ce fel de peşte? îl întrebă medicul pe Yossarian cu un ton aspru.

— Nu ştiu, răspunse Yossarian. Nu ştiu să deosebesc peştii între ei.

— În care mînă îi ţii?

— Depinde, răspunse Yossarian.

— Depinde de peşte, îi sări în ajutor Dunbar.

Colonelul se întoarse şi îşi coborî bănuitor privirea spre

Dunbar, micşorîndu-şi ochii.

— Da? Şi tu de unde ştii atîtea?

— Sînt şi eu în vis, răspunse Dunbar fără a schiţa măcar un zîmbet.

Colonelul roşi jenat. Îi străfulgeră pe amîndoi cu o privire rece, neiertătoare, duşmănoasă.

— Ridică-te de pe podea şi urcă-te în pat, îi ordonă el lui Dunbar printre buzele subţiri. Şi să nu mai aud o vorbă despre acest vis de la nici unul dintre voi. Am un om angajat special pentru a asculta bazaconii de-astea dezgustătoare.

— De ce crezi că visul tău i se pare dezgustător colonelului Ferredge? întrebă prudent maiorul Sanderson, psihiatrul unităţii, un tip voinic, dar molîu şi zîmbăreţ, la care îi ordonase colonelul lui Yossarian să se ducă.

Yossarian îi răspunse respectuos:

— Presupun că este fie o particularitate a visului, fie o particularitate a domnului colonel Ferredge.

— Foarte dibaci spus, rosti admirativ maiorul Sanderson, care purta ghete militare cu scîrţ şi avea un păr negru ca tăciunele, pieptănat în sus, aproape ca o perie. Nu ştiu de ce, mărturisi el, colonelul Ferredge mi-a amintit întotdeauna de un pescăruş. Ştii că nu prea are încredere în psihiatrie.

— Nu vă plac pescăruşii, nu-i aşa? se interesă Yossarian.

— Nu, nu prea, recunoscu maiorul Sanderson cu un rîs ascuţit şi nervos, trăgîndu-se cu tandreţe de cea de-a doua bărbie care-i atîrna sub prima, de parcă ar fi fost un barbişon lung. Mi se pare fermecător visul dumitale şi sper să reapară în mod frecvent, ca să putem continua discuţia despre el. Doreşti o ţigară?

Zîmbi cînd Yossarian refuză.

— De ce crezi, întrebă el cu subînţeles, că îţi repugnă atît de mult să primeşti o ţigară de la mine?

— Am stins una adineauri. Încă mai fumegă în scrumiera dumneavoastră.

Maiorul Sanderson chicoti.

— Ingenioasă explicaţie! Dar cred că vom descoperi în curînd adevăratul motiv.

Îşi legă neglijent şiretul desfăcut de la un pantof, cu o fundă dublă, apoi mută un carnet galben liniat de pe birou pe genunchi.

— Hai să vorbim despre peştele pe care l-ai visat. E întotdeauna acelaşi peşte, nu-i aşa?

— Nu ştiu, răspunse Yossarian. Nu ştiu să deosebesc peştii.

— Ce îţi sugerează acest peşte?

— Alţi peşti.

— Şi ce îţi sugerează alţi peşti?

— Alţi peşti.

Maiorul Sanderson se lăsă dezamăgit pe speteaza scaunului.

— Îţi plac peştii?

— Nu în mod deosebit.

— De ce crezi că ai această repulsie morbidă faţă de peşti? întrebă victorios maiorul Sanderson.

— Sînt prea blînzi, răspunse Yossarian. Şi prea osoşi.

Maiorul Sanderson dădu din cap înţelegător, cu un zîmbet amabil şi nesincer.

— Este o explicaţie foarte interesantă. Dar probabil că vom descoperi în curînd adevăratul motiv. Îţi place acest peşte anume? Cel pe care-l ţii în mînă?

— Nu am faţă de el nici un sentiment.

— Nu-ţi place acest peşte? Ai un sentiment ostil sau agresiv faţă de el?

— Nu, deloc. De fapt, mai degrabă îmi place acest peşte.

— Deci îţi place acest peşte.

— A, nu. N-am nici un sentiment faţă de el.

— Dar adineauri ai spus că-ţi place. Şi acum spui că n-ai nici un sentiment faţă de el. Te-am prins cu o contradicţie. Nu-ţi dai seama?

— Ba da. Cred că m-aţi prins cu o contradicţie.

Maiorul Sanderson scrise mîndru cuvîntul "contradicţie" în carnet, cu creionul lui negru, gros.

— De ce crezi, reluă el discuţia după ce termină, ridicîndu-şi privirea, că ai făcut aceste două afirmaţii care exprimă sentimente contradictorii faţă de peştele respectiv?

— Probabil că am o atitudine ambivalentă faţă de el.

Maiorul Sanderson se ridică vesel cînd auzi cuvintele "atitudine ambivalentă".

— Ai înţeles! exclamă el, frîngîndu-şi mîinile de fericire. Ah, nici nu-ţi poţi imagina cît de singur m-am simţit pînă acum, discutînd zi de zi cu pacienţi care n-au nici cea mai simplă noţiune de psihiatrie, încercînd să vindec oameni pe care nu-i

interesează de fapt persoana mea sau munca mea! Îmi dădea un sentiment groaznic de neputinţă.

O umbră de îndoială i se aşternu pe faţă.

— Nu sînt în stare să scap de el.

— Zău? se miră Yossarian, întrebîndu-se ce ar mai putea să spună. De ce vă învinovăţiţi pentru lacunele de instruire ale altora?

— Ştiu că e o prostie, răspunse stingherit maiorul Sanderson, cu un rîs năuc, involuntar. Dar am fost întotdeauna foarte dependent de buna impresie produsă asupra celorlalţi. Am avut o pubertate ceva mai tîrzie decît alţi băieţi de vîrsta mea, înţelegi... şi asta mi-a creat un fel de... În sfîrşit, tot felul de probleme. Îmi dau seama că o să-mi facă plăcere să le discut cu dumneata. Sînt atît de nerăbdător să începem, încît aproape că n-am nici un chef să ne abatem de la subiect, revenind la problemele dumitale, dar din păcate trebuie s-o fac. Colonelul Ferredge s-ar supăra dacă ar şti că am vorbit numai despre mine. Aş vrea să-ţi arăt nişte pete de cerneală ca să vedem ce forme şi culori îţi sugerează.

— Nu vă deranjaţi, domnule doctor. Totul îmi sugerează actul sexual.

— Nu mai spune! strigă încîntat maiorul Sanderson, de parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor. Acum chiar că vom ajunge undeva! Ai vreodată vise sexuale adevărate?

— Visul meu cu peştele este un vis sexual.

— Nu, mă referem la vise sexuale adevărate — genul acela în care înşfaci o tîrfă goală de ceafă, o ciupeşti, îi dai pumni în faţă pînă-i dă sîngele şi pe urmă te arunci pe ea s-o siluieşti şi izbucneşti în plîns, pentru că o iubeşti şi o urăşti atît de mult, că nu mai ştii ce să faci. Ăsta-i genul de vise sexuale despre care aş vrea să vorbim. Nu ai niciodată asemenea vise sexuale?

Yossarian chibzui o clipă, cu un aer înţelept.

— E un vis cu un peşte, conchise el.

Maiorul Sanderson se dădu înapoi de parcă fusese pălmuit.

— Da, desigur, consimţi el rece, adoptînd o atitudine diferită, de ostilitate irascibilă şi defensivă. Dar aş vrea oricum să ai un asemenea vis, numai ca să vedem cum ai reacţiona. Ajunge pentru astăzi. Pînă la următoarea întîlnire, aş vrea să cauţi răspunsurile la cîteva dintre întrebările pe care ţi le-am pus. Să ştii că aceste şedinţe sînt la fel de plăcute pentru mine pe cît

sînt pentru dumneata.

— O să-i povestesc şi lui Dunbar, răspunse Yossarian.

— Dunbar?

— De la el a pornit totul. E visul lui.

— A, Dunbar!

Maiorul chicoti, recăpătîndu-şi încrederea.

— Pun pariu că Dunbar este băiatul ăla rău care face toate trăsnăile de care eşti întotdeauna acuzat dumneata, nu-i aşa?

— Nu-i chiar aşa de rău.

— Şi totuşi, îl vei apăra pînă la moarte, nu-i aşa?

— Nu chiar pînă atunci.

Maiorul Sanderson zîmbi şovăielnic şi scrise "Dunbar" în carnet.

— De ce şchiopătezi? întrebă el pe un ton tăios, cînd Yossarian porni spre uşă. Şi ce naiba e cu bandajul ăla de la picior? Nu cumva eşti nebun?

— Sînt rănit la picior. De aceea am fost internat în spital.

— Ba nu! îl contrazise cu o bucurie răutăcioasă maiorul Sanderson. Ai fost internat în spital pentru o piatră la glanda salivară. Deci nu eşti chiar atît de deştept, nu-i aşa? Nici măcar nu ştii de ce ai fost internat.

— Am fost internat pentru o rană la picior, insistă Yossarian.

Maiorul Sanderson ignoră afirmaţia lui, rîzînd sarcastic.

— Bine, transmite-i salutări prietenului dumitale, Dunbar. Şi te rog spune-i să viseze visul ăla pentru mine, da?

Dar Dunbar avea greţuri şi ameţeală din cauza durerilor de cap permanente şi nu era dispus să colaboreze cu maiorul Sanderson. Joe Flămîndul avea coşmaruri, pentru că îşi efectuase cele şaizeci de misiuni şi aştepta iarăşi să se întoarcă acasă, dar n-avea chef să le împărtăşească nimănui atunci cînd veni în vizită la spital.

— N-are vreun vis pentru maiorul Sanderson? întrebă Yossarian. N-aş vrea să-l dezamăgesc. Se simte şi aşa izolat.

— Am avut mereu un vis foarte ciudat de cînd am aflat că ai fost rănit, mărturisi capelanul. Visam în fiecare noapte că soţia mea era pe moarte, că era ucisă sau că scumpii mei copii se sufocau înghiţind alimente. Acum visez că înot într-o apă care îmi acoperă capul şi un rechin îmi mănîncă piciorul, exact în locul unde ai tu bandajul.

— E un vis minunat, declară Dunbar. Pariez că o să-i placă

maiorului Sanderson.

— E un vis oribil! strigă maiorul Sanderson. E numai despre durere, mutilare şi moarte. Sînt sigur că nu l-ai visat pentru mine. Să ştii că nu cred că faci parte din armată dacă poţi avea un vis atît de dezgustător.

Lui Yossarian i se păru că întrevede o rază de speranţă.

— Poate că aveţi dreptate, să trăiţi, sugeră el cu viclenie. Poate că ar trebui să fiu lăsat la sol şi să mă întorc în Statele Unite.

— Nu te-ai gîndit niciodată că prin această goană promiscuă după femei încerci doar să-ţi alungi frica subconştientă de impotenţă?

— Ba da, să trăiţi, m-am gîndit.

— Atunci de ce te mai ţii după ele?

— Ca să-mi alung frica de impotenţă.

— N-ar fi mai bine să-ţi găseşti o ocupaţie care să te pasioneze? întrebă maiorul Sanderson cu o preocupare prietenească. Cum ar fi pescuitul. Chiar o găseşti atrăgătoare pe sora Duckett? Mie mi se pare cam osoasă. Cam flască şi osoasă. Ca un peşte.

— Nici nu o cunosc prea bine pe sora Duckett.

— Atunci de ce ai apucat-o de sîni? Numai pentru că-i are?

— Dunbar a apucat-o.

— Ah, n-o lua de la capăt! exclamă maiorul Sanderson cu un dispreţ înţepător şi îşi aruncă scîrbit creionul. Chiar crezi că te poţi absolvi de vină dîndu-te drept altul? Nu-mi placi, Fortiori. Nu-mi placi deloc.

Yossarian simţi o adiere rece şi umedă de spaimă suflînd pe deasupra lui.

— Eu nu sînt Fortiori, să trăiţi, spuse el cu sfială. Eu sînt Yossarian.

— Cine eşti?

— Numele meu este Yossarian, să trăiţi. Şi am fost internat în spital pentru o rană la picior.

— Numele dumitale este Fortiori, îl contrazise ţîfnos maiorul Sanderson. Şi ai fost internat pentru o piatră la glanda salivară.

— Haideţi, zău, domnule maior! izbucni Yossarian. Cred că ştiu cine sînt.

— Iar eu am aici drept dovadă un act oficial al armatei, îi replică maiorul Sanderson. Ai face bine să-ţi revii pînă nu e prea

tîrziu. Ba eşti Dunbar, ba eşti Yossarian. Te pomeneşti că acum o să pretinzi că eşti Washington Irving. Ştii care-i problema dumitale? Ai o personalitate disociată, asta-i problema dumitale.

— Poate că aveţi dreptate, să trăiţi, confirmă diplomatic Yossarian.

— Sigur că am dreptate. Suferi acut de mania persecuţiei. Îţi închipui că oamenii îţi vor răul.

— Oamenii chiar îmi vor răul.

— Vezi? N-ai respect pentru autoritatea excesivă sau pentru tradiţiile învechite. Eşti periculos şi depravat şi ar fi trebui să fii dus afară şi împuşcat.

— Vorbiţi serios?

— Eşti un duşman al poporului!

— Aţi înnebunit? strigă Yossarian.

— Nu, n-am înnebunit! urlă furios Dobbs cînd Yossarian se întoarse în salon, imaginîndu-şi că vorbea în şoaptă. Joe Flămîndul i-a văzut, îţi spun eu. I-a văzut ieri cînd a zburat la Napoli ca să ia nişte aparate de aer condiţionat de pe piaţa neagră pentru ferma colonelului Cathcart. Au acolo un centru mare pentru rezerve, plin cu sute de piloţi, bombardieri şi mitraliori în drum spre casă. Au la activ doar patruzeci şi cinci de misiuni. Unii decoraţi cu Purple Hearts au chiar mai puţine. Din Statele Unite vin nenumărate echipaje de rezervă care intră în celelalte grupuri. Vor ca toţi să facă serviciul militar peste ocean măcar o dată, chiar şi personalul administrativ. Nu citeşti ziarele? Trebuie să-l omorîm imediat!

— Tu nu mai ai de efectuat decît două misiuni, încercă Yossarian să-l liniştească, vorbind cu glas scăzut. Ce rost are să rişti?

— Pot să fiu ucis în astea două, răspunse pus pe harţă Dobbs, cu vocea lui aspră, tremurătoare, surescitată. Îl putem omorî mîine la prima oră, cînd se întoarce de la fermă. Am pistolul pregătit.

Yossarian căscă ochii mari, uimit, cînd Dobbs scoase un pistol din buzunar şi îl flutură ca să se vadă.

— Ai înnebunit? şuieră el furios. Bagă-l la loc. Şi nu mai zbiera.

— De ce ţi-e frică? întrebă Dobbs cu un aer de inocenţă jignită. Nu ne aude nimeni.

— Hei, potoliţi-vă! Nu vedeţi că ne chinuim să aţipim?

— Cine naiba eşti de faci pe deşteptul? îi răspunse răcnind Dobbs şi se învîrti cu pumnii încleştaţi, gata de bătaie.

Se răsuci apoi din nou spre Yossarian şi, înainte de a apuca să vorbească, strănută straşnic de şase ori, clătinîndu-se pe picioarele lui elastice şi ridicîndu-şi ineficient coatele ca să pareze fiecare acces. Pleoapele ochilor lui apoşi erau umflate şi congestionate.

— Cine se crede? întrebă el, fornăind spasmodic şi ştergîndu-şi nasul cu dosul încheieturii mîinii lui ferme. E copoi sau ce e?

— E un tip de la C.I.D., îl informă el calm. Avem acum trei aici şi mai vin. A, nu te speria. Vor să prindă un falsificator pe nume Washington Irving. Nu-i interesează criminalii.

— Criminalii? spuse Dobbs jignit. De ce ne faci criminali? Numai pentru că îl vom ucide pe colonelul Cathcart?

— Potoleşte-te, lua-te-ar dracu'! îi porunci Yossarian. Nu poţi vorbi în şoaptă?

— Dar vorbesc în şoaptă. Eu...

— Tot zbieri.

— Ba nu. Eu...

— Ia mai taci din gură! începură să ţipe la Dobbs bolnavii din tot salonul.

— O să mă bat cu voi toţi! ţipă şi Dobbs la ei, suindu-se pe un scaun şubred de lemn şi fluturînd sălbatic pistolul.

Yossarian îl apucă de braţ şi-l dădu jos. Dobbs începu din nou să strănute.

— Am o alergie, se scuză el după ce se opri, cu nasul curgînd şi ochii lăcrimînd.

— Păcat. Dacă n-ai avea boala asta, ai putea fi un mare conducător.

— Colonelul Cathcart este criminalul, se văicări cu glasul răguşit Dobbs, după ce îşi băgă în buzunar o batistă kaki, mototolită şi murdară. Colonelul Cathcart este cel care ne va omorî pe toţi dacă nu facem ceva ca să-l oprim.

— Poate că n-o să mai mărească numărul misiunilor. Poate că o să se oprească la şaizeci.

— Tot timpul le măreşte numărul. Ştii asta mai bine decît mine.

Dobbs îşi înghiţi nodul din gît şi îşi apropie foarte mult faţa înflăcărată de chipul lui Yossarian şi muşchii de pe fălcile lui arămii, ca de piatră, se umflară, alcătuind nişte noduri

tremurătoare.

— Spune că eşti de acord şi fac eu treaba mîine dimineaţă. Înţelegi ce-ţi spun? Acum vorbesc în şoaptă, da?

Yossarian îşi desprinse privirea de căutătura arzătoare cu care Dobbs îl ţintuia rugător.

— De ce naiba n-o faci şi gata? protestă el. Nu-mi mai bate capul şi du-te şi fă-o!

— Mi-e frică s-o fac singur. Nu pot să fac nimic singur.

— Atunci nu mă amesteca şi pe mine. Ar fi o nebunie din partea mea să mă bag acum într-o chestie ca asta. Am aici o rană la picior de un milion de dolari. Mă vor trimite acasă.

— Eşti nebun! exclamă Dobbs uluit. N-ai decît o zgaibă. O să te pună să efectuezi din nou misiuni de luptă din ziua cînd vei ieşi din spital, cu medalia ta cu tot.

— Atunci chiar că o să-l omor, se jură Yossarian. O să vin să te caut şi o s-o facem împreună.

— Atunci hai s-o facem mîine, cît mai avem o şansă, se rugă Dobbs. Capelanul zice că a oferit din nou grupul să zboare voluntar deasupra Avignonului. Poate o să fiu omorît pînă ieşi tu din spital. Uite cum îmi tremură mîinile. Nu pot pilota un avion. Nu sînt capabil.

Yossarian se temu să spună da.

— Vreau să aştepţi să vezi ce se întîmplă.

— Cusurul tău este că pur şi simplu nu faci nimic, se tîngui Dobbs cu glasul îngroşat de furie.

— Fac tot ce pot, îi explică încet capelanul lui Yossarian, după ce Dobbs plecase. Am fost chiar şi la cortul sanitar ca să discut cu doctorul Daneeka despre problema ta.

— Da, văd, spuse Yossarian şi îşi înăbuşi un zîmbet. Şi ce s-a întîmplat?

— Mi-au vopsit gingiile cu violet, răspunse umil capelanul.

— I-au vopsit şi degetele de la picioare cu violet, adăugă Nately indignat. Şi pe urmă i-au dat un laxativ.

— Dar azi-dimineaţă m-am dus din nou la el.

— Şi i-au vopsit iarăşi gingiile cu violet, spuse Nately.

— Dar am reuşit să vorbesc cu el, îi răspunse capelanul pe un ton plîngăreţ, ca să se justifice. Doctorul Daneeka pare un om tare nefericit. Bănuieşte că cineva pune la cale transferarea lui în Oceanul Pacific. În tot acest timp s-a gîndit să vină să-mi ceară ajutorul. Cînd i-am spus că eu am nevoie de ajutorul lui, s-

a întrebat dacă nu există un capelan cu care să discut.

Capelanul aştepta răbdător şi abătut, cînd Yossarian şi Dunbar izbucniră amîndoi în rîs.

— Pînă acum credeam că este imoral să fii nefericit, continuă el, de parcă s-ar fi jelit cu glas tare, în singurătate. Acum nu ştiu ce să mai cred. Aş vrea ca tema imoralităţii să constituie baza predicii mele de duminica asta, dar nu ştiu dacă se cuvine să ţin o predică cu gingiile astea violete. Colonelului Korn i-au displăcut profund.

— Domnule capelan, de ce nu te internezi pentru un timp în spital, ca să fii cu noi şi să te mai linişteşti? îl invită Yossarian. Te-ai simţi foarte bine aici.

Propunerea aceasta neobrăzată şi păcătoasă îl ispiti pe capelan preţ de o secundă, două.

— Nu, nu cred, decise el fără tragere de inimă. Vreau să aranjez o călătorie în peninsulă, ca să mă văd cu un funcţionar de la poştă pe nume Wintergreen. Doctorul Daneeka mi-a spus că ne-ar putea ajuta.

— Wintergreen este probabil omul cel mai influent din tot teatrul de operaţiuni. Nu e doar funcţionar la poştă. Are acces la un mimeograf. Dar nu ajută pe nimeni. Este unul dintre motivele pentru care va ajunge departe.

— Aş vrea oricum să vorbesc cu el. Trebuie să existe cineva care să te ajute.

— Fă-o pentru Dunbar, domnule capelan, îl corectă Yossarian cu un aer superior. Eu am rana asta la picior de un milion de dolari, care mă va scoate din luptă. Dacă nu, mai e un psihiatru care consideră că nu sînt suficient de apt pentru armată.

— Eu nu sînt suficient de apt pentru armată, scînci invidios Dunbar. Eu am avut visul.

— Nu e vorba de vis, Dunbar, explică Yossarian. Îi place visul tău. Dar e vorba de personalitatea mea. El crede că e disociată.

— E disociată drept în mijloc, spuse maiorul Sanderson, care îşi legase şireturile ghetelor bombate special pentru acea ocazie şi îşi netezise părul negru ca tăciunele cu o briantină parfumată.

Zîmbi ostentativ, ca să se arate înţelegător şi cumsecade.

— Nu spun asta ca să fiu crud şi să te jignesc, continuă el cu o încîntare crudă şi jignitoare. N-o spun pentru că te urăsc şi vreau să mă răzbun. N-o spun pentru că m-ai respins şi m-ai insultat îngrozitor. Nu, sînt cadru medical şi sînt extrem de

obiectiv. Am o veste foarte proastă pentru tine. Poţi s-o primeşti ca un adevărat bărbat?

— Ah, nu! strigă Yossarian. O să mă zdruncine rău.

Maiorul Sanderson se înfurie pe loc.

— Nu eşti în stare să faci nimic ca lumea? se plînse el, făcîndu-se roşu ca sfecla la faţă de supărare şi dînd cu pumnii în birou. Cusurul tău este că te crezi mai presus de toate convenţiile societăţii. Probabil că te crezi şi mai presus decît mine, numai pentru că eu am avut o pubertate tîrzie. Eşti un tînăr frustrat, nefericit, dezamăgit, nedisciplinat, neadaptat!

Dispoziţia maiorului Sanderson părea să se îmblînzească pe măsură ce lansa aceste epitete deloc măgulitoare.

— Da, să trăiţi, confirmă precaut Yossarian. Cred că aveţi dreptate.

— Sigur că am dreptate. Eşti necopt. N-ai reuşit să te adaptezi la ideea de război.

— Da, să trăiţi.

— Ai o repulsie morbidă faţă de moarte. Probabil că te irită faptul că lupţi în război şi ţi-ar putea zbura capul în orice secundă.

— Nu doar mă irită, să trăiţi. Mă exasperează de-a dreptul.

— Ai o nelinişte a supravieţuirii profund înrădăcinată. Şi nu-ţi plac bigoţii, brutele, snobii sau ipocriţii. În subconştientul dumitale urăşti mulţi oameni.

— Sînt conştient, să trăiţi, sînt conştient. Sînt conştient că îi urăsc.

— Îţi repugnă ideea de a fi jefuit, exploatat, înjosit, umilit sau trădat. Nefericirea te deprimă. Ignoranţa te deprimă. Persecuţia te deprimă. Mahalalele te deprimă. Lăcomia te deprimă. Crima te deprimă. Corupţia te deprimă. Să ştii că nu m-ar surprinde să fii un maniaco-depresiv.

— Da, să trăiţi. Poate că sînt.

— Nu încerca să negi.

— Nu neg, să trăiţi, spuse Yossarian, încîntat de miraculoasa înţelegere dintre ei doi. Sînt de acord cu tot ce-aţi afirmat.

— Atunci recunoşti că eşti nebun, da?

— Nebun? făcu Yossarian şocat. Ce tot spuneţi? De ce sînt nebun? Dumneavoastră sînteţi nebun!

Maiorul Sanderson roşi din nou de indignare şi se bătu cu pumnii pe coapse.

— Faptul că mă faci nebun, strigă el, spumegînd de furie, constituie o reacţie sadică şi vindicativă tipică! Eşti cu adevărat nebun!

— Atunci de ce nu mă trimiteţi acasă?

— Şi o să te trimit acasă!

— Or să mă trimită acasă! anunţă Yossarian triumfător cînd se întoarse şchiopătînd în salon.

— Şi pe mine, se bucură A. Fortiori. Au venit adineauri în salon ca să-mi spună.

— Dar cu mine cum rămîne? îi întrebă Dunbar nerăbdător pe medici.

— Cu tine? răspunseră ei pe un ton aspru. Tu îl însoţeşti pe Yossarian. Înapoi, în luptă!

Şi amîndoi se întoarseră în luptă. Yossarian turbă de furie cînd ambulanţa îl aduse înapoi la escadrilă şi se duse şontîc-şontîc să găsească dreptate la doctorul Daneeka. Acesta îl privi încruntat, nefericit şi dispreţuitor.

— Tu! exclamă trist doctorul Daneeka, cu o scîrbă acuzatoare şi pungile ca nişte ouă de sub ambii ochi îl condamnară ferm. Nu te gîndeşti niciodată decît la tine. Du-te şi uită-te la aliniamentul de bombardare dacă vrei să vezi ce s-a întîmplat de cînd ai fost internat.

Yossarian se sperie.

— Pierdem?

— Pierdem? strigă doctorul Daneeka. Întreaga situaţie militară s-a dus dracului de cînd am cucerit Parisul. Ştiam că aşa se va întîmpla.

Se opri, furia lui posacă transformîndu-se în melancolie, şi se încruntă enervat, de parcă numai Yossarian era de vină.

— Trupele americane pătrund pe teritoriul german. Ruşii au ocupat din nou toată România. Chiar ieri, grecii din armata a opta au cucerit Rimini. Nemţii sînt în defensivă peste tot!

Doctorul Daneeka se opri din nou şi se învioră, trăgînd mult aer în piept, ca să-şi descarce cumplita supărare.

— N-a mai rămas nimic din Luftwaffe! se tîngui el, gata să izbucnească în plîns. Toată linia gotică e în pericol să se prăbuşească!

— Ei, şi? întrebă Yossarian. Ce-i rău în asta?

— Ce-i rău? strigă doctorul Daneeka. Dacă nu se întîmplă ceva în curînd, Germania ar putea capitula. Şi atunci vom fi

trimişi cu toţii în Pacific!

Yossarian se holbă cu o consternare grotescă la doctorul Daneeka.

— Ai înnebunit? Îţi dai seama ce spui?

— Da, sigur, pentru tine e uşor să rîzi, chicoti doctorul Daneeka.

— Cine naiba rîde?

— Cel puţin ai o şansă. Participi la lupte şi s-ar putea să fii ucis. Dar eu? Eu n-am ce să sper.

— Ţi-ai pierdut minţile, lua-te-ar naiba! strigă la el Yossarian, apucîndu-l de piepţii cămăşii. Ştii asta? Acum închide gura aia tîmpită şi ascultă-mă!

Doctorul Daneeka se desprinse de el.

— Să nu îndrăzneşti să-mi vorbeşti în halul ăsta! Sînt medic cu diplomă.

— Atunci închide gura aia tîmpită de medic cu diplomă şi ascultă ce mi-au spus la spital. Sînt nebun. Ştiai?

— Ei, şi?

— Sînt cu adevărat nebun.

— Ei, şi?

— Sînt ţicnit. Buba la cap. Nu pricepi? Sînt plecat cu sorcova. Au trimis pe altul acasă în locul meu, din greşeală. Au la spital un psihiatru cu diplomă care m-a examinat şi ăsta a fost verdictul lui. Sînt cu adevărat nebun.

— Ei, şi?

— Cum ei, şi?

Pe Yossarian îl nedumerea incapacitatea doctorului Daneeka de a înţelege.

— Nu pricepi Ce-nseamnă asta? Acum poţi să-mi retragi statutul de combatant şi să mă trimiţi acasă. Doar n-o să trimită un nebun în luptă, ca să fie ucis, nu?

— Cine o să mai plece?

28
DOBBS

McWatt a plecat şi McWatt nu era nebun. Şi a plecat şi Yossarian, încă şchiopătînd, şi după ce a mai plecat de două ori

şi s-a pomenit ameninţat de zvonul despre o altă misiune la Bologna, a intrat şchiopătînd, cu un aer hotărît, în cortul lui Dobbs, la începutul unei după-amieze calde, şi-a dus un deget la gură şi a spus:

— Ssst!

— De ce sîsîi? întrebă Puştiul Sampson, cojind o mandarină cu dinţii, timp în care cerceta paginile cu urechi de măgar ale unei cărţi cu benzi desenate. Nici măcar nu vorbeşte!

— Întinde-o! îi spuse Yossarian Puştiului Sampson, zvîcnindu-şi policarul peste umăr, spre intrarea în cort.

Puştiul Sampson ridică din sprîncenele blonde ca să vadă mai bine şi se ridică pentru a fi cooperant. Fluieră în sus de patru ori în mustaţa lui galbenă cu colţurile lăsate-n jos şi ţîşni spre dealuri pe vechea lui motocicletă verde scrijelită, pe care o cumpărase la mîna a doua cu cîteva luni în urmă. Yossarian aşteptă pînă se pierdu în depărtare şi ultimul vag huruit de motor. In interiorul cortului, lucrurile nu păreau tocmai normale. Era prea multă ordine. Dobbs îl privea intrigat, fumînd un trabuc gros. Acum, cînd Yossarian se hotărîse să-şi ia inima-n dinţi, i se făcu îngrozitor de frică.

— Bine, spuse el. Să-l omorîm pe colonelul Cathcart. Îl omorîm împreună.

Dobbs sări de pe pat cu o privire ce exprima groaza cea mai cumplită.

— Ssst! izbucni el. Să-l omorîm pe colonelul Cathcart? Ce tot spui?

— Mai încet, mîrîi Yossarian. O să te audă toată insula. Mai ai pistolul ăla?

— Ce te-a apucat? Ai înnebunit? strigă Dobbs. De ce aş vrea să-l omor pe colonelul Cathcart?

— De ce?

Yossarian se uită încruntat la Dobbs, nevenindu-i să creadă.

— De ce? Parcă a fost ideea ta, nu? N-ai venit tu la spital ca să-mi ceri s-o fac?

Pe buzele lui Dobbs înflori încet un zîmbet.

— Da, dar asta era cînd făcusem doar cincizeci şi opt de misiuni, explică el, pufăind cu voluptate din trabuc. Acum mi-am făcut bagajele şi aştept să plec acasă. Mi-am efectuat cele şaizeci de misiuni.

— Şi ce dacă? răspunse Yossarian. O să le mărească din nou

numărul.

— Poate că de data asta nu le va mări.

— Le măreşte întotdeauna. Ce naiba e cu tine, Dobbs? Întreabă-l pe Joe Flămîndul de cîte ori şi-a făcut bagajele.

— Trebuie să aştept să văd ce se întîmplă, se menţinu Dobbs cu încăpăţînare pe poziţie. Ar trebui să fiu nebun să mă bag într-o chestie ca asta acum, cînd am fost scos din luptă. Te sfătuiesc să-ţi faci cele şaizeci de misiuni, ca noi toţi, şi pe urmă să aştepţi să vezi ce se întîmplă.

Yossarian rezistă impulsului de a-l scuipa drept în ochi.

— Poate că nu apuc să fac şaizeci, o luă el mai moale, vorbind pe un ton neutru, pesimist. Se zvoneşte că a oferit din nou grupul nostru să lupte voluntar la Bologna.

— E doar un zvon, sublinie Dobbs cu un aer important. Nu trebuie să crezi toate zvonurile pe care le auzi.

— Te rog să încetezi să-mi mai dai sfaturi!

— De ce nu vorbeşti cu Orr? îl sfătui Dobbs. Orr a fost doborît din nou şi a căzut în apă săptămîna trecută, în a doua misiune la Avignon. Poate că el e suficient de supărat ca să-l omoare.

— Orr n-are destulă minte ca să fie supărat.

Orr fusese doborît din nou şi căzuse în apă, în timp ce Yossarian era încă în spital şi îşi pilotase uşurel avionul infirm, coborînd încet în apele albastre şi lucitoare de lîngă Marsilia cu o impecabilă măiestrie, astfel încît nici unul dintre cei şase membri ai echipajului nu se alesese nici măcar cu o vînătaie. Trapele de salvare din partea din faţă şi din spate se deschiseseră în timp ce valuri albe şi verzui se înălţau încă în jurul avionului şi oamenii au ieşit cît de iute au putut, în vestele de salvare Mae West, portocalii şi moi, care n-au vrut să se umfle şi se bălăbăneau flaşte şi inutile în jurul gîturilor şi taliilor lor. Vestele de salvare n-au vrut să se umfle pentru că Milo scosese cei doi cilindri cu bioxid de carbon din camere, ca să facă sifon cu îngheţată de căpşuni şi ananas strivit, pe care îl servise în popota ofiţerilor, şi îi înlocuise cu bilete scoase la mimeograf pe care scria: "Ce e bun pentru M & M Enterprises este bun pentru ţară". Orr a ieşit ultimul din avionul care se scufunda.

— Trebuia să-l fi văzut!

Sergentul Knight se prăpădea de rîs cînd i-a povestit lui

Yossarian incidentul.

— N-ai văzut în viaţa ta ceva mai hazliu! Nici una dintre vestele Mae West nu voia să se umfle, pentru că Milo furase bioxidul de carbon ca să facă sifonul ăla cu îngheţată pe care îl tot beaţi voi la popota ofiţerilor. Dar n-a fost prea rău, după cum s-a dovedit. Numai unul din noi nu ştia să înoate şi l-am urcat pe tip în barca de salvare, după ce Orr o scosese trăgînd-o de funie chiar lîngă fuselaj, în timp ce noi toţi stăteam încă pe avion. Ţicnitul se pricepe la chestii de-astea. Apoi cealaltă barcă s-a desprins şi a fost luată de valuri, aşa că toţi şase am rămas într-una singură, cu coatele şi picioarele lipite unele de altele, de nu te puteai mişca decît cu riscul de a-l azvîrli pe cel de lîngă tine în apă. Avionul s-a scufundat la vreo trei secunde după ce am ieşit din el şi eram acolo în larg singuri-singurei şi imediat am început să scoatem dopurile de la vestele Mae West ca să vedem ce naiba se întîmplase şi am găsit nenorocitele alea de bilete de la Milo, în care ne spunea că tot ce e bun pentru el e bun şi pentru noi. Nemernicul! Doamne, ce l-am mai înjurat toţi, în afară de amicul tău Orr, care tot rînjea, de parcă din partea lui tot ce era bun pentru Milo ar fi putut fi bun şi pentru noi ceilalţi. Zău că ar fi trebuit să-l vezi stînd acolo în fund pe marginea bărcii, ca un căpitan de vas, în timp ce noi ne uitam la el şi aşteptam să ne spună ce să facem. Iar el se bătea la cîteva secunde cu palmele pe picioare de parcă îl apucase tremuriciul şi spunea mereu: "Gata acum, gata" şi chicotea ca o znamenie fără minte, apoi iar spunea: "Gata acum, gata" şi iar chicotea ca o znamenie fără minte. Parcă se tîmpise. Uitîndu-ne la el, am reuşit să ne păstrăm cumpătul în primele minute, cînd fiecare val fie că se revărsa peste noi în barcă, fie că-i azvîrlea pe cîţiva dintre noi în apă şi trebuia să ne urcăm din nou, înainte de a veni următorul val care să ne mături iarăşi. Era foarte distractiv. Tot cădeam şi iar ne urcam. Pe tipul care nu ştia să înoate îl întinseserăm în mijlocul bărcii pe jos, dar şi acolo era cît pe-aci să se înece, pentru că apa din barcă era atît de adîncă, încît îi împroşcă faţa. Of, Doamne! Apoi Orr a început să deschidă compartimentele bărcii şi atunci s-a pornit cu adevărat distracţia. Mai întîi a găsit o cutie cu pachete de ciocolată şi le-a împărţit, aşa că stăteam acolo şi înfulecam pachete de ciocolată ude şi sărate, în timp ce valurile ne tot azvîrleau din barcă în apă. Pe urmă a găsit nişte cuburi de supă şi căni de aluminiu şi ne-a pregătit supa. Apoi a

mai găsit nişte ceai. S-a descurcat pe cinste! Ţi-l poţi imagina servindu-ne cu ceai, în timp ce noi stăteam uzi leoarcă în apă pînă la cur? La un moment dat, am căzut din barcă pentru că rîdeam prea tare. Toţi ne prăpădeam de rîs. Iar el era foarte serios, dacă nu punem la socoteală chicoteala aia năroadă şi rînjetul de nebun. Ce cretin! Folosea tot ce găsea. A găsit un spray contra rechinilor şi a dat cu el pe apă. A găsit o vopsea de marcaj şi a aruncat-o în apă. Pe urmă a găsit o undiţă şi nişte momeală uscată şi s-a luminat la faţă, de parcă tocmai ar fi apărut şalupa de salvare a forţelor aeriene şi navale ca să ne salveze înainte de a muri de frig sau înainte ca nemţii să trimită o barcă din Spezia ca să ne ia prizonieri sau să ne mitralieze. Cît ai zice peşte, Orr a băgat undiţa în apă, fredonînd vesel ca o ciocîrlie. "Domnule locotenent, ce speraţi să prindeţi?" l-am întrebat. "Cod", mi-a răspuns el. Şi vorbea serios. Şi bine că n-a prins nici unul, pentru că ar fi mîncat codul ăla crud dacă ar fi prins vreunul şi ne-ar fi obligat să mîncăm şi noi, pentru că găsise o cărţulie în care spunea că poţi să mănînci codul crud. Apoi a găsit o vîslă mică albastră, cam de mărimea unei linguri de Dixie-cup, şi, ce să vezi, a început să vîslească, încercînd să urnească toate cele o mie cinci sute de kilograme ale noastre cu beţigaşul ăla. Poţi să-ţi închipui aşa ceva? După aceea, a găsit o mică busolă magnetică şi o hartă mare rezistentă la apă, a deschis harta pe genunchi şi a pus busola peste ea. Şi uite aşa şi-a petrecut timpul pînă cînd ne-a pescuit şalupa, vreo treizeci de minute mai tîrziu. Şedea acolo cu undiţa cu momeală în spate, cu busola în poală şi cu harta întinsă pe genunchi, vîslind din toate puterile cu vîsluţa aia albastră de parcă se îndrepta glonţ spre Mallorca. Doamne!

Sergentul Knight ştia totul despre Mallorca şi ştia şi Orr, pentru că Yossarian le povestise adeseori despre sanctuare precum cele din Spania, Elveţia şi Suedia, unde aviatorii americani puteau fi internaţi într-un lagăr pe toată durata războiului, în cele mai plăcute şi elegante condiţii, zburînd doar pînă acolo. Yossarian era principala autoritate a escadrilei în materie de internări şi începuse deja să plănuiască o penetrare în caz de forţă majoră în Elveţia, în fiecare misiune pe care o efectua în partea cea mai nordică a Italiei. Ar fi preferat desigur Suedia, unde gradul de inteligenţă era mai ridicat şi unde putea să înoate gol alături de fete frumoase, cu voci grave şi

prefăcute, şi să procreeze triburi întregi, fericite şi nedisciplinate, de Yossariani nelegitimi, pe care statul i-ar asista la naştere şi i-ar lansa în viaţă fără a purta vreun stigmat; dar în Suedia nu se putea ajunge, era prea departe, iar Yossarian aştepta acea rafală a artileriei antiaeriene, care îi va distruge un motor deasupra Alpilor italieni şi îi va oferi pretextul de a se îndrepta spre Elveţia. Yossarian se gîndea adeseori să comploteze cu un pilot de încredere pentru a simula anularea unui motor şi apoi să distrugă dovada înşelăciunii printr-o aterizare pe burtă, dar singurul pilot în care avea încredere cu adevărat era McWatt, care se simţea foarte fericit aşa cum era şi încă se mai amuza teribil să zumzăie cu avionul lui pe deasupra cortului lui Yossarian, sau să huruie atît de jos deasupra celor care se scăldau la plajă, încît vîntul sălbatic, stîrnit de elicele lui, spinteca brazde întunecate în apă şi ridica perdele de stropi care mai fluturau cîteva secunde după ce se îndepărta.

Dobbs şi Joe Flămîndul erau în afara discuţiei, ca şi Orr, care îşi făcea iarăşi de lucru cu supapa de la sobă cînd Yossarian se întoarse şchiopătînd în cort, mîhnit că Dobbs îl trădase. Soba, pe care Orr o confecţiona dintr-o tobă de metal răsturnată, se afla în mijlocul pardoselii netede de ciment. Orr lucra cu sîrg, stînd în genunchi. Yossarian încercă să nu-l bage în seamă şi se duse istovit şi şchiopătînd spre patul lui, unde se aşeză scoţînd un oftat adînc, chinuit. Broboane de sudoare i se răceau pe frunte. Dobbs îl deprimase. Cînd îl privea pe Orr, avea viziunea unei nenorociri iminente, care-l deprima. Îl cuprinseră tot felul de fiori lăuntrici. Nervii îi zvîcneau şi vena dintr-o încheietură a mîinii începu să palpite.

Orr îl examina pe Yossarian peste umăr, cu buzele lui umede trase înapoi, în jurul şirurilor convexe de dinţi zîmbaţi. Întinse mîna lateral, scoase o sticlă de bere caldă din dulapul de lîngă picior şi i-o întinse lui Yossarian, după ce îi scoase capacul. Nici unul nu rosti o vorbă. Yossarian sorbi spuma şi îşi dădu capul pe spate. Orr îl privi viclean, cu un rînjet mut. Yossarian îi aruncă priviri prudente. Orr chicoti, şuierînd uşor şi mucilaginos, şi se întoarse la treaba lui, aşezîndu-se pe vine. Yossarian se încordă.

— Să nu începi, se rugă el cu un glas ameninţător, strîngînd ambele mîini în jurul sticlei de bere. Să nu începi să lucrezi la sobă.

Orr rîse pe înfundate.

— Aproape am terminat.

— Nu, n-ai terminat. Abia ai de gînd să începi.

— Uite supapa. Vezi? E aproape montată.

— Şi acum ai să te apuci s-o demontezi. Ştiu cum procedezi, nemernicule. Te-am urmărit de trei sute de ori.

Orr tremura de bucurie.

— Vreau să nu se mai scurgă benzina, explică el. Acum picură doar foarte puţin.

— Nu pot să mă uit la tine, mărturisi Yossarian pe un ton neutru. Dacă ai lucra cu ceva mare, ar fi în regulă. Dar supapa aia e plină de piese minuscule şi pur şi simplu n-am răbdare în momentul ăsta să te privesc cum trudeşti la nişte chestii al naibii de mici şi neînsemnate.

— Nu înseamnă că dacă sînt mici sînt şi neînsemnate.

— Puţin îmi pasă.

— Doar o dată.

— Cînd nu sînt eu aici. Tu eşti un imbecil fericit şi nu ştii ce înseamnă să simţi ceea ce simt eu. Cînd lucrezi cu chestii deastea mici am nişte senzaţii pe care nici nu pot încerca să ţi le explic. Descopăr că nu te pot suferi. Încep să te urăsc şi în curînd o să mă gîndesc serios să-ţi sparg sticla asta în cap sau să-ţi înfig în ceafă cuţitul de vînătoare de acolo. Înţelegi?

Orr dădu din cap cu multă inteligenţă.

— N-o să demontez supapa acum, spuse el şi începu s-o demonteze, lucrînd cu o precizie lentă, neobosită, interminabilă, cu faţa lui neatrăgătoare aplecată foarte aproape de podea, apucînd atent între degete minusculul mecanism, perseverînd la nesfîrşit şi atît de concentrat, încît parcă nici nu se gîndea la ce făcea.

Yossarian îl înjură în gînd şi se decise să-l ignore.

— Oricum, de ce naiba dai zor la soba aia? se răţoi el o clipă mai tîrziu, fără să vrea. Afară e încă foarte cald. Probabil că o să ne ducem să înotăm mai tîrziu. De ce te preocupă atîta frigul?

— Zilele se scurtează, observă Orr filozofic. Aş vrea s-o termin pentru tine cît mai e timp. După ce o să termin, o să ai cea mai bună sobă din escadrilă. Va arde toată noaptea, cu sistemul de alimentare pe care-l instalez acum, şi plăcile astea de metal vor radia căldura în tot cortul. Dacă laşi o cască plină cu apă pe chestia asta cînd te culci, vei avea apă caldă de

spălat cînd te vei trezi. N-ar fi grozav? Dacă vrei să fierbi ouă sau să faci o supă, aşezi pur şi simplu oala aici jos şi aprinzi focul.

— Dar de ce eu? se interesă Yossarian. Tu unde o să fii? Trunchiul sfrijit al lui Orr se cutremură brusc, cuprins de un spasm de veselie.

— Habar n-am! exclamă el şi un şuier straniu, şovăielnic, ţîşni deodată ca un jet de emoţie explozivă, printre dinţii zîmbaţi, care îi clănţăneau.

Încă mai rîdea, cînd continuă, şi glasul lui era încleiat de salivă.

— Habar n-am unde am să fiu.

Yossarian se înduioşă.

— De ce nu încerci să nu mai zbori, Orr? Ai o scuză.

— N-am decît optsprezece misiuni.

— Dar ai fost doborît aproape în toate. Ori de cîte ori decolezi, faci o aterizare forţată.

— A, nu mă deranjează să mai efectuez misiuni de luptă. Sînt foarte amuzante. Ar trebui să încerci să mă însoţeşti în cîteva, cînd nu zbori în fruntea escadrilei. Numai aşa, ca să rîzi. Iu-hu-hu!

Orr îl privi de jos pe Yossarian cu coada ochiului, foarte vesel. Yossarian îi ocoli privirea.

— M-au pus iarăşi să zbor în fruntea escadrilei.

— Dar cînd n-ai zburat în fruntea escadrilei? Dacă ai avea mintea mea, ştii ce-ai face? Te-ai duce direct la Piltchard şi Wren şi le-ai spune că vrei să zbori cu mine.

— Şi să fiu doborît împreună cu tine ori de cîte ori decolezi? Ce e distractiv în asta?

— Tocmai de asta ar trebui să vii cu mine, insistă Orr. Cred că acum sînt aproape cel mai bun pilot de aici cînd e vorba de aterizări forţate. Ar fi un bun exerciţiu pentru tine.

— Un bun exerciţiu pentru ce?

— Un bun exerciţiu pentru cazul în care ai fi vreodată nevoit să aterizezi forţat.

— Mai ai o sticlă de bere pentru mine? întrebă posac Yossarian.

— Vrei să-mi dai cu ea în cap?

De data asta Yossarian rîse cu adevărat.

— Ca tîrfa din apartamentul din Roma?

Orr chicoti libidinos şi obrajii prin care i se profilau merele pădureţe i se umflară şi mai mult de plăcere.

— Chiar vrei să ştii de ce mă pocnea în cap cu pantoful? încercă el să-l sîcîie.

— Ştiu de ce, îi răspunse el tot ca să-l sîcîie. Mi-a spus tîrfa lui Nately.

Orr rînji ca un inorog.

— Ba nu ţi-a spus.

Lui Yossarian i se făcu milă de Orr. Era atît de mic şi de urît! Cine-l va ocroti dacă va avea zile? Cine va ocroti un spiriduş generos şi slab de minte ca Orr de bandele de huligani şi de atleţi dotaţi ca Appleby, care aveau muşte în ochi şi se vor repezi la el cu înfumurarea şi aroganţa lor de fanfaroni, cu oricare prilej se va ivi? Yossarian îşi făcea adeseori griji pentru Orr. Cine îl va apăra de ostilitate şi înşelăciune, de oamenii avizi de putere şi de snobismul înverşunat al soţiei marelui ştab, de umilinţele degradante ale goanei după profit şi de măcelarul prietenos din cartier, care vindea carne de proastă calitate? Orr era un prostănac fericit şi credul, cu o claie deasă de păr ondulat, policrom, cu cărare la mijloc. Ar fi pentru ei o pradă extrem de uşoară. Îi vor lua banii, îi vor regula nevasta şi se vor purta urît cu copiii lui. Yossarian se simţi cuprins de un val de compasiune.

Orr era un pitic excentric, un prichindel hidos şi simpatic, cu o minte înceţoşată şi cu o mie de talente preţioase, care îl vor menţine în categoria celor cu venituri mici toată viaţa. Ştia să sudeze şi să bată două scînduri la un loc fără să crape lemnul sau să îndoaie cuiele. Ştia să facă găuri cu burghiul. Meşterise mult mai multe în cort, cît timp Yossarian fusese în spital. Săpase cu pila sau cu dalta un canal perfect în ciment, pentru ca ţeava de alimentare cu benzină să fie la nivelul pardoselii, pe distanţa dintre sobă şi rezervorul pe care-l instalase afară, pe o platformă mai înaltă. Construise în cămin grătare pentru buşteni din piese rămase de la bombe şi le umpluse cu butuci groşi, argintii, pusese în rame din lemn vopsit pozele unor fete cu sîni mari, decupate din reviste deocheate, şi le atîrnase deasupra, pe policioara căminului. Orr ştia să deschidă o cutie de vopsea. Ştia să amestece vopseaua, să subţieze vopseaua, să înlăture vopseaua. Ştia să taie lemne şi să măsoare obiectele cu rigla. Ştia să aprindă focul. Ştia să sape gropi şi avea un adevărat

talent de a aduce apă pentru amîndoi în câni şi gamele din rezervoarele de lîngă popotă. Era în stare să se concentreze oren şir asupra unei trebi mărunte, fără să se enerveze sau să se plictisească, insensibil la oboseală ca o buturugă şi aproape la fel de tăcut ca ea. Era un bun cunoscător al animalelor sălbatice şi nu se temea de cîini sau de pisici, de gîndaci sau de fluturi de noapte, de codul eviscerat sau de ciorba de burtă.

Yossarian oftă a lehamite şi începu să mediteze la zvonul despre misiunea la Bologna. Supapa pe care o demonta Orr era cam de mărimea unui policar şi conţinea treizeci şi şapte de piese separate, excluzînd carcasa, multe din ele atît de micuţe, încît Orr trebuia să le apuce strîns între vîrfurile unghiilor cînd le aşeza cu grijă pe pardoseală, în şiruri ordonate, clasificate, fără a-şi iuţi sau a-şi încetini gesturile, fără a obosi, fără a se opri din activitatea lui asiduă, metodică, monotonă, decît pentru a-l privi chiorîş pe Yossarian, cu o răutate de nebun. Yossarian încercă să nu se uite la el. Numără piesele şi se gîndi că o să-şi piardă minţile. Se întoarse şi închise ochii, dar era şi mai rău, pentru că acum percepea doar sunetele, micile, sîcîitoarele, neobositele, distinctele păcănituri şi foşnete ale pieselor fără greutate şi ale mîinilor. Orr respira ritmic, cu un gîjîit respingător. Yossarian îşi încleştă pumnii şi privi cuţitul de vînătoare lung, cu mîner de os, atîrnat într-un toc deasupra patului mortului din cortul lui. Imediat după ce se gîndi să-l înjunghie pe Orr, se relaxă. Ideea de a-l omorî pe Orr era atît de ridicolă, încît începu să se gîndească serios la ea, cu o fascinaţie ciudată şi capricioasă. Examină ceafa lui Orr, căutînd locul unde se afla, probabil, medulla oblongata. Cea mai mică înţepătură în acel loc i-ar pune capăt zilelor şi ar rezolva atîtea probleme chinuitoare pentru amîndoi.

— Te doare? întrebă Orr tocmai în acel moment, de parcă s-ar fi apărat din instinct.

Yossarian îl privi cu atenţie.

— Ce să mă doară?

— Piciorul, spuse Orr cu un rîs ciudat, misterios. Şchiopătezi puţin.

— Probabil din obişnuinţă, spuse Yossarian, răsuflînd din nou uşurat. O să-mi treacă în curînd.

Orr se rostogoli pe o parte pe podea şi se ridică apoi pe un genunchi, cu faţa spre Yossarian.

— O mai ţii minte, rosti el rar, cufundat în gînduri, cu aerul că făcea un efort de memorie, pe fata care mă pocnea în cap în ziua aceea, la Roma?

Chicoti cînd lui Yossarian îi scăpă o exclamaţie prin care-şi exprima plictiseala fără margini.

— Fac o înţelegere cu tine în privinţa fetei. Îţi spun de ce mă pocnea în cap cu pantoful în ziua aceea, dacă îmi răspunzi la o întrebare.

— Ce întrebare?

— Ai regulat-o vreodată pe gagica lui Nately?

Yossarian rîse, surprins.

— Eu? Nu. Acum spune-mi de ce te pocnea cu pantoful.

— Nu era asta întrebarea, îl informă Orr, încîntat de victoria obţinută. Era doar aşa, ca să facem conversaţie. Se poartă de parcă ai fi regulat-o.

— Ei bine, n-am regulat-o. Cum se poartă?

— Se poartă de parcă nu te-ar plăcea.

— Nu-i sînt toţi pe plac.

— Căpitanul Black este pe placul ei, îi aminti Orr.

— Pentru că o tratează ca pe un gunoi. Oricine poate cuceri o fată în felul ăsta.

— Poartă pe picior o brăţară de argint cu numele lui.

— O obligă el s-o poarte, ca să-l aţîţe pe Nately.

— Îi dă şi o parte din banii pe care-i primeşte de la Nately.

— Ia ascultă, ce vrei de la mine?

— Te-ai regulat vreodată cu gagica mea?

— Gagica ta? Cine naiba e gagica ta?

— Cea care m-a pocnit în cap cu pantoful.

— Am fost cu ea de cîteva ori, recunoscu Yossarian. De cînd e gagica ta? Ce urmăreşti?

— Nici ea nu te place.

— Ce naiba îţi pasă ţie dacă mă place sau nu? Mă place cît te place şi pe tine.

— Te-a pocnit vreodată în cap cu pantoful?

— Orr, sînt obosit. De ce nu-mi dai pace?

— Iu-hu-hu! Dar contesa slăbănoagă din Roma şi nora ei slăbănoagă? insistă Orr cu neobrăzare, cu tot mai mult elan. Te-ai regulat cu ele?

— Ah, tare aş fi vrut, oftă Yossarian sincer, imaginîndu-şi după această simplă întrebare senzaţia de desfrîu, de epuizare

şi descompunere produsă de mîngîierea feselor şi sînilor lor micuţi şi cărnoşi.

— Nici ele nu te plac, comentă Orr. Îl plac pe Aarfy şi îl plac pe Nately, dar pe tine nu te plac. Se pare că pur şi simplu nu te plac femeile. Cred că te consideră o influenţă negativă.

— Femeile sînt nebune, răspunse Yossarian şi aşteptă sumbru ceea ce ştia că va urma.

— Dar cealaltă gagică a ta? întrebă Orr, simulînd o curiozitate meditativă. Aia grasă. Aia chelă. Ştii tu care. Aia grasă şi chelă din Sicilia, cu turban, care asuda peste noi toată noaptea? Şi ea e nebună?

— Nici ea nu mă place?

— Cum ai putut să regulezi o gagică fără păr?

— De unde era să ştiu că n-are păr?

— Ştiam! se lăudă Orr. Am ştiut tot timpul.

— Ştiai că e chelă? se miră Yossarian.

— Nu. Ştiam că supapa asta nu va funcţiona dacă las o piesă afară, răspunse Orr, făcîndu-se la faţă ca afinele, de fericire că îl păcălise iarăşi pe Yossarian. Dă-mi, te rog, garnitura care s-a rostogolit acolo. E chiar lîngă piciorul tău.

— Nu e.

— Uite-o aici, spuse Orr, apucînd ceva invizibil cu vîrfurile unghiilor şi ridicînd acel ceva ca să-l vadă Yossarian. Acum trebuie s-o iau de la capăt.

— Te omor dacă faci asta! Te omor pe loc!

— De ce nu zbori niciodată cu mine? întrebă brusc Orr şi îl privi pentru prima oară în ochi pe Yossarian. Poftim, asta e întrebarea la care vreau să-mi răspunzi. De ce nu zbori niciodată cu mine?

Yossarian se întoarse, copleşit de ruşine şi stînjeneală.

— Ţi-am spus de ce. Mă pun mereu să fiu bombardier în fruntea escadrilei.

— Nu e ăsta motivul, spuse Orr, clătinînd din cap. Te-ai dus la Piltchard şi la Wren după prima misiune la Avignon şi le-ai spus că nu vrei să zbori niciodată cu mine. Ăsta-i motivul, nu-i aşa?

Yossarian simţea că-i arde pielea.

— Nu, n-am făcut asta, minţi el.

— Ba da, insistă Orr calm. Le-ai cerut să nu te repartizeze la nici un avion pilotat de mine, Dobbs sau Huple, pentru că nu ai

încredere dacă luăm noi comenzile. Şi Piltchard şi Wren au spus că nu pot face o excepţie cu tine, pentru că ar fi incorect faţă de cei care trebuie să zboare cu noi.

— Ei, şi? spuse Yossarian. N-a avut nici o importanţă, nu?

— Dar nu te-au obligat niciodată să zbori cu mine.

Lucrînd din nou în genunchi, Orr i se adresă lui Yossarian fără amărăciune sau reproş, ci cu o umilinţă jignită, care era mult mai greu de suportat, deşi el continua să rînjească şi să chicotească, de parcă ar fi fost o situaţie hazlie.

— Să ştii că ar trebui să zbori cu mine. Sînt un foarte bun pilot şi aş avea grijă de tine. Poate că sînt într-adevăr doborît mereu, dar nu e vina mea şi nimeni din avionul meu n-a fost vătămat. Dacă ai avea cap, ştii ce-ai face? Te-ai duce direct la Piltchard şi la Wren şi le-ai spune că vrei să faci toate misiunile cu mine.

Yossarian se aplecă în faţă şi privi de aproape masca enigmatică de sentimente contradictorii a lui Orr.

— Vrei să-mi spui ceva?

— Iu-hu-hu, răspunse Orr. Vreau să-ţi spun de ce mă lovea în ziua aceea în cap cu pantoful fata aia voinică. Dar nu mă laşi.

— Spune-mi.

— O să zbori cu mine?

Yossarian rîse şi clătină din cap.

— O să te prăbuşeşti iarăşi în apă.

Orr s-a prăbuşit din nou în apă, cînd s-a efectuat misiunea la Bologna despre care se zvonise, şi a aterizat cu avionul lui cu un singur motor, care s-a sfărîmat trosnind pe valurile agitate, măturate de vînt, ce se înălţau şi se prăvăleau sub norii negri de furtună şi se mobilizau ca pentru război deasupra capului lui. A ieşit tîrziu din avion, a rămas singur pe o barcă de salvare care a început să se îndepărteze de oamenii din cealaltă barcă şi dispăruse deja din vedere, cînd şalupa de salvare a forţelor aeriene şi navale a apărat brăzdînd apele prin vînt şi împrăştiind picăturile de ploaie, ca să-l ia la bord. Se lăsase deja noaptea cînd s-au întors la escadrilă. Despre Orr nu se ştia nimic.

— Nu vă faceţi griji, îi asigură Puştiul Sampson, încă înfăşurat în păturile groase şi în mantaua de ploaie în care fusese învelit în barcă de salvatorii lui. Probabil că a fost deja cules, dacă nu s-a înecat în timpul furtunii. Pun pariu că trebuie să pice din clipă în clipă.

Yossarian se întoarse în cort să aştepte să pice Orr din clipă în clipă şi aprinse focul, ca să fie cald cînd va veni el. Soba funcţiona perfect, cu o flacără puternică, robustă, care putea fi mărită sau micşorată, răsucind robinetul pe care Orr îl reparase în sfîrşit. Cădea o ploaie măruntă, care răpăia uşor pe cort, pe copaci, pe pămînt. Yossarian pregăti o supă fierbinte pentru Orr şi, pe măsură ce trecea timpul, o bău pe toată. Făcu ouă tari pentru Orr şi le mîncă tot el. Apoi mîncă o cutie întreagă de brînză Cheddar dintr-un pachet de raţii militare.

De fiecare dată cînd se pomenea că se îngrijorează, îşi impunea să-şi aducă aminte că Orr putea face orice şi rîse în sinea lui de imaginea lui Orr în barcă, zugrăvită de sergentul Knight, aplecat în faţă cu un zîmbet aferat, preocupat, deasupra hărţii şi a busolei de pe genunchi, vîrîndu-şi una după alta tablete de ciocolată îmbibate cu apă în gura care rînjea şi chicotea, în timp ce vîslea conştiincios prin ploaie, fulgere şi tunete, cu inutila lui vîslă de jucărie, de un albastru strălucitor, cu undiţa cu momeală uscată tîrîndu-se după el. Într-adevăr, Yossarian nu se îndoia de capacitatea de supravieţuire a lui Orr. Dacă se putea prinde peşte cu undiţa aia stupidă, Orr îi va prinde şi, dacă voia să prindă cod, cod va prinde, chiar dacă în apele acelea nu fusese prins niciodată vreun cod. Yossarian mai puse pe sobă o conservă cu supă şi o bău şi pe aceasta cînd se încălzi. De fiecare dată cînd se trîntea o portieră de maşină, pe faţă i se ivea un zîmbet plin de speranţă şi se întorcea brusc spre intrare, pîndind un eventual zgomot de paşi. Ştia că în orice clipă Orr putea să intre în cort cu ochii, obrajii şi dinţii lui zîmbaţi, mari, scînteietori şi uzi de ploaie, cu o înfăţişare ridicolă, de pescuitor de stridii jovial din New England, cu o pălărie de ploaie şi manta din pînză gudronată galbenă cu cîteva numere mai mari şi ţinînd în sus, mîndru, spre amuzamentul lui Yossarian, un superb cod mort prins de el. Dar n-a intrat.

29
PECKEM

Nu s-a aflat nimic despre Orr nici în ziua următoare şi sergentul Whitcomb, cu o lăudabilă promptitudine şi cu mari

speranţe, şi-a introdus un bilet în dosarul lui cu încuietoare ca să-şi amintească să expedieze o scrisoare tip cu semnătura colonelului Cathcart rudelor apropiate ale lui Orr, după ce vor fi trecut încă nouă zile. S-a aflat totuşi ceva de la Cartierul General al generalului Peckem, iar Yossarian a fost atras de mulţimea ofiţerilor şi recruţilor în şorturi şi costume de baie, care zumzăiau bombănind nedumeriţi în jurul panoului de ştiri din faţa cancelariei.

— Vreau să ştiu şi eu ce are deosebit duminica asta, i se adresă vehement Joe Flămîndul lui Chief White Halfoat. De ce nu avem paradă duminica asta, dacă nu avem paradă în fiecare duminică? Ha?

Yossarian îşi croi drum pînă în faţă şi scoase un geamăt lung, de cumplită suferinţă, cînd citi anunţul concis afişat acolo:

Datorită unor împrejurări independente de voinţa mea, nu va avea loc marea paradă în după-amiaza acestei duminici.
COLONELUL SCHEISSKOPF

Dobbs avusese dreptate. Îi trimiteau într-adevăr pe toţi peste ocean, chiar şi pe Scheisskopf, care se opusese manevrei cu toată vigoarea şi înţelepciunea la postul lui de comandă şi care se prezentase la raport în biroul generalului Peckem, marcat de o profundă nemulţumire.

Generalul Peckem îl întîmpină pe colonelul Scheisskopf cu o exuberanţă cuceritoare, spunînd că era încîntat să-l primească. Un colonel în plus în statul lui major însemna că putea să înceapă să se agite pentru a obţine încă doi maiori, patru căpitani, şaisprezece locotenenţi şi nenumărate cantităţi de recruţi, dactilografe, birouri, fişete, automobile în plus şi alte echipamente şi provizii substanţiale, care ar contribui la sporirea prestigiului şi a forţei lui de atac în războiul pe care-l declarase împotriva generalului Dreedle. Acum avea doi colonei plini; generalul Dreedle avea doar cinci, şi patru dintre ei erau comandanţi combatanţi. Fără să comploteze aproape deloc, generalul Peckem executase o manevră care îi va dubla în cele din urmă puterea. Iar generalul Dreedle se îmbăta tot mai des. Viitorul era promiţător şi generalul Peckem îl privi vrăjit pe strălucitul lui nou colonel, cu un zîmbet radios.

În toate problemele importante, generalul Peckem era, după

cum remarca întotdeauna cînd se pregătea să critice în public activitatea unui asociat apropiat, un om realist. Era un bărbat chipeş, cu pielea trandafirie, în vîrstă de cincizeci şi trei de ani. Avea întotdeauna o comportare degajată şi relaxată şi uniformele lui erau făcute de comandă. Avea părul cărunt, ochi uşor miopi şi buze subţiri, răsfrînte şi senzuale. Era un bărbat receptiv, plin de eleganţă, sofisticat, sensibil la slăbiciunile tuturor, dar nu şi la ale lui, şi îi considera absurzi pe toţi, în afară de el. Generalul Peckem punea un accent deosebit, obositor, pe chestiunile mărunte de gust şi stil. El *augmenta* întotdeauna lucrurile. Evenimentele viitoare nu se apropiau, ci *surveneau.* Nu era adevărat că el scria *rapoarte autoelogioase,* recomandînd ca autoritatea lui să fie consolidată şi incluzînd toate operaţiunile de luptă; el scria *memorii.* Iar proza din memoriile celorlalţi ofiţeri era întotdeauna *bombastică, preţioasă* sau *ambiguă.* Erorile celorlalţi erau în mod inevitabil *deplorabile.* Regulamentele erau *stringente* şi informaţiile lui nu erau niciodată obţinute dintr-o sursă demnă de încredere, ele erau *furnizate.* Generalul Peckem era în mod frecvent *constrîns.* Lui i se *impuneau* anumite lucruri şi în mod frecvent acţiona cu cea mai mare *repulsie.* Nu scăpa niciodată din vedere faptul că nici albul, nici negrul nu erau o culoare şi nu folosea niciodată cuvîntul *oral,* cînd voia să exprime această noţiune. Putea da cu uşurinţă citate din Platon, Nietzsche, Montaigne, Theodore Roosevelt, marchizul de Sade şi Warren G. Harding. Un public virgin precum colonelul Scheisskopf era un material bun de măcinat în moara generalului Peckem, o ocazie stimulativă pentru a-şi etala uluitoarea comoară de erudiţie, alcătuită din jocuri de cuvinte, vorbe de duh, bîrfe, comparaţii, anecdote, proverbe, epigrame, aforisme, cuvinte înţelepte şi alte vorbe cu tîlc. Radia politicos, de fericire, cînd începu să-l călăuzească pe colonelul Scheisskopf în noul său mediu.

— Singurul meu defect, observă el, cu un simţ al umorului îndelung exersat, urmărind efectul cuvintelor lui, este că nu am nici un defect.

Colonelul Scheisskopf nu rîse şi generalul Peckem încremeni. O grea îndoială îi zdrobi entuziasmul. Îşi etalase unul dintre paradoxurile în care avea cea mai mare încredere şi era efectiv alarmat de faptul că nici cea mai mică scînteie de apreciere nu apăruse pe faţa aceea impenetrabilă, care începu să-i sugereze

brusc, ca nuanţă şi consistenţă, o bucată de săpun nefolosită. Colonelul Scheisskopf era poate obosit, îşi spuse generalul Peckem plin de înţelegere; străbătuse un drum lung şi totul îi era nefamiliar. Atitudinea generalului Peckem faţă de întreg personalul aflat sub comanda sa, ofiţeri şi recruţi laolaltă, era marcată de acelaşi spirit binevoitor, de toleranţă şi îngăduinţă. Afirma adeseori că, dacă oamenii care lucrau pentru el ar veni în întîmpinarea ideilor lui pînă la jumătatea drumului, el s-ar apropia de ei dincolo de acea jumătate şi drept urmare, adăuga el întotdeauna, chicotind cu viclenie, minţile lor nu s-ar întîlni niciodată. Generalul Peckem se considera un estet şi un intelectual. Cînd oamenii nu erau de acord cu el, îi îndemna să fie *obiectivi.*

Şi într-adevăr, pe colonelul Scheisskopf îl privi încurajator un Peckem obiectiv, care îşi reluă campania de îndoctrinare cu aerul unuia care iartă cu mărinimie.

— Ai sosit exact la timp, Scheisskopf. Ofensiva de vară a eşuat din cauza incompetentei conduceri pe care o oferim trupelor noastre şi am stringentă nevoie de un ofiţer sever, competent, cu experienţă, ca dumneata, pentru a mă ajuta să elaborez memoriile pe care ne bizuim atît de mult, ca să informăm oamenii cît de buni sîntem şi cîtă muncă depunem. Sper că eşti un scriitor prolific.

— Nu mă pricep deloc la scris, îi replică posac colonelul Scheisskopf.

— A, nu-ţi face probleme, continuă generalul Peckem cu o mişcare degajată din încheietura mîinii. Pasează sarcina pe care ţi-o dau altcuiva şi bazează-te pe noroc. Noi numim aceasta delegarea responsabilităţii. Undeva jos, în apropierea celui mai coborît nivel al acestei organizaţii coordonate pe care o conduc, există oameni care fac treaba atunci cînd ajunge la ei şi astfel totul merge bine pînă la urmă, fără prea mult efort din partea mea. Probabil pentru că sînt un bun conducător. Nimic din ceea ce facem în acest mare departament al nostru nu este cu adevărat foarte important şi nu e niciodată vreo grabă. Pe de altă parte, este important să-i lăsăm pe oameni să creadă că facem foarte mult. Să-mi spui dacă nu ai destui oameni. Am solicitat deja doi maiori, patru căpitani şi şaisprezece locotenenţi ca să-ţi dea o mînă de ajutor. Deşi nimic din ceea ce facem nu este foarte important, este important să facem multă vîlvă. Eşti

de acord?

— Şi paradele? interveni colonelul Scheisskopf.

— Ce parade? întrebă generalul Peckem, cu sentimentul că subtilitatea lui nu era înţeleasă.

— Nu voi mai putea conduce parade în fiecare duminică după-amiază? întrebă arţăgos colonelul Scheisskopf.

— Nu, bineînţeles că nu. De unde ţi-a venit ideea asta?

— Dar au spus că voi putea.

— Cine ţi-a zis că vei putea?

— Ofiţerii care m-au trimis peste ocean. Mi-au spus că voi putea ordona oamenilor să ia parte la parade ori de cîte ori vreau eu.

— Te-au minţit.

— N-a fost corect, să trăiţi.

— Regret, Scheisskopf. Sînt dispus să fac orice ca să fii fericit aici, dar de parade nici nu poate fi vorba. Nu avem destui oameni în organizaţia noastră ca să facem o paradă ca lumea şi unităţile combatante se vor revolta făţiş dacă vom încerca să le ordonăm să mărşăluiască. Mă tem că va trebui să te abţii un timp, pînă punem mîna pe situaţie. Atunci vei putea face ce vei dori cu oamenii.

— Dar cu soţia mea cum rămîne? întrebă colonelul Scheisskopf, iritat de o bănuială. Voi puţea s-o chem, nu-i aşa?

— Soţia ţa? De ce naiba s-o chemi?

— Soţul şi soţia trebuie să fie împreună.

— Nici despre asta nu poate fi vorba.

— Dar au spus că o să pot s-o chem!

— Te-au mai minţit o dată.

— Nu aveau dreptul să mă mintă! protestă colonelul Scheisskopf şi ochii i se umeziră de indignare.

— Ba sigur că aveau dreptul, i-o reteză generalul Peckem cu o asprime rece şi calculată, hotărîndu-se atunci şi acolo să pună la încercare bărbăţia noului său colonel. Nu fi dobitoc, Scheisskopf. Oamenii au dreptul să facă orice nu e interzis prin lege şi nici o lege nu interzice să fii minţit. Să nu mă mai faci să-mi irosesc timpul cu asemenea platitudini sentimentale. Ai auzit?

— Da, să trăiţi, murmură colonelul Scheisskopf.

Colonelul Scheisskopf se dezumflă patetic şi generalul Peckem îşi binecuvîntă soarta care-i scosese în cale un molîu ca

subordonat. Un bărbat adevărat ar fi fost de neconceput. Odată devenit victorios, generalul Peckem se mai înmuie. Nu-i plăcea să-şi umilească oamenii.

— Dacă nevastă-ta ar fi în corpul auxiliar de femei al armatei, aş fi putut probabil s-o transfer aici. Dar mai mult de atît nu pot face.

— Are o prietenă care e în corpul auxiliar, anunţă colonelul Scheisskopf plin de speranţă.

— Mă tem că nu e suficient. Convinge-o pe doamna Scheisskopf să se înscrie în corpul auxiliar dacă vrea şi o aduc aici. Dar pînă atunci, dragul meu colonel, să ne întoarcem la micul nostru război, dacă se poate. Iată pe scurt situaţia militară cu care ne confruntăm.

Generalul Peckem se ridică şi se îndreptă spre un panou rotativ cu hărţi colorate imense. Colonelul Scheisskopf se albi la faţă.

— Sper că nu intrăm în luptă, nu? izbucni el îngrozit.

— O, nu, desigur, îl asigură îngăduitor generalul Peckem cu un rîs prietenos. Acordă-mi, te rog, puţină încredere. De aceea sîntem încă aici, la sol, în Roma. Desigur, aş vrea să fiu acum şi la Florenţa, ca să pot ţine o legătură mai strînsă cu ex-caporalul Wintergreen. Dar Florenţa este încă prea aproape de adevăratul cîmp de bătălie ca să-mi convină.

Generalul Peckem luă un indicator de lemn şi trecu vesel vîrful de cauciuc peste toată Italia, de la o coastă la cealaltă.

— Aceştia, Scheisskopf, sînt nemţii. Sînt ancoraţi foarte solid în aceşti munţi de pe Linia Gotică şi nu vor fi alungaţi decît la sfîrşitul primăverii viitoare, deşi asta nu-i va opri pe nătărăii de sub comanda noastră să încerce. Asta înseamnă că noi, cei din Serviciile Speciale, vom avea la dispoziţie aproape nouă luni pentru a ne atinge obectivul. Şi acest obiectiv este de a captura toate grupurile de bombardare ale Forţelor Aeriene ale SUA. La urma urmelor, spuse generalul Peckem cu chicoteala lui specifică şi cu un glas scăzut, bine modulat, dacă lansarea de bombe asupra inamicului nu este un serviciu special, mă întreb ce altceva este. Eşti de acord?

Colonelul Scheisskopf nu dădu semne că ar fi de acord, dar generalul Peckem era deja prea absorbit de propria lui elocvenţă ca să observe.

— În momentul ăsta, poziţia noastră este excelentă. Dacă

vor continua să sosească întăriri ca tine, vom avea timp mai mult decît suficient pentru a plănui cu atenţie întreaga noastră strategie. Ţinta noastră imediată, spuse el, se află aici.

Şi generalul Peckem îşi îndreptă indicatorul spre sud, spre Insula Pianosa şi bătu cu el semnificativ într-un cuvînt scris acolo cu litere mari negre, cu un creion dermatograf. Cuvîntul era DREEDLE. Colonelul Scheisskopf se apropie foarte mult de hartă, privind pieziş, şi pentru prima dată de cînd intrase în încăpere, o scînteie de înţelegere îi lumină vag faţa apatică.

— Cred că am înţeles! exclamă el. Da, sînt sigur că am înţeles. Prima noastră sarcină este să-l smulgem pe Dreedle din mîinile inamicului. Da?

Generalul Peckem rîse cu bunăvoinţă.

— Nu, Scheisskopf. Dreedle este de partea noastră şi Dreedle este totodată inamicul. Generalul Dreedle are sub comandă patru grupuri de bombardare, pe care trebuie neapărat să i le smulgem pentru a ne continua ofensiva. Învingîndu-l pe generalul Dreedle, vom pune mîna pe bazele aviatice vitale de care avem nevoie pentru efectuarea operaţiunilor în alte zone. Şi fiindcă veni vorba, această bătălie este aproape cîştigată.

Generalul Peckem se deplasă spre fereastră, rîzînd din nou pe înfundate, şi se rezemă de pervaz cu braţele încrucişate, extrem de satisfăcut de propria lui isteţime şi de neobrăzarea sa blazată, atotcunoscătoare. Dibăcia cu care îşi alegea cuvintele era pentru el un exerciţiu extrem de pasionant. Generalului Peckem îi plăcea să se asculte vorbind despre el însuşi.

— Generalul Dreedle pur şi simplu nu ştie cum să-mi ţină piept, spuse el încîntat. Îi încalc tot timpul autoritatea cu comentarii şi critici pe care n-am de fapt nici un drept să le formulez şi nu ştie cum să mă pună la punct. Cînd mă acuză că încerc să-l sabotez, îi răspund doar că îi atrag atenţia asupra greşelilor lui, cu unicul scop de a întări capacitatea noastră de luptă, eliminînd ineficienţa. Apoi îl întreb cu un aer inocent dacă se opune întăririi capacităţii noastre de luptă. Ah, atîta bombăne şi se zbîrleşte şi zbiară, dar de fapt e cu totul neputincios. Pur şi simplu nu mai ţine pasul cu vremurile. Să ştii că devine treptat o acriturâ. Bietul nătărău nici n-ar trebui să fie general. Nu are snagă, n-are deloc snagă. Slavă Domnului că se va termina repede cu el.

Generalul Peckem chicoti cu o trufaşă încîntare şi navigă lin spre trimiterea erudită preferată.

— Uneori mă consider un fel de Fortinbras — ha, ha — din piesa *Hamlet* de William Shakespeare, care se tot învîrte şi se învîrte în jurul acţiunii, pînă cînd totul se duce de rîpă şi apare abia la sfîrşit ca să adune ce a mai rămas. Shakespeare este...

— Nu mă pricep la piese de teatru, îl întrerupse sec colonelul Scheisskopf.

Generalul îl privi uimit. Nu i se mai întîmplase ca o trimitere la veneratul *Hamlet* al lui Shakespeare să fie ignorată şi călcată în picioare cu o asemenea indiferenţă grosolană. Începu să se întrebe cu autentică îngrijorare cu ce fel de moţ-de-căcat îl procopsise Pentagonul.

— Dar la ce te pricepi? îl întrebă el înţepat.

— La parade, răspunse entuziast colonelul Scheisskopf. Voi putea să trimit rapoarte despre parade?

— Atîta timp cît nu vei programa nici una, spuse generalul Peckem şi se întoarse la scaunul lui încă încruntat. Şi atîta timp cît ele nu stînjenesc principala ta sarcină de a recomanda ca autoritatea Serviciilor Speciale să fie extinsă pentru a include activităţile de luptă.

— Pot să programez parade şi apoi să le contramandez?

Generalul Peckem se lumină imediat.

— O, asta e o idee minunată! Dar e suficient să dai anunţuri săptămînale de amînare a paradelor. Nu te mai obosi să le programezi. Ar fi mult mai confuz.

Generalul Peckem înflori din nou, se învioră şi redeveni prietenos.

— Da, Scheisskopf, spuse el, cred că acum ai dat într-adevăr lovitura. La urma urmelor, ce comandant de luptă ar putea intra în conflict cu noi, pentru că îi anunţăm oamenii că nu va avea loc o paradă în duminica următoare? N-am face decît să afirmăm o stare de lucruri cunoscută de toţi. În schimb, ceea ce se insinuează este minunat. Da, absolut minunat. Insinuăm prin aceasta că am putea organiza o paradă dacă am vrea. O să-mi placă, Scheisskopf. Treci pe la colonelul Cargill ca să te prezinţi şi spune-i ce-ai pus la cale. Sînt sigur că vă veţi simpatiza reciproc.

Colonelul Cargill dădu buzna în biroul generalului Peckem un minut mai tîrziu, măcinat de o duşmănie sfielnică.

— Eu sînt aici de mai mult timp decît Scheisskopf, se plînse el. De ce nu pot să contramandez eu paradele?

— Pentru că Scheisskopf are experienţă în privinţa paradelor şi tu nu ai. Poţi contramanda spectacolele U.S.O. dacă vrei. Chiar, de ce n-ai face-o? Gîndeşte-te în cîte locuri nu va ajunge un spectacol al U.S.O. într-o anumită zi. Gîndeşte-te cîte locuri nu va vizita fiecare mare artist de renume. Da, Cargill, cred că ai dat lovitura. Cred că ne-ai deschis o arie de operaţiuni cu totul nouă. Spune-i colonelului Scheisskopf că vreau să lucreze la treaba asta sub conducerea ta. Şi trimite-l la mine după ce îi dai toate instrucţiunile.

— Colonelul Cargill zice că i-aţi spus că vreţi să lucrez sub conducerea lui la proiectul U.S.O., se plînse colonelul Scheisskopf.

— Eu nu i-am spus aşa ceva, răspunse generalul Peckem. Rămîne între noi, Scheisskopf. Nu sînt prea încîntat de colonelul Cargill. Îşi dă aere de şef şi e moale. Aş vrea să iscodeşti tot ce face şi vezi dacă nu poţi să-l pui mai mult la treabă.

— Îşi tot bagă nasul, protestă colonelul Cargill. Nu mă lasă să fac nimic.

— E ceva foarte ciudat cu Scheisskopf, confirmă Peckem, cufundat în gînduri. Fii cu ochii pe el şi vezi dacă nu poţi afla ce pune la cale.

— Acum îşi bagă el nasul în treburile mele! strigă colonelul Scheisskopf.

— Nu-ţi face griji, Scheisskopf, spuse generalul Peckem, felicitîndu-se cu cîtă dibăcie îl introdusese pe colonelul Scheisskopf în metodele lui obişnuite de operare.

Cei doi colonei ai săi aproape că nu-şi mai vorbeau.

— Colonelul Cargill te invidiază pentru modul exemplar în care te ocupi de parade. Se teme că o să-ţi dau responsabilitatea schemelor de bombardare.

Colonelul Scheisskopf era numai urechi.

— Ce sînt schemele de bombardare?

— Schemele de bombardare? repetă generalul Peckem, radiind de bucuria autosatisfacţiei. O schemă de bombardare este un termen pe care l-am inventat cu cîteva săptămîni în urmă. Nu înseamnă nimic, dar o să te surprindă cît de rapid a prins. Am convins tot felul de oameni că este important ca bombele să explodeze una lîngă alta, pentru a se obţine o fotografiere

aeriană clară. Există un colonel în Pianosa căruia nu-i pasă dacă atinge sau nu ţinta. Hai să zburăm pînă acolo astăzi, ca să ne distrăm puţin. Colonelul Cargill o să fie invidios şi am aflat azi-dimineaţă de la Wintergreen că generalul Dreedle va fi plecat în Sardinia. Generalul Dreedle turbează dacă află că i-am inspectat unul dintre posturile lui, cînd el pleacă să inspecteze un alt post. Poate ajungem chiar la timp pentru aplicaţie. Vor bombarda un cătun lipsit de apărare, făcînd din el o ruină. Am aflat de la Wintergreen — apropo, ştii că Wintergreen este acum ex-sergent? — că misiunea este absolut inutilă. Unicul său scop este întîrzierea întăririlor germane, într-un moment în care noi nici măcar nu pregătim o ofensivă. Dar aşa merg lucrurile cînd promovezi nişte mediocri în posturi de răspundere.

Arătă alene spre gigantica hartă a Italiei.

— Păi, cătunul ăsta de munte este atît de neînsemnat, că nici măcar nu există aici.

Ajunseră la grupa colonelului Cathcart prea tîrziu ca să asiste la instruirea preliminară şi să-l audă pe maiorul Danby insistînd.

— Dar el există aici, vă spun. Există aici, există.

— Unde? întrebă provocator Dunbar, făcîndu-se că nu vede.

— E aici, pe hartă, aici, unde coteşte uşor drumul. Nu vezi pe harta ta această uşoară cotitură?

— Nu, n-o văd.

— Eu o văd, se oferi Havermeyer, indicînd un punct de pe harta lui Dunbar. Şi în aceste fotografii este o bună imagine a satului. Am înţeles toată treaba. Scopul misiunii este să prăvălim tot satul pe acest versant al muntelui, ca să blocăm drumul pe care nemţii vor fi nevoiţi să-l deblocheze. Aşa este?

— Aşa este, spuse maiorul Danby, ştergîndu-şi cu batista sudoarea de pe frunte. Mă bucur că există aici cineva care începe să înţeleagă. Aceste două divizii blindate vor coborî din Austria în Italia, pe acest drum. Satul este construit pe o pantă atît de abruptă, încît tot molozul de la case şi de la celelalte clădiri pe care le veţi distruge se va rostogoli pînă jos şi se va aduna grămadă pe drum.

— Şi ce importanţă are asta? dori să afle Dunbar, în timp ce Yossarian îl privea tulburat, cu un sentiment de groază respectuoasă şi cu veneraţie. În două zile or să cureţe drumul.

Maiorul Danby încerca să evite o ceartă.

— Se pare că este important pentru cartierul general, răs-

punse el pe un ton împăciuitor. Presupun că ăsta e motivul pentru care au ordonat această misiune.

— Oamenii din sat au fost avertizaţi? întrebă McWatt.

Maiorul Danby era dezamăgit de faptul că şi McWatt manifesta împotrivire.

— Nu, nu cred.

— N-am aruncat fluturaşi prin care să-i anunţăm că de data asta vom zbura pe deasupra lor ca să-i lovim? întrebă Yossarian. Nu putem să le dăm de ştire ca să plece?

— Nu, nu cred.

Maiorul Danby asudă şi mai tare şi continuă să-şi plimbe neliniştit privirea de colo-colo.

— Ar putea afla nemţii şi ar alege alt traseu. Nu cunosc aceste detalii. Fac doar nişte presupuneri.

— Nici măcar nu se vor adăposti, protestă cu amărăciune Dunbar. Vor năvăli pe uliţe să ne facă semne cu mîna, cînd vor vedea venind avioanele noastre, cu copii, cu cîini, cu bătrîni. Isuse Cristoase! Nu-i putem lăsa în pace?

— De ce nu putem bloca drumul în altă parte? întrebă McWatt. De ce tocmai acolo?

— N-am idee, răspunse nefericit maiorul Danby. N-am nici cea mai vagă idee. Ascultaţi, băieţi, trebuie să avem o oarecare încredere în oamenii de deasupra noastră care ne dau ordine. Ştiu ei ce fac.

— Ştiu pe naiba, spuse Dunbar.

— Care e problema? se interesă colonelul Korn, traversînd agale sala de instruire cu mîinile în buzunare şi cu cămaşa lui cafenie umflată.

— A, nu e nici o problemă, domnule colonel, spuse maiorul Danby, încercînd nervos să ascundă adevărul. Discutam despre misiune.

— Nu vor să bombardăm satul, chicoti Havermeyer, dîndu-i de gol pe maiorul Danby.

— Dobitocule! îi spuse Yossarian lui Havermeyer.

— Lasă-l în pace pe Havermeyer, îi ordonă scurt colonelul Korn lui Yossarian.

Îl recunoscu pe Yossarian drept beţivul care-l acostase brutal la clubul ofiţerilor, cu o seară înainte de prima misiune la Bologna, şi îşi revărsă prudent toată supărarea asupra lui Dunbar.

— De ce nu vreţi să bombardaţi satul?

— Fiindcă este un act nemilos, de-aia.

— Nemilos? se miră colonelul Korn cu o bună dispoziţie rece, înfricoşat doar momentan de vehemenţa neinhibată a ostilităţii lui Dunbar. Ar fi mai puţin nemilos să lăsăm acele două divizii germane de la sol să lupte împotriva trupelor noastre? Sînt în joc şi vieţi americane, ştii asta. Ai prefera să vezi vărsîndu-se sînge american?

— Se varsă şi acum sînge american. Dar oamenii ăia trăiesc acolo în tihnă. De ce nu-i putem lăsa naibii în pace?

— Ţie îţi dă mîna să vorbeşti, spuse rînjind colonelul Korn. Tu te afli în siguranţă aici, în Pianosa. Pe tine nu te va afecta sosirea întăririlor germane, nu?

Dunbar roşi de ruşine şi răspunse cu un glas ce deveni brusc defensiv.

— De ce nu putem bloca drumul în altă parte? N-am putea bombarda povîrnişul muntelui sau chiar drumul?

— Preferi să te întorci la Bologna?

Întrebarea, pusă pe un ton calm, răsună ca o împuşcătură şi produse în încăpere o tăcere stînjenitoare şi ameninţătoare. Yossarian se rugă din toată inima, stingherit, ca Dunbar să-şi ţină gura. Dunbar îşi coborî privirile şi colonelul Korn îşi dădu seama că învinsese.

— Nu, cred că nu, continuă el cu un dispreţ nedisimulat. Colonelul Cathcart şi cu mine trebuie să depunem multe eforturi ca să-ţi dăm o misiune de rutină ca asta. Dacă preferi misiuni de luptă la Bologna, Spezia şi Ferrara, putem obţine aceste ţinte fără nici o problemă.

Ochii îi sticleau periculos în dosul ochelarilor fără rame şi fălcile lui murdare erau pătrate şi tari.

— Spune-mi numai.

— O să vă spun, răspunse înflăcărat Havermeyer, chicotind din nou lăudăros. Aş zbura direct la Bologna, aş intra cu capul în colimatorul de bombe şi aş asculta toată bubuiala artileriei antiaeriene din jur. Mă distrez grozav cînd văd oamenii năpustindu-se asupra mea după misiune şi înjurîndu-mă. Pînă şi recruţii se înfurie suficient pentru a mă înjura şi îşi doresc să mă pocnească.

Colonelul îl apucă jovial pe Havermeyer de sub bărbie, neluîndu-l în seamă, iar apoi se adresă lui Dunbar şi Yossarian

pe un ton sec.

— Aveţi cuvîntul meu ferm. Nimeni nu deplînge mai mult soarta acelor nenorociţi de pe dealuri decît colonelul Cathcart şi cu mine. *Mais c'est la guerre.* Încercaţi să vă amintiţi că nu noi am declanşat războiul, ci Italia. Că nu noi am fost agresorii, ci Italia. Şi că noi n-am putut fi la fel de nemiloşi cu italienii, nemţii, ruşii şi chinezii cum au fost ei deja cu aceşti oameni.

Colonelul Korn îl strînse prieteneşte pe maiorul Danby de umăr, fără a-şi schimba expresia neprietenoasă.

— Continuă instruirea, Danby. Şi asigură-te că înţeleg toţi portanţa unei scheme de bombardare strînse.

— O, nu, domnule colonel, izbucni maiorul Danby, clipind în sus. Nu cu această ţintă. Le-am spus să menţină distanţa de şaizeci de picioare între bombe, ca să blocăm drumul pe toată lungimea satului şi nu doar într-un singur loc. Blocajul va fi mult mai eficient cu o schemă laxă de bombardare.

— Pe noi nu ne interesează blocarea drumului, îl informă colonelul Korn. Colonelul Cathcart vrea să iasă din această misiune cu o fotografie aeriană bună şi clară, cu care să nu-i fie ruşine cînd va fi transmisă pe toate canalele. Nu uita că generalul Peckem va fi aici la instruirea completă şi cunoşti care sînt ideile sale despre schemele de bombardare. Apropo, domnule maior Danby, ai face bine să te grăbeşti cu detaliile astea şi s-o ştergi înainte de a ajunge el aici. Generalul Peckem nu te poate suferi.

— Ba nu, domnule colonel, îl corectă îndatoritor maiorul Danby. Generalul Dreedle este cel care nu mă poate suferi.

— Nici generalul Peckem nu te poate suferi. De fapt, nimeni nu te poate suferi. Termină-ţi treaba, Danby, şi dispari. Fac eu instruirea.

— Unde e maiorul Danby? întrebă colonelul Cathcart, după ce sosi la informarea completă, împreună cu generalul Peckem şi colonelul Scheisskopf.

— Mi-a cerut permisiunea să plece de îndată ce v-a văzut venind cu maşina. Se teme că generalul Peckem nu-l agreează. Oricum, aveam de gînd să fac eu instruirea. Mă pricep mai bine.

— Splendid! spuse colonelul Cathcart. Ba nu!

Colonelul Cathcart se contrazise după o clipă, amintindu-şi ce treabă bună făcuse colonelul Korn, înaintea generalului Dreedle, la prima lui instruire pentru Avignon.

— O fac eu personal.

Colonelul Cathcart îşi făcu curaj, ştiind că era unul dintre favoriţii generalului Peckem, şi îşi asumă responsabilitatea adunării, rostind cuvintele răspicat, în faţa auditoriului foarte atent, alcătuit din ofiţeri inferiori, cu duritatea calmă, de paradă, pe care o învăţase de la generalul Dreedle. Ştia că producea o impresie bună acolo la tribună, cu cămaşa deschisă la gît, cu ţigaretul şi cu părul lui negru, cu vîrfuri cărunte, creţ şi tuns scurt. Scoase frumos pe gură, exagerînd chiar, unele pronunţii greşite caracteristice ale generalului Dreedle şi nu se simţi deloc intimidat de noul colonel al generalului Peckem, pînă cînd îşi aminti brusc că generalul Peckem îl detesta pe generalul Dreedle. Atunci glasul i se frînse şi tot curajul îl părăsi. Continuă poticnindu-se din instinct, copleşit de umilinţă. I se făcu dintr-o dată frică de colonelul Scheisskopf. Un alt colonel în zonă însemna un alt rival, un alt duşman, o altă persoană care-l ura. Şi ăsta era un dur! Un gînd înfricoşător îi veni în minte colonelului Cathcart: dacă oamenii din sală vor începe să geamă, ca la prima misiune la Avignon? Cum va putea să-i facă să tacă? Ce palmă ar fi asta! Colonelul Cathcart se înspăimîntă atît de tare, încît fu cît pe-aci să-i facă semn colonelului Korn. Reuşi totuşi să-şi ţină firea şi să sincronizeze ceasurile. După aceasta, îşi dădu seama că învinsese, fiindcă acum putea termina oricînd. Depăşise un moment de criză. Îi venea să-i rîdă în faţă colonelului Scheisskopf, ca să-i facă în ciudă că triumfase. Se comportase strălucit sub presiune şi încheie instruirea cu o însufleţitoare peroraţie care, îi spunea instinctul, era o splendidă manifestare de tact şi subtilitate, plină de elocvenţă.

— Şi acum, băieţi, îi îndemnă el, să-l salutăm astăzi printre noi pe un foarte distins oaspete, generalul Peckem de la Serviciile Speciale, cel care ne oferă crosele de baseball, cărţile cu benzi desenate şi spectacolele U.S.O. Doresc să-i dedic această misiune. Duceţi-vă acolo şi aruncaţi bombele — pentru mine, pentru ţara voastră, pentru Dumnezeu şi pentru marele american, generalul P. P. Peckem. Şi să vă vedem cum o să nimeriţi cu bombele alea o fisă de telefon!

30
DUNBAR

Lui Yossarian nu-i mai păsa unde cădeau bombele lui, deşi nu mergea atît de departe ca Dunbar, care îşi aruncă bombele la sute de metri după sat şi care ar fi ajuns în faţa curţii marţiale dacă s-ar fi putut dovedi vreodată că o făcuse dinadins. Fără a spune o vorbă, nici măcar lui Yossarian, Dunbar se spălase pe mîini de misiune. Toamna petrecută la spital fie că îi arătase lumina, fie că îi zdruncinase creierul; era imposibil să spui care era varianta potrivită.

Dunbar rîdea acum foarte rar şi părea că se topeşte. Se răstea ţîfnos la ofiţerii superiori, chiar şi la maiorul Danby, şi era necioplit, urîcios şi grosolan, chiar şi în prezenţa capelanului, care acum se temea de Dunbar şi părea şi el că se topeşte. Pelerinajul capelanului la Wintergreen se dovedise un eşec; încă un altar pustiu. Wintergreen era prea ocupat ca să-l primească el însuşi pe capelan. Un asistent obraznic i-a adus în dar capelanului o brichetă Zippo şi l-a informat condescendent că Wintergreen era prea absorbit de activităţile războiului ca să se preocupe de chestiuni atît de banale precum numărul de misiuni pe care trebuiau să le efectueze oamenii. Capelanul îşi făcea griji pentru Dunbar şi îl preocupa mai mult soarta lui Yossarian acum, după ce Orr nu mai era. Capelanului, care locuia singur într-un cort spaţios a cărui copertină ascuţită îl izola într-o sumbră singurătate în fiecare noapte, precum lespedea unui mormînt, i se părea incredibil faptul că Yossarian prefera cu adevărat să locuiască singur, fără a împărţi cortul cu nimeni.

Fiind din nou bombardier principal, Yossarian îl avea ca pilot pe McWatt şi asta era pentru el o mîngîiere, deşi era încă total neocrotit. Nu avea cum să riposteze. Nici măcar nu-i vedea pe McWatt şi pe copilot din locul lui din botul avionului. Nu-l vedea decît pe Aarfy, care îl scotea din răbdări cu incapacitatea lui bombastică şi cu faţa lui ca o lună, şi trăia clipe de furie şi de neputinţă chinuitoare în văzduh, tînjind să fie din nou retrogradat la un avion de flanc, cu o mitralieră încărcată în compartiment, în locul colimatorului de bombe de mare precizie, de care efectiv se putea lipsi, o mitralieră puternică de calibrul cincizeci, pe care s-o înşface duşmănos cu ambele mîini şi s-o descarce sălbatic în toţi diavolii care-l tiranizau, sau chiar în

vălătucii negri de fum, produşi de tirul artileriei antiaeriene; în mitraliorii artileriei antiaeriene germane de dedesubt, pe care nici măcar nu-i vedea şi pe care nu i-ar fi putut nicicum vătăma cu mitraliera lui, chiar dacă ar fi avut răgaz să deschidă focul; în Havermeyer şi Appleby, în avionul lor din frunte, pentru rafala de bombe lansate calm, cu precizie, fără frică, în cea de-a treia misiune la Bologna, unde tirul a două sute douăzeci şi patru de tunuri distruseseră unul dintre motoarele lui Orr pentru ultima dată, făcîndu-l să se prăbuşească în mare, între Genova şi La Spezia, cu cîteva clipe înainte de a izbucni scurta furtună.

De fapt, nu putea face mare lucru cu mitraliera aceea puternică; doar s-o încarce şi să-i facă o probă a focului cu cîteva rafale. Nu-i folosea mai mult decît colimatorul de bombe. Cu ajutorul ei, putea să scape de avioanele germane de luptă care l-ar fi atacat, dar nu mai existau deloc avioane germane de luptă şi nici măcar nu putea s-o rotească de jur împrejur, ca să tragă în feţele neputincioase ale unor piloţi ca Huple şi Dobbs şi să le ordone să coboare cu grijă spre sol, cum îi ordonase odată Puştiului Sampson, adică exact ceea ce nu dorise să le facă lui Dobbs şi Huple în prima misiune odioasă la Avignon, în clipa în care îşi dăduse seama în ce rahat intrase, în clipa în care se pomenise plutind într-un avion de flanc cu Dobbs şi Huple, în zborul condus de Havermeyer şi Appleby. Dobbs şi Huple? Huple şi Dobbs? Cine erau ăştia? Ce nebunie, ce absurditate să pluteşti în văzduh la două mile înălţime, pe o foaie de metal de vreo trei centimetri, apărat împotriva morţii de firava dibăcie şi inteligenţă a doi străini insipizi, un puşti căruia nu-i dăduseră tuleiele, pe nume Huple, şi un zărghit nevricos ca Dobbs, care s-a ţicnit chiar acolo în avion, repezindu-se ca apucat de streche deasupra ţintei, fără a-şi părăsi locul de copilot şi înşfăcîndu-i comenzile lui Huple, ca să-i împingă pe toţi în jos, în acel picaj cumplit care i-a smuls căştile lui Yossarian şi i-a adus din nou drept în mijlocul tirului artileriei antiaeriene, de care abia au scăpat. Era imposibil să fii sigur că Dobbs îl omorîse, căci atunci cînd Yossarian şi-a pus din nou căştile în priză, Dobbs vorbea deja prin interfon, rugîndu-se să vină cineva în faţă ca să-l ajute pe bombardier. Şi aproape imediat a intervenit Snowden scîncind: "Ajutaţi-mă. Vă rog, ajutaţi-mă. Mi-e frig. Mi-e frig". Yossarian ieşise tîrîndu-se încet dinspre botul avionului, luînd-o pe deasupra compartimentului pentru bombe, şi se strecurase

în secţiunea din spate a avionului — trecînd pe lîngă trusa de prim-ajutor pentru care a trebuit să se întoarcă din drum — pentru a îngriji rana lui Snowden de care nu era nevoie să se ocupe, gaura căscată, crudă, în formă de pepene, mare cît o minge de fotbal, din partea exterioară a coapsei, fibrele musculare neretezate, îmbibate în sînge, dinăuntru, care pulsau straniu, ca nişte vietăţi oarbe cu o viaţă de sine stătătoare, rana ovală, dezgolită, de treizeci şi ceva de centimetri lungime, care l-a făcut pe Yossarian să geamă şi să fie cît pe-aci să vomite, şocat şi cuprins de milă, în clipa cînd a zărit-o. Iar micul şi firavul mitralior din coada avionului zăcea pe jos lîngă Snowden, într-un leşin aidoma morţii, alb la faţă ca cearşaful şi de aceea Yossarian s-a repezit instinctiv să-l ajute mai întîi pe el.

Da, la urma urmelor, era mult mai sigur să zboare cu McWatt, deşi nu se simţea în siguranţă nici măcar cu McWatt, căruia îi plăcea prea mult să zboare şi se ridicase zumzăind la numai cîţiva centimetri de sol, cu Yossarian în botul avionului, cînd s-au întors de la zborul de antrenament, ca să-l acomodeze pe noul bombardier cu întreaga echipă de rezerve, pe care o obţinuse colonelul Cathcart după dispariţia lui Orr. Poligonul de încercare a bombelor era în cealaltă parte a insulei şi, zburînd înapoi, McWatt a adus burta avionului care zbura încet, agale, în viteză de croazieră, în poziţie razantă cu creasta muntelui pe mijloc şi apoi, în loc să menţină altitudinea, a forţat tot timpul ambele motoare, s-a înclinat pe o parte şi, spre surprinderea lui Yossarian, a început să urmeze panta care cobora, cu viteza maximă a avionului, fluturînd vesel din aripi şi lunecînd cu un huruit teribil, scrîşnitor, bubuitor, pe deasupra ridicăturilor şi adînciturilor stîncoase ale versantului abrupt, ca un pescăruş ameţit planînd pe deasupra valurilor maronii furioase. Yossarian încremenise. Noul bombardier de lîngă el şedea demn, rînjind fascinat şi şuierînd mereu "Tiii!", iar lui Yossarian îi venea să întindă mîna şi să strivească faţa aia de idiot, în timp ce se zbătea, ferindu-se de bolovani şi de dîmburi, de crengile biciuitoare ale copacilor care se profilau deasupra lui în faţă şi zburau apoi iute, drept sub el, ca nişte dîre estompate care coborau. Nimeni nu avea dreptul să se joace în aşa hal cu viaţa lui.

— Urcă, urcă, urcă! îi striga el înnebunit lui McWatt, urîndu-i cu înverşunare, dar McWatt cînta vesel în interfon şi probabil nu

auzea.

Spumegînd de furie şi venindu-i să plîngă fiindcă nu se putea răzbuna, Yossarian se lungi pe burtă şi se tîrî, luptîndu-se cu forţa de gravitaţie şi cu inerţia care-l trăgea în jos, pînă ajunse în zona principală şi se trase în sus în carlingă, unde se postă, tremurînd din tot corpul, în spatele lui McWatt, care şedea pe scaunul pilotului. Se uită disperat în jur după un pistol, unul automat de calibrul 45, negru-cenuşiu, pe care să-l poată încărca şi lipi de baza craniului lui McWatt. Nu era nici un pistol acolo. Nu era nici vreun cuţit de vînătoare, nici o altă armă cu care să-l poată izbi sau înjunghia şi Yossarian îl înşfăcă pe McWatt de gulerul combinezonului şi-l scutură cu pumnii pe care-i strîngea tot mai tare, urlînd la el să urce. Pămîntul încă înota pe sub ei şi avionul zbura ca o săgeată pe deasupra. McWatt întoarse capul să-l privească pe Yossarian şi rîse vesel, de parcă Yossarian s-ar fi amuzat la fel de mult ca el. Yossarian cuprinse cu ambele mîini gîtul lui McWatt şi strînse. McWatt înţepeni.

— Urcă, îi ordonă Yossarian clar printre dinţi, cu un glas coborît, ameninţător. Te omor dacă nu urci.

Rigid de spaimă, McWatt încetini motoarele şi urcă încet, încet. Yossarian slăbi strînsoarea mîinilor în jurul gîtului lui McWatt şi le lăsă în jos din umeri, pînă ce îi atîrnară inerte. Îi trecuse furia. I se făcu ruşine. Cînd McWatt se răsuci spre el, regretă că mîinile îi aparţineau şi îşi dori să le poată îngropa undeva. Erau ca moarte.

McWatt îl privi pătrunzător. Privirea lui nu era deloc prietenoasă.

— Mamă! spuse el cu răceală. Eşti cu siguranţă într-o formă foarte proastă. Ar trebui să te întorci acasă.

— Nu vor să mă lase, răspunse Yossarian, ocolindu-i privirea şi plecînd.

Yossarian se aşează pe jos, legănîndu-şi capul, cuprins de sentimentul vinovăţiei şi de remuşcări. Asudase tot.

McWatt fixă cursul direct înapoi, spre aerodrom. Yossarian se întrebă dacă McWatt se va duce la cortul pentru operaţiuni ca să le ceară lui Piltchard şi lui Wren să nu-l mai repartizeze niciodată pe Yossarian în avionul lui, aşa cum Yossarian se dusese pe furiş să le vorbească despre Dobbs, despre Huple şi Orr şi, fără succes, despre Aarfy. Nu-l mai văzuse niciodată pe McWatt atît

de supărat; întotdeauna îl văzuse cît se poate de bine dispus şi se întrebă dacă nu cumva mai pierduse un prieten.

Dar McWatt îi făcu cu ochiul în semn de încurajare cînd coborî din avion şi glumi ospitalier cu noul pilot şi cu noul bombardier, amîndoi nişte creduli, pe drumul de întoarcere la escadrilă cu Jeepul, deşi nu-i adresă nici o vorbă lui Yossarian, decît după ce toţi patru îşi predară paraşutele şi se despărţiră, îndreptîndu-se amîndoi cot la cot spre şirul lor de corturi. Apoi faţa de scoţian-irlandez bronzată şi puţin pistruiată se deschise brusc într-un zîmbet şi McWatt îşi înfipse în joacă încheieturile degetelor în coastele lui Yossarian, de parcă i-ar fi dat un pumn.

— Băi, păduche, spuse el rîzînd. Chiar ai fi fost în stare să mă omori acolo sus?

Yossarian rînji spăsit şi clătină din cap.

— Nu, nu cred.

— Nu mi-am dat seama că ai ajuns atît de rău. De ce nu discuţi cu cineva despre asta?

— Vorbesc cu toată lumea despre asta. Ce dracu' se întîmplă cu tine? Nu mă asculţi niciodată?

— Cred că nu te-am crezut niciodată cu adevărat.

— Nu ţi-e frică niciodată?

— Poate că ar trebui să-mi fie.

— Nici măcar în timpul misiunilor?

— Probabil că n-am destulă minte, spuse McWatt, rîzînd prosteşte.

— Există atîtea moduri în care pot fi omorît, comentă Yossarian. Trebuia să mai găseşti şi tu unul.

McWatt zîmbi din nou.

— Ia spune, pun pariu că te bag cu adevărat în sperieţi cînd bîzîi pe deasupra cortului tău, nu?

— Ţi-am spus că mor de spaimă.

— Am crezut că te plîngi numai de zgomot, spuse McWatt şi ridică resemnat din umeri. Ei, acum, ce dracu', îngînă el, cred că va trebui să renunţ.

Dar McWatt era incorigibil şi, deşi n-a mai bîzîit niciodată pe deasupra cortului lui Yossarian, n-a scăpat nici un prilej să bîzîie pe deasupra plajei şi să huruie ca un trăsnet fioros la mică înălţime pe deasupra bărcii din apă şi a gropii izolate din nisip, în care Yossarian se întindea cu sora Duckett sau juca şeptic, pocher sau pinnacle cu Nately, Dunbar şi Joe Flămîndul.

Yossarian se întîlnea cu sora Duckett aproape în fiecare după-amiază în care amîndoi erau liberi şi venea cu ea la plajă, pe cealaltă parte a ridicăturii înguste a dunelor înalte pînă la umăr, care îi despărţea de zona unde ceilalţi ofiţeri şi recruţi înotau goi. Nately, Dunbar şi Joe Flămîndul veneau şi ei acolo. Li se alăturau din cînd în cînd McWatt şi adeseori Aarfy, care sosea întotdeauna, cărnos şi flasc cum era, îmbrăcat complet în uniformă şi nu-şi scotea niciodată decît pantofii şi pălăria. Aarfy nu înota niciodată. Ceilalţi bărbaţi îşi puneau slipul, din respect faţă de sora Cramer, care îi însoţea pe sora Duckett şi pe Yossarian la plajă de fiecare dată şi şedea singură şi plină de ifose, la cîţiva metri mai încolo. Nimeni în afară de Aarfy nu făcea niciodată vreo aluzie la bărbaţii goi care stăteau întinşi la soare în văzul tuturor, mai încolo, pe plajă, sau săreau şi se cufundau în apă, de pe enorma barcă vopsită în alb care se legăna pe butoaiele de petrol goale, dincolo de bancul de nisip aluvionar. Sora Cramer şedea singură, pentru că era supărată pe Yossarian şi dezamăgită de sora Duckett.

Sora Sue Ann Duckett îl dispreţuia pe Aarfy şi aceasta era încă una dintre numeroasele trăsături atrăgătoare ale sorei Duckett, care-i plăcea lui Yossarian. Îi plăceau picioarele ei lungi, albe şi suple, fundul ei de Afroditǎ; uita adeseori că era foarte subţire şi fragilă de la talie în sus şi îi pricinuia dureri fără să vrea, în momentele de pasiune, cînd o strîngea prea tare în braţe. Adora docilitatea ei somnoroasă, cînd se întindeau pe plajă, în amurg. Apropierea de ea îi aducea alinare şi linişte. Tînjea s-o atingă mereu, să menţină mereu comunicarea fizică. Îi plăcea să-i cuprindă uşor glezna cu degetele, cînd se apuca de cărţi cu Nately, Dunbar şi Joe Flămîndul, să-i mîngîie încet, cu tandreţe, pielea acoperită cu puf a coapsei frumoase şi netede, cu dosul unghiilor, sau să-şi strecoare visător şi senzual, aproape inconştient, mîna respectuoasă de proprietar, în sus, pe coama ca o cochilie a coloanei ei vertebrale, pe sub breteaua elastică a părţii superioare a costumului de baie din două piese, pe care îl purta întotdeauna, ca să-i conţină şi să-i acopere sînii micuţi, cu sfîrcuri lunguieţe. Îi plăcea atitudinea senină, măgulită, cu care-i răspundea, sentimentul de afecţiune faţă de el, pe care-l etala cu mîndrie. Joe Flămîndul rîvnea şi el s-o pipăie pe sora Duckett şi a fost oprit nu doar o dată de privirea cruntă cu care l-a străfulgerat Yossarian. Sora Duckett cocheta

cu Joe Flămîndul numai ca să-l ţină pe jar şi ochii ei căprui-deschis şi rotunzi licăreau răutăcioşi de fiecare dată cînd Yossarian o înghiontea tare cu cotul sau cu pumnul, ca s-o potolească.

Bărbaţii jucau cărţi pe un prosop, un maiou sau o pătură şi sora Duckett amesteca perechea de cărţi de rezervă, stînd cu spatele rezemat de duna de nisip. Cînd nu amesteca pachetul de cărţi de rezervă, se privea într-o oglinjoară de buzunar, dîndu-şi cu rimei genele arcuite, ambiţionîndu-se prosteşte să le lungească permanent. Din cînd în cînd, reuşea să măsluiască sau să împartă prost cărţile, în aşa fel încît ei nu descopereau decît în toiul partidei şi ea rîdea şi radia de fericire, cînd toţi îşi aruncau scîrbiţi cărţile şi începeau s-o înghiontească uşor în braţe sau în picioare, înjurînd-o şi avertizînd-o să termine cu prostiile. Sporovăia tot felul de absurdităţi cînd ei se chinuiau să gîndească şi obrajii i se îmbujorau de bucurie cînd o loveau iarăşi cu pumnii, de data asta mai tare, în braţe şi în picioare, spunîndu-i să-şi ţină pliscul. Sora Duckett se bucura că i se dădea atenţie şi îşi ferea, veselă, capul cu păr şaten scurt, cînd Yossarian şi ceilalţi îi dădeau atenţie. O cuprindea un sentiment ciudat, de confort călduţ şi plin de speranţe, ştiind că atîţia băieţi şi bărbaţi goi trîndăveau aproape de ea, de cealaltă parte a dunelor de nisip. Era de-ajuns să-şi întindă gîtul sau să se ridice cu un pretext oarecare, ca să vadă douăzeci sau patruzeci de masculi dezbrăcaţi, stînd întinşi sau bătînd mingea la soare. Îşi considera propriul trup drept ceva atît de familiar şi atît de uşor de trecut cu vederea, încît o nedumerea extazul spasmodic pe care-l producea bărbaţilor, nevoia lor acută şi amuzantă de a-l atinge măcar, de a întinde disperaţi mîinile ca să-l apuce, să-l strîngă, să-l ciupească, să-l mîngîie. Nu înţelegea patima lui Yossarian, dar era dispusă să-l creadă cînd i-o împărtăşea.

În serile în care Yossarian se simţea excitat, o aducea pe sora Duckett la plajă împreună cu două pături şi îi plăcea mai mult să facă dragoste cu ea, îmbrăcaţi aproape complet, decît să facă uneori dragoste cu toate fetele amorale, viguroase şi despuiate din Roma. Se duceau adeseori la plajă noaptea şi nu făceau dragoste, ci doar zăceau tremurînd pe pături, lipiţi unul de celălalt, pentru a se ocroti de frigul umed, pătrunzător. Nopţile negre ca tuşul se răciseră şi stelele erau îngheţate şi mai puţine. Barca se legăna pe cărarea spectrala aşternută de

lumina lunii şi părea să se îndepărteze în larg. În aer se simţea ameninţarea vremii reci. Alţii tocmai începeau să construiască sobe şi veneau în cortul lui Yossarian în timpul zilei ca să admire opera lui Orr. Sorei Duckett îi făcea o plăcere nebună faptul că Yossarian nu se putea abţine să nu pună mîinile pe ea cînd erau împreună, deşi nu-l lăsa să şi le strecoare în slipul ei în timpul zilei, cînd oricine era suficient de aproape ca să vadă, nici măcar cînd singurul martor era sora Cramer, care şedea de cealaltă parte a dunei de nisip, ţinîndu-şi în sus nasul mustrător şi prefăcîndu-se că nu vedea nimic.

Sora Cramer nu mai vorbea cu sora Duckett, cea mai bună prietenă a ei, din cauza legăturii ei amoroase cu Yossarian, dar încă se ducea peste tot cu sora Duckett, deoarece sora Duckett era prietena ei cea mai bună. Nu-i aproba pe Yossarian şi nici pe prietenii lui. Cînd se ridicau şi se duceau să înoate cu sora Duckett, sora Cramer se ridica şi se ducea şi ea să înoate, păstrînd aceeaşi distanţă de zece metri între ei şi tăcînd, dîndu-le peste nas chiar şi în apă. Cînd rîdeau şi se bălăceau, rîdea şi se bălăcea şi ea; cînd se cufundau în apă, se cufunda şi ea; cînd înotau spre bancul de nisip şi se odihneau acolo, sora Cramer înota şi ea pînă la bancul de nisip şi se odihnea. Cînd ieşeau din apă, ieşea şi ea, îşi ştergea umerii cu propriul prosop şi se aşeza la distanţă, pe locul ei, cu spinarea ţeapănă, şi cercul de lumină reflectată de soare alcătuia un nimb în jurul părului ei blond-deschis. Sora Cramer era dispusă să se împace cu sora Duckett, dacă aceasta s-ar fi căit şi i-ar fi cerut iertare. Sora Duckett prefera situaţia existentă. Mult timp îşi dorise să-i tragă una sorei Cramer ca să-i închidă gura.

Sorei Duckett i se părea minunat Yossarian şi încerca deja să-l schimbe. Îi plăcea să-l privească moţăind cu faţa în jos şi cu un braţ aruncat peste ea, sau uitîndu-se cu ochi goi la valurile nesfîrşite, îmblînzite, liniştite, care ţopăiau ca nişte căţelandri la ţărm, urcîndu-se cîţiva centimetri pe plajă şi apoi retrăgîndu-se. Ştia că nu-l plictisea şi îşi lustruia sau îşi vopsea cu zel unghiile, în timp ce el moţăia sau medita şi briza caldă şi sporadică a după-amiezei vibra delicat pe suprafaţa plajei. Îi plăcea să-i privească spatele lat, lung şi musculos, cu pielea bronzată, imaculată. Îi plăcea să-l aţîţe instantaneu, apucîndu-i brusc toată urechea cu gura şi plimbîndu-şi mîna pe pieptul lui, ajungînd tot mai jos. Îi plăcea să-l facă să clocotească şi să

sufere pînă se lăsa întunericul şi apoi să-l satisfacă. După aceea, îl săruta cu adoraţie, pentru că o făcuse atît de fericită.

Yossarian nu se simţea niciodată singur cu sora Duckett, care ştia efectiv să-şi ţină gura şi era suficient de capricioasă. El era obsedat şi frămîntat de oceanul vast, nemărginit. Se gîndea cu tristeţe, în timp ce sora Duckett îşi lustruia unghiile, la toţi oamenii care muriseră sub apă. Erau cu siguranţă deja peste un milion. Unde erau? Ce insecte le mîncaseră carnea? Îşi imagina îngrozitoarea neputinţă de a respira în atîţia litri de apă. Yossarian urmărea micile bărci pescăreşti şi şalupele militare plutind încoace şi-ncolo în depărtare şi i se păreau ireale; parcă nu erau ambarcaţiuni în mărime naturală cu oameni la bord, care aveau de fiecare dată o altă destinaţie. Se uită spre Elba şi automat privirea lui căută deasupra norul pufos, alb, în formă de nap, în care dispăruse Clevinger. Scrută vaporoasa linie a orizontului italian şi se gîndi la Orr. Clevinger şi Orr. Unde dispăruseră? Yossarian stătuse odată pe un ponton în zori şi văzuse cum un buştean rotund şi acoperit cu smocuri de iarbă, care plutea spre el pe valuri, se transformase pe neaşteptate în faţa umflată a unui înecat; era primul mort pe care-l vedea. Avea o sete nebună de viaţă şi întinse lacom mîna, ca să apuce şi să strîngă trupul sorei Duckett. Studie fiecare obiect plutitor, cu teama că va mai zări o urmă de Clevinger sau de Orr, pregătit pentru orice şoc morbid, în afară de şocul pe care i-l produsese într-o zi McWatt, al cărui avion se ivise brusc din depărtările tăcute şi se avîntase nemilos de-a lungul coastei, huruind, mugind şi zăngănind pe deasupra bărcii care sălta pe valuri şi în care Puştiul Sampson, blond şi palid, a cărui goliciune costelivă se vedea chiar şi de la distanţa aceea, ţopăia ca un clovn, ca să-l atingă exact în clipa cînd, datorită unei rafale arbitrare de vînt sau a unei greşeli minore de calcul a nebuniei lui McWatt, avionul coborîse suficient de mult pentru ca o elice să-l taie în jumătate.

Chiar şi oamenii care nu erau acolo îşi aminteau limpede ce urmase. Se auzi doar un ţiuit cît se poate de scurt şi de vag, filtrat atîta cît să poată fi auzit prin huruitul cutremurător, copleşitor, al motoarelor avionului, şi apoi nu se mai zăriră decît cele două picioare palide şi uscăţive ale Puştiului Sampson, încă ataşate cumva de şoldurile retezate şi pline de sînge, încremenite în barcă, un minut sau două, după care se

rostogoliră în cele din urmă spre spate, în apă, producînd un uşor clipocit cu ecou, iar în cele din urmă se răsuciră complet cu susul în jos, astfel încît nu se mai zăriră decît degetele groteşti de la picioare şi tălpile albe ca varul ale Puştiului Sampson.

Pe plajă se stîrni balamucul. Sora Cramer se materializă deodată din văzduh şi începu să plîngă isteric la pieptul lui Yossarian, în timp ce el o ţinea de după umeri şi o mîngîia.

Cu celălalt braţ o sprijinea pe sora Duckett, care tremura şi plîngea lipită şi ea de el, cu faţa ei unghiulară albă ca ceara. Toţi de pe plajă urlau şi fugeau şi bărbaţii ţipau ca femeile. Alergau să-şi adune lucrurile, cuprinşi de panică, aplecîndu-se în grabă şi privind pieziş fiecare val domol, care nu le ajungea mai sus de genunchi, bolborosind spre plajă, de parcă valul ar fi putut azvîrli în ei cu vreun organ oribil, roşu, scîrbos, un ficat sau un plămîn. Cei care erau în apă se căzneau să iasă, uitînd în graba lor să mai înoate, tînguindu-se, călcînd apa, opriţi în fuga lor de marea vîscoasă care se lipea de ei ca de un vînt muşcător. Rămăşiţele Puştiului Sampson împroşcaseră peste tot. Cei care descopereau vreun strop din el, pe membre sau pe trunchi, se dădeau înapoi cu groază şi repulsie, de parcă ar fi încercat să se ferească de propria lor piele odioasă. Toţi fugeau cuprinşi de o panică apatică, aruncînd priviri chinuite, îngrozite, în spate, făcînd să răsune pădurile adînci, umbroase, foşnitoare, de gîfîielile şi ţipetele lor fragile. Yossarian le împinse frenetic în faţa lui pe cele două femei care se poticneau şi se clătinau, împungîndu-le şi înghiontindu-le ca să le zorească, apoi alergă înapoi înjurînd, ca să dea o mînă de ajutor, cînd Joe Flămîndul se împiedică de pătură sau de cutia aparatului de fotografiat pe care-l căra şi căzu pe burtă în nămolul rîului.

La escadrilă, toată lumea aflase deja. Bărbaţi în uniformă răcneau şi fugeau şi ei într-acolo sau stăteau pe loc, încremeniţi de spaimă, nemişcaţi, ca sergentul Knight şi doctorul Daneeka, ridicîndu-şi gravi capul şi privind cum avionul vinovat de toate acestea, în care se afla McWatt, făcu viraje, apoi se roti şi iarăşi se roti, după care se înălţă.

— Cine e? strigă Yossarian către doctorul Daneeka, în timp ce alerga şchiopătînd, cu răsuflarea tăiată, iar ochii întunecaţi îi ardeau, cuprinşi de o suferinţă febrilă, tulbure. Cine e în avion?

— McWatt, spuse sergentul Knight. Îi are cu el pe cei doi piloţi noi, într-un zbor de antrenament. E şi doctorul Daneeka

acolo.

— Sînt aici, protestă cu o voce ciudată şi tulburată doctorul Daneeka, aruncîndu-i o privire neliniştită sergentului Knight.

— De ce nu coboară? întrebă disperat Yossarian. De ce continuă să urce?

— Probabil că-i e frică să coboare, răspunse sergentul Knight, fără să-şi desprindă privirea solemnă de pe avionul solitar al lui McWatt care continua să se înalţe. Ştie în ce bucluc a intrat.

Şi McWatt urcă tot mai mult, înălţîndu-şi avionul huruitor în mod constant, într-o spirală lentă, ovală, care-l purtă departe, peste apă, în timp ce se îndrepta spre sud, ajungînd departe, pe deasupra dealurilor ruginii, după care se roti din nou pe deasupra aerodromului şi zbură spre nord. În curînd, ajunse la peste cinci mii de picioare altitudine. Motoarele lui se auzeau acum ca o şoaptă. Deodată, o paraşută albă se deschise, alcătuind un norişor surprinzător. O a doua paraşută se deschise după cîteva clipe şi începu să coboare, ca şi prima, drept spre porţiunea degajată, constituită de pista de aterizare. La sol nu era nici o mişcare. Avionul îşi mai continuă zborul spre sud vreo treizeci de secunde, urmînd acelaşi tipar, familiar şi previzibil acum, apoi McWatt ridică o aripă şi vră elegant.

— Încă doi s-au dus, spuse sergentul Knight. McWatt şi doctorul Daneeka.

— Eu sînt aici, sergent Knight, îi spuse doctorul Daneeka pe un ton plîngăcios. Nu sînt în avion.

— De ce nu sar? întrebă sergentul Knight, rugîndu-se pentru sine cu glas tare. De ce nu sar?

— E absurd, se văicări doctorul Daneeka, muşcîndu-şi buza. E total absurd!

Dar Yossarian înţelese brusc de ce nu voia să sară McWatt şi o luă la fugă ca un nebun, pe toată lungimea escadrilei, după avionul lui McWatt, fluturîndu-şi braţele şi implorîndu-l să coboare. Dar nimeni nu păru să audă, în nici un caz McWatt, şi din pieptul lui Yossarian ieşi un geamăt imens, sufocant, cînd McWatt vră din nou, îşi coborî o dată aripile în semn de salut, se hotărî, ah, ce naiba, şi intră într-un munte.

Colonelul Cathcart a fost atît de afectat de moartea Puştiului Sampson şi a lui McWatt, încît a ridicat numărul misiunilor la şaizeci şi cinci.

31
DOAMNA DANEEKA

Cînd a aflat că şi doctorul Daneeka fusese ucis în avionul lui McWatt, colonelul Cathcart a mărit la şaptezeci numărul misiunilor.

Prima persoană din escadrilă care a aflat că doctorul Daneeka murise a fost sergentul Towser, informat mai devreme de către omul din turnul de control că doctorul Daneeka figura ca pasager pe lista pilotului, completată de McWatt înainte de a decola. Sergentul Towser îşi şterse o lacrimă şi tăie numele doctorului Daneeka din registrul personalului escadrilei. Cu buzele încă tremurînd, se ridică şi ieşi cu un mers greoi şi silnic, ca să transmită vestea cea rea lui Gus şi Wes, evitînd discret orice conversaţie cu doctorul Daneeka personal, cînd trecu prin faţa siluetei vagi, funerare, a medicului de zbor, care se profila tristă pe taburetul său, în lumina soarelui după-amiezii, între cortul administraţiei şi cortul sanitar. Sergentul Towser îşi simţea inima grea; acum avea pe cap doi morţi — Mudd, mortul din cortul lui Yossarian, care nici măcar nu era acolo, şi doctorul Daneeka, noul mort al escadrilei, care era cu siguranţă acolo şi dădea toate semnele că va deveni pentru el o problemă administrativă şi mai complicată.

Gus şi Wes îl ascultară pe sergentul Towser cu priviri ce exprimau o uimire stoică şi nu rostiră o vorbă despre durerea lor nimănui, pînă cînd însuşi doctorul Daneeka intră cam după vreo oră, ca să i se ia temperatura pentru a treia oară în acea zi şi să i se verifice tensiunea. Termometrul arătă cu o jumătate de grad mai puţin decît temperatura lui obişnuită, de 36 cu 6. Doctorul Daneeka se alarmă. Privirile fixe, goale, înlemnite ale celor doi recruţi erau chiar mai enervante ca de obicei.

— Ei drăcie, protestă el politicos, într-un neobişnuit acces de exasperare, ce-i cu voi, băieţi? Nu e deloc bine pentru o persoană să aibă temperatura scăzută şi să umble cu nasul înfundat!

Doctorul Daneeka fonfăi mîhnit şi autocompătimitor şi traversă nemîngîiat cortul, pentru a se servi cu aspirine şi a-şi

badijona gîtul cu Argyrol. Faţa lui abătută era fragilă şi disperată ca faţa unei rîndunici şi îşi frecă ritmic dosul braţelor.

— Uite ce rece sînt în clipa asta! Precis nu îmi ascundeţi ceva?

— Sînteţi mort, să trăiţi, îi explică unul dintre cei doi recruţi ai săi.

Doctorul Daneeka îşi ridică imediat capul, cu o neîncredere duşmănoasă.

— Ce-ai spus?

— Sînteţi mort, să trăiţi, repetă celălalt. Probabil că de aceea vă simţiţi întotdeauna atît de rece.

— Exact, să trăiţi. Probabil că în tot acest timp eraţi mort şi pur şi simplu nu v-aţi dat seama.

— Ce naiba îndrugaţi? strigă cu un glas ascuţit doctorul Daneeka, avînd senzaţia tot mai acută, năucitoare, a apropierii unei catastrofe inevitabile.

— Este adevărat, să trăiţi, spuse unul dintre recruţi. Este consemnat în registru că v-aţi urcat în avionul lui McWatt ca să mai faceţi cîteva ore de zbor. N-aţi coborît cu paraşuta, deci înseamnă că aţi murit cînd s-a prăbuşit avionul.

— Exact, să trăiţi, spuse celălalt. Ar trebui să vă bucuraţi că aveţi totuşi temperatură.

Doctorul Daneeka era buimac. Simţea că i se învîrte capul.

— Aţi înnebunit amîndoi? întrebă el. Voi raporta acest act de nesupunere sergentului Towser.

— Domnul sergent Towser ne-a dat vestea, spuse ori Gus ori Wes. Ministerul Apărării o va anunţa pe soţia dumneavoastră.

Doctorul Daneeka scoase un urlet şi ieşi valvîrtej din cortul sanitar ca să se ia la harţă cu sergentul Towser, care se feri de el cu repulsie şi îl sfătui pe doctorul Daneeka să nu se arate, pe cît se putea, pînă ce nu se va lua o hotărîre în privinţa rămăşiţelor lui pămînteşti.

— Păi, eu cred că este mort cu adevărat, spuse mîhnit unul dintre recruţii lui, cu un glas scăzut, respectuos. O să-mi lipsească. Era un tip destul de cumsecade, nu-i aşa?

— Da, desigur, se jelui celălalt. Dar mă bucur că s-a terminat cu pisălogul ăsta. Începusem să mă plictisesc să-i iau mereu tensiunea.

Doamna Daneeka, soţia doctorului Daneeka, nu s-a bucurat de dispariţia doctorul Daneeka şi a spulberat liniştea nopţii în

Staten Island cu tînguitoare ţipete de disperare, cînd a aflat dintr-o telegramă expediată de Ministerul Apărării că soţul ei căzuse la datorie. Femeile au venit s-o consoleze şi soţii au sunat ca să prezinte condoleanţe, sperînd în sinea lor că ea se va muta în curînd în alt cartier, ca să-i scutească de obligaţia unei permanente compasiuni. Biata femeie a fost total distrusă o săptămînă întreagă. Încet-încet, cu eroism, a găsit puterea de a medita la un viitor plin de cumplite probleme pentru ea şi copiii ei. Tocmai cînd începea să se resemneze după pierderea suferită, poştaşul sună, lovind-o ca un trăsnet din senin — o scrisoare de peste ocean, purtînd semnătura soţului ei, care o îndemna frenetic să nu ia în seamă nici o veste proastă în privinţa lui. Doamna Daneeka amuţi de uimire. Data de pe scrisoare nu se putea desluşi. Scrisul întregii misive era tremurat şi grăbit, dar stilul semăna cu cel al soţului ei şi tonul melancolic şi autocompătimitor îi era familiar, deşi era mai mohorît ca de obicei. Doamna Daneeka se bucură nespus; nu se putu stăpîni să nu plîngă de fericire şi sărută de o mie de ori hîrtia boţită şi murdară, cumpărată de la poştă cu cinci dolari. Se grăbi să expedieze, recunoscătoare, o scurtă epistolă soţului ei, cerîndu-i mai multe detalii şi apoi o telegramă prin care aducea la cunoştinţa Ministerului Apărării eroarea comisă. Ministerul Apărării îi răspunse cu indignare că nu se comisese nici o eroare şi că ea era fără îndoială victima unui falsificator psihopat sadic din escadrila soţului ei. Scrisoarea expediată soţului ei a fost returnată nedeschisă, purtînd ştampila CĂZUT LA DATORIE.

Doamna Daneeka a redevenit văduvă în mod nemilos, dar de data aceasta suferinţa ei a fost oarecum alinată de nota primită de la Washington, prin care era anunţată că era unica beneficiară a poliţei de asigurare militară a soţului ei, în valoare de 10.000 de dolari, pe care îi putea ridica la cerere. Asigurarea că ea şi copiii ei nu erau în pericol imediat de a muri de foame îi aduse un zîmbet curajos pe faţă şi produse o cotitură în durerea ei. Societatea Veteranilor o informă prin poştă, chiar în ziua următoare, că în urma decesului soţului ei avea dreptul la pensie tot restul vieţii şi la un ajutor de înmormîntare pentru el în valoare de 250 de dolari. Era inclus şi un cec de 250 de dolari din partea guvernului. Treptat, în mod inevitabil, perspectivele se luminară. În aceeaşi săptămînă, sosi o scrisoare de la

Societatea de Asigurări Sociale, în care se afirma că, în conformitate cu prevederile Legii pentru asigurarea de bătrîneţe şi supravieţuire, va primi o alocaţie lunară pentru ea şi copiii ei minori, pînă ce aceştia vor împlini optsprezece ani, şi un ajutor de înmormîntare de 250 de dolari. Cu aceste scrisori de la guvern, doveditoare a decesului, ea solicită achitarea a trei poliţe de asigurare pe care le făcuse doctorul Daneeka; solicitarea ei se văzu onorată şi rezolvată imediat. Fiecare zi îi aducea neaşteptate comori. O cheie a unui seif i-a adus o a patra poliţă de asigurare pe viaţă, cu o valoare nominală de 50.000 de dolari şi 18.000 de dolari bani lichizi, pentru care nu se achitase niciodată impozit şi nici nu era nevoie să se achite vreodată. O lojă masonică din care făcuse parte doctorul i-a oferit un loc la cimitir. O a doua organizaţie masonică, al cărui membru fusese, i-a trimis soţiei lui un ajutor de înmormîntare de 250 de dolari. Asociaţia medicală a districtului i-a mai dat un ajutor de înmormîntare tot de 250 de dolari.

Soţii celor mai bune prietene au început să-i facă curte. Doamna Daneeka era extrem de încîntată de felul în care evoluau lucrurile şi îşi vopsi părul. Fantastica ei avere continua să crească şi trebuia să-şi amintească sieşi zilnic că toate acele mii de dolari pe care le primea nu făceau cît o para chioară dacă soţul ei nu era cu ea, ca să împartă acest mare noroc. O uimea că atîtea organizaţii distincte erau dispuse să contribuie cu atîţia bani la înmormîntarea doctorului Daneeka, avînd în vedere că în Pianosa el abia o scotea la capăt cu banii şi se întreba, pradă unor temeri disperate, de ce soţia lui nu-i răspunsese la scrisoarea pe care i-o expediase.

Se simţea ostracizat în escadrilă de oamenii care-l înjurau post-mortem, pentru că îi oferise colonelului Cathcart pretextul de a mări numărul misiunilor de luptă. Rapoartele care-i atestau decesul se înmulţeau ca ouăle de insectă şi se confirmau reciproc, făcînd imposibilă orice controversă. Nu primea solda şi nici raţia de mîncare şi trăia numai din mila sergentului Towser şi a lui Milo, care ştiau amîndoi că murise. Colonelul Cathcart refuză să-l primească şi colonelul Korn trimise vorbă prin maiorul Danby că va da ordin ca doctorul Daneeka să fie incinerat imediat dacă mai apărea la Cartierul General al regimentului. Maiorul Danby destăinui faptul că oamenii din grup erau furioşi pe toţi medicii de zbor din cauza doctorului

Stubbs, medicul de zbor nespălat, cu părul vîlvoi şi cu guşă, care ticluia acolo, cu bună ştiinţă şi în mod sfidător, tot felul de disensiuni subtile, lăsînd la sol toţi oamenii cu şaizeci de misiuni la activ, cu forme în regulă, care erau respinse cu indignare de grup, cu ordinul de a-i reintroduce în luptă pe piloţii, navigatorii, bombardierii şi mitraliorii total derutaţi. Moralul oamenilor se prăbuşea rapid şi Dunbar era sub supraveghere. Grupul era bucuros că doctorul Daneeka fusese ucis şi nu intenţiona să ceară un înlocuitor.

Nici măcar capelanul nu-l putea readuce la viaţă pe doctorul Daneeka în aceste condiţii. Panica se transformă în resemnare şi doctorul Daneeka începu să semene tot mai mult cu un rozător suferind. Pungile de sub ochi i se scofîlciră, se înnegriră, iar doctorul se furişa inutil printre umbre, ca o fantomă ubicuă. Pînă şi căpitanul Flume se ferea cu scîrbă de doctorul Daneeka atunci cînd acesta venea după el în pădure să-i ceară ajutor. Gus şi Wes îl alungau cu cruzime din cortul sanitar, fără măcar să-i pună termometrul, şi atunci, abia atunci, îşi dădu seama că, practic vorbind, era cu adevărat mort şi că ar fi bine să facă naibii ceva cît mai repede dacă mai era vreo speranţă de salvare.

Nu avea către cine să se îndrepte în afară de soţia lui şi scrise repede o epistolă patetică, în care o imploră să prezinte cazul lui Ministerului Apărării şi o îndemnă să ia legătura imediat cu comandantul lui de grup, colonelul Cathcart, cerînd asigurări că — indiferent ce aflase ea — soţul ei, doctorul Daneeka, era cu adevărat cel care o implora şi nu un cadavru sau un impostor. Doamna Daneeka fu impresionată de profunzimea sentimentelor conţinute în acel apel aproape ilizibil. Era sfîşiată de remuşcări şi tentată să-l asculte, dar scrisoarea următoare pe care o deschise în ziua aceea era de la acelaşi colonel Cathcart, comandantul de grup al soţului ei, şi începea astfel:

Dragă doamnă, domnule, domnişoară sau domnule şi doamnă Daneeka: Cuvintele nu pot exprima profunda durere personală pe care am încercat-o, cînd soţul, fiul, tatăl sau fratele dumneavoastră a fost ucis, rănit sau dat dispărut în luptă.

Doamna Daneeka se mută împreună cu copiii ei în Lansing, statul Michigan, şi nu lăsă nici o adresă.

32
COLEGII DE CAMERĂ Al LUI YO-YO

Lui Yossarian îi era cald cînd a venit vremea rece şi nori în formă de balenă pluteau jos, pe cerul sumbru, cenuşiu ca ardezia, aproape nemărginit, ca stolurile întunecate, huruitoare, de păsări de fier — bombardierele B-17 şi B-24 — din bazele aeriene cu rază mare de acţiune din Italia, în ziua invadării sudului Franţei cu două luni în urmă. Toată lumea din escadrilă ştia că picioarele sfrijite ale Puştiului Sampson fuseseră spălate de valuri pe nisipul ud şi lăsate să zacă şi să putrezească, aidoma unui iadeş stacojiu şi răsucit. Nimeni nu voia să le ia de acolo, nici Gus sau Wes şi nici măcar oamenii de la morga spitalului; toţi se prefăceau că nu ştiau că picioarele Puştiului Sampson mai erau acolo, că se îndepărtaseră, iţindu-se pe deasupra valurilor, spre sud, pentru totdeauna, la fel ca tot ce rămăsese din Clevinger şi Orr. Acum, cînd venise vremea rece, aproape nimeni nu se mai furişa singur pînă acolo, ca să se uite printre tufişuri, ca un depravat, la cioturile în curs de descompunere.

Nu mai erau zile frumoase. Nu mai erau misiuni uşoare. Nu mai erau decît o ploaie pătrunzătoare şi o ceaţă care te îngheţa, iar oamenii zburau la intervale de o săptămînă, ori de cîte ori se înseninа. Noaptea vuia vîntul. Trunchiurile pipernicite şi noduroase de copaci scîrţîiau şi gemeau, silind gîndurile lui Yossarian, în fiecare dimineaţă, chiar înainte de a se trezi de-a binelea, să se întoarcă la picioarele sfrijite ale Puştiului Sampson, care se umflau şi putrezeau, la fel de sistematic ca ticăitul unui ceas, în ploaia şi nisipul ca de gheaţă, în nopţile oarbe, reci, furtunoase, de octombrie. După picioarele Puştiului Sampson, se gîndea la nenorocitul de Snowden, care scîncea mort de frig în secţiunea din spate a avionului, păstrîndu-şi eternul şi imuabilul secret ascuns în costumul său de protecţie ca o platoşă, pînă cînd Yossarian a terminat de sterilizat şi bandajat rana din piciorul lui, care nu trebuia îngrijită şi apoi a vomat brusc, împroşcînd toată podeaua. Noaptea, cînd încerca să doarmă, Yossarian striga catalogul tuturor bărbaţilor,

femeilor şi copiilor pe care-i cunoscuse şi care muriseră. Încerca să-şi amintească toţi soldaţii şi reînvia imaginile tuturor oamenilor vîrstnici pe care-i cunoscuse în copilărie — mătuşile, unchii, vecinii, părinţii şi bunicii, ai lui şi ai tuturor cunoştinţelor, precum şi ale tuturor negustorilor mărunţi, înşelaţi, care îşi deschideau prăvălioarele pline de praf în zori şi roboteau prosteşte în ele pînă la miezul nopţii. Şi ei muriseră cu toţii. Numărul morţilor părea că sporeşte pur şi simplu. Şi nemţii încă luptau. Moartea era ireversibilă, bănuia el, şi începu să creadă că va pierde.

Lui Yossarian îi era cald cînd a venit vremea rece, datorită minunatei sobe a lui Orr, şi ar fi putut vieţui foarte plăcut în cortul lui cald, dacă n-ar fi fost amintirea lui Orr şi banda de băieţi agitaţi din cele două echipaje complete, rechiziţionate de colonelul Cathcart, cu care împărţea cortul şi care au năvălit într-o zi hulpavi în cort, ca să-i înlocuiască pe Puştiul Sampson şi pe McWatt. Yossarian a scos un lung oftat sonor, ca un cîrîit, în semn de protest, cînd a intrat istovit după o misiune şi i-a găsit deja acolo.

Erau patru şi se distrau colosal, în timp ce se ajutau unii pe alţii să-şi instaleze culcuşurile. Se tot foiau de colo-colo.

Din clipa în care i-a văzut, Yossarian şi-a dat seama că erau imposibili. Erau zburdalnici, entuziaşti şi exuberanţi şi toţi fuseseră prieteni în Statele Unite. Erau absolut insuportabili; nişte puşti de douăzeci şi unu de ani, gălăgioşi, înfumuraţi, cu mintea seacă. Urmaseră un colegiu şi erau logodiţi cu fete frumuşele şi curăţele, ale căror fotografii erau deja aşezate pe policioara de ciment aspru a căminului lui Orr. Umblaseră cu bărci cu motor rapide şi jucaseră tenis. Călăriseră. Cunoşteau aceleaşi persoane în diverse zone ale ţării şi fiecare fusese la aceeaşi şcoală cu un văr al altuia dintre ei. Urmăriseră la radio Campionatul Mondial şi îi preocupa cu adevărat cine cîştiga un meci de fotbal. Erau obtuzi; moralul lor era bun. Se bucurau că războiul durase suficient de mult ca să afle şi ei cum era cu adevărat pe front. Îşi desfăcuseră jumătate din bagaje cînd Yossarian i-a dat afară.

Nici nu se putea pune problema să-i tolereze, îi explică pe un ton categoric Yossarian sergentului Towser, a cărui faţă palidă şi cabalină se întristă cînd îl informă pe Yossarian că noii ofiţeri trebuiau primiţi. Sergentul Towser nu avea voie să

rechiziţioneze un alt cort de şase persoane de la regiment, în condiţiile în care Yossarian ocupa unul singur.

— Dar nu-l ocup singur, spuse posac Yossarian. Am acolo un mort. Numele lui este Mudd.

— Nu vă supăraţi, să trăiţi, îl imploră sergentul Towser, oftînd obosit şi uitîndu-se pieziş la cei patru noi ofiţeri nedumeriţi, care ascultau într-o tăcere învăluită în mister, chiar în faţa intrării. Mudd a fost ucis în misiunea de la Orvieto. Ştiţi asta. Zbura chiar lîngă dumneavoastră.

— Atunci de ce nu-i scoateţi lucrurile?

— Pentru că nu a apucat să ajungă în cort. Domnule căpitan, vă rog, nu mai începeţi! Vă puteţi muta în cort cu domnul locotenent Nately dacă vreţi. O să vă trimit şi cîţiva oameni de la administraţie ca să vă care lucrurile.

Dar, dacă părăsea cortul lui Orr, însemna că îl părăsea pe Orr, care ar fi fost dispreţuit şi umilit de clanul celor patru ofiţeri naivi, care aşteptau să se instaleze. Nu părea deloc drept ca aceşti tineri zgomotoşi şi necopţi să-şi facă apariţia după ce el trudise atît şi să li se îngăduie să pună stăpînire pe cortul cel mai rîvnit din insulă. Dar aşa era regulamentul, explică sergentul Towser, şi Yossarian nu putu decît să-i strălfulgere cu privirea, cerîndu-şi parcă scuze cu tristeţe, făcîndu-le loc şi oferindu-se spăsit să-i ajute, în timp ce ei îi încălcau intimitatea şi se făceau comozi.

Era cel mai deprimant grup de oameni cu care stătuse vreodată Yossarian. Erau permanent binedispuşi. Rîdeau de orice. Îi spuneau în glumă "Yo-Yo", veneau piliţi în fiecare noapte şi-l trezeau în timp ce se străduiau stîngaci, ciocnindu-se de toate obiectele din cort şi chicotind, să umble încet, apoi îl bombardau cu zbierete prosteşti de camaraderie ilară, cînd el se ridica în capul oaselor şi se revolta înjurînd. Îi venea să-i măcelărească de fiecare dată. Îi aminteau de nepoţii răţoiului Donald. Se temeau de Yossarian şi îl persecutau neîncetat cu o generozitate cicălitoare şi cu insistenţa lor exasperantă de a-i face mici servicii. Erau repeziţi, puerili, înţelegători, naivi, încrezuţi, respectuoşi şi irascibili. Erau proşti; nu se plîngeau de nimic. Îl admirau pe colonelul Cathcart şi îl considerau spiritual pe colonelul Korn. Se temeau de Yossarian, dar nu se temeau absolut deloc de cele şaptezeci de misiuni ale colonelului Cathcart. Erau patru puşti hotărîţi, care se distrau grozav şi care

îl înnebuneau pe Yossarian. Nu putea să-i facă să înţeleagă că el era un boşorog ţicnit şi ciudat, în vîrstă de douăzeci şi opt de ani, care aparţinea unei alte generaţii, unei alte epoci, unei alte lumi, că îl plictisea să se distreze, că nu merita să facă eforturi cu el şi că îl plictiseau. Nu putea să-i convingă să tacă; erau mai răi decît muierile. N-aveau destulă minte ca să fie introvertiţi şi reţinuţi.

Amici de-ai lor din alte escadrile începură să-i viziteze fără ruşine şi să facă din cort o speluncă. Adeseori el nu mai avea loc. Şi cel mai rău era că n-o mai putea aduce acolo pe sora Duckett ca să se culce cu ea. Iar acum, cînd vremea era urîtă, nu avea alt loc unde să se ducă! Era o calamitate pe care n-o prevăzuse şi îi venea să le crape cu pumnii capetele băieţilor cu care împărţea cortul sau să-i înşface pe fiecare pe rînd de fundul pantalonilor şi de ceafă şi să-i arunce o dată pentru totdeauna în bălăriile perene, jilave şi spongioase, care creşteau între conserva de supă ruginită, cu cuie pe fund, în care urina, şi latrina escadrilei, din lemn de pin noduros, asemănătoare cu o cabină de plajă, care se înălţa în apropiere. În loc să le crape capetele, Yossarian plecă în galoşi şi cu mantaua de ploaie neagră prin beznă şi burniţă, ca să-l poftească pe Chief White Halfoat să se mute în cortul lui şi să-i alunge cu ameninţările şi cu comportamentul lui porcesc pe nemernicii ăia cusurgii, care duceau o viaţă atît de curată. Dar lui Chief White Halfoat îi era frig şi îşi făcea deja planuri să se mute la spital, ca să moară de pneumonie. Instinctul îi spunea lui Chief White Halfoat că se apropia clipa. Îl durea pieptul şi avea o tuse cronică. Whiskyul nu-l mai încălzea. Şi, cea mai mare pacoste, căpitanul Flume se mutase înapoi în rulota lui. Era un semn de rău augur, cu un înţeles inconfundabil.

— Trebuia să se mute înapoi, argumentă Yossarian, făcînd un efort inutil de a-l încuraja pe indianul posac, cu pieptul dogit, a cărui faţă roşie, bine conturată, degenerase rapid, căpătînd o nuanţă cenuşie calcaroasă, uzată. Ar fi murit de frig dacă ar fi încercat să trăiască în pădure pe vremea asta.

— Nu, laşul nu s-ar fi întors din cauza asta, se încăpăţînă Chief White Halfoat să-l contrazică. Nuu, nici gînd! El ştie ceva. Ştie că a sosit momentul să mor de pneumonie, asta ştie. Şi de-aia ştiu că a sosit clipa.

— Ce zice doctorul Daneeka?

— N-am voie să spun nimic, rosti cu tristeţe doctorul Daneeka de pe taburetul lui, din umbra unui ungher, cu faţa lui netedă, conică, miniaturală, verde ca o broască ţestoasă, în lumina pîlpîitoare a lumînării.

Totul mirosea a mucegai. Becul din cort explodase cu cîteva zile în urmă şi nici unul dintre cei doi bărbaţi nu fusese în stare să ia iniţiativa înlocuirii lui.

— Nu mai am voie să practic medicina, adăugă doctorul Daneeka.

— E mort, chicoti Chief White Halfoat, cu un rîs răguşit, înecat în flegmă. E cu adevărat ciudat.

— Nici măcar nu-mi mai iau solda.

— E cu adevărat ciudat, repetă Chief White Halfoat. Tot timpul mi-a insultat ficatul şi uite ce-a păţit. E mort. Ucis de propria lui lăcomie.

— Nu asta m-a ucis, remarcă doctorul Daneeka pe un ton calm, neutru. Nu e de vină lăcomia. De vină e împuţitul ăla de doctor Stubbs, care i-a aţîţat pe colonelul Cathcart şi pe colonelul Korn împotriva medicilor de zbor. O să creeze o proastă reputaţie profesiei de medic, numai ca să apere un principiu. Dacă se încăpăţînează, o să fie exclus din asociaţia medicală a statului său şi o să fie alungat din toate spitalele.

Yossarian îl privi pe Chief White Halfoat care turnă cu grijă whisky în trei sticle goale de şampon şi le băgă în valiza-burduf pe care şi-o pregătea.

— N-ai putea să te opreşti la cortul meu, în drum spre spital, ca să le dai un pumn în nas din partea mea? reflectă el cu glas tare. Sînt patru în total şi or să mă înghesuie pînă or să mă dea afară din cort.

— Ştii ceva? Ceva asemănător s-a întîmplat odată cu tot tribul meu, remarcă Chief White Halfoat, în semn de mare apreciere, lăsîndu-se comod pe spate, pe patul lui, ca să chicotească. De ce nu-i spui căpitanului Black să-i dea afară în şuturi pe puştii ăia? Căpitanului Black îi place să dea oamenii afară în şuturi.

Yossarian se strîmbă cu o mutră acră la simpla menţionare a numelui căpitanului Black, care îi brutaliza deja pe noii aviatori de fiecare dată cînd intrau în cortul lui de spionaj, ca să ceară hărţi sau informaţii. Atitudinea lui Yossarian faţă de băieţii cu care împărţea cortul devenea îngăduitoare şi ocrotitoare cînd îşi

amintea de căpitanul Black. Nu era vina lor că erau tineri şi veseli, îşi spuse el, în timp ce ducea înapoi prin întuneric fasciculul oscilant al lanternei lui. Şi nu era vina lor că erau curajoşi, încrezători şi lipsiţi de griji. Va trebui numai să aibă răbdare cu ei pînă cînd unul, doi vor fi ucişi şi restul răniţi şi pe urmă toţi se vor dovedi a fi băieţi buni. Se jură să fie mai tolerant şi mai binevoitor, dar, cînd se cuibări cu atitudinea lui mai prietenoasă în cort, o flacără galbenă imensă vui în cămin şi i se tăie răsuflarea, cuprins de groază şi uimire. Frumoşii buşteni de mesteacăn ai lui Orr se prefăceau în fum! Colegii lui de cameră îi puseseră pe foc! Privi înmărmurit cele patru feţe insensibile şi supraîncălzite şi îi veni să-i înjure în gura mare. Îi venea să-i pocnească înfuriat cap în cap cînd îl salutau cu strigăte joviale şi îl invitau cu generozitate să-şi tragă un scaun şi să mănînce cu ei castane şi cartofi copţi. Ce putea face cu ei?

Şi chiar în dimineaţa următoare l-au scos pe mort din cort! Pur şi simplu l-au scos de-acolo! I-au cărat patul şi toate lucrurile în tufişuri şi efectiv le-au lepădat acolo, apoi s-au întors, frecîndu-şi fericiţi palmele, ca după o treabă bine făcută. Yossarian era uluit de vigoarea şi zelul lor plin de aroganţă, de eficienţa lor directă, practică. În numai cîteva clipe, rezolvaseră energic o problemă cu care Yossarian şi sergentul Towser se luptaseră luni de zile, fără sorţi de izbîndă. Yossarian era alarmat — se temea că se vor debarasa şi de el la fel de repede — şi alergă la Joe Flămîndul, cu care zbură la Roma cu o zi înainte ca tîrfa lui Nately să reuşească în sfîrşit să doarmă ca lumea toată noaptea şi să se trezească îndrăgostită.

33
TÎRFA LUI NATELY

La Roma i s-a făcut dor de sora Duckett. Nu prea a mai avut ce face, după ce Joe Flămîndul a plecat cu corespondenţa. Lui Yossarian îi lipsea atît de mult sora Duckett, încît a pornit pe străzi în căutarea febrilă a Lucianei, căci nu putea uita rîsul şi cicatricea ei invizibilă şi nici pe prostituata cherchelită, şleampătă, cu ochi urduroşi, cu preaplinul sutienului ei şi cu bluza de satin portocaliu descheiată, al cărei pîrdalnic inel cu

camee de culoarea somonului îl azvîrlise Aarfy cu atîta nonşalanţă pe geamul maşinii ei. Ah, cît de mult tînjea după amîndouă! Le-a căutat în zadar. Era tare îndrăgostit de ele şi ştia că nu le va mai revedea niciodată. Îl măcina un sentiment de disperare. Era asaltat de tot felul de viziuni. O dorea pe sora Duckett cu rochia ridicată şi cu coapsele ei suple, goale pînă la şolduri. A regulat o slăbănoagă cu o tuse coaptă, care făcea trotuarul şi ieşise să-l acosteze dintr-un gang între hoteluri, dar nu l-a amuzat deloc şi s-a grăbit spre apartamentul recruţilor şi spre slujnica grasă şi prietenoasă, cu chiloţei de culoarea lămîii, care s-a bucurat grozav să-l vadă, dar n-a reuşit să-l excite. S-a culcat devreme şi a dormit singur. S-a trezit dezamăgit şi a regulat o fată obraznică, scundă şi dolofană, pe care a găsit-o în apartament după micul dejun, dar a fost doar ceva mai bine şi a dat-o afară după ce a terminat şi s-a culcat la loc. A dormit pînă la prînz, apoi s-a dus să cumpere cadouri pentru sora Duckett şi un batic pentru servitoarea cu chiloţei de culoarea lămîii, care l-a îmbrăţişat cu o recunoştinţă pantagruelică, stîrnindu-i într-atîta pofta de sora Duckett, încît alergă să-şi astîmpere din nou patima cu Luciana. A dat însă peste Aarfy, care aterizase la Roma, cînd Joe Flămîndul se întorsese cu Dunbar, Nately şi Dobbs, şi care n-a vrut să participe la incursiunea de beţivi din noaptea aceea, cu scopul de a o scăpa pe tîrfa lui Nately de ştabii militari de vîrstă mijlocie care o ţineau ostatică într-un hotel, pentru că nu voia să declare că se dă pe brazdă.

— De ce să risc să intru în vreun bucluc numai ca s-o ajut pe ea? întrebă indignat Aarfy. Dar să nu-i spui lui Nately că am zis asta. Spune-i că aveam o întîlnire cu nişte membri de vază ai confreriei.

Ştabii militari de vîrstă mijlocie nu voiau s-o lase pe tîrfa lui Nately să plece pînă n-o forţau să spună că se dă pe brazdă.

— Zi că te dai pe brazdă, îi spuseră ei.

— Brazdă, spuse ea.

— Nu, nu. Zi că te dai pe brazdă.

— Brazdă, spuse ea.

— Tot n-a priceput.

— Tot n-ai priceput, nu? Nu te putem obliga să zici că te dai pe brazdă dacă nu vrei să zici că te dai pe brazdă. Nu înţelegi? Nu spune brazdă cînd eu îţi spun să spui că te dai pe brazdă. Ai priceput? Zi că te dai pe brazdă.

— Brazdă, spuse ea.

— Nu, nu spune brazdă. Spune că te dai pe brazdă.

Ea nu mai spuse brazdă.

— Aşa e bine.

— Aşa e foarte bine.

— E un început. Acum spune că te dai pe brazdă.

— Brazdă, spuse ea.

— Nu e bine.

— Nu, nu e bine nici aşa. Pur şi simplu nu producem nici o impresie asupra ei. N-are nici un haz s-o facem să spună că se dă pe brazdă din moment ce nu-i pasă dacă o silim să spună sau nu că se dă brazdă.

— Nu, nu-i pasă deloc, nu-i aşa? Spune "picior".

— Picior.

— Vedeţi? Nu-i pasă deloc ce facem noi. Nu-i pasă de noi. Nu însemnăm nimic pentru tine, nu-i aşa?

— Brazdă, spuse ea.

Nu-i păsa nici un pic de ei şi asta îi enerva teribil. O scuturau cu brutalitate ori de cîte ori căsca. Ei părea să nu-i pese de nimic, nici măcar atunci cînd o ameninţau că o aruncă pe fereastră. Erau nişte bărbaţi distinşi, total demoralizaţi. Ea era plictisită şi indiferentă şi voia foarte mult să doarmă. Făcea treaba asta de douăzeci şi două de ore şi îi părea rău că bărbaţii aceia n-o lăsaseră să plece cu celelalte două fete cu care începuse orgia. Se întreba vag de ce voiau să rîdă cînd rîdeau ei şi de ce voiau să-i facă plăcere cînd făceau dragoste cu ea. Totul era pentru ea foarte misterios şi foarte neinteresant.

Nu ştia prea bine ce voiau de la ea. De fiecare dată cînd se prăbuşea cu ochii închişi, o scuturau ca să se trezească şi o obligau să spună din nou că se dă pe brazdă. De fiecare dată cînd ea spunea "brazdă" ei erau dezamăgiţi. Se întrebă ce era aceea "brazdă". Se aşează pe canapea, într-o stare de letargie pasivă, flegmatică, cu gura deschisă, cu toate hainele aruncate într-un colţ pe podea, şi se întrebă cît timp vor mai sta goi în jurul ei şi o vor mai sili să spună "brazdă" în elegantul apartament al hotelului, către care vechea prietenă a lui Orr îi îndrumase pe Nately şi pe ceilalţi membri ai pestriţei grupe de salvare, rîzînd involuntar de bufoneriile de beţivani ale lui Yossarian şi Dunbar.

Dunbar o strînse recunoscător de fund pe vechea prietenă a

lui Orr şi i-o pasă din nou lui Yossarian, care o propti de uşorul uşii, cu ambele mîini pe şoldurile ei, şi începu să se frece de ea, pînă cînd Nately îl înşfăcă de braţ şi-l desprinse de ea, împingîndu-l pînă în salonul albastru, unde Dunbar arunca pe fereastră, în curte, tot ce vedea în faţa ochilor. Dobbs sfărîma mobila cu un vătrai. Un bărbat gol, ridicol, cu o cicatrice roşie de la operaţia de apendicită, apăru brusc în uşă şi urlă:

— Ce se petrece aici?

— Ai degetele de la picioare murdare, spuse Dunbar.

Bărbatul îşi acoperi vintrele cu ambele mîini şi se făcu nevăzut. Dunbar, Dobbs şi Joe Flămîndul continuară să azvîrle pe fereastră tot ce puteau ridica, chiuind din răsputeri, cuprinşi de o mare fericire. Terminară în curînd cu hainele de pe canapele şi cu bagajele de pe podea şi tocmai răscoleau printr-un dulap din lemn de cedru, cînd uşa camerei se deschise din nou şi un bărbat cu o înfăţişare foarte distinsă de la gît în sus îşi făcu autoritar apariţia, în picioarele goale.

— Hei, terminaţi! lătră el. Ce naiba faceţi aici?

— Ai degetele de la picioare murdare, îi spuse Dunbar.

Bărbatul îşi acoperi vintrele la fel ca primul şi dispăru. Nately se repezi după el, dar îi tăie calea primul ofiţer, care se întoarse ţinînd în faţa lui o pernă, ca o dansatoare ce-şi acoperă goliciunea cu baloane.

— Hei, tu! zbieră el furios. Termină!

— Termină! răspunse Dunbar.

— Eu am spus asta.

— Eu am spus asta, spuse Dunbar.

Ofiţerul bătu enervat din picior, pierzîndu-şi vlaga din cauza sentimentului de zădărnicie.

— Repeţi în mod deliberat tot ce spun?

— Repeţi în mod deliberat tot ce spun?

— O să te pocnesc.

Bărbatul ridică pumnul.

— O să te pocnesc, îl avertiză sec Dunbar. Eşti spion german şi o să dau ordin să fii împuşcat.

— Spion german? Sînt colonel american.

— Nu arăţi ca un colonel american. Arăţi ca un grăsan cu o pernă în faţă. Unde ţi-e uniforma, dacă eşti colonel american?

— Mi-ai azvîrlit-o adineauri pe fereastră.

— Haideţi, băieţi, spuse Dunbar. Să-l închidem pe dobitocul

ăsta nemernic. Duceţi-l pe dobitocul ăsta nemernic la secţia de poliţie şi aruncaţi cheia.

Colonelul se albi la faţă, speriat.

— Aţi înnebunit cu toţii? Unde ţi-e insigna? Hei, tu! Vino înapoi!

Dar se răsuci prea tîrziu ca să-l poată opri pe Nately, care o zărise pe fata lui stînd pe canapea în cealaltă cameră şi ţîşnise pe uşa deschisă, prin spatele lui. Ceilalţi năvăliră după el în încăpere, nimerind în mijlocul celorlalţi ştabi despuiaţi. Joe Flămîndul rîse isteric cînd îi văzu, arătîndu-i uimit pe fiecare cu degetul şi bătîndu-se cu palmele pe cap şi pe coapse. Doi bărbaţi corpolenţi înaintară agresiv, pînă cînd observară privirile pline de ură şi ostilitate răutăcioasă ale lui Dobbs şi Dunbar şi văzură că Dobbs încă mai legăna ca pe o măciucă vătraiul de fier pe care-l folosise ca să sfărîme obiectele din salon. Nately se duse imediat lîngă iubita lui. Ea îl privi cîteva secunde fără să-l recunoască. Apoi schiţă un zîmbet şi îşi lăsă capul pe umărul lui, cu ochii închişi. Nately era în extaz; fata nu-i mai zîmbise pînă atunci.

— Filpo, spuse un bărbat calm, subţire, cu un aer istovit, care nu se clintise din fotoliul în care şedea. Nu te supui ordinelor. Ţi-am spus să-i dai afară şi tu te-ai dus să-i aduci aici. Nu vezi care e deosebirea?

— Ne-au aruncat lucrurile pe fereastră, domnule general.

— Bravo lor. Ne-au aruncat şi uniformele? Inteligentă mişcare. Nu vom putea convinge pe nimeni că sîntem superiorii lor fără uniforme.

— Să le luăm numele, Lou şi să...

— Stai liniştit, Ned, spuse bărbatul subţire, cu o oboseală îndelung exersată. Te-oi fi pricepînd să conduci în luptă divizii blindate, dar într-o situaţie socială eşti aproape neputincios. Mai curînd sau mai tîrziu ne vom recăpăta uniformele şi atunci vom fi din nou superiorii lor. Chiar ne-au aruncat uniformele? Splendidă tactică!

— Au aruncat totul afară.

— Şi pe cele din dulap?

— Au aruncat dulapul cu totul, domnule general. Asta era trosnitura pe care am auzit-o cînd am crezut că veneau să ne omoare.

— Şi acum o să te arunc şi pe tine, îl ameninţă Dunbar.

Generalul păli uşor.

— Ce naiba l-a înfuriat în halul ăsta? îl întrebă el pe Yossarian.

— Vorbeşte serios, spuse Yossarian. Las-o pe fată să plece.

— Of, Doamne, ia-o de aici, spuse uşurat generalul. N-a reuşit decît să ne facă să ne simţim nesiguri. Ar fi putut cel puţin să ne urască sau să ne dușmănească pentru suta de dolari cu care am plătit-o. Dar nici măcar asta nu vrea să facă. Tînărul şi chipeşul tău prieten de acolo pare foarte ataşat de ea. Uite cum îşi lasă degetele să zăbovească pe interiorul coapselor ei, în timp ce se preface că îi ridică ciorapii.

Prins asupra faptului, Nately roşi vinovat şi grăbi etapele îmbrăcării ei. Ea dormea buştean şi respiraţia ei era atît de regulată, încît părea un uşor sforăit.

— Hai s-o atacăm acum, Lou, îndemnă un alt ofiţer. Avem mai mult personal şi putem încercui...

— O, nu, Bill, răspunse oftînd generalul. Oi fi făcînd tu minuni cînd conduci o mişcare în cleşte pe vreme bună, pe teren neted, împotriva unui inamic care şi-a mobilizat deja rezervele, dar în alte privinţe nu judeci la fel de limpede. Ce motive am avea s-o reţinem?

— Domnule general, poziţia noastră strategică este foarte proastă. Nu avem nici un petic de pus pe noi şi va fi foarte degradant şi jenant pentru persoana care va trebui să coboare şi să treacă prin hol ca să ne aducă nişte haine.

— Da, Filpo, ai dreptate, spuse generalul. Şi tocmai de aceea tu vei face asta. Du-te.

— În pielea goală, să trăiţi?

— Ia-ţi cu tine perna, dacă vrei. Şi adu te rog şi nişte ţigări, cînd cobori să-mi iei chiloţii şi pantalonii.

— Vă trimit eu sus tot ce vă trebuie, se oferi Yossarian.

— Poftiţi, domnule general, spuse uşurat Filpo. Nu mai e nevoie să mă duc.

— Eşti un tîmpit, Filpo. Nu-ţi dai seama că minte?

— Minţi?

Yossarian confirmă dînd din cap şi încrederea lui Filpo fu zdruncinată. Yossarian rîse şi îl ajută pe Nately s-o scoată pe iubita lui pe coridor şi s-o bage în lift. Fata zîmbea de parcă visa ceva frumos, dormind cu capul pe umărul lui Nately. Dobbs şi Dunbar alergară în stradă ca să oprească un taxi.

Tîrfa lui Nately îşi ridică privirea cînd coborîră din maşină. Înghiţi în sec de mai multe ori, în timpul dificilului urcuş al scării spre apartamentul ei, dar adormi iarăşi buştean cînd Nately o dezbrăcă şi o băgă în pat. Dormi optsprezece ore, în timp ce Nately se învîrti toată dimineaţa următoare prin apartament, rugîndu-i pe toţi să tacă şi, cînd fata se trezi, era îndrăgostită lulea de el. În ultimă instanţă, un somn bun fusese suficient ca să se lase cucerită.

Zîmbi fericită cînd deschise ochii şi-l văzu şi apoi, întinzîndu-şi languros picioarele lungi sub aşternuturile foşnitoare, îi făcu semn să vină în pat lîngă ea, cu acea privire de tîmpenie năzuroasă a femeilor în călduri. Nately se duse lîngă ea, ameţit de fericire, atît de copleşit de extaz, încît aproape că rămase indiferent cînd sora ei mai mică îl deranjă iarăşi, dînd buzna în cameră şi trîntindu-se pe pat, între ei. Tîrfa lui Nately o pălmui şi o înjură, dar de data asta cu rîsete şi cu o generoasă afecţiune, iar Nately se instală comod, cu un braţ în jurul fiecăreia, simţindu-se puternic şi ocrotitor. Trase concluzia că alcătuiau un frumos tablou de familie. Fetiţa se va duce la colegiu cînd va împlini vîrsta potrivită, la Smith, la Radcliffe sau la Bryn Mawr — o să se ocupe el de asta. Nately sări din pat după cîteva minute, ca să anunţe prietenilor norocul care dăduse peste el, răcnind cît putu de tare. Le strigă victorios să vină în cameră şi le trînti uşa în nas de îndată ce îşi arătară feţele speriate. Îşi amintise brusc că iubita lui nu avea nimic pe ea.

— Îmbracă-te, îi porunci el, felicitîndu-se pentru promptitudine.

— *Perchè?* întrebă ea intrigată.

— *Perchè?* repetă el, chicotind îngăduitor. Pentru că nu vreau să te vadă dezbrăcată.

— *Perchè no?* întrebă ea.

— *Perche no?* Pentru că nu e frumos să fii văzută în pielea goală de alţi bărbaţi, de-aia.

— *Perchè no?*

— Pentru că aşa spun eu! izbucni Nately neputincios. Nu mă contrazice! Sînt bărbat şi trebuie să faci tot ce spun eu. De acum înainte, îţi interzic să ieşi din această încăpere fără haine pe tine. E clar?

Tîrfa lui Nately se uită la el de parcă era nebun.

— Ai înnebunit? *Che succede?*

— Vorbesc foarte serios.

— *Tu sei pazzo!* îi strigă ea incredibil de indignată şi se dădu jos din pat.

Bombănind neinteligibil, îşi luă chiloţii şi se duse spre uşă. Nately se ridică, făcînd uz de toată autoritatea lui de bărbat.

— Îţi interzic să ieşi în halul ăsta din această încăpere, o informă el.

— *Tu sei pazzo!* strigă ea, după ce ieşi clătinînd din cap uimită. *Idiota! Tu sei un pazzo imbecille!*

— *Tu sei pazzo,* îi spuse slăbuţa ei soră mai mică, pornind după ea cu acelaşi mers băţos.

— Vino imediat înapoi, îi porunci Nately. Îţi interzic şi ţie să ieşi în halul ăsta!

— *Idiota!* îi strigă demnă peste umăr sora mai mică, după ce trecu prin faţa lui. *Tu sei un pazzo imbecille.*

Nately spumegă de furie, învîrtindu-se neputincios şi consternat prin cameră, apoi alergă în salon ca să le interzică prietenilor să se uite la prietena lui, în timp ce ea se plîngea de el, doar cu chiloţii pe ea.

— De ce nu? întrebă Dunbar.

— De ce nu? se miră Nately. Pentru că acum este iubita mea şi nu e frumos s-o vedeţi decît complet îmbrăcată.

— De ce nu? întrebă Dunbar.

— Vedeţi? spuse iubita lui, ridicînd din umeri. *Luie pazzo!*

— *Si, e molto pazzo,* repetă sora ei mai mică.

— Convinge-o să stea îmbrăcată, dacă nu vrei s-o vedem, îi replică Joe Flămîndul. Ce naiba vrei de la noi?

— Nu vrea să mă asculte, mărturisi sfios Nately. Deci, de acum înainte va trebui să închideţi toţi ochii sau să vă uitaţi în altă parte cînd apare aşa. E-n regulă?

— *Madonn'!* strigă iubita lui exasperată şi ieşi din cameră.

— *Madonn'!* strigă sora ei mai mică şi ieşi după ea.

— *Lui e pazzo,* remarcă Yossarian prieteneşte. Trebuie să recunosc.

— Hei, ai înnebunit de tot? îl întrebă Joe Flămîndul pe Nately. Te pomeneşti că o să încerci s-o convingi şi să nu se mai prostitueze.

— *Perchè?* întrebă ea intrigată.

— *Perchè?* strigă el mirat. Pentru că nu e frumos, de-aia!

— *Perchè no?*

— Pur şi simplu pentru că nu e frumos, insistă Nately. Nu-i sade bine unei fete drăguţe ca tine să umble după alţi bărbaţi ca să se culce cu ei. O să-ţi dau oricît de mulţi bani ai nevoie, ca să nu mai fii silită să faci asta.

— Şi ce-o să fac toată ziua?

— Ce-o să faci? spuse Nately. O să faci ce fac toate prietenele tale.

— Prietenele mele umblă după bărbaţi ca să se culce cu ei.

— Atunci fă-ţi alte prietene! Oricum, nu vreau nici măcar să ai de-a face cu asemenea fete. Prostituţia e un lucru rău. Toată lumea ştie asta, chiar şi el.

Se întoarse încrezător spre bătrînul trecut prin viaţă.

— N-am dreptate?

— N-ai, răspunse bătrînul. Prostituţia îi dă prilejul să cunoască oameni, să iasă la aer, să facă mişcare şi totodată o fereşte de buclucuri.

— De acum înainte, îi declară sever Nately iubitei lui, îţi interzic să mai ai de-a face cu acest bătrîn depravat.

— *Va fongul!* răspunse iubita lui, ridicîndu-şi privirea chinuită spre tavan. Ce vrea de la mine? imploră ea, Scuturîndu-şi pumnii. *Lasciami!* se rugă ea, pe un ton ameninţător. *Stupido!* Dacă le socoteşti pe prietenele mele atît de rele, du-te şi spune-le prietenilor tăi să nu mai facă tot timpul cioca-cioc cu prietenele mele!

— De acum înainte, le spuse Nately prietenilor lui, cred, băieţi, că ar trebui să nu vă mai înhăitaţi cu prietenele ei şi să vă aşezaţi şi voi.

— *Madonn'!* strigară prietenii lui, ridicîndu-şi privirile chinuite spre tavan.

Era clar că Nately îşi pierduse minţile. Voia ca ei toţi să se îndrăgostească şi să se însoare imediat. Dunbar se putea însura cu tîrfa lui Orr, iar Yossarian se putea îndrăgosti de sora Duckett sau de oricine dorea. După război, ar putea să lucreze toţi la tatăl lui Nately şi să-şi crească şi copiii în acelaşi cartier. Nately vedea totul foarte clar. Dragostea îl metamorfozase într-un idiot romantic şi băieţii îl goniră înapoi în dormitor, ca să se certe cu iubita lui pe tema căpitanului Black. Ea consimţi să nu se mai culce cu căpitanul Black şi să nu-i mai dea din banii căpătaţi de la Nately, dar nu acceptă cu nici un chip să renunţe la prietenia ei cu bătrînul urît, împuţit, desfrînat şi libidinos, care urmărea

cum se înfiripa legătura de amor a lui Nately cu un dispreţ jignitor şi nu voia să recunoască în ruptul capului că de fapt Congresul American era cel mai grozav organ deliberativ din întreaga lume.

— De acum înainte, îi porunci ferm Nately iubitei lui, îţi interzic categoric să te adresezi măcar acestui bătrîn dezgustător.

— Iarăşi bătrînul? strigă fata, văicărindu-se nedumerită. *Perchè no?*

— Nu agreează Camera Reprezentanţilor.

— *Mamma mia!* Ce te-a apucat?

— *E pazzo,* observă filozoafă sora ei mai mică. Asta l-a apucat.

— *Si,* confirmă imediat fata mai mare, trăgîndu-se de părul lung şi castaniu cu ambele mîini. *Lui e pazzo.*

Dar fetei îi lipsea Nately cînd era plecat şi s-a înfuriat pe Yossarian cînd l-a pocnit cu toată puterea pe Nately în faţă, de a trebuit să se interneze în spital cu nasul spart.

34
ZIUA RECUNOŞTINŢEI

De fapt, numai sergentul Knight a fost de vină că Yossarian l-a pocnit în nas pe Nately de Ziua Recunoştinţei, după ce toţi oamenii din escadrilă îi mulţumiseră cu smerenie lui Milo pentru că le pregătise o masă extraordinar de bogată, la care ofiţerii şi recruţii se îndopaseră lacomi toată după-amiaza, şi pentru inepuizabila mărinimie cu care împărţise, fără să se zgîrcească, sticlele nedeschise de whisky ieftin fiecărui om care ceruse. Încă înainte de a se întuneca, tineri soldaţi cu feţe albe şi păstoase vomau peste tot, prăvălindu-se beţi pe pămînt. Duhnea oribil. Alţii se mai înviorau pe măsură ce se scurgeau orele şi inutila şi gălăgioasa petrecere continua. Era o saturnalie primitivă, violentă, o ghiftuială şi o beţie fără limite, a cărei larmă se revărsa prin pădure pînă la clubul ofiţerilor, răspîndindu-se pînă sus pe dealuri, spre spital şi spre amplasamentele artileriei antiaeriene. S-au produs în escadrilă bătăi cu pumnii şi o înjunghiere. Caporalul Kolodny s-a împuşcat singur în picior, în cortul de

informaţii, jucîndu-se cu o armă încărcată, şi i s-au vopsit gingiile şi degetele de la picioare în violet în ambulanţa care gonea, în timp ce zăcea pe spate şi sîngele îi ţîşnea din rană. Bărbaţi cu degete tăiate, capete sîngerînde, crampe stomacale şi glezne fracturate veneau şchiopătînd spăsiţi la cortul sanitar, unde Gus şi Wes le vopseau gingiile şi degetele de la picioare în violet şi le dădea un laxativ, ca să vomite în tufişuri. Vesela petrecere s-a prelungit pînă noaptea tîrziu şi liniştea era adeseori tulburată de răcnete sălbatice, victorioase, de strigătele celor veseli sau bolnavi. Se desluşeau mereu icnituri şi gemete, rîsete şi urări, ameninţări şi înjurături, sticle sparte de pietre. Se auzeau de departe cîntece deocheate. Era mai rău ca la Revelion.

Yossarian s-a culcat devreme pentru mai multă siguranţă şi în curînd a început să viseze că se prăbuşea cu capul în jos pe o scară de lemn nesfîrşită, producînd cu călcîiele un zăngănit sacadat puternic. Apoi s-a trezit puţin, dîndu-şi seama că trăgea cineva în el cu o mitralieră. Un geamăt de chin şi groază i-a sfîşiat pieptul. Primul lui gînd a fost că Milo ataca iarăşi escadrila şi s-a rostogolit din pat pe podea şi a zăcut dedesubt ghemuit, tremurînd şi rugîndu-se, cu inima bătînd ca un ciocan de matriţat, cu trupul scăldat într-o sudoare rece. Nu se auzea nici un avion. De departe, răsună un rîs fericit, de beţiv. "Un an nou fericit, un an nou fericit!" strigă comic o voce familiară victorioasă de deasupra, printre rafalele scurte, tăioase, ale mitralierei şi Yossarian înţelese că un grup de oameni se duseseră în glumă la unul dintre amplasamentele de mitraliere cu saci de nisip, pe care Milo le instalase pe dealuri după raidul asupra escadrilei şi unde îşi adusese oamenii lui.

Yossarian clocoti de ură şi furie cînd îşi dădu seama că era victima unei glume iresponsabile, care-i stricase somnul, reducîndu-l la o masă de carne schelălăitoare. Simţea nevoia să ucidă, să comită o crimă. Era mai furios ca oricînd, mai furios chiar decît atunci cînd îşi strecurase mîinile în jurul gîtului lui McWatt ca să-l sugrume. Mitraliera deschise din nou focul. Cîteva glasuri strigară "Un an nou fericit!" şi de pe dealuri se rostogoliră în jos, prin beznă, rîsete diabolice, de vrăjitoare. Yossarian ţîşni afară din cort, în mocasini şi salopetă, dornic să se răzbune, înarmat cu pistolul lui de calibrul 45, vîrînd o ramă cu cartuş şi împingînd trăgaciul ca să-l încarce. Deblocă

siguranţa şi se pregăti să tragă. Îl auzi pe Nately alergînd după el ca să-l oprească şi strigîndu-l.

Mitraliera deschise din nou focul de pe un dîmb negru de deasupra autobazei şi trasoarele portocalii zvîcniră razant, alunecînd la mică înălţime, pe deasupra corturilor din umbră, aproape atingîndu-le vîrfurile. Între scurtele rafale răsunară din nou hohote de rîs grosolan. Yossarian simţea cum clocoteşte ura în el ca un acid; îi puneau viaţa în pericol, ticăloşii! Cu o furie şi o îndîrjire oarbe, feroce, traversă în fugă escadrila prin faţa autobazei, alergînd cît îl ţineau puterile, şi începuse deja să urce dealul pe cărarea îngustă, şerpuitoare, cînd Nately îl prinse în sfîrşit din urmă, continuînd să strige "Yo-Yo! Yo-Yo!", rugîndu-se de el îngrijorat şi implorîndu-l să se oprească. Îl apucă pe Yossarian de umeri, încercînd să-l reţină. Yossarian se smulse din strînsoare răsucindu-se. Nately îl înşfăcă din nou şi Yossarian îl pocni cît putu de tare pe Nately cu pumnul drept în faţa lui tînără şi delicată, înjurîndu-l, apoi îşi retrase braţul ca să-l mai lovească o dată, dar Nately se făcu nevăzut, scoţînd un geamăt, şi acum zăcea ghemuit pe pămînt, cu capul îngropat în palme, iar printre degete i se prelingea sînge.

După cîteva clipe, văzu mitraliera. Două siluete se ridicară cînd îl auziră şi dispărură în noapte, ispitindu-l cu rîsetele lor, înainte de a apuca să ajungă la ele. Întîrziase prea mult. Zgomotul paşilor lor se îndepărtă, lăsînd cercul sacilor cu nisip pustiu şi tăcut, în clarul de lună proaspăt, fără nici o adiere. Privi în jur, abătut. Din depărtare, ajunseră din nou la el rîsete batjocoritoare. În apropiere trosni o creangă. Cuprins de un fior rece de emoţie, Yossarian îngenunche şi ochi. Auzi un foşnet discret de frunze din cealaltă parte a sacilor cu nisip şi trase două rafale rapide. Cineva îi răspunse trăgînd în el şi Yossarian recunoscu arma.

— Dunbar? strigă el.

— Yossarian?

Cei doi bărbaţi ieşiră din ascunzători şi înaintară pentru a se întîlni în poiană, dezamăgiţi şi istoviţi, cu armele lăsate în jos. Amîndoi tremurau un pic în aerul îngheţat şi gîfîiau, după truda urcuşului făcut în fugă.

— Ticăloşii, spuse Yossarian. Au fugit.

— Mi-au mîncat zece ani din viaţă! exclamă Dunbar. Am crezut că nenorocitul ăla de Milo ne bombardează din nou. N-am

fost în viaţa mea atît de speriat. Tare aş vrea să ştiu cine erau ticăloşii.

— Unul era sergentul Knight.

— Hai să-l omorîm! spuse Dunbar, căruia îi clănţăneau dinţii. Cum de şi-a permis să ne sperie în halul ăsta?

Yossarian nu mai avea chef să omoare pe nimeni.

— Hai mai întîi să-l ajutăm pe Nately. Cred că l-am rănit la poalele dealului.

Dar Nately nu se zărea de-a lungul cărării, deşi Yossarian reperă exact locul respectiv după sîngele de pe pietre. Nately nu era nici în cort şi nu l-au găsit decît în dimineaţa următoare, cînd au intrat ca pacienţi în spital, după ce aflaseră că se internase în noaptea precedentă, cu nasul spart. Nately a zîmbit, surprins şi speriat, cînd cei doi au pătruns în salon, în papuci şi halate, în spatele sorei Cramer, şi au fost conduşi la paturi. Nasul lui Nately era acoperit cu un ghips voluminos şi avea ochii vineţi. A roşit tot mai mult, buimac, sfios şi jenat, spunînd că îi pare rău, cînd Yossarian a venit să-i ceară scuze fiindcă îl lovise. Yossarian se simţea îngrozitor; aproape că nu suporta să privească faţa tumefiată a lui Nately, deşi era o privelişte atît de comică, încît îi venea să pufnească în rîs. Dunbar era scîrbit de sentimentalismul lor şi toţi trei au răsuflat uşuraţi cînd Joe Flămîndul a dat năvală, pe neaşteptate, cu complicatul lui aparat de fotografiat, simulînd simptome de apendicită, ca să fie suficient de aproape de Yossarian pentru a-l surprinde pipăind-o pe sora Duckett. În curînd a fost şi el dezamăgit, ca şi Yossarian. Sora Duckett se hotărîse să se mărite cu un medic — orice medic, pentru că tuturor le mergea bine — şi nu voia să rişte în preajma bărbatului care ar putea deveni într-o zi soţul ei. Joe Flămîndul a fost furios şi neconsolat pînă cînd — ce chestie! — capelanul a fost adus în salon, îmbrăcat într-un halat de catifea maro, strălucind ca un far scheletic, cu un rînjet radios de autosatisfacţie pe faţă, prea imens ca să poată fi ascuns. Capelanul se internase din cauza unor dureri de inimă, considerate de medici drept gaze la stomac, şi a unui caz grav de pecingine Wisconsin.

— Ce naiba e pecinginea Wisconsin? întrebă Yossarian.

— Exact asta vor să ştie şi medicii! îi aruncă mîndru capelanul şi izbucni în rîs.

Nimeni nu-l mai văzuse vreodată atît de jucăuş şi fericit.

— Nu există pecingine Wisconsin. Nu înţelegi? Am minţit. Am făcut un tîrg cu medicii. Am promis că o să-i anunţ cînd o să-mi treacă pecinginea Wisconsin, dacă ei îmi promit să nu facă nimic ca s-o vindece. E prima oară cînd mint. Nu-i aşa că e minunat?

Capelanul Păcătuise şi se simţea bine. Bunul-simţ îi şoptea că a spune minciuni şi a dezerta de la datorie erau păcate. Pe de altă parte, toată lumea ştia că păcatul era ceva rău şi că din ceva rău nu putea ieşi nimic bun. Dar el se simţea bine; se simţea absolut minunat. Prin urmare, concluzia logică era că a spune minciuni şi a dezerta de la datorie nu puteau fi păcate. Capelanul îşi însuşise, într-un moment de intuiţie divină, confortabila tehnică a raţionamentelor protectoare şi era extrem de încîntat de descoperirea lui. Era un miracol. Îşi dădu seama că era cît se poate de simplu să transforme viciul în virtute şi calomnia în adevăr, jaful în filantropie, hoţia în cinste, blasfemia în înţelepciune, brutalitatea în patriotism şi sadismul în dreptate. Oricine o putea face; nu era deloc nevoie de deşteptăciune. Nu era nevoie decît de lipsă de caracter. Manifestînd o vioiciune debordantă, capelanul parcurse întreaga gamă a viciilor ortodoxe, în timp ce Nately stătea în şezut pe pat, roşu la faţă de fericire, uluit de gaşca aceea nebună al cărei nucleu se pomeni că ajunsese. Era măgulit, temător şi sigur că în curînd vor apărea cîteva oficialităţi severe, care îi vor azvîrli pe toţi afară, ca pe o şleahtă de vagabonzi. Nu-i deranjă nimeni. Seara, se adunau cu toţii afară, plini de exuberanţă, ca să vadă o porcărie de film abracadabrant produs la Hollywood şi, după ce se adunau din nou la întoarcere, plini de exuberanţă, soldatul în alb era acolo şi Dunbar zbiera şi se zbuciuma.

— S-a întors! zbiera Dunbar. S-a întors! S-a întors!

Yossarian încremeni pe loc, paralizat atît de stridenţa stranie din glasul lui Dunbar, cît şi de imaginea morbidă, albă, familiară, a soldatului în alb, acoperit din creştet pînă în tălpi cu ghips şi bandaje. Un gîlgîit involuntar, tremurător şi ciudat ieşi din gîtul lui Yossarian.

— S-a întors! zbieră din nou Dunbar.

— S-a întors! repetă ca un ecou un pacient care delira din cauza febrei, îngrozit brusc.

Dintr-o dată, în salon izbucni vacarmul. Puhoaie de oameni bolnavi şi răniţi începură să sporovăiască incoerent, să alerge şi să sară în intervalul dintre paturi, de parcă luase foc clădirea. Un

pacient cu un picior şi o cîrjă ţopăia încoace şi-ncolo, strigînd cuprins de panică: "Ce este? Ce este? Am luat foc? Am luat foc?"

— S-a întors! îi răspunse cineva. Nu l-ai auzit? S-a întors! S-a întors!

— Cine s-a întors? strigă altcineva. Cine e?

— Ce-nseamnă asta? Ce ne facem?

— Am luat foc?

— Sculaţi-vă şi fugiţi! Sculaţi-vă toţi şi fugiţi!

Toţi se dădură jos din paturi şi începură să alerge de la un capăt al salonului la celălalt. Un om de la C.I.D. căuta un pistol ca să-l împuşte pe unul dintre ceilalţi oameni de la C.I.D., care îl lovise cu cotul în ochi. În salon era haos. Pacientul care delira din cauza febrei sări în intervalul dintre paturi şi fu cît pe-aci să-l dea jos pe pacientul cu un singur picior, care apasă fără să vrea pe piciorul gol al primului cu vîrful de cauciuc negru al cîrjei, strivindu-i cîteva degete. Bărbatul care delira din cauza febrei şi cu degetele de la picioare strivite se prăvăli pe podea şi plînse de durere, timp în care ceilalţi se împiedicau de el şi îl loveau şi mai tare, în panica lor chinuită, răscolitoare, oarbă. "S-a întors!" continuau să mormăie, să scandeze şi să strige isteric, în timp ce se vînzoleau de colo-colo. "S-a întors, s-a întors!" Deodată, se ivi în mijlocul lor sora Cramer, ca un poliţist care-şi face rondul, încercînd cu disperare să restabilească ordinea şi izbucnind neputincioasă în plîns cînd nu reuşi. "Liniştiţi-vă, vă rog, liniştiţi-vă!", îi îndemnă ea zadarnic printre hohotele masive de plîns. Capelanul, palid ca o stafie, habar nu avea ce se întîmpla. Nici Nately, care se ţinea pe lîngă Yossarian, agăţat de cotul lui, sau de Joe Flămîndul, care îi urma, încleştîndu-şi pumnii slăbănogi şi privind în dreapta şi-n stînga cu o mutră speriată.

— Hei, ce se petrece aici? strigă Joe Flămîndul. Ce naiba se petrece aici?

— E acelaşi! ţipă la el autoritar Dunbar, cu un glas care se auzi clar, acoperind larma glasurilor răguşite. Nu înţelegi? E acelaşi.

— Acelaşi! se auzi Yossarian repetînd, cuprins de o emoţie profundă şi rău prevestitoare, pe care nu şi-o putu ţine în frîu, croindu-şi drum în urma lui Dunbar, spre patul soldatului în alb.

— Liniştiţi-vă, băieţi, îi sfătui afabil scundul texan patriot, cu un zîmbet şovăielnic. Nu aveţi de ce să vă agitaţi. De ce nu vă liniştiţi?

— E acelaşi! începură ceilalţi să mormăie, să scandeze şi să strige.

Deodată apăru şi sora Duckett.

— Ce se petrece aici? se interesă ea.

— S-a întors! zbieră sora Cramer, prăbuşindu-se în braţele ei. S-a întors! S-a întors!

Era într-adevăr acelaşi bărbat. Mai pierduse cîţiva centimetri în înălţime şi se mai îngrăşase, dar Yossarian îl recunoscu imediat după braţele ţepene, după picioarele rigide, groase, inutile, ţinute în sus, perpendicular, de frînghiile bine întinse şi de greutăţile lungi, de plumb, atîrnate de scripeţi deasupra lui, şi după gaura neagră din bandajele destrămate de pe gură. De fapt, nu se schimbase aproape deloc. Aceeaşi ţeavă de zinc ieşea din masa de piatră tare de pe vintrele lui, care ducea la borcanul de sticlă transparentă de pe pardoseală. Acelaşi borcan de sticlă transparentă, atîrnat pe un stativ, picura lichid în el prin îndoitura cotului. Yossarian l-ar fi recunoscut oriunde. Se întrebă cine era.

— Nu-i nimeni înăuntru! răcni la el Dunbar pe neaşteptate.

Yossarian simţi că i se opreşte inima în loc şi i se înmuiară picioarele.

— Ce tot îndrugi? strigă el speriat, uluit de privirea răvăşită, scînteietoare, îndurerată, din ochii lui Dunbar şi de expresia lui de nebun în stare de şoc puternic, cuprins de groază. Ce-i cu tine? Ai înnebunit? Ce naiba vrei să spui? Cum adică nu-i nimeni înăuntru?

— L-au răpit! îi răspunse răcnind Dunbar. E gol pe dinăuntru, ca un soldat de ciocolată. L-au răpit şi au lăsat numai bandajele.

— De ce să fi făcut asta?

— De ce fac tot ce fac?

— L-au răpit! zbieră el către altcineva şi toţi din salon începură să zbiere. L-au răpit! L-au răpit!

— Duceţi-vă înapoi în pat! interveni sora Duckett pe lîngă Dunbar şi Yossarian, împingîndu-se uşor în pieptul lui Yossarian. Vă rog, duceţi-vă în paturile voastre.

— Eşti nebun! urlă furios Yossarian la Dunbar. Ce naiba te-a făcut să spui una ca asta?

— L-a văzut cineva? întrebă Dunbar cu o înflăcărare batjocoritoare.

— Tu l-ai văzut, nu-i aşa? îi zise Yossarian sorei Duckett.

Spune-i lui Dunbar că este cineva înăuntru.

— Înăuntru este locotenentul Schmulker, spuse sora Duckett. E ars tot.

— L-a văzut ea?

— L-ai văzut, nu-i aşa?

— Medicul care l-a bandajat l-a văzut.

— Adu-l aici, te rog. Ce medic era?

Sora Duckett reacţionă şuierînd speriată.

— Medicul nu era de aici! exclamă ea. Pacientul a fost adus la noi tocmai de la un spital de campanie.

— Vedeţi? strigă sora Cramer. Nu e nimeni înăuntru!

— Nu e nimeni înăuntru! urlă Joe Flămîndul şi începu să bată cu picioarele în podea.

Dunbar interveni şi sări furios pe patul soldatului în alb, ca să vadă cu ochii lui, lipindu-şi ochiul care-i sticlea înfometat de gaura neagră şi zdrenţuită din carapacea bandajelor albe. Era încă aplecat, privind cu un ochi vidul întunecat şi nemişcat al gurii soldatului în alb, cînd medicii şi poliţiştii militari veniră în fugă să-l ajute pe Yossarian să-l tragă într-o parte. Medicii aveau pistoale prinse la talie. Poliţiştii purtau carabine şi puşti, cu care împinseră înapoi mulţimea de pacienţi care bombăneau. A fost adusă o targă pe rotiţe şi soldatul în alb a fost ridicat cu îndemînare de pe pat şi scos din văzul tuturor în cîteva secunde. Medicii şi poliţiştii militari străbătură salonul, asigurîndu-i pe toţi că totul era în regulă.

Sora Duckett îl ciupi pe Yossarian de braţ şi îi şopti pe furiş să vină în debaraua cu mături de pe coridor. Yossarian se bucură cînd o auzi. Se gîndi că în sfîrşit sora Duckett voia să se reguleze şi îi ridică fusta în secunda în care rămaseră singuri în debaraua cu mături, dar ea îl respinse. Avea o veste importantă despre Dunbar.

— Au de gînd să-l dispară, spuse ea.

Yossarian o privi pieziş, neînţelegînd.

— Ce au de gînd? întrebă el surprins şi rîse stînjenit. Ce înseamnă asta?

— Nu ştiu. I-am auzit vorbind în dosul unei uşi.

— Pe cine?

— Nu ştiu. Nu i-am văzut. I-am auzit doar spunînd că au de gînd să-l dispară.

— De ce au de gînd să-l dispară?

— Nu ştiu.

— E absurd. E o exprimare incorectă. Ce naiba înseamnă să dispari o persoană?

— Nu ştiu.

— Isuse, mare ajutor mi-ai dat.

— De ce te enervezi pe mine? protestă sora Duckett, simţindu-se jignită şi începînd să se lupte cu lacrimile. Eu încerc doar să te ajut. Nu e vina mea că au de gînd să-l dispară, nu? Nici nu trebuia să-ţi spun.

Yossarian o luă în braţe şi o strînse tandru, cu blîndeţe, ros de remuşcări.

— Iartă-mă, se scuză el, sărutînd-o respectuos pe obraz, după care plecă grăbit să-l avertizeze pe Dunbar, care însă nu era de găsit.

35
MILO MILITANTUL

Pentru prima dată în viaţă, Yossarian se rugă. Căzu în genunchi şi se rugă de Nately să nu se mai ofere voluntar să efectueze mai mult de şaptezeci de misiuni, după ce Chief White Halfoat murise cu adevărat de pneumonie în spital şi Nately candidase pentru postul lui. Dar Nately nu voia să asculte.

— Trebuie să mai efectuez misiuni de luptă, insistă el fără vlagă, cu un zîmbet strîmb. Altminteri mă vor trimite acasă.

— Ei, şi?

— Nu vreau să mă întorc acasă decît cînd voi putea s-o iau şi pe ea cu mine.

— Înseamnă atît de mult pentru tine?

Nately confirmă mîhnit, dînd din cap.

— Poate că n-o s-o mai văd niciodată.

— Atunci aranjează să te lase la sol, îl îndemnă Yossarian. Ţi-ai terminat misiunile şi nu ai nevoie de solda de zbor. De ce nu-i soliciţi postul lui Chief White Halfoat, dacă suporţi să lucrezi pentru căpitanul Black?

Nately clătină din cap şi obrajii lui se întunecară sfielnic, chinuiţi de regrete.

— Nu vor să mi-l dea. Am vorbit cu colonelul Korn şi mi-a

spus că, dacă nu mai efectuez misiuni de luptă, mă vor trimite acasă.

Yossarian înjură zdravăn.

— Asta-i curată răutate.

— Mie nu prea-mi pasă. Am efectuat şaptezeci de misiuni fără să păţesc nimic. Pot să mai efectuez cîteva.

— Să nu faci nimic în privinţa asta pînă nu vorbesc eu cu cineva, decise Yossarian şi se duse să-i ceară ajutor lui Milo, care plecă imediat să-i ceară ajutorul colonelului Cathcart ca să i se mai repartizeze cîteva misiuni de luptă.

Milo obţinuse multe distincţii. Se avîntase neînfricat în toiul pericolelor şi al criticilor, vînzînd petrol şi rulmenţi Germaniei la preţuri avantajoase, ca să obţină un profit mare şi să contribuie la menţinerea echilibrului de forţe între părţile combatante. Curajul lui în luptă era plin de eleganţă şi nemărginit. Cu devotament faţă de scopul propus, mai presus de îndatoririle lui şi chiar depăşindu-le, el mărise apoi preţul hranei în popotele lui atît de mult, încît toţi ofiţerii şi recruţii au fost nevoiţi să-i predea toată solda ca să poată mînca. Alternativa lor — exista desigur o alternativă, întrucît Milo detesta orice constrîngere şi se declara apărătorul libertăţii de a alege — era să moară de foame. Cînd se confrunta cu un val de împotrivire a inamicului la atacul lui, se menţinea pe poziţii, fără a ţine seama de siguranţa şi de reputaţia lui, şi invoca galant legea cererii şi a ofertei. Iar cînd undeva cineva spunea nu, Milo ceda în silă, apărînd cu vitejie, chiar în timp ce se retrăgea, dreptul istoric al oamenilor liberi de a plăti atît cît trebuiau să plătească pentru lucrurile de care aveau nevoie pentru a supravieţui.

Milo fusese prins în flagrant delict de prădare a compatrioţilor lui şi, drept urmare, capitalul lui era mai mare ca oricînd. Şi-a ţinut promisiunea, cînd un maior costeliv din Minnesota şi-a arcuit buza în semn de dezaprobare rebelă, cerîndu-şi partea pe care Milo spunea că fiecare o deţine din acţiunile sindicatului. Milo făcu faţă provocării, scriind cuvintele "O parte" pe o bucată de hîrtie găsită pe aproape şi i-o întinse cu un dispreţ virtuos, care provocă invidia şi admiraţia celor mai mulţi cunoscuţi ai lui. Era în cuhnea gloriei, iar colonelul Cathcart, care cunoştea şi admira activitatea lui din război, era uluit de umilinţa reverenţioasă cu care Milo se prezentă la Cartierul General al regimentului şi dădu glas fantasticei solicitări de noi sarcini

riscante.

— Vrei să mai efectuezi misiuni de zbor? întrebă uluit colonelul Cathcart. De ce Dumnezeu?

Milo răspunse pe un ton reţinut, cu faţa plecată, smerit.

— Vreau să-mi fac datoria, să trăiţi. Ţara este în război şi vreau să lupt ca s-o apăr, alături de ceilalţi băieţi.

— Dar, Milo, îţi faci datoria! exclamă colonelul Cathcart, hohotind jovial. Nu-mi amintesc să existe o singură persoană care să fi făcut mai mult pentru oamenii noştri decît ai făcut tu. Cine le-a dat bumbac tras în ciocolată?

Milo clătină încet din cap, cu tristeţe.

— Dar nu este suficient să fii un bun ofiţer de popotă pe timp de război, domnule colonel Cathcart.

— Ba este, cu siguranţă, Milo. Nu înţeleg ce te-a apucat.

— Ba nu este, domnule colonel, îl contrazise Milo pe un ton destul de ferm, ridicîndu-şi în mod semnificativ privirea servilă, atîta cît să ţintuiască privirea colonelului Cathcart. Unii oameni încep să cîrtească.

— A, asta era? Spune-mi numele lor, Milo. Spune-mi numele lor şi o să am grijă să primească toate misiunile periculoase ale grupului.

— Nu, domnule colonel, mă tem că au dreptate, spuse Milo, plecîndu-şi din nou capul. Am fost trimis peste ocean ca pilot şi se cuvine să efectuez mai multe misiuni de luptă şi să-mi petrec mai puţin timp cu îndatoririle mele de ofiţer al popotei.

Colonelul fu surprins, dar cooperant.

— Bine, Milo, dacă astea sînt cu adevărat sentimentele tale... Sînt convins că putem aranja lucrurile pe placul tău. De cînd te afli peste ocean?

— De unsprezece luni, să trăiţi.

— Şi cîte misiuni ai efectuat?

— Cinci.

— Cinci? întrebă colonelul Cathcart.

— Cinci, să trăiţi.

— Cinci, zici...

Colonelul îşi frecă obrazul, cufundat în gînduri.

— Asta nu prea e bine, nu?

— Nu este? întrebă Milo cu un glas piţigăiat, ridicîndu-şi din nou privirea.

Colonelul Cathcart bătu în retragere.

— Dimpotrivă, e foarte bine, Milo, se grăbi el să se corecteze. Nu-i rău deloc.

— Nu, domnule colonel, spuse Milo, scoţînd un lung oftat istovit şi melancolic. Nu este foarte bine. Deşi sînteţi foarte generos că spuneţi asta.

— Dar nu e rău deloc, Milo. Nu-i rău deloc, dacă luăm în considerare celelalte contribuţii valoroase ale tale. Cinci misiuni, zici? Numai cinci?

— Numai cinci, să trăiţi.

— Numai cinci.

Colonelul Cathcart rămase o clipă teribil de deprimat, întrebîndu-se ce gîndea cu adevărat Milo şi dacă devenise deja o belea pentru el.

— Cinci este o cifră foarte bună, Milo, remarcă el plin de entuziasm, întrezărind o speranţă. Asta face în medie cam o misiune de luptă la două luni. Şi pariez că în această cifră nu este inclusă bombardarea noastră.

— Ba da, să trăiţi, am inclus-o.

— Da? se miră vag colonelul Cathcart. De fapt, n-ai zburat în misiunea aceea, nu-i aşa? Dacă îmi amintesc bine, erai în turnul de control cu mine, nu-i aşa?

— Dar era misiunea mea, protestă Milo. Eu am organizat-o şi am folosit avioanele şi proviziile mele. Am plănuit şi am supravegheat întreaga operaţiune.

— Da, desigur, Milo, desigur, nu te contrazic. Verific doar cifrele, ca să mă asigur că soliciţi tot ce eşti îndrituit să primeşti. Ai inclus şi ocazia în care am încheiat cu tine contractul pentru bombardarea podului de la Orvieto?

— A, nu, să trăiţi. M-am gîndit că nu se cuvine, deoarece atunci mă aflam la Orvieto ca să orientez tirul artileriei anti-aeriene.

— Nu văd care e deosebirea, Milo. A fost tot misiunea ta. Şi una al naibii de bună, trebuie să recunosc. Nu am nimerit podul, dar am avut o schemă de bombardare superbă. Îmi amintesc că generalul Peckem a comentat operaţiunea. Nu, Milo, insist să socoteşti şi Orvieto drept misiune.

— Dacă insistaţi, să trăiţi.

— Insist într-adevăr, Milo. Acum ia să vedem... Ai deci un minunat total de şase misiuni, ceea ce este al naibii de bine, Milo, cu adevărat al naibii de bine. Şase misiuni reprezintă o

creştere de douăzeci la sută în numai două minute, ceea ce nu este rău deloc, Milo, nu-i rău deloc.

— Mulţi alţi oameni au şaptezeci de misiuni la activ, sublinie Milo.

— Dar ei n-au produs bumbac tras în ciocolată, nu? Milo, tu faci mai mult decît este de datoria ta.

— Dar ei obţin toată celebritatea şi toate avantajele, insistă Milo cu o susceptibilitate care fu cît pe-aci să dea în smiorcăială. Domnule colonel, vreau să lupt la fel ca toţi ceilalţi băieţi. De aceea mă aflu aici. Vreau să cîştig şi medalii.

— Da, Milo, desigur. Toţi dorim să petrecem mai mult timp în luptă. Dar oamenii ca tine şi ca mine ne slujim ţara în alte moduri. Ia de pildă activitatea mea, rîse dezaprobator colonelul. Pun pariu, Milo, că nu se ştie că eu însumi nu am efectuat decît patru misiuni de luptă, nu-i aşa?

— Nu, să trăiţi, răspunse Milo. Se ştie că aţi efectuat numai două misiuni. Şi că una dintre ele a fost atunci cînd Aarfy v-a dus din întîmplare deasupra teritoriului inamic, în timp ce vă îndreptaţi spre Napoli ca să achiziţionaţi un răcitor de pe piaţa neagră.

Roşind jenat, colonelul Cathcart renunţă să continue discuţia în contradictoriu.

— Bine, Milo. Nu pot să te laud îndeajuns pentru ceea ce vrei să faci. Dacă acest lucru înseamnă atît de mult pentru tine, îi voi spune maiorului Major să-ţi repartizeze următoarele şaizeci şi patru de misiuni, ca să poţi avea şi tu şaptezeci la activ.

— Vă mulţumesc, domnule colonel. Vă mulţumesc, să trăiţi. Nu vă daţi seama ce înseamnă asta pentru mine.

— Pentru puţin, Milo. Ştiu precis ce înseamnă.

— Nu, domnule colonel. Nu cred că ştiţi ce înseamnă, îl contrazise vehement Milo. Cineva va trebui să preia imediat conducerea sindicatului. E o treabă foarte complicată, iar eu aş putea fi oricînd împuşcat.

Colonelul Cathcart se lumină pe loc la gîndul acesta şi începu să-şi frece mîinile cu zelul lăcomiei.

— Ştii, Milo? Cred că împreună cu colonelul Korn aş putea să te scap de sindicat, sugeră el pe un ton degajat, aproape lingîndu-şi buzele şi savurînd ce va urma. Experienţa noastră cu pătlăgelele de pe piaţa neagră ne va fi de folos. De unde începem?

Milo îl privi ferm pe colonelul Cathcart, cu o expresie prietenoasă şi francă.

— Vă mulţumesc, domnule colonel, sînteţi deosebit de amabil. Începeţi cu un regim fără sare pentru generalul Peckem şi un regim fără grăsimi pentru generalul Dreedle.

— Stai să iau un creion. Ce urmează?

— Cedrii.

— Care cedri?

— Din Liban.

— Din Liban?!

— Trebuie să ducem cedri din Liban la joagărul din Oslo, ca să facă din ei şindrile pentru constructorul din Cape Cod. C. O. D. Şi apoi mai e mazărea.

— Care mazăre?

— Mazărea care e pe mare. Avem nave pline cu mazăre, care au pornit pe ocean de la Atlanta spre Olanda, ca să plătim lalelele expediate la Geneva pentru a plăti brînzeturile care trebuie să plece la MIF din Viena.

— MIF?

— Mălaiul în Faţă. Habsburgii sînt pe ducă.

— Milo!

— Şi să nu uitaţi de zincul galvanizat din depozitul din Flint. Patru maşini cu zinc galvanizat din Flint trebuie duse cu avionul la topitorii din Damasc, pînă la ora prînzului în ziua de optsprezece, conform F. O. B. Calcutta, cu doi la sută procent în zece zile, conform E. O. M. Un Messerschmitt plin cu cînepă trebuie să ajungă la Belgrad contra unui C-47 şi a unei jumătăţi de avion cu curmale dintre care jumătate sînt fără sîmburi, pe care i-am silit să le ia de la Khartoum. Să folosiţi banii luaţi pe sardelele portugheze pe care le revindem la Lisabona, pentru a plăti bumbacul egiptean, care ni se returnează din Mamaroneck, şi să adunaţi cît mai multe portocale din Spania. Să plătiţi întotdeauna cu bani gheaţă pentru *naranjas.*

— *Naranjas?*

— Aşa se spune la portocale în Spania şi astea sînt portocale spaniole. Şi... a, da. Nu uitaţi de Omul din Piltdown.

— Omul din Piltdown ?!

— Da, Omul din Piltdown. Institutul Smithsonian nu este deocamdată în situaţia de a putea face faţă preţului nostru pentru un al doilea Om din Piltdown, dar abia aşteaptă decesul

unui donator drag şi bogat ca să...

— Milo!

— Franţa doreşte tot pătrunjelul pe care i-l putem trimite şi cred că am face bine să-l trimitem, deoarece vom avea nevoie de franci pentru lirele date pentru pfeningii daţi pentru curmalele care ne vor fi returnate. Am comandat de asemenea un uriaş transport de lemn de balsa peruvian pentru a fi distribuit tuturor popotelor din sindicat la cote egale.

— Lemn de balsa? Ce să facă popotele cu lemn de balsa?

— Un bun lemn de balsa e greu de găsit în zilele noastre, domnule colonel. M-am gîndit că ar fi bine să nu ratăm şansa de a-l cumpăra.

— Da, cred că nu, rosti vag bănuitor colonelul Cathcart, cu aerul unui om suferind de râu de mare. Şi presupun că preţul a fost avantajos.

— Preţul, spuse Milo, a fost scandalos, absolut exorbitant! Dar fiindcă l-am cumpărat de la una dintre propriile noastre filiale, am fost bucuroşi să plătim acest preţ. Aveţi grijă de piei.

— Ce piei?

— Piei.

— Piei?

— Piei. Pieile din Buenos Aires. Trebuie tăbăcite.

— Tăbăcite?

— În Terra Nova. Şi expediate cu vaporul la Helsinki N.M.I.F., înainte de a începe dezgheţul de primăvară. În Finlanda, totul devine N.M.I.F., înainte de a începe dezgheţul de primăvară.

— Nu Mălai în Faţă? ghici colonelul Cathcart.

— Bravo, domnule colonel. Sînteţi talentat, să trăiţi. Apoi mai e stejarul de plută.

— Stejarul de plută?

— Trebuie să ajungă la New York, pantofii la Toulouse, costiţa în Siam, cuiele în Wales şi mandarinele în New Orleans.

— Milo!

— Avem cărbune la Newcastle, să trăiţi.

Colonelul Cathcart îşi ridică mîinile.

— Milo, opreşte-te! strigă el, cît pe-aci să izbucnească în plîns. E inutil. Tu eşti exact ca mine — *indispensabil!*

Puse deoparte creionul şi se ridică, exasperat de-a binelea.

— Milo, nu se poate să mai efectuezi încă şaizeci şi patru de misiuni. Nu se poate să mai efectuezi nici măcar o misiune în

plus. Întregul sistem s-ar prăbuşi dacă ţi s-ar întîmpla ceva.

Milo confirmă dînd senin din cap, fericit şi mulţumit de el însuşi.

— Domnule colonel, îmi interziceţi să mai efectuez misiuni de luptă?

— Milo, îţi interzic să mai efectuezi misiuni de luptă, declară colonelul Cathcart pe un ton sever, inflexibil, autoritar.

— Dar nu e corect, să trăiţi, spuse Milo. Cum va fi privită activitatea mea? Ceilalţi oameni cîştigă glorie, medalii şi publicitate. De ce să fiu penalizat numai pentru că îmi fac bine treaba de ofiţer de popotă?

— Nu, Milo, nu e corect. Dar nu văd ce am putea face ca să îndreptăm lucrurile.

— Poate convingem pe altcineva să efectueze pentru mine misiunile de luptă.

— Dar poate convingem pe altcineva să efectueze pentru tine misiunile de luptă, sugeră colonelul Cathcart. Ce zici de minerii de la minele de cărbuni din Pennsylvania şi West Virginia, aflaţi în grevă?

Milo clătină din cap.

— Ar dura prea mult instruirea lor. Dar de ce nu oamenii din escadrilă? În fond, eu fac toate astea pentru ei. S-ar cuveni să fie dispuşi să facă în schimb ceva pentru mine.

— Dar de ce nu oamenii din escadrilă, Milo? exclamă colonelul Cathcart. În fond, tu faci toate astea pentru ei. S-ar cuveni să fie dispuşi să facă în schimb ceva pentru tine.

— Ce-i drept e drept.

— Ce-i drept e drept.

— Ar putea face cu rîndul, să trăiţi.

— Ar putea chiar face cu rîndul, ca să efectueze toate misiunile în locul tău, Milo.

— Cine are de cîştigat?

— Tu ai de cîştigat, Milo. Şi dacă unul cîştigă o medalie pentru una dintre misiuni, tu vei primi medalia.

— Cine moare dacă el e ucis?

— Păi, el moare, desigur. În fond, ce-i drept e drept, Milo. Mai rămîne o singură problemă.

— Va trebui să măriţi numărul misiunilor.

— Voi fi poate nevoit să măresc din nou numărul misiunilor şi nu sînt sigur că oamenii le vor efectua. Sînt încă foarte supăraţi

pentru că le-am ridicat direct la şaptezeci. Dacă l-aş putea convinge măcar pe unul dintre ofiţeri să efectueze mai multe, îl vor urma probabil şi ceilalţi.

— Nately va efectua mai multe misiuni, zise Milo. Mi-a spus strict confidenţial, cu cîtva timp în urmă, că ar face orice ca să rămînă peste ocean cu o fată de care s-a îndrăgostit.

— Dar Nately va efectua mai multe! declară colonelul Cathcart şi îşi adună mîinile, bătînd victorios din palme. Da, Nately va efectua mai multe misiuni. Şi de data asta o să ridic numărul misiunilor direct la optzeci şi o să-l dau gata pe generalul Dreedle. Este şi o bună metodă de a-l băga din nou în luptă pe şobolanul ăla împuţit de Yossarian şi poate că va fi omorît.

— Yossarian?

Un fior de profundă îngrijorare trecu peste faţa de om simplu, necioplit, a lui Milo, iar acesta îşi scărpină, cufundat în gînduri, colţul mustăţii castaniu-roşcate.

— Da, Yossarian. Am auzit că umblă cu vorba că şi-a terminat misiunile şi că războiul s-a terminat pentru el. Ei bine, poate că şi-a terminat misiunile. Dar n-a terminat şi misiunile tale, nu? Ha! Ha! Îl aşteaptă o mare surpriză!

— Domnule colonel, Yossarian este prietenul meu, protestă Milo. N-aş dori să mă fac vinovat de o faptă care ar determina întoarcerea lui în luptă. Îi datorez foarte mult lui Yossarian. Nu se poate face o excepţie pentru el?

— O, nu, Milo, ţîţîi sentenţios colonelul Cathcart, şocat de această sugestie. Nu trebuie să favorizăm niciodată pe nimeni. Trebuie să-i tratăm pe toţi oamenii în mod egal.

— I-aş da tot ce am lui Yossarian, perseveră Milo cu curaj în apărarea lui Yossarian. Dar, de vreme ce nu am nimic, nu pot să-i dau lui totul, nu? Aşa că va trebui să rişte alături de ceilalţi oameni, nu?

— Ce-i drept e drept, Milo.

— Da, să trăiţi, ce-i drept e drept, îl aprobă Milo. Yossarian nu-i mai bun decît ceilalţi oameni şi nu are dreptul să pretindă privilegii speciale, nu?

— Nu, Milo. Ce-i drept e drept.

Şi Yossarian n-a mai avut timp să scape de luptă, de îndată ce colonelul Cathcart a anunţat că ridică numărul misiunilor la optzeci la sfîrşitul aceleiaşi după-amieze; n-a mai avut timp să-l

împiedice pe Nately să le efectueze şi nici să pună din nou la cale cu Dobbs uciderea colonelului Cathcart, căci în zorii zilei următoare a sunat alarma şi oamenii au fost urcaţi în grabă în camioane, înainte de a se putea pregăti un mic dejun normal, şi au fost duşi în cea mai mare viteză la sala de instruire şi apoi la aerodrom, unde cisternele zdrăngănitoare pompau încă benzină în rezervoarele avioanelor şi echipajele de armurieri fugeau de colo-colo şi se căzneau să ridice cît mai repede bombele distrugătoare de cinci sute de kilograme în compartimentele pentru bombe. Toată lumea alerga şi motoarele au fost pornite şi încălzite de îndată ce s-a terminat alimentarea.

Serviciul de spionaj raportase că un crucişător italian avariat, din docul din La Spezia, va fi remorcat de nemţi în aceeaşi dimineaţă pînă la un canal de la intrarea în port şi sabordat acolo, pentru a priva armatele aliate de facilităţile de apă adîncă ale portului, cînd vor cuceri oraşul. Un raport al serviciului de spionaj militar se dovedi a fi în sfîrşit exact. Lunga navă pătrunsese pe jumătate în port cînd ei au apărut cu avioanele dinspre vest şi au sfărîmat-o cu lovituri directe în fiecare zbor, umplîndu-i pe toţi cu valuri după valuri de imensă satisfacţie şi mîndrie, pînă cînd s-au pomenit învăluiţi de puternicele baraje de foc ale artileriei antiaeriene, lansate de tunurile de la fiecare cotitură a uriaşei potcoave alcătuite de ţinutul muntos de dedesubt. Chiar şi Havermeyer a recurs la cea mai sălbatică manevră de ocolire de care a fost în stare cînd a văzut ce distanţă imensă mai avea de zburat ca să scape, iar Dobbs, aflat la pupitrul de comandă al pilotului, a zburat în zig cînd trebuia să zboare în zag, a atins cu avionul lui avionul de lîngă el şi i-a retezat coada. Aripa lui s-a rupt la bază şi avionul a căzut ca un bolovan şi aproape că a dispărut din vedere într-o clipă. N-au fost nici flăcări, nici fum, nici cel mai mic zgomot care să anunţe o nenorocire. Bucata de aripă rămasă s-a rotit greoi, ca o betonieră, cu o viteză tot mai mare, pînă a căzut în apa care s-a despicat spumegînd, la impactul cu ea, ca un nufăr alb pe marea de un albastru întunecat şi s-a readunat într-un gheizer de băşici de culoarea mărului verde cînd avionul s-a prăbuşit. Totul s-a terminat în cîteva secunde. N-a coborît nici o paraşută. Iar Nately a murit şi el în celălalt avion.

36
PIVNIŢA

Moartea lui Nately era să-l omoare pe capelan. Capelanul Tappman stătea în cortul lui, studiind Sfînta Scriptură cu ochelarii pe nas, cînd sună telefonul şi primi de la aerodrom vestea coliziunii din aer. Măruntaiele i se prefăcură imediat într-un fel de lut uscat. Mîna îi tremura cînd puse jos receptorul. Începu să-i tremure şi cealaltă mînă. Catastrofa depăşea orice închipuire. Doisprezece oameni ucişi — înfiorător, înspăimîntător, cumplit! Groaza lui era tot mai mare. Se rugă instinctiv ca printre victime să nu se numere Yossarian, Nately, Joe Flămîndul şi ceilalţi prieteni ai lui, apoi se dojeni plin de căinţă, căci rugîndu-se pentru siguranţa lor se ruga de fapt pentru moartea altor tineri pe care nici nu-i cunoştea. Era prea tîrziu să se roage, dar era singurul lucru la care se pricepea. Inima îi bătea producînd un zgomot ce părea să vină de undeva de afară şi îşi dădu seama că nu se va mai aşeza niciodată pe un scaun stomatologic, niciodată nu va mai privi un instrument chirurgical, niciodată nu va mai asista la un accident de maşină sau nu va mai asculta un glas strigînd în noapte, fără a simţi acea bubuitură violentă în piept, care-i dădea senzaţia că va muri. Nu va mai urmări niciodată o bătaie cu pumnii, fără să se teamă că va leşina şi îşi va crăpa ţeasta de asfalt, sau va suferi un atac de inimă fatal, sau o hemoragie cerebrală. Se întrebă dacă îşi va mai revedea soţia şi cei trei copii mici. Se întrebă dacă ar trebui să-şi mai vadă soţia, acum după ce căpitanul Black îi sădise în suflet puternice îndoieli asupra fidelităţii şi caracterului tuturor femeilor. Îşi dădu seama că erau atîţia bărbaţi care îi puteau satisface mai bine sexualitatea. Acum, cînd se gîndea la moarte, se gîndea întotdeauna la soţia lui şi, cînd se gîndea la soţia lui, se gîndea întotdeauna că o va pierde.

După un minut, capelanul se simţi suficient de puternic ca să se ridice şi să se îndrepte posomorît şi silnic spre cortul de alături, în căutarea sergentului Whitcomb. Plecară cu Jeepul acestuia. Capelanul îşi încleştă mîinile pe genunchi, ca să nu-i mai tremure. Scrîşni din dinţi şi încercă să nu-l audă pe sergentul Whitcomb sporovăind voios despre tragicul eveniment. Doisprezece oameni ucişi însemnau încă douăspre-

zece scrisori tip de condoleanţe, semnate de colonelul Cathcart, care puteau fi expediate laolaltă rudelor cele mai apropiate, dîndu-i sergentului Whitcomb speranţa de a obţine publicarea unui articol despre colonelul Cathcart în *The Saturday Evening Post,* taman la timp, de Paşti.

La aerodrom domnea o linişte apăsătoare, oprind mişcarea, ca o vrajă nemiloasă, ireală, care le ţintuia pe singurele fiinţe care ar fi putut s-o risipească. Capelanul era copleşit de o teamă respectuoasă. Nu mai trăise niciodată o linişte atît de măreaţă, de înfricoşătoare. Aproape două sute de oameni obosiţi, sfrijiţi, abătuţi, stăteau cu paraşutele împăturite în mîini, alcătuind o mulţime tristă, nemişcată, în faţa sălii de instruire, cu feţele privind îngîndurate, în diverse stadii de deprimare încremenită. Păreau nedoritori să plece, incapabili să se urnească. Capelanul avea conştiinţa acută a zgomotului slab făcut de paşii lui, pe măsură ce se apropia. Ochii lui cercetau zoriţi, febrili, labirintul imobil de siluete lipsite de vlagă. Îl zări în sfîrşit pe Yossarian, simţind o imensă bucurie, apoi gura i se căscă încet, cutremurat de o insuportabilă groază, cînd observă faţa murdară, chinuită, febrilă, marcată de o disperare profundă, năucitoare. Înţelese imediat, crispîndu-se de durere, cînd îşi dădu seama, şi scutură din cap, cu o grimasă de protest şi implorare, că Nately murise. Şocul produs de moartea lui îl paraliză. Un geamăt îi ieşi din piept. Sîngele i se scurse din picioare şi crezu că o să se prăbuşească. Nately murise. Orice speranţă de a se fi înşelat se spulberă cînd desluşi numele lui Nately ridicîndu-se tot mai clar din bolboroseala aproape imperceptibilă a murmurului glasurilor pe care le auzi brusc pentru prima dată. Nately murise; băiatul fusese ucis. Din gîtul capelanului se ridică un scîncet şi începu să-i tremure falca. Ochii i se umplură de lacrimi şi începu să plîngă. Porni tiptil spre Yossarian, ca să jelească lîngă el şi să împartă cu el durerea lui fără grai. În clipa aceea, o mînă îl înşfăcă brutal de braţ şi o voce răstită întrebă:

— Capelanul Tappman?

Se întoarse surprins şi se pomeni în faţa unui colonel masiv, pus pe ceartă, cu un cap şi o mustaţă mare şi cu pielea netedă şi rumenă. Îl vedea pentru prima oară.

— Da. Ce s-a întîmplat?

Îl durea locul în care erau încleştate degetele colonelului de braţul lui şi încercă în zadar să se smulgă din strînsoarea lor.

— Vino cu mine.

Capelanul se trase înapoi, nedumerit şi speriat.

— Unde? De ce? Şi cine eşti dumneata?

— Fă bine şi însoţeşte-ne, părinte, îngînă cu o reverenţioasă tristeţe un maior slăbănog, cu o faţă de şoim, aflat de cealaltă parte a capelanului. Sîntem de la guvern. Vrem să-ţi punem cîteva întrebări.

— Ce fel de întrebări? Ce s-a întîmplat?

— Nu eşti dumneata capelanul Tappman? întrebă colonelul cel obez.

— El este, răspunse sergentul Whitcomb.

— Du-te cu ei, îi strigă căpitanul Black capelanului, cu un rînjet ostil şi dispreţuitor. Urcă în maşină, dacă îţi cunoşti interesul.

Capelanul se văzu tras de nişte mîini cărora nu li se putea împotrivi. Voia să-i ceară ajutor lui Yossarian, care era prea departe ca să-l audă. Cîţiva oameni din apropiere începură să se uite la el curioşi. Capelanul întoarse capul, roşind de ruşine, şi se lăsă dus în partea din spate a unei maşini a statului-major şi aşezat între colonelul cel gras cu faţă mare, trandafirie, şi maiorul abătut, onctuos şi slăbănog. Întinse automat cîte o încheietură a mîinii fiecăruia, întrebîndu-se pentru o clipă dacă voiau să-i pună cătuşe. Un alt ofiţer se afla deja pe scaunul din faţă. Un tip înalt de la poliţia militară, dotat cu un fluier şi o cască albă, se instală la volan. Capelanul nu îndrăzni să-şi ridice privirea decît după ce maşina închisă ieşi din zonă şi roţile care se învîrteau din ce în ce mai repede începură să scrîşnească pe drumul asfaltat şi accidentat.

— Unde mă duceţi? întrebă el cu glasul înmuiat de sfială şi vinovăţie, evitînd încă să-i privească.

Îi trecu prin cap ideea că îl reţinuseră ca să-l învinovăţească de coliziunea din aer şi de moartea lui Nately.

— Ce-am făcut?

— Ce-ar fi să-ţi ţii pliscul şi să laşi întrebările în seama noastră? spuse colonelul.

— Nu vorbiţi aşa cu el, spuse maiorul. Nu e nevoie să fiţi nerespectuoşi.

— Atunci spune-i să-şi ţină pliscul şi să lase întrebările în seama noastră.

— Părinte, te rog, ţine-ţi pliscul şi lasă întrebările în seama

lor, îl sfătui plin de înţelegere maiorul. E mai bine pentru dumneata.

— Nu e nevoie să-mi spui părinte, rosti capelanul. Nu sînt catolic.

— Nici eu, părinte, spuse maiorul. Dar sînt o persoană foarte cucernică şi îmi place să mă adresez cu "părinte" tuturor slujitorilor Domnului.

— Nici măcar nu crede că ateii se ascund în vizuini de vulpi, îl luă peste picior colonelul, înghiontindu-l cu familiaritate pe capelan în coaste. Ia spune-i, domnule capelan. Se ascund ateii în vizuini de vulpi?

— Nu ştiu, să trăiţi, răspunse capelanul. N-am fost niciodată într-o vizuină de vulpe.

Ofiţerul din faţă întoarse repede capul, cu o expresie certăreaţă.

— N-ai fost nici în rai, nu? Dar ştii că există rai, nu?

— Sau nu ştii? spuse colonelul.

— Ai comis o faptă foarte gravă, părinte, spuse maiorul.

— Ce faptă?

— Încă nu ştim, spuse colonelul. Vom afla în curînd. Dar ştim cu siguranţă că este foarte gravă.

Maşina coti scrîşnind din pneuri în faţa Cartierului General al Regimentului, reducînd foarte puţin viteza, şi îşi continuă drumul, ocolind parcarea şi îndreptîndu-se spre spatele clădirii. Cei trei ofiţeri şi capelanul coborîră. Mergînd în şir indian, îl puseră să coboare o scară de lemn şubredă care ducea la subsol şi îl introduseră într-o încăpere umedă şi întunecoasă, cu un tavan jos de beton şi cu ziduri de piatră netencuite. În toate colţurile erau pînze de păianjen. Un miriapod uriaş o zbughi pe pardoseală, pentru a se refugia în spatele unei ţevi de apă. Îl aşezară pe capelan pe un scaun tare, cu spătar drept, în spatele unei măsuţe goale.

— Te rog să te faci comod, domnule capelan, îl invită cordial colonelul, aprinzînd un reflector orbitor şi orientîndu-l drept spre faţa capelanului.

Puse pe masă un box de alamă şi o cutie cu chibrituri.

— Vrem să te relaxezi.

Capelanul făcu ochii mari, nevenindu-i să creadă. Dinţii îi clănţăneau şi îşi simţi membrele total lipsite de vlagă. Era neputincios. Îşi dădu seama că puteau face ce voiau cu el;

aceşti bărbaţi brutali l-ar putea omorî în bătaie chiar acolo, în pivniţă, şi nimeni n-ar interveni ca să-l salveze, nimeni decît poate maiorul cucernic şi înţelegător, cu faţa ascuţită, care lăsă un robinet să curgă sonor într-o chiuvetă şi se întoarse la masă ca să pună o bucată de furtun din cauciuc greu lîngă boxul de alamă.

— Nu se va întîmpla nimic, domnule capelan, spuse încurajator maiorul. N-ai de ce să te temi dacă nu eşti vinovat. De ce eşti atît de speriat? Doar nu eşti vinovat, nu?

— Sigur că e vinovat, spuse colonelul. Al naibii de vinovat.

— Vinovat de ce? întrebă cu glas rugător capelanul, tot mai nedumerit şi neştiind cui să-i ceară îndurare.

Cel de-al treilea ofiţer nu avea galoane şi pîndea retras, fără să vorbească.

— Ce am făcut?

— Tocmai asta vom afla acum, răspunse colonelul şi împinse pe masă un carnet şi un creion spre capelan. Scrie-ţi, te rog, numele. Cu propria mînă.

— Cu propria mînă?

— Exact. Oriunde pe pagină.

După ce capelanul termină, colonelul luă carnetul şi îl ridică împreună cu o coală de hîrtie pe care o scoase dintr-un dosar.

— Vezi? îi spuse el maiorului, care venise lîngă el şi se iţea solemn peste umărul lui.

— Nu sînt la fel, e clar, constată maiorul.

— Ţi-am spus că el a comis fapta.

— Ce faptă? întrebă capelanul.

— Domnule capelan, să ştii că e un mare şoc pentru mine, rosti maiorul pe un ton de tînguială sfîşietoare.

— Ce anume?

— Nu pot să-ţi spun cît de mult m-ai dezamăgit.

— Din ce cauză? insistă capelanul, din ce în ce mai înnebunit. Ce-am făcut?

— Din cauza asta, răspunse maiorul şi, cu un aer scîrbit şi dezamăgit, trînti pe masă carnetul pe care se iscălise capelanul. Ăsta nu e scrisul dumitale.

Capelanul clipi repede, uluit.

— Ba este cu siguranţă scrisul meu.

— Nu este, domnule capelan. Iarăşi minţi.

— Dar adineauri mi-am scris numele, strigă exasperat cape-

lanul. M-aţi văzut cum l-am scris.

— Tocmai asta e, răspunse mîhnit maiorul. Te-am văzut cum l-ai scris. Nu poţi nega că l-ai scris. O persoană care îşi neagă propriul scris poate nega orice.

— Dar cine a negat propriul meu scris? întrebă capelanul, uitînd de frică, în valul de furie şi indignare care începu brusc să clocotească în el. Aţi înnebunit de tot? Ce tot îndrugaţi amîndoi?

— Ţi-am cerut să-ţi scrii numele cu propria mînă. Şi nu te-ai conformat.

— Ba sigur că m-am conformat. Cu mîna cui am scris dacă n-am scris cu a mea?

— Cu mîna altuia.

— A cui?

— Exact asta vom afla, ameninţă colonelul.

— Vorbeşte, domnule capelan.

Capelanul îşi plimbă privirea de la unul la celălalt, tot mai derutat şi mai isteric.

— E scrisul meu, susţinu el înfierbîntat. Care-i scrisul meu, dacă nu acesta?

— Ăsta e scrisul dumitale, răspunse colonelul.

Şi trînti cu un aer superior pe masă o fotocopie a unui fragment de scrisoare, în care totul fusese şters în afară de adresarea "Dragă Mary" şi pe care ofiţerul-cenzor scrisese "Tînjesc dramatic după tine. A. T. Tappman, capelan în armata SUA". Colonelul zîmbi dispreţuitor, urmărind cum faţa capelanului devenea stacojie.

— Ei, ce zici, domnule capelan? Ştii cine a scris asta?

Capelanul zăbovi mult cu răspunsul; recunoscuse scrisul lui Yossarian.

— Nu.

— Dar ştii să citeşti, nu? perseveră sarcastic colonelul. Autorul s-a iscălit cu numele lui.

— Acolo e numele meu.

— Atunci dumneata ai scris-o. *Quod erat demonstrandum.*

— Dar n-am scris-o eu. Şi nici nu e scrisul meu.

— Atunci ţi-ai iscălit iarăşi numele cu scrisul altcuiva, replică colonelul, ridicînd din umeri. E singura explicaţie.

— Dar e ridicol! strigă capelanul, pierzîndu-şi brusc răbdarea.

Sări în picioare, turbat de furie, cu pumnii încleştaţi.

— Să ştiţi că n-am de gînd să mai suport această situaţie! Tocmai au fost ucişi doisprezece oameni şi eu îmi irosesc vremea cu întrebări stupide. Nu aveţi nici un drept să mă ţineţi aici şi n-am de gînd să suport asta!

Fără a rosti o vorbă, colonelul îl împunse tare pe capelan în piept, trîntindu-i înapoi pe scaun şi deodată capelanul se înmuie şi se înfricoşă din nou. Maiorul ridică agale furtunul de cauciuc şi începu să-l lovească ameninţător de propria palmă. Colonelul luă cutia cu chibrituri, scoase un băţ şi îl ţinu pe suprafaţa de scăpărare, pîndind cu o privire sticloasă următorul semn de sfidare din partea capelanului. Capelanul era palid şi prea încremenit ca să se clintească. Lumina puternică a reflectorului îl sili în sfîrşit să se întoarcă; picătura din robinetul deschis se auzea mai tare şi era aproape insuportabil de enervantă. Îşi dorea să-i spună ce voiau, ca să ştie ce să mărturisească. Aşteptă încordat, în timp ce al treilea ofiţer, la un semnal al colonelului, veni cu un mers afectat dinspre zid şi se aşeză pe masă, la numai cîţiva centimetri de capelan. Faţa lui era lipsită de orice expresie, privirea îi era pătrunzătoare şi rece.

— Stinge lumina, rosti el peste umăr, cu un glas scăzut şi calm. Este extrem de sîcîitoare.

Capelanul îi adresă un zîmbet firav de recunoştinţă.

— Vă mulţumesc, să trăiţi. Şi picătura, vă rog.

— Lasă picătura, spuse ofiţerul. Nu mă deranjează.

Îşi ridică un pic cracii pantalonilor, de parcă ar fi vrut să menajeze dunga lor impecabilă.

— Domnule capelan, întrebă el pe un ton detaşat, cărei credinţe îi aparţii dumneata?

— Sînt anabaptist, să trăiţi.

— Este o credinţă cam suspectă, nu?

— Suspectă? se miră cu nevinovăţie capelanul. De ce, să trăiţi?

— Păi, eu nu ştiu nimic despre ea. Trebuie să recunoşti asta, nu? Nu înseamnă că e suspectă?

— Nu ştiu, să trăiţi, răspunse diplomatic capelanul, bîlbîindu-se de emoţie.

Îl deconcerta faptul că omul acela nu avea galoane şi nici măcar nu ştia dacă trebuia să-i spună "să trăiţi". Cine era? Şi ce drept avea să-l interogheze?

— Domnule capelan, am studiat mai de mult limba latină.

Consider că sînt dator să-ţi spun asta, înainte de a pune următoarea întrebare. Cuvîntul "anabaptist" nu înseamnă pur şi simplu că nu eşti baptist?

— A, nu, să trăiţi. E mai complicat.

— Eşti baptist?

— Nu, să trăiţi.

— Atunci nu eşti baptist, nu-i aşa?

— Poftiţi?

— Nu înţeleg de ce te contrazici cu mine pe această temă. Ai recunoscut deja. Deci, domnule capelan, faptul că declari că nu eşti baptist nu ne spune ce eşti de fapt, nu-i aşa? Ai putea fi orice sau oricine.

Se aplecă uşor în faţă şi atitudinea lui căpătă un aer viclean şi important.

— Ai putea fi, adăugă el, chiar şi Washington Irving, nu-i aşa?

— Washington Irving? repetă surprins capelanul.

— Hai, zău, Washington! interveni irascibil colonelul cel gras. De ce nu mărturiseşti cinstit? Ştim că ai furat roşia aia.

După un moment de şoc, capelanul chicoti nervos, de uşurare.

— A, asta era! exclamă el. Acum încep să înţeleg. N-am furat roşia, să trăiţi. Mi-a dat-o domnul colonel Cathcart. Puteţi să-l întrebaţi, dacă nu mă credeţi.

O uşă se deschise în celălalt capăt al încăperii şi colonelul Cathcart păşi în subsol de parcă ar fi ieşit dintr-un dulap.

— Vă salut, domnule colonel. Domnule colonel, pretinde că dumneavoastră i-aţi dat roşia aceea. Aşa este?

— De ce să-i fi dat eu o roşie? răspunse colonelul Cathcart.

— Mulţumesc, domnule colonel. Puteţi pleca.

— A fost o plăcere, răspunse colonelul şi ieşi din subsol, închizînd uşa după el.

— Ei, domnule capelan, ce mai ai de spus?

— El mi-a dat-o! şuieră capelanul într-o şoaptă fioroasă şi temătoare în acelaşi timp. El mi-a dat-o!

— Afirmi cumva că un ofiţer superior este mincinos, domnule capelan? De ce ţi-ar fi dat un ofiţer superior o roşie, domnule capelan? De aceea ai încercat să i-o dai sergentului Whitcomb, domnule capelan? Pentru că era o roşie de furat?

— Nu, nu, nu, protestă capelanul, întrebîndu-se mîhnit de ce nu erau în stare să înţeleagă. I-am oferit-o sergentului Whitcomb

pentru că eu n-aveam nevoie de ea.

— De ce ai furat-o de la colonelul Cathcart dacă nu aveai nevoie de ea?

— N-am furat-o de la domnul colonel Cathcart!

— Atunci de ce te simţi atît de vinovat, dacă n-ai furat-o?

— Nu mă simt vinovat.

— Dacă nu eşti vinovat, de ce te interogăm?

— O, nu ştiu, gemu capelanul, împletindu-şi degetele pe genunchi şi clătinînd din capul plecat, cuprins de tristeţe. Nu ştiu.

— Îşi închipuie că avem vreme de pierdut, pufni maiorul.

— Domnule capelan, reluă ofiţerul fără galoane, într-un ritm mai relaxat, luînd din dosarul deschis o coală de hîrtie îngălbenită, am aici o declaraţie semnată de colonelul Cathcart, în care afirmă că ai furat roşia de la dumnealui.

Puse hîrtia cu faţa în jos, pe o parte a dosarului, şi luă o a doua foaie din cealaltă parte.

— Iar aici am o depoziţie scrisă sub jurămînt la notariat, aparţinînd sergentului Whitcomb, în care declară că şi-a dat seama că roşia era de furat, după modul în care ai încercat să i-o pasezi lui.

— Jur pe Dumnezeu că n-am furat-o, să trăiţi, imploră capelanul, gata să izbucnească în plîns. Vă dau cuvîntul meu sfînt că nu era o roşie de furat.

— Domnule capelan, crezi în Dumnezeu?

— Da, să trăiţi. Cred, bineînţeles.

— Asta-i ciudat, domnule capelan, spuse ofiţerul, luînd din dosar încă o foaie dactilografiată îngălbenită, pentru că am aici, în mîinile mele, o altă declaraţie a colonelului Cathcart, în care se jură că ai refuzat să colaborezi cu el la organizarea unor adunări de rugăciune în sala de instruire, înaintea fiecărei misiuni.

După ce privi în gol o clipă, capelanul dădu repede din cap, aducîndu-şi aminte.

— A, nu este pe deplin adevărat, să trăiţi, explică el nerăbdător. Domnul colonel Cathcart a renunţat el însuşi la această idee, cînd şi-a dat seama că recruţii se roagă la acelaşi Dumnezeu ca ofiţerii.

— Ce-a făcut? se miră ofiţerul indignat.

— Ce absurditate! exclamă colonelul cu faţa roşie şi îi în-

toarse, demn şi enervat, spatele capelanului.

— Îşi închipuie că putem crede aşa ceva? strigă maiorul neîncrezător.

Ofiţerul fără galoane chicoti sarcastic.

— Domnule capelan, nu crezi că întinzi cam mult coarda? întrebă el, cu un zîmbet îngăduitor şi neprietenos totodată.

— Dar acesta este adevărul, să trăiţi! Vă jur că este adevărul!

— Nu văd ce importanţă are dacă este sau nu, răspunse nonşalant ofiţerul şi întinse din nou mîna într-o parte, spre dosarul deschis, plin cu hîrtii. Domnule capelan, mi-ai răspuns dacă crezi sau nu în Dumnezeu? Nu-mi mai amintesc.

— Da, să trăiţi. Am spus. Cred în Dumnezeu.

— Atunci este cu adevărat foarte ciudat, domnule capelan, pentru că am aici o altă depoziţie sub jurămînt, aparţinînd colonelului Cathcart, în care afirmă că i-ai spus odată că ateismul nu este interzis prin lege. Îţi aminteşti să fi făcut o asemenea afirmaţie?

Capelanul confirmă din cap fără nici o ezitare, simţindu-se acum pe teren solid.

— Da, să trăiţi. Am făcut o asemenea afirmaţie. Am făcut-o, pentru că aşa este. Ateismul nu este interzis prin lege.

— Dar acesta nu este totuşi un motiv s-o afirmi, nu-i aşa, domnule capelan? îl mustră caustic ofiţerul, încruntîndu-se şi luînd din dosar încă o hîrtie dactilografiată, legalizată la notariat. Şi mai am aici o altă declaraţie sub jurămînt de la sergentul Whitcomb, care afirmă că te-ai opus planului său de a expedia scrisori de condoleanţe semnate de colonelul Cathcart rudelor apropiate ale oamenilor ucişi sau răniţi în luptă. Este adevărat?

— Da, să trăiţi, m-am opus într-adevăr, răspunse capelanul. Şi sînt mîndru că am făcut-o. Scrisorile acelea sînt nesincere şi necinstite. Singurul lor scop este să-i aducă glorie domnului colonel Cathcart.

— Dar ce importanţă are asta? replică ofiţerul. Ele aduc totuşi mîngîiere şi consolare familiilor care le primesc, nu? Domnule capelan, pur şi simplu nu înţeleg modul dumitale de a gîndi.

Capelanul rămase cu gura căscată şi nu mai ştiu ce răspuns să dea. Plecă încet capul, simţindu-se un naiv cu limba legată.

Colonelul cel solid şi rumen păşi viguros în faţă, venindu-i

brusc o idee.

— De ce dracu' nu-i zdrobim creierii? le propuse el celorlalţi, cu un entuziasm robust.

— Da, am putea să-i zdrobim creierii, nu-i aşa? consimţi maiorul cu faţă de şoim. Nu e decît un anabaptist.

— Nu, mai întîi trebuie să-l găsim vinovat, îl avertiză ofiţerul fără galoane, cuprins de un val lînced de reţinere.

Se îndreptă agale spre estradă şi înconjură masa pînă în partea cealaltă, unde îl înfruntă pe capelan, apucînd cu ambele mîini tăblia ei plată. Avea o expresie întunecată şi foarte severă, categorică şi ameninţătoare.

— Domnule capelan, anunţă el cu rigiditatea unui magistrat, te acuzăm în mod oficial că eşti Washington Irving şi că ţi-ai luat în mod capricios şi nepermis libertatea de a cenzura scrisorile ofiţerilor şi ale recruţilor. Eşti vinovat sau nevinovat?

— Nevinovat, să trăiţi.

Capelanul îşi umezi buzele uscate cu limba uscată şi se aplecă în faţă, aşteptînd încordat pe marginea scaunului.

— Vinovat, rosti colonelul.

— Vinovat, rosti maiorul.

— Vinovat deci, constată ofiţerul fără galoane şi scrise un cuvînt pe o foaie din dosar. Domnule capelan, continuă el, ridicîndu-şi privirea, te acuzăm de asemenea de comiterea unor delicte şi infracţiuni pe care nu le cunoaştem încă. Eşti vinovat sau nevinovat?

— Nu ştiu, să trăiţi. Cum pot să răspund dacă nu-mi spuneţi care sînt?

— Cum să-ţi spunem, dacă nu ştim?

— Vinovat, decise colonelul.

— Sigur că e vinovat, confirmă maiorul. Dacă sînt delictele şi infracţiunile lui, el le-a comis.

— Vinovat deci, îngînă ofiţerul fără galoane, retrăgîndu-se într-o altă parte a încăperii. Vă aparţine, domnule colonel.

— Mulţumesc, aţi făcut o treabă foarte bună.

Se întoarse spre capelan.

— Gata, domnule capelan, a ieşit totul la iveală. Du-te şi te plimbă.

Capelanul nu înţelegea.

— Ce vreţi să fac?

— Ţi-am spus s-o întinzi! răcni colonelul, zvîcnindu-şi furios

policarul peste umăr. Ieşi naibii de-aici!

Capelanul fu şocat de cuvintele şi de tonul lui agresiv şi, spre propria lui uimire şi nedumerire, profund mîhnit că îi dădeau drumul.

— Nici măcar nu mă veţi pedepsi? întrebă el surprins şi arţăgos.

— Ai nimerit-o al naibii de bine că te vom pedepsi. Dar cu siguranţă n-o să te lăsăm să bîntui pe-aici, în timp ce hotărîm cum şi cînd s-o facem. Aşa că întinde-o. Ia-ţi tălpăşiţa.

Capelanul se ridică şovăielnic şi făcu cîţiva paşi.

— Sînt liber să plec?

— Deocamdată. Dar să nu încerci să părăseşti insula. Avem numărul dumitale, domnule capelan. Nu uita că eşti sub supraveghere douăzeci şi patru de ore pe zi.

Capelanului i se păru de neconceput că îl lăsau să plece. Se îndreptă delicat spre ieşire, aşteptîndu-se în orice clipă ca un glas ferm să-l someze să se întoarcă sau să fie oprit de o lovitură puternică pe umăr sau în cap. Nu făcură nimic ca să-l oprească. Capelanul porni pe coridoarele întunecate, umede, cu miros de mucegai, îndreptîndu-se spre scară. Se clătina şi gîfîia cînd ieşi afară, la aer curat. Imediat ce scăpă, îl copleşi un sentiment de indignare morală. Era furios, furios cum nu mai fusese niciodată în viaţă, din cauza grozăviilor din ziua aceea. Trecu ca o vijelie prin holul spaţios, cu ecou, al clădirii, clocotind de ură şi de dorinţa de a se răzbuna. Nu avea de gînd să mai suporte, îşi spuse el, pur şi simplu nu avea de gînd să mai suporte. Cînd ajunse la intrare îl zări, simţind că norocul i-l scosese în cale, pe colonelul Korn urcînd singur treptele late. Trăgînd aer în piept, ca să-şi facă curaj, capelanul înaintă cutezător ca să-l acosteze.

— Domnule colonel, nu am de gînd să mai suport, declară el cu o fermitate vehementă şi privi disperat cum colonelul Korn continuă să urce scara, fără a-l băga în seamă. Domnule colonel Korn!

Silueta legată şi bondoacă a superiorului său se opri, se întoarse şi începu să coboare încet.

— Ce este, domnule capelan?

— Domnule colonel Korn, doresc să vă vorbesc despre accidentul de azi-dimineaţă. A fost o nenorocire cumplită, cumplită!

Colonelul Korn tăcu o clipă, aruncîndu-i capelanului o privire amuzată şi cinică.

— Da, domnule capelan, a fost cu siguranţă cumplit, spuse el în cele din urmă. Nu ştiu cum o vom consemna fără a ne strica imaginea.

— Nu la asta m-am referit, îl mustră ferm capelanul, fără nici o teamă. Unii dintre cei doisprezece oameni îşi efectuaseră deja cele şaptezeci de misiuni.

Colonelul Korn izbucni în rîs.

— Ar fi mai puţin cumplit dacă ar fi fost toţi oameni noi? întrebă el caustic.

Capelanul era din nou total derutat. O logică imorală părea să-l pîndească la fiecare cotitură. Era mai puţin sigur pe el cînd continuă şi de aceea vocea îi tremură.

— Domnule colonel, nu este deloc drept să siliţi oamenii din acest grup să efectueze optzeci de misiuni, cînd oamenii din alte grupuri sînt trimişi acasă după cincizeci sau cincizeci şi cinci de misiuni.

— Vom lua în considerare această chestiune, spuse colonelul Korn plictisit şi indiferent, după care dădu să plece. *Adios,* padre.

— Ce înseamnă asta, să trăiţi? insistă capelanul, piţigăindu-şi vocea.

Colonelul Korn se opri cu o expresie sîcîită şi cobori un pas.

— Înseamnă că ne vom mai gîndi, padre, răspunse el cu sarcasm şi dispreţ. Doar nu crezi că facem ceva fără să ne gîndim?

— Nu, să trăiţi, presupun că nu. Dar nu v-aţi gîndit pînă acum, nu?

— Ba da, padre, ne-am gîndit. Dar, ca să te fac fericit, ne vom mai gîndi şi dumneata vei fi prima persoană căreia îi vom spune dacă vom ajunge la o nouă concluzie. Dar acum, *adios.*

Colonelul Korn se îndepărtă din nou, urcînd grăbit scara.

— Domnule colonel Korn!

Strigătul capelanului îl opri iarăşi pe colonelul Korn. Întoarse încet capul spre capelan, cu o expresie de enervare posacă. Cuvintele ieşeau din gura capelanului într-un torent vijelios.

— Aş dori, să trăiţi, să-mi acordaţi permisiunea de a discuta această problemă cu generalul Dreedle. Doresc să aduc protestul meu la cunoştinţa Cartierului General al regimentului.

Fălcile grase şi întunecate ale colonelului Korn se umflară brusc, înăbuşindu-şi un hohot de rîs, şi ofiţerul întîrzie o clipă cu răspunsul.

— E-n regulă, padre, răspunse el cu o veselie răutăcioasă, străduindu-se să rămînă serios. Ai permisiunea mea de a te adresa generalului Dreedle.

— Vă mulţumesc, să trăiţi. Consider că se cuvine să vă avertizez că eu cred că am o oarecare influenţă asupra generalului Dreedle.

— Amabil din partea dumitale că m-ai avertizat, padre. Şi consider că se cuvine să te avertizez că nu-l vei găsi pe generalul Dreedle la regiment.

Colonelul Korn rînji răutăcios, apoi izbucni într-un rîs victorios.

— Generalul Dreedle a plecat, padre. A venit generalul Peckem. Avem un nou comandant de regiment.

Capelanul încremeni.

— Generalul Peckem!

— Exact, domnule capelan. Ai vreo influenţă asupra lui?

— Nici nu-l cunosc pe generalul Peckem, protestă disperat capelanul.

Colonelul Korn izbucni iarăşi în rîs.

— Păcat, domnule capelan. Colonelul Cathcart îl cunoaşte foarte bine.

Colonelul Korn chicoti în mod constant, cu o bucurie răutăcioasă, încă o secundă sau două, apoi se opri brusc.

— Şi apropo, padre, avertiză el sec, împungînd o singură dată cu degetul pieptul capelanului. A ieşit la iveală legătura dintre dumneata şi doctorul Stubbs. Ştim foarte bine că te-a trimis astăzi aici ca să te plîngi.

— Doctorul Stubbs? clătină din cap capelanul, protestînd nedumerit. Nu l-am văzut pe doctorul Stubbs, domnule colonel. Am fost adus aici de trei ofiţeri necunoscuţi, care m-au dus jos în pivniţă, fără să aibă nici un drept, m-au interogat şi m-au insultat.

Colonelul Korn îl împunse din nou în piept pe capelan.

— Ştii foarte bine că doctorul Stubbs mi-a spus că oamenii din escadrila lui n-au fost obligaţi să efectueze mai mult de şaptezeci de misiuni. Ei bine, padre, sînt obligaţi să efectueze mai mult de şaptezeci de misiuni, pentru că îl transferăm pe

doctorul Stubbs în Pacific. Aşa că *adios,* padre. *Adios.*

37
GENERALUL SCHEISSKOPF

Deedle plecase şi generalul Peckem venise, iar generalul Peckem abia se mutase în biroul generalului Dreedle, în locul lui, cînd superba victorie militară repurtată începu să se năruie în jurul lui.

— Generalul Scheisskopf? îl întrebă el nevinovat pe sergentul din noul lui birou, care îi aduse la cunoştinţă ordinul sosit în dimineaţa aceea. Vrei să spui colonelul Scheisskopf, nu?

— Nu, să trăiţi. Generalul Scheisskopf. A fost avansat la gradul de general azi-dimineaţă, să trăiţi.

— Asta este cu siguranţă foarte ciudat. Scheisskopf? General? Ce fel?

— General-locotenent, să trăiţi, şi...

— General-locotenent!

— Da, să trăiţi, şi doreşte să nu daţi nici un ordin nimănui aflat în subordinea dumneavoastră, fără a vă consulta mai întîi cu dînsul.

— Ei, să fiu al naibii! cugetă generalul Peckem uimit, înjurînd cu glas tare poate pentru prima dată în viaţă. Cargill, ai auzit? Scheisskopf a fost avansat direct general-locotenent. Pun pariu că avansarea mi-era destinată şi că i-au acordat-o lui din greşeală.

Colonelul Cargill îşi freca gînditor bărbia fermă.

— De ce ne dă el ordine?

Faţa distinsă, bine spălată şi lucioasă a generalului Peckem se crispă.

— Da, sergent, rosti el rar, încruntîndu-se, fiindcă nu înţelegea. De ce ne dă el ordine dacă ţine încă de Serviciul Special, iar noi ţinem de operaţiunile de luptă?

— Aceasta este o altă schimbare care s-a făcut azi-dimineaţă, să trăiţi. Toate operaţiunile de luptă intră acum sub jurisdicţia Serviciului Special. Generalul Scheisskopf este acum noul nostru comandant.

Generalul Peckem scoase un strigăt ascuţit.

— Dumnezeule! se tîngui el şi toată stăpînirea lui îndelung exersată se spulberă, dînd în isterie. *Scheisskopf* comandant? Scheisskopf? Cargill, dă-mi-l pe Wintergreen! *Scheisskopf?* Nu *Scheisskopf!*

Toate telefoanele începură să zbîrnîie deodată. Un caporal intră în fugă şi duse mîna la chipiu.

— Să trăiţi, afară e un capelan care vrea să vă vorbească despre o nedreptate comisă în escadrila colonelului Cathcart.

— Spune-i să plece, spune-i să plece! Avem şi aşa destule nedreptăţi! Unde e Wintergreen?

— Să trăiţi, e generalul Scheisskopf la telefon. Vrea să vă vorbească imediat.

— Spune-i că n-am sosit încă. Doamne sfinte! urlă generalul Peckem, de parcă ar fi fost pentru prima dată şocat de enormitatea acelei catastrofe. Scheisskopf? Omul ăsta e un imbecil! L-am călcat în picioare pe cretinul ăsta şi acum e superiorul meu! Dumnezeule! Cargill! Cargill, nu mă părăsi! Unde e Wintergreen?

— Să trăiţi, un anume ex-sergent Wintergreen la telefonul dumneavoastră. A încercat toată dimineaţa să vă găsească.

— Domnule general, nu pot lua legătura cu Wintergreen. Telefonul lui e ocupat.

Generalul asuda abundent cînd se întinse după celălalt telefon.

— Wintergreen!

— Peckem, nenorocitule...

— Wintergreen, ai auzit ce-au făcut?

— ... ce-au făcut, nemernic cretin?

— L-au pus pe Scheisskopf mai mare peste toţi!

Wintergreen zbieră, furios şi alarmat.

— Tu, cu rapoartele tale nenorocite! Au transferat operaţiunile de luptă la Serviciul Special!

— Ah, nu! gemu generalul Peckem. Asta a fost cauza? Memoriile mele? Din cauza lor l-au făcut comandant pe Scheisskopf? De ce nu m-au făcut pe mine?

— Pentru că tu nu mai erai în Serviciul Special. Te-ai transferat şi l-ai lăsat pe el şef. Şi ştii ce vrea? Ştii ce vrea nenorocitul să facem cu toţii?

— Să trăiţi, cred că ar fi bine să vorbiţi cu generalul Scheisskopf, se rugă nervos sergentul. Insistă să discute cu cineva.

— Cargill, vorbeşte tu cu Scheisskopf în locul meu. Eu nu mă simt în stare. Află ce vrea.

Colonelul Cargill îl ascultă o clipă pe generalul Scheisskopf şi se făcu alb ca varul la faţă.

— Dumnezeule! strigă el şi telefonul i se desprinse dintre degete. Ştiţi ce vrea? Vrea să mărşăluim. Vrea să mărşăluim cu toţii!

38
SORA CEA MICĂ

Yossarian mărşăluia de-a-ndăratelea cu pistolul la şold şi refuza să mai efectueze misiuni de luptă. Mărşăluia de-a-ndă-ratelea, pentru că se rotea permanent, cînd mergea ca să se asigure că nu-l ataca nimeni din spate. Fiecare sunet din urma lui era un avertisment, fiecare persoană pe lîngă care trecea, un potenţial asasin. Îşi ţinea tot timpul mîna pe patul pistolului şi nu-i zîmbea decît lui Joe Flămîndul. Le spuse căpitanului Piltchard şi căpitanului Wren că nu va mai zbura. Căpitanul Piltchard şi căpitanul Wren îi eliminară numele din programul de zbor pentru următoarea misiune şi raportară chestiunea la Cartierul General al regimentului.

Colonelul rîse calm.

— Ce naiba vreţi să spuneţi? Adică nu va mai efectua misiuni de zbor? întrebă el zîmbind, cînd colonelul Cathcart se strecură într-un colţ, ca să cugete la sinistra semnificaţie a faptului că numele de Yossarian apărea din nou ca să-l hărţuiască. De ce nu mai zboară?

— Prietenul lui, Nately, a fost ucis în accidentul de deasupra Speziei. Poate că acesta este motivul.

— Dar cine se crede? Ahile?

Colonelul Korn era încîntat de comparaţie şi îşi propuse să nu uite s-o repete data următoare cînd se va afla în prezenţa generalului Peckem.

— Trebuie să mai efectueze misiuni de zbor. Nu are încotro. Du-te înapoi şi spune-i că ne vei raporta chestiunea dacă nu se răzgîndeşte.

— I-am spus deja, să trăiţi. N-a avut nici o consecinţă.

— Ce spune maiorul Major?

— Nu reuşim niciodată să-l vedem. Se pare că a dispărut.

— Tare aş vrea să-l putem dispărea! îngăimă ţîfnos colonelul Cathcart din colţul lui. La fel cum au făcut şi cu individul ăla, Dunbar.

— O, există multe alte metode prin care îl putem manevra pe acest individ, îl asigură încrezător colonelul Korn, continuînd apoi către Piltchard şi Wren: Să începem cu cea mai blîndă. Trimite-l să se odihnească la Roma cîteva zile. Poate că într-adevăr moartea acelui individ l-a afectat puţin.

Moartea lui Nately fu cît pe-aci să-l dea gata şi pe Yossarian, căci atunci cînd îi spuse vestea tîrfei lui Nately la Roma, ea scoase un ţipăt ascuţit, sfîşietor, şi încercă să-l omoare, înjunghiindu-l cu un cuţit de curăţat cartofi.

— *Bruto!* urlă ea la el, într-un acces de furie isterică, în timp ce el îi îndoi în sus braţul pe spinare şi i-l răsuci treptat, pînă ce cuţitul de curăţat cartofi îi căzu din mînă. *Bruto! Bruto!*

Se repezi imediat la el cu degetele cu unghii lungi ale mîinii libere şi îi zgîrie obrajii pînă la sînge. Îl scuipă apoi pe faţă cu răutate.

— Ce te-a apucat? strigă el, chinuit de durere şi de nedumerire şi o împinse, azvîrlind-o tocmai spre peretele opus. Ce vrei de la mine?

Ea se repezi din nou la el agitîndu-şi pumnii şi, abia după ce îi umplu gura de sînge cu un pumn zdravăn, îi înşfăcă încheieturile mîinilor şi o linişti. Fata începu să scuture din cap cu sălbăticie. Din ochii ei scînteietori, plini de ură, curgeau şiroaie de lacrimi, în timp ce se lupta turbată cu el, cu forţa iraţională a unui nebun, mîrîind, înjurînd oribil şi zbierînd *Bruto! Bruto!,* de fiecare dată cînd el încerca să-i explice. Puterea ei neobişnuită îl prinse nepregătit şi îşi pierdu echilibrul. Era aproape la fel de înaltă ca Yossarian şi preţ de cîteva secunde ireale, pline de groază, el avu siguranţa că ea îl va domina cu îndîrjirea ei de om nebun, îl va doborî şi îl va sfîşia fără milă, mădular cu mădular, pentru o crimă odioasă pe care n-o săvîrşise. Îi venea să strige după ajutor, în timp ce se încăierau sălbatic, blocaţi într-un clinci, gemînd şi gîfîind, cu braţele încleştate. În sfîrşit, ea se înmuie şi el reuşi s-o desprindă de el şi s-o implore să-l lase să vorbească, jurîndu-i că nu era vinovat de moartea lui Nately. Ea îl scuipă din nou în faţă şi el o împinse

tare, cuprins de scîrbă, de furie şi de sentimentul neputinţei. Ea se aruncă spre cuţitul de curăţat cartofi chiar în clipa cînd el îi dădu drumul. Yossarian se trînti pe jos după ea şi se rostogoliră unul peste celălalt pe podea de mai multe ori, pînă cînd el reuşi să-i smulgă cuţitul. Ea încercă să-i apuce piciorul cu mîna, cînd el se ridică, şi îi sfîşie o bucată de carne de pe gleznă. Yossarian străbătu încăperea, sărind într-un picior de durere, şi aruncă pe geam cuţitul. Scoase un imens oftat de uşurare, văzîndu-se scăpat de pericol.

— Acum, te rog, lasă-mă să-ţi explic, o ademeni el cu un glas matur, raţional, franc.

Ea îl lovi cu picioarele în vintre. *Fîşş!* ieşi aerul din el şi Yossarian se prăvăli pe o parte, scoţînd un strigăt ascuţit, tînguitor, se îndoi cu genunchii la gură, răvăşit de durere şi icnind, cu răsuflarea tăiată. Tîrfa lui Nately fugi din cameră. Yossarian se ridică împleticindu-se, taman la ţanc, fiindcă ea se întoarse valvîrtej din bucătărie, cu un cuţit lung, de pîine, în mînă. De pe buzele lui se desprinse un geamăt de disperare şi uimire, în timp ce, ţinîndu-şi încă măruntaiele fragile, care pulsau şi-l dureau, cu ambele mîini, se lăsă cu toată greutatea pe tibiile ei şi îi desprinse picioarele de pe podea. Ea zbură peste el şi ateriză pe coate, cu o bufnitură asurzitoare. Cuţitul îi alunecă din mînă şi el îl împinse sub pat. Ea încercă să se întindă după cuţit, dar el o înşfăcă de braţ şi o ridică. Apoi încercă să-l lovească din nou cu picioarele în vintre, dar el o împinse, înjurînd cu sete. Fata se lovi de perete, îşi pierdu echilibrul şi izbi un scaun de masa de toaletă, acoperită cu piepteni, perii de păr şi cosmeticale, care toate se sfărîmară. O fotografie înrămată căzu pe podea în celălalt capăt al camerei şi sticla ei se făcu ţăndări.

— Ce vrei de la mine? urlă el la ea, total nedumerit şi exasperat. Nu l-am omorît eu.

Ea aruncă o scrumieră grea de sticlă spre capul lui. El îşi făcu mîna pumn ca s-o lovească în stomac, cînd ea îl atacă din nou, dar se temu să nu-i facă vreun rău. Voia s-o lovească un pic în falcă şi să fugă din cameră, dar nu avea o ţintă clară şi reuşi doar să se ferească în ultima secundă şi s-o ajute să treacă pe lîngă el, dîndu-i un brînci zdravăn. Fata se izbi tare de celălalt perete, unde blocă uşa. Aruncă în el cu o glastră mare. Apoi veni spre el cu o sticlă cu vin plină şi îl lovi drept în tîmplă. Yossarian

căzu pe un genunchi, pe jumătate ameţit. Îi bîzîiau urechile şi îi amorţise faţa. Şi cel mai grav era că se simţea penibil. Era stînjenit de faptul că ea avea de gînd să-l omoare. Pur şi simplu nu înţelegea ce se petrecea. Habar nu avea ce să facă. Dar ştia că trebuia să se salveze şi ţîşni în sus, de pe podea, cînd o văzu că ridică sticla de vin ca să-l pocnească din nou şi se aruncă spre ea înainte să apuce să-l lovească. Căpătînd elan, o propulsă în faţa lui cu spatele, pînă cînd, lovindu-se de pat, fetei i se înmuiară genunchii şi căzu pe saltea, cu Yossarian întins între picioarele ei. Fata îşi înfipse unghiile într-o parte a gîtului lui şi i le vîrî tot mai tare în carne, în timp ce el se căţăra pe rotunjimile şi ridicăturile pline şi suple ale trupului ei durduliu, pînă o acoperi complet şi o sili să i se supună, urmărindu-i cu degetele braţul care-i zvîcnea insistent, pînă ajunse în cele din urmă cu ele la sticla de vin şi i-o smulse din mînă. Ea încă zvîrlea din picioare, înjura şi îl zgîria cu ferocitate. Încercă să-l muşte cu cruzime, ridicîndu-şi buzele senzuale pe deasupra dinţilor, ca o fiară omnivoră turbată. Acum, cînd zăcea captivă sub el, Yossarian se întrebă cum va reuşi să scape vreodată de ea fără a rămîne vulnerabil. Simţea interiorul încordat al coapselor şi genunchilor ei desfăcuţi, care încă se zbuciumau, strîngînd şi zvîcnind în jurul unuia dintre picioarele lui. Era stîrnit de gînduri sexuale de care-i era ruşine. Era conştient de carnea voluptuoasă a trupului ei tare, de femeie tînără, care se încorda şi se zbuciuma, lipit de el, ca un val umed, lichid, plăcut, neîmblînzit, de sînii ei vii, proeminenţi, care-l împungeau viguros, constituind o dulce şi ameninţătoare ispită. Răsuflarea ei îl pîrjolea. Dintr-o dată, îşi dădu seama — deşi zvîrcolelile şi agitaţia de sub el nu se domoliseră nici un pic — că nu se mai bătea cu el şi recunoscu, trecîndu-l un fior, că nu i se mai împotrivea, ci îşi ridica bazinul, lipit de el, fără remuşcări, în ritmul spasmodic, puternic, primitiv, al elanului şi abandonului erotic. Yossarian îşi ţinu respiraţia, surprins şi încîntat. Faţa ei — care i se părea acum frumoasă ca o floare deschisă — era schimonosită din cauza unei altfel de cazne, ţesuturile ei erau umflate cu seninătate, ochii ei pe jumătate închişi erau împăienjeniţi şi nu vedeau, cuprinşi de ridicola letargie a dorinţei fizice.

— *Caro,* murmură ea cu un glas răguşit, care venea parcă din străfundurile unei transe calme şi voluptuoase. Aaah, *caro*

mio.

El o mîngîie pe păr. Ea îşi lipi gura de faţa lui, cu o patimă sălbatică. El îi linse gîtul. Ea îşi încolăci braţele în jurul lui şi îl strînse. El simţi cum cade, cade fericit în mrejele ei, în timp ce ea îl săruta iarăşi şi iarăşi cu buze aburinde, umede, moi şi tari, şoptind sunete profunde de amor, în uitarea incoerentă a extazului, mîngîindu-i cu o mînă spatele şi strecurînd-o abilă în centura pantalonilor lui, în timp ce cu cealaltă bîjbîia pe ascuns şi mîrşav pe podea după cuţitul de pîine, pe care-l găsi. Yossarian se salvă la timp. Încă voia să-l omoare! Pe Yossarian îl şocă şi îl ului şiretlicul ei ordinar, în timp ce îi smulse cuţitul şi îl aruncă. Sări din pat în picioare. Pe faţa lui se citea înfrigurare, buimăceală şi dezamăgire. Nu ştia ce să facă: să se repeadă afară pe uşă, spre libertate, sau să se prăvălească pe pat, ca s-o iubească şi să fie din nou, ca un nenorocit, la mila ei. Ea îl scuti să aleagă, izbucnind, cu totul imprevizibil, în lacrimi. El înmărmuri din nou.

De data asta plîngea fără alte sentimente în afară de supărare, o supărare umilă, vlăguitoare, profundă, uitînd cu totul de el. Disperarea ei era patetică, cum stătea cu frumosul ei cap, mîndru şi furtunos, aplecat, cu umerii încovoiaţi, îmblînzită. De data asta suferinţa ei era reală. Hohote puternice, sfîşietoare, o sufocau şi o scuturau. Nu mai era conştientă de prezenţa lui, nu-i mai păsa de el. Atunci ar fi putut ieşi fără probleme din cameră. Dar preferă să rămînă ca s-o consoleze şi s-o ajute.

— Te rog, rosti el confuz, cu un braţ după umerii ei, amintindu-i cu o tristeţe dureroasă cît de confuz şi de slăbit se simţise în avion, cînd se întorcea de la Avignon şi Snowden i se plîngea tot timpul că îi este frig, tare frig, şi Yossarian nu-i putea oferi în schimb decît: "Linişteşte-te, linişteşte-te, linişteşte-te. Te rog", repeta el, înţelegător. "Te rog, te rog."

Ea stătu lipită de el şi plînse, pînă cînd păru atît de vlăguită, încît nu mai putu să plîngă şi nu-l privi nici măcar o dată decît cînd el îi întinse batista, după ce se potolise. Fata îşi şterse obrajii cu o umbră de zîmbet politicos şi îi înapoie batista murmurînd *Grazie, grazie,* cu o smerită şi feciorelnică bunăcuviinţă şi atunci, fără a-şi anunţa prin nimic schimbarea dispoziţiei, îşi îndreptă unghiile de la ambele mîini spre ochii lui. După ce i le înfipse în ambii ochi, scoase un ţipăt victorios.

— Ha! *Assassino!* urlă ea şi se repezi veselă în cealaltă parte a încăperii, ca să ia cuţitul de pîine şi să termine cu el.

Yossarian se ridică pe jumătate orb şi porni împleticindu-se după ea. Se îngrozi de ceea ce-i văzură ochii. Sora mai mică a tîrfei lui Nately, tocmai ea!, venea după el cu un alt cuţit lung, de pîine!

— Ah, nu! se tîngui el cutremurîndu-se şi îi azvîrli cuţitul din mînă, lovind-o tare, de sus, în încheietura mîinii.

Îşi pierdu de tot răbdarea cu toată grămada aia grotescă şi absurdă. Nu putea şti cine s-ar mai putea repezi la el din uşă, cu un alt cuţit lung de bucătărie, şi o ridică de pe podea pe sora mai mică a tîrfei lui Nately, o aruncă spre tîrfa lui Nately şi ieşi în fugă din cameră, din apartament, coborînd scara. Cele două fete alergară pe hol după el. Auzi zgomotul paşilor lor din ce în ce mai departe în urma lui, pînă cînd acesta încetă cu totul. Auzi apoi hohote de plîns drept deasupra capului. Privind înapoi, în sus, prin casa scărilor, o zări pe tîrfa lui Nately stînd ghemuită pe o treaptă, plîngînd cu faţa în mîini, în timp ce sălbatica şi năvalnica ei soră stătea agăţată periculos peste balustradă, strigînd fericită la el *Bruto! Bruto!* şi fluturînd spre el cuţitul de pîine, de parcă ar fi fost o nouă jucărie fascinantă pe care abia aştepta s-o folosească.

Yossarian reuşi să evadeze, dar continuă să se uite îngrijorat peste umăr, în timp ce se retrăgea pe stradă. Oamenii îl priveau intrigaţi, făcîndu-l să se teamă şi mai mult. Mergea cu o grabă nervoasă, întrebîndu-se ce anume din înfăţişarea lui atrăgea atenţia tuturor. Cînd atinse cu mîna un loc dureros de pe frunte, degetele i se mînjiră de sînge şi înţelese. Îşi şterse faţa şi gîtul cu o batistă. Oriunde tampona cu ea, aduna noi pete roşii. Sîngera peste tot. Intră repede în clădirea Crucii Roşii şi cobori scara de marmură albă spre toaleta pentru bărbaţi, unde îşi curăţă nenumăratele răni vizibile cu apă rece şi săpun, îşi aranjă gulerul de la cămaşă şi se pieptănă. Nu mai văzuse în viaţa lui o faţă atît de plină de vînătăi şi de zgîrieturi ca aceea care îl privea încă din oglindă, ameţită, speriată şi stînjenită. Ce naiba voia de la el?

Cînd ieşi din toaleta pentru bărbaţi, o găsi pe tîrfa lui Nately pîndind afară. Stătea ghemuită la perete, lîngă picioarele scării, şi se năpusti la el ca un şoim, ţinînd în pumn un cuţit de friptură argintiu. El îi pară atacul ridicînd cotul şi îi dădu un pumn

zdravăn în falcă. Femeia dădu ochii peste cap. El o prinse înainte de a cădea şi o puse încet jos. Apoi urcă scara şi ieşi din clădire în fugă. Îşi petrecu următoarele trei ore căutîndu-l prin oraş pe Joe Flămîndul, ca s-o poată şterge din Roma pînă nu-l găsea ea din nou. Nu s-a simţit în siguranţă decît după ce a decolat avionul. Cînd au aterizat în Pianosa, tîrfa lui Nately, travestită cu o salopetă verde de mecanic, aştepta cu cuţitul de friptură, exact în locul în care a oprit avionul şi singurul lucru care l-a salvat, în clipa cînd ea a încercat să i-l înfigă în piept, încălţată cu pantofi cu toc, a fost pietrişul de sub picioarele ei, care a făcut-o să alunece. Total uluit, Yossarian a băgat-o în avion şi a imobilizat-o pe podea cu ambele braţe făcute cruce, în timp ce Joe Flămîndul cerea prin radio turnului de control permisiunea de a se întoarce la Roma. La Aeroportul din Roma, Yossarian o aruncă din avion pe pista de rulare şi Joe Flămîndul decolă imediat spre Pianosa, fără a opri motoarele. Abia respirînd, Yossarian cercetă prudent fiecare siluetă, în timp ce el şi Joe Flămîndul străbăteau escadrila, îndreptîndu-se spre corturile lor. Joe Flămîndul îl privi tot timpul cu o expresie comică.

— Eşti sigur că toată povestea asta nu ţi s-a năzărit? întrebă şovăielnic Joe Flămîndul după un timp.

— Mi s-a năzărit? Doar ai fost cu mine, nu? Abia ai dus-o înapoi, la Roma.

— Poate că mi s-a năzărit şi mie. De ce vrea să te omoare?

— Niciodată nu m-a plăcut. Poate din cauză că i-am spart nasul sau poate din cauză că am fost singurul cu care a dat ochii cînd a aflat vestea. Crezi că o să se întoarcă?

În seara aceea, Yossarian se duse la clubul ofiţerilor şi rămase acolo pînă tîrziu. Cînd se apropie de cort, se uită cu coada ochiului după tîrfa lui Nately. Se opri cînd o văzu ascunzîndu-se în tufişuri, cu un cuţit imens de tranşat carnea în mînă şi travestită în fermier din Pianosa. Yossarian se furişă fără zgomot în spatele ei şi o înşfăcă.

— *Caramba!* exclamă ea turbată şi i se împotrivi ca o pisică sălbatică, în timp ce el o tîrî în cortul lui şi o trînti pe jos.

— Hei, ce se întîmplă? se interesă somnoros unul dintre băieţii cu care împărţea cortul.

— Ţine-o aici pînă mă întorc, ordonă Yossarian, smulgîndu-l din pat şi aruncîndu-l peste ea, după care ieşi repede. Ţine-o!

— Dacă mă lăsaţi să-l omor fac cioca-cioc cu voi toţi, se oferi ea.

Ceilalţi băieţi din cort săriră din paturi cînd văzură că era o fată şi încercară toţi să facă cioca-cioc cu ea, în timp ce Yossarian alergă la Joe Flămîndul, care dormea ca un prunc. Yossarian luă motanul lui Huple de pe faţa lui Joe Flămîndul şi îl scutură pînă îl trezi. Joe Flămîndul se îmbrăcă rapid. De data asta zbură cu avionul spre nord şi pătrunse în Italia mult în spatele liniilor inamice. Cînd au ajuns peste teren plat, i-au pus o paraşută tîrfei lui Nately şi au împins-o prin trapa de salvare. Yossarian era convins că scăpase în sfîrşit de ea şi răsuflă uşurat. Odată ajuns în Pianosa, apropiindu-se de cortul lui, o siluetă se ivi din întuneric chiar lîngă cărare şi Yossarian leşină. Se trezi şezînd pe pămînt şi aşteptă să intre cuţitul în el, aproape dorindu-şi acea lovitură fatală care îi putea aduce liniştea. Dar dimpotrivă, o mînă prietenească îl ajută să se ridice. Mîna aparţinea unui pilot din escadrila lui Dunbar.

— Cum te simţi? întrebă în şoaptă pilotul.

— Destul de bine, răspunse Yossarian.

— Te-am văzut căzînd adineauri. Am crezut că ai păţit ceva.

— Cred că am leşinat.

— În escadrila mea se zvoneşte că le-ai spus că n-o să mai efectuezi misiuni de luptă.

— E adevărat.

— Pe urmă au venit cei de la regiment şi ne-au spus că zvonul nu era adevărat şi că doar ai glumit.

— Era o minciună.

— Crezi că vei scăpa nepedepsit?

— Habar n-am.

— Ce-o să-ţi facă?

— Habar n-am.

— Crezi că o să te trimită la curtea marţială pentru dezertare în faţa inamicului?

— Habar n-am.

— Sper să scapi, spuse pilotul din escadrila lui Dunbar, făcîndu-se nevăzut. Să-mi spui cum te mai simţi.

Yossarian privi în urma lui cîteva secunde, apoi îşi continuă drumul spre cort.

— Psst! rosti un glas, la cîţiva paşi în faţa lui.

Era Appleby, ascuns după trunchiul unui copac.

— Cum te simţi?

— Destul de bine, spuse Yossarian.

— I-am auzit spunînd că te vor amenința cu curtea marţială pentru dezertare în faţa inamicului. Dar au zis că nu vor încerca să dea curs amenințării, pentru că nici măcar nu sînt siguri că acuzaţia împotriva ta este fondată. Şi pentru că ar putea apărea într-o lumină proastă în faţa noilor comandanţi. Pe lîngă asta, încă eşti un mare erou, pentru că te-ai rotit de două ori pe deasupra podului de la Ferrara. Presupun că eşti totuşi cel mai mare erou pe care-l avem acum în grup. M-am gîndit că ţi-ar plăcea să afli că vor doar să te intimideze.

— Îţi mulţumesc, Appleby.

— E singurul motiv pentru care m-am hotărît să vorbesc iar cu tine. Ca să te previn.

— Apreciez.

Appleby îşi tîrşîi sfios bombeurile pantofilor pe pămînt.

— Îmi pare rău că ne-am bătut atunci cu pumnii în clubul ofiţerilor, Yossarian.

— Nici o problemă.

— Dar n-am dat eu primul. Cred că totul a pornit de la Orr, pentru că m-a pocnit în faţă cu paleta de ping-pong. De ce-a făcut asta?

— Fiindcă îl băteai.

— Şi nu trebuia să-l bat? Nu-i asta problema? Acum că a murit, cred că nu mai contează dacă sînt sau nu mai bun la ping-pong.

— Cred că nu.

— Şi îmi pare rău că am făcut atîta tărăboi pentru pastilele alea de atabrină în avion. Dacă vrei să te molipseşti de malarie e treaba ta, nu?

— Nici o problemă, Appleby.

— Să ştii că le-am spus colonelului Korn şi colonelului Cathcart că nu cred că ar trebui să te oblige să mai pleci în misiune dacă nu vrei şi ei au spus că i-am dezamăgit foarte mult.

Yossarian zîmbi, trist şi amuzat în acelaşi timp.

— Normal că i-ai dezamăgit.

— Păi mie puţin îmi pasă. Ce naiba, ai şaptezeci şi una de misiuni. E prea de-ajuns. Crezi că or să te lase în pace?

— Nu.

— Ascultă, dacă te lasă în pace, vor fi nevoiţi să ne lase şi pe noi în pace, nu?
— Tocmai de-aia nu pot să mă lase-n pace.
— Şi ce crezi că vor face?
— Habar n-am.
— Crezi că te vor trimite la curtea marţială?
— Habar n-am.
— Ţi-e frică?
— Da.
— O să mai pleci în misiune?
— Nu.
— Sper să nu-ţi facă într-adevăr nimic, şopti Appleby cu convingere. Sper din toată inima.
— Îţi mulţumesc, Appleby.
— Nici eu nu prea mă bucur că mai am de efectuat atîtea misiuni, acum cînd se pare că am cîştigat războiul. O să te anunţ dacă mai aflu ceva.
— Îţi mulţumesc, Appleby.
— Hei, strigă o voce înăbuşită şi autoritară din tufele fără frunze care creşteau lîngă cortul lui, într-un pîlc înalt pînă la brîu, după ce Appleby plecase.
Havermeyer se ascundea acolo, stînd pe vine. Mînca alune sfărîmate şi porii lui mari şi unsuroşi păreau nişte cruste întunecate.
— Cum te simţi? întrebă el, cînd Yossarian ajunse în dreptul lui.
— Destul de bine.
— O să mai pleci în misiune?
— Nu.
— Şi dacă încearcă să te oblige?
— N-o să le permit.
— Eşti laş?
— Da.
— Te vor trimite la curtea marţială?
— Probabil că vor încerca.
— Ce-a spus maiorul Major?
— Maiorul Major a plecat.
— L-au dispărut ei?
— Habar n-am.
— Ce vei face dacă se decid să te dispară?

— O să încerc să-i împiedic.

— Nu ţi-au oferit vreun tîrg sau altceva, dacă vei continua să zbori?

— Piltchard şi Wren au spus că vor aranja să fac numai zboruri de rutină.

Havermeyer se înveseli.

— Ascultă, ăsta pare un tîrg foarte bun. Mi-ar plăcea şi mie. Pun pariu că ai primit imediat.

— Am refuzat.

— Ai făcut o prostie.

Faţa apatică, de neghiob, a lui Havermeyer se încruntă consternată.

— Păi, un asemenea tîrg nu prea era corect faţă de noi ceilalţi, nu-i aşa? Dacă tu ai face numai zboruri de rutină, unii dintre noi am fi nevoiţi să efectuăm şi partea ta de misiuni periculoase, nu-i aşa?

— Exact.

— Păi, asta nu-mi place! exclamă Havermeyer, ridicîndu-se duşmănos, cu mîinile înfipte în şolduri. Nu-mi place deloc. Deci se pregătesc să mă reguleze pe mine regeşte, numai pentru că tu eşti, fir-ar să fie, prea laş ca să mai pleci în misiune, nu?

— Discută cu ei, spuse Yossarian şi îşi duse prudent mîna la pistol.

— Nu, nu dau vina pe tine, spuse Havermeyer, chiar dacă nu te simpatizez. Dar să ştii că nici nu mor de fericire fiindcă trebuie să mai efectuez atîtea misiuni. Nu există vreo metodă prin care să pot scăpa şi eu?

Yossarian chicoti ironic şi glumi.

— Ia-ţi un pistol şi vino alături de mine.

Havermeyer clătină din cap, cufundat în gînduri.

— Nu, nu pot face asta. I-aş face de rîs pe soţia şi pe copiii mei, dacă m-aş purta ca un laş. Nimănui nu-i plac laşii. Şi pe lîngă asta, vreau să rămîn militar în rezervă după ce se termină războiul. Militarii în rezervă primesc cinci sute de dolari pe an.

— Atunci mai efectuează cîteva misiuni.

— Da, cred că asta o să fac. Ascultă, crezi că ai vreo şansă să te scoată din luptă şi să te trimită acasă?

— Nu.

— Dar dacă te trimit şi te lasă să iei cu tine încă o persoană, o să mă alegi pe mine? Să nu-l alegi pe unul ca Appleby.

Alege-mă pe mine.

— De ce naiba ar face una ca asta?

— Nu ştiu. Dar, dacă o vor face, nu uita că eu te-am rugat primul, da? Şi să-mi spui ce-ai mai făcut. Eu o să te aştept aici, în tufe, în fiecare seară. Poate că n-or să-ţi facă nimic şi nici eu n-o să mai plec în misiune. E-n regulă?

Toată seara următoare se tot iviră oameni din întuneric, care-i aţineau calea ca să-l întrebe ce mai face, solicitîndu-i informaţii confidenţiale, cu figuri obosite şi frămîntate, bazîndu-se pe o înrudire morbidă şi clandestină de care el nu avea habar. Oameni din escadrilă pe care îi cunoştea vag apăreau de nicăieri cînd trecea el şi îl întrebau ce mai face. Chiar şi oameni din alte escadrile veneau pe rînd să se ascundă în întuneric, de unde ieşeau apoi la iveală. Oriunde se ducea după apusul soarelui, cineva stătea la pîndă ca să-i iasă în cale şi să-l întrebe ce mai face. Îi aţineau calea oameni ascunşi în copaci şi în tufişuri, în şanţuri şi în bălării înalte, după colţurile corturilor şi după aripile maşinilor parcate. Chiar şi unul dintre cei cu care împărţea cortul îi aţinu calea ca să-l întrebe ce mai face şi se rugă de el să nu spună nici unuia dintre ceilalţi băieţi cu care împărţea cortul că îi aţinuse calea. Yossarian se apropia de fiecare siluetă care-i făcea semn cu mîna, extrem de prudent, cu mîna pe pistol, neştiind niciodată care dintre umbrele şuierătoare se va transforma pînă la urmă mişeleşte în tîrfa lui Nately, sau mai rău, în vreo autoritate guvernamentală legal constituită, trimisă acolo ca să-l ciomăgească fără milă, pînă îşi va pierde cunoştinţa. Părea că vor fi nevoiţi să comită un asemenea gest. Nu voiau să-l trimită la curtea marţială pentru dezertare în faţa inamicului, pentru că la o distanţă de o sută treizeci şi cinci de mile de inamic nu prea se chema că era în faţa inamicului şi pentru că Yossarian era cel care doborîse în cele din urmă podul de la Ferrara, rotindu-se de două ori pe deasupra ţintei şi ucigîndu-l pe Kraft — întotdeauna era cît pe-aci să uite de Kraft, cînd număra morţii pe care-i cunoştea. Dar trebuiau să-i facă totuşi ceva şi cu toţii aşteptau înfrigurați să vadă ce grozăvie va fi.

În timpul zilei îl evitau, inclusiv Aarfy, şi Yossarian înţelese că erau cu totul alţi oameni ziua, cînd erau împreună, decît cînd erau singuri pe întuneric. Nu se sinchisea deloc de ei, în timp ce umbla de-a-ndăratelea, cu mîna pe pistol, aşteptînd ultimele

linguşiri, ameninţări şi îndemnuri de la regiment, ori de cîte ori căpitanii Piltchard şi Wren se întorceau de la încă o conferinţă importantă, împreună cu colonelul Cathcart şi colonelul Korn. Joe Flămîndul nu prea se mai arăta şi singura persoană, în afară de el, care îi mai vorbea, era căpitanul Black, care îi spunea "Bătrînul Sîngeros şi Viteaz" cu o voce veselă, aţîţătoare, ori de cîte ori îl striga şi care se întoarse de la Roma pe la sfîrşitul săptămînii ca să-i spună că tîrfa lui Nately dispăruse. Lui Yossarian îi păru rău, cuprins de dor şi de remuşcări. Îi simţea lipsa.

— A dispărut? repetă el pe un ton găunos.

— Da, a dispărut.

Căpitanul Black rîse, micşorîndu-şi de oboseală ochii urduroşi, în timp ce pe faţa lui ascuţită răsărea ca de obicei o perie rară de peri blond-roşcaţi. Îşi frecă pungile de sub ochi cu amîndoi pumnii.

— M-am gîndit că ar fi bine să-i mai ard o scatoalcă curvei ăleia tîmpite, în amintirea trecutului, dacă tot eram la Roma. Uite numai aşa, ca să se răsucească puştiul ăla, Nately, în mormînt, ha, ha! Ţii minte cum îl înţepam? Dar nu era nimeni acolo.

— Ea n-a lăsat vorbă nimănui? insistă Yossarian, care îşi făcuse tot timpul griji pentru fată, întrebîndu-se cît de mult o fi suferind şi simţindu-se aproape singur şi părăsit, în lipsa atacurilor ei sălbatice, imposibil de domolit.

— Nu e nimeni acolo! exclamă vesel căpitanul Black, încercînd să-l facă pe Yossarian să înţeleagă. Nu pricepi? Au plecat toate. S-a închis mustăria.

— Au plecat?

— Da, au plecat. Au fost azvîrlite în stradă.

Căpitanul Black chicoti din nou voios şi ascuţitul măr al lui Adam îi sălta în sus şi-n jos în gîtul uscăţiv, de atîta veselie.

— Şandramaua e pustie. Poliţia militară a distrus tot apartamentul şi le-a alungat pe tîrfe. Să nu mori de rîs?

Yossarian era speriat şi începu să tremure.

— Dar de ce au făcut asta?

— Ce contează? răspunse căpitanul Black cu un gest exuberant. Le-au azvîrlit în stradă. Ce zici de asta? Toată gaşca!

— Dar sora cea mică?

— Azvîrlită şi ea, spuse rîzînd căpitanul Black. Azvîrlită o

dată cu toate celelalte curve. Drept în stradă.

— Dar e o copilă! obiectă înfierbîntat Yossarian. Nu cunoaşte pe nimeni în tot oraşul. Ce se va alege de ea?

— Ce naiba îmi pasă mie? răspunse căpitanul Black, ridicînd indiferent din umeri, apoi brusc se holbă surprins la Yossarian, cu o licărire vicleană în ochii ce exprimau o mîndrie iscoditoare. Hei, ce-i cu tine? Dacă aş fi ştiut că te va supăra atît de tare, aş fi venit să-ţi spun imediat, numai ca să-ţi mănînci ficaţii. Hei, unde pleci? Vino înapoi! Vino încoace să-ţi mănînci ficaţii!

39
CETATEA ETERNĂ

Yossarian plecase fără permisie oficială cu Milo, care, în timp ce avionul se îndrepta spre Roma, clătină din cap reprobator şi, ţuguindu-şi buzele pioase, îl informă pe Yossarian pe un ton ecleziastic că îi era ruşine de el. Yossarian dădu din cap. Milo spunea că Yossarian se dădea în mod grosolan în spectacol umblînd de-a-ndăratelea, cu pistolul la şold şi refuzînd să mai plece în misiune. Yossarian dădu din cap. Era un gest neloial faţă de escadrilă şi stînjenitor pentru superiorii lui. Îl punea pe Milo într-o situaţie foarte neplăcută. Yossarian dădu iarăşi din cap. Oamenii începeau să bombăne. Nu era corect din partea lui Yossarian să se gîndească numai la pielea lui, în timp ce oameni ca Milo, colonelul Cathcart, colonelul Korn şi ex-caporalul Wintergreen făceau tot posibilul să cîştige războiul. Oamenii cu şaptezeci de misiuni începeau să bombăne pentru că trebuiau să efectueze optzeci şi exista pericolul ca unii dintre ei să se înarmeze şi ei cu pistoale şi să umble de-a-ndăratelea. Moralul oamenilor se deteriora şi asta numai din vina lui Yossarian. Ţara era în pericol, iar el îşi periclita drepturile tradiţionale la libertate şi independenţă, prin faptul că îndrăznea să şi le exercite.

Yossarian continua să dea din cap pe scaunul copilotului şi încerca să nu audă flecăreala lui Milo. Îl frămînta gîndul la tîrfa lui Nately, dar şi la Kraft şi Orr, la Nately şi Dunbar, la Puştiul Sampson şi la McWatt, la toţi oamenii săraci, proşti şi bolnavi, pe care-i văzuse în Italia, Egipt şi în nordul Africii şi despre care ştia că există şi în alte părţi ale lumii, iar în plus îi avea pe

conştiinţă pe Snowden şi pe sora mai mică a tîrfei lui Nately. Yossarian credea că ştia de ce îl considera tîrfa lui Nately vinovat pentru moartea lui Nately şi voia să-l ucidă. Cum naiba să nu-l ucidă? Lumea era în stăpînirea bărbaţilor şi ea, împreună cu toţi cei mai tineri decît el, avea tot dreptul să-l învinuiască pe el şi pe cei mai în vîrstă decît el pentru nefireasca tragedie care se abătuse asupra lor; aşa cum ea, chiar în durerea ei, trebuia învinuită pentru toate nenorocirile produse de bărbaţi, căzute pe capul surorii ei mai mici şi pe capul tuturor copilelor din urma ei. Cineva va trebui să facă pînă la urmă ceva. Fiecare victimă era acuzat, fiecare acuzat era victimă şi cineva va trebui să ia pînă la urmă atitudine şi să încerce să spargă scîrbosul lanţ al obiceiurilor moştenite, care îi ameninţa pe toţi. În unele zone ale Africii mai erau încă răpiţi băieţei de către negustori de sclavi adulţi şi vînduţi pe bani unor oameni care le scoteau maţele şi îi mîncau. Pe Yossarian îl uimea că aceşti copii puteau suporta o asemenea jertfă barbară, fără cea mai mică urmă de frică sau durere. I se părea de la sine înţeles că se supuneau cu stoicism. Dacă nu s-ar fi supus, judeca el, obiceiul acesta ar fi dispărut, fiindcă, oricît de mare ar putea fi dorinţa de îmbogăţire sau de nemurire, ea nu putea fi alimentată, simţea el, de suferinţa unor copii.

Yossarian făcea să se clatine barca, spuse Milo, şi Yossarian dădu iarăşi din cap. Nu era un om de echipă, spuse Milo. Yossarian dădu din cap şi îl auzi pe Milo spunîndu-i că, dacă nu-i plăcea cum conduceau grupul colonelul Cathcart şi colonelul Korn, singurul gest de bun-simţ ar fi să plece în Rusia şi nu să stîrnească oamenii. Yossarian se abţinu să susţină că Milo, colonelul Cathcart şi colonelul Korn n-aveau decît să plece ei în Rusia, dacă nu le plăcea cum stîrnea el oamenii. Colonelul Cathcart şi colonelul Korn se purtaseră amîndoi foarte frumos cu Yossarian, spuse Milo. Nu-i dăduseră ei o medalie, după ultima lui misiune la Ferrara, şi nu-l avansaseră la gradul de căpitan? Yossarian dădu din cap.

Nu-l hrăneau şi nu-i plăteau solda în fiecare lună? Yossarian dădu iarăşi din cap. Milo era sigur că vor fi generoşi, dacă se va duce la ei să-şi ceară scuze şi se va căi, promiţînd să efectueze optzeci de misiuni. Yossarian spuse că se va mai gîndi şi îşi ţinu respiraţia, rugîndu-se să aterizeze în siguranţă, cînd Milo scoase roţile şi alunecă spre pistă. Era ciudat cît de mult ajunsese să

deteste să zboare.

Cînd avionul ajunse jos, observă că Roma era o ruină. Aerodromul fusese bombardat cu opt luni în urmă şi grămezi de moloz din piatră albă fuseseră adunate cu buldozerele de ambele părţi ale intrării prin gardul de sîrmă care înconjura terenul. Coloseumul era un schelet dărăpănat, iar Arcui de Triumf al lui Constantin căzuse. Apartamentul tîrfei lui Nately era o ruină. Fetele dispăruseră şi nu mai rămăsese acolo decît bătrîna. Geamurile apartamentului erau sparte. Bătrîna era înfofolită în pulovere şi fuste şi îşi pusese un şal negru pe cap. Şedea pe un scaun de lemn, lîngă un reşou electric, cu braţele încrucişate şi fierbea apă într-o oală de aluminiu turtită. Vorbea singură cînd intră Yossarian şi începu să geamă imediat ce îl văzu.

— S-au dus, se tîngui ea, înainte ca el să apuce să întrebe.

Se legăna tristă în spate şi în faţă, cu coatele pe scaunul care scîrţîia.

— Cine?

— Toate. Toate fetele tinere, bietele de ele.

— Unde?

— S-au dus de-aici. Au fost azvîrlite în stradă. S-au dus toate. Toate fetele, bietele de ele.

— Cine le-a alungat? Cine a făcut asta?

— Soldaţii înalţi şi răi, cu caşti şi bastoane albe şi tari. Şi carabinierii noştri. Au venit cu bastoanele şi le-au alungat. Nu le-au lăsat nici măcar să-şi ia hainele. Bietele de ele! Le-au alungat afară, în frig.

— Le-au arestat?

— Le-au alungat. Doar le-au alungat.

— Dar de ce-au făcut-o, dacă nu le-au arestat?

— Nu ştiu, spuse suspinînd bătrîna. Nu ştiu. Cine o să aibă grijă de mine? Cine o să aibă grijă de mine acum, după ce au plecat toate fetele, bietele de ele? Cine o să aibă grijă de mine?

— Trebuie să fi avut un motiv, insistă Yossarian, lovindu-şi pumnul de palmă. Nu se poate să fi dat buzna aici şi să le fi gonit pe toate.

— Nici un motiv, se văicări bătrîna. Nici un motiv.

— Pe ce s-au bazat?

— Pe Clenciul-22.

— Ce?!

Yossarian îngheţă de spaimă, intră în panică şi începu să tremure din tot trupul.

— Ce-ai spus?!

— Clenciul-22, repetă bătrîna, legănîndu-şi capul în sus şi-n jos. Clenciul-22. Clenciul-22 spune că au dreptul să facă orice nu putem face noi pentru a-i împiedica să facă.

— Ce naiba tot îndrugi? strigă Yossarian la ea, protestînd uluit şi furios. De unde ştii că s-au bazat pe Clenciul-22? Cine naiba ţi-a spus că e vorba de Clenciul-22?

— Soldaţii cu căşti şi bastoane albe şi tari. Fetele plîngeau. "Am făcut ceva rău?", spuneau ele. Bărbaţii au spus că nu şi le-au împins afară pe uşă cu capetele bastoanelor. "Atunci de ce ne alungaţi?", au spus fetele. "În baza Clenciului-22", au spus ei. "Cine vă dă acest drept?", au întrebat fetele. "Clenciul-22", au spus ei. Numai asta spuneau tot timpul "Clenciul-22, Clenciul-22". Ce înseamnă Clenciul-22? Ce este Clenciul-22?

— Nu ţi l-au arătat? întrebă Yossarian, tropăind de colo-colo, furios şi disperat. Nici măcar nu le-ai spus să ţi-l citească?

— Nu sînt obligaţi să ne arate Clenciul-22, răspunse bătrîna. Legea spune că nu sînt obligaţi.

— Ce lege spune asta?

— Clenciul-22.

— Ei drăcia naibii! exclamă mîhnit Yossarian. Pariez că nici măcar nu există aşa ceva.

Se opri şi se uită deznădăjduit prin cameră.

— Unde e moşul?

— S-a dus, se plînse bătrîna.

— S-a dus?

— A murit, îi spuse bătrîna, dînd din cap ca să confere mai multă tărie tînguielilor ei şi arătînd spre cap cu dosul palmei. I s-a deranjat ceva aici. În clipa asta trăia şi în clipa următoare era mort.

— Dar nu se poate să fi murit! strigă Yossarian, gata să se certe cu înverşunare.

Dar ştia desigur că era adevărat, ştia că era logic şi adevărat; moşul se alăturase încă o dată majorităţii.

Yossarian se îndepărtă şi străbătu apartamentul încruntat şi abătut, aruncînd curios cîte o privire pesimistă în toate încăperile. Tot ce era din sticlă fusese spart de oamenii cu bastoane. Pe pardoseală zăceau perdele şi aşternuturi sfîşiate.

Scaunele, mesele şi servantele fuseseră răsturnate. Tot ce se putea sparge fusese spart. Distruseseră tot. Nici vandalii n-ar fi fost mai distrugători. Toate geamurile erau sparte şi întunericul pătrundea ca nişte nori de tuş în fiecare încăpere, prin cercevelele zdrobite. Yossarian îşi imagina călcătura grea a poliţiştilor militari înalţi, cu căşti albe şi tari, strivind totul sub tălpi. Îşi imagina bucuria semeaţă şi răutăcioasă cu care făcuseră stricăciunile şi sentimentul lor făţarnic şi nemilos de dreptate şi devotament. Toate fetele, bietele de ele, plecaseră. Toată lumea plecase, în afară de bătrîna plîngăreaţă, cu pulovere maro şi gri voluminoase şi cu şalul negru pe cap. In curînd va pleca şi ea.

— Au plecat, se văită ea, cînd el reveni, fără să apuce să vorbească. Cine va avea grijă de mine acum?

Yossarian ignoră întrebarea.

— Prietena lui Nately... are cineva veşti de la ea? întrebă el.

— A plecat.

— Dar sora cea mică? Ce s-a întîmplat cu ea?

— A plecat.

Tonul bătrînei nu se schimbase.

— Ştii despre ce vorbesc? întrebă tăios Yossarian, privind-o în ochi ca să vadă dacă nu cumva înnebunise şi ridicînd vocea. Ce s-a întîmplat cu sora cea mică? Cu fetiţa?

— A plecat, a plecat, răspunse bătrîna, dînd cu încăpăţînare din umeri, enervată de insistenţa lui, şi ridicînd tot mai mult glasul ei stins şi plîngăreţ. A fost alungată împreună cu celelalte, azvîrlită în stradă. N-au lăsat-o nici măcar să-şi ia haina.

— Unde s-a dus?

— Nu ştiu. Nu ştiu.

— Cine o să aibă grijă de ea?

— Cine o să aibă grijă de mine?

— Nu cunoaşte pe nimeni, nu-i aşa?

— Cine o să aibă grijă de mine?

Yossarian lăsă nişte bani în poala bătrînei — era ciudat cîte rele păreau să îndrepte banii — şi ieşi din apartament, blestemînd cu năduf Clenciul-22 în timp ce cobora scara, deşi ştia că nu exista aşa ceva. Clenciul-22 nu exista, era convins, dar asta nu conta. Nu conta decît că toţi credeau că exista şi asta era mult mai grav, căci nu era un obiect sau un text, care să fie ridiculizat sau respins, acuzat, criticat, atacat, amendat,

detestat, suduit, scuipat, sfîşiat, călcat în picioare sau ars.

Afară era frig şi o ceaţă întunecată, fluidă, insipidă, zăcea umflată în aer şi se scurgea pe blocurile de piatră mari şi nelustruite ale caselor şi ale soclurilor monumentelor. Yossarian se grăbi să se întoarcă la Milo ca să se căiască. Îi spuse că îi părea rău şi, deşi ştia că minte, îi promise să mai efectueze oricîte misiuni voia colonelul Cathcart, dacă Milo îşi va folosi toată influenţa la Roma ca să-l ajute s-o găsească pe sora mai mică a tîrfei lui Nately.

— E o fecioară de numai doisprezece ani, Milo, îi explică el îngrijorat. Vreau s-o găsesc pînă nu e prea tîrziu.

Milo reacţionă la rugămintea lui cu un surîs binevoitor.

— O am chiar pe fecioara de doisprezece ani pe care o cauţi, anunţă el victorios. Fecioara asta de doisprezece ani are de fapt numai treizeci şi patru de ani, dar a fost crescută cu un regim sărac în proteine de nişte părinţi foarte severi şi a început că se culce cu bărbaţii abia...

— Milo, eu vorbesc despre o fetiţă! interveni Yossarian cu o nerăbdare disperată. Nu înţelegi? Nu vreau să mă culc cu ea. Vreau s-o ajut Ai şi tu fiice. E doar o copiliţă şi e total singură în acest oraş, nu are pe nimeni care să aibă grijă de ea. Vreau s-o păzesc de rele. Nu înţelegi ce spun?

Milo înţelese şi fu adînc mişcat.

— Yossarian, sînt mîndru de tine! exclamă el cu profundă emoţie. Zău că sînt. Nu ştii cît de bucuros sînt să constat că pentru tine nu e totul numai sex. Ai principii. Sigur că am şi eu fiice şi înţeleg exact despre ce vorbeşti. O vom găsi pe fată. Nu-ţi face griji. Vino cu mine şi o vom găsi, chiar de va trebui să răscolim tot oraşul ăsta. Hai cu mine.

Yossarian plecă în maşina de serviciu M & M a lui Milo Minderbinder, care goni pînă la sediul poliţiei, unde Milo se întîlni cu un comandant de poliţie negricios şi neîngrijit, cu o mustaţă neagră îngustă şi vestonul descheiat, care se hîrjonea cu o femeie durdulie cu negi şi guşă cînd intrară în biroul lui şi care îl salută pe Milo plăcut surprins şi făcu o plecăciune, cu o umilinţă obscenă, de parcă Milo ar fi fost vreun marchiz elegant.

— A, Marchese Milo, rosti el cu exuberanţă, împingînd-o afară pe uşă pe grăsana enervată, fără a se uita măcar spre ea. De ce nu mi-aţi spus că veniţi? Aş fi dat o mare petrecere în cinstea dumneavoastră. Poftiţi, poftiţi, Marchese. Nu prea ne-aţi

mai vizitat în ultimul timp.

Milo îşi dădu seama că nu era nici o clipă de pierdut.

— Salut, Luigi, spuse el, dînd din cap atît de rapid, încît părea chiar grosolan. Luigi, am nevoie de ajutorul tău. Prietenul meu vrea să găsească o fată.

— O fată, Marchese? spuse Luigi, scărpinîndu-şi gînditor faţa. Sînt multe fete la Roma. Nu-i greu de găsit o fată pentru un ofiţer american.

— Nu, Luigi, n-ai înţeles. Trebuie să găsească imediat o fecioară de doisprezece ani.

— A, da, acum înţeleg, spuse perspicace Luigi. În cazul unei fecioare durează mai mult. Dar dacă va aştepta la capătul de linie al autobuzului, unde sosesc fetele de la ţară care caută de lucru...

— Luigi, tot n-ai înţeles, i-o reteză Milo, cu o nerăbdare atît de bruscă, încît comandantul de poliţie roşi, se zăpăci, luă poziţie de drepţi şi începu să-şi încheie uniforma. Fata asta este o prietenă, o veche prietenă de familie, şi vrem s-o ajutăm. E doar o copilă. E undeva în acest oraş, singură-singurică, şi trebuie s-o găsim pînă nu-i face cineva vreun rău. Acum ai înţeles? Luigi, e foarte important pentru mine. Am o fiică de aceeaşi vîrstă ca fetiţa asta şi în acest moment nimic nu este mai important pentru mine decît salvarea acestei biete copile, înainte de a fi prea tîrziu. Vrei să ne ajuţi?

— *Si,* Marchese, acum am înţeles, spuse Luigi. Şi voi face tot ce-mi stă în putinţă ca s-o găsim. Dar în seara asta nu prea am oameni. Astă-seară toţi oamenii mei sînt prinşi în tentativa de a anihila traficul ilegal de tutun.

— Traficul ilegal de tutun? întrebă Milo.

— Milo, protestă vag Yossarian cu inima cît un purice, simţind imediat că totul era pierdut.

— *Si,* Marchese, spuse Luigi. Profitul de pe urma contrabandei cu tutun este atît de mare, încît contrabanda este aproape imposibil de controlat.

— Se scot profituri chiar atît de mari din traficul ilegal de tutun? întrebă Milo extrem de interesat, în timp ce sprîncenele lui ruginii se arcuiră a lăcomie şi nările începură să-i fremete.

— Milo, îl strigă Yossarian. Te rog, fii atent la mine.

— *Si,* Marchese, răspunse Luigi. Profiturile de pe urma traficului ilegal de tutun sînt foarte mari. Contrabanda a devenit

un scandal naţional, Marchese, o adevărată ruşine naţională.

— Adevărat? remarcă Milo cu un zîmbet preocupat şi porni spre uşă de parcă era vrăjit.

— Milo! zbieră Yossarian şi sări instinctiv în faţă, ca să-l oprească. Milo, trebuie să mă ajuţi.

— Trafic ilegal de tutun, îi explică Milo, cu o privire de epileptic pofticios, zbătîndu-se cu încăpăţînare să treacă. Lasă-mă să plec. Trebuie să fac contrabandă cu tutun.

— Stai aici şi ajută-mă s-o găsesc, se rugă Yossarian. Poţi face mîine contrabandă cu tutun.

Dar Milo era surd şi continua să se împingă înainte, neagresiv, dar irezistibil, asudînd, cu ochii orbiţi parcă de o fixaţie şi arzînd febrili, cu gura zvîcnind şi salivînd. Gemu calm, de parcă suferea solitar şi instinctiv, şi repetă mereu "trafic ilegal de tutun, trafic ilegal de tutun". In cele din urmă, Yossarian se dădu resemnat la o parte, văzînd că nu avea nici o şansă să încerce să-l convingă pe cale raţională. Milo fugi ca din puşcă. Comandantul poliţiei îşi descheie din nou vestonul şi se uită cu dispreţ la Yossarian.

— Ce cauţi aici? întrebă el sec. Vrei să te arestez?

Yossarian ieşi din birou şi coborî scara, pătrunzînd în strada întunecată ca un mormînt, după ce trecu prin hol pe lîngă grăsana cu negi şi guşă, care se întorcea deja. Afară, nici urmă de Milo. Nu se zărea lumină la nici o fereastră. Trotuarul pustiu urca abrupt şi continuu de-a lungul a mai multor intersecţii. Yossarian vedea strălucirea bulevardului lat în vîrful pantei lungi, pavate cu pietre. Secţia de poliţie era acum aproape de poale; becurile galbene de la intrare sfîrîiau în atmosfera umedă ca nişte torţe ude. Cădea o ploaie rece, măruntă. Începu să meargă încet, urcînd dealul. În curînd ajunse la un restaurant liniştit, intim, îmbietor, cu draperii de catifea roşie la ferestre şi cu o firmă de neon albăstrui lîngă uşă, care anunţa: RESTAURANTUL LA TONY, MÎNCĂRURI ŞI BĂUTURI ALESE. NU INTRAŢI. Cuvintele de pe firma de neon albăstrui îl surprinseră un pic, dar numai pentru o secundă. Nici o enormitate nu i se mai părea bizară, în mediul lui ciudat şi strîmb. Acoperişurile clădirilor verticale se înclinau, alcătuind o privelişte stranie, suprarealistă, iar strada părea şi ea aplecată. Îşi ridică gulerul pardesiului gros de lînă şi îl strînse în jurul lui. Era o noapte rece. Un băiat cu o cămaşă subţire şi pantaloni subţiri şi zdrenţăroşi ieşi din beznă

în picioarele goale. Băiatul avea părul negru şi i-ar fi prins bine o tunsoare, nişte pantofi şi nişte ciorapi. Avea o faţă bolnă-vicioasă, palidă şi tristă. Tălpile lui produceau un clipocit molatec, neplăcut, în bălţile de pe pavajul ud în timp ce trecea şi lui Yossarian i se făcu atît de milă de sărăcia lui, încît îi venea să-i strivească în pumni faţa palidă, tristă şi bolnăvicioasă, ca să-l expedieze din această viaţă, pentru că îi amintea de toţi copiii italieni palizi, trişti şi bolnăvicioşi din noaptea aceea, cărora le-ar fi prins bine o tunsoare, nişte pantofi şi nişte ciorapi. Îl făcea pe Yossarian să se gîndească la infirmi, la femei şi bărbaţi înfriguraţi şi înfometaţi şi la mame mute, pasive şi devotate, cu ochi catatonici, alăptîndu-şi în aceeaşi noapte pruncii, cu ugere de animale îngheţate, insensibile la aceeaşi ploaie rece. Nişte vaci. Aproape ca o replică la gîndul lui, o mamă cu un prunc în zdrenţe negre la sîn trecu pe lîngă el şi lui Yossarian îi veni s-o strivească şi pe ea, pentru că îi amintea de băiatul în picioarele goale, cu cămaşă subţire şi pantaloni subţiri şi zdrenţăroşi şi de toţi săracii care tremurau de frig, într-o lume care nu reuşise încă să ofere suficientă căldură, hrană şi dreptate decît unei mîini de descurcăreţi lipsiţi de scrupule. Ce lume împuţită! Se întrebă cîţi oameni nevoiaşi erau în aceeaşi noapte chiar în propria lui ţară prosperă, cîte case erau nişte şandramale, cîţi soţi erau beţi şi cîte neveste erau bătute, cîţi copii erau brutalizaţi, exploataţi sau abandonaţi. Cîte familii erau înfometate, pentru că nu-şi puteau permite să-şi cumpere de mîncare? Cîte inimi erau zdrobite? Cîte sinucideri se comiteau în aceeaşi noapte, cîţi oameni înnebuneau? Cîţi gîndaci şi cîţi proprietari jubilau? Cîţi învingători erau înfrînţi, cîte izbînzi erau eşecuri, cîţi bogaţi erau săraci? Cîţi tipi deştepţi erau proşti? Cîţi oameni cinstiţi erau mincinoşi, cîţi oameni viteji erau laşi, cîţi oameni loiali erau trădători, cîţi oameni sfinţi erau desfrînaţi, cîţi oameni în poziţii de încredere îşi vînduseră sufletele unor escroci pentru cîţiva bănuţi, cîţi nu avuseseră niciodată suflet? Cîte drepte şi înguste erau cărări întortocheate? Cîte familii bune erau familii rele şi cîţi oameni buni erau oameni răi? Dacă adunai toate acestea şi apoi făceai scăderea, nu-ţi mai rămîneau, probabil, decît copiii şi poate un Albert Einstein şi un bătrîn violonist sau sculptor pe undeva. Yossarian hoinări chinuit de singurătate, simţindu-se înstrăinat, şi nu-şi putu alunga din minte groaznica imagine a băiatului în

picioarele goale, cu obraji bolnăvicioşi, decît cînd dădu în sfîrşit colţul, pătrunzînd pe un bulevard şi nimerind peste un soldat din armata aliaţilor, care zăcea pe jos, zguduit de convulsii — un tînăr locotenent cu o faţă mică, palidă, de copil. Alţi şase soldaţi din diverse ţări se luptau cu diverse părţi din el, străduindu-se să-l ajute şi să-l ţintuiască locului. El urla şi gemea ininteligibil printre dinţii încleştaţi, cu ochii daţi peste cap. "Nu-l lăsaţi să-şi muşte limba", îi sfătui isteţ un sergent scund de lîngă Yossarian şi un al şaptelea bărbat se avîntă în grămadă ca să se lupte cu faţa locotenentului bolnav. Dintr-o dată, luptătorii învinseră şi se întoarseră nehotărîţi unul spre celălalt, căci acum, după ce reuşiseră să-l imobilizeze pe tînărul locotenent, nu ştiau ce să facă cu el. Un fior de panică imbecilă se extinse pe rînd pe toate feţele încordate ale brutelor.

— Haideţi să-l luăm de-aici şi să-l punem pe capota maşinii de acolo, rosti tărăgănat un caporal care stătea în spatele lui Yossarian.

Părea o soluţie bună şi cei şapte bărbaţi îl ridicară pe tînărul locotenent şi îl întinseră cu grijă pe capota unei maşini parcate, continuînd să-i apese cîte un mădular care se mai zvîrcolea. Imediat după ce îl întinseră pe capota maşinii parcate, se priviră din nou neliniştiţi, fiindcă habar nu aveau ce să facă în continuare cu el.

— Haideţi să-l luăm de pe capota maşinii şi să-l punem pe jos, rosti tărăgănat acelaşi caporal din spatele lui Yossarian.

Părea şi asta o idee bună şi începură să-l transfere înapoi pe trotuar, dar, înainte de a termina operaţiunea, un Jeep cu girofar roşu într-o parte şi cu doi poliţişti militari pe bancheta din faţă frînă brusc lîngă ei.

— Ce se întîmplă aici? zbieră şoferul.

— Are convulsii, răspunse unul dintre bărbaţii care se luptau cu unul dintre membrele tînărului locotenent. Îl ţintuim locului.

— Foarte bine. E arestat.

— Şi ce să facem cu el?

— Ţineţi-l sub arest, strigă poliţistul militar, rîzînd în hohote de propria lui glumă, după care plecă în viteză cu Jeepul.

Yossarian îşi aminti că nu avea dovada că era în permisie şi trecu prudent pe lîngă grupul de necunoscuţi, îndreptîndu-se spre glasurile înfundate care se auzeau la o oarecare distanţă, în bezna mohorîtă din faţa lui. Bulevardul lat, spălat de ploaie,

era luminat la fiecare jumătate a drumului dintre două intersecţii de felinare arcuite, care emanau o licărire stranie, înconjurată de o ceaţă cafenie, plină de fum. De la o fereastră de deasupra auzi vocea unei femei nefericite implorînd "Te rog, nu! Te rog, nu!" O femeie tînără şi necăjită, îmbrăcată cu o manta de ploaie neagră şi cu mult păr negru căzut peste faţă, trecu pe lîngă el cu ochii plecaţi. La Ministerul Afacerilor Publice de la următoarea intersecţie, o doamnă beată era priponită de una dintre coloanele corintiene canelate de un tînăr soldat beat, în timp ce trei camarazi beţi înarmaţi urmăreau scena de pe o scară din apropiere, cu sticle de vin între picioare.

— Dde rog, nu! se ruga doamna beată. Acum vreau să mă duc acasă. Dde rog, nu!

Unul dintre cei trei bărbaţi care şedeau pe scară înjură furios şi aruncă o sticlă de vin spre Yossarian, cînd acesta se întoarse şi îşi ridică privirea. Sticla se făcu ţăndări mai departe, fără să provoace nici un rău, cu un zgomot scurt şi înăbuşit. Yossarian îşi continuă drumul în acelaşi ritm, apatic, fără grabă, cu mîinile îngropate în buzunare.

— Hai, păpuşico, îl auzi insistînd hotărît pe soldatul beat. Acum e rîndul meu.

— Dde rog, nu! se ruga doamna beată. Dde rog, nu!

Chiar la următorul colţ, în străfundurile dense, impenetrabile, ale umbrelor unei străzi lăturalnice înguste, şerpuitoare, auzi zgomotul misterios şi inconfundabil produs de cineva care aduna zăpada cu lopata. Scrîşnetul ritmic, chinuit, grăitor, al lopeţii de fier care lovea betonul îi dădu furnicături de groază cînd coborî bordura ca să traverseze lugubra străduţă şi se îndepărtă repede, pînă lăsă în urmă zgomotul acela obsedant, absurd. Acum ştia unde se afla; în curînd, dacă va continua fără să se întoarcă, va ajunge la fîntîna seacă din mijlocul bulevardului, apoi la apartamentul ofiţerilor, situat la şapte intersecţii mai încolo. Deodată auzi voci inumane, mîrîitoare, sfîrtecînd întunecimea spectrală din faţa lui. Becul felinarului din colţ se stinsese, răspîndind bezna pe jumătate din stradă şi dezechilibrînd tot ce era vizibil. De cealaltă parte a intersecţiei, un bărbat bătea un cîine cu un băţ, ca bărbatul care bătea calul cu biciul în visul lui Raskolnikov. Yossarian se căzni neputincios să nu vadă şi să nu audă. Cîinele scheună şi schelălăia abrutizat, năucit şi isteric, la capătul unei frînghii vechi de Manila, se

lungea şi se tîra pe burtă fără a se împotrivi, dar bărbatul continua să-l bată cu băţul lui plat şi greu. O mică mulţime căsca gura. O femeie bondoacă păşi în faţă şi îl rugă să se oprească.

— Vezi-ţi de treaba ta, se răţoi la ea posac bărbatul, ridicînd băţul, de parcă ar fi fost în stare s-o bată şi pe ea, iar femeia se retrase laşă, josnică şi umilită.

Yossarian mări pasul, ca să se îndepărteze cît mai repede de acolo, aproape alergînd. Era o noapte plină de grozăvii şi îşi imagină ce trebuie să fi simţit Cristos cînd umbla prin lume, ca un psihiatru printr-un salon plin cu nebuni, ca o victimă printr-o închisoare plină cu hoţi. Apariţia unui lepros trebuie să fi fost o privelişte binevenită! La colţul următor, un bărbat bătea cu brutalitate un băieţel, în mijlocul unei mulţimi imobile de spectatori adulţi care nu făceau nici un efort să intervină. Yossarian se înfioră de scîrbă, fiind sigur că mai asistase cîndva la aceeaşi scenă oribilă. *Déjà vu?* Sinistra coincidenţă îl cutremură şi îi umplu sufletul de îndoială şi de spaimă. Asistase la aceeaşi scenă cu o intersecţie în urmă, deşi totul părea diferit. Ce naiba se întîmpla? Va păşi o femeie bondoacă în faţă şi îl va ruga pe bărbat să se oprească? Va ridica el mîna ca s-o lovească şi ea se va retrage? Nimeni nu se clintea. Copilul plîngea încontinuu, buimăcit parcă de suferinţa lui. Bărbatul continua să-l lovească tare, sonor, cu palma deschisă, pe cap, apoi îl sălta în picioare, ca să-l doboare din nou. Nimeni din mulţimea aceea laşă şi posacă nu părea să se sinchisească suficient de băieţelul bătut ca să intervină. Copilul nu avea mai mult de nouă ani. O tîrfă plîngea înăbuşit într-o cîrpă de vase murdară. Băiatul era scheletic şi netuns. Din ambele urechi i se prelingea sînge roşu aprins. Yossarian trecu repede pe cealaltă parte a imensului bulevard, ca să scape de privelişte a aceea odioasă, şi se pomeni păşind pe nişte dinţi umani, care ieşeau ca nişte unghii ascuţite din pavajul umed, alunecos, lîngă băltoace de sînge, lipicioase din cauza stropilor de ploaie. Molari şi incisivi sparţi erau împrăştiaţi peste tot Ocoli în vîrful picioarelor groteştile rămăşiţe şi ajunse lîngă o intrare ce adăpostea un soldat plîngînd cu o batistă îmbibată cu sînge la gură, gata să cadă şi susţinut de alţi doi soldaţi, care aşteptau gravi şi nerăbdători să sosească ambulanţa. În cele din urmă, aceasta sosi cu sirena în funcţiune, cu farurile de ceaţă aprinse,

şi trecu prin faţa lor, îndreptîndu-se spre următoarea intersecţie, unde avea loc o altercaţie între un singur civil italian cu nişte cărţi şi o şleahtă de poliţişti în civil, înarmaţi cu bastoane. Civilul care se zbătea şi ţipa era un bărbat negricios, cu faţa albă ca varul de frică. Ochii îi pulsau febril de disperare, fluturînd ca nişte aripi de liliac, în timp ce nenumăraţii poliţişti înalţi îl înşfăcară de braţe şi de picioare şi îl ridicară. Cărţile lui erau împrăştiate pe jos.

— Ajutor! urlă el strident, cu un glas care se sufoca de emoţie, în timp ce poliţiştii îl cărară spre uşile deschise din spatele ambulanţei şi îl azvîrliră înăuntru.

— Poliţia! Ajutor! Poliţia!

După ce se închiseră şi se zăvorîră uşile, ambulanţa porni în viteză. Era o ironie lipsită de umor în panica absurdă a bărbatului care chema în ajutor poliţia, în timp ce era înconjurat de poliţişti. Yossarian zîmbi crispat la auzul strigătului inutil şi ridicol de ajutor, apoi îşi dădu seama speriat că vorbele lui erau ambigui şi înţelese alarmat că ele poate că nu erau destinate poliţiei, ci erau un avertisment eroic, din mormînt, al unui prieten condamnat, către toţi care nu erau un poliţist înarmat cu o bîtă şi un pistol şi o gloată de alţi poliţişti, înarmaţi cu bastoane şi pistoale, care îl susţineau.

— Ajutor! Poliţia! strigase bărbatul şi poate că semnaliza un pericol.

Yossarian reacţionă la acest gînd îndepărtîndu-se pe furiş de poliţişti şi fu cît pe-aci să se împiedice de picioarele unei femei masive, de patruzeci de ani, care traversă în grabă intersecţia, cu un aer vinovat, aruncînd priviri fugare, duşmănoase, în spate, spre o femeie de optzeci de ani, cu glezne groase, bandajate, care abia se ţinea după ea, clătinîndu-se pe picioare. Bătrîna gîfîia, înaintînd cu paşi mărunţi şi bombănind pentru sine, năucă şi agitată. Nu exista nici o îndoială asupra caracterului scenei; era o urmărire. Prima femeie, învingătoarea, traversase deja jumătate din bulevardul lat, cînd cea de-a doua femeie ajunse la bordură. Zîmbetul urît, parşiv, cu care se uită la bătrîna care se căznea în urma ei era răutăcios şi înfricoşător în acelaşi timp. Yossarian ştia că o putea ajuta pe bătrîna aflată la ananghie dacă ar fi ţipat măcar, ştia că s-ar putea repezi s-o înhaţe pe femeia mătăhăloasă şi s-o ţină pînă va veni gloata de poliţişti din apropiere, dacă bătrîna i-ar da semnalul, cu un strigăt de

disperare. Dar bătrîna trecu pe lîngă el fără să-l vadă măcar, mormăind cu o supărare cruntă, tragică, şi în curînd prima femeie dispăru în straturile tot mai adînci de întuneric şi bătrîna rămase în centrul pieţei, ameţită, neştiind încotro s-o ia, singură. Yossarian îşi desprinse privirea de ea şi se îndepărtă în grabă, ruşinat că nu făcuse nimic ca s-o ajute. Aruncă priviri scurte şi vinovate înapoi, în timp ce bătea în retragere, temîndu-se că bătrîna va porni pe urmele lui, şi i se păru binevenit adăpostul întunecimii aproape opace, plutitoare, bătute de ploaie, fără lumină, care-l ascundea. Gloate după gloate de poliţişti — totul, cu excepţia Angliei — erau în mîinile gloatelor, gloatelor, gloatelor. Gloatele cu bastoane dominau pretutindeni.

Suprafaţa gulerului şi a umerilor hainei lui Yossarian era leoarcă de apă. Ciorapii erau umezi şi reci. Lumina următorului felinar se stinsese şi ea; globul său de sticlă era spart. Clădiri şi forme fără contur zburau pe lîngă el fără zgomot, purtate parcă implacabil pe suprafaţa unui val puternic, atemporal. Trecu pe lîngă el un călugăr înalt, cu faţa îngropată cu totul într-o glugă aspră, cenuşie; chiar şi ochii erau ascunşi. Zgomotul paşilor lui clipocea spre el printr-o băltoacă, într-un ritm constant, şi Yossarian se temu să nu fie un alt copil în picioarele goale. Se strecură pe lîngă un bărbat costeliv, cadaveric, întunecat la faţă, îmbrăcat cu o manta de ploaie neagră, cu o cicatrice în formă de stea pe obraz şi o adîncitură lucioasă şi mutilată, de mărimea unui ou, în tîmplă. O femeie cu sandale de paie scîrţîitoare se materializă, cu întreaga faţă desfigurată de o roşeaţă oribilă şi de o arsură multicoloră, care porneau de la gît şi se întindeau într-o pată crudă, ruginie, pe ambii obraji, dincolo de ochi! Yossarian nu suportă să se uite la ea şi se cutremură. Nimeni n-o va putea iubi vreodată. Sufletul lui era bolnav; tînjea să facă dragoste cu o fată care să-l aline, să-l excite şi să-l adoarmă. În Pianosa îl aştepta o gloată înarmată cu bastoane. Toate fetele dispăruseră. Contesa şi nora ei nu mai erau bune pentru el; îmbătrînise prea mult ca să se mai amuze, nu mai avea timp. Luciana dispăruse, probabil că murise; sau dacă încă nu murise, va muri în curînd. Curva ţîţoasă a lui Aarfy se topise cu inelul ei cu camee pătată, iar sora Duckett îl dispreţuia pentru că refuzase să mai efectueze misiuni de luptă şi putea stîrni un scandal. Singura fată pe care o cunoştea prin apropiere era fecioara urîtă din apartamentul ofiţerilor, cu care nici unul nu se

culcase încă. Numele ei era Michaela, dar bărbaţii îi spuneau obscenităţi cu glasuri suave, insinuante, şi ea chicotea, bucurîndu-se ca un copil pentru că nu înţelegea engleza şi credea că o măguleau şi că făceau glume nevinovate. O încîntau şi o vrăjeau toate sălbatic pe care vedea că le făceau. Era o fată harnică, prostuţă, fericită, care nu ştia să citească şi abia putea să se iscălească. Avea părul drept, de culoarea paielor putrede. Avea pielea măslinie şi ochii miopi şi nici unul nu se culcase cu ea, pentru că nici unul n-o dorise, nici unul, cu excepţia lui Aarfy, care o violase o dată chiar în seara aceea şi apoi o ţinuse ostatică într-un dulap de haine, timp de aproape două ceasuri, cu mîna pe gura ei, pînă începură să urle sirenele de camuflaj civil şi ea nu mai avu voie să iasă în stradă.

Apoi o aruncă pe fereastră. Cadavrul ei încă zăcea pe caldarîm cînd sosi Yossarian şi îşi croi drum politicos prin cercul de vecini solemni, cu lanterne slabe, care priveau cu venin, ferindu-se de el şi arătînd supăraţi spre ferestrele de la etajul doi, prinşi în discuţii particulare, nemiloase, acuzatoare. Lui Yossarian îi bătea tare inima de frică şi groază la vederea acelui spectacol sîngeros, vrednic de milă, de rău augur, al cadavrului zdrobit. Se ascunse în hol, urcă în fugă scara şi intră în apartament, unde îl găsi pe Aarfy plimbîndu-se prin încăpere, cu un zîmbet îngîmfat şi uşor stingherit. Aarfy părea cam neliniştit în timp ce îşi făcea de lucru cu pipa şi îl asigură pe Yossarian că totul va fi în regulă. Nu avea de ce să-şi facă griji.

— N-am violat-o decît o dată, explică el.

Yossarian se îngrozi.

— Dar ai ucis-o, Aarfy! Ai ucis-o!

— A, dar trebuia s-o fac, după ce am violat-o! răspunse Aarfy, cu un aer cît se poate de superior. Nu puteam s-o las să spună în continuare lucruri urîte despre noi, nu?

— Dar de ce te-ai atins de ea, dobitoc nenorocit? urlă Yossarian. De ce nu ţi-ai luat o fată de pe stradă, dacă simţeai nevoia? Oraşul e plin de prostituate.

— A, nu, eu nu fac aşa ceva, se făli Aarfy. Eu n-am plătit în viaţa mea pentru aşa ceva.

— Aarfy, eşti nebun? spuse Yossarian, căruia aproape că îi pierise graiul. Ai ucis o fată. Or să te bage la puşcărie!

— A, nu, răspunse Aarfy cu un zîmbet forţat. Nu pe mine. N-or să-l bage pe bunul şi bătrînul Aarfy în puşcărie. Nu pentru că

am ucis-o pe ea.

— Dar ai aruncat-o pe geam. Zace acolo, moartă, în stradă.

— N-are ce căuta acolo, răspunse Aarfy. E camuflaj.

— Tîmpitule, nu-ţi dai seama ce-ai făcut?

Lui Yossarian îi venea să-l înhaţe pe Aarfy de umerii lui bine hrăniţi şi moi ca nişte omizi şi să-l scuture pînă îi va băga minţile în cap.

— Ai ucis o fiinţă omenească. Or să te bage în puşcărie. Poate chiar or să te spînzure!

— A, nu prea cred că o să facă aşa ceva, răspunse Aarfy, chicotind jovial, deşi simptomele de nervozitate sporeau.

Împrăştie cîteva fire de tutun fără să-şi dea seama, în timp ce degetele lui scurte îşi făceau de lucru cu pipa.

— Nu, băiete, n-o să-i facă una ca asta bunului şi bătrînului Aarfy, chicoti el din nou. Nu era decît o slujnică. Nu-mi vine a crede că or să facă prea mult tărăboi pentru o biată slujnică italiancă, în timp ce atîtea mii de vieţi se pierd în fiecare zi. Nu crezi?

— Ascultă! strigă Yossarian aproape bucuros.

Ciuli urechile şi observă cum faţa lui Aarfy pălea, în timp ce sirenele de poliţie gemeau în depărtare, apoi se înteţiră aproape instantaneu, transformîndu-se într-un vacarm sălbatic, strident, lugubru, de sunete copleşitoare, care păreau să năvălească în încăpere în jurul lor, din toate părţile.

— Aarfy, vin după tine, spuse el cuprins de compasiune, strigînd ca să acopere zgomotul. Vin să te aresteze, Aarfy, nu înţelegi? Nu poţi să iei viaţa unei alte fiinţe omeneşti şi să scapi nepedepsit, chiar dacă era doar o biată slujnică. Nu înţelegi? Nu poţi să pricepi?

— A, nu, insistă Aarfy cu acelaşi rîs şi cu un zîmbet vag. Nu vin să mă aresteze pe mine. Nu-l arestează pe bunul şi bătrînul Aarfy.

Dintr-o dată, i se făcu rău. Se prăbuşi pe un scaun, năucit şi tremurînd, iar mîinile lui flasce şi butucănoase îi tremurau şi ele pe genunchi. Afară, maşinile frînară. Imediat reflectoarele luminară ferestrele. Se trîntiră uşi şi se auziră ţignalele poliţiştilor. Glasuri aspre strigau tot mai tare. Aarfy era verde la faţă. Continuă să clatine mecanic din cap, cu un zîmbet tîmp, bizar, repetînd cu un glas firav, sec, monoton, că nu veneau după el, nu veneau ei după bunul şi bătrînul Aarfy, nu, băiete,

căznindu-se să se autoconvingă că era aşa chiar şi cînd paşi grei se auziră alergînd pe scară şi bubuiră apoi pe palier, chiar şi cînd în uşă bătură pumni de patru ori, cu o forţă asurzitoare, inexorabilă. Apoi uşa apartamentului se dădu de perete şi doi poliţişti militari solizi, duri, vînjoşi, cu ochi glaciali şi fălci ferme, vînoase, grave, intrară repede, traversară camera şi îl arestară pe Yossarian.

L-au arestat pe Yossarian, pentru că se afla la Roma fără dovadă de permisie.

I-au cerut scuze lui Aarfy pentru deranj şi l-au luat pe Yossarian, apucîndu-i de sub ambele braţe cu nişte degete dure ca nişte cătuşe de oţel. Nu i-au spus nimic în timp ce coborau. Încă doi poliţişti militari înalţi, cu bastoane şi căşti albe şi tari, aşteptau afară, lîngă o maşină închisă. L-au urcat pe Yossarian pe bancheta din spate şi maşina a demarat uruind şi şi-a croit drum prin ploaie şi prin ceaţa mocirloasă, pînă la o secţie de poliţie. Poliţistul l-a încuiat într-o celulă cu patru pereţi de piatră, unde şi-a petrecut noaptea. În zori, i-au dat o găleată să-şi facă nevoile, apoi l-au dus cu maşina la aeroport, unde alţi doi poliţişti militari uriaşi, cu bastoane şi căşti albe, aşteptau lîngă un avion de transport ale cărui motoare se încălzeau deja cînd au sosit ei şi pe capotele verzi cilindrice se prelingeau deja picături tremurătoare produse de condensare. Nici poliţiştii nu-şi spuneau nimic între ei. Nici măcar nu dădeau din cap. Yossarian nu mai văzuse niciodată asemenea feţe de granit. Avionul zbură spre Pianosa. Alţi doi poliţişti militari tăcuţi aşteptau pe pista de aterizare. Acum erau opt şi urcară unul după altul, cu o disciplină exactă, fără vorbe, în două maşini, gonind apoi pe cauciucurile care zumzăiră prin faţa celor patru zone ale escadrilei, pînă la clădirea Cartierului General, unde încă doi poliţişti militari aşteptau în parcare. Toţi cei zece bărbaţi înalţi, puternici, hotărîţi şi tăcuţi îl dominau cînd s-au îndreptat spre intrare. Paşii lor scîrţîiau la unison pe pămîntul acoperit cu cenuşă. Yossarian avea senzaţia de continuă accelerare. Era înspăimîntat. Fiecare dintre cei zece poliţişti militari părea suficient de puternic pentru a-l omorî dintr-o singură lovitură. Ar fi fost de-ajuns să-şi preseze umerii masivi, duri, bolovănoşi de el, ca să-l omoare strivindu-i. Nu putea face nimic ca să se salveze. Nu vedea nici măcar care dintre ei îl ţinea pe sub braţe, în timp ce îl duceau printre cele două coloane strînse, pe un

singur rînd, pe care le formaseră. Poliţiştii măriră pasul şi el avu impresia că zbura cu picioarele desprinse de pămînt, în timp ce ei tropăiau ferm, în cadenţă, urcînd scara de marmură pînă la palierul de sus, unde alţi doi poliţişti militari impenetrabili, cu feţe dure, aşteptau să-i conducă pe toţi, într-un ritm şi mai rapid, pe balconul lung, rezemat pe console, de deasupra holului imens. Paşii lor de marş bubuiau pe pardoseala de gresie ca răpăiala înfricoşătoare, tot mai accelerată, a unor tobe, răsunînd prin centrul pustiu al clădirii, în timp ce se deplasau cu viteză şi precizie tot mai mare spre biroul colonelului Cathcart, iar în urechile lui Yossarian începură să pătrundă adieri violente de panică, în clipa cînd îl duseră la locul de supliciu, introducîndu-l în birou, unde colonelul Korn, aşezat comod cu fundul pe un colţ al biroului colonelului Cathcart, îl aştepta ca să-l salute cu un zîmbet prietenos şi să-i spună:

— Te trimitem acasă.

40
CLENCIUL-22

Exista, firește, un clenci.

— Clenciul-22? întrebă Yossarian.

— Desigur, răspunse amabil colonelul Korn, după ce alungă puternica gardă de poliţişti militari masivi, fluturîndu-şi indiferent mîna şi dînd din cap uşor dispreţuitor — extrem de relaxat, ca de obicei, cînd putea fi extrem de cinic.

Privirea şireată şi amuzată pe care o îndreptă spre Yossarian îi sticlea prin ochelarii pătraţi, fără rame.

— La urma urmelor, nu te putem trimite acasă numai pentru că ai refuzat să mai pleci în misiune şi să-i reţinem aici pe toţi ceilalţi oameni, nu? N-ar fi deloc cinstit faţă de ei.

— Ai dreptate, fir-ar să fie! izbucni colonelul Cathcart, legă-nîndu-se în faţă şi în spate, greoi ca un taur hăituit, pufnind şi bosumflîndu-se furios. Eu l-aş lega de mîini şi de picioare şi l-aş urca într-un avion la fiecare misiune. Asta aş face.

Colonelul Korn îi făcu semn colonelului Cathcart să tacă şi îi zîmbi lui Yossarian.

— Să ştii că i-ai îngreunat mult situaţia colonelului Cathcart,

observă el într-un acces de bună dispoziţie, de parcă nu-i displăcea defel acest lucru. Oamenii sînt supăraţi şi moralul lor începe să se deterioreze. Şi numai tu eşti de vină.

— Dumneavoastră sînteţi de vină, îl contrazise Yossarian, pentru că aţi mărit numărul misiunilor.

— Ba nu, tu eşti de vină, pentru că refuzi să le efectuezi, i-o reteză colonelul Korn. Oamenii se consolaseră perfect cu ideea de a efectua oricîte misiuni le-am cere atîta timp cît considerau că nu au încotro. Acum le-ai dat speranţe şi sînt nefericiţi. Deci întreaga vină îţi aparţine.

— El nu ştie că e război? întrebă morocănos colonelul Cathcart, fără să se uite la Yossarian şi continuînd să tropăie încoace şi-ncolo.

— Sînt convins că ştie, răspunse colonelul Korn. Probabil că de aceea refuză să mai zboare.

— Şi asta nu are nici o importanţă pentru el?

— Faptul de a şti că e război îţi va slăbi hotărîrea de a refuza să participi la el? întrebă colonelul Korn cu o gravitate plină de sarcasm, imitîndu-l pe colonelul Cathcart.

— Nu, să trăiţi, răspunse Yossarian, cît pe-aci să-i întoarcă zîmbetul colonelului Korn.

— Exact de asta mă temeam, observă colonelul Korn cu un oftat studiat, împreunîndu-şi comod degetele pe creştetul scăfîrliei lui netede, chele, late, de un cafeniu lucios. Fii sincer şi recunoaşte că de fapt nu ne-am purtat prea rău cu tine, nu? Te-am hrănit şi te-am plătit la timp. Ţi-am dat o medalie şi chiar te-am făcut căpitan.

— Nu trebuia să-l fac căpitan, rosti mîhnit colonelul Cathcart. Trebuia să-l trimit la curtea marţială, după ce a ratat misiunea de la Ferrara şi s-a rotit de două ori.

— Ţi-am spus să nu-l avansezi în grad, rosti colonelul Korn, dar n-ai vrut să mă asculţi.

— Ba nu mi-ai spus. Mi-ai spus să-l avansez. Nu-i aşa?

— Ţi-am spus să nu-l avansezi. Dar n-ai vrut să asculţi.

— Trebuia să fi ascultat.

— Niciodată nu mă asculţi, insistă încîntat colonelul Korn. De aceea sîntem acum în această încurcătură.

— Bine, fir-ar să fie, n-o răscoli şi mai mult.

Colonelul Cathcart îşi îngropă pumnii adînc în buzunare şi se întoarse cu umerii încovoiaţi.

— În loc să te iei de mine, mai bine te-ai gîndi ce să facem cu el.

— Mă tem că îl vom trimite acasă.

Colonelul Korn chicotea victorios cînd îi întoarse spatele colonelului Cathcart, ca să dea ochii cu Yossarian.

— Yossarian, pentru tine războiul s-a terminat. Te vom trimite acasă. De fapt, ştii bine că nu meriţi şi tocmai acesta este unul din motivele pentru care nu am nimic împotrivă. Întrucît nu putem risca să facem altceva cu tine deocamdată, ne-am hotărît să te expediem în Statele Unite. Am făcut acest mic tîrg...

— Ce tîrg? întrebă Yossarian sfidător şi bănuitor.

Colonelul Korn îşi dădu capul pe spate şi izbucni în rîs.

— A, e un tîrg absolut josnic, cu siguranţă. Este categoric revoltător. Dar îl vei accepta destul de repede.

— Nu fiţi prea sigur de asta.

— Nu am nici cea mai mică îndoială că îl vei accepta, chiar dacă e scîrbos pînă la Dumnezeu. A, apropo. Sper că nu ai spus nimănui că refuzi să mai zbori.

— Nu, să trăiţi, răspunse prompt Yossarian.

Colonelul aprobă dînd din cap.

— Bravo. Îmi place cum minţi. Vei ajunge departe în lumea asta, dacă vei avea vreodată o ambiţie onorabilă.

— Nu ştie că e război? zbieră brusc colonelul Cathcart, suflînd viguros, de indignare, în capătul deschis al ţigaretului.

— Sînt sigur că ştie, răspunse înţepat colonelul Korn, de adineauri, cînd i-ai supus atenţiei aceeaşi problemă.

Colonelul Korn se încruntă obosit către Yossarian şi în ochii lui licări un dispreţ viclean şi cutezător. Apucînd cu ambele mîini marginea biroului colonelului Cathcart, îşi mută coapsele flasce mai încolo, pe colţul tăbliei, ca să şadă cu ambele picioare scurte atîrnate liber. Pantofii lui loveau uşor lemnul de stejar galben şi ciorapii maro-murdar, fără jartiere, cădeau în cercuri tot mai jos, pînă sub gleznele surprinzător de mici şi albe.

— Ştii, Yossarian, reflectă el politicos, ca un fel de cugetare degajată, ce părea zeflemitoare şi sinceră în acelaşi timp. Eu chiar te admir un pic. Eşti o persoană inteligentă, de o mare tărie morală, care a adoptat o atitudine foarte curajoasă. Eu sînt o persoană inteligentă fără tărie morală, deci sînt într-o poziţie ideală pentru a o aprecia.

— Trăim vremuri extrem de critice, afirmă arţăgos colonelul

Cathcart dintr-un colţ îndepărtat al biroului, fără a-i da atenţie colonelului Korn.

— Într-adevăr, sînt vremuri extrem de critice, confirmă colonelul Korn, dînd placid din cap. Tocmai s-a produs o schimbare de conducere şi nu ne putem permite o situaţie care ne-ar pune într-o lumină proastă fie faţă de generalul Scheisskopf, fie faţă de generalul Peckem. Nu asta voiai să spui, domnule colonel?

— Nu are nici un sentiment patriotic?

— Nu vrei să lupţi pentru ţara ta? întrebă colonelul Korn, imitînd tonul aspru, mulţumit de sine, al colonelului Cathcart. Nu vrei să-ţi dai viaţa pentru colonelul Cathcart şi pentru mine?

Yossarian se încordă, uluit şi atent, cînd auzi ultimele cuvinte ale colonelului Korn.

— Ce-nseamnă asta? Ce legătură aveţi dumneavoastră şi colonelul Cathcart cu ţara mea? Nu sînteţi acelaşi lucru.

— Cum ne poţi despărţi? întrebă colonelul Korn cu un calm ironic.

— Aşa este! strigă emfatic colonelul Cathcart. Eşti ori pentru noi, ori împotriva noastră. Nu există altă soluţie.

— Mă tem că te-a prins, adăugă colonelul Korn. Eşti fie pentru noi, fie împotriva ţării tale. E cît se poate de simplu.

— A, nu, domnule colonel, nu ţine la mine.

Colonelul Korn era imperturbabil.

— Nici la mine nu ţine, sincer să fiu, dar va ţine la toţi ceilalţi. Asta-i situaţia.

— Îţi faci de ruşine uniforma! declară colonelul Cathcart, spumegînd de furie şi răsucindu-se, ca să dea ochii pentru prima dată cu Yossarian. Aş vrea oricum să ştiu cum ai ajuns căpitan.

— Dumneata l-ai avansat în grad, îi aminti cu un glas blînd colonelul Korn, abţinîndu-se cu greu să chicotească. Nu-ţi aminteşti?

— Ei bine, nu trebuia s-o fac.

— Ţi-am spus să n-o faci, rosti colonelul Korn. Dar n-ai vrut să mă asculţi.

— Ei drăcie, iar torni gaz peste foc! strigă colonelul Cathcart.

Se încruntă şi îl străfulgeră cu privirea pe colonelul Korn, făcîndu-şi ochii mici, bănuitori, şi înfigîndu-şi pumnii în şolduri.

— Ia spune, de fapt de partea cui eşti?

— De partea dumitale, domnule colonel. De care altă parte

aş putea fi?

— Atunci nu te mai lua de mine, te rog. Nu mă mai sîcîi!

— Sînt de partea dumitale, domnule colonel. Dar debordez de patriotism.

— Atunci ai grijă să nu uiţi asta.

Colonelul Cathcart îi întoarse duşmănos spatele după o clipă, insuficient convins, şi începu să se plimbe din nou prin cameră, frămîntînd cu mîinile ţigaretul său lung. Îl arătă cu degetul pe Yossarian.

— Hai să aranjăm ce facem cu el. Eu ştiu ce-aş vrea să fac cu el. L-aş duce afară şi l-aş împuşca. Asta aş vrea să fac cu el. Asta ar face generalul Dreedle cu el.

— Dar generalul Dreedle nu mai este la noi, spuse colonelul Korn, aşa că nu putem să-l ducem afară şi să-l Împuşcăm.

După ce momentul de tensiune cu colonelul Cathcart trecu, colonelul Korn se relaxă din nou şi începu iarăşi să lovească uşor cu picioarele biroul colonelului Cathcart. Se întoarse spre Yossarian.

— Deci, în loc să facem asta, te vom trimite acasă. Am chibzuit mult, dar în cele din urmă am elaborat acest mic plan oribil de a te trimite acasă, fără a produce prea multe nemulţumiri printre prietenii pe care-i vei lăsa în urmă. Nu eşti fericit?

— Ce plan? Nu sînt convins că o să-mi placă.

— Ştiu că n-o să-ţi placă.

Colonelul Korn rîse, împletindu-şi din nou mîinile pe creştetul capului, cu un aer mulţumit.

— O să-l deteşti. Este efectiv odios şi cu siguranţă îţi va apăsa conştiinţa. Dar îl vei accepta destul de repede. Îl vei accepta, pentru că vei ajunge teafăr şi sănătos acasă în două săptămîni şi pentru că n-ai de ales. Ori asta, ori curtea marţială. N-ai încotro.

Yossarian pufni.

— Lăsaţi glumele, domnule colonel. Nu mă puteţi deferi curţii marţiale pentru dezertare în faţa inamicului. V-ar pune într-o lumină proastă şi probabil că nu veţi putea obţine o condamnare.

— Dar te putem deferi acum curţii marţiale pentru dezertare de la datorie, deoarece ai plecat la Roma fără dovada de permisie. Şi putem susţine acuzaţia. Dacă te gîndeşti un minut, vei vedea că nu ne laşi alternativă. Pur şi simplu nu putem să te

lăsăm să-ţi manifeşti deschis nesupunerea fără să te pedepsim. Toţi ceilalţi oameni vor refuza şi ei să mai zboare. Nu, ai cuvîntul meu de onoare. Te vom deferi curţii marţiale dacă respingi tîrgul nostru, chiar dacă asta va ridica o mulţime de întrebări şi colonelul Cathcart va primi un bobîrnac.

Colonelul Cathcart clipi la auzul cuvîntului "bobîrnac" şi, fără o premeditare vizibilă, trînti cu răutate ţigaretul lui subţire din onix şi fildeş de suprafaţa de lemn a biroului.

— Detest acest ţigaret mizerabil!

Ţigaretul sări de pe birou pe perete, ricoşă de-a curmezişul pervazului ferestrei pe podea şi se opri foarte aproape de el. Colonelul îşi coborî privirea spre ţigaret, încruntîndu-se enervat.

— Mă întreb dacă e cu adevărat bun la ceva.

— O să te alegi cu laude din partea generalului Peckem şi cu un bobîrnac din partea generalului Scheisskopf, îl informă generalul Korn, cu o privire răutăcioasă şi nevinovată.

— Atunci cui trebuie să-i fac pe plac?

— Amîndurora.

— Cum să le fac pe plac amîndurora? Se urăsc. Cum o să obţin laude din partea generalul Scheisskopf, fără să obţin un bobîrnac din partea generalului Peckem?

— Mărşăluind.

— Da, mărşăluind. E singurul mod de a-i fi pe plac. Mărşăluieşti. Mărşăluieşti.

Colonelul Cathcart se strîmbă, scîrbit.

— Halal generali! Îşi fac de ruşine uniforma. Dacă asemenea oameni au ajuns generali, nu înţeleg cum de n-aş putea şi eu s-ajung general.

— Vei ajunge departe, îl asigură colonelul Korn, cu o clară lipsă de convingere şi se întoarse din nou, chicotind, spre Yossarian, iar veselia lui plină de dispreţ spori, văzînd expresia inflexibilă de duşmănie şi neîncredere de pe faţa lui Yossarian. Iată, aceasta este esenţa situaţiei. Colonelul Cathcart vrea să fie general, iar eu vreau să fiu colonel, de aceea trebuie să te trimitem acasă.

— De ce vrea să fie general?

— De ce? Pentru acelaşi motiv pentru care eu vreau să fiu colonel. Ce altceva avem de făcut? Toată lumea ne învaţă să aspirăm tot mai sus. Un general e mai sus decît un colonel şi un colonel e mai sus decît un locotenent-colonel. Deci, amîndoi

aspirăm. Şi să ştii, Yossarian, că pentru tine e un mare noroc că aspiram. Coordonarea cu această situaţie este absolut perfectă, dar presupun că ai luat acest factor în considerare în calculele tale.

— N-am făcut nici un calcul, replică Yossarian.

— Da, îmi place foarte mult modul în care minţi, răspunse colonelul Korn. Nu vei fi mîndru să-l vezi pe ofiţerul tău comandant avansat la gradul de general şi să ştii că ai slujit într-o unitate care a practicat o medie de misiuni de luptă pe persoană mai mare decît oricare alta? Nu vrei să fii citat mai des şi să obţii mai multe mănunchiuri de frunze de stejar pe Medalia Aviatorilor? Unde este acel *esprit de corps* al tău? Nu vrei să contribui în continuare la acest măreţ palmares efectuînd mai multe misiuni de luptă? Este ultima ta şansă să răspunzi da.

— Nu.

— În acest caz, ne-ai luat prin surprindere... spuse colonelul Korn fără ranchiună.

— Să-i fie ruşine!

— ... şi sîntem nevoiţi să te trimitem acasă. Trebuie să faci doar cîteva fleacuri pentru noi şi...

— Ce fel de fleacuri? îl întrerupse Yossarian arţăgos şi cuprins de presimţiri rele.

— A, nişte flecuşteţe. Zău că oferta noastră este extrem de generoasă. Vom da ordin să fii trimis în Statele Unite — serios că vom da ordin — şi în schimb va trebui doar...

— Ce? Ce trebuie să fac?

Colonelul Korn rîse scurt.

— Să ne simpatizezi.

Yossarian clipi.

— Să vă simpatizez?

— Să ne simpatizezi.

— Să vă simpatizez?

— Exact, spuse colonelul Korn, dînd din cap, extraordinar de fericit că Yossarian nu-şi ascundea surprinderea şi mirarea. Să ne simpatizezi. Să ni te alături. Să fii amicul nostru. Să spui lucruri frumoase despre noi aici şi în Statele Unite. Să devii unul de-ai noştri. Nu îţi cerem prea mult, nu-i aşa?

— Vreţi doar să vă simpatizez? Atîta tot?

— Atîta tot.

— Atîta tot?

— Să găseşti în inima ta resurse să ne simpatizezi.

Lui Yossarian îi veni să rîdă, încrezător, constatînd cu uimire că totuşi colonelul Korn spunea adevărul.

— Nu va fi prea uşor, chicoti el.

— O, va fi mult mai uşor decît îţi închipui, i-o reteză colonelul Korn, neintimidat de înţepătura lui Yossarian. Vei fi surprins cît de uşor îţi va fi să ne simpatizezi, de îndată ce vei începe.

Colonelul Korn îşi ridică pînă în talie pantalonii voluminoşi şi largi. Crestăturile adînci şi negre care îi izolau de fălci bărbia pătrată se arcuiră din nou, exprimînd un fel de veselie zeflemitoare şi reprobabilă.

— Vezi tu, Yossarian, cu ajutorul nostru o s-o duci împărăteşte. O să te avansăm la gradul de maior şi chiar o să-ţi mai dăm o medalie. Căpitanul Flume pregăteşte deja strălucitoare comunicate de presă despre vitejia ta deasupra Ferrarei, despre profunda şi statornica ta loialitate faţă de unitatea noastră şi despre devotamentul total faţă de datoria ta. Aceste fraze sînt toate citate reale, apropo. Te vom proslăvi şi te vom trimite acasă ca erou, un erou care va fi amintit de Pentagon pentru ridicarea moralului şi pentru propagandă. Vei trăi ca un milionar. Vei fi tratat ca o vedetă. Se vor organiza parade în cinstea ta şi se vor ţine cuvîntări cu scopul de a se aduna fonduri pentru obligaţiunile de război. Te aşteaptă o viaţă luxoasă, de îndată ce vei deveni amicul nostru. Nu e minunat?

Yossarian se pomeni ascultînd cu atenţie această fascinantă prezentare de detalii.

— Nu cred că vreau să ţin cuvîntări.

— Bine, renunţăm la cuvîntări. Important este ce le spui oamenilor de aici.

Colonelul se aplecă în faţă, cu sinceritate, şi încetă să zîmbească.

— Nu vrem ca vreunul dintre oamenii din grup să afle că te trimitem acasă în urma refuzului tău de a mai zbura. Şi nici nu vrem să ajungă la urechile generalului Peckem sau ale generalului Scheisskopf zvonul că există vreo fricţiune între noi. De aceea vom deveni amici atît de buni.

— Ce le voi spune oamenilor care mă vor întreba de ce am refuzat să mai zbor?

— Le vei spune că ai fost informat confidenţial că vei fi trimis înapoi în Statele Unite şi că n-ai vrut să-ţi mai rişti viaţa într-o

misiune sau două. Doar o mică neînţelegere între amici, atîta tot.

— Or să mă creadă?

— Sigur că or să te creadă, imediat ce vor vedea cît de mult ne-am împrietenit şi cînd vor vedea comunicatul de presă şi vor citi lucrurile măgulitoare pe care va trebui să le spui despre mine şi despre colonelul Cathcart. Nu-ţi face probleme în privinţa oamenilor. Vor fi destul de uşor de disciplinat şi de stăpînit după ce vei pleca. Doar cît timp mai eşti aici ne-ai putea da de furcă. Ştii cum e, un măr putred le strică şi pe celelalte, conchise colonelul Korn cu o ironie deliberată. Să ştii — asta ar fi cu adevărat minunat — că ai putea chiar să le insufli dorinţa de a efectua mai multe misiuni.

— Şi dacă vă demasc cînd o s-ajung în Statele Unite?

— După ce vei fi acceptat medalia, avansarea în grad şi tot circul? N-o să te creadă nimeni, armata n-o să te lase şi în fond de ce naiba ai face asta? Vei fi de-ai noştri, nu uita. Te vei bucura, drept răsplată, de un trai bogat, privilegiat. Ai fi un prost să dai cu piciorul la tot numai de dragul unui principiu moral şi tu nu eşti prost. Batem palma?

— Nu ştiu.

— Ori asta, ori curtea marţială.

— Le jucaţi o festă cam urîtă oamenilor din escadrilă, nu-i aşa?

— Odioasă, confirmă binevoitor colonelul Korn şi aşteptă, privindu-l răbdător pe Yossarian, cu o licărire de bucurie ascunsă.

— Ei, drăcie! exclamă Yossarian. Dacă nu vor să mai efectueze misiuni, n-au decît să ia atitudine şi să facă şi ei ceva, cum am făcut eu. Nu?

— Desigur, spuse colonelul Korn.

— Nu are nici un rost să-mi risc viaţa pentru ei, nu?

— Sigur că nu.

Yossarian se decise, cu un rînjet fugar.

— Batem palma! anunţă el victorios.

— Splendid, spuse colonelul Korn cu ceva mai puţină cordialitate decît se aşteptase Yossarian şi se dădu jos de pe biroul colonelului Cathcart, rămînînd în picioare, pe podea.

Îşi extrase cutele de material ale pantalonilor şi chiloţilor de sub perineu şi îi întinse lui Yossarian o mînă moale.

— Bun venit la bord.

— Mulţumesc, domnule colonel. Eu...

— Spune-mi Blackie, John. Acum sîntem amici.

— Desigur, Blackie. Prietenii îmi spun Yo-Yo. Blackie, eu...

— Prietenii îi spun Yo-Yo, fredonă colonelul Korn către colonelul Cathcart. De ce nu-l feliciţi pe Yo-Yo pentru gestul înţelept pe care-l face?

— Faci un gest foarte înţelept, Yo-Yo, spuse colonelul Cathcart, scuturînd zelos şi neîndemînatic mîna lui Yossarian.

— Vă mulţumesc, domnule colonel, eu...

— Spune-i Chuck, spuse colonelul Korn.

— Da, da, spune-mi Chuck, spuse colonelul Cathcart, rîzînd cu poftă şi totodată jenat. Acum sîntem toţi amici.

— Desigur, Chuck.

— Ieşire din scenă cu zîmbete, spuse colonelul Korn cu mîinile pe umerii lor, în timp ce toţi trei se îndreptau spre uşă.

— Vino într-o seară să iei masa cu noi, Yo-Yo, îl pofti ospitalier colonelul Cathcart. Ce-ai zice de astă-seară? În sala de mese a grupului.

— Cu plăcere, să trăiţi.

— Chuck, îl corectă mustrător colonelul Korn.

— Iartă-mă, Blackie. Chuck. Nu mă pot obişnui.

— Nu-i nimic, amice.

— Bine, amice.

— Mulţumesc, amice.

— N-ai pentru ce, amice.

— La revedere, amice.

Yossarian le făcu afectuos semn cu mîna noilor lui prieteni şi ieşi pe coridorul-balcon, venindu-i să cînte în clipa cînd rămase singur. Era liber să plece acasă. Reuşise; revolta lui reuşise; era în siguranţă şi nu avea de ce să-i fie ruşine de nimeni. Porni vesel spre scară, cu un pas săltăreţ. Un soldat în salopetă verde îl salută. Yossarian îi întoarse fericit salutul, privindu-l intrigat pe soldat. I se părea ciudat de familiar. Cînd Yossarian îi întoarse salutul, soldatul în salopetă verde se transformă brusc în tîrfa lui Nately şi se repezi la el cu un cuţit de bucătărie cu mîner de os, care se înfipse sub braţul lui ridicat. Yossarian se prăbuşi pe podea urlînd şi închizînd ochii, cuprins de groază, cînd văzu că fata ridică din nou cuţitul ca să-l lovească. Era deja inconştient, cînd colonelul Korn şi colonelul Cathcart ieşiră în fugă din birou

şi îi salvară viaţa alungînd-o pe tîrfă.

41
SNOWDEN

— Taie, spuse un medic.

— Taie tu, spuse un altul.

— Fără tăieturi, spuse Yossarian cu limba greoaie, împleticită.

— Ia uite cine se bagă, se plînse unul dintre medici. Încă unul care îşi dă cu părerea. Operăm sau nu operăm?

— N-are nevoie de operaţie, se plînse celălalt. E o rană mică. Trebuie doar să oprim sîngerarea, s-o curăţăm şi să facem cîteva cusături.

— Dar n-am avut ocazia să mai operez pînă acum. Care e bisturiul? Ăsta este bisturiul?

— Nu, celălalt este bisturiul. Hai, dă-i drumul şi taie, dacă tot e s-o faci. Fă incizia.

— Aşa?

— Nu acolo, cretinule!

— Fără incizii, spuse Yossarian, văzînd prin ceaţa inconştienţei că doi necunoscuţi se pregăteau să-l taie.

— Încă unul care-şi dă cu părerea, se plînse sarcastic primul medic. Are de gînd să trăncănească aşa, în timp ce o să-l operăm?

— Nu poţi să-l operezi pînă nu-l primesc, spuse un funcţionar.

— Nu-l poţi primi pînă nu-i aflu datele, spuse un colonel gras şi înţepat, cu mustaţă şi cu o faţă trandafirie imensă, apropiată foarte mult de Yossarian, care emana o căldură pîrjolitoare, ca fundul unei uriaşe tigăi. Unde te-ai născut?

Colonelul cel gras şi înţepat îi amintea lui Yossarian de colonelul cel gras şi înţepat care îl interogase pe capelan şi îl găsise vinovat. Yossarian îl privi de jos printr-o peliculă sticloasă. Mirosul persistent de formol şi de alcool îndulcea aerul.

— Pe un cîmp de bătălie, răspunse el.

— Nu, nu. În ce stat te-ai născut?

— În statul pe pat.

— Nu, nu, n-ai înţeles.

— Lasă-mă pe mine, îl sfătui un bărbat cu faţa ca un topor, cu ochi aprigi adînciţi în orbite şi cu o gură subţire şi răutăcioasă. Vrei să faci pe deşteptul? îl întrebă el pe Yossarian.

— Deliră, spuse unul dintre medici. De ce nu ne laşi să-l ducem înăuntru şi să-l tratăm?

— Lasă-l aici dacă deliră. Poate spune ceva incriminator.

— Dar încă sîngerează abundent. Nu vedeţi? Poate chiar să moară.

— Bravo lui!

— I-ar sluji drept lecţie nemernicului trădător, spuse colonelul cel gras şi înţepat. Hai, John, să dăm cărţile pe faţă. Vrem să aflăm adevărul.

— Toată lumea îmi spune Yo-Yo.

— Vrem să colaborezi cu noi, Yo-Yo. Sîntem prietenii tăi şi vrem să ai încredere în noi. Sîntem aici ca să te ajutăm. N-o să-ţi facem nici un rău.

— Să ne vîrîm degetele în rana lui şi s-o scobim, propuse bărbatul cu faţa ca un topor.

Yossarian îşi lăsă pleoapele să cadă peste ochi, sperînd că ei vor crede că şi-a pierdut cunoştinţa.

— A leşinat, îl auzi pe un medic spunînd. Nu-l putem trata acum, pînă nu e prea tîrziu? Chiar s-ar putea să moară.

— Bine, luaţi-l. Sper să moară, nemernicul.

— Nu-l puteţi trata pînă nu-l primesc, spuse funcţionarul.

Yossarian făcu pe mortul, cu ochii închişi, în timp ce funcţionarul îl primi căutînd printre hîrtii, apoi îl duseră încet cu targa pe rotile, într-o încăpere întunecoasă, neaerisită, cu reflectoare orbitoare deasupra, în care mirosul înţepător şi dulceag de formol şi de alcool era şi mai puternic. Duhoarea aceea plăcută, pătrunzătoare, te ameţea. Yossarian simţi apoi mirosul de eter şi auzi un clinchet de sticlă. Ascultă cu o veselie tainică, egoistă, respiraţia gîjîită a celor doi medici. Îl distra că îl credeau inconştient şi nu ştiau că îi asculta. Totul i se părea o prostie, pînă cînd unul dintre medici spuse:

— Păi credeţi că trebuie să-i salvăm viaţa? Poate că ei se supără dacă i-o salvăm.

— Hai să operăm, spuse celălalt medic. Să-l deschidem şi să pătrundem în miezul lucrurilor, odată pentru totdeauna. Se tot plînge de ficat. Ficatul lui pare foarte mic pe această

radioscopie.

— Ăla e pancreasul, tîmpitule. Ăsta e ficatul.

— Ba nu. Aia e inima. Pariez pe cinci cenţi că ăsta e ficatul. O să mă conving cînd o să operez. Să mă spăl pe mîini înainte?

— Fără operaţie, spuse Yossarian, deschizînd ochii şi încercînd să se ridice în şezut.

— Încă unul care-şi dă cu părerea, bombăni indignat unul dintre medici. Nu-l putem face să închidă gura?

— Am putea să-i facem o generală. Eterul e aici.

— Fără generale, spuse Yossarian.

— Încă unul care-şi dă cu părerea, spuse un medic.

— Hai să-i facem o generală şi să-l adormim. Pe urmă putem să facem ce vrem cu el.

I-au făcut lui Yossarian anestezie generală şi l-au adormit. Yossarian s-a trezit însetat, într-o rezervă, înecat în vapori de eter. Colonelul Korn era acolo, la căpătîiul patului, aşteptînd calm pe un scaun, cu cămaşa şi pantalonii lui din stofă kaki decolorată pe el. Un zîmbet afabil, flegmatic, îi atîrna pe faţa cafenie, cu obrajii nebărbieriţi de mult, şi îşi freca uşor scăfîrlia chelă cu ambele palme. Se aplecă în faţă chicotind cînd Yossarian se trezi şi îl asigură pe cel mai prietenos ton posibil că tîrgul pe care-l încheiaseră era încă valabil, dacă Yossarian nu va muri. Yossarian vomă şi colonelul Cathcart ţîşni în picioare la primul acces de tuse şi se îndepărtă scîrbit, aşa încît părea într-adevăr că fiecare nor era tivit cu argintiu, cugetă Yossarian, cînd se cufundă din nou într-o ameţeală sufocantă. O mînă cu degete ascuţite îl trezi, scuturîndu-l cu brutalitate. Se întoarse, deschise ochii şi văzu un bărbat necunoscut, cu o faţă răutăcioasă, care îşi arcui buzele spre el cu o expresie dispreţuitoare şi se lăudă:

— L-am prins pe amicul tău, băiete. L-am prins pe amicul tău.

Pe Yossarian îl trecură răcorile, leşinul şi năduşelile.

— Cine e amicul meu? întrebă el, cînd îl văzu pe capelan stînd pe locul unde stătuse colonelul Korn.

— Poate că eu sînt amicul tău, răspunse capelanul.

Dar Yossarian nu-l auzi şi închise ochii. Cineva îi dădu să soarbă nişte apă şi apoi se îndepărtă tiptil. Adormi. Cînd se trezi, se simţi minunat pînă cînd întoarse capul să zîmbească spre capelan şi-l văzu în locul lui pe Aarfy. Yossarian gemu instinctiv şi îşi răsuci faţa în sus, groaznic de enervat cînd Aarfy chicoti şi

îl întrebă cum se simte. Aarfy păru nedumerit cînd Yossarian se interesă de ce nu era în puşcărie. Yossarian închise ochii ca să-l facă să plece. Cînd îi deschise, Aarfy dispăruse şi apăruse capelanul. Yossarian izbucni în rîs cînd zări rînjetul vesel al capelanului şi îl întrebă de ce naiba era atît de fericit.

— Sînt fericit pentru tine, răspunse capelanul, cu o candoare şi o bucurie pline de exaltare. Am auzit că ai fost foarte grav rănit şi că va trebui să fii trimis acasă dacă vei supravieţui. Colonelul Korn a spus că starea ta e critică. Dar tocmai am aflat de la unul din medici că rana ta este de fapt foarte uşoară şi că vei putea pleca într-o zi sau două. Nu eşti în pericol. Nu e rău deloc.

Yossarian ascultă vestea capelanului cu o imensă uşurare.

— Asta-i bine.

— Da, spuse capelanul şi o roşeaţă de bucurie maliţioasă îi apăru pe obraji.

Yossarian rîse, amintindu-şi prima sa conversaţie cu capelanul.

— Ştii, te-am cunoscut la spital. Şi acum sînt iarăşi la spital. În ultimul timp, te cam văd doar în spital. Pe unde te-ai ascuns pînă acum?

Capelanul ridică din umeri.

— M-am rugat mult, mărturisi el. Încerc să stau cît mai mult în cortul meu şi mă rog de fiecare dată ca sergentul Whitcomb să părăsească zona, ca să nu mă prindă.

— Şi îţi serveşte la ceva?

— Îmi ia gîndurile de la necazuri, răspunse capelanul, ridicînd din nou din umeri. Şi îmi oferă şi o ocupaţie.

— Deci îţi serveşte la ceva, nu?

— Da, confirmă capelanul entuziast, de parcă pînă atunci nu-i mai venise ideea asta. Da, cred că îmi serveşte la ceva.

Se aplecă impulsiv în faţă, cu o solicitudine stîngace.

— Yossarian, pot să fac ceva pentru tine cît stai aici, vrei să-ţi aduc ceva?

Yossarian îl tachină jovial.

— De pildă jucării, bomboane, gumă de mestecat?

Capelanul roşi din nou, rînjind timid, iar apoi deveni foarte respectuos.

— De pildă cărţi, poate, sau altceva. Aş vrea să pot face ceva ca să fii fericit. Ştii, Yossarian, noi toţi sîntem foarte mîndri

de tine.

— Mîndri?

— Da, bineînţeles. Pentru că ţi-ai riscat viaţa ca să-l opreşti pe acel asasin nazist. A fost o faptă foarte nobilă.

— Care asasin nazist?

— Cel care a venit aici ca să-i ucidă pe colonelul Cathcart şi pe colonelul Korn. Şi tu i-ai salvat. Putea să te omoare prin înjunghiere cînd te-ai încăierat cu el pe balcon. Ai avut noroc că ai scăpat cu viaţă.

Yossarian chicoti sardonic cînd înţelese.

— N-a fost nici un asasin nazist.

— Ba da, cu siguranţă. Aşa a spus colonelul Korn.

— Era prietena lui Nately. Pe mine voia să mă omoare, nu pe colonelul Cathcart şi pe colonelul Korn. A încercat mereu să mă omoare, de cînd i-am spus că Nately a murit.

— Dar cum se poate? protestă capelanul pălind, derutat şi ofensat. Colonelul Cathcart şi colonelul Korn l-au văzut amîndoi cînd a fugit. În raportul oficial se afirmă că ai împiedicat un asasin nazist să-i ucidă.

— Să nu crezi raportul oficial, îl sfătui sec Yossarian. Face parte din tîrg.

— Ce tîrg?

— Tîrgul pe care l-am făcut cu colonelul Cathcart şi colonelul Korn. Mă lasă să plec acasă ca mare erou, dacă spun tuturor lucruri frumoase despre ei şi nu-i critic în faţa nimănui pentru faptul că îi obligă pe ceilalţi oameni să efectueze mai multe misiuni.

Capelanul se îngrozi şi se ridică pe jumătate de pe scaun. Se zbîrli, cuprins de o spaimă agresivă.

— Dar e groaznic! E un tîrg ruşinos, scandalos, nu-i aşa?

— Odios, răspunse Yossarian, privind ţeapăn tavanul, cu capul sprijinit de pernă. Cred că "odios" este cuvîntul la care ne-am oprit.

— Atunci cum ai putut fi de acord?

— Aveam de ales între asta sau curtea marţială, domnule capelan.

— A! exclamă capelanul cu o privire plină de remuşcări, ducînd mîna la gură şi lăsîndu-se înapoi pe scaun, stingherit. Îmi pare rău de ce-am spus.

— M-ar fi băgat în puşcărie, la un loc cu criminalii.

— Desigur. Deci trebuie să faci ceea ce crezi de cuviinţă.

Capelanul dădu din cap pentru sine, de parcă trăsese o concluzie, şi se cufundă într-o tăcere jenantă.

— Nu-ţi face probleme, spuse Yossarian, rîzînd trist, după ce trecură cîteva clipe. N-am s-o fac.

— Dar trebuie s-o faci, insistă capelanul, aplecîndu-se în faţă îngrijorat. Serios că trebuie s-o faci. Eu nu am nici un drept să te influenţez. Serios, nu aveam dreptul să-ţi spun nimic.

— Nu m-ai influenţat.

Yossarian se săltă pe o parte şi clătină din cap, luîndu-şi în batjocură un aer solemn.

— Doamne, domnule capelan! Îţi dai seama ce păcat ar fi ăsta? Să-i salvezi viaţa colonelului Cathcart! Nu-mi doresc această crimă la activ.

Capelanul reveni la subiect cu precauţie.

— Şi atunci ce-ai să faci? Doar n-o să-i laşi să te bage la puşcărie.

— O să mai efectuez misiuni de luptă. Sau poate că o să dezertez şi o să-i las să mă prindă. Probabil că mă vor prinde.

— Şi te vor băga la puşcărie. Doar nu vrei să ajungi la puşcărie.

— Atunci voi continua, probabil, să efectuez misiuni de luptă pînă se va sfîrşi războiul. Cîţiva dintre noi trebuie să supravieţuiască.

— Dar s-ar putea să fii ucis.

— Atunci cred că nu voi mai pleca în misiune.

— Şi ce vei face?

— Habar n-am.

— O să-i laşi să te trimită acasă?

— Habar n-am. E zăpuşeală afară? Aici e foarte cald.

— E foarte frig afară, spuse capelanul.

— Ştii, îşi aminti Yossarian, s-a petrecut un lucru foarte ciudat — poate că am visat. Cred că un necunoscut a venit aici înainte şi mi-a spus că l-a prins pe amicul meu. Mă întreb dacă a fost o închipuire.

— Nu cred, îl informă capelanul. Începuseşi să-mi povesteşti, cînd am trecut pe aici mai devreme.

— Atunci chiar aşa a spus. "L-am prins pe amicul tău, băiete", a spus el. "L-am prins pe amicul tău." N-am văzut în viaţa mea un tip mai duşmănos. Mă întreb cine o fi amicul meu.

— Îmi place să cred că eu sînt amicul tău, Yossarian, spuse capelanul cu o sinceritate umilă. Şi cu siguranţă că m-au prins. Au numărul meu şi mă ţin sub supraveghere; fac ce vor din mine. Asta mi-au spus la interogatoriu.

— Nu, nu cred că la tine s-a referit, conchise Yossarian. Cred că trebuie să fie altcineva, de pildă Nately sau Dunbar. Ştii, cineva care a fost ucis în război, ca de pildă Clevinger, Orr, Dobbs, Puştiul Sampson sau McWatt.

Yossarian respiră speriat şi clătină din cap.

— Acum mi-am dat seama! exclamă el. I-au înhăţat pe toţi amicii mei, nu? Am rămas numai eu şi Joe Flămîndul.

Se cutremură de groază, văzîndu-l pe capelan pălind.

— Ce este, domnule capelan?

— A murit Joe Flămîndul.

— Doamne, nu! În misiune?

— A murit în somn, în timp ce visa ceva. Au găsit un motan pe faţa lui.

— Bietul de el! spuse Yossarian şi începu să plîngă, ascunzîndu-şi lacrimile în scobitura umărului.

Capelanul plecă fără să-şi ia rămas-bun. Yossarian mîncă ceva şi apoi adormi. O mînă îl scutură, trezindu-l în mijlocul nopţii. Deschise ochii şi văzu un bărbat slab şi rău, îmbrăcat cu un halat şi o pijama de spital, care-l privi cu un zîmbet afectat şi nesuferit şi îi spuse batjocoritor:

— L-am înhăţat pe amicul tău, băiete. L-am înhăţat pe amicul tău.

Yossarian se enervă.

— Ce tot îndrugi? strigă el, începînd să intre în panică.

— Vei afla, băiete. Vei afla.

Yossarian se repezi la beregata torţionarului lui cu o mînă, dar omul îi alunecă printre degete fără efort şi dispăru pe coridor, rîzînd cu răutate. Yossarian zăcea tremurînd, cu pulsul bubuind. Era scăldat într-o sudoare rece. Se întrebă cine era amicul lui. În spital era întuneric şi o linişte desăvîrşită. Nu avea ceas ca să ştie cît era ora. Era treaz de-a binelea şi ştia că era ţintuit de pat, captiv al uneia dintre acele nopţi de insomnie care durează o veşnicie, pînă la ivirea zorilor. O răceală cumplită i se strecură pulsînd în picioare. Îi era frig şi se gîndi la Snowden; nu fusese niciodată amicul lui, dar era un puşti vag cunoscut, care era grav rănit şi îngheţat de frig, sub pata de

lumină galbenă şi aspră a soarelui ce i se revărsa pe faţă dinspre hubloul din stînga, cînd Yossarian se tîrî în sectorul din spate al avionului, pe deasupra compartimentului pentru bombe, după ce Dobbs îl implorase prin interfon să-l ajute pe mitralior. Lui Yossarian i se întoarse stomacul pe dos cînd revăzu în minte scena aceea macabră; era absolut revoltat şi stătu înfricoşat pe loc cîteva clipe, înainte de a coborî, ghemuit pe mîini şi genunchi, în tunelul îngust de deasupra compartimentului pentru bombe de lîngă lada ruginită şi sigilată, în care se afla trusa de prim-ajutor. Snowden zăcea pe spate, pe jos, cu picioarele desfăcute, încă stingherit şi împovărat de costumul de protecţie, de casca de protecţie, de harnaşamentul paraşutei şi de vesta de salvare. Nu departe, tot pe jos, zăcea micul mitralior din coada avionului, într-un leşin al morţii. Rana pe care o văzu Yossarian era pe partea exterioară a coapsei lui Snowden, mare şi adîncă, precum o minge de fotbal, la prima vedere. Era imposibil de spus unde se terminau zdrenţele salopetei îmbibate de sînge şi unde începea carnea sfîrtecate.

În trusa de prim-ajutor nu exista morfină, nimic care să-i aline lui Snowden durerea, în afară de şocul paralizant al rănii căscate hidos. Cele douăsprezece fiole de morfină fuseseră furate din cutia lor şi înlocuite cu un bilet cu un scris îngrijit: "Ce este bine pentru M & M Enterprises este bine pentru ţară. Milo Minderbinder". Yossarian îl înjură pe Milo şi duse două aspirine la buzele cenuşii, incapabile să le primească. Dar mai întîi aplică repede un garou în jurul coapsei lui Snowden, pentru că nu-i veni altceva în minte în primele momente, cînd toate simţurile îi erau răvăşite, cînd ştia că trebuia să acţioneze competent şi imediat şi se temea că s-ar putea pierde cu totul. Snowden îl privea tot timpul, fără să spună nimic. Nu-i ţîşnea sînge din nici o arteră, dar Yossarian se prefăcu absorbit cu totul de improvizarea unui garou, pentru că aplicarea unui garou era o treabă pe care nu ştia cum s-o facă. Lucra cu o dibăcie şi o seriozitate simulată, simţind privirea stinsă a lui Snowden lipită de el. Îşi veni în fire înainte de a termina cu garoul şi îl slăbi imediat, ca să elimine pericolul unei cangrene. Avea acum mintea limpede şi ştia cum să procedeze. Scotoci prin trusa de prim-ajutor după o foarfecă.

— Mi-e frig, spuse încet Snowden. Mi-e frig.

— O să te faci bine, puştiule, îl încurajă zîmbind Yossarian. O să te faci bine.

— Mi-e frig, spuse din nou Snowden cu un glas firav, de copil. Mi-e frig.

— Stai liniştit, spuse Yossarian, fiindcă nu ştia ce altceva putea să spună. Stai liniştit.

— Mi-e frig, scînci Snowden. Mi-e frig.

— Stai liniştit. Stai liniştit.

Lui Yossarian îi era frică şi se mişcă mai repede. Găsi în sfîrşit o foarfecă şi începu să taie cu grijă salopeta lui Snowden în sus, deasupra rănii, pînă sub vintre. Sfîrtecă stofa de gabardină în jurul coapsei, în linie dreaptă. Micuţul mitralior din coada avionului se trezi în timp ce Yossarian tăia cu foarfeca, îl văzu şi leşină din nou. Snowden îşi deplasă capul în partea cealaltă, ca să-l privească mai direct pe Yossarian. O lumină întunecată, din străfunduri, licărea în ochii lui vlăguiţi şi apatici. Stînjenit, Yossarian încercă să nu se uite la el. Începu să taie în jos prin salopetă, de-a lungul cusăturii interioare. Din rana deschisă — era un tub de os subţire ceea ce vedea el întinzîndu-se adînc în fluidul purpuriu de sînge din spatele fibrelor răsucite, şocante, de muşchi stranii — se scurgea sînge în mai multe şiroaie, ca zăpada care se topeşte pe streşini, dar vîscos şi roşu, îngroşîndu-se deja pe măsură ce cădea. Yossarian continuă să sfîşie salopeta pînă jos şi reuşi să scoată cracul retezat al pantalonului. Acesta căzu pe podea cu un clipocit, scoţînd la iveală tivul chiloţilor kaki care sugeau pe o parte bălţi de sînge, de parcă erau însetaţi. Pe Yossarian îl ului aspectul cadaveric, ca de ceară, al piciorului gol al lui Snowden şi aspectul dezgustător, lipsit de viaţă şi ezoteric, al pufului blond, fin şi cîrlionţat, de pe tibie şi gambă, alb şi bizar. Observă că rana nu era nicidecum mare ca o minge de fotbal, ci lungă şi lată ca mîna lui şi prea adîncă şi crudă, ca să pătrundă în ea cu privirea. Muşchii dinăuntru zvîcneau precum carnea dintr-un hamburger. Un lung oftat de uşurare ieşi încet din gura lui Yossarian, cînd îşi dădu seama că Snowden nu era pe moarte. Sîngele coagula deja în interiorul rănii şi nu era nevoie decît să-l bandajeze şi să-l liniştească pînă va ateriza avionul. Scoase cîteva pacheţele de praf de sulfamidă din trusa de prim-ajutor. Snowden tremură cînd Yossarian se lipi de el uşor, ca să-l întoarcă puţin pe o parte.

— Te doare?

— Mi-e frig, scînci Snowden. Mi-e frig.

— Stai liniştit, spuse Yossarian. Stai liniştit.

— Mi-e frig. Mi-e frig.

— Stai liniştit. Stai liniştit.

— Începe să mă doară, strigă deodată Snowden, chircindu-se jalnic.

Yossarian scotoci frenetic prin trusa de prim-ajutor, căutînd din nou morfină, şi găsi doar biletul lui Milo şi un flacon cu aspirine. Îl înjură în gînd pe Milo şi-i dădu două pastile lui Snowden. Însă n-avea de unde să facă rost de apă. Snowden refuză aspirinele, clătinînd din cap aproape imperceptibil. Era alb la faţă ca hîrtia. Yossarian îi scoase casca de protecţie şi-i aşeză uşor capul pe podea.

— Mi-e frig, gemu Snowden cu ochii pe jumătate închişi. Mi-e frig.

Colţurile gurii începură să i se învineţească. Yossarian încremeni. Se întrebă dacă era o idee bună să-i acopere corpul lui Snowden cu faldurile propriei paraşute. Ridicîndu-şi privirea pe neaşteptate, Snowden îi adresă un zîmbet stins, de cooperare, şi îşi mişcă puţin şoldurile, pentru ca Yossarian să poată începe să presare sulfamidă pe rană. Yossarian se puse pe treabă cu o încredere şi un optimism reînnoit. Avionul se zgîlţîi cînd trecu printr-un gol de aer, iar el îşi aminti îngrijorat că îşi uitase paraşuta în partea din faţă a aeronavei. Dar n-avea ce să mai facă. Turnă conţinutul mai multor plicuri cu pudră albă şi cristalină peste rana ovală, pînă cînd nu mai văzu nimic roşu, după care trase aer în piept şi strînse din dinţi, atingînd cu mîinile goale fîşiile de carne zdrenţuită şi punîndu-le la locul lor. Cu mişcări rapide, acoperi întreaga rană cu un tampon mare de vată şi pe urmă îşi retrase mîinile. Zîmbi neliniştit cînd acest calvar luă sfîrşit. Contactul cu carnea moartă nu fusese nici pe departe atît de scîrbos pe cît se aşteptase, iar pe de altă parte găsise un pretext să mîngîie de mai multe ori rana cu degetele, ca să se convingă de propriul lui curaj.

Începu apoi să lege tamponul cu un sul de tifon. Cînd înconjură a doua oară coapsa lui Snowden cu un bandaj, zări o mică gaură pe partea interioară, prin care intrase schija, o rană rotundă, boţită, de mărimea unui ban, cu marginile vineţii şi cu un miez negru, unde sîngele făcuse crustă. Yossarian o pudră cu

praf de sulfamidă şi continuă să înfăşoare tifonul în jurul piciorului lui Snowden, pînă cînd fixă bine tamponul. Tăie fîşia de tifon cu foarfeca şi sfîşie capătul la mijloc. Legă apoi cu un nod solid. Ştia că era un bandaj bine făcut şi se lăsă pe călcîie mîndru, ştergîndu-şi transpiraţia de pe frunte, şi îi zîmbi lui Snowden cu un sentiment de prietenie spontană.

— Mi-e frig, gemu Snowden. Mi-e frig.

— O să te faci bine, puştiule, îl încurajă Yossarian, mîngîindu-i braţul ca să-l liniştească. Situaţia e sub control.

Snowden clătină vlăguit din cap.

— Mi-e frig, repetă el cu ochii întunecaţi şi orbi, ca de piatră. Mi-e frig.

— Stai liniştit, spuse Yossarian, cuprins tot mai mult de îndoială şi de frămîntare. Stai liniştit. Mai avem puţin şi ajungem jos şi doctorul Daneeka va avea grijă de tine.

Dar Snowden continuă să clatine din cap şi arătă în sfîrşit, cu o mişcare abia perceptibilă a bărbiei, în jos, spre subsuoară. Yossarian se aplecă în faţă ca să se uite şi văzu o pată de o culoare ciudată îmbibînd salopeta chiar deasupra găurii pentru braţ a costumului de protecţie. Yossarian simţi că i se opreşte inima în loc, apoi începu să-i bată atît de violent, că abia mai putea să respire. Snowden avea o rană în interiorul costumului de protecţie. Yossarian desfăcu capsele costumului de protecţie şi se auzi urlînd sălbatic, în clipa cînd măruntaiele lui Snowden se revărsară pe jos, alcătuind o grămadă îmbibată de sînge, şi continuară să se prelingă afară. O schijă de peste şapte centimetri intrase prin cealaltă parte chiar sub braţ şi străpunsese totul, ducînd cu ea bucăţi pestriţ colorate din trupul lui Snowden, prin gaura imensă din coaste, pe care o produsese cînd ieşise. Yossarian mai urlă o dată şi îşi apăsă ambele mîini pe ochi. Dinţii îi clănţăneau de spaimă. Se sili să privească din nou. Acolo era din plin ce îi dăduse Dumnezeu, se gîndi el mîhnit, în timp ce privea — ficat, plămîni, rinichi, coaste, stomac şi bucăţi din roşiile umplute pe care le mîncase Snowden în ziua aceea la prînz. Yossarian detesta roşiile umplute şi îşi întoarse ameţit capul; începu să vomite, apăsîndu-şi pieptul care-i ardea. Mitraliorul din coada avionului se trezi în timp ce Yossarian voma, îl văzu şi leşină din nou. Cînd termină, Yossarian era stors de oboseală, de suferinţă şi de disperare. Se întoarse vlăguit spre Snowden, care respira acum mai slab şi mai rapid şi a cărui

faţă era tot mai palidă. Se întrebă cum naiba să încerce să-l salveze.

— Mi-e frig, scînci Snowden. Mi-e frig.

— Stai liniştit, mormăi mecanic Yossarian, cu un glas prea stins ca să fie auzit. Stai liniştit.

Şi lui Yossarian îi era frig şi tremura involuntar. Simţea cum toată pielea i se încreţeşte, în timp ce privea disperat în jos, spre taina sinistră pe care Snowden o răspîndise pe podeaua năclăită. Mesajul transmis de măruntaiele lui era limpede. Omul era problema, aceasta era taina lui Snowden. Aruncă-l pe fereastră şi va cădea. Dă-i foc şi va arde. Îngroapă-l şi va putrezi ca orice gunoi. O dată ce dispare sufletul, omul este un gunoi. Aceasta era taina lui Snowden. Cînd soseşte clipa, totul s-a terminat.

— Mi-e frig, spuse Snowden. Mi-e frig.

— Stai liniştit, spuse Yossarian. Stai liniştit.

Trase coarda paraşutei lui Snowden şi îi acoperi trupul cu foaia albă de nailon.

— Mi-e frig.

— Stai liniştit.

42
YOSSARIAN

— Colonelul Korn spune, îi comunică maiorul Danby lui Yossarian, cu un zîmbet mulţumit şi afectat, că tîrgul nostru se menţine. Totul merge foarte bine.

— Ba nu merge deloc.

— O, ba da, insistă binevoitor maiorul Danby. De fapt, lucrurile merg din ce în ce mai bine. A fost un mare noroc faptul că era să fii ucis de fata aceea. Acum tîrgul poate fi dus pînă la capăt.

— Nu fac nici un tîrg cu colonelul Korn.

Optimismul clocotitor al maiorului Danby se dezumflă pe loc şi maiorul se acoperi brusc de broboane de sudoare.

— Dar ai încheiat un tîrg cu el, nu? întrebă el supărat şi derutat. Nu aveţi o înţelegere?

— Anulez înţelegerea.

— Dar aţi bătut palma, nu? I-ai dat cuvîntul tău de gentleman.

— Îmi încalc cuvîntul.

— Vai, vai, oftă maiorul Danby şi începu să-şi tamponeze ineficient fruntea frămîntată de griji cu o batistă albă împăturită. Dar de ce, Yossarian? Tîrgul pe care ţi-l oferim este foarte avantajos.

— E un tîrg împuţit, Danby. E un tîrg odios.

— Vai, vai, se agită maiorul Danby, trecîndu-şi mîna peste părul brunet şi sîrmos, deja îmbibat de sudoare pînă în vîrfurile buclelor dese, tunse scurt. Vai, vai.

— Danby, nu crezi că e odios?

Maiorul Danby chibzui o clipă.

— Ba da, cred că e odios, recunoscu el în silă, iar ochii lui globulari, exoftalmici, aveau o privire disperată. Dar de ce ai acceptat un asemenea tîrg, dacă nu ţi-a plăcut?

— L-am acceptat într-un moment de slăbiciune, se dădu mare Yossarian, cu o ironie sumbră. Încercam să-mi salvez viaţa.

— Şi acum nu vrei să-ţi salvezi viaţa?

— Tocmai de aceea n-o să le permit să mă mai oblige să zbor.

— Atunci lasă-i să te trimită acasă şi nu vei mai fi în pericol.

— O să-i las să mă trimită acasă pentru că am făcut mai mult de cincizeci de misiuni, spuse Yossarian, şi nu pentru că am fost înjunghiat de fata aceea sau pentru că m-am purtat ca un nemernic încăpăţînat.

Maiorul clătină categoric din cap, privind sincer jignit prin ochelari.

— Ar trebui să-i trimită aproape pe toţi oamenii acasă, dacă ar face asta. Cei mai mulţi au efectuat peste cincizeci de misiuni. Colonelului Cathcart îi este imposibil să aducă dintr-o dată atîtea echipaje noi, lipsite de experienţă, fără să fie anchetat. E prins în propria lui capcană.

— E problema lui.

— Nu, nu, nu, Yossarian, îl contrazise politicos maiorul Danby. E problema ta. Pentru că, dacă nu respecţi înţelegerea, vor iniţia procedurile curţii marţiale imediat ce te vei externa.

Yossarian îi făcu cu tifla maiorului Danby şi rîse încîntat şi obraznic.

— Aiurea! Nu mă minţi, Danby. Nici măcar nu vor încerca.

— De ce n-ar încerca? întrebă maiorul Danby, clipind mirat.

— Pentru că acum îi am la mînă. Există un raport oficial, în care se spune că am fost înjunghiat de un asasin nazist care încerca să-i ucidă pe ei. După treaba asta, ar părea absurzi dacă ar încerca să mă aducă în faţa curţii marţiale.

— Dar, Yossarian, rosti maiorul Danby, mai există un raport oficial, în care se spune că ai fost înjunghiat de o fată nevinovată, în timpul unor operaţiuni de amploare pe piaţa neagră, ce includeau acte de sabotaj şi vînzarea de secrete militare inamicului.

Yossarian rămase foarte surprins şi dezamăgit.

— Un alt raport oficial?

— Yossarian, ei pot pregăti oricîte rapoarte vor şi le pot alege pe cele de care au nevoie în orice ocazie dată. Nu ştiai asta?

— Of, Doamne, murmură Yossarian, total disperat, albindu-se la faţă. Of, Doamne!

Maiorul Danby se cutremură şi îşi întoarse jenat faţa pentru o secundă.

— Yossarian, rosti el, nu-i va fi de folos nimănui dacă îl forţezi pe colonelul Cathcart să te defere curţii marţiale şi să facă dovada că eşti vinovat de toate infracţiunile de care vei fi acuzat. Vei sta la puşcărie mult timp şi toată viaţa ta va fi distrusă.

Yossarian îl ascultă cu tot mai multă îngrijorare.

— De ce infracţiuni mă vor acuza?

— Incompetenţă deasupra Ferrarei, nesupunere, refuz de a angaja inamicul în luptă conform ordinului şi dezertare.

Yossarian îşi supse sobru obrajii.

— Ar putea să mă acuze de toate astea, nu? Mi-au dat o medalie pentru Ferrara. Cum e posibil să mă acuze acum de incompetenţă?

— Aarfy va jura că tu şi McWatt aţi minţit în raportul oficial.

— Pun pariu că aşa va face, nemernicul!

— Te vor mai găsi vinovat, înşiră maiorul Danby, de viol, de operaţiuni de amploare pe piaţa neagră, de acte de sabotaj şi de vînzarea unor secrete militare inamicului.

— Cum vor dovedi? N-am făcut nimic din toate astea.

— Dar au martori care vor jura că ai făcut. Pot obţine toţi

martorii de care au nevoie, convingîndu-i pur şi simplu că distrugerea ta este spre binele ţării. Şi, într-un fel, ar fi spre binele ţării.

— În ce fel? întrebă Yossarian, ridicîndu-se încet într-un cot, cu o ostilitate înţepată.

Maiorul Danby se retrase un pic şi începu să-şi tamponeze din nou fruntea.

— Uite ce e, Yossarian, începu el bîlbîindu-se, ca să se scuze, efortul de război nu va fi cu nimic înlesnit prin discreditarea colonelului Cathcart şi a colonelului Korn. Hai să privim adevărul în faţă, Yossarian — orice ai spune, regimentul are o reputaţie foarte bună. Dacă ai fi deferit curţii marţiale şi ai fi declarat nevinovat, ar refuza probabil şi alţi oameni să mai plece în misiune. Colonelul Cathcart ar cădea în dizgraţie şi eficienţa militară a unităţii ar putea fi distrusă. Deci, în felul acesta ar fi bine pentru ţară să fii găsit vinovat şi băgat la închisoare, chiar dacă eşti nevinovat.

— Ce frumos ştii să prezinţi lucrurile! i-o reteză Yossarian cu o duşmănie caustică.

Maiorul Danby roşi, se foi şi îşi feri stingherit privirea.

— Te rog nu da vina pe mine, se ragă el cu o expresie de integritate neliniştită. Ştii că nu sînt eu de vină. Tot ce fac este să încerc să privesc lucrurile obiectiv şi să găsesc soluţia la o situaţie foarte dificilă.

— Nu eu am creat această situaţie.

— Dar o poţi rezolva. Şi ce altceva poţi face? Nu vrei să mai pleci în misiune.

— Pot să fug.

— Să fugi?

— Să dezertez. Să decolez. Pot să întorc spatele la toată porcăria asta blestemată şi s-o iau la fugă.

Maiorul Danby era şocat.

— Unde? Unde ai putea pleca?

— Aş putea ajunge destul de uşor la Roma. Şi m-aş putea ascunde acolo.

— Şi să trăieşti fiecare minut al vieţii tale cu groaza că te vor găsi? Nu, nu, nu, nu, Yossarian. Ar fi o faptă catastrofală şi josnică. Fugind de probleme nu le rezolvi niciodată. Te rog să mă crezi. Eu încerc doar să te ajut.

— Asta a spus şi detectivul cel bun, înainte de a se hotărî să-

şi înfigă degetul în rana mea, replică sarcastic Yossarian.

— Eu nu sînt detectiv, răspunse indignat maiorul Danby, roşind din nou. Eu sînt un profesor universitar cu un foarte dezvoltat simţ al binelui şi al răului şi n-aş încerca să te păcălesc. N-aş minţi pe nimeni.

— Ce ai face dacă unul dintre oamenii din grup te-ar întreba de această conversaţie?

— L-aş minţi.

Yossarian rîse batjocoritor şi maiorul Danby, deşi stînjenit de roşeaţa din obraji, se lăsă uşurat pe speteaza scaunului, de parcă se bucura de răgazul promis de schimbarea de dispoziţie a lui Yossarian. Acesta îl privi cu o milă reţinută, amestecată cu dispreţ. Se ridică în capul oaselor, cu spatele sprijinit de tăblia patului, îşi aprinse o ţigară, schiţă un zîmbet amuzat forţat şi privi cu o înţelegere pasageră groaza cumplită oglindită în ochii căscaţi, care se întipărise pentru totdeauna pe faţa maiorului Danby în ziua misiunii de la Avignon, cînd generalul Dreedle ordonase să fie dus afară şi împuşcat. Ridurile produse de sperietura de atunci vor rămîne veşnic acolo, ca nişte cicatrice adînci şi negre, iar lui Yossarian i se făcu milă de acel idealist blînd, moral, de vîrstă mijlocie, aşa cum i se făcea milă de mulţi oameni cu defecte nu prea mari şi cu necazuri neînsemnate.

Rosti cu o politeţe deliberată:

— Danby, cum poţi lucra cu oameni de teapa lui Cathcart şi Korn? Nu ţi se întoarce stomacul pe dos?

Maiorul Danby păru surprins de întrebarea lui Yossarian.

— Eu îmi ajut ţara cu adevărat, răspunse el, de parcă răspunsul ar fi fost evident. Colonelul Cathcart şi colonelul Korn sînt superiorii mei şi executarea ordinelor lor este singura mea contribuţie la efortul de război. Lucrez cu ei pentru că este de datoria mea s-o fac. Şi de asemenea, adăugă el cu glasul mult scăzut şi coborîndu-şi privirea, pentru că nu sînt o persoană foarte agresivă.

— Ţara ta nu mai are nevoie de ajutorul tău, deduse Yossarian fără duşmănie. Deci nu faci decît să-i ajuţi.

— Încerc să nu mă gîndesc la asta, recunoscu sincer maiorul Danby. Încerc să mă concentrez numai asupra marelui rezultat şi să uit că şi ei reuşesc. Încerc să mă prefac că ei nu sînt importanţi.

— Asta-i problema mea, să ştii, medită înţelegător Yossarian,

încrucişîndu-şi braţele. Între mine şi fiecare ideal mă poticnesc întotdeauna de un Scheisskopf, un Peckem, un Korn şi un Cathcart. Şi treaba asta îmi cam modifică idealul.

— Trebuie să încerci să nu te mai gîndeşti la ei, îl sfătui optimist maiorul Danby. Şi nu trebuie să-i laşi să-ţi schimbe valorile. Idealurile sînt bune, dar oamenii nu sînt uneori la fel de buni. Trebuie să încerci să priveşti în sus, spre marele tablou.

Yossarian respinse sfatul, clătinînd sceptic din cap.

— Cînd privesc în sus, văd oameni dînd ortul popii. Nu văd paradisul, sfinţii sau îngerii. Văd oameni dînd ortul popii la fiecare impuls de omenie şi în fiecare tragedie umană.

— Dar trebuie să încerci să nu te gîndeşti la asta, insistă maiorul Danby. Şi trebuie să încerci să nu te frămînte problema.

— A, de fapt nu mă frămîntă. Mă frămîntă în schimb faptul că ei mă cred un fraier. Cred că ei sînt deştepţi, iar noi, ceilalţi, sîntem tîmpiţi. Şi să ştii, Danby, că acum îmi dau seama pentru prima dată că s-ar putea să aibă dreptate.

— Dar trebuie să încerci să nu te gîndeşti nici la asta, susţinu în continuare maiorul Danby. Trebuie să te gîndeşti numai la binele ţării tale şi la demnitatea omului.

— Da, spuse Yossarian.

— Vorbesc serios, Yossarian. Ăsta nu e primul război mondial. Nu trebuie să uiţi niciodată că sîntem în război cu nişte agresori care nu ne vor lăsa pe nici unul dintre noi în viaţă, dacă vor cîştiga.

— Ştiu asta, răspunse scurt Yossarian, cu o izbucnire bruscă de enervare. Doamne, Danby, mi-am cîştigat medalia pe care am primit-o, indiferent care au fost motivele pentru care mi-au dat-o. Am efectuat afurisitele alea de şaptezeci de misiuni. Nu-mi spune mie să lupt ca să-mi salvez ţara. Acum trebuie să lupt puţin ca să mă salvez pe mine. Ţara nu mai e în pericol, dar eu sînt.

— Încă nu s-a terminat războiul. Nemţii se îndreaptă spre Anvers.

— Nemţii vor fi învinşi în cîteva luni. Iar Japonia va fi înfrîntă după alte cîteva luni. Dacă ar fi să-mi dau viaţa acum, nu aş face-o pentru ţara mea. Aş face-o pentru Cathcart şi Korn. Aşa că deocamdată îmi blochez colimatorul pentru bombe. De acum încolo, o să mă gîndesc numai la mine.

Maiorul Danby răspunse plin de înţelegere, cu un zîmbet

superior.

— Dar, Yossarian, ce-ar fi dacă toţi ar gîndi ca tine?

— În acest caz, aş fi tîmpit să gîndesc eu altfel, nu?

Yossarian se ridică mai sus în şezut, cu o expresie glumeaţă.

— Ştii, am strania senzaţie că am mai purtat exact aceeaşi conversaţie cu altcineva. E la fel ca senzaţia pe care o are capelanul că trăieşte totul de două ori.

— Capelanul vrea să-i laşi să te trimită acasă, observă maiorul Danby.

— Capelanul poate să se arunce în lac.

— Of, Doamne, oftă maiorul Danby, clătinînd din cap cu părere de rău, dezamăgit. Se teme că s-ar putea să te fi influenţat.

— Nu m-a influenţat deloc. Ştii ce aş putea să fac? Aş putea să rămîn aici în spital şi să vegetez. Aş putea să vegetez foarte comod aici şi să-i las pe alţii să ia decizii.

— Tu trebuie să iei deciziile, îl contrazise maiorul Danby. Nu poţi trăi ca o legumă.

— De ce nu?

În ochii maiorului Danby apăru o privire caldă, visătoare.

— Trebuie să fie minunat să trăieşti ca o legumă, conchise el, cufundat în gînduri.

— E oribil, răspunse Yossarian.

— Ba nu, trebuie să fie foarte plăcut să scapi de toate aceste îndoieli şi presiuni, insistă maiorul Danby. Cred că mi-ar plăcea să trăiesc ca o legumă şi să nu iau decizii importante.

— Ce fel de legumă, Danby?

— Un castravete sau un morcov.

— Ce fel de castravete? Unul proaspăt sau unul stricat?

— A, unul proaspăt, desigur.

— Te-ar smulge în floarea tinereţii şi te-ar tăia felii ca să te bage în salată.

Maiorul Danby se întunecă la faţă.

— Atunci unul stricat.

— Te vor lăsa să putrezeşti şi te vor folosi ca îngrăşămînt, ca să crească ăia proaspeţi.

— Atunci cred că nu vreau să trăiesc ca o legumă, spuse maiorul Danby cu un zîmbet de tristă resemnare.

— Danby, chiar trebuie să-i las să mă trimită acasă? îl întrebă grav Yossarian.

Maiorul Danby ridică din umeri.

— E un mod de a te salva.

— E un mod de a mă pierde, Danby. Ar trebui să ştii asta.

— Ai putea avea o mulţime de lucruri pe care le doreşti.

— Nu doresc o mulţime de lucruri pe care le doresc, răspunse Yossarian, apoi bătu cu pumnul în saltea, într-un acces de furie şi neputinţă. Ei, fir-ar să fie, Danby! Mi-au fost ucişi atîţia prieteni în acest război. Nu pot să fac acum un tîrg. Faptul că m-a înjunghiat căţeaua aia este cel mai bun lucru care mi s-a întîmplat vreodată.

— Preferi să intri la puşcărie?

— Tu i-ai lăsa să te trimită acasă?

— Bineînţeles! declară cu convingere maiorul Danby. Bineînţeles că i-aş lăsa, adăugă el după cîteva clipe, mai puţin categoric. Da, probabil că i-aş lăsa să mă trimită acasă dacă aş fi în locul tău, decise el stînjenit, după ce se cufundă într-o cugetare frămîntată.

Apoi îşi întoarse scîrbit faţa într-o parte, cu un gest ce exprima o disperare violentă şi izbucni:

— O, da, sigur că i-aş lăsa să mă trimită acasă! Dar sînt îngrozitor de laş şi n-aş putea fi de fapt în locul tău.

— Dar dacă n-ai fi laş? întrebă Yossarian, cercetîndu-i îndeaproape. Dacă ai avea curajul să sfidezi pe cineva?

— Atunci nu i-aş lăsa să mă trimită acasă, declară categoric maiorul Danby, cu o bucurie viguroasă şi cu mult entuziasm. Dar cu siguranţă nu i-aş lăsa să mă ducă la curtea marţială.

— Ai mai pleca în misiune?

— Nu, bineînţeles că nu. Ar însemna capitulare totală. Şi aş putea fi ucis.

— Atunci ai fugi?

Maiorul Danby încercă să riposteze plin de mîndrie, dar se opri brusc şi falca pe jumătate deschisă i se închise prosteşte. Îşi ţuguie istovit buzele.

— Probabil că pur şi simplu nu există nici o speranţă pentru mine, nu?

Fruntea şi globii oculari albi ieşiţi îi zvîcniră din nou de nervi. Îşi încrucişă încheieturile mîinilor moleşite pe genunchi şi păru că abia respiră, în timp ce şedea cu privirea aţintită spre podea, recunoscîndu-şi înfrîngerea Umbre întunecate şi adînci pătrundeau prin fereastră. Yossarian îl privi grav şi nici unul

dintre ei nu tresări la auzul scrîşniturii produse de un vehicul care frînă brusc afară şi la zgomotul de paşi alergînd şi tropăind zoriţi spre clădire.

— Ba da, există speranţă pentru tine, îşi aminti Yossarian, venindu-i în cele din urmă, cu greu, o idee. Milo te-ar putea ajuta. El e mai tare decît colonelul Cathcart şi este dator să-mi întoarcă serviciile pe care i le-am făcut.

Maiorul Danby clătină din cap şi răspunse pe un ton neutru.

— Milo este acum amic la toartă cu colonelul Cathcart. L-a numit pe colonelul Cathcart vicepreşedinte şi i-a promis un post important după război.

— Atunci ne va ajuta ex-caporalul Wintergreen, rosti Yossarian. Îi urăşte pe amîndoi şi treaba asta îl va înfuria.

Maiorul Danby clătină din nou din cap cu tristeţe.

— Milo şi ex-caporalul Wintergreen au fuzionat săptămîna trecută. Acum sînt asociaţi la M & M Enterprises.

— Deci nu există nici o speranţă pentru noi.

— Nici o speranţă.

— Absolut nici o speranţă?

— Absolut nici o speranţă, acceptă maiorul Danby.

Îşi ridică după un timp privirea, după ce îşi formase o oarecare idee.

— N-ar fi bine dacă ar putea să ne dispară, aşa cum i-au dispărut pe alţii, şi în felul acesta ne-ar uşura de toate aceste poveri copleşitoare?

Yossarian spuse nu. Maiorul Danby căzu de acord, dînd din cap melancolic şi coborîndu-şi din nou privirea; nu mai fu absolut nici o speranţă pentru nici unul dintre ei, pînă în clipa cînd explodă brusc un zgomot de paşi pe coridor, iar capelanul, zbierînd cît îl ţineau puterile, dădu năvală în încăpere cu electrifianta veste despre Orr, atît de copleşit de o emoţie ilară, încît a fost incoerent aproape un minut sau două. Lacrimi de sublimă fericire îi scînteiau în ochi şi Yossarian sări din pat, scoţînd un urlet incredibil cînd înţelese în cele din urmă.

— Suedia? strigă el.

— Orr! strigă capelanul.

— Orr? strigă Yossarian.

— Suedia! strigă capelanul, dînd din cap în sus şi-n jos, vesel şi extaziat, umblînd de colo-colo fără să se poată stăpîni, rînjind, cuprins de o delicioasă frenezie. E un miracol, îţi spun! Un

miracol! Cred din nou în Dumnezeu. Cred cu adevărat. A fost adus de valuri pe ţărmul Suediei, după atîtea săptămîni pe mare! E un miracol.

— Adus de valuri pe ţărm, pe dracu'! declară Yossarian, ţopăind şi el de colo-colo şi rîzînd fericit în hohote către pereţi, tavan, capelan şi maiorul Danby. N-a fost adus de valuri pe ţărmul Suediei. A vîslit pînă acolo! A vîslit pînă acolo, domnule capelan, a vîslit pînă acolo!

— A vîslit pînă acolo?

— Aşa a plănuit! S-a dus în mod deliberat în Suedia.

— Puţin îmi pasă! îi ripostă capelanul, cu acelaşi elan. Este totuşi un miracol, un miracol al inteligenţei umane şi al rezistenţei umane. Uite ce a realizat!

Capelanul se apucă de cap cu ambele mîini, cocoşîndu-se de rîs.

— Ţi-l poţi imagina? exclamă el uimit. Ţi-l poţi imagina în barca aia galbenă, vîslind prin Strîmtoarea Gibraltar noaptea, cu vîsla aia albastră minusculă...

— Cu undiţa tîrîndu-se în urma lui, mîncînd cod crud tot timpul pînă în Suedia şi servindu-se cu ceai în fiecare după-amiază...

— Parcă-l văd! strigă capelanul, înfrînînîndu-şi o clipă euforia, ca să-şi tragă răsuflarea. Este un miracol de perseverenţă umană, îţi spun. Şi exact asta am să fac de acum înainte! Voi persevera. Da, voi persevera.

— A ştiut ce face clipă de clipă! se bucură Yossarian, ridicîndu-şi pumnii victorios, de parcă spera să stoarcă din ei vreo revelaţie.

Se răsuci şi se opri cu faţa spre maiorul Danby.

— Danby, prostănacule! Există speranţă pînă la urmă! Nu înţelegi? Chiar şi Clevinger poate că trăieşte undeva în norul lui, ascunzîndu-se în el pînă va fi sigur că poate să iasă.

— Ce tot îndrugi? întrebă nedumerit maiorul Danby. Ce tot îndrugaţi amîndoi?

— Adu-mi mere, Danby. Şi castane. Fugi, Danby, fugi! Adu-mi mere pădureţe şi castane porceşti, pentru că este prea tîrziu. Ia cîteva şi pentru tine.

— Castane porceşti? Mere pădureţe? Ce naiba să fac cu ele?

— Să ţi le bagi în obraji, bineînţeles.

Yossarian îşi aruncă în sus braţele, într-un gest ce exprima o

puternică şi disperată autoînvinuire.

— Ah, de ce nu l-am ascultat? De ce n-am avut puţină încredere?

— Ai înnebunit? îl întrebă alarmat şi uimit maiorul Danby. Yossarian, vrei să-mi spui te rog despre ce vorbeşti?

— Danby, Orr a plănuit totul. Nu înţelegi? A plănuit totul, de la bun început. A exersat chiar şi doborîrea avionului. A exersat-o în fiecare misiune. Şi eu n-am vrut să merg cu el! Ah, de ce nu l-am ascultat? M-a îmbiat mereu şi n-am vrut să merg cu el! Danby, adu-mi dinţii zîmbaţi şi o supapă de reparat, adu-mi un aer inocent şi nătîng, pe care nimeni nu-l va bănui de vreun dram de inteligenţă. O să am nevoie de toate. Ah, de ce n-am vrut să-l ascult? Acum înţeleg ce încerca să-mi spună. Înţeleg chiar de ce îl pocnea fata aceea cu pantoful în cap.

— De ce? întrebă tăios capelanul.

Yossarian se roti şi-l înşfăcă pe capelan de piepţii cămăşii, strîngîndu-i insistent.

— Domnule capelan, ajută-mă! Te rog, ajută-mă! Adu-mi hainele. Grăbeşte-te, te rog! Am nevoie de ele în clipa asta.

Capelanul se urni vioi.

— Da, Yossarian, imediat. Unde sînt? Cum să le iau?

— Brutalizîndu-i şi terorizîndu-i pe toţi cei care vor încerca să te oprească. Domnule capelan, adu-mi uniforma! E pe undeva, pe aici, în spital. O dată în viaţă, fă ceva ca lumea!

Capelanul îşi îndreptă ferm umerii şi îşi încleştă fălcile.

— Fii fără grijă, Yossarian. O să-ţi aduc uniforma. Dar de ce îl pocnea fata aceea pe Orr cu pantoful în cap? Te rog, spune-mi.

— Pentru că el o plătea să facă asta! Dar nu l-a pocnit suficient de tare şi atunci a fost nevoit să vîslească pînă în Suedia. Domnule capelan, găseşte-mi uniforma ca să pot ieşi de-aici. Roag-o pe sora Duckett. O să te ajute. Ar face orice să scape de mine.

— Unde te duci? întrebă temător maiorul Danby, cînd capelanul ţîşni afară din încăpere. Ce ai de gînd să faci?

— Am de gînd să fug, anunţă Yossarian cu un glas limpede, exuberant, descheindu-şi deja nasturii bluzei de pijama.

— O, nu, gemu maiorul Danby, începînd să-şi mîngîie faţa asudată cu palmele ambelor mîini. Nu se poate să fugi. Unde poţi fugi? Unde te poţi duce?

— În Suedia.

— În Suedia?! exclamă uimit maiorul Danby. Ai de gînd să fugi în Suedia? Eşti nebun?

— Orr a reuşit.

— O, nu, nu, nu, nu, se rugă maiorul Danby. Nu, Yossarian, n-o să ajungi niciodată acolo. Nu poţi fugi în Suedia. Nici măcar nu poţi vîsli.

— Dar pot să ajung la Roma, dacă o să-ţi ţii gura după ce o să pleci de aici şi o să-mi dai o şansă să fac o plimbare. Vrei?

— Dar te vor găsi, îi replică disperat maiorul Danby. Te vor aduce înapoi şi te vor pedepsi şi mai aspru.

— Vor trebui să se căznească al naibii de tare ca să mă prindă de data asta.

— Se vor căzni al naibii de tare. Şi chiar dacă nu te vor găsi, ce viaţă vei avea? Vei fi întotdeauna singur. Nimeni nu va fi vreodată de partea ta şi vei trăi mereu în pericol de a fi trădat.

— Aşa trăiesc acum.

— Dar nu se poate să le întorci pur şi simplu spatele tuturor responsabilităţilor şi să fugi de ele, insistă maiorul Danby. Este un gest negativ. Este o fugă de realitate.

Yossarian rîse cu dispreţ şi clătină din cap.

— Nu fug de responsabilităţi. Fug spre ele. Nu este un gest negativ să fugi ca să-ţi salvezi viaţa. Ştii cine fuge de realitate, Danby, nu-i aşa? Nici eu, nici Orr.

— Domnule capelan, te rog, discută cu el. Dezertează. Vrea să fugă în Suedia.

— Minunat! se bucură capelanul, aruncînd mîndru pe pat o faţă de pernă plină cu hainele lui Yossarian. Fugi în Suedia, Yossarian. Iar eu o să rămîn aici şi o să perseverez. Da, o să perseverez. O să-i cicălesc şi o să-i pisez pe colonelul Cathcart şi pe colonelul Korn, ori de cîte ori îi voi vedea. Nu mi-e frică. O să mă iau chiar şi de generalul Dreedle.

— Generalul Dreedle nu mai e, îi aminti Yossarian, punîndu-şi pantalonii şi vîrîndu-şi zorit poalele cămăşii în ei. În locul lui e generalul Peckem.

Încrederea clocotitoare a capelanului nu şovăi nici o clipă.

— Atunci o să mă iau de generalul Peckem şi chiar şi de generalul Scheisskopf. Şi ştii ce-am să mai fac? O să-i dau un pumn în nas căpitanului Black chiar prima dată cînd o să-l văd. Da, o să-i dau un pumn în nas. O s-o fac atunci cînd vor fi de faţă o mulţime de oameni, ca să nu aibă ocazia să-mi întoarcă

pumnul.

— Aţi înnebunit amîndoi? protestă maiorul Danby şi, chinuit de groază şi exasperare, îşi bulbucă ochii în orbite. V-aţi pierdut minţile amîndoi? Yossarian, ascultă...

— E un miracol, îţi spun, proclamă capelanul, luîndu-i de talie pe maiorul Danby şi învîrtindu-l într-un vals, cu coatele întinse. Un adevărat miracol. Dacă Orr a putut vîsli pînă în Suedia, atunci pot şi eu să obţin o victorie asupra colonelului Cathcart şi a colonelul Korn, dacă perseverez.

— Domnule capelan, vrei te rog să taci? îl rugă maiorul Danby politicos, desprinzîndu-se de el şi mîngîindu-şi fruntea asudată cu un gest fugar.

Se aplecă spre Yossarian, care se întindea să-şi ia pantofii.

— Dar colonelul...

— Puţin îmi pasă.

— Asta s-ar putea să...

— Să-i ia dracu' pe amîndoi!

— Asta s-ar putea să-i ajute, se încăpăţînă să insiste maiorul Danby. Te-ai gîndit la asta?

— N-au decît să prospere nemernicii, nu-mi pasă, de vreme ce nu pot face nimic altceva decît să-i pun într-o situaţie proastă prin fuga mea. Acum am responsabilităţile mele, Danby. Trebuie să ajung în Suedia.

— N-ai să reuşeşti. E imposibil. E aproape o imposibilitate geografică să ajungi acolo de aici.

— Ce naiba, Danby, ştiu asta! Dar măcar o să încerc. La Roma e o puştoaică a cărei viaţă aş vrea s-o salvez, dacă reuşesc s-o găsesc. O s-o iau cu mine în Suedia, dacă reuşesc să dau de ea, deci nu este un gest total egoist, nu?

— E absolut o nebunie. Conştiinţa nu-ţi va da pace niciodată.

— Dumnezeu s-o binecuvînteze, rîse Yossarian. N-aş vrea să trăiesc fără a avea îndoieli puternice. Nu-i aşa, domnule capelan?

— O să-i dau un pumn în nas căpitanului Black chiar prima oară cînd o să-l văd, declară victorios capelanul, boxînd în aer şi ţopăind stîngaci. Uite-aşa!

— Dar cum rămîne cu ruşinea? întrebă maiorul Danby.

— Care ruşine? Mi-e mai ruşine acum.

Yossarian făcu un nod solid la al doilea şiret şi sări în picioare.

— Danby, sînt gata. Ce zici? O să-ţi ţii gura şi o să mă laşi să fac o plimbare?

Maiorul Danby îl privi în tăcere pe Yossarian, cu un zîmbet ciudat, trist. Nu mai transpira şi părea complet calm.

— Ce-ai face dacă aş încerca să te opresc? întrebă el, prefăcîndu-se supărat. M-ai bate?

Yossarian reacţionă la întrebare arătîndu-se surprins şi jignit.

— Nu, bineînţeles că nu. De ce spui asta?

— O să te bat eu, se lăudă capelanul, ţopăind foarte aproape de maiorul Danby şi făcîndu-se că boxează. Pe tine, pe căpitanul Black şi poate chiar şi pe caporalul Whitcomb. N-ar fi minunat să descopăr că nu mai trebuie să-mi fie frică de caporalul Whitcomb?

— Ai de gînd să mă opreşti? îl întrebă Yossarian pe maiorul Danby, fixîndu-l cu privirea.

Maiorul Danby se îndepărtă de capelan şi nu mai ezită nici o clipă.

— Nu, bineînţeles că nu! izbucni el şi deodată începu să-şi fluture ambele braţe spre uşă, cu un gest insistent şi exuberant. Bineînţeles că n-o să te opresc! Pleacă, pentru numele lui Dumnezeu, grăbeşte-te! Ai nevoie de bani?

— Am ceva bani.

— Poftim, mai ia şi de la mine.

Plin de entuziasm, emoţionat şi agitat, maiorul Danby îi vîrî lui Yossarian un teanc gros de bancnote italiene în mînă şi i-o strînse cu ambele lui mîini, pentru a-şi domoli tremurul degetelor, dar şi pentru a-l încuraja.

— Cred că e frumos acum în Suedia, remarcă el visător. Fetele de acolo sînt tare dulci. Şi oamenii sînt foarte civilizaţi.

— Adio, Yossarian! strigă capelanul. Şi mult noroc! Eu o să rămîn aici şi o să perseverez. Ne vom reîntîlni după ce vor înceta luptele.

— Adio, domnule capelan. Îţi mulţumesc, Danby.

— Cum te simţi, Yossarian?

— Bine. Ba nu, sînt foarte speriat.

— Asta-i bine, spuse maiorul Danby, fiindcă dovedeşte că eşti încă viu. Nu va fi prea amuzant.

Yossarian se pregăti să iasă.

— Ba va fi.

— Vorbesc serios, Yossarian. Va trebui să fii cu ochii în patru

în fiecare minut al fiecărei zile. Vor fi în stare de orice ca să te prindă.

— O să fiu cu ochii în patru în fiecare minut.

— Va trebui să sari.

— O să sar.

— Sari! strigă maiorul Danby.

Yossarian sări. Tîrfa lui Nately stătea pitulată chiar în faţa uşii. Cuţitul cobori, rată la cîţiva centimetri şi Yossarian decolă.

JOSEPH HELLER s-a născut în 1923 la New York, unde trăieşte şi astăzi împreună cu soţia. Este unul dintre cei mai cunoscuţi romancieri ai Statelor Unite şi se numără printre puţinii scriitori ce nu pot fi etichetaţi epic, narativ sau tematic. Fără să se exerseze în nuvele de antrenament sau să urmeze cursuri de *creative writing,* Heller îşi descoperă un organ al comicului extrem de dezvoltat şi îşi prezintă întreaga creaţie în această cheie. Cărţile lui oscilează între umorul buf, al gagurilor, şi comedia neagră, cu escale bine alese în spaţiul comicului de situaţie sau de limbaj.

Catch-22, romanul care l-a făcut celebru, apare în 1961 şi aruncă în aer o opinie publică intolerantă şi anchilozată, căreia nu-i venea să creadă că eroii americani din război pot fi şi caraghioşi, bîntuiţi de spaime, nu doar supraoameni cu zîmbete panoramice. *Closing Time,* continuarea publicată după treizeci şi trei de ani, este ceva mai puţin abrazivă, dar evoluează pe aceleaşi coordonate. Dincolo de aceste două cărţi care, cu o doză bună de indulgenţă, ar putea fi numite "de război", Heller explorează — tot în registru comic — şi alte piste. *God Knows,* bunăoară, este o relatare acidă şi ireverenţioasă a vieţii şi iubirilor Regelui David, în vreme ce *Good as Gold, Something Happened, Picture This* şi *No Laughing Matter* (ultima scrisă în colaborare cu Speed Vogel) surprind aspectele prozaice şi nespectaculoase ale visului american. Poate că tocmai reticenţa de a fi elogios în faţa miturilor definitorii ale Lumii Noi l-a costat pe Heller absenţa de pe listele de nominalizări pentru premiile literare care, ştie o lume întreagă, au răsplătit uneori supuşenia în dauna valorii, funcţionînd circumstanţial şi nu axiologic.

Trădat de jurii, scriitorul s-a consolat rapid cu popularitatea

crescîndă în rîndul cititorilor, iar ecranizarea unora dintre romanele sale (dintre care cea după *Catch-22* este de notorietate) l-au plasat pe podium în clasamentul simpatiei.